

**IJPS INTERNATIONAL JOURNAL OF
POLITICS AND SECURITY®**
PEER-REVIEWED INTERNATIONAL ACADEMIC JOURNAL

Year: 2021 Volume: 3 Number: 1 / Yıl: 2021 Cilt: 3 Sayı: 1

OWNER AND PUBLISHER/ SAHİBİ VE YAYINCISI

Assoc.Prof.Dr./ Doç.Dr Fikret BİRDİŞLİ

EDITOR-IN-CHIEF/ EDİTÖR

Assoc. Prof.Dr. Fikret BİRDİŞLİ
İnönü University
Center for Strategic Researches (INUSAM)
44280, Malatya-TURKEY
Phone: +90 422 3774261/4383
E-mail fikret.birdisli@inonu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-3832-7749

ASSOCIATE EDITOR / ALAN EDİTÖRÜ

Prof.Dr. Ahmet Karadağ
Inonu University
Faculty of Economic and Administrative Sciences,
Department of International Relations
44280, Malatya-TURKEY
Phone: +90 422 3774288
E-mail karadag.ahmet@inonu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4031-0295

CONTACT INFORMATION / İLETİŞİM BİLGİLERİ

Inonu University, Center for Strategic Researches (INUSAM), 44280, Malatya-TURKEY
Phone: +90 422 3774261
İnönü Üniversitesi, Stratejik Araştırmalar Merkezi, İİBF Ek Bina, Kat:3, 44280, Malatya-TÜRKİYE

Year: 2021 Volume: 3 Number: 1 / Yıl: 2021 Cilt: 3 Sayı: 1
Special Issue on the Arctic

Editor-in-Chief/ Editor
Assoc. Prof.Dr. Fikret BİRDİŞLİ

Publication Coordinators/Yayın Koordinatörleri:

Ali ATILGAN
Aynur BAŞURGAN

Editorial Board/Yayın Kurulu:

Nejat DOĞAN, Anadolu University/Turkey
Arshi KHAN, Aligarh Muslim University/India
Abdulfatah MOHAMED, Hamad Bin Khalifa University/Qatar
Raymond Kwun Sun LAU, Hong Kong Baptist University/China
Deina A. ABDELKADER, University of Massachusetts Lowell/USA
Abdul Majid WADOOD, Institute of Business Research Tokyo/Japan
Konstantinos ZARRAS, University of Macedonia/Greece
Ali HÜSEYİNOĞLU, Trakya University / Turkey
Ertan EFEGİL, Sakarya University/Turkey

Content Editor/İçerik Editörü

Emre Baran PAK

English Language Editors/ Dil Editörleri

Fatmanur KAÇAR, KSU University/Turkey
Emre Baran PAK, Kilis 7 Aralık University/Turkey
Christopher TRINH, La Trobe University, Melbourne/Australia
Froilant T.MALIT, Jr. Cambridge University/United Kingdom
Ünal ŞENOL, TuAF, Language School /Turkey
Muhammad ATAWULLA/ China
Zeynep KAMALAK /Turkey

Cyber Security Advisor and Technical Assistance/Siber Güvenlik ve Teknik Destek

Mustafa CEYLAN

INTERNATIONAL ADVISORY BOARD / Uluslararası Hakem Kurulu

Haluk Alkan

İstanbul University/Turkey

Hamid E. Ali

The American University of Cairo/Egypt

Tayyar Arı

Uludag University/Turkey

Harun Arıkan

Çukurova University/Turkey

Cemil Aydın

The University of North Carolina at Chapel Hill/USA

Ersel Aydınlı

Bilkent University/Turkey

Pınar Bilgin

Bilkent University/Turkey

Nazım Cafersoy

Devlet İktisat University/Azerbaijan

Mesut Hakkı Çaşın

İstinye University/Turkey

Bezen Balamir Coşkun

İzmir Policy Center/Turkey

Noé Cornago

University of Basque Country/Spain

Akhtem Dzhelilov

Crimean Bussines Institue/Crimea

A.Ashıhan Çelenk

Adana ATU University/Turkey

Katerina Dalacoura

The LSE /UK

Haydar Çakmak

Gazi University /Turkey

Cengiz Dinç

Osmangazi University/Turkey

Federico Donelli

University of Geneva/Italy

Toğrul İsmail

KSÜ University/Turkey

Altynbek Joldoshev

Turkey-Manas University/Kirghizistan

Ragıp Kutay Karaca

İstanbul Aydın University/Turkey

Rasem N. Kayed

Arab American University/Palestine

Christos G. Kollias

University of Thessaly/Greece

Osama Kubbar

Qatar Armed Forces Strategic Studies Center/Qatar

Taras Kuzio

Kyiv Mohyla Academi, Kiev/Ukrania

Tarık Oğuzlu,

Antalya Bilim University/ Turkey

Haluk Özdemir

Kırıkkale University/Turkey

Sanjay Kumar Pradhan

Pandit Geendeyal Pet. Uni./India

Wahabuddin Ra'ees

International Islamic University/Malasia

Yaşar Sarı

Abant İzzet Baysal University/Turkey

Karori Singh

University of Rajasthan/India

Mehmet Şahin

Polis Akademy/Turkey

İlter Turan

İstanbul Bilgi University/ Turkey

Sibel Turan

Trakya University/Turkey

David Joseph Wellman

DePaul University/USA

Kristin VandenBelt

University of Delaware/Texas-USA

Can Zeyrek

Philipp-University Malburg/Germany

Taras Zhovtenko

National University of Ostroh Academy/Ukrania

Saira Farooqi

Kinnaird College for Women/Pakistan

Ayman Zain Hayajneh

Yarmouk University/Jordan

Theodore Karasik

Gulf State Analitics/Washington D.C-USA

International Journal of Politic and Security (IJPS) / Uluslararası Politika ve Güvenlik Dergisi (IJPS) is a refereed Journal / Hakemli bir dergidir

International Journal of Politic and Security (IJPS) / Uluslararası Politika ve Güvenlik Dergisi (IJPS) is currently noted in/ aşağıdaki veri tabanlarınca taranmaktadır.

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

DOAJ DIRECTORY OF
OPEN ACCESS
JOURNALS

EBSCO

 CNKI 中國知網
www.cnki.net
中国知识基础设施工程

ROAD DIRECTORY
OF OPEN ACCESS
SCHOLARLY
RESOURCES

asos
akademia sosyal bilimler indeksi

 idealonline

 Academic
Resource
Index
ResearchBib

 Google

AMAÇ International Journal of Politics and Security (IJPS), politika ve güvenlik çalışmaları alanlarında yüksek kaliteli ve özgün çalışmaları akademik çevreler ile paylaşmak için bir platform oluşturma amacını taşıyan uluslararası hakemli, bilimsel bir dergidir. Bu nedenle IJPS’de Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler genel alanı ile Ulusal ve Uluslararası Güvenlik çalışmaları alanında yapılan çalışmalara yer verilmekte olup, özgün ve önemli ilerlemelere katkı sağlayan makalelerin yayımlanması amaçlanmıştır. Potansiyel bir çalışmanın derginin amaçlarına uygunluğu hakkında soruları olan yazarlar, tereddütlerini gidermek üzere derginin editörlerine başvurabilirler.

KAPSAM IJPS, yılda iki defa olmak üzere Mayıs ve Ekim aylarında, Açık Erişim Politikasını benimsemiş bir e-dergi olarak yayımlanmaktadır. Dergi TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu)’ın ev sahipliğini yaptığı DergiPark üzerinden makale kabul etmekte ve tüm süreci bu platform üzerinden yürütmektedir. Dergimiz ilk sayıdan itibaren alanın önde gelen indeksleri tarafından taranmaktadır. Yayıncılıkta nihai ve vazgeçilmez ilkelerimiz; epistemolojik topluluğa katkıda bulunacak saygın, güvenilir, bağımsız ve özgür bir akademik dergiye sahip olmaktır. Bu bağlamda sizi evrensel bilimin gelişimine katkıda bulunmak için IJPS'nin danışma veya hakem heyetinde yer almaya davet ve teşvik ediyoruz. Bu konudaki talep ve önerilerinizi editör kurulunca değerlendirilmek üzere lütfen editöre (fikret.birdisli@inonu.edu.tr /fbirdisli@ijps.info) gönderiniz.

ONLİNE MAKALE YÜKLEME IJPS’ye gönderilecek makale, kitap özeti, rapor ve editöre mektuplar DergiPark sitesinde bulunan elektronik gönderim işlemi üzerinden dergiye iletilirler. Makaleler gönderilmeden önce tanıtım sayfasında yer alan yazım ve atıf kuralları dikkatlice incelenmelidir.

YAYIMLANMA Hakem süreci olumlu tamamlanarak yayımlanması kabul edilen gönderilerde yer alan görüş ve düşünceler yazarlarına ait olup, dergiyi ve editörleri temsil etmemektedir. IJPS herhangi bir görüşün taşıyıcısı olmayıp, tarafsız yayıncılık ve bilimsel etik kurallarına göre yayım yapmaktadır. Fakat dergide yayımlanmak üzere kabul edilmiş yazıların, kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlenmiş her türlü hakları dergiye devredilmiş kabul edilir.

VERİ PAYLAŞIM POLİTİKASI IJPS, kişilik haklarının korunmasına yönelik evrensel ve hukuksal ölçütler ile bilimsel etik ve atıf kurallarının gereklilikleri içinde kalarak araştırmalarının sonucunda ulaşılan verilerin paylaşılması konusunda yazarları teşvik eder. Bu bağlamda IJPS, Budapeşte Açık Erişim İnisiyatifi Bildirisi(2001)'ni benimser (<http://acikerisim.ankos.gen.tr/acikerisimsozlugu.htm>).

İNTİHAL DENETİMİ IJPS orijinal olmayan materyalleri taramak için CrossRef Benzerlik Kontrolü™ (Powered by iThenticate) kullanmaktadır. Makalenizi dergiye göndererek çalışmalarınız üzerinde intihal taramasının yapılmasını kabul etmiş sayılırsınız.

IJPS'de yayımlanan yazılarda belirtilen düşünce ve görüşler ile bilimsel etik kurallarına uygunluktan yazar(lar) sorumludur. IJPS'de yayımlanan yazılarda yer alan görüşler IJPS ya da yayım kurulunun değil yazarlarının görüşleridir.

ABOUT JOURNAL International Journal of Politics and Security (IJPS) is an international peer-reviewed academic journal, which aims to provide a platform for publishing and sharing high-quality and original works in the field of politics and security issues with the academic community. So, it is purposed to publish articles that provide original and significant advances in the general area of Political Science, International Relations (IR) with National and International Security Studies. Authors who have any questions about the appropriateness of a potential submission are encouraged to contact the journal Editors.

SCOPE IJPS will be issued as an e-journal every May and October, months in a year, which adopts the Open Access Policy. Submissions will be accepted via the DergiPark platform to which TÜBİTAK (National Science Agency of Turkey) gives hosting services. IJPS has been covering by the prominent index of the field. Our ultimate and indispensable principles in publishing are to have a respected, reliable, independent, and free academic journal that contributes to the epistemological community. So, we cordially invite and encourage you to take part in the advisory or referee board of IJPS for contribution to universal scientific development. Please send your requests and suggestions regarding this topic to Editor fikret.birdisli@inonu.edu.tr with a brief CV (curriculum vitae) to be evaluated by the Board of Editors.

ONLINE MANUSCRIPT SUBMISSION IJPS uses an electronic submissions process that is available on the DergiPark website. Before submitting your article, first, read the Manuscript Requirements.

SPELLING GUIDELINES Submissions to IJPS should follow the style guidelines described in the Chicago Manual of Style. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary and "Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu" should be consulted for spelling.

REFERENCES Citations should be numbered sequentially in the text using superscripted digits, by Chicago Manual of Style (16th ed.) guidelines. The first citation of a reference should include full bibliographic information. For subsequent citations, a shortened bibliographic form such as author's name, title, and page number should be used. When consecutive citations refer to the same work, "Ibid." should replace the bibliographical information in citations after the first, with the page number(s) added if the cited page(s) differ from those included in the immediately preceding citation. Examples of common citation types appear below:

a) Book with Single Author or Editor:

Joseph S. Nye, *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, 1st ed. (New York: Public Affairs, 2004), 48-49.

b) Book with Multiple Authors:

Timothy Dunne, Milja Kurki ve Steve Smith, *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 1st ed. (Oxford: Oxford University Press, 2013), 26.

c) Book with Author Plus Editor or Translator

Barrington Moore, *Diktatörlüğün ve Demokrasinin Toplumsal Kökenleri: Çağdaş Dünyanın Yaratılmasında Soylunun ve Köylünün Rolü*, Çev. Şirin Tekeli ve Alaeddin Şenel, 1. Baskı. (Ankara: V Publishing, 1989).

d) Chapter in an Edited Book

Wolfgang Kersting, "Politika, Özgürlük ve Düzen: Kant'ın Politika Felsefesi", *Kant Felsefesinin Politik Evreni içinde*, ed. Hakan Çörekçioğlu, 1. bs (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010), 60.

e) Journal Article

Christopher Layne, "The Unipolar Illusion: Why New Great Powers Will Rise", *International Security* 17, no. 4 (1993): 8-9.

PUBLISHING Views and opinions in posts that are accepted for publishing whose referee process is positive belong to their authors, so, oblige neither the journal nor the referees. *IJPS* is not a carrier of any opinion and realizes publishing by neutral publishing rules and scientific ethics. However, all rights of the manuscripts that are accepted for publication in the journal are deemed to have been transferred to the journal.

We recommend that you keep a copy of the accepted manuscript when your article is accepted for publication. For possible uses of your accepted manuscript, please see our page on sharing your work.

DATA SHARING POLICY This journal encourages authors to share the data obtained because of their research while remaining within the requirements of the universal and legal criteria for the protection of personal rights with scientific ethics and citation rules.

CROSSREF SIMILARITY CHECK Please note that *IJPS* uses CrossRef Similarity Check™ (Powered by iThenticate) to screen papers for unoriginal material. By submitting your paper to the journal, you are agreeing to originality checks during the peer-review and production processes.

OPEN ACCESS POLICY This journal provides immediate open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge. Copyright notice and type of license: CC BY-NC-ND.

AUTHOR GUIDELINES

IJPS accepts submissions written in one of the languages of English and Turkish. Turkish submission should have English abstract which includes 150-250 words, English ones should have Turkish abstract which includes 150-250 words and is placed after the title. If and when necessary, English and Turkish abstracts can be provided by our Editors.

IJPS takes four different types of submissions: research articles, reviews, book/report summaries, and letters to the Editor.

Articles and book summaries that were submitted to the journal to be published should not exceed 10.000 words including references and bibliography with tables and figures. Article titles should be 14 pt. bold and written as flush left by the normal sentence layout. 150-250-word summaries should follow headings and abstracts in all languages and be written as monospaced, 10 pt., in the Times New Roman type font and justified. At least five keywords, which describe the article, should be included after abstracts.

The main text should be written with 1,5 line spacing by using 12 pt. Time New Roman type font and paragraphs should be prepared without any indent but with 6 nk. Paragraph spacing. Footnotes should be written with 10 pt., the Time New Roman font, and single spacing. After the main text, the bibliography, which was written with 1,5 line spacing and 11 pt.-type font, should be included.

Articles submitted to the journal for evaluation should not include the author(s) and contact information. This information should be included in the manuscript, which is to be prepared additionally.

The cover page should be uploaded to the system in Word format separately from the main text. After the title of the article is written with 14 pt. Calibri type font in a justified page formation, under the title, name, and surname of the author(s), ORCID ID(s); under it, institution and department information; under it, contact information should be written.

The main text should start with the section of "Introduction". In this section, the importance of the research, summarized information about previous researches on this subject, the main problem or hypothesis of the research, and the methodology of the research should be included and mentioned. Main headings after the introduction should be numbered and written in bold type in the normal sentence layout. Sub-headings following main headings should be properly numbered and written in bold and italic type.

Book summaries and reviews in the IJPS are short reports of original researches focused on important methodological or empirical contributions. This includes but is not limited to new empirical findings, methodological advances, theoretical arguments, as well as comments and extensions of previous studies, which advance the field.

Letters sent to the IJPS and addressed to the Editor are written in a concise form, like articles, and are scientific texts and subject to the same standards as the articles. This kind of text should not exceed 2-4 pages and 1500-3000 words.

Letters including comments on the articles published in the journal should focus on contributing to the scientific field and avoid unnecessary attacks and violations of personal rights.

All posts addressed to the journal should be uploaded in Microsoft Word format (not PDF) and given the page number in the middle.

The author (s) are responsible for compliance with scientific ethics. Any views expressed in the publication are the views of the author (s) and they are not to represent the IJPS.

Year: 2021 Volume: 3 Number: 2 / Yıl: 2021 Cilt: 3 Sayı: 1
Special Issue on the Arctic

CONTENT / İÇİNDEKİLER

Editorial / Editörden Essays / Makaleler

Evolving Arctic Security Architecture Towards a Cooperative One..... <i>Mehmet Ali UĞUR – Adnan DAL</i>	1-24
Climate Change and Hard-Soft Security Nexus: Future of Arctic Security Cooperation..... <i>Kamrul HOUSSAİN</i>	25-50
Importance of the Arctic in the Framework of Air Power Theory..... <i>Selim KURT</i>	51-73
Ozone Diplomacy, Ozone Regime Negotiations and Arctic..... <i>Sezai ÖZÇELİK</i>	74-98
Arktik Bölgesi'nde Yaşanan Güncel Sorunlar ve İkili Anlaşmazlıklar..... <i>Ayşe Gülsüm ÇALIK</i>	99-128
Arktik Bölgesi'nin Kopenhag ve Aberystwyth Ekolü İle İncelenmesi..... <i>Serdar YILMAZ, Aslıhan GENÇ</i>	129-155
Arktik Yerli Halkları için İnsan Güvenliği Sorunu Olarak İklim Değişikliği..... <i>Güneş ERSOY, Ceren UYSAL OĞUZ</i>	156-179
Arktik Bölgede Çevresel Bozulma, Strateji ve Rekabet: Çevresel Güvenlik Bağlamında Bir Değerlendirme..... <i>İsmail Utku CANTÜRK, Senem ATVUR</i>	180-217
Russia's Arctic Policy: Economic Development, Regional Priorities and Territorial Sea..... <i>Elif Hatun KILIÇBEYLI - Inga SOCHNEVA - Oleg SOCHNEV</i>	218-243
Kuşak ve Yol Girişimi Bağlamında Çin'in Arktik Politikası..... <i>Hüseyin KORKMAZ</i>	244-262
Evaluation of the Systemic Equilibrium at the North Pole in the Context of the New Realism and the Regional Security Complex..... <i>Göktürk TÜYSÜZOĞLU</i>	263-301
Arktik Konseyi ve Türkiye'nin Unutulan Arktik Konseyi Gözlemci Üyelik Başvurusu..... <i>Onur LİMON</i>	302-335
Tarihten Bugüne Rusya'nın Arktik Politikaları: Değişimler ve Süreklilikler..... <i>Oya DAĞLAR MACAR - Bumin Kağan OĞUZ</i>	336-362

From Guest Editor

The Polar Regions, which are of great importance in legal, political, and economic terms, have sensitive marine ecosystems. Although the poles are far from the settlements because of their geopolitical position, they play an important role in making the world habitable, in the formation of climates and clearing the air; they attract strategic attention by combining the hydrocarbon reserves and important trading points they hold. In this context, many states aim to make progress in technology and to observe their national interests by establishing scientific bases in Polar Regions. The Arctic, one of the Polar Regions, is one of the waterways connecting the trading points, so the region is drawing more attention day by day.

The Arctic region being one of the parts of the world that have not yet been shared and that is under no absolute sovereignty becomes the source of tensions from time to time due to the uncertainty of their jurisdiction. If this legal gap cannot be resolved as a result of the failure of states to reach a common point, it can be said that there will be very large conflicts specific to the region soon. In recent years, some of the opportunities and even advantages arising as a result of the melting of glaciers in the Arctic are considered to be a significant development that has led states to claim rights in the region. Therefore, the Arctic emerges as one of the potentially problematic areas worth exploring and researching.

IJPS published the special issue that researches international politics in the Arctic Region. This issue includes articles that examine the content, dimensions, elements, and effects of the change in the Arctic and offer solutions for the future. The special issue gives priority to authentic articles studying the multi-disciplinary aspect of researches in the Arctic such as energy, international trade and logistics, environmental problems, cooperation, and conflict resolution, security studies, maritime delimitation, global politics, ethnic conflicts, migration, and refugees, transportation, regional crises, international organizations, protection of the marine environment, sustainable development, and nuclear tests. In this context, IJPS aims to attract you, dear readers, into these discussions by the Special Issue of Arctic.

Thirteen remarkable articles are included in the special issue of Arctic. The first article of the issue is entitled “Evolving Arctic Security Architecture towards a Cooperative One” by Mehmet Ali Uğur and Adnan Dal. They examine the structure of the security-themed network in the Arctic, which has evolved from competition to cooperation. In the article, the authors argue that, contrary to the classical security conceptions of the Cold War years, an expanded concept emerged in the Arctic Region by addressing the social, environmental, and economic security concerns as well as the national security priorities of the states.

The second article is “Climate Change and Hard-Soft Security Nexus: Future of Arctic Security Cooperation” prepared by Kamrul Hossain. In this article, the author states that environmental changes in the Arctic pose human security threats to various communities. In this context, the article explores the foundations of hard-soft security ties in the Arctic and offers solutions for the future of regional security practices based on a corporate and participatory Arctic Region governance.

The third article is titled “Importance of the Arctic in the Framework of Air Power Theory” by Selim Kurt. In this article, the author writes that with the melting of the glaciers caused by global warming, energy resources become accessible, the region where new routes and transportation corridors are opened, has settled in the heart of the world, and in this context, the view of the Air Domination Theory is to see the world from the far north based on its vision, it will position the region geographically in the center of the world.

The fourth article is about “Ozone Diplomacy, Ozone Regime Negotiations, and the Arctic” written by Sezai Özçelik. This research is about how the ozone regime was transformed by transnational epistemic communities and organizations. In the article, the ozone negotiations have been reviewed and stated that the ozone hole is an important turning point to shapes the development of the ozone regime in the Arctic.

The fifth article is titled “Current Problems and Bilateral Disputes in the Arctic Region” by Ayşe Gülsüm Çelik. The article reveals that the USA, Russia, Norway, Canada, and Greenland, which are riparian with the Arctic Region, have dozens of small islands, and the struggle for sovereignty in the islands has a significant impact on the foreign policies of the riparian states.

The sixth article has “Investigation of the Arctic Region with the Copenhagen and Aberystwyth School” prepared by Serdar Yılmaz and Aslıhan Genç. The authors analyzed the risks and threats posed by the potential of energy resources of the Arctic region and analyzed them in the concept of the Copenhagen School and the Aberystwyth School.

The seventh article is titled “Climate Change as a Human Security Problem for Arctic Indigenous Peoples” by Güneş Ersoy and Ceren Uysal Oğuz. It focuses on the climate change originated by human activities and its effect on the indigenous peoples living in the Arctic Region from the perspective of human security.

The eighth article is titled “Environmental Degradation, Strategy and Competition in the Arctic Region: An Assessment in the Context of Environmental Security” written by Utku Cantürk and Senem Atvur. This research reveals that it is making the regional crisis even more devastating.

The ninth article continues with the title of “Russia's Arctic Policy: Economic Development, Regional Priorities, and Regional Sea” prepared by Elif Hatun Kılıçbeyli, Inga Sochneva, Oleg Sochnev. This article examines the chronological timeline of Russia's Arctic policies which aimed at a comprehensive study in the international area.

The tenth article is about China by the title of “China's Arctic Policy in the Context of the Belt and Road Initiative” written by Hüseyin Korkmaz. It drives underline that China's interest in the Arctic has increased with the influence of the Belt and Road Initiative upon realizing that the Arctic's geopolitical potential as an alternative corridor.

The eleventh article is the “Evaluation of the Systemic Equilibrium at the North Pole in the Context of the New Realism and the Regional Security Complex” prepared by Göktürk Tuysuzoglu. The author state that a balance of power has been formed on a neorealist basis, but the integration of new actors such as China into the Arctic can eliminate the balance. In this frame, it is stated that the military, political, and economic security sectors of Buzan could turn into elements that shape the network of relations in the Arctic and it would create a negative outlook if the social and environmental security sector ignored in this region.

The twelfth article is “Turkey's Forgotten Arctic Council and the Arctic Council Observer Membership Application”, which was written by Onur Limon. The author focuses on the rejecting of Turkey's application to the Arctic Council as an observer membership status and tries to find an answer by giving an example of the success of the Swiss.

The last article of the special issue is “Arctic Policies of Russia from History to Today: Changes and Continuities” prepared by Oya Dağlar Macar and Bumin Kağan Oğuz. This essay focuses on the regional politics of Russia which is oscillated between cooperation and national interest and sheds light on Russia's role in great power competition in the international system.

While come to end, I would like to thank our editorial board, technical staff, and referees who have worked hard to publish these valuable works in our special issue. Besides, I would like to thank the Polar Research Institute, at Marmara University because of collaborations. Hoping that the Arctic Special Issue will be useful to the literature.

Asst. Prof. Dr. Arda Özkan
Ankara University
Guest Editor of Special Issue on the Arctic

Misafir Editörden

Hukuksal, siyasal ve ekonomik açıdan büyük önemi haiz olan kutup bölgeleri, oldukça hassas deniz ekosistemlerine sahiptirler. Kutuplar, jeopolitik konumları itibarıyla yerleşim yerlerinden uzak olsalar da dünyanın yaşanabilir kılınması, iklimlerin oluşması ve havanın temizlenmesi süreçlerinde önemli rol oynarlar; ayrıca barındırdıkları hidrokarbon rezervleri ve önemli ticaret noktalarını birleştirerek stratejik açıdan dikkat çekmektedirler. Bu kapsamda, birçok devlet kutup bölgelerinde bilimsel üsler kurarak, teknolojiye ilerleme sağlamayı ve ulusal çıkarlarını gözetmeyi amaçlamaktadır. Kutup bölgelerinden biri olan Arktik, ticaret noktalarını birleştiren su yollarından biri haline gelmiştir; bu nedenle bölgeye olan ilgi her geçen gün artmaktadır.

Dünyanın henüz paylaşılmayan ve kesin egemenlik kurulamamış bölgelerinden Arktik, deniz yetki alanları belirsizliği nedeniyle zaman zaman gerilimlerin kaynağı da olmaktadır. Bu hukuk boşluğuyla devletlerin ortak bir noktaya varamaması neticesinde çözüme kavuşturulmadığı takdirde çok yakın gelecekte Arktik ekseninde büyük ihtilafların yaşanacağı söylenebilir. Son yıllarda, Arktik'teki buzulların erimesiyle oluşan bazı fırsatlar ve avantajlar, kıyıdaş devletlerin bölgede hak iddia etmelerine sebep olan önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Bu yüzden, Arktik, potansiyel sorun alanlarından biri olarak araştırılmaya ve incelenmeye değer bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Arktik'te uluslararası politikaları araştırmayı ve incelemeyi amaçlayan Uluslararası Politika ve Güvenlik Dergisi (IJPS), özel bir sayı yayımlamayı amaçlamıştır. Bu sayıda, Arktik'teki değişimin içeriği, boyutları, unsurları ve etkileri ile ilgili çözüm önerileri sunan enerji, uluslararası ticaret ve lojistik, çevre sorunları, işbirliği ve çatışma çözümü, güvenlik çalışmaları, deniz alanlarının sınırlandırılması, küresel siyaset, etnik çatışmalar, göç ve mülteciler, ulaştırma, bölgesel krizler, uluslararası örgütler, deniz çevresinin korunması, sürdürülebilir kalkınma, nükleer denemeler, vb. araştırmaların Arktik özelinde multi-disipliner yönünü inceleyen özgün makalelere öncelik verilmiştir. Bu bağlamda, Uluslararası Politika ve Güvenlik (IJPS) Dergisi, Arktik Özel Sayısı'yla siz değerli okuyucuları bu tartışmaların içine çekmeyi hedeflemiştir.

Arktik Özel Sayısı'nda birbirinden değerli 13 makaleye yer verilmiştir. Özel sayının ilk makalesi, Mehmet Ali Uğur ve Adnan Dal tarafından kaleme alınan "*Evolving Arctic Security Architecture Towards a Cooperative One*" başlığını taşımaktadır. Makale, Arktik'te güvenlik temalı ilişkiler ağının rekabetten işbirliğine evrilen yapısını incelemektedir. Yazarlar makalede, Soğuk Savaş yıllarındaki klasik güvenlik anlayışlarının aksine Arktik Bölgesi'nde devletlerin ulusal güvenlik önceliklerinin yanında toplumsal, çevresel ve ekonomik güvenlik kaygılarının da ele alınmasıyla genişletilmiş bir konseptin ortaya çıkmakta olduğunu öne sürmektedir.

İkinci makalemiz, Kamrul Hossain tarafından hazırlanmış olan "*Climate Change And Hard-Soft Security Nexus: Future of Arctic Security Cooperation*"dır. Bu makalede yazar Kuzey Kutbundaki çevresel değişikliklerin, çeşitli topluluklar için insan güvenliği tehditlerine neden olduğunu dile getirmektedir. Bu kapsamda, makale, Arktik'teki sert-yumuşak güvenlik bağlarının temellerini araştırarak, kurumsal ve katılımcı bir Arktik Bölgesi yönetişimi temelinde bölgesel güvenlik uygulamalarının geleceği hakkında çözüm önerileri sunmaktadır.

Üçüncü makale, Selim Kurt tarafından hazırlanan "*Importance of the Arctic in the Framework of Air Power Theory*" başlığını taşımaktadır. Bu makalede yazar, Arktik Bölgesi'nde küresel ısınmanın neden olduğu buzulların erimesiyle enerji kaynaklarının erişilebilir hale gelerek, yeni rotaların ve ulaşım koridorlarının açıldığı bölgenin uluslararası siyasetteki ağırlığının artmasına sebebiyet vererek dünyanın kalbine yerleştiğini ve bu kapsamda Hava Hakimiyeti Teorisi'nin görüşü olan dünyayı en kuzeyden görme vizyonu temelinde bölgenin coğrafi olarak dünyanın merkezinde konumlandıracağını ortaya koymaktadır.

Dördüncü makalemiz, Sezai Özçelik tarafından hazırlanan "*Ozone Diplomacy, Ozone Regime Negotiations and Arctic*"dır. Bu makalede yazar, Arktik Bölgesi'ndeki bilimsel bilgilerin nasıl benimsendiğini ve ulusötesi epistemik topluluklar ve kuruluşlar tarafından ozon rejiminin nasıl dönüştürüldüğünü analiz etmiştir. Makalede, ozon müzakerelerinin kısa bir değerlendirilmesi yapılarak, Arktik'teki ozon deliğinin ozon mükarelerinde önemli bir dönüm noktası olduğu ve ozon rejiminin gelişimini şekillendiren bir araç olduğu dile getirilmektedir.

Beşinci makale, Ayşe Gülsüm Çelik tarafından yazılmış olan “*Arktik Bölgesi’nde Yaşanan Güncel Sorunlar ve İkili Anlaşmazlıklar*” başlığını taşımaktadır. Makale, Arktik Bölgesi’ne kıyıdaş olan Amerika, Rusya, Norveç, Kanada ve Grönland dışında onlarca küçük adaya sahip olduğunu, ve adalar temelinde ortaya çıkan egemenlik mücadelesinin kıyıdaş devletlerin dış politikalarını da önemli şekilde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu makalede yazar, bölgenin güvenlik ve enerji boyutunun yanı sıra adalar merkezinde oluşan güncel sorunlarını incelemiştir.

Altıncı makale, Serdar Yılmaz ve Aslıhan Genç tarafından hazırlanmış olan “*Arktik Bölgesi’nin Kopenhag ve Aberystwyth Ekolü ile İncelenmesi*” başlığını taşımaktadır. Bu makalede yazarlar, Arktik Bölgesi’nin enerji kaynakları potansiyelinin bölgesel ve küresel açıdan oluşturduğu risk ve tehditleri inceleyerek, bu bölgedeki sorunları uluslararası güvenlik teorilerinden Kopenhag Ekolü ve Aberystwyth Ekolü ile analiz etmişlerdir.

Yedinci makalemiz, Güneş Ersoy ve Ceren Uysal Oğuz tarafından hazırlanmış olan “*Arktik Yerli Halkları için İnsan Güvenliği Sorunu Olarak İklim Değişikliği*”dir. Bu makalede, insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan iklim değişikliğinin Arktik Bölgesi’nde yaşayan yerli halklar üzerindeki etkileri insan güvenliği perspektifinden incelenmektedir. Yazarlar, bölgede yerli halkların iklim değişikliğinin azaltım ve uyum çalışmalarında daha etkin rol oynayabilecekleri mekanizmaların inşası için insan güvenliği yaklaşımının normatif bir çerçeve sunabileceğini dile getirmektedir.

Sekizinci makale, İ. Utku Cantürk ve Senem Atvur tarafından yazılmış olan “*Arktik Bölgesi’nde Çevresel Bozulma, Strateji ve Rekabet: Çevresel Güvenlik Bağlamında Bir Değerlendirme*” başlığını taşımaktadır. Bu makale, bölge jeopolitiğindeki fırsatları ulusal çıkarları çerçevesinde değerlendirmek isteyen Arktik aktörlerinin bölgesel bir rekabete girdiğini, bu rekabetin Arktik bölgedeki çevresel bozulmayı derinleştirdiğini, Arktik çevresinin bozulmasının ise küresel çevre krizini daha da yıkıcı hale getirdiğini ortaya koymaktadır.

Dokuzuncu makale, Elif Hatun Kılıçbeyli, Inga Sochneva, Oleg Sochnev tarafından hazırlanmış olan “*Russia’s Arctic Policy: Economic Development, Regional Priorities and Territorial Sea*” başlığını taşımaktadır. Makale, bölgesel ve uluslararası Arktik politikası hakkında kapsam bir çalışma yürütmeyi amaçlayan Rusya’nın Arktik ekseninde kronolojik bir zaman çizelgesini incelemektedir. Yazarlar makalede, Rusya’nın son 25 yılda yoğun bir şekilde çalıştığı Arktik’teki deniz politikasını ve son yıllarda uygulamaya koyduğu politikalarını, Medvedev’in ‘Rusya’nın Modernizasyonu’ yaklaşımıyla açıklamışlardır.

Onuncu makale, Hüseyin Korkmaz tarafından yazılmış olan “*Kuşak ve Yol Girişimi Bağlamında Çin’in Arktik Politikası*”dır. Bu makalede, Çin’in Kuşak ve Yol Girişimi’nin etkisi ile Arktik’e olan ilgisinin arttığı ve Arktik’in alternatif bir koridor olarak jeopolitik potansiyelinin farkına varıldığı iddia edilmektedir. Yazar, bu farkındalığın Arktik’te Rusya ile beraber yeni bir ortaklığa doğru giderken, aynı zamanda ABD ile keskinleşen küresel rekabette yeni bir problem alanı olarak öne çıkabileceğini ortaya koymuştur.

Onbirinci makale, Göktürk Tüysüzoğlu tarafından hazırlanmış olan “*Evaluation of the Systemic Balance in the Arctic within the Context of Neorealism and Regional Security Complex*” başlıklı makaledir. Yazar, bölgede neorealist temelde bir güç dengesinin oluştuğunu, fakat Çin gibi yeni aktörlerin Arktik’e entegre olmasının dengeyi ortadan kaldırdığını dile getirmektedir. Bu çerçevede, Buzan’ın askeri, siyasal ve ekonomik güvenlik sektörlerinin Arktik’teki ilişkiler ağını şekillendiren unsurlara dönüşebileceği, toplumsal ve çevresel güvenlik sektörlerinin geri plana itilmesinin ise bu bölge adına olumsuz bir görünüm yaratacağı dile getirilmektedir.

Onikinci makale, Onur Limon tarafından yazılmış olan “*Arktik Konseyi ve Türkiye’nin Unutulan Arktik Konseyi Gözlemci Üyelik Başvurusu*” başlığını taşımaktadır. Bu makalede yazar, Arktik Konseyi’nin geçmişten günümüze yapısını incelemekle beraber, Türkiye’nin Arktik Konseyi’ne gözlemci üyelik statüsü için yapmış olduğu başvurunun neden kabul edilmediğini, nasıl kabul edilebileceğini ve böyle bir üyeliğe gerçekten ihtiyacı olup olmadığını İsviçre örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır.

Onüçüncü ve son makalemiz, Oya Dağlar Macar ve Bumin Kağan Oğuz tarafından hazırlanmış olan “*Tarihten Bugüne Rusya’nın Arktik Politikaları: Değişimler ve Süreklilikler*”dir. Bu makale, Rusya’nın tarihsel süreç içinde iş birliği ve ulusal çıkar sarkacında salınmış bölge politikalarını mercek altına

alırken, teknolojideki tüm gelişmelere ve hem küresel hem de yerel ölçekteki büyük siyasi ve ekonomik değişimlere rağmen devamlılık göstermiş olan Rusya'nın bölgesel hedeflerini tespit ederek, her anlamda ısınmakta olan Arktik'in uluslararası sistemde ve büyük güçler rekabetindeki rolüne ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Birbirinden değerli bu çalışmaların özel sayımızda yayımlanmasında yoğun emekleri olan yayın kurulu, düzeltmen ekibi, teknik kadro ve makaleleri titizlikle inceleyen hakemlerimize teşekkür ediyorum. Ayrıca, TÜBİTAK bünyesinde faaliyetlerini yürüten Kutup Araştırmaları Enstitüsü'ne özel sayı yayın sürecinde verdiği desteklerinden ötürü teşekkür ediyorum. En büyük teşekkür ise büyük emekler harcayarak hazırladıkları çalışmaları bizimle paylaşan ve akademi dünyasına katkılar sunan yazarlarımıza olacaktır. Arktik Özel Sayısı'nın literatüre faydalı olması dileğiyle.

Dr.Öğr.Üyesi Arda ÖZKAN
Ankara Üniversitesi
Arktik Özel Sayısı Misafir Editörü

From the Editor-in Chief

We are proud to present the second special issue of IJPS to the view of the academic world. This special issue is about the Arctic region by the collaboration of TÜBİTAK and Marmara University Polar Research Institute (TÜBİTAK MAM KARE).

While the Arctic region becomes on top of the agenda in international politics because of new opportunities for alternative navigations, the melting of glaciers gives deep concern in regards to environmental problems also. Therefore many nations, especially great powers have a multidimensional interest in the Arctic region. So we decided to allocate our journal's pages to this exclusive subject by the call for paper. And also, In this issue, we gave a place to selected papers presented in the 4th National Polar Science Workshop and Outreach Festival held by Marmara University Polar Research Institute on 22-23 October 2020.

In this context, We tank to the guest editor, authors, reviewers, editorial board, and technical team of IJPS for their great efforts to present this special issue.

Besides, special thanks to Assoc. Prof.Dr. Hakan Yavaşoğlu in TÜBİTAK MAM KARE for great collaborations.

IJPS, Editor-in-Chief

Baş Editörden

IJPS'nin ikinci özel sayısını akademik dünyaya sunmaktan gurur duyuyoruz. Bu özel sayı, TÜBİTAK ve Marmara Üniversitesi Kutup Araştırmaları Enstitüsü (TÜBİTAK MAM KARE) işbirliğiyle Kuzey Kutbu ile ilgilidir.

Arktik Bölgesi, alternatif seferlere yönelik yeni fırsatlar nedeniyle uluslararası politikada gündemin en üst sıralarında yer alırken, buzulların erimesi çevre sorunları açısından da derin endişe yaratıyor. Bu nedenle birçok ülkenin, özellikle büyük güçlerin Kuzey Kutbu bölgesinde çok boyutlu bir ilgisi var. Biz de makale çağrısıyla dergimizin sayfalarını bu özel konuya ayırmaya karar verdik. Ayrıca bu sayımızda Marmara Üniversitesi Kutup Araştırmaları Enstitüsü tarafından 22-23 Ekim 2020 tarihlerinde düzenlenen 4. Ulusal Kutup Bilimleri Çalıştay ve Kutup Şenliği'nde sunulan seçilmiş bildirilere de yer verdik.

Bu bağlamda, IJPS'nin misafir editörü, yazarları, hakemleri, yayın kurulu ve teknik ekibine bu özel sayıyı sunmak için gösterdikleri büyük çabadan ötürü teşekkür ederiz.

Ayrıca TÜBİTAK MAM KARE'den Doç.Dr.Hakan Yavaşoğlu'na işbirliklerinden dolayı teşekkür ederiz.

IJPS, Editör

Evolving Arctic Security Architecture Towards a Cooperative One

Mehmet Ali UĞUR*

Adnan DAL**

Abstract

Ever since it emerged as another remote Cold War battlefield, the discourse regarding Arctic security has gone through a considerable change in both scope and depth. While this inhospitable environment was once only assessed as a rather insignificant element of the national security and sovereignty calculations of the two blocs throughout the Cold War era, such traditional perception of state-level relations has been shifting to a different plane in recent decades. This article examines the nature of this transforming security architecture of the Arctic from a competitive to a cooperative one in the last three decades. It goes on to evaluate the 'broad security perception' from the lens of three significant initiatives: the Murmansk Speech, the intended mandate of the Arctic Council, and economic development priorities spelled out by all Arctic states in their national strategies pertaining to the Arctic. The study, thus, concludes that unlike classical security formulations of the Cold War years, an enhanced and all-inclusive cooperative security concept will eventually pave the way for a solid and sustainable region-wide regime as societal, environmental, human, and economic security concerns have been escalating to the top of the priority list in the region alongside with national security perceptions of states.

Keywords: Cold War, Arctic, National Security, Cooperative Security.

Arktik Bölgesinde İşbirliğine Evrilen Güvenlik Yapılanması

Özet

Soğuk Savaş'ın çatışma alanlarından biri haline geldiği andan itibaren Arktik bölgesinin güvenliği ile ilgili tartışmalar hem kapsam hem de derinlik açısından önemli bir değişim geçirmiştir. Sert iklim koşullarına sahip söz konusu bölge Soğuk Savaş dönemi boyunca iki blok arasında daha çok ulusal güvenlik ve egemenliğin önemsiz bir unsuru olarak değerlendirilirken, son yıllarda devlet düzeyindeki ilişkilerde gözlemlenen bu geleneksel bakış açısı farklı bir düzleme doğru evrilmektedir. Bu çalışma, yakın dönemde Arktik bölgesinde güvenlik temalı ilişkiler ağının rekabetten işbirliğine doğru evrilen yapısını incelemektedir. Çalışmada Murmansk Demeci, Arktik Konseyi'ne yüklenen geniş yetki tanımlaması ve Arktik devletlerinin ulusal strateji belgelerinde yer alan bölge ile ilgili ekonomik kalkınma öncelikleri gibi üç önemli gelişme ele alınarak bölgede alanı genişleyen yeni güvenlik algısı değerlendirilmektedir. Bu nedenle çalışma, Soğuk Savaş yıllarındaki klasik güvenlik formülasyonunun aksine bölgede devletlerin ulusal güvenlik önceliklerinin yanı sıra toplumsal, çevresel, insani ve ekonomik güvenlik kaygılarının da öncelikli olarak ele alınmasıyla genişletilmiş bir konseptin ortaya çıkmakta olduğunu öne sürmektedir. Bu geniş kapsamlı ortak güvenlik anlayışının bölgenin tamamını kapsayan somut ve sürdürülebilir bir rejimin ortaya çıkmasına vesile olacağı iddiası ile çalışma nihayete ermektedir.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Arktik bölgesi, Ulusal Güvenlik, Ortak Güvenlik.

* Asst.Prof.Dr., Yalova University, Department of International Relations, E-mail: maugur@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0316-5164

** Dr, Fırat University, Department of International Relations, E-mail: adnandal00@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3633-9044

Date of Arrival: 05.08.2020 - **Date of Acceptance:** 09.11.2020

1. Introduction

There is no doubt that the Arctic is a region of considerable change in terms of both its geography and geopolitics. In fact, from the perspective of international relations, the region has turned into a kaleidoscope of many concerns including military activities, environmental issues, sovereignty interests, and socio-economic issues. The literature on the security perspective has also been subject to a similar metamorphosis parallel with these shifting concerns. Until the 1990s, the security perception for the region was characterized by and closely linked to, national security and sovereignty concepts as concurrent with the classical realist paradigm.¹

In general, traditional security conception was predominant throughout the Cold War. In an era of bipolarity, the military rivalry between the United States and the Soviet Union dominated these higher altitudes, keeping the region as an ‘ice rink’ of politics for the two superpowers.² According to some scholars, this unidirectional perspective has quickly evolved into a more complex and multidimensional one, including security, after a few significant developments.³ With the dissolution of the Soviet Union, for example, many new concerns such as the economy, environment, food security, and health rose among Russia’s priorities. Emerging sources of threats, which were exacerbated by globalization and climate change, have moved the focus of regional security from military to non-military issues.⁴ Padrtova, for example, analyzes the new security structure of the Arctic region in three levels: local, regional, global.⁵ According to this broad perspective, cooperation in the Arctic region could be successful only if all indigenous peoples are part of the process representing local-level participation. This grassroots involvement should be followed by the engagement of all

¹ Tonne Huitfeldt, “A Strategic Perspective on the Arctic”, *Cooperation and Conflict* 9, no. 2-3 (1974): 135-151. See also; Joseph S. Roucek, “The Geopolitics of the Arctic”, *The American Journal of Economics and Sociology* 42, no.4 (1983): 4; Willy Ostreng, “The Militarization and Security Concept of the Arctic”, in *The Arctic: Choices for Peace and Security: A Public Inquiry*, ed. W. H. Hurlburt (West Vancouver, Gordon Soules Book Publishers, 1989), 113-126.

² Barbora Padrtova, “Applying Conventional Theoretical Approaches to the Arctic”, in *Routledge Handbook of Arctic Security*, ed. G. H. Gjorv, M. Lantaigne and H. Sam-Aggrey, (Routledge, 2020), 29

³ Timo Koivurova, “Limits and Possibilities of the Arctic Council in a Rapidly Changing Scene of Arctic Governance”, *Polar Record* 46, no. 237 (2009): 146-156. See also; Willy Ostreng, “National Security and the Evolving Issues of Arctic Environment and Cooperation”, in *National Security and International Environmental Cooperation in the Arctic: The Case of the Northern Sea Route*, ed. W. Ostreng (Springer Science&Business Media Dordrecht, 1999).

⁴ Padrtova, “Applying Conventional...”, 35.

⁵ Padrtova, “Applying Conventional...”, 35.

Arctic states, and this regional collaboration must be supported globally by non-Arctic states.⁶ About Arctic security, another paper from Padrtova is inspired by the ‘securitization’ concept coined by Copenhagen School, which re-defines security from environmental, economic, political, and societal perspectives.⁷ According to her, a closer investigation of media narratives regarding the Arctic reveals all four facets of the region in the coming years. While ‘the Arctic as a resource base’ corresponds to economic security, ‘the Arctic as a nature reserve’ reminds us of environmental security concerns. Likewise, ‘the Arctic as an area for the protection of national interests’ draws attention to political and military security priorities, ‘the Arctic as a region of traditional livelihood’ is a reminder of the aspect of societal security.⁸

The Arctic was depicted solely as a military theatre through the lens of traditional geopolitical calculations during the Soviet era. As soon as the bipolar system faded away it has developed its unique characteristics.⁹ In the 1980s, the traditional security concept based on military gauging was challenged for the first time by comprehensive definitions of security, reconciling security priorities of states with that of humans as well as the environment.¹⁰ Heininen and his colleagues, for example, depict this unique and somewhat ambiguous character of the Arctic as an oscillation between militarization and disarmament.¹¹

Among the multiplicity of security concerns, it is the dramatic extent of climate change that influenced the Arctic security perception more than any other as Nicol asserts.¹² Referring to the engagement of traditional security actors with non-traditional ones, Nicol claims that security coverage has not only expanded to encompass non-military security, but also redefined the object of military security itself owing to the nature of emerging non-

⁶ Padrtova, “Applying Conventional...”, 36.

⁷ Barry Buzan, Ole Waever and Jaap De Wilde, *Security: A New Framework for Analysis* (London: Lynne Rienner Publishers, 1998).

⁸ Barbora Padrtova, “Frozen Narratives: How Media Present Security in the Arctic”, *Polar Science* (2019): 5, Doi: <https://doi.org/10.1016/j.polar.2019.05.006>.

⁹ Heather Exner-Pirot, “The Arctic in International Affairs”, in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd, (Palgrave Macmillan, 2020), 307.

¹⁰ Lassi Heininen et al., “Redefining Arctic Security: Military, Environmental, Human or Societal? Cooperation or Conflict?”, in *Redefining Arctic Security: The Arctic Yearbook 2019*, ed. Lassi Heininen, Heather Exner-Pirot and Justin Barnes (Iceland: The Arctic Portal, 2019), 9.

¹¹ Heininen et al., “Redefining Arctic...”, 10.

¹² Heather N. Nicol, “The Evolving North American Arctic Security Context: Can Security Be Traditional?”, in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd, (Palgrave Macmillan, 2020), 455.

traditional security issues.¹³ Concerning the Arctic, Nicol points out that climate change has triggered new threats, which would contribute to undesirable social, economic, and political outcomes.¹⁴

Lassi Heininen underlines three dimensions that penetrate the state of security in the Arctic: environmental issues, climate change and its outcomes, and issues regarding the exploration of natural resources.¹⁵ Heininen emphasizes environmental, human, economic, food, and energy security as different instruments of security coverage.¹⁶ Categorizing just about the same concerns as non-traditional security dynamics, Welch claims that the Arctic has lost its hard security value despite its utmost importance before the end of the Cold War.¹⁷ Welch explains the Arctic security structure through the lens of the ‘exospheric security’ concept, which simply envisages the region as geopolitically significant.¹⁸

Emphasizing the intensity of military rivalry in the Arctic as part of traditional security architecture, Ostreng divides the history of the region into three distinct phases. According to Ostreng, the region witnessed a ‘military vacuum’ before World War II, then it became a ‘military flank’ in 1950-1970, and a ‘military front’ in the 1980s.¹⁹ Concerning military rivalry, Rob Huebert claims that military objectives ended in the region, and the Arctic has truly evolved into a place of peace and cooperation.²⁰

A different approach paving the way for cooperation in the Arctic was rather surprisingly inaugurated by the desecuritizing initiative of Gorbachev in Murmansk.²¹ A quick impact of this desecuritization move could easily be seen on the sovereignty-related disputes among the Arctic states. Once in the top list of national priorities, many issues have

¹³ Nicol, “The Evolving North...”, 457.

¹⁴ Nicol, “The Evolving North...”, 463-464.

¹⁵ Lassi Heininen, “Arctic Security: Global Dimensions and Challenges, and National Policy Responses”, *The Yearbook of Polar Law V*, (2013), 95.

¹⁶ Heininen, “Arctic Security...”, 99.

¹⁷ David A. Welch, “The Arctic and Geopolitics”, in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd, (Palgrave Macmillan, 2020), 475-477.

¹⁸ Welch, “*The Arctic and Geopolitics*”, 481.

¹⁹ Willy Ostreng, “Political-Military Relations among the Ice States: The Conceptual Basis of State Behaviour”, in *Arctic Alternatives: Civility or Militarism in the Circumpolar North*, ed. Franklyn Griffiths, (Toronto: Science for Peace/Samuel Stevens Canadian Papers in Peace Studies, 1992), 30.

²⁰ Rob Huebert, “Cooperation or Conflict in the New Arctic? Too Simple of a Dichotomy”, in *Environmental Security in the Arctic Ocean*, ed. Paul A. Berkman and Alexander N. Vylegzhanin, (Springer, 2013), 196.

²¹ Marc Jacobsen and Jeppe Strandsbjerg, “Desecuritization as Displacement of Controversy: Geopolitics, Law and Sovereign Rights in the Arctic”, *Politik 20*, no. 3 (2017): 25.

so far been settled through teams of scientists and international law.²² Since Gorbachev's speech, cooperation has been the dominant spirit despite sporadic fragments of confrontation, such as the 2007 flag-planting incident.

The receding Arctic ice cap has not only brought global challenges but also gifted new opportunities to the region. With shorter year-round ice coverage, the Arctic can be navigated with more direct and cost-effective routes, which is a boon to the shipping industry. Meanwhile, less ice coverage makes it easier to explore and exploit new energy resources. On the other hand, these benefits come with challenges, include conflicting claims regarding maritime boundaries and worst-case scenarios such as 'resource wars' discourse that has existed for quite a long time. Despite the existence of such a conflictive discourse, however, all Arctic and non-Arctic states prioritize cooperative attempts rather than conflicting ones since exploitation, as well as transportation of most of the resources beneath and within exclusive economic zones, needs huge investments. Accordingly, this cooperative tendency has gradually spilled over certain traditionally securitized topics as well.

This paper is an attempt to shed light on the question of how the security concept has evolved in the Arctic region. The most important fact that has been ignored so far is that the security conception for the Arctic has been reshaped especially after the foundation of the Arctic Council, which puts greater emphasis on priority agenda items such as sustainable development, environmental protection, and resource appraisal conducted by the United States Geological Survey (USGS).²³ Accordingly, all decision-makers find it an essential part of their policy to fight against the possible effects of climate change through collaboration to protect the unique environment of the region. With its ample rich hydrocarbon reserves, the Arctic has, meanwhile, stimulated stakeholders to focus on economic development as another common interest. All the Arctic states mentioned their economic development priorities in their recently released national strategic documents. One common point generally underlined by these documents is that economic security including energy security is examined from the lens of a cooperative security design since the region has lately experienced cooperation rather than confrontation on many issues. Furthermore, it is frequently stated that unlike the pure security-oriented perspectives of the Cold War era, the Arctic is a naturally suitable region for cooperative security arrangements by its geo-ecologic and geo-economic attributes.

²² Jacobsen and Strandsbjerg, "Desecuritization...", 21.

²³ "US Geological Survey", 2008, <https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs20083049.pdf>. (18.01.2020).

With this in mind, an Arctic cooperative security conception is illustrated in this article through the lens of those common interests highlighted within the national strategic documents of the Arctic states. Discourse analysis is utilized as a method after elucidating the history of the region from a security perspective.

2. Cold War and Hard Security: Traditional Security in the Arctic

The traditional security aspect of the region was quite straightforward and can be explained by traditional IR realist propositions, which urge states to take militarily precautions against possible threats.²⁴ Contrary to the common impression, the militarization of the Arctic had already started as early as the end of World War I. In the Siberian intervention 1918-1919, deployment of British troops in Murmansk, French and American troops in Arkhangelsk, and Japanese, British and Canadian troops in Vladivostok were few notable clues signaling the upcoming escalation of military rivalry in the region.²⁵

The region was heavily militarized throughout the Cold War as the Arctic simply provided the shortest air distance between the northern segments of Russian and American control zones in their respective continents. A classic Cold War casebook about the Arctic would probably include chapters on naval bases and airports, radar stations (DEW Line), sonar detectors (GIUK Gap), nuclear submarines, air patrolling, military exercises, and nuclear tests as significant episodes of military confrontation in the region.²⁶

Owing to its inhospitable environment the Arctic had long been perceived as an inaccessible and uncontrollable corner of the world until the mid-20th century. But the two world wars quickly changed this bleak perception. One notable interwar period (1919-1938) security interest to the region was joint US-Canada defense projects implemented against possible Soviet threats.²⁷ It was during World War II, however, that the Arctic found itself in the crossfire of the escalating sovereignty-related concerns of both alliances. The escalating military rivalry between the Axis and Allied powers during the Second World War motivated the latter to construct a major American airbase in Thule, Greenland -910 miles far from the

²⁴ Stephen M. Walt, "The Renaissance of Security Studies", *International Studies Quarterly* 35, no. 2 (1991): 211-239.

²⁵ Peter Kikkert and P. Whitney Lackenbauer, "The Militarization of the Arctic to 1990", in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd, (Palgrave Macmillan, 2020), 491.

²⁶ Heininen et al, "Redefining Arctic...", 9.

²⁷ Stephanie Holmes, "Ice: Emerging Legal Issues in Arctic Sovereignty", *Chicago Journal of International Law* 9, no. 1 (2008): 323-351.

North Pole.²⁸ Furthermore, the Greenland-Iceland-UK territorial gap (GIUK) of the North Atlantic was also monitored and managed by NATO as a measure against the Soviet vessels deployed on the Kola Peninsula.²⁹ The fact that the American side only spent nearly one billion dollars in the 1941-45 period for defense projects in Alaska gives a better idea about the future trajectory of the escalating military rivalry.³⁰

The ultimate singular feature of this remote geopolitical region -the shortest route for a possible nuclear attack by the USSR and the United States³¹- was duly recognized during most of the second half of the past century as the two Cold War rivals began implementing hard security instruments in the region. Stressing on this aspect, Chief of the US Army Force General Henry H. Arnold declared in 1945 that if a third world war emerged, the region would be the strategic center of such a devastating war.³² Thus, the strategic prominence of the Arctic has propelled major powers to enhance their military capabilities under the psychology of security dilemma, which primarily meant an ‘arms rush’ in the region throughout the Cold War era.

Advancements in military technology during the 1950s and 1960s increased the geo-strategic value of the Arctic as well. During these years, this frigid region was used for the deployment of high-tech weapons systems.³³ Both leaderships of the bipolar system started to set up early warning and air defense mechanisms to have the upper hand to prevent a possible assault from the other side. For this purpose, the Soviet Union constructed air defense systems, radar stations, and anti-craft missile launch facilities especially on the Kola Peninsula, Franz Josef Land, Novaya Zemlya, and the North Siberian coast.³⁴ As a response, the United States took immediate action by setting up radar detection systems, the Distant Early Warning (D.E.W.) Line, the Mid-Canada Line, and Pinetree system.³⁵ The superpower rivalry escalated to another dimension during the 1980s when submarine-launched ballistic missiles (SLBMs) became even more formidable weapons by the introduction of nuclear-

²⁸ Roucek, “The Geopolitics of the Arctic”, 465.

²⁹ Oran R. Young, “The Age of the Arctic”, *Foreign Policy*, no. 61 (1986): 161.

³⁰ USARAL (U.S. Army Alaska), *Building Alaska with the US Army: 1867-1965*, no. 360-5, (Alaska: Pamphlet, Headquarters, United States Army, Information Office, 1965).

³¹ Exner-Pirot, “The Arctic in International Affairs”, 310.

³² James Eayrs, *In Defence of Canada Vol. 3: Peace-Making and Deterrence*, (Toronto: University of Toronto Press, 1972), 320. See also Willy Ostreng, “The Soviet Union in Arctic Waters”, *The Law of the Sea Institute: Occasional Paper*, no. 36 (1987), 42.

³³ Ostreng, “National Security...”, 22.

³⁴ Huitfeldt, “A Strategic Perspective...”, 138.

³⁵ Roucek, “The Geopolitics of the Arctic”, 466.

powered ballistic missile submarines (SSBNs) as the new technological instrument for preventing possible strikes from the other military bloc.³⁶

Especially for five of the Arctic states –Canada, Denmark, Norway, the Soviet Union, and the United States– the polar region was of vital importance from a geostrategic point of view during the Cold War.³⁷ The whole region, including both land and water, was particularly affected and strategically used by the political leaders of the two blocs to reinforce political coherence within the alliance.³⁸ In other words, the cold Arctic witnessed a rather hot military rivalry between the two bloc leaders and their symbolic instruments, and this competition at the leadership level made hard-security implications for NATO and the Warsaw Pact.³⁹ As analysts pointed out just before the summit in Reykjavik, security issues emerged as the major factor influencing and determining the relations within and among circumpolar states.⁴⁰ Security issues were typically falling into the classical trinity of national security, military security, and sovereignty-related matters. Theoretically, the mainstream explainer of state relations beyond the polar circle was confined to the classical power-related hypotheses of the realist paradigm. Even though the détente period paved the way for some level of bilateral cooperation as well as diplomatic overtures, they mostly remained as a show of public relations campaign instruments of the bloc leaders. This classical view on the security perception was dominant across the region until the late 1980s when non-traditional security concerns began to emerge. International politics of the Arctic throughout these years can be explained and analyzed through the lens of state-level power-based relations prioritizing military power as the only instrument for eliminating traditional security risks.

³⁶ Oran R. Young, *Arctic Politics: Conflict and Cooperation in the Circumpolar North*, Dartmouth College, (University Press of New England, 1992), 191.

³⁷ Sergei Vinogradov, ‘Ecological Security in the Arctic: A Regional Approach’, in *From Coexistence to Cooperation: International Law and Organization in the Post-Cold War Era*, ed. Edward McWhinney, Douglass R. and Vladlen V., (Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 1991), 157.

³⁸ Teemu Palosaari and Nina Tynkkynen, ‘Arctic Securitization and Climate Change’, in *Handbook of the Politics of the Arctic*, ed. L. C. Jensen and G. Honneland (Massachusetts: Edward Elgar Publishing, 2015), 88.

³⁹ Louis Rey, ‘Resource Development in the Arctic Regions: Environmental and Legal Issues’, in *Rights to Oceanic Resources*, ed. D. G. Dallmeyer and L. DeVorse Jr. Publications on Ocean Development, Volume 13, (1989), 171.

⁴⁰ Gary Luton, ‘Strategic Issues in the Arctic Region’, in *Ocean Yearbook*, ed. F. M. Borgese and N. Ginsburg Volume 6, (Chicago: IL, University of Chicago Press, 1986), 416.

3. Prelude to Cooperative Security: Murmansk Speech

Confidence-building measures between bloc leaders and increased benevolence during Détente gave the Arctic states a chance to focus on non-traditional security concerns such as environmental issues.⁴¹ Rising awareness about the environment and the discovery of the ozone hole made an impact on the overall rhetoric used by the leaders of the two blocs. While environmentalism was mostly a grassroots activity in the West, the Soviet Union took environmental issues to the agenda at the hands of its elites and scholars particularly in the second half of the 1980s.⁴² At a time when the world was appalled by the ozone hole discovery, Mikhail Gorbachev signaled in his Murmansk Speech a new epoch in Arctic international relations that would be characterized by non-traditional security issues. Gorbachev proposed a nuclear-free zone in Northern Europe, a reduction in naval and air force activities in certain areas, cooperation on resource development, scientific exploration, and environmental protection as well as the internationalization of the Northern Sea Route.⁴³

This glasnost-inspired speech elucidated non-military issues such as social, economic, and environmental concerns for the first time from a Soviet leader. His symbolic words could be taken as a sign of transformation in Arctic security as W. Ostreng asserts; “*all the Arctic states now (found) themselves in a process of moving away from an integrated hegemonic conflict to a differentiated situation in which military-strategic conflict may come to exist side-by-side with non-military cooperation*”.⁴⁴ This attempt of bringing non-military security concerns to the agenda was an initial step to secure the Arctic as a whole and it intended to bring a complex web of processes together to set the table for an acceptable modus vivendi in the region.⁴⁵ Unlike the stressed confrontation during most of the Cold War, the Murmansk Speech set the rather mellow tone of the post-Cold War era in Arctic international relations. Consequently, non-traditional security concerns such as climate change and its effects on the

⁴¹ E. Carina Keskitalo, *Negotiating the Arctic: The Construction of an International Region* (Routledge New York & London, 2004), 35.

⁴² Raphael Vartanov et al., “Russian Security Policy 1945-96: The Role of the Arctic, the Environment and the NSR”, in *National Security and International Environmental Cooperation in the Arctic: The Case of the Northern Sea Route*, ed. Willy Ostreng (Springer Science&Business Media Dordrecht, 1999), 63.

⁴³ Mikhail Gorbachev, “The Speech in Murmansk at the Ceremonial Meeting on the Occasion of the Presentation of the Order of Lenin and the Gold Star Medal to the City of Murmansk”, *Novosti Press Agency*, (1987).

⁴⁴ Ostreng, “Militarization and Security...”, 123.

⁴⁵ Alexei A. Rodionov, “Soviet Approaches to Security and Peaceful Cooperation in the Arctic: An Overview”, in *The Arctic: Choices for Peace and Security: A Public Inquiry*, ed. W. H. Hurlburt (West Vancouver: Gordon Soules Book Publishers, 1989), 212.

environment, indigenous peoples, biodiversity, and concern about endangered species such as polar bears have become popular agenda items for the Arctic.

The Murmansk Speech is notable also for mentioning multilateral cooperation on non-military issues in the Arctic for the first time.⁴⁶ Eventually, this unprecedented speech led to some significant bilateral and multilateral initiatives symbolizing the rise of non-military issues. The Soviet-Swedish agreement on the delimitation of maritime boundaries in the Baltic Sea, the Washington Summit between the US and the USSR, and the agreement among scholars and scientists from all the Arctic states to establish the International Arctic Science Committee (IASC) were made possible by the positive atmosphere created by the Gorbachev speech.⁴⁷ Moreover, Moscow's permission for its indigenous peoples from Chukchi Peninsula to attend the General Assembly of Inuit Circumpolar Conference is another symbolic but positive initiative for cooperation in non-military areas.⁴⁸

Some of the noteworthy examples of proliferating cooperative efforts during these years are; International Arctic Science Committee (1990), High North Alliance (1991), Northern Forum (1991), Barents Euro-Arctic Council (1993), and the Arctic Council (1996). These are the most prominent ones as they brought all Arctic states as well as indigenous peoples around the same table. All in all, while security was predominantly visualized from the vantage point of classical geopolitics until the end of the Cold War⁴⁹, geoecological and geoeconomic approaches have become more prominent by the 1990s highlighting the transformation of the concept.

Gorbachev's Murmansk speech and the ensuing final episode of the Cold War in a few years proved to be the main juncture symbolizing the shift in traditional security conception. This radical change in the mindset was obvious in NATO's perception of security coverage. Returning to the Arctic through a seminar in Reykjavik, Anders F. Rasmussen -Secretary-General of NATO- underlined that the shrinking ice had conceivably huge security implications for the alliance.⁵⁰ The Lisbon summit of NATO is another notable occasion

⁴⁶ Ronald Purver, "Arctic Security: The Murmansk Initiative and its Impact", *Current Research on Peace and Violence* 11, no. 4 (1988): 148.

⁴⁷ Purver, "Arctic Security", 153-154.

⁴⁸ Purver, "Arctic Security", 154.

⁴⁹ Welch, "The Arctic and Geopolitics", 475.

⁵⁰ Helga Haftendorn, "NATO and the Arctic: Is the Atlantic Alliance a Cold War Relic in a Peaceful Region Now Faced with Non-Military Challenges?", *European Security* 20, no. 3 (2011): 341.

where the structure of the alliance was reassessed through a ‘comprehensive approach.’⁵¹ Accordingly, NATO has created a new division for addressing emerging security challenges, primarily on Arctic security.⁵² The new NATO agenda included plans to reciprocate “*environmental and resource constraints including health risks, climate change, water scarcity, and increasing energy needs*” in the areas of its interests.⁵³ Consequently, soft-security issues have triggered NATO to expand its security concept, which signaled its return to the region not just militarily, but also as an environmental actor.

4. Foundation of the Arctic Council: Securing the Environment

Environmental protection and sustainable development are the fundamental priority of the Arctic Council⁵⁴ as the issues surrounding global climate change was the main driving force of developments of the 1990s. Since the Arctic has been affected by climate change much earlier and more severely than the other parts of the world, immediate measures against its possible catastrophic effects were also initiated by the regional states. For instance, a pioneering example of a pan-Arctic environmental cooperation initiative was launched in 1990 called the International Arctic Science Committee (IASC). Another prominent venture was an extension of the ‘Rovaniemi Process’ which was promoted by Finland in 1989 but renamed two years later as ‘The Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS)’. This initiative aimed to protect the ecosystem, to ensure sustainable development of resources, to give importance to indigenous peoples’ concerns, and to alleviate environmental pollution through its working groups. AMAP, PAME, EPPR, and CAFF were all created to function as the working groups of the Arctic Council.⁵⁵

The Arctic Council has so far been the most significant region-wide cooperation organization as it stands as an intergovernmental forum consisting of all eight regional countries: Canada, Denmark (via Greenland), Finland, Iceland, Norway, Russia, Sweden, and the United States (via Alaska). Besides these members, the Council has a significant character in terms of its working groups, permanent participants represented by indigenous peoples as well as observer states. Besides, the initiative is also significant in terms of its

⁵¹ Haftendorn, “Nato and the Arctic”, 353.

⁵² Haftendorn, “Nato and the Arctic”, 353.

⁵³ North Atlantic Treaty Organization (NATO): Lisbon Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government, (Press Release, 2010), 11.

⁵⁴ See at: <https://arctic-council.org/index.php/en/about-us> (19.01.2020).

⁵⁵ Ostreng, “National Security...”, 39.

outcomes such as the Arctic Climate Impact Assessment (ACIA), the Arctic Marine Shipping Assessment (AMSA), the Arctic Biodiversity Assessment (ABA), and the three legally binding agreements called ‘the Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic’ (2011), ‘the Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic’ (2013) and ‘the Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation’ (2017).⁵⁶ Though it intentionally keeps itself away from military topics, its policy prioritizing environmental protection and sustainable development has always been welcomed by all of its members. Even though it is not a treaty-based organization, the Council’s role has been evolving from a mere policy-shaping instrument into a more powerful policy-making mechanism.⁵⁷ This character of the Council symbolizes the pioneering attempt of the emerging concept that is known as the human-ecological dimension of Arctic international relations. In the light of this process, all eight Arctic Council member states have devoted themselves to strengthen environmental security via cooperative attempts since the ecosystem has been losing its persistence against catastrophic climate change.

The foundation of the Arctic Council by itself is a strong unified reaction to climate change, which challenges the world through many ecological crises. As members of the Council, common reactions of the Arctic states against this crisis indicate the transformation of the traditional security concept which integrates new ecological components into the classic one.⁵⁸ The environmental crisis explicitly exemplifies how residents in the Arctic have been influenced by this global disaster and ended up with their involvement in the Council. This indicates that newer notions of ‘human security’ are taken into consideration.⁵⁹ At this point, Ole Waever mentions two new emerging dimensions of the security concept: defending indigenous cultures, and climate change.⁶⁰ Nicol addresses the UN reports such as the United Nations Framework Convention on Climate Change (1992), UN Human Development Report

⁵⁶ See at: <https://arctic-council.org/index.php/en/about-us> (19.01.2020).

⁵⁷ Erik Molenaar et al., ‘The Arctic Environment: Introduction to the Arctic’, in *Arctic Marine Governance: Opportunities for Transatlantic Cooperation*, ed. Elizabeth Tedsen, Sandra Cavalieri and R. Andreas Kraemer (Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2014), 11

⁵⁸ Vinogradov, ‘Ecological Security’, 165.

⁵⁹ See Heather N. Nicol and Lassi Heininen, ‘Human Security, the Arctic Council and Climate Change: Competition or Co-existence?’, *Polar Record* 50, no. 1 (2014): 80-85; Maria Goes, ‘Human Security: An Alien Concept for the Russian Arctic’, in *Redefining Arctic Security: The Arctic Yearbook 2019*, ed. Lassi Heininen, Heather Exner-Pirot and Justin Barnes, 90-106. (Akureyri, Iceland: The Arctic Portal, 2019).

⁶⁰ Ole Waever, ‘The Arctic Security Constellation’, *Politik* 20, no. 3 (2017): 121.

(1994), and the United Nations Framework Convention on Climate Change (2016) to indicate environments and populations as new security issues.⁶¹ Meanwhile, security coverage passed well beyond the confines of national security embracing rather new areas such as food security, environmental security, protection of infrastructure, cultural security, and human security.⁶² Especially, environmental and human security concepts have made their way into the new comprehensive security structure transcending the traditional security discourse of the 1980s.⁶³ Consequently, as a follow-up to the cooperative steps that were jump-started by the Murmansk Speech, the environmental security concept was inserted into the Arctic Military Environmental Cooperation (AMEC) framework between Norway, Russia, and the United States in 1996 to set cooperation on nuclear safety.⁶⁴

While cooperative steps have been quite fashionable in Arctic international relations, classical security concerns such as old-fashioned military rivalry, and sovereignty-related priorities all somewhat became matters of history. It is not unfair to say that the security perception of the states has gradually transformed from a unidimensional to a comprehensive one combining both military and non-traditional security issues.⁶⁵ In summary, the Arctic security agenda has elevated to a multidimensional plane including environmental, human, as well as ecological issues and shows remarkable differences with traditional security concepts since the end of the Cold War.

5. National Priorities of A8 and Securing Economic Development

The dramatic shift in the way the Arctic is evaluated is voiced clearly in the national priority statements of the regional countries. When compared with the earlier decades, the current policy documents have been putting more emphasis on a wide range of issues along with national security. As summarized in Table 1, the core concept popularized by all littoral countries is the unanimous emphasis on sustainable economic development and the need for enhancing national capacities for preserving a stable regime for the Arctic. A thorough reading of the keywords in national policy papers also suggests that the Arctic nations will

⁶¹ Nicol, "The Evolving North", 457.

⁶² Nicol, "The Evolving North", 464.

⁶³ Heininen et al, "Redefining Arctic", 9.

⁶⁴ Lassi Heininen, "Security of the Global Arctic in Transformation: Potential for Changes in Problem Definition", in *Future Security of the Global Arctic: State Policy, Economic Security and Climate*, ed. Lassi Heininen, (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016).

⁶⁵ Ostreng, "National Security", 48.

stay in region-wide coordination to sustain this circumpolar regime. This all-inclusive list indicates that global partners are welcome for mutual harvesting of the fruits from increased economic activity, while urging the regional states to collaborate in securing their semi-frozen backyard.

Table 1. National Priorities of A8: Keywords regarding economic development within Arctic strategy documents ⁶⁶

Canada	•Promoting social and economic development
Denmark	•Self-sustaining growth and development
Finland	•Business operations: energy industry, maritime & shipping industry
Iceland	•Increased economic activity; competition for opportunity
Norway	•Business development
Russia	•Strategic resource base for social and economic development
Sweden	•Economic development
USA	•Resource & trade security, commerce & science safety, national defense

We observe that earlier power-based and more recent knowledge-based policies have been gradually overcome and enhanced by a more comprehensive interest-based approach in Arctic international relations especially after the presentation of the United States Geological Survey (USGS) report regarding the hydrocarbon energy reserves of the region. The USGS report revealed that nearly 13% of the world's total undiscovered oil and 30% of its natural gas reserves were trapped in the Arctic.⁶⁷ This remarkable discovery of the first decade of the new century quickly changed the nature of the relations among the Arctic states as they tended to highlight areas of cooperation rather than conflict. From a theoretical perspective, the new era agenda of Arctic international relations can be explained better by a neoliberal institutionalist perspective.⁶⁸ A closer investigation on the pattern of recent state behavior,

⁶⁶ Adapted from Arctic strategy documents of Arctic states. For a comprehensive analysis, see "Lassi Heinenen, *Arctic Strategies and Policies: Inventory and Comparative Study*, The Northern Research Forum & The University of Lapland, (2012).

⁶⁷ "US Geological Survey", 2008.

⁶⁸ Sebastian Knecht and Kathrin Keil, "Arctic Geopolitics Revisited: Spatialising Governance in the Circumpolar North", *The Polar journal* 3, no. 1 (2013): 184.

such as changing rhetoric and an all-inclusive institutionalist tendency reveals the fact that a geo-economical mindset has been replacing the earlier geopolitical one. Recent discoveries of hydrocarbon resources, in particular, prioritizes economic cooperation instead of political rivalry and confrontation.⁶⁹ Even certain rather provocative Russian actions can make more sense if examined from a geo-economic standpoint, not from the conventional military rhetoric.⁷⁰ The ‘cold rush’ should not be understood as an interest limited to the Arctic states only. We observe that all Arctic and non-Arctic states interested in the region share a similar motivation: exploring prospects of cooperation on common interests. Needless to say, one common interest whetting the appetite of all the stakeholders in the economic potential of the region. The recent discoveries carry the potential of triggering a spillover effect in other areas as well. An expansion in cooperative efforts has already been in the making for some years in the region. Even in military activities, states have started to underline common interests via bilateral or multilateral agreements. Russian-Norwegian joint military exercises in the region have so far been the most unusual military cooperation that was once inconceivable.⁷¹ Nevertheless, the cooperative efforts remained mostly on the economic development sphere, which includes resource exploration, extraction, and new accessible maritime routes.

These two significant improvements in the Arctic mentioned above have motivated the Arctic states to concentrate on economic development. With this motivation, all littoral and non-littoral Arctic states have developed and updated their Arctic strategies underlining resource exploration and exploitation and maritime transportation as components of economic development while opting for cooperative attempts. Even energy companies in different Arctic states find it optimal to have collaboration on economic development since exploration, exploitation, and transportation of resources require advanced technology and considerable investments. For instance, joint exploration projects in the region between Rosneft and ExxonMobil, or Russian cooperation with Norwegian energy companies -e.g. Statoil and Norsk Hydro- symbolizes this economic development that provides cooperation.⁷²

⁶⁹ Heininen, “Arctic Security”, 94.

⁷⁰ Kristian Atland, “Russia’s Armed Forces and the Arctic: All Quiet on the Northern Front?”, *Contemporary Security Policy* 32, no. 2 (2011): 268-271.

⁷¹ Heather Exner-Pirot, “Defence Diplomacy in the Arctic: The Search and Rescue Agreement as a Confidence Builder”, *Canadian Foreign Policy Journal* 18, no. 2 (2012): 202.

⁷² Dmitri Trenin, “Five Issues at Stake in the Arctic”. *Carnegie Moscow Center*, (2014). See also: Vsevolod Gunitskiy, “On Thin Ice: Water Rights and Resource Disputes in the Arctic Ocean”, *Journal of International Affairs* 61, no. 2 (2008): 265.

Whereas appraisal of a huge amount of energy resources and navigable commercial routes in the Arctic motivates the Arctic states to collaborate on economic development to utilize oil and gas resources and transporting them via an optimal way, securing these common interests also clarifies that economic security has been existing as a new dimension of Arctic security. It is noteworthy to say that melting ice will possibly create vulnerabilities for oil and gas infrastructure such as roads and pipelines.⁷³ Or, there may exist also other possible security threats such as drug smugglers, illegal immigrants, and terrorists which means non-state actors may exist in the region.⁷⁴

Arctic states have been trying to find cooperative solutions to secure energy resources and efforts include securing both supply and demand sides of the equation. Since resource geopolitics including energy security has affected the region for years,⁷⁵ energy security has been getting on the agenda of Arctic security as a component of economic security. To compare with the insecure Middle East, Arctic states intend to secure the region to preserve its hydrocarbon resources and utilize them efficiently. Though concerns over environmental security arise while exploitation, the situation has not changed. To illustrate, Vladimir Putin explicitly gives priority to economic security over environmental security concerns.⁷⁶ In this context, the economic security aspect of the region including energy and marine security is of vital importance for all the Arctic and non-Arctic states like Asian energy-dependent countries of which energy consumption has been growing lately. This assessment fairly explains why Asian countries, especially China, get more involved in the economic development of the region by providing a strong market and considerable sums of money.

The omnipresence of climate change is probably the one independent variable to keep in mind about the Arctic, and it will secure the region an important role in the central stage of energy and economic security for the rest of the world.⁷⁷ The diplomatic maneuvers on the potentials as well as the energy and economic security aspect of the region take place at two different levels of state agenda. For example, while decision-makers in China have started to

⁷³ Oleg Anisimov *et al.*, “Polar Regions (Arctic and Antarctic)”, in *Climate Change: Impacts, Adaptation and Vulnerability*, ed. Martin Parry, et al., Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the IPCC, (2007), 665-676.

⁷⁴ Michael Byers, *International Law and the Arctic*, Cambridge Studies in International and Comparative Law, (Cambridge University Press, 2013), 261.

⁷⁵ Heininen, “Arctic Security...”, 94.

⁷⁶ Palosaari and Tynkkynen, “Arctic Securitization...”, 94.

⁷⁷ Welch, “The Arctic and Geopolitics”, 478.

evaluate commercial, political and security implications of polar politics, its Arctic research mainly focuses on environmental issues.⁷⁸

6. An Era of Cooperative Security

The cooperative structure of the Arctic transforms it from a geostrategic region towards a biopolitical one.⁷⁹ In other words, through cooperative tendencies of the Arctic states and non-state actors, a broader perspective of security including environment, economics, politics, health, and cultural issues has been significant in the Arctic rather than military capabilities and sovereignty as classical security components. This shift within Arctic security architecture could also be seen in the ‘legal innovation’ concept of Timo Koivurova asserting that new understandings of security and sovereignty should be taken together with new perceptions of space, scale, and power.⁸⁰ Here, this transforming term is symbolized as ‘cooperative security in this paper.

While classical security concept is delineated as ‘the ability of states to defend against military threats, increasing interdependence minimizes the use of force and promotes ethical issues as emerging alternative views of the security concept.⁸¹ One of these alternatives, cooperative security has replaced the traditional Cold War security view which encapsulates reassurance rather than deterrence and aims to co-exist with bilateral alliances while evaluating military and non-military security combined.⁸²

*‘...it is not based on assumptions of strategic global relations in a zero-sum world; it is not a priori restrictive in membership; it does not require leadership by a concert of dominant military powers nor acknowledge that hegemons alone can define either the agenda or the rules; it does not privilege the military as the repository of all wisdom related to security issues; it does not assume that military conflict or violence are the only challenges to security; it does presume that states are principal actors but it does not preclude, by definition or by intent, that non-state actors (whether institutional or more ad hoc trans-national actors and NGOs) have critical roles to play in managing and enhancing security-relevant dynamics; and it neither requires nor indeed explicitly calls for the creation of formal institutions or mechanisms, though welcomes both if they emerge from the decisions of the parties’.*⁸³

⁷⁸ Linda Jakobson, “China Prepares for an Ice-Free Arctic”, *SIPRI Insights on Peace and Security*, Number 2, (2010), <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/insight/SIPRIInsight1002.pdf>. (19.01.2020)

⁷⁹ Ostreng, “National Security”, 49.

⁸⁰ Koivurova, “Limits and Possibilities”.

⁸¹ David Dewitt, “Common, Comprehensive, and Cooperative security”, *The Pacific Review* 7, no. 1 (1994): 1.

⁸² Dewitt, “Common, Comprehensive...”, 7.

⁸³ Dewitt, “Common, Comprehensive”, 8.

One major difference between negotiating a traditional security regime and a novel approach involving environmental protection is that while the former is based on zero-sum arrangements, the latter may accommodate relative as well as absolute gains approaches.⁸⁴ A similar inclusive and integrative method can be formulated for other security issues in the region since all of them are inextricably linked. Adapting such instruments to Arctic international relations, first of all, the Arctic is not a region of the zero-sum game anymore. On the contrary, it is a region of peace as declared in the Murmansk Speech. Secondly, decision-makers in the region represent a wide range of actors including both states and non-state ones. For instance, Arctic society's inclusion of indigenous peoples in the decision-making process signifies a unique role and indicates how non-state actors are important for providing a sustainable environment.⁸⁵ Lastly, giving up prioritization of military elements has provided civil issues to become more effective while considering security concepts holistically. Thus, unlike hard military rivalry among actors of the bipolar system, the so-called actors have preferred to reduce military activities for the sake of cooperation and to concentrate on civil issues just after the Cold War. The US withdrawal from Keflavik airbase in 2006, Russia's desire to cooperate with Western countries to clean-up its Arctic coast from nuclear submarines and warheads, and entering force of the new 'Start Treaty' in 2011 symbolizes both decreasing military activities in the region and cooperation among Russia and Western countries on civil issues.⁸⁶ Though relations between Russia and the other Western nations are not in unison or maybe even in conflict, the picture in the Arctic stands out as a cooperative one.⁸⁷ This is fairly consistent with the argument that Russia as well prefers cooperation in the region.⁸⁸ It should not be an overstatement to propose that conflict in the region is very unlikely since the climate itself and its effects are imposing an obligation on the states to cooperate.⁸⁹ Young, for example, states that the potential for conflict is exaggerated.⁹⁰

⁸⁴ Exner-Pirot, "The Arctic in International Affairs", 315.

⁸⁵ Ostreng, "National Security", 40.

⁸⁶ Byers, "International Law", 252.

⁸⁷ Exner-Pirot, "The Arctic in International Affairs", 317.

⁸⁸ Annika R. Bergman, "Perspectives on Security in the Arctic Area", DIIS Reports 9, *Danish Institute for International Studies*, (2011): 42.

⁸⁹ Byers, "International Law", 248.

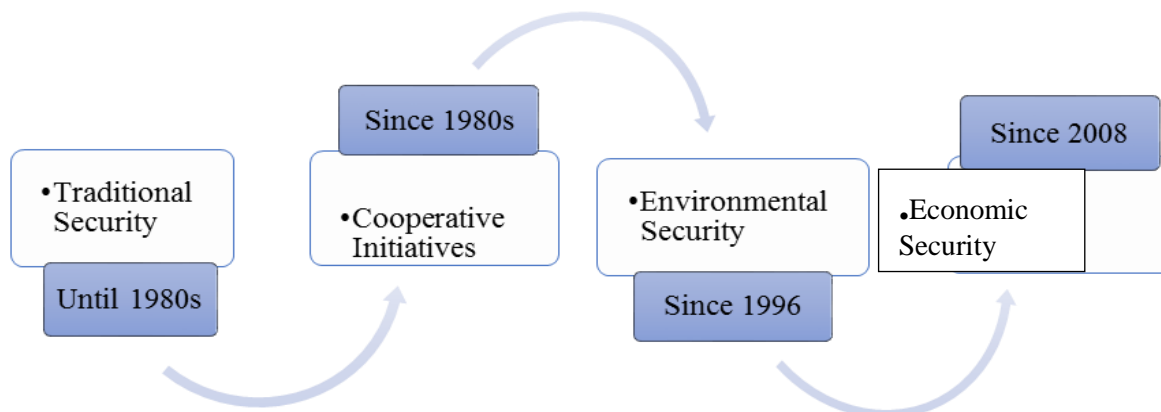
⁹⁰ Mikkel Runge Olesen, "Cooperation or Conflict in the Arctic: A Literature Review", DIIS Working Paper, *Danish Institute for International Studies* (2014): 8.

The historic meeting of the coastal states in Ilulissat, Greenland in 2008 was significant to show the desire and motivation for cooperation rather than competition. A firm commitment to the law of the sea, a common understanding about formulating a de-politized dispute settlement mechanism indicates that cooperative spirit was triumphant over confrontational dispositions. Since that day, even the Ukraine crisis hasn't prevented the cascading cooperative wave in the polar region. Once a remote theatre of superpower rivalry, the Arctic has turned into one of the most peaceful regions in the world.

Since the main problem of security is war, collective security aims to construct interdependence among states through common interests and collaboration to prevent it.⁹¹ At this point, if we take the Arctic into consideration, environmental protection and economic development of the region have been primary incentives as common interests of all parties. As shown in the figure below, the classical security view of parties evolved into environmental and economic ones, respectively.

Figure 1. Transforming Security Issue in the Arctic

The expanded nature of the concept of security has become a significant case study, especially in the Arctic. The lack of high population density and accompanying social problems make the cold region an easier place to study purely from a security-oriented perspective. As depicted in Figure 1, the security conception of the polar region has come to a very long distance since traditional security perspectives were abandoned gradually as early as the mid-1980s. Today, it is impossible to imagine a clear boundary separating priorities about securing a robust and sustained economy from environmental concerns. Both priorities

⁹¹ Franklin Griffiths, "Environment and Security in Arctic Waters: A Canadian Perspective", in *National Security and International Environmental Cooperation in the Arctic: The Case of the Northern Sea Route*, ed. Willy Ostreng (Springer Science&Business Media Dordrecht, 1999), 116.

and concerns are also inextricably linked to the overall security perceptions of the nations. Economically secure nations are more inclined to take measures to protect the environment. Without both expectations are reasonably satisfied, national security will be far from being complete. The most striking point here is the fact that such a multi-layered security regime has taken no more than three decades to form in the Arctic.

7. Conclusion

The security architecture of the Arctic has duly changed in parallel with its receding ice sheet due to climate change. Throughout the Cold War years, perception of the Arctic states regarding security had been shaped by traditional security perspectives, which prioritize military capabilities to defend themselves against the same kind of threats. The region was viewed especially by the US and the Soviet Union as a cold and desolate place for testing and conveniently implementing military activities as technology progressed. By the end of the 1980s, however, the situation ushered in a new era as new neoliberal cooperative tendencies in international relations became more popular with the optimism that came as a result of the fading Cold War. By then, the Arctic became too complex of a place to be explained and understood only through the lens of traditional security instruments.

The Murmansk Speech of Gorbachev symbolizes the new form of relations among the Arctic states that is shaped by cooperation rather than conflict. Unlike the power-based mindset of the previous decades, the stakeholders started to prefer cooperation on resource management, a scientific approach to understand the complex dynamics of the polar region, and concerns about environmental protection. The speech also emphasizes the internationalization of the Northern Sea Route, which indicates the emerging commercial significance of the region shortly. Lastly, the speech deserves attention in terms of its potential in fostering multilateral agreements focusing on integrative issues requiring collaboration, which indicates a dramatic shift in the traditional security scheme. The later years of the 1980s also indicate the involvement of non-state actors in Arctic international relations. Adopting climate change mitigation as a target top on the agenda, cooperative initiatives of states have resulted in the initial foundation of organizational structures. In those critical years, the visible change in the behavioral patterns of the Arctic states was mostly shaped by environmental concerns. The undeniable proof of global climate revealed that a geo-environmental scientific approach was dominating the relations.

The diminishing ice sheet in the polar region has brought both challenges and opportunities for the Arctic community. While it gets easier to explore and exploit natural resources and navigate through new accessible routes, there are also some new challenges regarding the environment and national sovereignty. As for opportunities, reaching hydrocarbon resources and utilizing new commercial routes have been the main motivation of the Arctic states whose national strategies related to the region mention economic development as the main target. Especially after the appraisal of the USGS about the energy potential of the Arctic, economic development targets have been a top list item for all stakeholders. Therefore, the newly emerging era could rather be characterized with a geo-economical approach with an environmental touch. This aspect can give us clues as to the near future of regional security, which will include economic priorities as well as energy security.

In conclusion, the changing security perception within the Arctic has been informed by three important developments; the Murmansk Speech, the foundation of the Arctic Council, and publication of the resource appraisal of the USGS. These three events revealed that the regional countries preferred cooperation rather than conflict. Accordingly, the security landscape of the region is no more representing the classical view. On the contrary, a cooperative security mindset combining military as well as non-military issues has been providing a more precise picture of the region.

References

- Anisimov, Oleg, et al. "Polar Regions (Arctic and Antarctic)". in *Climate Change: Impacts, Adaptation, and Vulnerability*, ed. Martin Parry, et al., 665-676. Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the IPCC, 2007.
- Arctic Council's Website. <https://arctic-council.org/index.php/en/about-us>. (19.01.2020).
- Atland, Kristian. "Russia's Armed Forces and the Arctic: All Quiet on the Northern Front?". *Contemporary Security Policy* 32, no. 2 (2011).
- Bergman, Annika R. "Perspectives on Security in the Arctic Area". DIIS Reports 9, *Danish Institute for International Studies*, 2011.
- Byers, Michael. *International Law and the Arctic*. Cambridge Studies in International and Comparative Law, Cambridge University Press, 2013.
- Dewitt, David. "Common, Comprehensive, and Cooperative security". *The Pacific Review* 7, no. 1 (1994).
- Eays, James. *In Defence of Canada Vol. 3: Peace-Making and Deterrence*. Toronto: University of Toronto Press, 1972.

- Exner-Pirot, Heather. "Defence Diplomacy in the Arctic: The Search and Rescue Agreement as a Confidence Builder". *Canadian Foreign Policy Journal* 18, no. 2 (2012).
- Exner-Pirot, Heather. "The Arctic in International Affairs". in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd. Palgrave Macmillan, 2020.
- Goes, Maria. "Human Security: An Alien Concept for the Russian Arctic". in *Redefining Arctic Security: The Arctic Yearbook 2019*, ed. Lassi Heininen, Heather Exner-Pirot and Justin Barnes, 90-106. Akureyri, Iceland: The Arctic Portal, 2019.
- Gorbachev, Mikhail. "The Speech in Murmansk at the Ceremonial Meeting on the Occasion of the Presentation of the Order of Lenin and the Gold Star Medal to the City of Murmansk". *Novosti Press Agency*, 1987.
- Griffiths, Franklin. "Environment and Security in Arctic Waters: A Canadian Perspective". in *National Security and International Environmental Cooperation in the Arctic: The Case of the Northern Sea Route*, ed. Willy Ostreng. Springer Science&Business Media Dordrecht, 1999.
- Gunitskiy, Vsevolod. "On Thin Ice: Water Rights and Resource Disputes in the Arctic Ocean". *Journal of International Affairs* 61, no. 2 (2008).
- Haftendorn, Helga. "NATO and the Arctic: Is the Atlantic Alliance a Cold War Relic in a Peaceful Region Now Faced with Non-Military Challenges?". *European Security* 20, no. 3 (2011).
- Heininen, Lassi, et al., "Redefining Arctic Security: Military, Environmental, Human or Societal? Cooperation or Conflict?". in *Redefining Arctic Security: The Arctic Yearbook 2019*. Akureyri, Iceland: The Arctic Portal, 2019.
- Heininen, Lassi. "Arctic Security: Global Dimensions and Challenges, and National Policy Responses". *The Yearbook of Polar Law* 5, no.1 (2013).
- Heininen, Lassi. "Security of the Global Arctic in Transformation: Potential for Changes in Problem Definition". in *Future Security of the Global Arctic: State Policy, Economic Security and Climate*, ed. Lassi Heininen. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- Heininen, Lassi. *Arctic Strategies and Policies: Inventory and Comparative Study*. The Northern Research Forum & The University of Lapland, 2012.
- Holmes, Stephanie. "Ice: Emerging Legal Issues in Arctic Sovereignty". *Chicago Journal of International Law* 9, no. 1 (2008): 323-351.
- Huebert, Rob. "Cooperation or Conflict in the New Arctic? Too Simple of a Dichotomy". in *Environmental Security in the Arctic Ocean*, ed. Paul A. Berkman and Alexander N. Vylegzhanin. Springer, 2013.
- Huitfeldt, Tonne. "A Strategic Perspective on the Arctic". *Cooperation and Conflict* 9, no. 2-3 (1974): 135-151.
- Jacobsen, Marc and Jeppe Strandsbjerg. "Desecuritization as Displacement of Controversy: Geopolitics, Law and Sovereign Rights in the Arctic". *Politik* 20, no. 3 (2017): 15-30.
- Jakobson, Linda. "China Prepares for an Ice-Free Arctic". *SIPRI Insights on Peace and Security*, no. 2 (2010). <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/insight/SIPRIInsight1002.pdf>. (19.01.2020).
- Keskitalo, E. Carina. *Negotiating the Arctic: The Construction of an International Region*. New York & London: Routledge, 2004.
- Kikkert, Peter and P. Whitney Lackenbauer, "The Militarization of the Arctic to 1990". in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd. Palgrave Macmillan, 2020.

- Knecht, Sebastian and Kathrin Keil. "Arctic Geopolitics Revisited: Spatialising Governance in the Circumpolar North". *The Polar journal* 3, no.1 (2013).
- Koivurova, Timo. "Limits and Possibilities of the Arctic Council in a Rapidly Changing Scene of Arctic Governance". *Polar Record* 46, no. 237 (2009): 146-156.
- Luton, Gary. "Strategic Issues in the Arctic Region". in *Ocean Yearbook* ed. F. M. Borgese and N. Ginsburg, Volume 6. Chicago: IL, University of Chicago Press, 1986.
- Molenaar, Erik, et al. "The Arctic Environment: Introduction to the Arctic". in *Arctic Marine Governance: Opportunities for Transatlantic Cooperation*, ed. Elizabeth Tedsen, Sandra Cavalieri and R. Andreas Kraemer. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2014.
- Nicol, Heather N. "The Evolving North American Arctic Security Context: Can Security Be Traditional?". in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd. Palgrave Macmillan, 2020.
- Nicol, Heather N. and Lassi Heininen. "Human Security, the Arctic Council and Climate Change: Competition or Co-existence?". *Polar Record* 50, no. 1 (2014): 80-85
- North Atlantic Treaty Organization (NATO): Lisbon Summit Declaration. Issued by the Heads of State and Government, Press Release, 2010.
- Olesen, Mikkel Runge. "Cooperation or Conflict in the Arctic: A Literature Review". DIIS Working Paper, *Danish Institute for International Studies*, (2014).
- Ostreg, Willy. "National Security and the Evolving Issues of Arctic Environment and Cooperation". in *National Security and International Environmental Cooperation in the Arctic: The Case of the Northern Sea Route* ed. Willy Ostreg. Springer Science&Business Media Dordrecht, 1999.
- Ostreg, Willy. "Political-Military Relations among the Ice States: The Conceptual Basis of State Behaviour". in *Arctic Alternatives: Civility or Militarism in the Circumpolar North*, ed. Franklyn Griffiths. Toronto: Science for Peace/Samuel Stevens Canadian Papers in Peace Studies, 1992.
- Ostreg, Willy. "The Militarization and Security Concept of the Arctic". in *The Arctic: Choices for Peace and Security: A Public Inquiry* ed. W. H. Hurlburt, 113-126. West Vancouver: Gordon Soules Book Publishers, 1989.
- Ostreg, Willy. "The Soviet Union in Arctic Waters". *The Law of the Sea Institute: Occasional Paper*, no. 36 (1987).
- Padrtova, Barbora "Frozen Narratives: How Media Present Security in the Arctic". *Polar Science*, (2019). Doi: <https://doi.org/10.1016/j.polar.2019.05.006>.
- Padrtova, Barbora. "Applying Conventional Theoretical Approaches to the Arctic". in *Routledge Handbook of Arctic Security*, ed. G. H. Gjorv, M. Lanteigne and H. Sam-Aggrey, (Routledge, 2020).
- Palosaari, Teemu and Nina Tynkkynen. "Arctic Securitization and Climate Change". in *Handbook of the Politics of the Arctic*, ed. L. C. Jensen and G. Honneland. (Massachusetts: Edward Elgar Publishing, 2015).
- Purver, Ronald. "Arctic Security: The Murmansk Initiative and its Impact". *Current Research on Peace and Violence* 11, no. 4 (1988).
- Rey, Louis. "Resource Development in the Arctic Regions: Environmental and Legal Issues". in *Rights to Oceanic Resources*, Publications on Ocean Development, ed. D. G. Dallmeyer and L. DeVorse Jr., Volume 13, (1989).

- Rodionov, Alexei A. "Soviet Approaches to Security and Peaceful Cooperation in the Arctic: An Overview". in *The Arctic: Choices for Peace and Security: A Public Inquiry*, ed. W. H. Hurlburt. West Vancouver: Gordon Soules Book Publishers, 1989.
- Roucek, Joseph S. "The Geopolitics of the Arctic". *The American Journal of Economics and Sociology* 42, no. 4 (1983).
- Trenin, Dmitri. "Five Issues at Stake in the Arctic". *Carnegie Moscow Center*, (2014).
- US Geological Survey. 2008. <https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs20083049.pdf>. (18.01.2020).
- USARAL (U.S. Army Alaska). *Building Alaska with the US Army: 1867-1965*. no. 360-5. Alaska: Pamphlet, Headquarters, United States Army, Information Office, 1965.
- Vartanov, Raphael, et al., "Russian Security Policy 1945-96: The Role of the Arctic, the Environment and the NSR". in *National Security and International Environmental Cooperation in the Arctic: The Case of the Northern Sea Route*, ed. Willy Ostreng. Springer Science&Business Media Dordrecht, 1999.
- Vinogradov, Sergei. "Ecological Security in the Arctic: A Regional Approach". in *From Coexistence to Cooperation: International Law and Organization in the Post-Cold War Era*, ed. Edward McWhinney, Douglass R. and Vladlen V. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 1991.
- Waever, Ole. "The Arctic Security Constellation". *Politik* 20, no. 3 (2017).
- Walt, Stephen M. "The Renaissance of Security Studies". *International Studies Quarterly* 35, no. 2 (1991): 211-239.
- Welch, David A. "The Arctic and Geopolitics". in *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates and Carin Holroyd. Palgrave Macmillan, 2020.
- Young, Oran R. "The Age of the Arctic". *Foreign Policy*, No:61, Winter, (1986).
- Young, Oran R. *Arctic Politics: Conflict and Cooperation in the Circumpolar North*. Dartmouth College, University Press of New England, 1992.

Climate Change and Hard-Soft Security Nexus: Future of Arctic Security Cooperation

Kamrul HOUSSAİN*

Abstract

Climate change is arguably one of the most serious global problems of our time. Its implications are widespread touching every corner of the globe at various levels and in varied contexts. The implications are in most cases environmentally devastating, resulting in enormous concerns posing multidimensional threats to humans and communities at large. On the one hand, environmental changes in the Arctic cause human security threats to its diverse communities. On the other hand, the consequences of climate change lead to new developments leading to geopolitical tensions as human activities are on the rise resulting in an increase in global presence in resource usage. Overall, the transformation of the Arctic debatably has implications of influencing global and regional security dynamics. As a result, both internal and external security dynamics in the Arctic conceive a hard-soft security nexus, engaging actors, both within and beyond the Arctic. Against this background, the following article explores the grounds of hard-soft security nexus in the Arctic. By examining some of the lessons from the recent past, the article investigates the future of regional security implications. Further, it analyses insights on the need for a multi-level regulatory, institutional, and participatory Arctic governance framework in response to hard-soft security nexus.

Keywords: Climate change, Arctic, Security, Human Security, Geopolitics.

İklim Değişikliği ve Sert-Yumuşak Güvenlik Bağı: Arktik Güvenlik İşbirliğinin Geleceği

Özet

İklim değişikliği tartışmasız zamanımızın en ciddi küresel sorunlarından biridir. İklim değişikliğinin etkileri, çeşitli düzeylerde ve çeşitli bağlamlarda dünyanın her köşesinde hissedilmektedir. İklim değişikliğinin sonuçları ise çoğu durumda çevresel olarak yıkıcıdır ve büyük ölçüde insanlar ve toplumlar için çok boyutlu tehditlerden kaynaklanan büyük endişelere yol açmaktadır.

Arktik'teki çevresel değişiklikler, bir yanda, çeşitli toplumlarda insan güvenliği bağlamında tehditlere neden olurken öte yanda, iklim değişikliğinin sonuçları, insan faaliyetlerinin artması ve kaynak kullanımı konusunda bölgede küresel varlığın artmasıyla ortaya çıkan jeopolitik gerilimlere yol açmaktadır. Genel olarak, Arktik'in dönüşümü tartışmalı bir şekilde küresel ve bölgesel güvenlik dinamiklerini etkileme potansiyeline sahiptir.

Sonuç olarak, Arktik'teki hem iç hem de dış güvenlik dinamikleri, iç ve dış aktörlerin katılımını sağlayan sert-yumuşak bir güvenlik bağına ortaya çıkartır. Bu bağlamda bu makalede Arktik'teki sert-yumuşak güvenlik bağının temelleri araştırmakta ve yakın geçmişten bazı dersler incelenerek, bölgesel güvenlik çıkarımlarının geleceği tartışılmaktadır. Ayrıca, sert-yumuşak güvenlik bağına yanıt olarak çok seviyeli

*Northern Institute for Environmental and Minority Law, Arctic Centre, University of Lapland, E-mail: khossain@ulapland.fi, ORCID: 0000-0003-1522-558X

Date of Arrival: 25.01.2021 - **Date of Acceptance:** 06.04.2021

düzenleyici, kurumsal ve katılımcı bir Arktik yönetim çerçevesine duyulan ihtiyaç hakkındaki öngörüler analiz edilmektedir.

Anahtar Kavramlar: Arktik, Güvenlik, İklim Değişikliği, İnsan Güvenliği, Jeopolitik

1. Introduction

The Arctic has today become synonymous with climate change. While climate change is arguably one of the most serious global problems of our time, and its implications are widespread touching every corner of the globe at various levels and in varied contexts. In the Arctic, the implications are, however, more drastic.¹ The consequences of the change in most cases are environmentally devastating, resulting in huge concerns posing threats to humans and communities. A crucial effect of climate change is an increase in temperature, which is much faster in the Arctic compared to any other part of the globe.² The increased temperature results in the melting of both terrestrial and offshore ice sheets. While this brings environmental challenges, given that the life support system in the Arctic is dependent on the uniqueness of the Arctic's climatic conditions, it nevertheless brings new opportunities as a result of evolving easy access to the region. In particular, more open access to the Arctic waters optimizes more human activities, such as resource developments, increase in international trade, expansion of tourism, etc. However, these new forms of economic activities further accelerate climate change in the Arctic. Thus, the contradictory premise of the faster pace of climate change, and the acceleration of climate change due to the increase in human activities causes diverse tensions both from the viewpoint of geopolitics and from environmental and human security concerns. As a result, the Arctic remains to be assessed from the point of view of the present-day discourse of facts: whether the tensions over security concerns also lead to real threats in terms of regional political stability or they merely offer the consequences for human security perceived from regional transformation. While the former implies a hard-security context, the latter, however, suggests a soft-security

¹See generally O. A. Anisimov et al., "Polar Regions (Arctic and Antarctic). Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability," in *Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, eds., M. L. Parry et al. (Cambridge: Cambridge University Press, 2007), 653–85.

² M. Meredith, et al., "Polar Regions," in *IPCC Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate*, eds. H.-O. Pörtner et al. (2019), <https://www.ipcc.ch/srocc/chapter/chapter-3-2/>.

consideration. The concept – soft security – refers to the absence of multifaceted threats stemming from non-military dimensions affecting humans at large, such as environmental, economic, societal challenges, etc. Broadly, such security threats shape the so-called human security concept. Against this background, this paper formulates a general framework for security dynamics applicable to the Arctic. The paper also elaborates that despite the issue of high politics shaped by the climate change agenda in the Arctic, the region's security takes an approach of cooperation, using the instruments of existing applicable international and regional legal frameworks in combination with the rather intense institutionalized structure of governance existing there. Actors both within and beyond the Arctic heavily engage in dialogues to evaluate the future of the region, indicating the presence of high political debate integrated within the form of soft cooperation. The paper, therefore, elucidates the need for a multi-level and multi-actor structure in Arctic governance to lower the high politics via strengthening of soft, but participatory and effective, cooperation.

2. Climate Change and the Arctic Security Implications

The most notorious impact of climate change in the Arctic is that of rising temperature. Although the rapidity of rising temperature was once suggested to be twice as fast as the global average,³ scientists today indicate it to be much higher.⁴ They predict that by 2100, the temperature rise will be between 2 and 9°C.⁵ What do such high temperatures mean for the Arctic? The most important significance is faster melting of surface-level terrestrial and offshore ice sheets, in addition to a thawing of subsurface permafrost. A study by Parkinson suggests that since the 1980s, the extent of ice cover has decreased by a record level.⁶ The loss of the Greenlandic ice sheet and the Arctic glaciers and ice caps at an accelerated rate have

³ Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), *Impact of Warming Arctic*, (Cambridge, Cambridge University Press, 2004), <http://www.amap.no/documents/doc/impacts-of-a-warming-arctic-2004/786> (01.09.2015).

⁴ Cheryl Katz, "Warming at the Poles will soon be Felt Globally in Rising Seas," *National Geographic* (2019), <https://www.nationalgeographic.com/science/2019/12/arctic/> (20.12.2020).

⁵ IPCC, *Intergovernmental Panel on Climate Change 2013*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2013), <http://www.ipcc.ch/report/ar5/index.shtml> (20.12.2020).

⁶ Claire L. Parkinson, "A 40-Y Record Reveals Gradual Antarctic Sea Ice Increases Followed by Decreases at Rates Far Exceeding the Rates Seen in the Arctic," *PNAS* 116, no. 29, (2019): 14414–423, <https://doi.org/10.1073/pnas.1906556116>.

already resulted in massive changes in ice conditions. At the same time, the release of carbon in the form of methane and carbon dioxide, resulting from the thawing of both submarine and subsoil permafrost, contributes to the further acceleration of climate change.⁷ While the melting ice sheets and thawing permafrost, according to scientists, cause major changes to the water balance, the biodiversity of the Arctic terrestrial areas and the marine ecosystems,⁸ the massive reduction in the areas of ice sheets and permafrost result in the “strongest climate signal” not only for the Arctic but also for the world at large.⁹

The Arctic itself is expected to suffer from the loss of ecological balance resulting in multiple threats to humans, animals, and plants. These threats as such alter the prevailing regional political as well as physical infrastructure from the viewpoint of environmental, socio-cultural, and economic considerations. The effect however does not leave the other regions, far from the Arctic, free from climate security-related concerns. The worldwide implications of climate change result in the severity of droughts, acceleration of land degradation and desertification, intensifying of floods and tropical cyclones, resource scarcity, and an increase in the number of infectious diseases in vulnerable and fragile key areas of the earth.¹⁰ The changes in climate occurring in the Arctic have been found to have caused extreme weather conditions elsewhere because of changes in wind patterns. For example, cold air spills out of the Arctic into more southern latitudes and causes severe winter storms.¹¹ Extreme weather conditions also lead to floods and drought in remote regions as far as China, resulting in, for example, food security threats,¹² among others. The melting of ice sheets also

⁷ Jonathan Bamber, “Greenland’s Ice Sheet Could Melt at a Rate Not Seen in the Last 130,000 Years,” World Economic Forum, (2020), <https://www.weforum.org/agenda/2020/11/greenland-melting-climate-change-worry-environment/> (20.12.2020).

⁸ Pekka Niittynen and Miska Luoto, “Snow Cover is a Neglected Driver of Arctic Biodiversity Loss,” *Nature Climate Change* 8, (2018): 997–1001.

⁹ Nico Wunderling et al., “Global Warming due to Loss of Large Ice Masses and Arctic Summer Sea Ice. *Nature Communications* 11, no. 5177 (2020): 3, <https://doi.org/10.1038/s41467-020-18934-3>.

¹⁰ International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, *World Disasters Report 2020* (Geneva, 2020), https://media.ifrc.org/ifrc/wp-content/uploads/2020/11/20201116_WorldDisasters_Full.pdf (20.12.2020).

¹¹ J. Liu et al. “Impact of Declining Arctic Sea Ice on Winter Snowfall,” in the *Proceedings of the National Academy of Sciences*, USA 109 (2012), DOI: 10.1073/pnas.1114910109.

¹² N. Filimonova and S. Krivokhizh, “How Asian Countries are Making Their Way into the Arctic,” *The Diplomat*, (2016), <http://thediplomat.com/2016/10/how-asian-countries-are-makingtheir-way-into-the-arctic/> (09.08.2017).

contributes to sea-level rise,¹³ which is estimated to rise 30 percent by 2100.¹⁴ The low-lying island states, as well as territories located in the river deltas, are expected to cease to exist, threatening millions of people from environmental displacements both within and across borders. As such, climate change in the Arctic presents an existential threat for many nations and humans worldwide.¹⁵ The security implications of climate change are multi-dimensional – they lead not only to environmental and human security threats but also to consequences for global security dynamics in inter-state relations. Given that the focus of this article lies in the security implications for the Arctic, I will limit myself in the following sections to the discussion of impacts only on the Arctic to evaluate the scope of the tensions.

a. Environmental and Human Security Concerns

The Arctic, surrounded by five coastal states and three other states located on and above the Arctic Circle, along with its fourteen million square kilometer Arctic Ocean marine area, is a unique region. The uniqueness of the region is connected to its distinct environmental conditions offering life support systems for humans and other species. Both humans and other species have traditionally been adaptive and resilient to the cold Arctic climatic conditions. As it relates to marine species, some of them are heavily ice-dependent, such as the polar bear.¹⁶ The climatic and environmental conditions in the Arctic region and the habitats that have adapted to those conditions are the product of three million years.¹⁷ Marine ecosystems in the Arctic are dependent on an ice-controlled food supply chain in the

¹³ James Mc Karthy et al., *Climate Change 2001: Impacts, Adaptation and Vulnerability, Contribution of Working Group II to the Third Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (Cambridge: Cambridge University Press, 2001), 26; S. V. Rottem and A. Moe, *Climate Change in the North and the Oil Industry*, FNI Report 9/2007 (Lysaker: Fridtjof Nansen Institute, 2009) 2.

¹⁴ Steve Connor, “Climate Change Melting Polar Regions Faster Than Ever Before,” *Independent*, (09.11.2011), <http://www.independent.co.uk/environment/climate-change/climate-change-melting-polar-regions-faster-than-ever-before-6259145.html> (20.12.2020).

¹⁵ United Nations Debate, “UN Security Council Debates Security Impacts of Climate Change,” (20.07.2011), <http://www.un.org/press/en/2015/sgsm16981.doc.htm> (18.08.2015).

¹⁶ Kamrul Hossain and K. Morris, “Protecting Arctic Ocean Marine Biodiversity in the Area Beyond National Jurisdiction: Plausible Legal Frameworks for Protecting High Arctic Waters” in *The Future Law of the Sea*, ed. G. Dreone (Cham, Switzerland: Springer, 2017).

¹⁷ David C. Payer, Alf B. Josefson and Jon Fjeldså, “Species Diversity in the Arctic. Arctic Biodiversity Assessment Report, Chapter 2 (2013), 68.

deep ocean and the seafloor.¹⁸ The sudden and unusual changes have drastic impacts on their sensitive habitat, making them unable to adapt to the rapid changes. Warmer temperature also introduces southerly species having the invasive character to the Arctic waters, exposing many of these species from the Arctic to the threat of extinction.¹⁹ The effect of climate change on biodiversity and the course of ecosystem service, greatly threaten the entire ecological balance of the Arctic environment.

The persistent need for balance in the natural course of the Arctic environment is connected to the survival of humans inhabiting the region including the communities who have traditionally inhabited the region for thousands of years, such as the indigenous peoples. Over forty such groups representing 10 percent of the total Arctic population make the region distinct in terms of cultural diversity. The culture of indigenous peoples is connected to nature and nature-based traditional activities. Reindeer and caribou herding, hunting, fishing, and small-scale farming are the primary traditional means of livelihood for both local and indigenous people. However, it is mostly the indigenous peoples whose cultural and ethnic identities are rooted in these practices.²⁰ Many of these practices are being increasingly hampered, the crucial factor being regional transformation in climatic conditions. For example, the loss of land for pastureland has been observed over the years threatening reindeer herding practices of the Sámi indigenous people in Northern Fennoscandia.²¹ Moreover, the increase in human activities in national and regional settings leading to mining, oil and gas developments, tourism, and construction of roads and power lines affects not only the traditional activities but also the natural environment.

¹⁸ Ibid., 68.

¹⁹ Kamrul Hossain, "Invasive Species in the Arctic: Concerns, Regulations, and Governance," in *Diplomacy on Ice: Energy and the Environment in the Arctic and Antarctic*, eds. R. Pincus, R. and H. A. Saleem, (New Haven: Yale University Press, 2015), 72–93.

²⁰ R. Hampton and M. Toombs, "Culture, Identity and Indigenous Australian People," in *Indigenous Australians and Health: The Wombat in the Room*, eds. R. Hampton M. Toombs (South Melbourne: Oxford University Press, 2013), 3–23.

²¹ N. G. Maynard et al., "Impacts of Arctic Climate and Land Use Changes on Reindeer Pastoralism: Indigenous Knowledge and Remote Sensing," in *Eurasian Arctic Land Cover and Land Use in a Changing Climate*, eds. G. Gutman and A. Reissell (Dordrecht, Springer: Science+Business Media, 2011), 179–80.

Even though the climate-induced changes create new economic opportunities for the locals at times, they are sporadic and disproportionate and often do not provide adequate support for the locals in more remote regions. Detrimental effect on livelihoods; disproportionate consequences for the local economies; increase in pollution affecting the traditional food supply chain in a way that is detrimental to human health;²² and impacts on community cohesion, sociocultural stability, and demographic balance are some of the greatest challenges facing the region. While the population of the region as a whole suffers from multiple threats to human security, the indigenous population is considered to be at serious risks²³ because of the disproportionate impacts on them, given their reliance on the Arctic's natural environment for their physical, cultural, spiritual and intellectual sustenance.²⁴ Many of the indigenous groups suffer from losing their distinct identity because of changes in socio-cultural and demographic structure resulting from the environmental change. It is therefore evident that the inter-connected nature of environmental and human security threats is most crucial from the perspective of the population inhabiting the region.

b. Resource Geopolitics Leading to Security Implications

Climate change often referred to as a “threat multiplier,”²⁵ also creates the grave risk of greater geopolitical instability in the Arctic, beyond human security threats. As sea ice melts, the Arctic Ocean, during summer months, is predicted to be “nearly ice-free,”²⁶ and “seasonally ice-free” by 2025.²⁷ The more open water allows easier access to the marine area, which leads to the expansion of human activities, such as marine resource extractions in the

²² J. Ford, “Vulnerability of Inuit Food Systems to Food Insecurity as a Consequence of Climate Change: A Case Study from Igloodik, Nunavut,” *Regional Environmental Change* 9, (2009): 83–100.

²³ IPCC, *Intergovernmental Panel on Climate Change 2013* (Cambridge: Cambridge University Press, 2013), <http://www.ipcc.ch/report/ar5/index.shtml> (20.12.2020).

²⁴ A. Parker et al., *Climate Change and Pacific Rim Indigenous Nations*, Northwest Indian Applied Research Institute (NIARI), (2006), The Evergreen State College, Olympia, Washington, USA, <https://sites.evergreen.edu/indigenousclimate/> (20.12.2020).

²⁵ Patrick Huntjens and Katharina Nachbar, “Climate Change as a Threat Multiplier for Current and Future Conflict,” *Working Paper 9* (2015), The Hague Institute for Global Justice, <https://www.thehagueinstituteforglobaljustice.org/wp-content/uploads/2015/10/working-Paper-9-climate-change-threat-multiplier.pdf> (20.12.2020).

²⁶ W. Maslowski et al., “The Future of Arctic Sea Ice,” *Annu. Rev. Earth Planet. Sci.* 40, (2012): 625–54.

²⁷ Dirk Notz and Julienne Stroeve, “The Trajectory Towards a Seasonally Ice-Free Arctic Ocean,” *Current Climate Change Reports* 4 (2018): 407–16.

offshore Arctic and maritime navigation via the newly emerging sea routes. Thus, threats induced by climate change coincide with possible opportunities for growth in the exploitation of resources and regional and inter-regional trade and investments. States and actors, both within the Arctic and beyond, are under an ongoing process of shaping various interests around these developments. Given that these developments are underway, the Arctic is today framed as one of the “new economic frontiers” in global geopolitical infrastructure.²⁸ Protecting and safeguarding the interests as they flow from the “new economic frontier” require establishing effective control and legitimate interests and rights. States, therefore, tend to enhance their military capability either to strengthen their sovereignty and sovereign rights or to set their legitimate interests in terms of both resource utilization and practicing maritime jurisdictions. Much of the contemporary discussions about Arctic security are structured around these new developments. I discuss these geopolitical interests further in the following section. However, suffice here to mention that the overall consequences resulting from climate change contribute to broader instability, putting significant concerns on Arctic security dynamics. The recent developments in this regard suggest the heightening of tensions amongst various actors, within and beyond the region, having a stake in Arctic geopolitics.

3. A Shift to High Politics?

The end of the cold war has brought the Arctic into the limelight of discussions amongst the Arctic nations – the starting point being the desire to promote the region as a “zone of peace.”²⁹ Hence, cooperation on Arctic environmental protection is the central agenda around which the circumpolar nations established their cohesion in the region.³⁰ The cohesion has endorsed the climate change agenda as the common major threat for the sustenance of the region in its unique form, making the Arctic territory of environmental security. However, as a consequence of climate change, several events have taken place

²⁸ B. Kaiser, L. Fernandez, and N. Vestergaard, “The Future of the Marine Arctic: Environmental and Resource Economic Development Issues,” *The Polar Journal* 6, no. 1 (2016).

²⁹ Kristian Åtland and Mikhail Gorbachev, “The Murmansk Initiative, and the Desecuritization of Interstate Relations in the Arctic,” *Cooperation and Conflict* 43, no. 3 (2008): 289–311.

³⁰The Arctic Environmental Protection Strategy, 1991.
http://library.arcticportal.org/1542/1/artic_environment.pdf.

starting from the new millennium that has led to the suspicion of a shift in Arctic security dynamics. The first such event was Russia's submission of the outer continental shelf claims in the Arctic Ocean in 2001 to the Commission on the Limit of the Continental Shelf (CLCS). Russia was the first country to do so within the framework of the United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), claiming almost half of the Arctic seabed as its extended continental shelf. The action had immediately attracted strong negative reactions from among the Arctic coastal states.³¹

The submission was sent back to Russia by the CLCS a year later asking it to provide more information. While there was a great deal of speculation at that point about Russia gathering and preparing further relevant data to resubmit its claims, six years later in August 2007, the Russian explorer Arthur Chilingarov, in an expedition, planted the country's flag underneath the North Pole, which further exacerbated the tensions both amongst the Arctic and non-Arctic states and actors.³² A year after that, in 2008, the United States Geological Survey (USGS) released survey results on the estimation of oil and gas in the Arctic as one-fourth of the world's undiscovered oil and gas resources. The finding further fuelled tension suggesting that Russia's motive in the Arctic was not innocent. All in all, these events had been immediately captured by media making stories highlighting the "rush to resources" in the Arctic.³³ Some went even further explaining possible military conflict amongst the nations over resource competition.³⁴ The Arctic thus suddenly became an attraction also amongst the actors and nations beyond the region. The European Union (EU) institutions, for example, released a series of documents in the year 2008, in the form of resolutions and

³¹ S. Silverburg, *International Law: Contemporary Issues and Future Developments*, (Hachette UK: Routledge, 2011). See also Kamrul Hossain, International Governance in the Arctic: The Law of the Sea Convention with a Special Focus on Offshore Oil and Gas, *The Yearbook of Polar Law*, (2010): 139-169, <https://ssrn.com/abstract=2505488>.

³² T. Parfitt, "Russia Plants Flag on North Pole Seabed," *Guardian*, (02.08.2007), <https://www.theguardian.com/world/2007/aug/02/russia.arctic> (05.08.2017).

³³ T. Macalister, Rush for Arctic's Resources Provokes Territorial Tussles, *Guardian*, (06.07.2011), <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/06/arctic-resources-territorial-dispute> (05.08.2017).

³⁴ See for example, Juha K  p  l   and Harri Mikkola, Arctic Conflict Potential Towards an Extra-Arctic Perspective, *FIIA Briefing Paper* 138, (2013): 3, <https://www.files.ethz.ch/isn/170344/bp138.pdf>.

communications with environmental challenges and governance of the Arctic region.³⁵ Many of the non-Arctic Asian states, such as China and Japan (2009), officially submitted their application for becoming observers at the Arctic Council (AC) – the high-level intergovernmental forum of the eight Arctic states.³⁶ The trend continues, and these actors today occupy a robust place within the Arctic governance framework, including in the AC. Some of such involvement, for example, that of China, has caused an uneasy situation even within the AC framework between the members, particularly between the United States and Russia reflecting rivalry in great power politics.³⁷

a. Arctic and Global Geopolitical Interests

The geopolitical interests in the Arctic lie in its resource potential and the gradual easy access to these resources as the Arctic Ocean melts. As mentioned above, the Arctic contains one-fourth of the world's undiscovered oil and gas resources. The estimation suggests that the reserve of oil is around 90 billion barrels representing 13% of the world's yet-to-be-extracted deposits and 30% of recoverable gas reserves. It has also been estimated that around 84% of these resources are concentrated within 500 meters of the Arctic Ocean.³⁸ Today, the Arctic shares of global oil and gas production represent 10.5 and 25.5%, respectively, meaning that the region produces 16.2% of global petroleum resources.³⁹ In addition to hydrocarbon resources, marine living resources such as fisheries are implicated by heat transfer and migrate further north on the Atlantic side of the Arctic Ocean,⁴⁰ necessitating fishing fleets to

³⁵ Kamrul Hossain, "EU Engagement in the Arctic: Do the Policy Responses from the Arctic States Recognise the EU as a Legitimate Stakeholder?" *Arctic Review on Law and Politics* 6, no. 2 (2015): 89–110.

³⁶The Declaration On The Establishment Of The Arctic Council, https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y (20.12.2020).

³⁷ Interview with Kamrul Hossain, "The Arctic Is a Complex Region Which Cannot Be Designated with a Single Status," Russian International Affairs Council, (Interviewer: Yana Ovsyannikova), <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/interview/the-arctic-is-a-complex-region-which-cannot-be-designated-with-a-single-status/> (20.12.2020).

³⁸ U.S. Department of the Interior, U.S. Geological Survey, *Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle*, by Kenneth J. Bird et al. (USGS, 2008), <https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf> (20.12.2020).

³⁹ Statistics Norway, Research Department, *The Role of the Arctic in Future Global Petroleum Supply*, by Lars Lindholt and Solveig Glomsrød (Discussion Papers No. 645, 2011), <https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/DP/dp645.pdf> (20.12.2020).

⁴⁰ Tore Haug et al., "Future Harvest of Living Resources in the Arctic Ocean North of the Nordic and Barents Seas:

move up north towards the Arctic Ocean. Additionally, the melting Arctic creates an opportunity to transport these resources to nations where there is demand. In recent years, the Arctic sea routes are more in use. The Northern Sea Route (NSR), for example, is open for navigation for at least three months during summertime.⁴¹ An increase in investment in ice-class shipbuilding, infrastructural developments to connect land-sea interfaces, and offering port facilities are all expected to keep the routes in operation beyond the summer months. The opening of the sea routes, in particular the NSR, is also due to the shorter distance, savings of time and energy, etc.,⁴² when compared with the traditional sea route through the Suez Canal. The more the routes are in operation, the more the strategic preferences for nations and actors involved in trade and investment. Today, these routes are often discussed in terms of gradually serving as potential alternatives to the traditional routes.⁴³ The longer they are open the more they attract maritime traffic, and at the same time, the more trade and investment are expected to grow through and along these sea routes. The more the growth in the number of nations engaged in trade and investments in the Arctic, the greater the speculation of tension amongst the countries and their allies, who are treated as political rivals. The dynamics of Arctic security politics are therefore influenced and determined around various interests connected to resources, investments, trade, and marine transportation, as stated above.

The Arctic region is increasingly being linked to global actors including the EU and other emerging nations beyond Europe such as China. This linkage promotes bilateral cooperation between states and actors both within and beyond the Arctic. The reliance on Arctic resources – in particular, the supply of oil and gas from the Russian and Norwegian

A Review of Possibilities and Constraints,” *Fisheries Research* 188 (2017): 38–57.

⁴¹ Yeong-Seok HA and Jung Soo SEO, “The Northern Sea Routes and Korea’s Trade with Europe: Implications for Korea’s Shipping Industry,” *International Journal of e-Navigation and Maritime Economy* 1, (2014): 73–84.

⁴² Masahiko Furuich and Natsuhiko Otsuka, “Cost Analysis of the Northern Sea Route (NSR) and the Conventional Route Shipping,” (paper presented at the IAME 2013 Conference, Marseille, France, July 3–5, 2013),

https://www.researchgate.net/publication/246545438_Cost_Analysis_of_the_Northern_Sea_Route_NSR_and_the_Conventional_Route_Shipping (20.12.2020).

⁴³ J. Pruynt, “Will the Northern Sea Route Ever Be a viable alternative?” *Maritime Policy & Management* 43, no. 6 (2016).

Arctic, expansion of trade and investment, development of new technologies both for resource extractions and maritime transportation, and polar class ship-building with ice-breaking capability navigable through the Arctic waters – govern this bilateral cooperation. The Arctic region of Russia, including its marine area, has been the focal point of discussions in recent years in terms of new economic potential for the global actors and stakeholders.

The emerging Asian nations including China, Japan, and South Korea have come into play in the new geopolitical dynamics, particularly in terms of building trade and investment relationships with Russia. China's rise as an economic power, in this scene, is remarkable. The country – often labeled as an energy-hungry nation⁴⁴ – was at the frontline of Arctic's resource development. As its economy is rapidly growing, it explores the diversification of its energy imports. The resources located in the Arctic countries – in particular, the Russian oil and gas resources – are the targets to meet China's growing demand. China has already invested widely in many countries in the Arctic apart from the Russian Arctic. The country bought, for example, a Canadian Oil and Gas Company called "Nexen" for \$15 billion in 2013.⁴⁵ Expansion of Chinese investment in the Arctic can be seen concerning other mineral and mining resources such as rare earth elements in Greenland, for example.⁴⁶ With Russia, China participates in the promotion of infrastructure along the NSR as part of the jointly agreed vision of building the Polar Silk Road (PSR) as an expansion of its Belt and Road Initiative (BRI) – the massive infrastructural project connecting China with Eurasian countries and the rest of the world.⁴⁷ Hence, China's financial, technological, and operational supports have been increasingly being welcomed by Russia. China firmly intends to transport goods through the route, between its ports and Europe, by reducing the distances by up to

⁴⁴ Daniel H. Rosen and Trevor Houser, "China Energy A Guide for the Perplexed," *Peterson Institute for International Economics*, (2007), <https://www.piie.com/publications/papers/rosen0507.pdf> (20.12.2020).

⁴⁵ C. Dawson B. Spegele, "Chinese Count the Cost of Ill-Timed Nexen Purchase," *Wall Street Journal*, (24.07.2015), <http://www.theaustralian.com.au/business/wall-street-journal/chinese-count-the-cost-of-illtimed-nexen-purchase/news-story/3cc187f335e157e7f03cda71ac8ddbc8> (12.08.2017).

⁴⁶ S. Yan, "China is About to Tighten Its Grip on Rare Earth Minerals," *CNN Money International*, (05.06.2015), <http://money.cnn.com/2015/06/05/investing/molycorp-china-rare-earth-minerals/index.html> (12.08.2017).

⁴⁷ Federico Pieraccini, "The Arctic Silk Road: A Huge Leap Forward for China and Russia," *Strategic Culture*, (13.11.2017), <https://www.strategic-culture.org/news/2017/11/13/arctic-silk-road-huge-leap-forward-for-china-and-russia.html> (17.01.2018).

20–30% and saving time, fuel, and human resources.⁴⁸ Once realized, the PSR will serve to diversify trade routes involving neighboring states, such as Japan and South Korea, in port projects.⁴⁹

In addition to China, other influential nations in East Asia, such as Japan, South Korea, and Singapore, are also looking at the future potential of the Arctic for their own needs. For example, Japan – the largest importer of liquefied natural gas (LNG), the second-largest importer of coal, and the third-largest importer of oil – consider the Arctic as an alternative source for its increasing energy demand. The country has already had LNG shipments planned from Norway and Russia in 2018.⁵⁰ Moreover, Japan also explores the potential of NSR to transport these resources, which makes the country further invest in maritime capacity building by developing (or transferring to the region) new technology. South Korea too has similar interests in energy resources but it is also investing in building ice-strength cargo ships capable of operating in the Arctic routes.⁵¹ Singapore is exploring the potential for using its long maritime experiences in terms of both knowledge contribution and shipping industry development, evincing great interest in offshore activities in the Arctic.⁵² As the Arctic develops in an infrastructural sense, in particular, in the context of its maritime infrastructures, the other nations involved in, for example, shipping activities, will see the potential to expand their activities to the Arctic.

b. High Politics in the Arctic

High politics in the Arctic refers to possible security tensions in the traditional sense, often understood as “hard security” implications amongst the actors where their national security, measured by military and political consequence, lies at the core. The tensions are framed around geopolitical interests stemming from resource politics and growing interests

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Kamrul Hossain, “China’s BRI Expansion and Great Power Ambition: The Silk Road on the Ice Connecting the Arctic,” *Cambridge Journal of Eurasian Studies* 3, (2019): 6-7, <https://doi.org/10.22261/CJES.F3OSGP>.

⁵⁰ Tekes, Arctic Review 2013-Logistics and Mining, Future Watch Report, (Tekes: Team Finland, 2013).

⁵¹ O. Astakhova, “Russian Tanker Forges Path for Arctic Shipping Super-Highway”, *Reuters*, (30.03.2017), <http://www.reuters.com/article/us-novatek-Ing-putin-idUSKBN1712K6> (12.08.2017).

⁵² P. Solli, E. Rowe and W. Lindgren, “Coming into the Cold: Asia’s Arctic Interests,” *Polar Geography* 36, no. 4 (2013): 253–70.

over maritime usage and domination in trade and investment relations of actors involved. The “high politics” in the Arctic is said to be fuelled by the narratives arising out of all these developments; at least, that was how the Arctic had earlier been portrayed in media using such phrases as the race to resources, cold rush, conflict of ownership of territory containing the resources and then eventual instability leading to military conflict.⁵³ Regardless of whether or not these narratives are well-founded, the inter-state relationships in the Arctic generally appear around the above-mentioned developments, which led some scholars to believe that the region is being drawn into the global system of high politics,⁵⁴ given that the large-scale developments that have taken place in the Arctic do have the potential to re-order the Arctic agenda,⁵⁵ especially as new players are increasingly entering into the game. The region is at times presented as returning to situations that prevailed during the Cold War, putting the US and its NATO allies against Russia.⁵⁶

There is indeed an interrelationship between geopolitical interests and regional security implications in the Arctic. The economic interests largely motivate the global actors towards bilateral cooperation with the Arctic states. However, the engagement is not driven by economic potential alone. Competition in great power politics also leads nations like China to engage in the Arctic’s security dynamics.⁵⁷ China’s increased engagement in the Arctic has caused fear amongst some nations. Given the emergence of its tightened relationship with Russia in the region on several grounds, including trade and investment and transportation of energy resources from the latter, the United States has implicated China’s increased

⁵³ See for example, Terry Macalister, “Rush for Arctic's Resources Provokes Territorial Tussles,” *Guardian*, (06.07.2011), <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/06/arctic-resources-territorial-dispute>.

⁵⁴ Orang Young, “Arctic Politics in an Era of Global Change,” *Brown Journal of World Affairs* 19, no. 1 (2012): 165–78.

⁵⁵ *Ibid.*, 167–69.

⁵⁶ Helga Haftendorn, “NATO and the Arctic: Is the Atlantic Alliance a Cold War Relic in a Peaceful Region Now Faced With Non-Military Challenges?” *European Security* 20, no. 3 (2011): 337–61, DOI: 10.1080/09662839.2011.608352.

⁵⁷ Klimenko Ekaterina and Camilla T. N. Sørensen, “The Status of Chinese–Russian Energy cooperation in the Arctic,” *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)*, (2017), <https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2017/chinese-russian-energy-cooperation-arctic> (29.05.2017).

engagement with its “China threat” theory⁵⁸ narrative. Such narrative has been invoked after Russia’s relations with the West deteriorated in the aftermath of the former’s invasion of Crimea in 2014. The sanctions and counter-sanctions imposed by the West on Russia and vice versa resulted in an improved relationship between China and Russia. The absence of Western investments in Russia’s Arctic infrastructural development has brought yet another shift in the Arctic’s geopolitics – a vacuum that has been filled by China. As Russia’s relationship with the West was fractured, China’s improved relation with Russia resulted in an expectation of doubling its oil import from Russia by 2020.⁵⁹

As a result, the Arctic as a theatre of “high politics” can be explained from the viewpoint of possible power imbalance in a regional context in the competition over great power politics. In the Arctic, Russia has increased its military presence during the past years. Such increase is partly due to the implications of its deteriorated relations with the West after the Ukraine crisis in 2014 and partly due to its need to demonstrate its sovereignty over the resource-rich vast geographical areas in its Arctic region. That suggests that Russia’s remilitarization of the region requires a shift in the Arctic security dynamics. The reason for this is as follows: Russia’s military capability in the Arctic is heavily disproportionate. Its Northern fleet, supported by naval infantry, air force, coast guard, and patrol vessels; building of nuclear-powered ice-breakers; capability of the possible building of combat vessels to operate in ice-intensified waters; and Northernmost Arctic airfield (on the far northern Alexandra Island next to the largest military base complex in the Arctic) operational all-year-round and capable of handling all kinds of aircraft; make it a heavily militarily capable power in the Arctic.⁶⁰ Compared to Russia, other nations in the Arctic, such as Canada, Denmark, Norway, and the United States combined, are poorly equipped militarily.

⁵⁸ R. Dellios, “The Rise of China as a Global Power,” *Culture Mandala* 6, no. 2 (2004–2005).

⁵⁹ Skalamera Morena, *Booming Synergies in Sino-Russian Natural Gas Partnership: 2014 as the Propitious Year*, Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School, (2014), <http://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/RussoSinoGas2014%20web.pdf> (29.05.2017).

⁶⁰ Marcus Matthias Keupp, “Arctic Security, Sovereignty, and Rights of Utilization: Implications for the Northern Sea Route,” in *The Northern Sea Route*, ed. M. M. Keupp (Wiesbaden: Springer, 2015), 22–23. Also see, Atle Staalesen, Northernmost Arctic airfield now operational all-year, says Russian Military, *The Barents Observer*, (28.04.2020),

4. Governance Framework Addressing Hard-Soft Security Nexus

The Arctic governance framework, given the very nature of the region having territories within and beyond national jurisdictions, combines national, regional, and international approaches. The management of Arctic security, therefore, does have a national, regional, and international agenda capable of influencing security dynamics in the Arctic. While geopolitical interests shape national agenda influencing security implications, there are issues, such as environmental cooperation, common to nations and actors in the Arctic around which broader security should be built on. As referred to earlier in this article, Arctic security implies a hard-soft security nexus. The management of security, therefore, necessitates an approach of cooperation around both geopolitical tensions and other issues connected to environmental concerns common to nations and actors having stakes in the Arctic. On the one hand, cooperation takes the form of invoking regulatory and policy measures, while on the other hand, it relies on the promotion of cooperation through institutions, both at regional and international levels.

The Arctic, centrally being a marine area both within and beyond national jurisdictions, and surrounded by landmasses of eight circumpolar countries, is primarily governed by the law of the sea regulated within the framework of UNCLOS. Therefore, the issues concerning establishing jurisdictions over maritime areas are set by the law of the sea. The establishment of the extended continental shelf underneath the Arctic Ocean is a process regulated by the UNCLOS. Although not yet firmly decided, the legal developments concerning the demarcation of extended continental shelf suggest that there is an orderly development in the Arctic. The Arctic coastal states are consistently behaving following the set rules under the UNCLOS.⁶¹ Among the Arctic states, the US is not a party to the UNCLOS and, therefore, may occupy a place to question some of the developments; in particular, concerning maritime boundary demarcation. However, as clarity may exist in terms

<https://thebarentsobserver.com/en/security/2020/04/northernmost-arctic-airfield-now-operational-all-year-says-russian-military> (20.12.2020).

⁶¹ See generally, Michael Byers, "The Law and Politics of the Lomonosov Ridge," Challenges of the Changing Arctic Continental Shelf, Navigation, and Fisheries, eds. Myron H. Nordquist, John Norton Moore and Ronán Long, Series: Center for Oceans Law and Policy 19 (Brill: 2016).

of determining the extended continental shelf as the natural prolongation of the landmass of the coastal states' territories, and supported by relevant geomorphological data, there will be little, or no clear ground, for the US to go against the established norms set in this regard.

Additionally, the Arctic presents a few other issues, such as disputes over the maritime boundary around the Svalbard Islands or the questions related to the usage of the Northwest Passage as an international strait, etc. As for the former, the sovereignty over the islands is not itself questioned; however, given the UNCLOS has come into effect only in 1994, the maritime boundary around the islands is questioned based on the fact the Svalbard Treaty concluded in 1920, before the rules under the UNCLOS, has not discussed the maritime boundary beyond the territorial waters at which its signatories may exploit the waters of the Svalbard archipelago.⁶² Concerning the latter, the Canadian claim of the waters of the Northwest Passage as part of its internal waters raises concerns on the use of the watercourse as an international strait for navigation. The US and the European nations challenge the Canadian approach in this regard.⁶³ However, the implication of inter-state security concerns to these issues is rather marginal because the regulatory mechanism available offers guidance as to how to cooperate, in particular within the framework of the law of the sea.

Nevertheless, the protection of the marine environment in the Arctic presents concerns as environmental pollution is poised to transform the regional settings posing environmental and human security threats. The UNCLOS provided a set of detailed rules under Part XII of the Convention concerning protection, preservation, and promotion of a marine environment that, as with all other marine areas, applies to the Arctic. Additionally, the UNCLOS Arctic 234 is a provision specific to the Arctic that applies to marine areas which are ice-covered during most of the year. The Arctic coastal states have special prerogatives, unlike other marine areas, to adopt and implement unorthodox and stricter measures concerning navigation in the exclusive economic zones – the maritime area where generally freedom of international

⁶² Keupp, "Arctic Security," 28.

⁶³ Suzanne Lalonde and Frédéric Lasserre, "The Position of the United States on the Northwest Passage: Is the Fear of Creating a Precedent Warranted?" *Ocean Development & International Law* 44, no. 1 (2013): 29, DOI: 10.1080/00908320.2012.726832.

navigation applies. Yet the UNCLOS often provides framework-type rudimentary regulations suggesting the conclusion of bilateral, regional, and international arrangements to tackle the challenging issues in specific contexts. The role of the International Maritime Organization (IMO) is significant in this regard. The IMO offers guidance and is used as the venue for international treaty negotiations, to address specific issues about the protection of the marine environment and navigational safety. The adoption of the binding regulations – the Polar Code, which came into force on 1 January 2017 – is an example, which applies to the polar waters, particularly in the Arctic marine areas. The regulation covers the full range of issues in connection with design, construction, equipment, operational, training, search and rescue, and environmental protection matters relevant to ships operating in the Arctic waters.⁶⁴

While the above suggests adaptive mechanisms in an increasingly accessible Arctic to conduct human activities, but the increase of the latter further accelerates the crucial problem the region is facing – climate change. Hence, participation in international climate governance processes, highlighting the uniqueness of the Arctic as a cryospheric region to serve the ecological balance of the earth's climatic system is an important endeavor to explore. The Arctic can provide credible evidence regarding the impacts of climate change on the rest of the world.⁶⁵ Hence, the international climate governance and the role of the Arctic are interrelated. Although the US has had a dissenting view regarding the international climate governance process, on 20 January 2021, it deposited its instrument of acceptance of the Paris Agreement. The other Arctic nations had long been standing on a common position concerning the impact of climate change, both in regional and global contexts. The Arctic Council plays a crucial role to promote the climate change agenda reflected in the United Nations Framework Convention on Climate change (UNFCCC), and its diverse effect within the Arctic itself and to the rest of the world. While the membership of the AC is restricted to the Arctic states only, its organizational structure includes indigenous peoples – the original

⁶⁴ International Code for Ships Operating in Polar Waters (Polar Code), <https://www.imo.org/en/OurWork/Safety/Pages/polar-code.aspx> (20.12.2020).

⁶⁵ Oran Young, "Is It Time for a Reset in Arctic Governance?" *Sustainability* 11, (2019): 8, doi:10.3390/su11164497, <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/16/4497/pdf> (20.12.2020).

population of the region – who participate in the governance framework with the so-called “permanent participants” status. The indigenous peoples of the Arctic possess knowledge and experiences concerning the natural process and changes of the Arctic and offer valuable information to better understand the region. Today the AC has been expanded to include non-Arctic states as observers, who participate in projects undertaken by its working groups at various levels on various issues in connection with Arctic governance. As an inter-governmental forum created by the Ottawa Declaration, the AC does not offer any legally binding resolution for its members. However, by producing and promoting science-based knowledge and assessment reports, and by sharing them with the rest of the world, the AC plays an important role in global processes such as within international climate change law-making processes. These endeavors help reduce climate change-related concerns, or at least to take measures necessary to promote human security resulting from the effect of climate change. Furthermore, the AC’s operation implements the global agenda of meeting the United Nations’ sustainable development goals (SDG) to secure sustainable human development in the Arctic.

However, the founding document of the AC – the Ottawa Declaration – clearly denounces any matters related to military security.⁶⁶ Yet, as underlined, security tension in the Arctic arises out of local issues about a combination of threats emanating from environmental issues influencing both human security and geopolitical dynamics leading to inter-state tensions. The AC offers a role for the Arctic states to agree upon a common agenda with a broader goal to achieve the very aim of its creation – the Arctic as a zone of peace. Despite the recent disagreement between the United States and the other Arctic nations during the AC Rovaniemi Ministerial in 2019 on the use of “climate change” language to the potential joint Declaration, in principle, the AC serves as a venue for the promotion of

⁶⁶The Declaration On The Establishment Of The Arctic Council, https://oarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y.

broader Arctic cooperation in all areas of concerns.⁶⁷ The Arctic coastal states – the so-called A-5 – have acknowledged AC's functions as a milestone for Arctic governance.⁶⁸

The Arctic has earlier set an example of military cooperation by establishing Arctic Military Environmental Cooperation Program (AMEC) in 1996. The AMEC was a trilateral Declaration concluded among the three Arctic states – Norway, Russia, and the United States – to respond to ecological threats stemming from nuclear activities in the Arctic during the Cold War. The AMEC provided a cooperation framework by the chief environmental officers from defense ministries in these countries to increase Russia's capacity to manage radioactive wastes in an environmentally responsible manner. Although the AMEC's mandates include a broad range of environmental issues, the parties have primarily restricted their agenda to radioactive.⁶⁹ While it is a noteworthy example, the cooperation only offered efforts to address ecological security concerns, not the military-centric security issues.

Concerning military security in the Arctic, tensions intensify, in particular between the US and Russia, due to the increasingly tightened relationship of Russia and China in trade and investment. China's presence in the Arctic as well as in other parts of the world suggests its emergence as a player in great power politics. In the Arctic, the great power rivalries are also driven by other global developments; for example, Russia's invasion of Crimea in 2014. Additionally, Russia's increased militarization of the Arctic leaves the other Arctic nations with concerns about the former's ambition to remilitarize the Arctic. It is argued, however, that Russia has never demilitarized the Arctic, it only inactivated its military bases due to lack of funding at the end of the Cold War.⁷⁰ In recent years, revenue flow from hydrocarbon developments offers the opportunity to return to reactivation.⁷¹ Whatever it is, reactivation or militarization, the installation of military and intelligence infrastructure in Russia's Arctic is

⁶⁷ Vladimir Vasiliev, *The Arctic Council: A Tool for Regional Development & Policy-Shaping*, Arctic Yearbook (2016), 290–91.

⁶⁸ The Ilulissat Declaration (2008), <https://arcticportal.org/images/stories/pdf/Ilulissat-declaration.pdf>.

⁶⁹ See generally, Steven G. Sawhill, "Cleaning-up the Arctic's Cold War Legacy: Nuclear Waste and Arctic Military Environmental Cooperation", *Cooperation and Conflict* 35, no. 1 (2000): 5-36.

⁷⁰ Keupp, "Arctic Security," 24.

⁷¹ *Ibid.*, 24.

arguably to protect the sovereignty of its poorly accessible vast geographical region. Extreme and hostile environmental conditions prevailing in the Arctic restrict operational capabilities unless aircraft, submarines, or vessels are configured for such an environment.⁷² The increasing developments, such as investment in infrastructure development or the smooth functioning of the NSR, require highly disciplined and heavily equipped forces capable of providing a robust security infrastructure in the Arctic. It is therefore argued that Russia's military strategy in the Arctic is to protect its large geographical space to maximize the protection of its economic interests and to promote internal security and safety.⁷³ While this is understandable, there is a lack of trust mainly because there is no explicit body available in the Arctic to discuss military security issues. Five out of the eight Arctic states are NATO members who have their security infrastructure. Russia was part of a process for consultation, consensus-building, cooperation, joint decision, and joint action through the NATO-Russia Council established in 2002. However, following Russia's invasion of Crimea in 2014, NATO suspended all practical cooperation with Russia.⁷⁴ A revival or resumption of the cooperation is likely to build confidence in the Arctic security infrastructure. Additionally, as referred to above, a more comprehensive initiative similar to the AMEC may provide a possible structure to cooperate in issues of importance requiring a military presence in the Arctic.

5. Conclusion

The security discourse in the Arctic is portrayed as an effect caused by climate change and related developments that disproportionately alter the regional dynamics leading to both human security threats and tensions among nations and actors involved in the Arctic geopolitics. Therefore, concerning the understanding of security discourse, the Arctic apprehends a soft-hard security nexus. This is because the Arctic remains a relatively militarily "low tension" region so far. The profoundly regulated and institutionalized Arctic

⁷² Ibid., 23.

⁷³ Ibid., 25.

⁷⁴ NATO-Russia Council, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50091.htm

does not see any likelihood of major conflicts amongst the nations within the region. However, resource geopolitics and/or the events of conflicts taking place elsewhere in the world with direct or indirect involvement of one or the other Arctic states would arguably influence the Arctic security cooperation. The most representative inter-governmental structure in the Arctic – the Arctic Council – does not have the mandate to discuss security issues within its ambit. However, the Arctic Council's efforts as supplemented by the existing regulatory framework to which the Arctic states offer their commitments suggest a confidence-building process. For example, strengthened cooperation on a comprehensive set of issues through the Arctic Council initiatives demonstrates a harmonious response mechanism to challenges facing the Arctic states. Such an effort makes it possible for the actors to enhance trust and confidence, which eventually contribute to softening the often-prevailing high politics. Additionally, the existing Arctic security infrastructures, such as the NATO-Russia Council cooperation, can play an essential role in easing any potential tension. Besides, cooperation efforts similar to the one undertaken in the AMEC can be a good platform to address hard-soft security nexus. In such efforts, the AC's supplementary role could contribute to promoting environmental and human security in the Arctic security cooperation.

References

- Anisimov, O. A., et al. "Polar Regions (the Arctic and Antarctic). Climate Change 2007: Impacts, Adaptation, and Vulnerability." in *Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, eds., M. L. Parry et al., 653–85. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP). *Impact of Warming Arctic*. Cambridge, Cambridge University Press, 2004.
<http://www.amap.no/documents/doc/impacts-of-a-warming-arctic-2004/786> (01.09.2015).
- Astakhova, O. "Russian Tanker Forges Path for Arctic Shipping Super-Highway". *Reuters*, 30.03.2017.
<http://www.reuters.com/article/us-novatek-Ing-putin-idUSKBN1712K6> (12.08.2017).
- Åtland, Kristian and Mikhail Gorbachev. "The Murmansk Initiative, and the Desecuritization of Interstate: Relations in the Arctic." *Cooperation and Conflict* 43, no. 3 (2008): 289 –311.
- Bamber, Jonathan. "Greenland's Ice Sheet Could Melt at a Rate Not Seen in the Last 130,000 Years." World Economic Forum, 2020.
<https://www.weforum.org/agenda/2020/11/greenland-melting-climate-change-worry-environment/> (20.12.2020).
- Byers, Michael. "The Law and Politics of the Lomonosov Ridge," Challenges of the Changing Arctic

- Diplomacy on Ice: Energy and the Environment in the Arctic and Antarctic*, eds. R. Pincus, R. and H. A. Saleem, 72–93. New Haven: Yale University Press, 2015.
- Hossain, Kamrul. “The Arctic Is a Complex Region Which Cannot Be Designated with a Single Status.” Russian International Affairs Council. Interviewer: Yana Ovsyannikova. <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/interview/the-arctic-is-a-complex-region-which-cannot-be-designated-with-a-single-status/> (20.12.2020).
- Hossain, Kamrul. International Governance in the Arctic: The Law of the Sea Convention with a Special Focus on Offshore Oil and Gas. *The Yearbook of Polar Law*, (2010): 139-169. <https://ssrn.com/abstract=2505488>.
- Huntjens, Patrick and Katharina Nachbar. “Climate Change as a Threat Multiplier for Current and Future Conflict.” *Working Paper 9* (2015). The Hague Institute for Global Justice, <https://www.thehagueinstituteforglobaljustice.org/wp-content/uploads/2015/10/working-Paper-9-climate-change-threat-multiplier.pdf> (20.12.2020).
- International Code for Ships Operating in Polar Waters (Polar Code). <https://www.imo.org/en/OurWork/Safety/Pages/polar-code.aspx> (20.12.2020).
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. *World Disasters Report 2020* (Geneva, 2020). https://media.ifrc.org/ifrc/wp-content/uploads/2020/11/20201116_WorldDisasters_Full.pdf (20.12.2020).
- IPCC. *Intergovernmental Panel on Climate Change 2013*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. <http://www.ipcc.ch/report/ar5/index.shtml> (20.12.2020).
- Kaiser, B., L. Fernandez and N. Vestergaard. “The Future of the Marine Arctic: Environmental and Resource Economic Development Issues.” *The Polar Journal* 6, no. 1 (2016).
- Käpylä, Juha and Harri Mikkola. Arctic Conflict Potential Towards an Extra-Arctic Perspective. *FIIA Briefing Paper* 138, (2013). <https://www.files.ethz.ch/isn/170344/bp138.pdf>.
- Karthy, James Mc et al. *Climate Change 2001: Impacts, Adaptation and Vulnerability, Contribution of Working Group II to the Third Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
- Katz, Cheryl. “Warming at the Poles will soon be Felt Globally in Rising Seas.” *National Geographic* (2019). <https://www.nationalgeographic.com/science/2019/12/arctic/> (20.12.2020).
- Keupp, Marcus Matthias. “Arctic Security, Sovereignty, and Rights of Utilization: Implications for the Northern Sea Route.” in *The Northern Sea Route*, ed. M. M. Keupp. Wiesbaden: Springer, 2015.
- Lalonde, Suzanne and Frédéric Lasserre. “The Position of the United States on the Northwest Passage: Is the Fear of Creating a Precedent Warranted?” *Ocean Development & International Law* 44, no. 1 (2013). DOI: 10.1080/00908320.2012.726832.
- Liu, J. et al. “Impact of Declining Arctic Sea Ice on Winter Snowfall.” in the *Proceedings of the National Academy of Sciences*. USA 109 (2012), DOI: 10.1073/pnas.1114910109.
- Macalister, T. Rush for Arctic’s Resources Provokes Territorial Tussles. *Guardian*, 06.07.2011. <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/06/arctic-resources-territorial-dispute> (05.08.2017).
- Macalister, Terry. “Rush for Arctic's Resources Provokes Territorial Tussles.” *Guardian*, 06.07.2011. <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/06/arctic-resources-territorial-dispute>
- Maslowski, W., et al., “The Future of Arctic Sea Ice.” *Annu. Rev. Earth Planet. Sci.* 40, (2012): 625–54.
- Maynard, N. G., et al. “Impacts of Arctic Climate and Land Use Changes on Reindeer Pastoralism:

- Indigenous Knowledge and Remote Sensing.” in *Eurasian Arctic Land Cover and Land Use in a Changing Climate*, eds. G. Gutman and A. Reissell. Dordrecht, Springer: Science+Business Media, 2011.
- Meredith, M., et al. “Polar Regions.” in *IPCC Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate*, eds. H.-O. Pörtner et al., 2019.
<https://www.ipcc.ch/srocc/chapter/chapter-3-2/>.
- Morena, Skalamera. “Booming Synergies in Sino-Russian Natural Gas Partnership: 2014 as the Propitious Year.” Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School, 2014.<http://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/RussoSinoGas2014%20web.pdf> (29.05.2017).
- NATO-Russia Council. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50091.htm.
- Niittynen, Pekka and Miska Luoto. “Snow Cover is a Neglected Driver of Arctic Biodiversity Loss.” *Nature Climate Change* 8, (2018): 997–1001.
- Notz, Dirk and Julienne Stroeve. “The Trajectory Towards a Seasonally Ice-Free Arctic Ocean.” *Current Climate Change Reports* 4 (2018): 407–16.
- Parfitt, T. “Russia Plants Flag on North Pole Seabed.” *Guardian*, 02.08.2007.
<https://www.theguardian.com/world/2007/aug/02/russia.arctic> (05.08.2017).
- Parker, A. et al. *Climate Change and Pacific Rim Indigenous Nations*. Northwest Indian Applied Research Institute (NIARI), 2006. The Evergreen State College, Olympia, Washington, USA.
<https://sites.evergreen.edu/indigenousclimate/> (20.12.2020).
- Parkinson, Claire L. “A 40-Y Record Reveals Gradual Antarctic Sea Ice Increases Followed by Decreases at Rates Far Exceeding the Rates Seen in the Arctic.” *PNAS* 116, no. 29, (2019): 14414–423, <https://doi.org/10.1073/pnas.1906556116>.
- Payer, David C., Alf B. Josefson and Jon Fjeldså. “Species Diversity in the Arctic. Arctic Biodiversity Assessment Report, Chapter 2, (2013).
- Pieraccini, Federico. “The Arctic Silk Road: A Huge Leap Forward for China and Russia.” *Strategic Culture*, (13.11.2017).
<https://www.strategic-culture.org/news/2017/11/13/arctic-silk-road-huge-leap-forward-for-china-and-russia.html> (17.01.2018).
- Pruyn, J. “Will the Northern Sea Route Ever Be a viable alternative?” *Maritime Policy & Management* 43, no. 6 (2016).
- Rosen, Daniel H. and Trevor Houser. “China Energy A Guide for the Perplexed.” *Peterson Institute for International Economics*, (2007). <https://www.piie.com/publications/papers/rosen0507.pdf> (20.12.2020).
- Rottem, S. V. and A. Moe. *Climate Change in the North and the Oil Industry*. FNI Report 9/2007. Lysaker: Fridtjof Nansen Institute, 2009.
- Sawhill, Steven G. “Cleaning-up the Arctic's Cold War Legacy: Nuclear Waste and Arctic Military Environmental Cooperation”. *Cooperation and Conflict* 35, no. 1 (2000): 5-36.
- Silverburg, S. *International Law: Contemporary Issues and Future Developments*. Hachette UK: Routledge, 2011.
- Solli, P., E. Rowe and W. Lindgren. “Coming into the Cold: Asia’s Arctic Interests.” *Polar Geography* 36, no. 4 (2013): 253–70.
- Staalesen, Atle. Northernmost Arctic airfield now operational all-year, says Russian Military. *The Barents Observer*, 28.04.2020.

- <https://thebarentsobserver.com/en/security/2020/04/northernmost-arctic-airfield-now-operational-all-year-says-russian-military> (20.12.2020).
- Statistics Norway, Research Department. *The Role of the Arctic in Future Global Petroleum Supply*, by Lars Lindholt and Solveig Glomsrød. Discussion Papers No. 645, 2011. <https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/DP/dp645.pdf> (20.12.2020).
- Tekes. Arctic Review 2013-Logistics and Mining, Future Watch Report. Tekes: Team Finland, 2013.
- The Arctic Environmental Protection Strategy, 1991. http://library.arcticportal.org/1542/1/artic_environment.pdf.
- The Declaration On The Establishment Of The Arctic Council https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y (20.12.2020).
- The Ilulissat Declaration. 2008. <https://arcticportal.org/images/stories/pdf/Ilulissat-declaration.pdf>.
- U.S. Department of the Interior. U.S. Geological Survey. *Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle*, by Kenneth J. Bird et al. USGS, 2008. <https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf> (20.12.2020).
- United Nations Debate. "UN Security Council Debates Security Impacts of Climate Change." 20.07.2011. <http://www.un.org/press/en/2015/sgsm16981.doc.htm> (18.08.2015).
- Vasiliev, Vladimir. The Arctic Council: A Tool for Regional Development & Policy-Shaping. Arctic Yearbook, 2016.
- Wunderling, Nico, et al. "Global Warming due to Loss of Large Ice Masses and Arctic Summer Sea Ice". *Nature Communications* 11, no. 5177 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41467-020-18934-3>.
- Yan, S. "China is About to Tighten Its Grip on Rare Earth Minerals." *CNN Money International*, 05.06.2015. <http://money.cnn.com/2015/06/05/investing/molycorp-china-rare-earth-minerals/index.html> (12.08.2017).
- Yeong-Seok, HA and Jung Soo SEO. "The Northern Sea Routes and Korea's Trade with Europe: Implications for Korea's Shipping Industry." *International Journal of e-Navigation and Maritime Economy* 1, (2014): 73–84.
- Young, Oran. "Is It Time for a Reset in Arctic Governance?" *Sustainability* 11, (2019). doi:10.3390/su11164497, <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/16/4497/pdf> (20.12.2020).
- Young, Orang. "Arctic Politics in an Era of Global Change." *Brown Journal of World Affairs* 19, no. 1 (2012): 165–78.

Importance of the Arctic in the Framework of Air Power Theory

Selim KURT*

Abstract

The Arctic is generally regarded as inaccessible and unproductive because of its geographical and climatic characteristics. However, despite the perception caused by these geographical disadvantages, the melting of the thick ice mass on its surface in recent years, aside from its geopolitical significance, has led this region to come to the fore in international politics. The melting in the Arctic has not only allowed natural resources that were previously not feasible for extraction to become accessible, but it has also enabled alternative transport routes to be discovered. These resources, and the Arctic's unique position in the northernmost part of the world, have led to the need to look at the Arctic region from a fresh perspective. Differing from the well-established perception that the Earth lies along an East-West direction, air power theorists assert that looking at the Earth from the Arctic region would significantly alter our perception of direction and distance by shortening distances considerably. Such a way of looking brings the Arctic region to the forefront, moving the center of focus to this region in the framework of air power, and making it the focus of the global struggle.

Keywords: Air Power theory, Geopolitical Theories, Arctic, Arctic Circle, Alexander P. de Seversky.

Hava Hakimiyeti Teorisi Çerçevesinde Arktik'in Önemi

Özet

Arktik, konumunun neden olduğu coğrafi ve iklimsel özellikler dolayısıyla ilk bakışta erişilemez ve verimsiz olarak görülmektedir. Ancak bu coğrafi dezavantajlarının neden olduğu algıya rağmen bulunduğu konumun verdiği jeopolitik önemin yanı sıra son yıllarda üzerindeki kalın buz kütlelerinin erimesi de uluslararası politikada ön plana çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu erime bir taraftan daha önce işletilmesi fizibil olmayan doğal kaynakların erişilebilir hale gelmesini sağlarken, diğer taraftan da yeni ulaşım yollarının açığa çıkmasını sağlamıştır. Gerek söz konusu kaynaklar gerekse dünyanın en kuzeyinde yer almasının sağladığı mesafeleri kısıtlaması gibi unsurlar Arktik'e farklı bir gözle bakılması zaruriyetini doğurmuştur. Özellikle Hava Hakimiyeti teorisyenleri yerleşik algı olan dünyanın doğu-batı yönünde uzandığı görüşünün aksine, dünyaya üstten, yani Arktik bölgesinden bakışın mesafeleri önemli oranda kısaltarak yön ve mesafe algımızı büyük ölçüde değiştireceğini iddia etmektedirler. Böyle bir bakış Arktik bölgesini ön plana çıkararak, Hava Hakimiyeti çerçevesinde kalpgahu (Heartland) bu bölgeye taşımakta ve küresel mücadelenin odağı haline getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hava Hakimiyeti Teorisi, Jeopolitik Teoriler, Arktik, Kuzey Kutup Dairesi, Alexander P. de Seversky.

1. Introduction

The Arctic has not traditionally been in the spotlight of international politics, mainly because of its difficult to access geographical location and harsh climatic characteristics. Following the bipolar transformation of the world political map after the Second World War,

* Assoc.Prof., Giresun University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of International Relations, E-mail: selim.kurt@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0462-5791

Date of Arrival: 16.12.2020 - **Date of Acceptance:** 01.02.2021

the polar leaders turned the Arctic into an arena of struggle, as they did in many other parts of the world. During this period, the Arctic attracted the attention of polar leaders who did not want to face a sudden unexpected attack, primarily due to its advantage of shortening distances enabled by its geographical position.

However, this level of attraction decreased with the disintegration of the bipolar structure caused by the collapse of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) at the end of 1991. Nevertheless, a rise in the melting of the thick ice mass triggered by global warming over time has introduced several issues which brought the region back to the agenda forefront in international policy. First, it has made the virgin resources of the Arctic more easily accessible. Secondly, it has led to the emergence of new transport corridors that pass through the region. The competition in the Arctic region has also been again fueled by the Russian Federation's (R.F.) recovery and its re-entry to the international power struggle since the mid-2000s.

However, the established geographical view that the world is based mainly on an east-west-oriented course also affected international policy, theoretically leading to the region located at the northern end of the world remaining on the periphery of the international policy agenda. In other words, this traditional orientation does not match much with the Arctic's current situation, whose importance has gradually increased in international politics for the reasons mentioned above. As opposed to the established geographical perception, air power theorists who offer a way of looking at the world from the northern extremity, that is, from the Arctic region, place the Arctic at the center, being compatible with its importance in today's international politics.

Therefore, it is essential to outline the theoretical framework of the Arctic's position, whose importance is increasing with each passing day considerably, in international politics from the perspective of The Theory of Air Power. This study's primary aim is to analyze the geopolitical position and significance of the Arctic region in the context of Air Power Theory. In this framework, although references are made regarding today as necessary, the study's main purpose is to analyze the importance of the Arctic from a theoretical perspective. For this purpose, it has been tried to reveal the place and importance of the Arctic by using the works of classical theorists of the Theory of Air Power such as Alexander P. de Seversky and George T. Renner.

So, in this study, firstly, the theoretical development of The Air Power Theory in the historical process was assessed; and then, under the title of *the Arctic and the Air Power*, the geographical position of the Arctic region and its place in international politics today were examined; and finally, within the framework of the Air Power Theory, the geopolitical importance of the region was tried to be analyzed.

2. Air Power Theory

Air dominance is a geopolitical approach, which has been outlined theoretically by American aviators to a large extent. The theory's applicability has evolved significantly in scope and content, from the first aircraft's production to modern-day space studies. The theory has even taken on a different meaning with today's space studies, leading to the emergence of a concept called "Space Geopolitics." The theory's fundamental philosophy can be summarized as, "A state that dominates the Air also dominates the entire world. For this reason, it is necessary to be always superior in aviation."¹

As Alexander P. de Seversky, considered a pioneer of air geopolitics, points out, modern wars require the use of all of a nation's power.² At this point, a nation's military forces are commonly grouped into three forces: land, sea, and air. Land power has traditionally and historically been the most widely used power component, solely against the opponent's land powers. Not only is the ability of land power to carry out parallel operations on its own extremely limited, but its probability of being implemented without causing significant damage and loss of life is also low. On the other hand, sea power can be used against centers of gravity that are directly or closely related to strategic goals, if the target is accessible by sea. Although many places in the world fit into this category, some do not. Centers of gravity of the vast majority of states and that have coasts are often located far from the sea. Seapower can mobilize faster than land power and tackle more centers of gravity, but in many cases, its ability to carry out parallel operations is very limited. It can also conduct operations, causing far less destruction and casualties than land power. However, regardless of where it is located, air power can be used effectively against almost all centers of gravity that are directly related to strategic targets. Since it can attack many targets within concise periods, air power use is exceptionally

¹ Ramazan Özey and Ali Osman Kocalar, *Siyasi Coğrafya*, 19th. edition (İstanbul: Aktif Yayıncılık, 2019), 171.

² Alexander P. de Seversky, *Air Power: Key to Survival* (New York: Simon and Schuster, 1950), 1.

convenient for parallel operations. Air power can also be useful when aiming to achieve the desired results with minimal destruction and loss of life.³

When it was heavily debated that the way of waging war would change significantly, Seversky pointed out that this meant the old rules of war would also be invalid. He stated that valuable war experience learned from the past would transform in parallel with new technological developments. For example, he referred to the unexpected Japanese assault on the Port of Pearl Harbor by the Air Forces in 1941. He noted that the widespread use of long-distance air transport, in particular, has led to significant developments and pushed aside old weapons technologies to a large extent.⁴

Even after the first aircraft, which was the primary element of air power in 1903, was built, air power's significance was underestimated in military terms, and air power in wars was perceived as a case of extreme optimism.⁵ For example, Ferdinand Foch, who served as a professor at the French Military Academy before the First World War, commented that "airplanes are interesting toys, but of no military value." However, it can be stated that the perspective on air power has changed significantly since then. John A. Warden, a colonel who served in the U.S. Air Force, argued that air power today is an element that changes the nature of wars fundamentally, and stated that most people are not aware of this.⁶

Aircraft were first used as combat vehicles over Libyan territory in the Battle of Tripoli in 1911. After the First World War, aircraft use became more widespread, reaching the point of changing the wars' outcomes. Towards the end of the First World War, powerful states, with the large aircraft they built, carried out aerial bombardments, resulting in civilian casualties. During the Allied Forces' last strike in 1918, German forces conducted an air-to-ground attack using aircraft effectively. The fact that aircraft emerged as an essential instrument in both air transport and strategic areas in the Second World War along with technical and military developments in this regard increased the importance of aviation in the theories and practices aimed at political dominance over the world.⁷

³ John A. Warden, "Strategy and Airpower," *Air & Space Power Journal* 25, no. 1 (2011): 75.

⁴ Seversky, *Air Power: Key to Survival*, 5-6.

⁵ Bülent Şener, *Jeopolitik: Uluslararası İlişkilerde İnsan, Devlet, Coğrafya ve Zaman Etkileşimi Üzerine Bir Giriş* (Ankara: Barış Kitabevi, 2017), 152.

⁶ Warden, "Strategy and Airpower," 64.

⁷ Şener, *Jeopolitik: Uluslararası İlişkilerde İnsan, Devlet, Coğrafya ve Zaman Etkileşimi Üzerine Bir Giriş*, 153.

Giulio Douhet, one of the first theorists to realize the importance of air power, has become the prominent theorist of this field with his book *The Command of the Air*. Douhet stated that people have first placed importance on ground troops in wars and then on naval troops, which were initially seen as a complementary component. However, he noted that naval troops have increased in importance over time and have become an essential instrument in wars. Douhet also stated that air was not initially considered a battlefield asset due to the inadequacies of aircraft. But it was then discovered by some far-sighted nations, especially after the First World War, that this was not the case. Pointing out that the air, similar to the seas, would become an actual battlefield over time in parallel with developments in aircraft technology, Douhet also noted that this would not eliminate the importance of land and sea wars and forces. In this context, Douhet stated that the aim of both lands, and sea and air armies are to win the war and that they should act in cooperation with each other. However, he also stated that the interdependence of these forces on each other would eliminate their freedom of movement and that each thus should have the ability to act independently of each other.⁸

Besides, Douhet noted that in old wars, the war took place mainly within the borders of which the warring parties came into contact with each other, and therefore a nation's limited number of military elements were affected by these wars, while civilians stayed physically distant from the conflict. He asserted that this war style led to a definite distinction between combatants and civilians in wars. Nevertheless, he stated that this situation has considerably changed with the use of air power. Not only the soldiers fighting on the front but also the non-combatants of the warring states have become targets. Douhet focused more on offensive warfare and considered aircraft to be an excellent offensive weapon. He also pointed out the fact that thanks to Air Forces, all states now have access to their enemies' centers of power. This has in the shortest possible way has significantly expanded the scope and scale of the war, and noted that this ability would likely be the main characteristic of future wars.⁹

Being a naval airman of Russian origin, Seversky played a crucial role in announcing how air power transformed national security and militarily expanded the geographical accessibility geographically of a nation's strike force. First arriving in the United States upon a

⁸ Giulio Douhet, *The Command of The Air* (Washington, D.C.: Air Force History and Museums Program, 1998), 1-5.

⁹ Douhet, *The Command of The Air*, 13.

military mission in 1918, Seversky emigrated to the U.S. and became an advisor to Billy Mitchell (1879-1936), a pioneer of military aviation. Seversky founded Republic Aircraft Corporation in 1939, which would also manufacture the P45 fighter aircraft. As he stated in his work in the early 1940s, *Victory Through Air Power (1942)*, he sought to proclaim the United States' military achievement potential through air power and long-range aircraft.¹⁰ Having been highly critical of the importance of armies and navies, Seversky was an unrelenting proponent of air power, and he attached great importance to it. Seversky thus contributed to the expansion of the field by incorporating the theory and application of air power, as well as land and sea forces, into geopolitics.¹¹

Seversky stated that, before air power, sea lanes were the most critical transportation route in both commercial and military terms. He stated that Britain, the imperial power of the period, transferred all its military potential to its naval power and kept its land power to the lowest possible level for achieving its imperial political aims. However, Seversky noted that from the mid-1900s onwards, sea power had become of secondary importance in the field of transport. He stated that the seas are still essential, particularly for trade, but that air forces became the dominant tool in achieving destructive power (military power) objectives. He also stated that an air power, which controls the entire "air ocean" on Earth, would undertake a role similar to being the "guarantor of peace" in the past provided by the sea power.¹² Thus, Seversky also pointed out that due to the advances in technology, air power overtook other forces over time. For this reason, he pointed out that the most important objective should be the minimum military investment in the U.S. land and sea forces and the transfer of all possible resources to the development of the air force under built-up, which he considered an undeniably superior power.¹³

Like many other air power theorists, Seversky has also been criticized for overestimating the effectiveness and efficiency of air power and for placing too much emphasis on the physical and psychological impacts of strategic bombing. Like Douhet and others, Seversky, too, recognized the importance of morale and willpower and realized that the enemy's will to fight must be reduced or distorted by some means. However, unlike them, he

¹⁰ Bert Chapman, *Geopolitics: A Guide to the Issues* (California: Praeger, 2011), 22.

¹¹ Chapman, *Geopolitics: A Guide to the Issues*, 23.

¹² Seversky, *Air Power: Key to Survival*, 21.

¹³ Seversky, *Air Power: Key to Survival*, 21.

rejected the idea that this could best be achieved by bombing urban areas. Instead, he preferred the use of air power against the enemy's industry or infrastructure. In short, it can be concluded that air power determines different centers of gravity to concentrate operations.¹⁴

Air power, even during the Cold War, was regarded as necessary, chiefly because of its ability to use intercontinental bomber aircraft and to carry nuclear bombs. Its strategic role was also mostly assessed as part of its contribution to nuclear deterrence. At this point, air power's importance was assessed mainly as part of its contribution to combined joint operations. By the 1980s, some airmen began to claim that advances in aviation technology had taken the Air Force to an important place in the Joint Force arena.¹⁵

At this point, it can be stated that the 1990s were considered as the years when specific air power use in military strategy was on the rise. Air forces played a vital role in the withdrawal of Iraqi forces from Kuwait in 1991. In this war, the Air Force seemed to have undergone a noticeable transformation in the definition of both effectiveness and lethality, especially since the Vietnam War.¹⁶ There has been a widespread belief that the Air Force played a leading role in winning the ground part of the Iraq War in such a short period of time and with few casualties.¹⁷ It has also been claimed that the Iraq War necessitated both the advancement of air power and the change in the way wars are conducted depending on air power dominance and contributed to the emergence of a new perspective about the way military operations are conducted. Besides, air forces also played a major role in ending the four-year war in Bosnia. At that time, although the US Army resisted sending troops to Bosnia and Kosovo, the most important supporter of the US army in this regard was the Air Force.¹⁸ Also, in today's world, advanced battlefield awareness, increased aircraft ability, and advanced weapon accuracy have enhanced the likelihood of making a mass impact without having numerical superiority in military terms. At this point, air power plays a crucial role and has reached the ability to produce effects that it has not previously had until today. Furthermore, it can be stated that these new

¹⁴ Phillip S. Meilinger, "Proselytiser and Prophet: Alexander P. de Seversky and American Airpower," *Journal of Strategic Studies* 18, no. 1 (1995): 29.

¹⁵ Benjamin S. Lambeth, "Air power, Space Power, and Geography," *Journal of Strategic Studies* 22, no. 2-3, (1999): 63-64.

¹⁶ Robert D. Kaplan, *The Revenge of Geography* (New York: Random House Trade Paperbacks, 2013), 16; Lambeth, "Air power, Space Power and Geography," 63.

¹⁷ Lambeth, "Air power, Space Power and Geography," 63-64.

¹⁸ Lambeth, "Air power, Space Power and Geography," 63.

capabilities were demonstrated with encouraging results by the Allied Force Operation in the former Yugoslavia's skies.¹⁹ Also, air power again became the most critical element that prevented Saddam's intervention for more than a decade in the No-Fly Zone created in northern Iraq during the same period.²⁰

In addition to the Iraqi intervention in 1991, the U.S. launched a global counterterrorism campaign after the September 11 attacks; its operations in Afghanistan in 2001 and Iraq in 2003 also made the air power theory a current issue. It seems clear that during both operations, the U.S. has prioritized airstrikes. It was also observed that the U.S., which had dropped a large number of bombs on pre-determined targets with its air operations and hit their targets accurately to a large extent, had difficulty exhibiting the same success in the ground phase of the operations. Both operations have, therefore, proved that air operations alone would not be adequate.²¹

Considerations such as the ever more sophisticated use of electronic equipment and the high performance required for assault aircraft have made building up an Air Force expensive today, making it completely unaffordable for some states. Therefore, it can be claimed that in air warfare, wealthy states have a significant advantage over relatively poor states. Despite its costs, air superiority is often considered key to success in ground operations, especially in open terrain. The U.S. bombings of Iraq (1991-2003), Serbia (1999), and Afghanistan (2001) not only targeted the morale of the adversary population but also demonstrated the effectiveness of air power directed remotely and directly at combat positions. It is stated that the U.S., which actively used its air power during these operations, demonstrated its capacity to cause significant losses of adversary military forces from a long distance, with very few casualties of its own, is an unprecedented air operations success in history. Remarkably, the operation conducted in 2003 against Iraq demonstrated both the usefulness and limits of air power. In the first few days of the war, pinpoint bombings against Baghdad destroyed hundreds of targets that were very valuable to the Baghdad administration. Nevertheless, despite this achievement, the U.S. forces were obliged to reach Baghdad by fighting on land. This war could not be won

¹⁹ Lambeth, "Air power, Space Power and Geography," 73.

²⁰ Kaplan, *The Revenge of Geography*, 17.

²¹ Özey and Kocalar, *Siyasi Coğrafya*, 174.

only by air attacks. As Ground Forces pointed out, “no one has ever surrendered to an aircraft.”²²

Airspace, which gives access to the entire Earth, offers important opportunities, such as the shortest path to targets and the possibility of surveillance and intervention. But all aircraft built so far take off from the ground or sea-based carriers, and after a certain amount of time in the air, they have to return to the ground. Even winged flying animals that spend a significant amount of their lives in the air need land and sea to obtain their necessary food, and in current conditions, a living creature’s long period of survival in the air does not seem very likely.²³

3. The Arctic and Air Power Theory

Fundamentally, geopolitics is concerned with the relations between geographic location and power politics. Since geographic parameters typically influence state interaction dynamics, geopolitics is often used to describe and analyze the monitoring and management of conflicting national interests within a specific geographical context. Geopolitical analysis is closely related to the realist perspective in the study of international relations. According to realists, the top national interest is the state’s survival. It is assumed that the primary means of ensuring security in an anarchic international system are military power and economic wealth. At this point, the primary basis of geopolitical thinking is that power and geography are necessary for international relations. Some regions are of particular attention because they are rich in resources and are essential for communication and transport opportunities in the broadest sense (that is, land, sea, and air). In this context, it can be stated that the Arctic region meets the essential criteria for geopolitical importance; this region is rich in living and mineral resources, and the vast area it covers has the potential to both connect and separate global powers and continents.²⁴

3.1. The Arctic Region and Its Place in International Politics

The most common and basic definition of the Arctic describes the region as the land and sea area in the north of the Arctic Circle (Circle of latitude about 66° 34’ North). In this context,

²² Joshua S. Goldstein and Jon C. Pevehouse, *Uluslararası İlişkiler*, 2nd. edition (Ankara: BB101 Yayınları, 2017), 270-271.

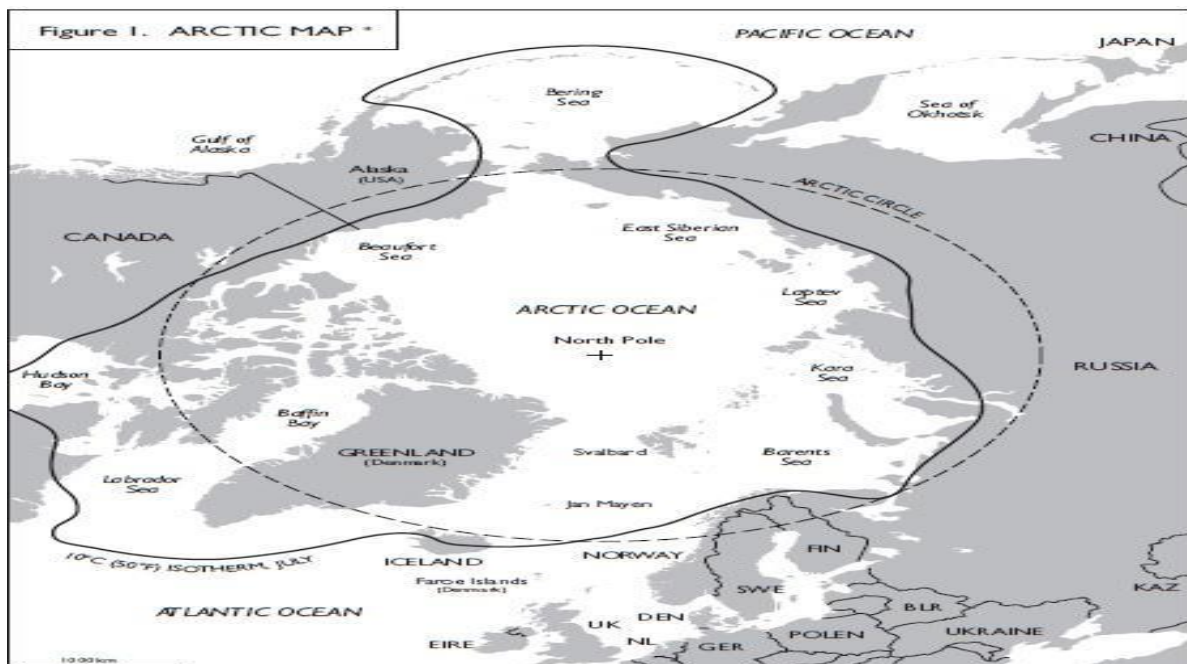
²³ Özey and Kocalar, *Siyasi Coğrafya*, 174.

²⁴ Rolf Tamnes and Kristine Offerdal, “Introduction,” in *Geopolitics and Security in the Arctic*, ed. Rolf Tamnes and Kristine Offerdal (New York: Routledge, 2014), 6.

the Arctic Circle definition covers one-third of Alaska and the Chukchi Sea, which separates this part of Alaska from Russia, and U.S. territorial and Exclusive Economic Zone (EEZ) waters north of Alaska. The area within the Arctic Circle is about 8.14 million square miles. This is about 4.1% (or between 1/24 and 1/25) of the Earth's surface, and more than double the land area of the U.S., which is nearly 3.5 million square miles.²⁵

Figure 1. Arctic Map²⁶

Although the Arctic region is recently referred to as an energy base, it is already known that energy sources have existed in the region since the 18th century. The deep ice cover, harsh terrain, and challenging physical environment of the Arctic region hampered drilling operations; and exploration activities were only able to begin in the 1920s and increased from the 1960s onwards. Unlike other regions where there was an increase in activity after hydrocarbon resources were discovered, the Arctic has maintained its position as one of the few remaining untouched regions in the world. In contrast to other energy-rich regions such as West

²⁵ Ronald O'Rourke et al., "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress," *Congressional Research Service* (2020): 1-2.

²⁶ Jeppe Strandsbjerg, "Cartography and Geopolitics in the Arctic Region," *DIIS Working Paper*, no. 20 (2010): 9.

and Central Asia, this region has managed to stay out of the geopolitical competition despite having vast untapped energy and mineral resources.²⁷

However, as we come to the present day, the geopolitical focus on the Arctic region has been rising along with the region's importance. It seems there are two main reasons for this. As stated above, the first is that the Arctic region contains large amounts of untapped energy and natural resource reserves, which are of particular interest to states with rapidly growing economies and heavy dependence on imported energy and natural resources.²⁸ The second is that with the melting and decline of the ice sheet, new sea lines connecting Asia and Europe will become available for navigation in the coming decades. According to estimates, melting ice will allow all five Arctic coastal states, in particular, Greenland (+28% by baseline), Canada (+19%), Russia (+16%), and the U.S. (+15%), to facilitate maritime access to their existing exclusive economic zones. This, on the one hand, will increase the importance of the Arctic region for states to shape the rules of transport and shipping in the region, and on the other hand, it will exacerbate the interests and claims related to disputes over land and sea space in the Arctic region that are still unresolved.²⁹

The U.S. Energy Information Administration (EIA) report prepared in late 2009 and the U.S. Geological Survey Report of 2008 presented a mixed analysis of Arctic Ocean energy resources. The report covers good and bad scenarios for oil and gas development in the Arctic region in this context. The good news is that the region is estimated to have about 22 percent of the world's energy resources. In this regard, there are about 90 billion barrels of oil reserves in the region, or 13 percent of the world's untapped oil, and about 30 percent of the total natural gas reserves. Vast amounts of mineral resources are available in the area, including rare earth elements, iron ore, and nickel. Moreover, with the fact that climate change has made the region accessible and emerging new shipping routes that were once considered inaccessible, the

²⁷ Shebonti Ray Dadwal, "Arctic: The Next Great Game in Energy Geopolitics?," *Strategic Analysis* 38, no. 6 (2014): 812.

²⁸ Camilla T. N. Sørensen, "Changing Geopolitical Realities in The Arctic Region: Possibilities and Challenges for Relations Between Denmark and China," *Newsletter for Center for Polar and Oceanic Studies* 3, no. 2 (2014): 1, https://pure.fak.dk/files/7289274/Tongji_article._Arctic_region..pdf.

²⁹ Sørensen, "Changing Geopolitical Realities in The Arctic Region: Possibilities and Challenges for Relations Between Denmark and China," 1; Gerald E. Connolly, "NATO and Security in the Arctic," *NATO*, 2017, <https://www.nato-pa.int/download-file?filename=%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2017-11%2F2017%20-%202017%20PCTR%2017%20E%20rev.1%20fin%20-%20NATO%20AND%20SECURITY%20IN%20THE%20ARCTIC.pdf>.

possibility of commercial exploitation of the Arctic's resources have also become inevitable. Additionally, the relative political stability of the region, increasing global energy demand and low energy supply alternatives, and most importantly, high energy prices are the factors that make the Arctic even more attractive.³⁰

On the other hand, the first bad news is that the source composition of the Arctic consists mainly of natural gas and liquid natural gas, which is much more expensive to transport over long distances than oil. The second is that oil and gas resources in the Arctic are much more expensive, risky, and will take a longer time to develop than similar deposits found elsewhere in the world. Third, sovereignty claims in the region conflict with economic sovereignty claims related to oil and natural gas resources, there is a risk that the development of these resources will be disrupted or delayed for a considerable time. And fourth, protecting the Arctic natural environment is too costly. It is claimed that the high cost of developing oil and natural gas resources in the Arctic and the long delivery times of these resources would, on the one hand, mitigate the severity of sovereignty claims between the states of the region, and on the other hand, reduce the financial appetite for developing these resources.³¹

However, some analysts claim that several factors have brought the Arctic back on the political agenda today. Such as shrinking ice sheets that facilitate access to resources and potential shipping routes, and the approval of the United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), which allows countries to promote their sovereign rights to collect resources in the seas thanks to technological advances that make it easier to extract resources from the deep seas. This can transform the Arctic geopolitics from military security concerns to the division of natural resources and bring to the forefront the question of determining the limits of the authority to exercise sovereign rights over resources.³²

3.2. The Importance of the Arctic in the Framework of the Air Power Theory

In his work called *Human Geography in the Air Age*, which he penned in 1942, George T. Renner, a geography professor, first pointed out that the Arctic is the center of the world map. He stated that the small circle that exists when it is slightly away from the pole's perimeter

³⁰ Dadwal, "Arctic: The Next Great Game in Energy Geopolitics?," 814.

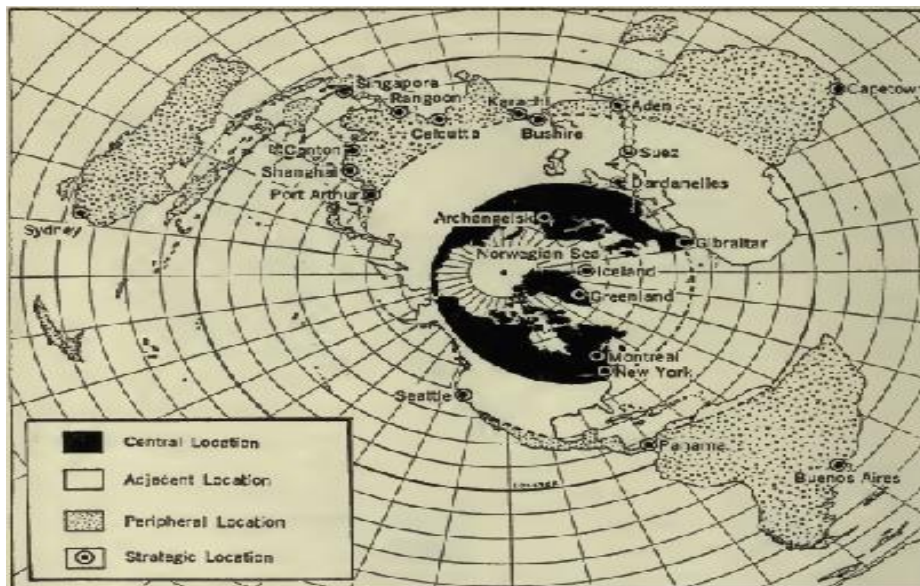
³¹ Chapman, *Geopolitics: A Guide to the Issues*, 56-57.

³² Jeppe Strandsbjerg, "Cartography and Geopolitics in the Arctic Region," *DIIS Working Paper*, no. 20 (2010): 8.

is the Arctic Circle, and the larger circle that is farther away is the Tropic of Cancer. He pointed out that even further away, the equator forms a larger circle, and outside of this, there is a larger circle, the Tropic of Capricorn. He noted that the outer edge of the map is the South Pole.³³ Stating that this new world is not hemispheric, but monospheric, Renner claimed that most of the world land in question is clustered around the “World Mediterranean”. Renner described this small but crucial central water body as the “Arctic Ocean”. He suggested that the Earth indeed had a polar-centered appearance, noting that the Earth radiates outwards from this global basin like the points of a star.³⁴

Figure 2³⁵

Renner claimed that when the world map was carefully examined, some points with a completely different strategic position could be seen, and described Iceland and Greenland as places close to the center of the map. He also suggested that these areas, which are currently undeveloped, have the potential to become the focus of air traffic between Eurasia and America as we enter the “Air Age”. He noted at this point that the locations of these two regions are potentially highly strategic.³⁶

³³ George T. Renner, *Human Geography in the Air Age* (New York: The Macmillan Company, 1942), 21.

³⁴ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 22.

³⁵ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 42.

³⁶ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 42

Also, Renner noted that the Arctic ice sheet is no longer a barren and impenetrable zone for aviators, who see it as a huge available landing area on the main highway between Eurasia and America. He stated that even the most distant tribes or nations would have the opportunity to contact the flow of world events through aircraft.³⁷

He pointed out that, by looking further away, the opposite coast of the Arctic Ocean to the North could be seen as a New World Mediterranean, which is North America. And looking westward, he stated, the Atlantic Ocean has turned into a North Atlantic Sea, whose southern and northern ends are almost closed by the angle of the Brazilian Bulge and the Icelandic Peninsula, which stretches eastward from Greenland. At this point, he noted that traveling along the Atlantic Sea or the Pole Mediterranean today is no more difficult than traveling along the European Mediterranean in 1914.³⁸

Renner stated that Eurasia (i.e., Europe and Asia) is indicated as a giant semicircle curved around the Arctic Mediterranean on any Arctic-centered map, noting Greenland and Iceland, which have two bulges with North America, almost complete the circle. Furthermore, like other geopoliticians, he also claimed that the center of gravity of the world lies in large areas of Russia, Siberia, Turkestan, and Western China. He asserted that these lands constituted an Earth center, or Heartland, that could barely be approached from land and inaccessible by ship, but was at a central position in an air-focused world. He noted that whoever holds this region would also take a dominant position in world affairs in the future. He claimed that Western Europe, Mediterranean Europe, the Near East, India, Southeast Asia, and the East form a “fringe region” of absolutely secondary importance concerning this central core.³⁹

Renner suggested that a second, but smaller, center along the Arctic Mediterranean covered much of Canada and the U.S. He pointed out that this center has a fringe region consisting of Alaska, British Columbia, the American Far West, the Gulf, and the Atlantic Coast States, Maritime Canada, and Newfoundland. Thus, he claimed that this new geographical situation depicted a central area embracing two central regions connected by a polar Mediterranean. Within this general regional framework, Renner pointed out that there are other areas with strategic positions, and also noted that the positional strategy which should be taken

³⁷ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 147.

³⁸ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 151-152.

³⁹ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 152.

into account is one measured based on airlines. From this point of view, he suggested that Greenland suddenly came to the fore as a world focal point, while the English Channel, North Sea, and American coastal cities stayed in the background.⁴⁰

Stating that the Air Age's influence was already felt in all these strategic locations, Renner claimed that the second group, that is, the commercial-military corridors, lost most of their military and maritime values during the Second World War. He pointed out that aircraft brought six highly strategic intermediate zones into the forefront. And two of them are directly related to the Arctic.⁴¹ The first one is the Norwegian Sea-Iceland-Greenland-Labrador corridor connecting Europe to North America; the second is the Chuckchen Peninsula-Bering Sea-Alaska corridor connecting East Asia and North America. Renner claimed that the modern-day war and commercial competition strategy could be explained within the framework of air control over these corridors.⁴²

At this point, Renner suggested that when the Air Age fully developed, trade from Eurasia to America, and the opposite direction, would most likely pass through Greenland, the Franklin Archipelago, and the Arctic Sea. When that day came, he claimed that wars were likely to be waged for possession of the Arctic Mediterranean, whose borders he had drawn, largely coinciding with the Arctic region.⁴³

In fact, Douhet, one of the first theorists of the understanding of air power, stressed, albeit indirectly, the importance of the Arctic region, pointing to the element of allowing warring forces to access the enemy in the shortest possible way, which he introduced it as one of the superior aspects of air power.⁴⁴ Besides, Spykman, creator of the theory of Rimland, pointed out that the map of the Arctic shows how close the continents in the North are to each other, and the continents in the south are conversely far away. Spykman noted that the geographically close relationship between North America and Eurasia, stemming from the proximity of continents, is dynamic and forms world policy's main parameters. At this point,

⁴⁰ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 152-153.

⁴¹ The rest of the strategic lines are as follows, the third is the American "Mediterranean" connecting the North and South America; the fourth is the Dakar Strait connecting Africa and South America; the fifth is the Indo-Malayan "Mediterranean" connecting Asia and Australia; and the sixth is the Mediterranean-Near East corridor connecting Europe, Africa, and South Asia.

⁴² Renner, *Human Geography in the Air Age*, 154.

⁴³ Renner, *Human Geography in the Air Age*, 206-207.

⁴⁴ Douhet, *The Command of The Air*, 7-10.

he asserted that the main message on this polar map is the organic relationship between North America and Eurasia. He tried to state that we believe that the Pacific Ocean plays a great role in separating East Asia from the west coast of North America. However, he claimed that the polar route showed that this distance was only a matter of flying to Alaska in the North, from there to the south, down along the Far East of Russia, and from there to the Temperate Zone of Japan, Korea, and China. At this point, Spykman stated that the Arctic, especially if it melts, would give new and vital meaning to naval power and especially air power in the coming decades.⁴⁵

Considered the mastermind of the theory of air power, Seversky stated that as a result of the perception of geography, Americans were pushed to think that Asia was located in the west and Europe was situated in the east. Nevertheless, during the period he called the “Air Age”, he pointed out that it was necessary to look at the world the Arctic. And from this point of view, he also noted that compass directions changed dramatically. He claimed that this new “polar projection” replaced the older Mercator projection.⁴⁶ At this point, he stated that this new “polar projection” should be made standard teaching in schools in order to remove outdated geographical concepts from students' minds. He also claimed that defense and security plans, shaped by old geographical perceptions, had become entirely obsolete.⁴⁷

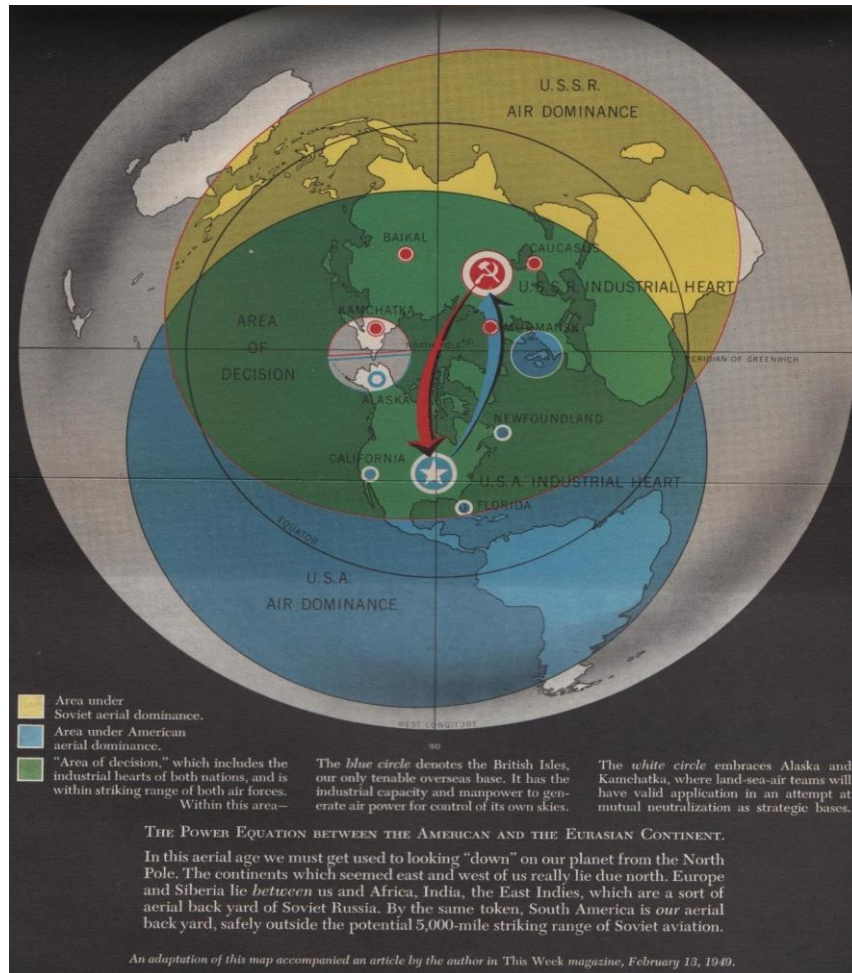
Seversky noted that the continents situated in our east and west appear to extend northward, mainly when viewed from the Arctic. He noted that Europe and Siberia are located between America and Africa, Sudan, India, Indochina, East India, and Northern Australia. He argued that if it fell into the hands of the enemy, this dual continent was a barrier that prevented U.S. aerial access to areas that were a kind of aerial backyard of Soviet Russia, the dominant air power of Eurasia.⁴⁸

⁴⁵ Kaplan, *The Revenge of Geography*, 16-17; Lambeth, “Air power, Space Power and Geography”, 101.

⁴⁶ The most important map projection system for sea and air navigation is the Mercator Projection Coordinate System. The actual name of the Mercator, the finder of this system, is Gerhard Kramer. The first map bearing his own name and known today was made in 1538. The most important aspect of the Mercator map from a maritime point of view is that it is the basis of today's naval maps. So it is the first map to represent meridians with parallel and evenly spaced lines and parallel lines whose distances between them increase as the latitude circles move towards the poles. Please see İslam Erokan, “Merkator Projeksiyonu,” *Harita Dergisi* 26, no. 61 (1960): 5, <https://www.harita.gov.tr/images/dergi/makaleler/70fcb77e6349f44.pdf>.

⁴⁷ Seversky, *Air Power: Key to Survival*, 307.

⁴⁸ Seversky, *Air Power: Key to Survival*, 307.

Figure 3⁴⁹

Stating that the above map graphically represents the balance of power between America and Eurasian continents, Seversky noted that this area corresponds to a strike range of 5,000 miles. He noted that access to North America is fixed between four edge regions, identifying these as Alaska, Newfoundland, California, and Florida, and stating that this area corresponds almost to a square. According to Seversky, the global area dominated by the U.S. Air Force, with a strike radius of five thousand miles moving from these outposts, forms a wide circle (the area painted in blue). He pointed out that the area of the USSR, whose borders were drawn with edge regions Murmansk, the Caucasus, Kamchatya, and Baikal, was slightly longer than the U.S. Pointing out that the field, which was equivalent to the area in which the existing Soviet air forces operating moving from the neighborhood, could be represented by an ellipse (yellow-painted area), Seversky suggested that theoretically, the Soviets could destroy

⁴⁹ Seversky, *Air Power: Key to Survival*, 312.

any target in this area. On the other hand, Seversky claimed that the green area where the U.S. circle and the Russian ellipse overlap, which he described as an unmanned zone as airspace, is where the struggle for dominance of the entire air ocean would put in place. Besides, since the industrially important regions of the U.S. and Soviets were also located in this area, Seversky claimed that this region would be a battlefield that he called a “Decision Area”, noting that the Air Forces of both nations were also located in the access area.⁵⁰

Bringing significant innovations to the geopolitical focus and moving the axis field to the Arctic region where the airways intersect, Seversky put forward the determinant of air superiority to be achieved in the “Decision Area”, where both nation’s domination zones overlapped.⁵¹ At this point, Seversky claimed that polar projection should be used to improve global U.S. Air Control, which extends to a 6,000-mile attack radius and a 3,000-mile defense radius, controlled from the heartland, which he considered an impregnable Superfortress.⁵²

During the Cold War, the Arctic region was an area of military rivalry between the U.S. and the Soviet Union, in which nuclear-powered submarines, long-range bomber aircraft, and tactical fighter aircraft were deployed. Following the end of the Cold War and the collapse of the Soviet Union in December 1991, the collapse of many components of the Russian military structure significantly reduced this competition, resulting in less emphasis on the Arctic region in post-Cold War U.S. military planning.⁵³

Since the end of the Cold War, the Arctic has been mostly characterized as a cooperation zone consisting of eight states: Canada, Denmark (via Greenland), Finland, Iceland, Norway, Sweden, the Russian Federation, and the U.S. However, the potential for possible economic gains brought by newly available Arctic resources could threaten peace in the region, causing a war for Arctic hegemony.⁵⁴

Since 2008, Russia has adopted a series of strategy documents outlining plans that call for bolstering the country’s military capabilities in the Arctic. Russia established a new Arctic

⁵⁰ Seversky, *Air Power: Key to Survival*, 308.

⁵¹ Ahmet Davutoğlu, *Stratejik Derinlik*, 95th. edition (İstanbul: Küre Yayınları, 2014), 107.

⁵² Chapman, *Geopolitics: A Guide to the Issues*, 22-23.

⁵³ O’Rourke et al., “Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress,” 36.

⁵⁴ Christopher Tremoglie, “Arctic Geopolitics Reconsidered: Pathways to Conflict and Cooperation,” *CUREJ: College Undergraduate Research Electronic Journal, University of Pennsylvania*, (June 2020): 3, <https://repository.upenn.edu/curej/250>.

Joint Strategic Command in Severomorsk (home to the Northern Fleet of the Russian Navy), reactivated and modernized its Arctic military bases, which were decommissioned at the end of the Cold War, assigned new forces to these bases, and increased its exercises and training operations in the Arctic region.⁵⁵ In addition, Russian islands such as Novaya Zemlya, Franz Josef Land, or Cape Schmidt are home to air defense forces groups, which have been merged under the Joint Strategic Command (the Joint Strategic Command) since 2014. Russia's air capabilities have been significantly strengthened by the opening of 14 new military airports, as well as the development of radar and ground guidance systems. Russia has also reactivated 13 military airports across the Arctic and conducted amphibious landing operations through paratrooper exercises along the Northern Sea Route.⁵⁶

In recent years, the return of great power competition and the significant increase in Russian military capabilities and operations in the Arctic have caused concern among the U.S. authorities. Therefore, the Arctic has once again become a region of military tension and competition, and U.S. military planning has begun to focus again on the Arctic region.⁵⁷

In this context, in June 2019, the Department of Defense submitted its Arctic Strategy Report to Congress. This strategy was an update of the 2016 Department of Defense Arctic Strategy. Considering Alaska's proximity to Russia, it can be stated that the region occupies an important place in U.S. national security and foreign policy. The 2019 report outlines the Department of Defense's strategic approach to protecting U.S. national security interests in the Arctic in an age of strategic competition.⁵⁸ In addition to the Ministry of Defense as a whole, the Navy, Air Force, and Coast Guard have also published strategy documents that focus on the Arctic region in recent years. Besides, all mentioned U.S. military force groups, in cooperation with NATO allies, have been carrying out an increasing number of military exercises and training operations⁵⁹ in the region.⁶⁰ It is very remarkable that the NATO exercise called *Trident*

⁵⁵ O'Rourke et al., "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress," 36.

⁵⁶ Connolly, "NATO and Security in the Arctic."

⁵⁷ O'Rourke et al., "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress," 35-36.

⁵⁸ Tremoglie, "Arctic Geopolitics Reconsidered: Pathways to Conflict and Cooperation," 14-15.

⁵⁹ The main reasons for these operations are listed as; preparing U.S. forces for operational conditions in the region, restoring Arctic-specific combat skills lost mainly in the post-Cold War era, improving interoperability with allied forces in the region, identifying military capability shortcomings in the Arctic region, testing its equipment performance in Arctic conditions, and sending messages of determination to Russia regarding the Arctic region. Please see O'Rourke et al., "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress," 37.

⁶⁰ O'Rourke et al., "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress," 37.

Junction 18, which took place in Norway and adjacent waters of the Baltic Norwegian Seas between October 25 and November 7, 2018, with the participation of all 29 NATO members, as well as Sweden and Finland. This exercise, described as the largest NATO exercise since the Cold War, had a strong Arctic orientation, including the first deployment of a U.S. Navy aircraft carrier in the Arctic Circle since 1991.⁶¹

Within the U.S. military, the Air Force is the unit with the most extensive presence in the Arctic region, with its assets in both Alaska and Greenland. As the Arctic region's climate has changed, new routes for transport have been opened, and new resources have been discovered. This has created new opportunities on one hand but also created new security challenges on the other. To utilize these opportunities and overcome the challenges, the U.S. Air Force seems to be focusing on preparations for its operations in the Arctic region. Alaska's Air National Guard and Air Force Reserve have decided to increase their special exercises and training to prepare for air and ground missions in the Arctic region. Pointing out that the most critical mission performed in the region is the missile warning system, the U.S. officials stated that the Arctic is the front line of this mission. It is also noted that this mission was carried out by field experts assigned to Thule Air Base in Thule,⁶² Greenland in the North of the Arctic region, and similar missions were conducted at Clear Air Force Station in Alaska.⁶³

As can be seen, even the collapse of the bipolar structure with the end of the Cold War has not reduced global competition over the Arctic. The region has become more critical today, primarily because of the opportunities and threats posed by factors such as developing

⁶¹ O'Rourke et al., "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress," 38.

⁶² Recent missile threats to the U.S. have the military looking up to its northernmost installation, Thule Air Base, Greenland. It is there that the Air Force monitors the skies for missiles from its Arctic location strategically positioned at the halfway point between Washington, D.C., and Moscow. Thule, pronounced "Two Lee", means in Latin for the northernmost part of the inhabitable world. Thule Air Base is located in Greenland's northwestern corner, in a coastal valley 700 miles north of the Arctic Circle and 950 miles south of the North Pole. Throughout this time, the Army Corps, under extreme arctic weather conditions, has helped the base fulfill this mission by constructing structures including dormitories, an aircraft runway, taxiways and aprons, and even a medical facility. Now the Army Corps is consolidating and modernizing the base. In the early 1950s, the base's main mission was to be an aircraft refueling stop. It was home to 10,000 Airmen, and there were buildings spread throughout the entire base. During the Cold War Era, the base's mission changed; it is now performing missile warning and space surveillance for the United States. Please see JoAnne Castagna, "Things are looking up at Arctic Air Base," *U.S. Air Force*, 2018, <https://www.af.mil/News/Article-Display/Article/1417030/things-are-looking-up-at-arctic-air-base/>.

⁶³ C. Todd Lopez, "Air Force Reveals Cold Facts on New Arctic Strategy," *U.S. Dept. Of Defence*, 2020, <https://www.defense.gov/Explore/News/Article/Article/2281961/air-force-reveals-cold-facts-on-new-arctic-strategy/>.

technology and melting of the ice mass, placing it in the focus of global competition. Thus, the perspective within the air power theory framework, which theoretically brings the region to the center of the Earth, is also vital from the point of view of international politics.

4. Conclusion

Situated in the northernmost part of the world, the Arctic has several advantages and disadvantages stemming from its geographical position. The fact that it is covered with a vast ice mass has historically limited its accessibility and therefore led to it being outside the international power struggle. This region became one of the arenas of the bipolar power struggle, especially in the Cold War period, due to its geopolitical importance, as well as developing technological possibilities, and has begun to show up in the global power struggle. The melting of the ice sheets, triggered by accelerating global warming, can also have a significant impact in this regard. As the end of the Cold War resulted in the collapse of one of the poles, the competition had also significantly diminished over the region.

It can be concluded that one reason why the Arctic remains in the background is long-standing established geographical presumptions which cause us to perceive the world mainly in an east-west direction and thus led international policy to evaluate world affairs with such a geographical perception. This, on the other hand, has caused the Arctic, located at the northern end of the world, to stay at the periphery of international politics. This point of view is also reflected mainly in geopolitical theories, and usually, theories such as Land Power, Rimland, and Sea Power, point to the Eurasian continent and its surrounding areas as the center of the world, complying with the dominant east-west perception.

However, the Air Power Theory has largely altered this perception, suggesting a way of looking at the world from the northernmost, that is, from the direction of the Arctic Circle in which the Arctic lies. This point of view has placed the region, whose energy resources have become accessible because of the meltdown caused by global warming and new transport corridors have been opened, at the heart of the world, in parallel with the increase in its weight in international politics. The increasing importance of the region due to the reasons mentioned above, combined with the Theory of Air Power's vision to view the world from the northernmost, will make the region geographically sit at the center of the world. The region's rising geographical importance with its virgin resources and new transportation routes are likely

to trigger the global geopolitical struggle for the region's control. It is not difficult to guess that the most important actors of this struggle will be the U.S. and Russia, which are in the struggle for global hegemony all over the world and at the same time neighboring the region, as well as China, which wants to rivet its increasing economic power with the political one. In short, according to the Theory of Air Power, the Heartland of the world is the Arctic, and this is the region that a state seeking to be a world power must unquestionably hold or control.

References

- Castagna, JoAnne. "Things are looking up at Arctic Air Base." *U.S. Air Force*, 2018. <https://www.af.mil/News/Article-Display/Article/1417030/things-are-looking-up-at-arctic-air-base/>.
- Chapman, Bert. *Geopolitics: A Guide to the Issues*. California: Praeger, 2011.
- Connolly, Gerald E. "NATO and Security in the Arctic." *NATO*, 2017. <https://www.nato-pa.int/download-file?filename=%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2017-11%2F2017%20-%20172%20PCTR%2017%20E%20rev.1%20fin%20-%20NATO%20AND%20SECURITY%20IN%20THE%20ARCTIC.pdf>.
- Dadwal, Shebonti Ray. "Arctic: The Next Great Game in Energy Geopolitics?." *Strategic Analysis* 38, no. 6 (2014): 812-824.
- Davutoğlu, Ahmet. *Stratejik Derinlik*. 95th. edition. İstanbul: Küre Yayınları, 2014.
- Douhet, Giulio. *The Command of The Air*. Washington, D.C.: Air Force History and Museums Program, 1998.
- Erokan, İslam. "Merkator Projeksiyonu." *Harita Dergisi* 26, no. 61 (1960): 5-15. <https://www.harita.gov.tr/images/dergi/makaleler/70fcb77e6349f44.pdf>.
- Goldstein, Joshua S., and Jon C. Pevehouse. *Uluslararası İlişkiler*. 2nd. edition. Ankara: BB101 Yayınları, 2017.
- Kaplan, Robert D. *The Revenge of Geography*. New York: Random House Trade Paperbacks, 2013.
- Lambeth, Benjamin S. "Air Power, Space Power and Geography." *Journal of Strategic Studies* 22, no. 2-3 (1999): 63-82.
- Lopez, C. Todd. "Air Force Reveals Cold Facts on New Arctic Strategy." *U.S. Dept. Of Defence*, 2020. <https://www.defense.gov/Explore/News/Article/Article/2281961/air-force-reveals-cold-facts-on-new-arctic-strategy/>.
- Meilinger, Phillip S. "Proselytiser and Prophet: Alexander P. de Seversky and American Airpower." *Journal of Strategic Studies* 18, no. 1 (1995): 7-35.
- O'Rourke, Ronald et al. "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress." *Congressional Research Service*, 2020.
- Özey, Ramazan, and Ali Osman Kocalar. *Siyasi Coğrafya*. 19th. edition. İstanbul: Aktif Yayıncılık, 2019.
- Renner, George T. *Human Geography in the Air Age*. New York: The Macmillan Company, 1942.
- Seversky, Alexander P. de. *Air Power: Key to Survival*. New York: Simon and Schuster, 1950.

- Sørensen, Camilla T. N. “Changing Geopolitical Realities in The Arctic Region: Possibilities and Challenges for Relations Between Denmark and China.” *Newsletter for Center for Polar and Oceanic Studies* 3, no. 2 (2014): 2-7. https://pure.fak.dk/files/7289274/Tongji_article._Arctic_region..pdf.
- Strandsbjerg, Jeppe. “Cartography and Geopolitics in the Arctic Region.” *DIIS Working Paper*, no. 20, 2010.
- Şener, Bülent. *Jeopolitik: Uluslararası İlişkilerde İnsan, Devlet, Coğrafya ve Zaman Etkileşimi Üzerine Bir Giriş*. Ankara: Barış Kitabevi, 2017.
- Tamnes, Rolf, and Kristine Offerdal. “Introduction.” in *Geopolitics and Security in the Arctic*, edited by Rolf Tamnes and Kristine Offerdal, 1-12. New York: Routledge, 2014.
- Tremoglie, Christopher. “Arctic Geopolitics Reconsidered: Pathways to Conflict and Cooperation.” *CUREJ: College Undergraduate Research Electronic Journal, University of Pennsylvania*, 2020. <https://repository.upenn.edu/curej/250>.
- Warden, John A. “Strategy and Airpower.” *Air & Space Power Journal* 25, no. 1 (2011): 64-77.

Ozone Diplomacy, Ozone Regime Negotiations, and the Arctic

Sezai ÖZÇELİK*

Abstract

The most successful environmental regime negotiation was on the depletion of the ozone layer. As a result, it is necessary to briefly review the background of the ozone negotiations in terms of ozone science, agenda formation, and actors. This article follows the progression of ozone diplomacy over the decades, beginning with the 1985 Vienna Convention and leading to the 1987 Montreal Protocol and beyond. It also touches briefly on the effects of power and knowledge factors on ozone negotiations. The study analyzes how the ozone regime has adopted new scientific knowledge and has been transformed by transnational epistemic communities and coalitions. This brief assessment of ozone negotiation processes explains a balanced account of science and policy and their interaction shaping the development of the ozone regime.

Keywords: *Ozone Depletion, Ozone Hole, Arctic, Environmental Regime Negotiations, Environmental Diplomacy.*

Özet

En başarılı çevresel rejim görüşme örneği ozon tabakasının incelenmesi ve delinmesi konusundadır. Sonuçta, ozon görüşmelerinin arka planında yer alan ozon bilimi, gündem oluşumu ve aktörlerin kısaca gözde geçirmek gerekmektedir. Bu makale 1985 Viyana Sözleşmesi ile başlayan ve 1987 Montreal Protokolü ve sonrası yaşanan gelişmelerle devam etmiş olan ozon diplomasisi takip etmektedir. Ayrıca kısaca güç ve bilgi faktörlerinin ozon görüşmeleri üzerindeki etkilerine değinilmiştir. Bu çalışma, yeni bilimsel bilgilerin nasıl benimsenerek ulus-ötesi epistemik topluluklar ve koalisyonlar tarafından ozon rejiminin nasıl dönüştürüldüğü analiz etmiştir. Ozon görüşme süreçlerinin kısa değerlendirilmesi yapılarak bilim ve politikamı dengeli çalışmasını açıklayarak ozon rejiminin gelişimini şekillendiren etkileşimleri açıklar.

Anahtar Kelimeler: *Ozon İncelmesi, Ozon Deliği, Arktik, Çevresel Rejim Görüşmeleri, Çevre Diplomasisi.*

1. Introduction

Over the last 30 years, there has been universal and unprecedented cooperation to protect the ozone layer. The possible relationship between anthropogenic chlorofluorocarbons (CFCs) and halon emissions, and the depletion of the stratospheric ozone layer have produced long processes of negotiation sessions to control ozone-depleting substances (ODSs).¹ At a meeting in Montreal, in September 1987, the “Protocol on Substances that Deplete the Ozone

* Prof. Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mail: sezaiozcelik@gmail.com, sozcelik@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0845-8465

Date of Arrival: 23.12.2020 - **Date of Acceptance:** 26.03.2021

¹ Ozone depleted substances include chlorofluorocarbons (CFCs), halons, hydrochlorofluorocarbons (HCFCs), etc.

Layer” was signed by states and the European Community (EC) that are the parties to the 1985 Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer.²

Ozone Regime Negotiations concern two highly complex issues: the control of the emissions of ODSs and the creation of a developmental fund for developing countries in terms of financial aid and technology transfer. Emissions of the ODSs have come from CFCs and halons that have been used for air-conditioning, refrigeration, and fire extinguishing. There are only a few producers of ODSs, mainly the developed countries (the United States, European Union, Japan, Russia) and three major companies (DuPont in the United States, ICI in Great Britain, and HCI in France). Developing countries may have greater demand and a need for the increased production capacity of CFCs in the near future because their industrial and consumer production requires higher demands of ODSs for economic growth.

The Montreal Protocol was neither perfect nor complete, but an outstanding success story in the ozone negotiations. It was a compromise agreement in which each country gave and took at the final agreement. Two baskets of ODSs created eight substances for the control measures. The five CFCs (-11, -12, -113, -114, and -115)³ comprised the first basket of ODSs. The second basket was composed of three halons (-1211, -1301, -2402).⁴ CFCs were to be cut back in three stages, up to 50 percent of their 1986 production and consumption levels.⁵ Halon production and consumption would be frozen within three years, except for essential uses. In Article 4 of the Montreal Protocol, trade restrictions may have been imposed against non-Parties. Developing countries received a concession to delay implementation of the control measures by ten years if their annual per capita consumption was less than 0.3kg per person. The scientific assessment provides a periodic review about further action every

² Sezai Özçelik, “Uluslararası Çevre Rejimleri ve Görüşmeleri Üzerine Kavramsal Bir İnceleme: Yapısal, Kurumsal, Bilişsel ve Görüşme Teorileri”, *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 7, no 1 (2012): 231 – 250.

³ Chlorofluorocarbons (CFCs) are a family of organic chemicals composed of chlorine, fluorine, and carbon atoms. CFCs had uses as refrigerants, fire extinguishing agents, solvents, propellants, foam blowing and process agents, feedstocks, pesticides, and product ingredients.

⁴ A halon is a bromochlorofluorocarbon, a chemical consisting of one or more carbon atoms surrounded by fluorine, chlorine, and bromine. Halons are fully halogenated hydrocarbons that are used as fire-extinguishing agents, explosion suppressants, and flooding enclosed spaces such as computer rooms and vaults. See. Edward A. Parson, *Protecting the Ozone Layer: Science and Technology*, (Oxford: Oxford University Press, 2003), 22.

⁵ Pamela Chasek and Lynn M. Wagner, *The Road from Rio: Lessons Learned from Twenty Years of Multilateral Environmental Negotiations, Appendix: Summaries of Selected Multilateral Environmental Agreements*, (New York: RFF Press, 2012).

four years. As an innovative provision, two-thirds of the Parties could decide “adjustments” on the control measures based on further scientific assessment under Article 6.

Although the adoption of the Montreal Protocol marked the successful conclusion of reaching consensus on limits of ODSs, the Ozone Regime Negotiations have been continued through amendments where the Parties of Convention have re-convened in order to evaluate and re-negotiate the new limits of ODSs that arise with new scientific findings and contextual changes.

With the ratification of the Montreal Protocol by 184 countries, the ozone regime is an example of collaboration between scientists, governments, NGOs, media, and UN organizations. The industrialized countries almost completely phased out the ODSs. Consumption of CFCs by developing countries has also begun to decrease with the help of the Multilateral Fund. Although the maximum ozone depletion and the biggest ozone hole were recorded during 2000, the success of the ozone regime will make the Antarctic ozone hole disappear by the year 2050.⁶

Several previous studies have examined different aspects of the international ozone regime. The account of the ozone negotiation is important in understanding the relationship between scientific knowledge and political decision-making. The analytical framework of science-policy interaction can be tested with the simulation of one of the phases of the ozone negotiations. The ozone regime has sufficient substantive details of the interaction between the domains of politics and science. The detailed record of ozone negotiations allows us to explain what role politics and power play in determining negotiation outcomes and how scientific knowledge influences the policy decision-making process. The ozone issue has been strikingly important for its prominence of scientific arguments in policy debates and the interplay between scientific knowledge and power structures (symmetry and asymmetry). This research article is primarily about ozone regime negotiations that test knowledge and power factors. Ozone negotiations are incorporated into tracing the ozone regime formation. The researcher extensively analyzes an account of the ozone science, agenda formation, history of ozone diplomacy, the actors, and an evaluation of the ozone regime. The actors in

⁶ Stephen O Andersen and K. Madhava Sarma, *Protecting the Ozone Layer: The United Nations History*, (Sterling, VA: Earthscan Publications, 2002), 345-346.

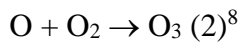
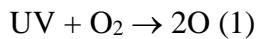
ozone regime negotiations are coalitions, Non-Governmental Organizations (NGOs), Inter-Governmental Organizations (IGOs), industry, and media.

The most successful environmental regime negotiation was on the depletion of the ozone layer. As a result, it is necessary to briefly review the background of the ozone negotiations in terms of ozone science, agenda formation, and actors. This article follows the progression of ozone diplomacy over the decades, beginning with the 1985 Vienna Convention and leading to the 1987 Montreal Protocol and beyond. It also touches briefly on the effects of power and knowledge factors on ozone negotiations. The study analyzes how the ozone regime has adopted new scientific knowledge and has been transformed by transnational epistemic communities and coalitions. This brief assessment of ozone negotiation processes explains a balanced account of science and policy and their interaction shaping the development of the ozone regime. This study first provides scientific background about the ozone problem. Second, it presents the agenda formation stage of the ozone regime negotiation. Third, it investigates two important ozone regime negotiation events, namely the 1985 Vienna Convention and 1987 Montreal Protocol. Fourth, different actors such as coalitions, NGOs, IGOs, Industry, and Media have played decisive roles in ozone regime negotiation. There are two important factors in ozone diplomacy. The structural factor and power as well as scientific consensual knowledge, and epistemic community are two central issues. The Arctic ozone hole is an important scientific turning point in ozone negotiation. The last part of the study focuses on the evaluation of ozone negotiation.

1.1. The Ozone Problem

Like many scientific words, the word “ozone” comes from the Greek word *ozein*, which means “to smell.”⁷ The discovery of stratospheric ozone and chlorofluorocarbons occurred almost at the same time. In 1930, Sydney Chapman hypothesized that the reaction of an oxygen molecule (O_2) to UV-light results in a split into two oxygen atoms (1). Then, when an oxygen atom (O) combines with an oxygen molecule, (O_2) it forms ozone (O_3) (2) (Grundmann, 2001, p. 34 and Andersen and Sarma, 2002, p. 9). Hence:

⁷ Ian H. Rowlands, *The Politics of Global Atmospheric Change*, (Manchester: Manchester University Press, 1995), 43.

Almost at the same time in 1931, General Motors discovered a class of chemicals, called CFCs that have been widely used in refrigeration, air conditioning, and insulation because they are non-flammable, non-toxic, non-corrosive, noncarcinogenic, and stable.⁹ Because of these favorable qualities, many industries have widely used these chemicals as a coolant in refrigeration and air conditioning (CFC-11 and CFC-12), as well as for mobile air conditioning (CFC-12); as a blowing agent in plastic foam and foam insulation (CFC-11 and CFC-12); in solvents for cleaning metal and electronic parts (CFC-113); as aerosol propellants (CFC-11 and CFC-12); and for fire extinguishing applications (halons).¹⁰

1.2. Agenda Formation

Scientists were the first to study the potential effect of supersonic transport (SST) on the ozone layer. Although most studies agreed on the negative impact of SST, they had different predictions as to the amount of depletion of stratospheric ozone. In 1974, Rowland-Molina hypothesized that CFC emissions might be damaging to the ozone layer by breaking down ozone molecules¹¹ With their estimated lifetime between 40 and 150 years, CFCs do not dissolve but rather accumulate and diffuse throughout the stratosphere. Rowland and Molina assumed a causal chain reaction that CFCs reach the stratosphere without dissolution; at which point then as UV light splits them; the strong negative attraction of the chlorine molecules binds with the weaker ozone molecules, breaking them apart the upper part of the stratosphere. The estimate of total stratospheric ozone reduction is between 7 and 13 percent in the period between 1974-1978.¹² Since the ozone layer cannot prevent harmful UV radiation from reaching the earth's surface, the depletion may cause an increase in skin cancer

⁸ Tora Skodvin, "The Ozone Regime", *Science and Politics in International Environmental Regimes: Between Integrity and Involvement*, eds. Steinar Andresen, Tora Skodvin, Arild Underdal, and Jorgen Wettestad, (Manchester: Manchester University Press, 2000), 122-125.

⁹ Richard E. Benedick, "Protecting the Ozone Layer: New Directions in Diplomacy", *Preserving the Global Environment: The Challenge of Shared Leadership*, ed. Jessica Tuchman Matthews, (New York: W.W. Norton & Company, 1991), 120; Richard E. Benedick, *Ozone Diplomacy: New Directions in Safeguarding the Planet*, Enlarged Edition, (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1998), 10; Peter M. Haas. "Introduction: Epistemic Communities and International Policy Coordination", *International Organization* 46, no.1 (1992): 11.

¹⁰ Peter M. Haas, "Banning Chlorofluorocarbons: Epistemic Community Efforts to Protect Stratospheric Ozone", *International Organization* 46, no.1 (1992): 198.

¹¹ Benedick, "Ozone Diplomacy", 10.

¹² Dennis Hayes, "Highest Disregard", *Mother Jones* 14, no. 10 (1989): 36; Andersen and Sarma, "Protecting the Ozone", 10.

and eye cataracts and negative effects on plant and sea life. The global interconnection between the ozone layer and the health of whale populations has been demonstrated by showing a correlation in increases in UV/B radiation and negative effects on the DNA of whales swimming in Alaska.¹³

The Molina/Rowland hypothesis had wide-ranging effects on both scientific and political fronts. First, the US National Academy of Sciences (NAS) decided to convene a committee to analyze the quantity of ozone reduction. NAS estimates varied from 3 to 20 percent with a most likely level between 6 and 7.5 percent.¹⁴ In contrast to the advocacy coalition for the limitation of CFCs and chlorine, the business and industry groups, particularly DuPont, the world's largest CFC manufacturer, challenged the ozone depletion hypothesis due to a lack of scientific evidence and consensus on the subject.¹⁵ With the backing of several scientists and publishing organs, they stated that "the impact of CFCs on the ozone layer has been grossly overestimated."¹⁶ DuPont alleged that the life span of CFCs in the atmosphere is only 10 to 20 years instead of 40 to 150 years.

After the first wave of scientific and political discussion on ozone depletion and the use of CFCs, decision-makers have acted for the domestic and international regulation of CFCs. In 1978, the United States and seven other countries namely Canada, Norway, Sweden, Denmark, Germany, Switzerland, and the Netherlands banned the use of CFCs in spray cans and aerosols for all but essential purposes and imposed a limit on the production of CFC-11 and CFC-12.¹⁷

At the international level, in May 1977, the United Nations Environmental Programme (UNEP) decided to establish the Coordinating Committee on the Ozone Layer (CCOL). The

¹³ For detailed effects of ozone depletion, please visit <https://www.epa.gov/ozone-layer-protection/health-and-environmental-effects-ozone-layer-depletion>.

¹⁴ Asit K. Biswas, *The Ozone Layer: Proceedings of the Meeting of Experts Designated by Governments, Intergovernmental and Nongovernmental Organizations on the Ozone Layer Organized by the United Nations Environment Programme in Washington D.C., 1-9 March 1977*, (Oxford: Pergamon Press, 1979), 144.

¹⁵ Richard P. Mullin, "What Can Be Learned from DuPont and the Freon Ban: A Case Study", *Journal of Business Ethics* 40, no. 3 (2002): 207-218.

¹⁶ Reiner Grundmann, *Transnational Environmental Policy: Reconstructing Ozone*, (New York: Routledge, 2001), 108.

¹⁷ James K. Hammitt, "CFCs: A Look Across Two Continents", *Choosing Environmental Policy: Comparing Instruments and Outcomes in the United States and Europe*, eds. Winston Harrington, Richard D. Morgenstern and Thomas Sterner, (Washington D.C., USA: Resources for the Future, 2004), 159; Patrick Szell, "Negotiations on the Ozone Layer", *International Environmental Negotiation*, ed. Gunnar Sjostedt, (New York: Sage Publications, 1993), 32.

CCOL is composed of representatives from international governmental and non-governmental organizations.¹⁸ At this time, both the scientific and decision-making communities had a range of strategies and an understanding of the problem. They warned about either the extremely serious future consequences or the possibility of a gross overreaction to the situation.

Nevertheless, UNEP decided to convene a global conference for the protection of the ozone layer. Negotiations on the framework convention began in January 1982. From the outset of the negotiations, three apparent camps were formed among the participating nations. The Toronto Group¹⁹, led by the United States, aimed for an immediate global freeze on the production of CFCs 11 and 12 and a 30 percent reduction of consumption from the 1976 use levels of CFC-11 and CFC-12.²⁰ The United States was the world's largest producer and consumer of CFCs in 1987, consisting of 34 percent of global production and 29 percent of global consumption. The United States was the leader of large-scale reductions of ozone-harming substances together with the Toronto Group. The second-largest consumer is the European Community (EC) which accounted for approximately 20 percent of CFC global consumption and one-third of its production is exported in 1987.²¹

The European Union firmly advocated a production freeze at 1985 levels and only voluntary limits on uses in aerosols. They also believed that more scientific research and at the same time, compelling evidence was necessary for the total elimination of CFCs. According to their perspective, it was hard to replace nonflammable, nontoxic, inexpensive, and extremely useful chemicals without damaging their national industries and losing advantages of production and consumption of CFCs. In 1987, the EU consumed 20 percent of CFC production and one-third of its production went into exports. Developing countries, as the third group, accounted for 14 percent of global consumption.²² Because they believed that CFC cutbacks would have negative effects on their development, they requested preferential provisions of financial assistance and technology transfer.

¹⁸ Pamela Chasek, *Earth Negotiations: Analyzing Thirty Years of Environmental Diplomacy*, (New York: United Nations University Press, 2001).

¹⁹ The Toronto Group formed in 1983 and consisted of Canada, Finland, Norway, Sweden, Switzerland, and the United States (Benedick, 1998), 42.

²⁰ Robert V. Bartlett, Priya A. Kurian and Madhu Malik, *International Organizations and Environmental Policy*, (New York: Praeger, 1995), 59.

²¹ Fen Osler Hampson and Michael Hart, *Multilateral Negotiations: Lessons from Arms Control, Trade, and the Environment*, (Baltimore, MD: John Hopkins University Press, 1995), 256.

²² Benedick, "Protecting Ozone Layer", 117; Benedick, "Ozone Diplomacy", 26.

2. Ozone Diplomacy: Vienna Convention, Montreal Protocol, And Beyond

After eight negotiating sessions, many workshops, and the “intellectual leadership” of the UNEP’s Secretary Mostafa Tolba, the negotiating parties signed the “Convention for the Protection of the Ozone Layer” in Vienna, on 22 March 1985. At that conference, all parties reached the consensus that the ozone layer must be protected, but the convention contained non-specific obligations for protecting the ozone layer and general requirements for more research and the exchange of information. More than two years later, the parties agreed to the “Montreal Protocol on Substances That Deplete the Ozone Layer”, on 16 September 1987. The protocol provided “teeth” to the agreements by outlining specific control measures. The Protocol created a regime of control for several types of industrial chemicals that are harmful to the stratospheric ozone layer. All negotiation parties have reached a total ban on the production and use of CFCs and other ozone-depleting substances. Another important contribution was the principle of precaution that all parties decide to act preemptively before the clear scientific knowledge and evidence are presented and the principle of common and differentiated responsibility that created a fund to provide funding to developing countries to eliminate their dependency on the ozone-depleting substances.²³

Two economic and environmental workshops were held in 1986 where the parties discussed “current and projected production, use and emissions of CFCs, current regulations and the cost and effect of such regulations, potential alternative technical options, and estimates of production, use, and emissions of substances other than the CFCs that could modify the ozone layer,”²⁴ The first meeting on a protocol on CFCs took place in December 1986 in Geneva. In this week-long event, two negotiating blocs, comprised of 19 industrialized countries and 6 developing countries presented their proposal.²⁵ The first group, the Toronto Group, proposed to fully reduce the consumption of CFCs by 95 percent, starting with a freeze and reduction by 20 percent, and 50 percent at intermediate levels within a reasonable time limit.²⁶ It defined consumption with this formula: production plus imports minus exports. Its proposal included conducting a scientific assessment periodically, adjusting the control measures, and banning exports of CFC technologies to non-parties. The second

²³ Stanley Johnson, *UNEP: The First 40 Years*, (Nairobi: UNEP; 2012), 165.

²⁴ Andersen and Sarma, “Protecting the Ozone Layer”, 67.

²⁵ Chasek, “Earth Negotiations”, 105; Benedick, “Ozone Diplomacy”, 68-70.

²⁶<https://www.epa.gov/ozone-layer-protection/international-treaties-and-cooperation-about-protection-stratospheric-ozone>.

group was the European Community (EC). Its proposal was based on a production cap at 1986 levels for CFC-11 and CFC-12, a review of control measures after the report of scientific experts, and a limitation of production on the developing countries that did not exceed their consumption in 1986. Another proposal was Canadian includes conduct a review of the production limit at least once every five years after a scientific report on the status of the ozone layer, provide technical assistance to the developing countries to help implementation of the Montreal Protocol, control on CFC-11, CFC-12, CFC-113, CFC-114, HCFC-22, methyl chloroform, halon 1301, halon 1211, and carbon tetrachloride. The third proposal was the Soviet Union which only control only on CFC-11 and CFC-12 production, conduct research for alternatives, and froze CFC production by the year 2000.²⁷

The key questions at that stage of the negotiations were: which substances should be controlled; how should a periodic scientific assessment be organized; what is the special situation of developing countries; what are the issues on regulatory measures; and what are ample trade restrictions.²⁸ The third meeting of the negotiating group was held during 27-30 April 1987 in Geneva, where 22 developed and 11 developing countries, 3 industry, and 4 environmental organizations were present. It was a “breakthrough session” where UNEP Executive Director Mostafa Tolba used his intellectual leadership, the media and NGOs increased their interests on the ozone issue, the industry changed its position towards cooperation, and the scientific community almost reached a consensus on the depletion of the ozone layer.²⁹

The Conference of the Plenipotentiaries convened to negotiate the Protocol on Substances That Deplete the Ozone Layer in Montreal for eight days in September 1987. Fifty-five countries, eleven industry organizations, six environmental NGOs, and six United Nations organizations and IGOs participated in the negotiations.³⁰ The final text was adopted in the early hours of the final morning when US and EC delegations met under the leadership of UNEP’s director Tolba who succeeded in obtaining concessions from both parties for the last-minute agreement.³¹

²⁷ Andersen and Sarma, “Protecting the Ozone Layer”, 73.

²⁸ Mostafa K. Tolba and Iwona Rummel-Bulska, *Global Environmental Diplomacy: Negotiating Environmental Agreements for the World, 1973-1992*, (Cambridge, MA: MIT Press, 1998), 69.

²⁹ Parson, “Protecting the Ozone”, 129-133.

³⁰ Andersen and Sarma, “Protecting the Ozone Layer”, 84.

³¹ Elizabeth R. DeSombre, *Global Environmental Institutions*, 2nd ed., (New York: Routledge, 2017).

According to the Protocol, the states accepted the control of eight substances: five CFCs (CFC-11, CFC-12, CFC-113, CFC-114, and CFC-115) and three halons (1211, 1301, and 2402). Within three years, production and consumption of CFCs were to be cut back to 50 percent of their 1986 levels. Production and consumption of the halons would also be frozen for three years, except for essential use (such as for fire retardants).³² Also, noteworthy is that the developing countries received exceptional treatment. They received a 10-year grace period until they would be required to adjust to the control measures. The Montreal Protocol entered into force on January 1, 1989. As of May 2003, the Protocol had been ratified by 184 parties.³³

Although the Protocol was the most successful regime formation example, new scientific evidence required the strengthening of the protocol's control measures. In the second meeting of the Parties in London (1990), new amendments were added. In addition to completing the total phase-out of the five CFCs and the three halons by 2000, the meeting called for 10 additional halogenated CFCs and carbon tetrachloride to be eliminated by 2020.³⁴ Also, the London conference created a new fund to provide financial incentives and technology transfer for developing countries like Brazil, India, and China.³⁵

In the fourth Meeting of the Parties in Copenhagen in 1992, the parties approved a new non-compliance procedure. It adopted a faster phase-out date for CFCs, (sped up to 1996) and halons (1994). A freeze on methyl bromide was decided but was only limited to developed countries. The partial phase-out of HCFCs was decided to begin in 2004 at 35 percent and the complete ban would be effective by 2030.³⁶ The Multilateral Fund was confirmed and became the permanent entity within the Executive Committee.³⁷

On the tenth anniversary of the Protocol, the Parties met in Montreal for the ninth Meeting of the Parties. The 1997 Montreal Declarations announced a faster phase-out for

³² U.S. Congress, Office of Technology Assessment, *Changing Degrees: Steps to Reduce Greenhouse Gases, OTA-O-482*, (Washington D.C.: US Government Printing Office, 1991), 67.

³³ For the list of the countries, http://www.unep.org/ozone/Treaties_and_Ratification/2C_ratification.asp.

³⁴ Ruchi Anand, *International Environmental Justice: A North-South Dimension*, (Burlington, VT: Ashgate, 2004).

³⁵ Gareth Porter, Janet Welsh Brown and Pamela Chasek, *Global Environmental Politics*, 3rd ed, (Boulder: Westview Press, 2000), 90.

³⁶ N.K. Uberoi, *Environmental Management*, 2nd ed., (New Delhi: Excel Books, 2003), 120.

³⁷ Neil Carter, *The Politics of the Environment: Ideas, Activism, Policy*, 2nd ed., (Cambridge: Cambridge University Press, 2011), 246-247.

methyl bromide. Baseline production was set at 1995-1997 averages for Article 5 Parties (developing countries). The parties approved setting up a licensing system for the trade of new, used, or recycled substances³⁸ (Andersen and Sarma, 2002, pp. 167-170 and Chasek, 2001a, pp. 108-109).

In 1999, the Parties adopted the Beijing amendment at the eleventh meeting that required that industrialized countries freeze production of HCFCs from 2004 to 1989 production levels.³⁹ The production baseline for the developing countries was set at 15 percent to meet their “basic domestic needs.” The Multilateral Fund replenished to a total of US \$440 million.⁴⁰ and Andersen and Sarma, 2002, p. 175).

3. Actors: Coalitions, NGOs, IGOs, Industry, and Media

In Ozone Regime Negotiations, the main issues have revolved around the scientific un/certainty and the detrimental effects of the control of ODSs on countries’ economic growth in terms of the “abatement costs and loss of jobs.” (Spring and Vaahtoranta, 1998, p. 14). Another factor that determines whether a state advocates stringent control measures or prevents any drastic reductions in the production and consumption of CFCs is “ecological vulnerability.” The researchers classified the countries into four categories based on two unit-level factors: ecological vulnerability and economic costs.⁴¹ Ecological vulnerability is defined as a country that may experience high and low-level effects from environmental problems. It may have a different degree of economic capacity to bear the “abatement costs.”⁴² If the country has low vulnerability and high-cost indicators, they become “draggers” that oppose international regulations. If they have high vulnerability and low-cost indicators, their position is that for stringent regulation as “pushers.” The other two combinations of vulnerability and cost indicators are “bystanders” (low vulnerability and low costs) and “intermediates” (high vulnerability and high costs).

³⁸ UNEP, UNEP IN 2002, 1,

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/8556/UNEP_Annual_Report_2002.pdf.

³⁹ Osamu Yoshida, *The International Legal Regime for the Protection of the Stratospheric Ozone Layer*, (Netherlands: Brill Nijhoff, 2018), 139.

⁴⁰ For further information, please visit Earth Negotiation Bulletin 19, no. 6 (1999), <http://www.iisd.ca/vol19/enb1906e.html>.

⁴¹ Detlef Sprinz and T. Vaahtoranta, “The Interest-Based Explanation for International Air Pollution Control”, *The Politics of International Environmental Management*, ed. Arild Underdal, (Boston: Kluwer Academic Publishers, 1998), 14.

⁴² Peter M. Haas, “Stratospheric Ozone: Regime Formation in Stages”, *Polar Politics: Creating International Environmental Regimes*, eds. Oran R. Young and Gail Osherenko, (Ithaca: Cornell University Press, 1993), 152-185.

In the Ozone Negotiations, the Toronto Group essentially played the role of “pushers”⁴³ or “drivers”⁴⁴ to build the “minimum winning coalition” by either convincing “conductors” or “cruisers” to join their coalitions or weakening the “blocking coalition” or “laggard states / “draggers”⁴⁵The “conductors” and “cruisers” (bystanders and intermediates) had either little or no interest to end the negotiations with successful outcomes. They could shift from one coalition to the next because their ecological vulnerability and economic interests could change through a cost-benefit analysis or other negotiation factors.

The “blocking coalition” included “defenders” that struggled for the resolution of a particular issue rather than the overall package of the agreement and “breakers” that opposed stringent environmental regulation. In the Ozone Negotiations, pushers states were Canada, the Nordic countries, and the United States. The big EC members (France, Italy, and the United Kingdom), Japan, and the Soviet Union were “dragger states.”⁴⁶

The main coalitions emerged during the working session in January 1985. Although the European Community members had different positions, the EC views were reflected in four big states (France, Italy, Germany, and the UK). The EC first proposed modest measures, such as periodic scientific assessments, a production-capacity cap of CFCs, and a 30 percent aerosol production cut. The Toronto Group advocated the “multi-option” approach with a total reduction of CFCs by 35 to 50 percent. The EC announced its new policy in 1987, which was a freeze on the production of CFCs and a 20 percent reduction of CFCs on 1986 levels. Also, the Toronto Group agreed with a 70 percent aerosol production cut. The Toronto Group proposal was focused on consumption controls while the EC was active on pushing for production controls.⁴⁷

The developing countries entered the negotiation process just before the Protocol. They achieved a ten-year grace period on the use and production of CFCs and halons. They

⁴³ Banu Bayramoğlu, *Ecological Threats and International Cooperation for A Common Future: The Case of Ozone Depletion*, (Unpublished M.A. Thesis, Bilkent University, 1993), 59.

⁴⁴ Gunnar Sjostedt, “Issue Clarification and the Role of Consensual Knowledge in the UNCED Process”, *Negotiating International Regimes: Lessons Learned From the United Nations Conference on Environment and Development (UNCED)*, eds. Bertram I. Spector, Gunnar Sjostedt and William Zartman, (London: Graham Trotman/Martinus Nijhoff, 1994), 74.

⁴⁵ Marvin S. Soroos and Lev Markovich Soroko, *The Endangered Atmosphere: Preserving a Global Commons*, (Columbia: University of South Carolina Press, 1997), 270.

⁴⁶ Oran R. Young, “The Politics of International Regime Formation: Managing Natural Resources and the Environment”, *International Environmental Governance*, ed. Peter M. Haas, (New York: Routledge, 2016), 91.

⁴⁷ Parson, “Protecting the Ozone”, 120.

wanted an agreement that addressed their developmental issues and the principle of equity, since industrialized countries have 25 percent of the world's population and 85 percent of the consumption of CFCs. To maintain their standard of living and economic growth, they requested additional technical and financial assistance to implement the Protocol's obligation. They had high stakes in the negotiation outcome. First, they were vulnerable to health risks due to ozone depletion. They had poorer health care systems. Also, the effects of loss on agricultural and fishery production loss may have hurt them more because poverty and food shortages were already problems.

The degree of institutionalization of the Ozone Negotiations was related to the role of intergovernmental organizations, especially the UNEP. The UNEP had procedural power to set the agenda, organize the technical, scientific, economic workshops, disseminate the scientific knowledge, give administrative and secretarial support, and break deadlocks by backroom maneuvering and individual leadership of its director, Tolba. Other international and domestic IGOs have played different roles in different stages of the negotiations. For example, the British Antarctic Survey (BAS) announced an abnormally low Antarctic ozone – 30-40 percent depletion in May 1985.⁴⁸

Media coverage played an important role in “public agenda-setting” for different interest groups to transmit their positions on the ozone issue to the public. Environmental NGOs, as “shapers of policy”, attended the negotiations as observers and interveners; they became advocates for technological change, cooperated with industry and governments, and served as “watchdogs” on the implementations of the Montreal Protocol by signatories.

3.1. Structural Factors: Power

The most important structural factor in the Ozone Negotiations is power, especially economic power. The leadership role of the United States since the early 1980s produced a strong regime in the protection of the ozone layer by using its economic muscle, positive and negative incentives (carrots and sticks), and the threat potential. The turning point in the agenda formation occurred when the Toronto Group successfully placed global control of CFCs used in aerosols. The United States could have achieved this since they had begun to

⁴⁸ Owen Greene, “The System for Implementation Review in the Ozone Regime”, *The Implementation and Effectiveness of International Environmental Commitments: Theory and Practice*, eds. David G. Victor, Kal Raustiala, and Eugene B. Skolnikoff, (Cambridge: MIT Press, 1998), 89-136.

reduce their share of aerosol propellants from 49 percent in 1973 to 29 percent in 1977.⁴⁹ This early move created an economically advantageous situation for the United States and its allies in 1978 since their industry had already begun to develop alternative technologies and substitute chemicals. Also, a global ban just confirmed their domestic regulations and created a competitive advantage in export markets against the European companies.

Another positive turning point happened when DuPont changed its position in September 1986. It is accepted that both the Antarctic ozone hole and global ozone reduction results from the use of CFCs. Although the replacement of old technologies could impose some costs on the company, the objective of the company was to avoid a negative image and reputation in the media and legal proceedings in case of claims of skin cancer. Since the production of CFCs represented a small portion of the company's portfolio, it was better to avoid bad press and consumer boycotts. The study of the Environmental Protection Agency (EPA) in late 1986 estimated that 40 million cases of skin cancer and 800,000 cancer deaths were expected in the USA in the next 88 years due to the thinning of the ozone layer.⁵⁰

The bargaining position of the United States was defined as aggressive leadership for strong controls. First, U.S. negotiating teams have worked for an operational global agreement. They provided crucial scientific data and assessment, especially the National Aeronautics and Space Agency (NASA). Second, Congress threatened to take unilateral action on the control of CFCs and impose trade sanctions on non-compliance countries. Third, the U.S. industry changed its position on developing alternatives of CFCs.⁵¹

4. Scientific Consensual Knowledge, Epistemic Communities and Ozone Hole in the Arctic

In the analysis of the Ozone Negotiations, many scholars believe that scientific consensus played a major role in all phases of ozone diplomacy. Ozone science cannot, alone, be sufficient to have an impact on the negotiation process. The link and communication between scientific and policy communities require the existence of epistemic communities

⁴⁹ Lynne M. Jurgielewicz, *Global Environmental Change and International Law: Prospects for Progress in the Legal Order*, (Lanham: University Press of America, 1996), 165-186.

⁵⁰ Jorgen Wettestad, "The Vienna Convention and Montreal Protocol on Ozone-Layer Depletion", *Environmental Regime Effectiveness: Confronting Theory with Evidence*, eds. Edward L. Miles, et.al., (Cambridge, MA: MIT Press, 2002), 149-172.

⁵¹ Srinii Sitaraman, "Evolution of the Ozone Regime: Local, National, and International Influences", *The Environment, International Relations and U.S. Foreign Policy*, ed. Paul G. Harris, (Washington D.C.: Georgetown University Press, 2001), 114-120.

and institutional arrangements (Skodvin, 2000b). During the negotiation process, science produced new knowledge, and then uncertainty was reduced. In the ozone case, the national (EPA, NASA) and international (WMO, UNEP) scientific organizations sponsored scientific research and published scientific assessment reports. Also, the scientific “smoking gun” like the Antarctic ozone hole played a catalyst role to awaken public opinion and induce the decision-makers to take immediate and precautionary action. The institutionalization process made science-policy interaction and dialogue possible with semi-formal workshops and collaboration.

It was claimed that the importance of science is a “myth” since scientific knowledge was far from consensual and decisive at the time of the Kyoto Conference (1987).⁵² Besides, a breakthrough in developing CFC alternatives is also a myth. The ozone depletion reactions mostly occur under certain conditions in the stratosphere. These conditions are extreme cold, isolation, and darkness, and exposure to sunlight when after the long polar winter's first spring sun appears. Antarctica is the worst affected area, probably because air is most isolated from the rest of the atmosphere. Scientists call the ozone hole where ozone is most depleted in the atmosphere and there is less ozone than anywhere. There was no *significant* scientific advance in two main research areas: the causes of global ozone destruction (the role of CFCs on the ozone loss) and the Antarctic ozone hole (*italics added*).⁵³ The Antarctic ozone hole is the area of the Antarctic stratosphere in which the ozone levels in the 1990s have dropped as low as 33 percent of their pre-1975 values.⁵⁴ The ozone hole occurred during the Antarctic spring, from September to early December when strong western winds begin to circulate the continent and create an atmospheric container.

In the winter of 2005, the Arctic was excessively cold in the stratosphere. Polar Stratospheric Clouds were plentiful over high-latitude areas until a big warming event, which begun in the upper stratosphere during February and circulated throughout the Arctic stratosphere in March. The low level of ozone in 2004-2005 was much higher than in any year since 1997. The reason is based on the very low stratospheric temperatures and

⁵² Parson, “Protecting the Ozone”, 248.

⁵³ Grundmann, “Transnational Environmental”.

⁵⁴ Shagoon Tabin, *Global Warming: The Effects of Ozone Depletion*, (New Delhi: A.P.H. Publishing Corporation, 2008), 77.

meteorological events that created favorable conditions for ozone destruction together with the increasing amount of ozone-depleting chemicals in the stratosphere.⁵⁵

In the 1990s, the ozone hole has been occurred not only in Antarctica but also in the Arctic. The Arctic ozone hole has been reached in Britain in March 1996 where is the deepest ozone hole in the Northern Hemisphere. The ozone depletion over the northern hemisphere has been increased steadily from the winter of 1992 for two reasons: Ozone-depleting chemicals and the extremely cold temperature in the Arctic stratosphere where polar stratospheric clouds are formed. During 2010-2011, a persistent and unusually strong polar vortex formed over the Arctic that has not been seen in the last 30 years or so.⁵⁶

The major difference between the Arctic and Antarctic ozone hole is that the Arctic has a more disturbing stratospheric circulation. The reason is that the wind near the surface in the Arctic is affected by land-sea contrast and mountains. The atmospheric changes vortex and weakens it. Downward motion and accumulation of ozone warm of the atmosphere. Each spring in the Arctic, chlorine, and bromine plus sunlight destroy ozone. As the winter progress, stratospheric motions move ozone downward over the Arctic, resulting in a maximum over the pole. In the spring, Chlorine monoxide (ClO) has also built up in the Arctic. When the sun comes up, the ClO begins to destroy ozone. Thus, springtime ozone in some regions in the Arctic has a maximum level of ozone loss.⁵⁷

5. Evaluation of the Ozone Negotiations

Ozone Regime Negotiations have presented a striking example of regime formation in the presence of a different power configuration. Also, it is a rare case where science drives politics. In two decades of negotiations over ozone depletion, power relations and scientific/consensual knowledge have played key roles in the creation of the ozone regime.⁵⁸

⁵⁵ Shagoon "Global Warming", 69.

⁵⁶ S.A. Abbasi and Tasneem Abbasi, *Ozone Hole: Past, Present, Future*, (New York: Springer, 2017), 106-108.

⁵⁷ Richard S. Stolarski, "Ozone Depletion", *World Atlas of Atmospheric Pollution*, ed. Ranjeet S. Sokhi, (London: Anthem Press, 2008), 71.

⁵⁸ Sezai Özçelik, "Uluslararası Çevre Rejimleri ve Aktörler: Devletler, Hükümet-Dışı Aktörler, Uluslararası Örgütler, Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları ve Çok Uluslu Şirketler", *Uluslararası Çevre Rejimleri*, der. Gökhan Orhan, Semra Cerit Mazlum ve Yasemin Kaya, (Bursa: Dora Yayınları, 2017), 31-67.

In the ozone-regime case, the Convention, the Protocol, and the Amendments⁵⁹ laid down a set of principles, norms, rules, and procedures concerning the other environmental and cross-sectoral regimes. In the ozone regime, we can identify *principles* such as the abatement and prevention of pollution inputs into the stratospheric ozone layer. Second, any reduction must not result in a shift toward other pollutants and other environmental settings. The *norms* of this regime can be defined in a more straight forward manner: (1) participant states are obligated to reduce the ozone-depleted substances such as chlorofluorocarbons (CFCs), hydrochlorofluorocarbon (HCFC), and halons; (2) the parties agreed to improve their scientific cooperation and to share new information; (3) it was agreed that developed countries create a funding mechanism and transfer new technologies to help the developing countries implement the agreements. These norms are specified through several *rules* defining the coverage of ozone-depleted substances and the making of precise prescriptions for base and target years, and the size of the cuts. Procedures for verifying compliance with these prescriptions were established as well.⁶⁰

The researchers listed six factors that were conducive for the success of the ozone regime:

1. the impact of scientific understanding of ozone depletion;
2. the role of the epistemic communities;
3. the impact of public pressure on decision-makers;
4. the role of technological developments;
5. the leadership role played by the United Nations; and
6. the role of international institutions.⁶¹

First, the formation and maintenance of regimes require the existence of an asymmetrical distribution of power in a given issue area so that all actors can benefit from joint gains with the supply of the collective goods in the international system. Some scholars argue that the dominance of the United States in scientific research, diplomatic competence, and production and consumption of chlorofluorocarbons (CFCs) created a success story in the

⁵⁹ Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer (1985), Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer (1987), the 1990 London Amendment, 1992 Copenhagen Amendment, 1997 Montreal Amendment, and 1999 Beijing Amendment.

⁶⁰ EPA, EPA Strategic Plan: 2003-2008-Direction for the Future, (2003), 20.
<https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPURL.cgi?Dockey=100048XS.TXT>.

⁶¹ Sprinz and Vaahtoranta, "The Interest-Based, 18.

Ozone Regime Negotiations. The ozone regime was shaped by the United States, despite the opposition of the European Community for CFC production control.⁶² Second, the discovery of the ozone hole together with the unexpected increase in CFC use created a shock wave both in the public and political spheres during a sense of urgency for stringent control mechanisms. Scientific knowledge played a large role in bringing about political compromise. Third, the role of political and individual leadership helped to solve the stalemate and created turning points throughout negotiation sessions. Also, if a country has a higher ecological vulnerability and lower abatement costs, it becomes a “pusher” that has a strong preference to regulate ozone-depleting substances. The researcher emphasized the importance of international institutions – the UNEP – and the high involvement of media and public concerns.⁶³

It is possible to list some reasons why the ozone regime was successful. The first reason is that the ozone issue was relatively easier to solve than other environmental issues, like climate change or biodiversity, and is a more serious global challenge.⁶⁴ Second, the governments accepted the norm of “precautionary measures” instead of a “wait and see” approach, which advocated that complete scientific certainty confirm the link between the ODSs and ozone depletion. Third, the parties developed a “common but differentiated responsibility” policy that all countries have a responsibility to protect the ozone layer, but that developed countries have more responsibility since they have caused more emissions and damage.⁶⁵ The third reason was the role of UNEP that promoted “informal consultations and working group meetings.”⁶⁶ Fourth, there was a partnership between science and technology such that the scientific assessment was a decisive factor in the complete phase-out of CFCs. The discovery of the Antarctic and Arctic ozone holes created momentum for the Montreal Protocol by linking the ozone hole with CFCs production use. The media played an enormous

⁶² Peter M. Haas, “Epistemic Communities and the Dynamics of International Environmental Cooperation”, *Regime Theory and International Relations*, ed. Volker Rittberger, (Oxford: Clarendon Press, 1993), 182.

⁶³ Pamela Chasek, “Lessons Learned in Multilateral Environmental Negotiations”, *Improving Global Environmental Governance: Best Practices for the Architecture and Agency*, eds. Norricha Kanie, Steinar Andresen and Peter M. Haas, (New York: Routledge, 2014): 60-64.

⁶⁴ Sezai Özçelik ve Ayşe Dilek Öğretir, “The University Students Understanding and Perceptions of the Climate Change or Global Warming: Survey Results”, *Akdeniz University, 4th International, International Relations Congress Department of International Relations, 'Features of Current International Relations'*, (2017).

⁶⁵ Sezai Özçelik, “Climate Change Negotiations Positions of the United States, the European Union, and G-77/China before and after the Kyoto Treaty: 1995-2002”, *Enerji ve Diplomasi Dergisi* 1, sy. 2 (2015): 34-60.

⁶⁶ H. Stevenson and J. S. Dryzek, *Democratizing Global Climate Governance*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2014): 74.

role in publicizing the issue, the NGOs pressured the world community, and public opinion motivated the governments and industry.⁶⁷

During the ozone regime negotiations, the validity of generalization of the importance of “scientific knowledge and technological breakthrough” is challenged. But environmental treaty secretariats such as UNFCCC have served as the institutional memory of environmental regimes. In addition, secretariat staff possesses expert technical and scientific knowledge about the environmental problem, have administrative and procedural knowledge of regime rules, norms, and operations, and present diplomatic knowledge of state preferences. As “knowledge brokers”, they are instrumental for dealing with the complex interlinkages characteristic of international environmental regimes.⁶⁸

The Ozone Secretariat created the 1987 Montreal Protocol with the “science-driven” decisive advance in scientific understanding. The widespread understanding was that new knowledge led to a successful negotiation outcome - that the risks of inaction outweighed the costs of action since the “knowledge brokers” framed the causal mechanisms of scientific knowledge to advise powerful political leaders and diplomat-negotiators. It is highlighted that no significant changes happened in scientific debate when the ozone hole was discovered after the Montreal Protocol. The scientific research and “epistemic communities” were far from diminishing “new questions, uncertainties, and discrepancies between theory and observations” on the ozone loss. Although he admitted that the ozone hole had been a factor in the 1987 Protocol, its effects on the negotiation were limited and less prominent since “policymakers agreed widely that this strong suspicion was not enough to support stringent controls.”⁶⁹

The “authoritative scientific assessment” confirmed for policymakers the scientific claim that CFC production/use was growing and that large ozone losses would be possible if growth continued. With that scientific knowledge, the assessment influenced the negotiation outcome by limiting the bargaining range of proposals. It is argued that that scientific assessment excludes the negotiation position of “unrestricted CFC growth” and weakens the

⁶⁷ Pamela S. Chasek, David L. Downie and Janet Welsh Brown, “Ozone Depletion”, *The Globalization Reader*, eds. Frank J. Lechner and John Boli, (West Sussex, UK: John Wiley&Sons, 2015), 527-529.

⁶⁸ Pamela S. Chasek, David L. Downie and Janet Welsh Brown, *Global Environmental Politics*, 7th ed., (New York: Routledge, 2018), 75.

⁶⁹ Robert Falkner, *Business Power and Conflict in International Environmental Politics*, (New York: Palgrave, 2008), 71.

position of the industry and the European Community (EC). For example, DuPont rapidly changed its position and announced the endorsement of the global phaseout of CFCs and the immediate freeze in production of CFCs.⁷⁰

6. Conclusion

This research article highlights the general view of environmental regime negotiations, explains the scientific background of the ozone issue, provides an instructive record on the history of the Ozone Negotiations with the major actors and issues, and reviews different discussions on the lessons from the development of the Protocol. It is a balanced account of science, policy, and history and their interactions in shaping the outcome of the ozone regime. The success of the Ozone Negotiations results from the extraordinary cooperation of governments, scientists, NGOs, industry, media, and UN organizations.

The ozone regime was established on two principles: the global emissions of ozone-damaging chemicals are regulated by global actors to protect the ozone layer and the protection of the ozone layer requires international cooperation by including all areas, actors, and issues. The consensual knowledge including scientific, technical, economic, and ecological knowledge has played a crucial role in the creation of principles, norms, rules, decision-making procedures to reduce ozone-destroying chemicals.

The ozone depletion has been perceived as the most salient environmental issue during the 1990s. The issue of the Arctic ozone hole was a threat to not only the North but also the whole planet. Unlike the climate change negotiations, the United States has played the lead role and become a pusher by imposing comparatively the most strict regulations about the ozone-depleting substances such as CFCs and halons. The United States has had a huge opportunity to benefit from the international restrictions on the production and use of CFCs because the American industries had an advantageous position in the development, production, and marketing of the CFC substitutes. In addition, the White House had the potential to manipulate other countries' preferences especially developing countries. It had a willingness to bear the burden on the ozone regime.⁷¹

⁷⁰ Parson, "Protecting the Ozone", 248.

⁷¹ Sezai Özçelik, "Çevresel Rejimler", *Çevre Hukuku ve Politikaları: Kavramlar, Teoriler ve Tartışmalar*, ed. Zerrin Savaşan v.d., (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021), 157-186.

The ozone negotiations have also shown the importance of consensual knowledge and epistemic community. The discovery of the ozone hole over the Arctic had a push factor only for scientists but also for the policy-makers. The ozone layer the size of North America was destroyed over the Arctic. The discovery of the ozone hole was almost blind luck. The U.S. space satellites have routinely surveyed ozone levels, but the data was just collected and filed. Later, computers were programmed to find the ozone losses. In addition, the British Antarctic Survey and a Japanese expedition have collected ozone data from the ground. During the 1970s, all scientific analyses found a sudden and unexpected drop in the ozone level. In December 1985, both Antarctic and Arctic holes were made public. After two scientific expeditions, it was found in spring 1988 that chlorines and Freons were the causes of the ozone depletion chemistry reactions. In the same year, the ozone negotiation has resulted in the Montreal Protocol in September 1987 that targeted a worldwide reduction in the use of ozone-depleting chemicals within 10 years. The protocol regulated eight specific chemicals that destroy ozone, five CFCs (11, 12, 113, 114 and 115) and three halons (1211, 1301, and 2402). As a result, it forecasted that both Antarctic and Arctic ozone holes disappear in less than a century. There is a consensus that chlorine from CFCs is a major contributor to the Arctic ozone decreases. All actors and stakeholders namely governments, industry and scientific community have agreed on taking protective measures. The industry was aggressively developed substitutes for the CFCs to achieve a long-term reduction in atmospheric chlorine. After the US leadership, the 12-member European Community, Japan and the Soviet Union, which together accounted for nearly two-thirds of the world production of ozone-depleting substances joined the protocol's strict non-compliance procedures that demonstrated the ozone regime's effectiveness and resilience. The ozone negotiation has been a long process with negotiating sessions, expert panels on science, technology, and economics, committee meeting about financial aid, implementation and non-compliance issues. The success of the ozone regime negotiation has led to the 1992 UN Conference on Environment and Development/Earth Summit (UNCED) in Rio de Janeiro and the 1994 International Conference on Population and Development in Cairo. The lessons learned from the ozone experience have opened the way for the climate change negotiations on the Framework Convention on Climate Change (FCCC). The model of ozone diplomacy provides a valuable precedent to overcome scientific uncertainty and long terms and risks and increase multilateral cooperation and international consensus in scientific, economic, and political

issues. President Reagan summarized the success of the ozone regime during the signing ceremony of the U.S. ratification in April 1988: “An extraordinary process of scientific study... and the international community may well prove to be a paradigm for a new form of global diplomacy.”⁷²

References

- Abbasi, A. and Tasneem Abbasi. *Ozone Hole: Past, Present, Future*. New York: Springer, 2017.
- Anand, Ruchi. *International Environmental Justice: A North-South Dimension*. Burlington, VT: Ashgate, 2004.
- Andersen, Stephen O., and K. Madhava Sarma. *Protecting the Ozone Layer: The United Nations History*. Sterling, VA: Earthscan Publications, 2002.
- Bartlett, Robert V., Priya A. Kurian, and Madhu Malik. *International Organizations and Environmental Policy*. New York: Praeger, 1995.
- Bayramoğlu, Banu. *Ecological Threats and International Cooperation for A Common Future: The Case of Ozone Depletion*. Unpublished M.A. Thesis, Bilkent University, 1993.
- Benedick, Richard E. “Protecting the Ozone Layer: New Directions in Diplomacy”, *Preserving the Global Environment: The Challenge of Shared Leadership*, ed. Jessica Tuchman Matthews, 120-154. New York: W.W. Norton & Company, 1991.
- Benedick, Richard E. *Ozone Diplomacy: New Directions in Safeguarding the Planet*. Enlarged Edition, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1998.
- Biswas, Asit K. *The Ozone Layer: Proceedings of the Meeting of Experts Designated by Governments, Intergovernmental and Nongovernmental Organizations on the Ozone Layer Organized by the United Nations Environment Programme in Washington D.C., 1-9 March 1977*. Oxford: Pergamon Press, 1979.
- Carter, Neil. *The Politics of the Environment: Ideas, Activism, Policy*, 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
- Chasek, Pamela and Lynn M. Wagner. *The Road from Rio: Lessons Learned from Twenty Years of Multilateral Environmental Negotiations, Appendix: Summaries of Selected Multilateral Environmental Agreements*, New York: RFF Press, 2012.
- Chasek, Pamela. *Earth Negotiations: Analyzing Thirty Years of Environmental Diplomacy*. New York: United Nations University Press, 2001.
- Chasek, Pamela. “Lessons Learned in Multilateral Environmental Negotiations”. *Improving Global Environmental Governance: Best Practices for the Architecture and Agency*, eds. Noricha Kanie, Steinar Andresen and Peter M. Haas, 56-82. New York: Routledge, 2014.
- Chasek, Pamela S., David L. Downie and Janet Welsh Brown. “Ozone Depletion”. *The Globalization Reader*, eds. Frank J. Lechner and John Boli, 526-530. West Sussex, UK: John Wiley&Sons, 2015.
- Chasek, Pamela S., David L. Downie and Janet Welsh Brown. *Global Environmental Politics*, 7th ed. New York: Routledge, 2018.

⁷² Benedick, The Ozone, 8.

- DeSombre, Elizabeth R. *Global Environmental Institutions*, 2nd ed. New York: Routledge, 2017.
- EPA. EPA Strategic Plan: 2003-2008-Direction for the Future, 2003. <https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPURL.cgi?Dockey=100048XS.TXT>
- Falkner, Robert. *Business Power and Conflict in International Environmental Politics*. New York: Palgrave, 2008.
- Greene, Owen. "The System for Implementation Review in the Ozone Regime". *The Implementation and Effectiveness of International Environmental Commitments: Theory and Practice*, eds. David G. Victor, Kal Raustiala, and Eugene B. Skolnikoff, 89-136. Cambridge: MIT Press, 1998.
- Grundmann, Reiner. *Transnational Environmental Policy: Reconstructing Ozone*. New York: Routledge, 2001.
- Haas, Peter M. "Introduction: Epistemic Communities and International Policy Coordination", *International Organization*, vol.46, no.1, (Winter 1992): 1-35.
- Haas, Peter M. "Banning Chlorofluorocarbons: Epistemic Community Efforts to Protect Stratospheric Ozone". *International Organization* 46, no.1 (1992): 187-224.
- Haas, Peter M. "Epistemic Communities and the Dynamics of International Environmental Cooperation". in *Regime Theory and International Relations*, ed. Volker Rittberger, 168-202. Oxford: Clarendon Press, 1993.
- Haas, Peter M. "Stratospheric Ozone: Regime Formation in Stages". *Polar Politics: Creating International Environmental Regimes*, eds. Oran R. Young and Gail Osherenko, 152-185. Ithaca: Cornell University Press, 1993.
- Hammitt, James K. "CFCs: A Look Across Two Continents". *Choosing Environmental Policy: Comparing Instruments and Outcomes in the United States and Europe*, eds. Winston Harrington, Richard D. Morgenstern and Thomas Sterner, 158-173. Washington D.C., USA: Resources for the Future, 2004.
- Hampson, Fen Osler and Michael Hart. *Multilateral Negotiations: Lessons from Arms Control, Trade, and the Environment*. Baltimore, MD: John Hopkins University Press, 1995.
- Hayse, Dennis. "Highest Disregard". *Mother Jones* 14, no. 10 (1989): 33-48.
- Johnson, Stanley. *UNEP: The First 40 Years*. Nairobi: UNEP, 2012.
- Jurgielewicz, Lynne M. *Global Environmental Change and International Law: Prospects for Progress in the Legal Order*. Lanham: University Press of America, 1996.
- Mullin, Richard P. "What Can Be Learned from DuPont and the Freon Ban: A Case Study". *Journal of Business Ethics* 40, no. 3 (2002): 207-218.
- Özçelik, Sezai. *Environmental Regime Negotiations: The Influence of Power and Knowledge Factors on Negotiation Processes, Perceptions, and Outcomes*. Germany: Lambert Publishing Academy, 2011.
- Özçelik, Sezai. "Climate Change Negotiations Positions of the United States, the European Union, and G-77/China before and after the Kyoto Treaty: 1995-2002". *Enerji ve Diplomasi Dergisi* 1, sy. 2, (2015): 34-60.
- Özçelik, Sezai. "Uluslararası Çevre Rejimleri ve Görüşmeleri Üzerine Kavramsal Bir İnceleme: Yapısalcı, Kurumsal, Bilişsel ve Görüşme Teorileri", *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 7. no. 1 (2012): 231 – 250.

- Özçelik, Sezai. “Uluslararası Çevre Rejimleri ve Aktörler: Devletler, Hükümet-Dışı Aktörler, Uluslararası Örgütler, Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları ve Çok Uluslu Şirketler”. *Uluslararası Çevre Rejimleri*, der. Gökhan Orhan, Semra Cerit Mazlum ve Yasemin Kaya, 31-67. Bursa: Dora Yayınları, 2017.
- Özçelik, Sezai. “Çevresel Rejimler”. *Çevre Hukuku ve Politikaları: Kavramlar, Teoriler ve Tartışmalar*, ed. Zerrin Savaşan v.d., 157-186. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021.
- Özçelik, Sezai ve Ayşe Dilek Öğretir. “The University Students Understanding and Perceptions of the Climate Change or Global Warming: Survey Results”. *Akdeniz University, 4th International, International Relations Congress Department of International Relations, ‘Features of Current International Relations’*, 2017.
- Parson, Edward A. *Protecting the Ozone Layer: Science and Technology*. Oxford University Press: Oxford, 2003.
- Porter, Gareth, Brown, Janet Welsh and Pamela Chasek. *Global Environmental Politics*, 3rd ed. Boulder: Westview Press, 2000.
- Rowlands, Ian H. *The Politics of Global Atmospheric Change*. Manchester: Manchester University Press, 1995.
- Sitaraman, Srin. “Evolution of the Ozone Regime: Local, National, and International Influences”. *The Environment, International Relations and U.S. Foreign Policy*, ed. Paul G. Harris, 111-133. Washington D.C.: Georgetown University Press, 2001
- Sjostedt, Gunnar. “Issue Clarification and the Role of Consensual Knowledge in the UNCED Process”. *Negotiating International Regimes: Lessons Learned From the United Nations Conference on Environment and Development (UNCED)*, eds. Bertram I. Spector, Gunnar Sjostedt, and William Zartman, 63-86. London: Graham Trotman/Martinus Nijhoff, 1994.
- Skodvin, Tora. “The Ozone Regime, *Science and Politics in International Environmental Regimes: Between Integrity and Involvement*, eds. Steinar Andresen, Tora Skodvin, Arild Underdal, and Jorgen Wettestad, 122-145. Manchester: Manchester University Press, 2000.
- Soroos, Marvin S. and Lev Markovich Soroko. *The Endangered Atmosphere: Preserving a Global Commons*. Columbia: University of South Carolina Press, 1997.
- Sprinz, Detlef and T. Vaahtoranta. “The Interest-Based Explanation for International Air Pollution Control”. *The Politics of International Environmental Management*, ed. Arild Underdal. Boston: Kluwer Academic Publishers, 1998.
- Stevenson, H. and J. S. Dryzek. *Democratizing Global Climate Governance*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
- Stolarski, Richard S. “Ozone Depletion”. *World Atlas of Atmospheric Pollution*, ed. Ranjeet S. Sokhi, 67-76. London: Anthem Press, 2008.
- Szell, Patrick. “Negotiations on the Ozone Layer”. *International Environmental Negotiation*, ed. Gunnar Sjostedt, 31-48. New York: Sage Publications, 1993.
- Tabin, Shagoon. *Global Warming: The Effects of Ozone Depletion*. New Delhi: A.P.H. Publishing Corporation, 2008.
- Tolba, Mostafa K. and Iwona Rummel-Bulska. *Global Environmental Diplomacy: Negotiating Environmental Agreements for the World, 1973-1992*. Cambridge, MA: MIT Press, 1998.
- Uberoi, N.K. *Environmental Management*, 2nd ed . New Delhi: Excel Books, 2003.

U.S. Congress. Office of Technology Assessment, *Changing Degrees: Steps to Reduce Greenhouse Gases, OTA,-O-482*. Washington D.C.: US Government Printing Office, 1991.

Yoshida, Osamu. *The International Legal Regime for the Protection of the Stratospheric Ozone Layer*. Netherlands: Brill Nijhoff, 2018.

Young, Oran R. "The Politics of International Regime Formation: Managing Natural Resources and the Environment". *International Environmental Governance*, ed. Peter M. Haas, 89-116. New York: Routledge, 2016:

Wettestad, Jorgen. "The Vienna Convention and Montreal Protocol on Ozone-Layer Depletion". *Environmental Regime Effectiveness: Confronting Theory with Evidence*, eds. Edward L Miles, et.al., 149-172. Cambridge, MA: MIT Press, 2002.

Arktik Bölgesi'nde Yaşanan Güncel Sorunlar ve İkili Anlaşmazlıklar

Ayşe Gülsüm ÇALIK*

Özet

Son yıllarda özellikle buzulların gözle görülür biçimde erimesi sonucunda Kuzey Kutup Bölgesi uluslararası statü ve egemenlik alanları konusunda dikkat çekmeye başlamıştır. Sahip olduğu yer altı kaynakları ve yeni oluşan ulaşım yolları ile yakın gelecekte deniz ticaret yollarıyla birlikte enerji alanında da başat rol üstlenecek olan bölge aşında bilinenin ötesinde daha karmaşık çıkar ilişkilerine de ev sahipliği yapmaktadır. Bölge, kıyısı olan Amerika, Rusya, Norveç, Kanada ve Grönland dışında onlarca küçük adaya sahiptir. Adalar temelinde ortaya çıkan egemenlik mücadelesi kıyısı olan ülkelerin dış politikalarını da önemli şekilde etkilemektedir. Bu çalışmada Arktik Bölgesi'nin güvenlik ve enerji boyutunun yanı sıra adalar merkezinde oluşan güncel sorunlar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arktik Bölgesi, Kuzey Kutbu, Güvenlik, Enerji, Deniz Yolları.

Current Problems and Bilateral Disputes in the Arctic Region

Abstract

In recent years, especially as a result of the apparent melting of glaciers, the Arctic Region has started to draw attention to its international status and sovereignty areas. With its underground resources and newly formed transportation routes, the region, which will play a dominant role in the field of energy along with maritime trade routes, is home to more complex interest relations beyond what is known. The region has dozens of small islands apart from coastal America, Russia, Norway, Canada, and Greenland. The sovereignty struggles to emerge based on the islands have a significant impact on the foreign policies of the countries on the coast. This study explains the security and energy aspects of the Arctic Region, as well as current problems in the center of the islands.

Keywords: Arctic Region, North Pole, Security, Energy, Sea Routes.

1. Giriş

Küresel ısınmanın etkilerinin daha da belirginleştiği son on yılda Arktik Bölgesi, sadece iklim konuları ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalarla değil, aynı zamanda uluslararası politikada da dikkat çekmeye başlamıştır. Buzul kütlelerinin yüksek oranlarda erimesiyle önceki yüzyıllarda girilmesi imkânsız olan bölgeye erişim kolaylaşmış, zengin doğal kaynak potansiyeli ve yeni ticaret yollarının kullanım ihtimali, bölgeyi küresel bir coğrafyaya dönüştürmüştür.

Küresel boyutlarda stratejik öneme sahip olan bölgede, Soğuk Savaş sonrası istikrarlı bir uluslararası politik düzen hâkim olmasına rağmen ortaya çıkmaya başlayan yeni potansiyel ile devletlerin bölge politikalarında çıkar çatışmalarının artacağı bilinen bir gerçektir. Bu

* Doktora Adayı, Ankara Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, E-mail: aysegulsumcalik@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3450-7451

Geliş Tarihi: 25.12.2020 - **Kabul Tarihi:** 26.03.2021

sebeple istikrarın sürdürülebilmesi veya işbirliğin yapılabilmesi için, bölgeye hâkim uluslararası siyasi düzenin doğasını anlamak önemlidir. Fakat Antarktika’da olduğu gibi (Antarktika Anlaşması)¹ uluslararası bir anlaşma veya hukuki statü bulunmadığından Arktik Bölgesinde işbirliğin sağlanması zordur.²

Bölge üzerinde uluslararası hukuk anlamında devletlerin konsensüse ulaşamadıkları ve yer altı kaynaklarının da hala tam olarak ölçülemediğini göz önünde bulundurarak, çalışmada özellikle ikili anlaşmazlıklar konusu merkeze alınmıştır. Bu çalışmada cevap aranan temel konuyu, Arktik Bölgesi’nde var olan güncel sorunlar oluşturmaktadır. Bu sorunlar özellikle devletlerarasında yaşanan ikili anlaşmazlıklar ve en genel hatlarıyla hukuki uyumsuzluklar konularını içermektedir. Çalışmanın ilk kısmında Arktik Bölgesi ve önemini açıklamak için yer altı kaynakları ve deniz yolları konusu analiz edilmiştir. İkinci bölümde bölgede yaşanan sorunlar, birinci bölümde verilen temel nedenler çerçevesinde ele alınmıştır. Başlıca ikili sorunlar “Bering Denizi’ndeki ABD-Rusya Anlaşmazlığı, Barents Denizi ve Svalbard Adası’nda yaşanan Rusya-Norveç anlaşmazlığı, Hans Adası Kanada-Danimarka anlaşmazlığı ve Grönland’ın önemi ve Grönland özelinde ABD-Çin rekabeti” tartışılmıştır. Son bölümde ise devletlerin bölgedeki faaliyetleri ve ilişkileri ele alınarak bölge değerlendirilmesi yapılmış ve Türkiye’nin bölge ile olan ilişkisi incelenmiştir. Çalışma kıyıdaş olan ülkelerin bölge politikalarını karşılaştırmalı olarak analiz eden çalışmaların Türkçe literatürde sayıca fazla olması sebebi ile *ikili anlaşmazlıklar ve egemenlik sorunlarına* odaklanarak farklı alanlara yönelmeyi amaçlamaktadır.

2. Arktik Bölgesi

Arktik’in coğrafi sınırlarını tanımlama konusunda net bir fikir birliği bulunmasa da Uluslararası İlişkiler (Uİ) alanında 66. Kuzey Paraleli ile Kuzey Kutup Noktası arasındaki buzla kaplı alan olarak kabul görmektedir. Bu tanımlanan alan, yaklaşık 9 milyon kilometrekaresi karalardan oluşan 27 milyon kilometrekare bir bölgeyi kapsar. Bu da ABD’nin yaklaşık 2 katı

¹Antarktika Antlaşması Sistemi (ATS), 1959 Antarktika Antlaşması ile temsil edilir. Antlaşma ve anlaşmaların ve eylemlerin ilke ve hedeflerinin ilerletilmesinde kabul edilen önlemler uluslararası barış ve güvenliği teşvik eden ileri görüşlü bir uluslararası işbirliği sistemini oluşturur. Antarktika’nın sadece barışçıl amaçlarla kullanılmasına ilişkin antlaşma hükümleri; bölgenin askersizleştirilmesi ve tarafsızlaştırılması, bilimsel araştırma özgürlüğü, Antarktika’nın serbest bölge olarak ilan edilmesi ve ülkelerin bu amaçlar için işbirliği içinde olmaları temelinde uluslararası hukuk rejiminin unsurlarını oluşturmaktadır.

²P. R. Ali, “An Erosion of Confidence? The Antarctic Treaty System in the Twenty-first Century”, içinde *Diplomacy on Ice*, D. Liggett (United States of America: Yale University Press, 2015), 61.

ve Avrupa Birliği'nin 3,50 katından daha büyük bir alana tekabül etmektedir.³ Tanımlanan bölgeye kıyısı olan ülkeler "Arktik Beşlisi" olarak adlandırılır. Bunlar Rusya, ABD, Kanada, Norveç ve Danimarka (Grönland)'dan oluşur. Bu bölgeye kıyısı olmadığı halde bölgede egemenliği olan ülkeler ise Finlandiya, İzlanda ve İsveç'tir. Bölge içerisinde Barents Denizi, Ak Denizi, Kara Denizi, Laptev Denizi, Doğu Sibirya Denizi, Chuckchee Denizi, Beaufort Denizi, Linkoln Denizi, Greenland Denizi ve Norveç Denizi olmak üzere on adet deniz bulunmaktadır. Bölge, ayrıca hem yer altı (Gakkel, Lomonosov, Alfa ve Mendeleev sıradağları) oluşumları hem de girintili coğrafi yapısı (30'dan fazla burun ve onlarca küçük büyük ada) sebebiyle kıyıdaş devletler arasında özellikle kıta sahanlığı konusunda anlaşmazlıkların temelini de kendi doğasında barındırmaktadır. Kuzey Kutbu'nda yer alan önemli adalar; (büyüklüklerine göre) Grönland (2.130.000 km²), Baffin Adası (507.414 km²), Victoria Adası (217.291 km²), Ellesmere Adası (196.236 km²), Novaya Zemlya (82.180 km²), Svalbard (63.080 km²), Yeni Sibirya Adaları (38.400 km²) ve Severnaya Zemlya (37.560 km²).⁴

Harita 1. Arktik Bölgesi

³ Andrew J. Hund, *Antartica and the Arctic Circle: A Geographic Encyclopedia of the Earth's Polar Regions*, ABC-CLIO (Amerika, 2014), 67.

⁴ Encyclopaedia Britannica, Arctic Ocean, 2020, <https://www.britannica.com/place/Arctic-Ocean/Sea-ice>.

Kıtaların orta noktasında konumlanan bölge, Arktik Beşlisi başta olmak üzere Çin, Hindistan, Japonya ve Avrupa ülkeleri ile Avrupa Birliği ve NATO gibi önemli uluslararası aktörlerin de özellikle deniz yolları konusunda yakın takibi içerisinde. Bununla birlikte potansiyel değeri ile beraber bölge içerisinde en küçük kara parçası (Hans Adası gibi) dâhi ayrıcalıklı bir jeopolitik öneme sahiptir.

3. Arktik Bölgesi'nin Önemi

Arktik Bölgesi, Vikingler tarafından keşfedildiği 6. yüzyıldan⁵ itibaren yerli halkların balıkçılık, buz ticareti ve kürk ticareti yaptığı bölge olmuştur⁶ (Cacho, 2020). Fakat Bölge'nin coğrafi konumunun stratejik önemi ilk olarak 2. Dünya Savaşı yıllarında Nazi Almanya'sı deniz kuvvetlerinin bölgeyi "ulaşılmaz kale" olarak adlandırması ile müttefiklerin dikkatini çekmiştir. Ayrıca 2. Dünya Savaşı yıllarında koşulların uygun olduğu yaz aylarında ABD ve İngiltere tarafından SSCB'ye gönderilen yardımların güzergâhı olarak da kullanılmıştır. Bununla birlikte bölge uluslararası önemini en fazla Soğuk Savaş yıllarında kazanmıştır. Bunun en temel nedeni ise Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında coğrafi olarak en yakın olan bölgenin Bering Boğazı olmasıdır. Sonuçta hem ABD hem de SSCB tarafından bölgeye erken uyarı radar sistemleri başta olmak üzere askerileştirme faaliyetleri gerçekleşmiştir.⁷ Fakat Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte başta Rusya'nın bölgeye olan ilgisinin azalması⁸ ve iç politikasına yönelmesinin etkisiyle Uİ'de Arktik'e olan ilgi azalarak sadece bilimsel incelemeler yapan araştırma grupları ile anılmaya başlanmıştır. 2005 sonrası döneme baktığımızda ise Rusya başta olmak üzere yakın çevresindeki tüm ülkeler tekrar bölge üzerine yoğunlaşmıştır.⁹ Özellikle Uİ alanında bölge uzmanlığı ile ilgili açılan lisansüstü eğitimler Avrupa ülkelerinde çok ciddi oranlarda artış göstermektedir. Maden bilimi ve deniz bilimi gibi disiplinler arası yapılan çalışmalarda temel

⁵ Kuzeyin keşfindeki erken faaliyetleri Yunanlı Pytheas'tan sonra Vikingler izlemiştir. Nansen, MS. 6. Yüzyılda ya da daha öncesinde Vikingler'in Kuzey Denizi'ni geçtiklerini ileri sürmüştür. Dönemin koşullarına göre denizcilik ve gemicilikte oldukça gelişmiş olan Vikingler, 9. Yüzyılda İzlanda'ya, 10. Yüzyılda Grönland'a ve 12. Yüzyılda da Svalbard'a ulaşmışlardır.

⁶ Javier Cacho, *Arctic obsession drove explorers to seek the North Pole*, *National Geographic*, (2020).

⁷ Heather Exner-Pirot, "The Arctic in International Affairs", *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. K. Coates ve C. Holroyd (Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020), 233-251.

⁸ Bölgeye olan SSCB ilgisinin azalması ilk olarak Gorbaçov 1987 yılında bölgeyi "barış bölgesi" olarak tanımlayarak nükleer silahlardan arındırılarak barışçıl amaçlı çokuluslu bilimsel faaliyetlere ağırlık verilmesi konusunda destekleyen politikalar uygulaması ile başlamıştır.

⁹ Gail Fondahl ve Aileen A. Espiritu, "Russia's Arctic Regions and Policies", *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, ed. Ken S. Coates ve Carin Holroyd (Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020), 195-217.

olarak bölgenin geleceğine dair öngörülerde bulunmak amaçlanmaktadır. Bölgede yer alan buzulların en geç 2050 yılında erimesinin beklenildiği göz önünde bulundurulursa akademik anlamda bilimsel çalışmalar için bölge ayrı bir öneme sahip olmaya başlamıştır. ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun belirttiği gibi; “Kuzey Kutbu fırsat ve bolluğun ön saflarında yer alıyor. Dünyadaki keşfedilmemiş petrolün %13'ünü, keşfedilmemiş doğal gazının %30'unu ve bol miktarda uranyum, nadir toprak mineralleri, altın, elmaslar ve milyonlarca mil karelik kullanılmayan kaynak, balıkçılık bolluğu barındırıyor. Böylece Arktik Okyanusu hızla yeni stratejik önem kazanıyor. İlgili kıyı devletlerine yardımcı olan açık deniz kaynakları, yenilenen rekabete konu olmaktadır”.¹⁰

Kuzey Kutbu; barışı ve istikrarı sağlamak, ekonomik büyümeyi ve refahı arttırmak için bilinçli, sistematik ve sürekli işbirliğine ihtiyaç duyan bir bölgedir. Aynı zamanda kalkınma ve çevrenin korunması açısından da birlikte ilerlemenin sağlanması gerekmektedir. Bölgenin öneminin artmasıyla birlikte bölgede yer alan uluslararası örgütler de ayrı önem kazandı. Bunlar İskandinav (Nordik) Konseyi (1952), Barents Avrupa- Arktik Konseyi (1993) ve Arktik Konseyi'dir (1996). Özellikle Arktik Konseyi kıyıdaş tüm devletlerin kurucu olması sebebiyle en etkili olandır ve bölgede işbirliğini sağlama konusunda önemli bir role sahiptir. Bölgede ilk olarak 1952 tarihinde Nordik Konseyi Danimarka, İzlanda, Norveç ve İsveç kurucu üyeleri tarafından kuruldu. Finlandiya 1955'te, Faroe Adaları ve Aland 1970'de ve Grönland 1984'te Konseye katılım sağladılar. Nordik Konseyi'nin ilk Kuzey Kutbu İşbirliği Programı 1996 yılında başlatmıştır. Programın esas gündemi genel olarak iklim değişikliği ile başa çıkmak ve ona uyum sağlamak olmuştur. Bununla birlikte yerli halklar da dâhil olmak üzere bölgede sakin olan nüfusun genel yaşam standartlarının geliştirilmesi; ekonomik kalkınma ve iş fırsatlarının geliştirilmesi yenilik ve girişimciliğin desteklenmesi ile eğitim, öğretim ve beceri geliştirmeye yönelik işbirliklerinin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.¹¹

Barents Avrupa - Arktik Konseyi (BAAK), 1993 yılında kurulan, Barents Bölgesi ile ilgili konularda hükümetler arası bir işbirliği forumudur. Barents işbirliği, çevre, sağlık ve sosyal konular, yerli halklar, eğitim ve araştırma, altyapı, iş sektörü, acil durum hazırlığı ve güvenliğin sağlanması olmak üzere bir dizi alanı kapsamaktadır. Konseyin kurucu üyeleri;

¹⁰ Pompeo Hansler, *Melting sea ice presents new opportunities for trade*, CNN, 2019 <https://edition.cnn.com/2019/05/06/politics/pompeo-sea-ice-arctic-council/index.html>.

¹¹ Tobias Etzold, *The Case of the Nordic Councils*, International Peace Institute (New York, 2013).

Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, Rusya, İsveç, Avrupa Komisyonu iken gözlemci statüsü ile katılan ülkeler; Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda, Polonya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'dir. Konsey başkanlığı iki yılda bir Norveç, Finlandiya, Rusya ve İsveç arasında değişimli olarak sağlanır. 2018-2020 dönem başkan olan ülke Norveç iken 2021-2023 dönemi başkanlığı Finlandiya'ya geçecektir.¹²

Arktik Konseyi, Kuzey Kutup Bölgesi'ne kıyısı olan hükümetleri ve Kuzey Kutbu'ndaki yerli halkın karşılaştığı sorunları ele alan üst düzey bir hükümetler arası forumdur. Kuzey Kutup Dairesi içindeki topraklar üzerinde egemenliği olan sekiz ülke ve yerli halkların delegeleri konseyin kurucu üyelerini oluşturur. Bunların dışında gözlemci devletler ise Almanya, Hollanda, Polonya, İngiltere, Fransa, İspanya, Çin, Hindistan, İtalya, Japonya, Güney Kore, Singapur ve İsviçre ve yerel halklardır. 2011 yılında Konsey, gözlemcilerin kabulü için kriterlerini açıklığa kavuşturmuştur. Başvuran devletin temel olarak bu kriterleri, Kuzey Kutup devletlerinin egemenliğini, Kuzey Kutbundaki egemenlik haklarını ve yargı yetkisini tanıması ve Kuzey Kutup Denizi için kapsamlı bir yasal çerçevenin geçerli olduğunu kabul etmesi gerekmektedir. İki yıllık süreler ile başkanlık daimi ülkeler arasında değişmektedir. Konseyin genel amaçları iklim değişikliği, sürdürülebilir kalkınma, Kuzey Kutbu izleme ve değerlendirme, kalıcı organik ve diğer zararlı oluşumlarla mücadele çalışmalarını kapsamaktadır.¹³

Konsey çalışmalarında bölge için barış ve güvenlik konularına ayrı bir başlık açmamakla birlikte öncelikli olarak iklim değişikliğinin sonuçlarına ve önleme yollarına odaklanarak işbirliğini arttırmayı amaçlamaktadır. İklim değişikliği ve Kuzey Kutbu denizlerinde buzulların erimesi nedeniyle, artık daha fazla enerji kaynağı ve deniz yolu erişilebilir hale gelmektedir. Kuzey Kutbu'nda bilinenden daha fazla miktarda petrol, gaz ve mineral rezervleri bulunduğu herkesin bildiği bir gerçek olmuştur. Bu sebeple de çevresel faktörler (bilimsel araştırmalar ve buz kıran gemilerinin kullanımı gibi) üye ülkeler arasında bölgesel anlaşmazlıklara sebebiyet oluşturmaktadır.¹⁴ Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne (BMDHS) göre devletlerin kıta sahanlığının 200 deniz mil sınırını aştığını

¹² Alyson Bailes, *The Arctic's Nearest Neighbour? An Evaluation of the UK's 2013 Arctic Policy Document* (UK, 2013).

¹³ Arctic Council, 2020, <https://arctic-council.org/en/>.

¹⁴ Amy Lauren Lovecraft ve Douglas C. Cost, "Policy Paradoxes: Challenges Confronting the Contemporary Arctic", *Leadership for the North : The Influence and Impact of Arctic Council Chairs*, ed. Douglas . C. Nord (Switzerland: Springer, 2019), 13-33.

kanıtlayabilmesi durumunda, devletlerin münhasır ekonomik bölgelerini genişletmelerine hak tanımaktadır. BMDHS, verdiği bu hak ile başta Rusya ve Amerika Arktik Bölgesi'nde kıta sahanlığını genişletmek için kendi kıtalarının devamı olduğunu savunarak bunu kanıtlamak için bilimsel araştırmalar yapmaktadırlar. Bu noktada tüm kıyıdaş ülkelerin daimi üye olduğu Arktik Konseyi en etkili uluslararası örgüt olarak öne çıkmaktadır. Bir diğer mesele ise gözlemci devletlerin sayısındaki artış ve ulusal güvenlik sorunlarının geçmiş yıllara kıyasla yaygınlaşmasıdır. Gözlemciler, Arktik Bölgesi'ne olan dikkatlerini arttırarak özellikle egemenlik konusunda hâlihazırda sorunlu olarak tanımlanan adalara yönelmişlerdir. Bunu Çin'in Grönland'daki maden şirketlerinin kazandığı özel statülerinde ve ticaret yolları için Rusya ile yaptığı anlaşmalarda açıkça görmekteyiz.

Kuzey Kutbu Konseyi'nin tavsiye niteliğinde verdiği kararların üye devletlerarasındaki anlaşmazlıklara rağmen istikrarı sağlamada etkili olduğunu savunanların sayısı fazladır. Özellikle Arktik Konseyi'nde düzenlenen konuşmalar ile ülkelerin bölge ile ilgili stratejileri daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. 2019 Mayıs ayında ABD Dışişleri Bakanı Pompeo, Finlandiya'da düzenlenen Arktik Konseyi'ne katılarak "*Arktika birçoklarının düşündüğü gibi çorak bir bölge olmaktan çok, yeni fırsatlar konusunda başı çekiyor... Bölge bir güç ve rekabet alanı haline geldi ve sekiz Arktik ülkesinin bu yeni geleceğe adapte olması gerekiyor*" diyerek bölgede yaşanacak olası güç mücadelelerine dikkat çekmiştir. Her ne kadar bölgede var olan uluslararası örgütlerin kuruluş amaçları temelde iklim ve çevre konusu için iş birliğini sağlamak olsa da yaşanan askeri faaliyetlerin bölgeye verdiği zararlar konusuna daha fazla yoğunlaşarak buzulların erimesini engellemek için yoğun bir kamuoyu oluşturulmuş durumdadır.¹⁵

Kısacası, bölgeye devletlerin ilgisinin tekrar artmasının en temel sebepleri iklim değişikliği ile bölgede sıcaklıkların beklenenin üzerinde artış göstermesi, teknolojinin gelişmesi ile bölgedeki potansiyelin ortaya çıkması olmuştur. Arktik'in jeopolitik olarak mücadele alanına dönüşmesinin temelinde yatan en önemli iki neden, yer altı kaynakları ve kullanıma açılan deniz yollarıdır. Dolayısıyla devletlerin bölgeye 21. yüzyılda olan yoğun ilginin temelinde ekonomik çıkarların öncelikli olduğu görülmektedir.

¹⁵ The Arctic Institute, *The Arctic Institute's Reaction to Secretary of State Mike Pompeo's speech in Rovaniemi ahead of the AC Ministerial Meeting*, (The Arctic Institute, 2019).

Yukarıda verilen genel bilgiler ışığında Arktik Bölgesi'nin sahip olduğu yer altı kaynakları ve hâlihazırda kullanılan ve kullanılması ön görülen deniz yolları ile bunların tercih edilmesinin ekonomik etkileri incelenmesi gereken önemli hususlardır.

4. Yeraltı Kaynakları

Kuzey Kutbu sahip olduğu yer altı kaynaklarının çeşitliliğinin ve miktarının tam olarak bilinmemesine rağmen dünyanın diğer bölgelerinden farklı olarak özel bir konum kazanmıştır. Sahip olduğu yer altı kaynakları nedeniyle sıklıkla Doğu Akdeniz ve Ortadoğu ile karşılaştırmaktadır. ABD, Jeolojik Araştırma Kurumu'nun (USGS) 2008 tarihli çalışmasına göre, bölgede bilinen petrol ve gaz yataklarının, dünyanın keşfedilmemiş petrol kaynaklarının %13'ünü ve keşfedilmemiş doğalgaz kaynaklarının %30'unu oluşturduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca, bölgede 90 milyar varil petrol, 48 trilyon metre küp doğalgaz ve 44 milyar varil sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) bulunmaktadır. USGS'nin 2017 verilerine göre Arktik'te yer alan kaynaklar dünya genelinde bilinen doğalgaz rezervlerinin %25'ine ve petrol rezervlerinin %6'sına denk gelmektedir. Bölgede yer alan kaynakların %84'ünün okyanus yatağında bulunduğu varsayılmaktadır. Arktik'teki tahmini toplam petrol rezervlerinin ülkelere göre dağılımı Rusya %52, Amerika Birleşik Devletleri %20, Norveç %12, Grönland %11 ve Kanada %5 olarak belirlenmiştir.¹⁶ Fakat USGS'nin 2008 yılı verileri dışında paylaşılmış bir kayıttan olmaması ve ülkelerin bölgede sahip oldukları yer altı kaynaklarını net olarak paylaşmadıkları düşünüldüğü zaman verilerin doğruluk oranları tartışmalı hale gelmektedir. Kuzey Kutbu'nda petrol ve doğalgaz kaynakları olan bölgeler Beaufort Denizi ve Barents Denizi'nde yoğunluk göstermektedir.

Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyinde 400'den fazla petrol ve doğalgaz sahası keşfedilmiştir. Ancak yaklaşık olarak dördte biri henüz üretimde değildir. Petrol ve doğalgaz yataklarının çıkarma işlemleri 1920'lerde Kanada'nın kuzeybatı topraklarında başlamıştır. 1960'larda Rusya'nın Yamalo-Nenets bölgesinde, Alaska'daki Brooks sırasının kuzey eğimi ve Kanada'daki Mackenzie Deltası'nda geniş hidrokarbon alanları keşfedildi. Son birkaç on yıl boyunca ise Rusya, Alaska, Norveç ve Kanada'nın Kuzey Kutbu bölgelerinden milyarlarca metreküp petrol ve doğalgaz çıkarılmıştır. Arktikte yer alan petrol ve doğal gaz üretim

¹⁶ The United States Geological Survey, "Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle", (2008).

alanlarının üçte ikisinden fazlası Rusya'da, özellikle batı Sibirya'da bulunmaktadır. Rusya'daki en büyük petrol ve doğalgaz bölgesi Khanty-Mansiysk Özerk Bölgesi'dir (KMAR). Rus petrolünün yaklaşık yüzde 57'si buradan çıkarıldığı bilinmektedir. KMAR'da kombine rezervi yaklaşık 20 milyar ton olan ve verilen bilgilere göre 500'den fazla petrol ve doğalgaz sahası bulunmaktadır.¹⁷ Bununla birlikte; Rusya'nın en önemli doğal gaz yatakları ve sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) işleme merkezi olan YAMAL tesisi ve limanı Novatek (Rusya), Total (Fransa) ve CNPC (Çin) ortaklığıdır. Burada yılda 16.5 milyon ton LNG üretilmektedir. YAMAL-2 tesisi ise 2021 de açılması tahmin edilmektedir.¹⁸

Diğer taraftan ABD'nin Kuzey Kutbu'nda egemenlik alanında bulunan petrol rezervlerinin yaklaşık 15 milyon varil ve gaz rezervleri 2 trilyon metreküpün üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Bahsedilen petrolün yüzde 20'si Prudhoe Bay Petrol Sahası'nda çıkarılmaktadır. Kanada'nın ise bölgede Mackenzie Nehri Deltası'nda 49 doğalgaz ve petrol sahası bulunmaktadır. Ayrıca Kanada bölgede yer alan takımadalarında 15 ayrı petrol alanı bulunmaktadır. Genel olarak bölgede bilinen en büyük gaz alanları Alaska ve Sibirya kıyı bölgelerinde yer almaktadır.¹⁹

Bölge petrol ve doğal gaz dışında maden çeşitliliği ve miktarları olarak da oldukça zengindir. Kuzey Kutbu; fosfat, boksit, demir cevheri, bakır ve nikel dahil olmak üzere büyük miktarlarda mineral de barındırır. Özellikle Rusya diğer ülkelerden farklı olarak en gelişmiş üretim ve tedarik ağına sahip olduğu için diğer ülkelerden bu alanda da öndedir. Kuzey Rusya'da madencilik gelişmiş olmasının ilk nedeni bakır, demir, kalay, platin, paladyum, apatit, kobalt, titanyum, nadir metaller, seramik hammaddeleri, mika ve değerli taşların bu bölgede yoğunlukta olmasıdır. İkinci sebebi ise ulaşım imkânlarının yaşayan yerliler nedeniyle daha gelişmiş olmasıdır. Sibirya bahsedilen madenlere ilave olarak bilinen en büyük kömür, alçı ve elmas yataklarına da sahiptir. Saha Cumhuriyeti (Yakutya) ise dünyadaki ham elmas talebinin yaklaşık yüzde 25'ini karşılamaktadır. Rusya, küresel üretimin %8'i olan ortalama 11 milyon ton fosfat üretiyor.²⁰

¹⁷ N.L. Dobretsov ve N.P. Pokhilenko, "Mineral resources and development in the Russian Arctic", *Russian Geology and Geophysics* 51, (2010): 98-111.

¹⁸ YAMAL LNG, YAMAL LNG Reaches Thirty Million Tons Milestone, (YAMAL LNG, 2020).

¹⁹ James Henderson, Oxford Institute for Energy Studies, (UK, 2014).

²⁰ Natalia Yakovleva, Tony Alabaster ve Palmira G.Petrova, "Natural resource use in the Russian North: a case study of diamond mining in the Republic of Sakha (Yakutia)", *Environmental Management and Health*, (2000): 318-336.

Kuzey Amerika’da ise uranyum, bakır, nikel ve demir cevherlerini bulundurmakla beraber yüksek çıkarma maliyetleri nedeniyle bilinen birçok mineral rezervinden faydalanılamamaktadır. Diğer taraftan Alaska’da ABD yönetiminde bulunan Red Dog Maden Şirketi 1987 yılından beri kurşun ve gümüş üretimin yanında dünyanın en büyük çinko üreticisidir. Ayrıca birçok küçük altın madeni şirketi de Alaska Bölgesi’nde faaliyet göstermektedir; öne çıkanlar, Kuzeybatı Bölgeleri, Kanada’daki Diavik Diamond Madeni ve Svalbard’daki Sveagruva’dır. Geliştirilmekte olan büyük madenler ise Nunavut’taki Baffinland Demir Madeni ve Alaska’da altın madenciliğidir. Özellikle Fort Knox Altın Madeni, Alaska tarihindeki en büyük altın üreticisidir.²¹

Grönland’de ise zengin petrol ve doğalgaz yataklarının yanı sıra Almanya Federal Coğrafya Bilimleri ve Madenler Dairesi’nin 2012 yılında yayınladığı rapora göre daha çok büyük miktarlarda molibden, berilyum, lityum, tantal, altın, platin, paladyum, uran ve strontium ile kurşun, çinko ve demir madeni yatakları bulunmaktadır. Diğer taraftan, adadaki maden yataklarının çoğunun buz dağları arasında bulunması sebebiyle keşif, geliştirme ve işletme masrafları yükseldiği için yerli halk maden çıkarma işinden uzak durmaktadır. Grönland’da yapılan en son maden çıkarma çalışmaları maddi yetersizlikler ve zorluklar nedeniyle 2010 yılında durmuştur. ²² Fakat özellikle son 5 yılda Çin’in adaya yatırımlarını arttırmasıyla birlikte ada başta ABD ve AB ülkeleri tarafından tekrar önem kazanmıştır.

Arktik bölgesi genel olarak yer altı kaynakları bakımından çok zengin olmakla beraber yer altı kaynaklarının çıkarılmasının teknik kapasitelere ve çevresel zorluklara bağlı olması dünyadaki diğer bölgelere kıyasla daha yüksek maliyetlere yol açmaktadır. -50 dereceye kadar düşen hava sıcaklığında madenin çıkarılması, işletilmesi ve tedariki için uygun aylar beklemek zorundadır. Bu sebeplerden dolayı hem devletler hem de şirketler bölgeye yatırım yapma konusunda şüpheli yaklaşmaya devam etmektedirler. Her ne kadar bilimsel veriler bölgedeki buzulların en geç 2050 yılında eriyeceğini belirtse de zorlu hava koşulları hâlâ çeldirici bir etken olmaya devam etmektedir.

²¹ Vasili Erokhin, Tianming Gao ve Xiuhua Zhang, “Handbook of Research on International Collaboration, Economic Development, and Sustainability in the Arctic”, *IGI Global*, (US, 2019): 220-245.

²² European Commission, “Mining in the European Arctic”, *Strategic Environmental Impact Assessment of Development of the Arctic*, (2014).

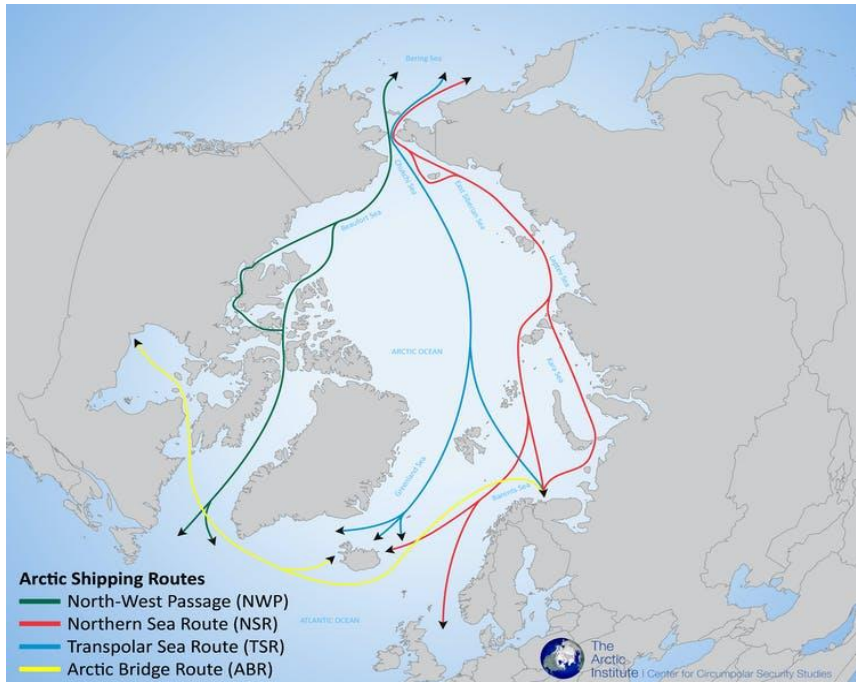

5. Deniz Yolları

Kuzey Kutup Bölgesi'nde deniz taşımacılığı tahmin edilenin aksine çok eskiye hatta bazı araştırmacılara göre insanlık tarihi kadar geriye dayanır. İlk Arktik kaşifleri, yolculuklarının çoğu belgelenmemiş olsa da yerli halklara aittir. Yapılan incelemeler sonucunda balıkçılık ticareti dolayısıyla bölge ilk defa yerliler tarafından keşfedilmiştir. Bilinen ilk Kuzey Kutbu kaşifi ise MÖ. 325 tarihinde İzlanda ve hatta Grönland'a ulaşmış olan Yunan denizci Pytheas'dır. Arktik deniz taşımacılığının günümüze kadar uzanan geniş kapsamlı tarihi aslında bölgede deniz taşımacılığının öneminin kavranması için temel oluşturmaktadır.

Deniz taşımacılığının küresel iklim değişikliği sebebiyle yeni koşullara oluşması sebebiyle bölgenin devletler için ulaşılabilirliği büyük oranda artmıştır. Buna göre 16. yüzyılda sadece üç ay kullanılabilen ticaret hatları, 2018 yılı itibariyle gelişen teknolojinin de etkisiyle sekiz ay kullanılabilir seviyeye ulaşmıştır.²³

Harita 2. Arktik Bölgesi Ticaret Hatları

²³ W. Østreng, Magnus K. Eger, B. Fløistad, A. Jørgensen-Dahl, L. Lothe, M. Mejlænder-Larsen ve T. Wergeland, *Shipping in Arctic Waters A Comparison of the Northeast, Northwest and Trans Polar Passages*, (US: Springer-Praxis, 2013).

Harita 2.'de de görüldüğü gibi Arktik ticaret yolları Kuzey Deniz Yolu, Kuzeybatı Geçidi, Kutup Ötesi Deniz Yolu ve Arktik Köprüsü'nden oluşturmaktadır:

5.1. Kuzey Deniz Yolu (KDY)

Atlantik Okyanusu ve Pasifik Okyanusu arasında, Sibiryaya ve Uzak Doğu'nun Rus kıyıları boyunca beş Arktik Denizi'ni (Barents Denizi, Kara Denizi, Laptev Denizi, Doğu Sibiryaya Deniz ve Çukçi Denizi) geçen güzergâhtır. Rusya'nın Arktik Okyanusu'ndaki kıyılarından geçen KDY; deniz ticaret yolları açısından potansiyeli en yüksek olanıdır. Bunun en büyük nedeni küresel ısınmayla birlikte hat üzerindeki buzlanmanın en aza inmesi ve hatta uzun vadede buzların tamamen ortadan kalkacak olmasıdır. Ayrıca tek bir devletin kontrolü altında olduğu için egemenlik sorunları olmadan hukuki sorunlarla uğraşmadan liman ve altyapı konularında daha hızlı ilerleme sağlanmaktadır.²⁴ KDY'nin sağlayacağı faydalardan ilki uygun hava koşullarında Kuzey Avrupa'dan Çin'e veya tam tersi istikamette gerçekleşecek olan KDY seferinin Süveyş Kanalı'ndan %40 ve Ümit Burnu'ndan %60 daha kısa olmasıdır. Bu da deniz yolculuğunda 10 ile 15 günlük bir kazanç demektir. Bir diğeri ise Rusya'nın sağlayacağı güvence ile korsanlık özellikle Ümit Burnu güzergâhında sıklıkla yaşanan korsanlık riskinin ortadan kalkacak olmasıdır.²⁵

KDY Güzergâhı üzerinde 2019 verilerine göre 5 ayrı ülkeye ait 11 liman bulunmaktadır. Bunlardan 6 tanesi Rusya'ya aittir. Limanlardan 12 ayrı ülkeye 18 farklı limana sefer yapılabilmektedir. KDY özellikle Çin için Kuzey İpek Yolu projesi kapsamında ayrı bir öneme sahiptir. Çin güzergâhta 2 limana sahiptir.²⁶ Kutup Bölgeleri uzmanı Dr. Marc Lanteigne'nin belirttiği gibi "*Parayı sağlayan Çin ile lojistiğe öncülük eden Rusya'nın kazan- kazan ilişkisi olduğu görülmektedir. Çin, nakliye potansiyelinin bilincinde hareket ediyor. Şangay'dan Avrupa'ya giden bir gemi, Kuzey Kutup suyolunu kullanarak güney yolundan birkaç bin kilometre kısaltabilir ve bu da büyük bir maliyet tasarrufu sağlar*". Ayrıca Çin bu güzergâhı sadece Avrupa ile ticaret yapmak için tercih etmemektedir. Özellikle Rusya ile ortak olduğu YAMAL tesislerinden LNG ve değerli maden ihracatı için de seçmektedir. Fakat diğer taraftan bu rota şu anlık yılın en fazla dört ayı kullanıma uygun olması ve bölgeye özel gemilerin

²⁴ Michael Byers ve Suzanne Lalonde, "Who Controls the Northwest Passage?", *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 42 (2009): 1133-1210.

²⁵ Østreng vd. *Shipping in Arctic Waters...*, 37-41.

²⁶ Sergey Balmasov, *Ship Traffic Analysis on the Northern Sea Route*, CHNL Information Office, (2019).

yapımının maliyeti de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sebeple Çin'in bölgeye yaptığı yatırımlar daha çok uzun vadeli planlarının parçasıdır. KDY'nin kullanımını arttırmak için buzkıran filosu yapımına başlayan Çin'in şu anda elinde 2 buzkıran gemisi bulunmaktadır. Amerika'nın ise sadece 1 buzkıranı (40 yaşında) olduğu göz önünde bulundurulduğunda Çin'in bölgeye verdiği önem anlaşılmaktadır.²⁷

KDY artan potansiyeli sebebiyle 2018 yılında Rusya Başkanı Vladimir Putin tarafından ulusal önceliği olan konular arasında yer almıştır. Putin yaptığı bir açıklamada KDY ile 2018 yılında 20 milyon ton sevkiyatın olduğunu ve 2024 yılında 80 milyon ton sevkiyatı gerçekleştirmeyi hedeflediklerini açıklamıştır. Öte yandan ihraç edilen ürün hacminde artış olmasına rağmen faaliyet gösteren gemi sayısı hala beklentilerin altındadır. 2018 yılında toplam 808 geminin geçiş için başvuruda bulunduğu bilinmektedir. Bu gemilerden yarısından fazlasının ürün yerine özellikle YAMAL LNG tesisleri için gerekli ekipmanları taşıdıkları görülmektedir. Güzergâh Rusya için YAMAL LNG ve Novy Limanı petrol sevkiyatını sağlamada kritik önemdedir.²⁸

5.2. Kuzeybatı Geçidi

Bu geçit, Atlantik ve Pasifik Okyanuslarını Kanada Arktik Takımadalarına bağlayan ve Kanada ve Amerika kıyılarından geçen deniz rotasıdır. Geçit, son birkaç yıla kadar kalın buz tabakalarıyla kaplı olduğu için ulaşımına kapalı olmasına rağmen yaşanan iklim değişikliği sonucunda yolun kullanılabilmesine yılın sıcak dönemlerinde imkân sağlamaktadır. Ticaret için kullanıma uygun Kuzeybatı Geçidi'nin potansiyel faydalarından en önemlisi, kısılacak olan ticaret yollarıdır. Avrupa'dan Doğu Asya'ya giden gemi güzergâhları Panama Kanalı yolundan yaklaşık olarak 14.000 kilometre daha kısa olacaktır.²⁹ Ayrıca Kanada için sahip olduğu yeraltı kaynaklarını ihraç edebilmek çok daha kolay ve ekonomik olacaktır. Geçidin yılın sadece birkaç ayı boyunca gemi geçişi için açık olması durumunda milyarlarca dolar ulaşım maliyetinden tasarruf edilebilecektir.

Kuzeybatı Geçidi uygulanabilir bir nakliye rotası haline gelirse en çok faydalanacak ülke Kanada olacaktır. Geçidin tüm rotaları Kanada Arktik Takımadaları arasından geçtiği için

²⁷ Marc Lanteigne, "The Role of China in Emerging Arctic Security Discourses", *Sicherheit Und Frieden (S F) Security and Peace* 33, sy. 3 (2018): 150-155.

²⁸ Russia Monitor, "LNG and Northern Sea Route: Putin Sets Goals for the Arctic", *Warsaw Institute*, (2019).

²⁹Hobart M. King, *What is the Northwest Passage? Climate change has opened a shipping route through the Canadian Arctic*, Geology.com, (2019).

Kanada güzergâhının hukuki statüsü olarak “Kanada İç Suları” olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Diğer taraftan, ABD, Kuzeybatı Geçidi’nin uluslararası su statüsünde olduğunu kabul ederek Kanada’ya geçiş için bildirimde bulunmadan geçit aracılığıyla gemi ve denizaltılarını geçirmektedir. Bu sebeple iki ülke arasında Arktik Bölgesi konusunda bir uyuşmazlık söz konusudur. Sular üzerindeki tartışmalı egemenlik iddiaları bölge üzerinde gelecekteki kullanımını zorlaştıracak en önemli etkidir.³⁰

5.3. Kutup Ötesi Deniz Yolu

Bu yol, Atlantik Okyanusu’ndan Pasifik Okyanusu’na doğru uzanan buzulların erimesi ile kullanıma açılacak olan Arktik ticaret yoludur. Rota Trans-Arktik Rotası olarak da bilinir. Uzunluğu yaklaşık olarak 3.900 kilometre olduğu için Kuzey Kutbu deniz yolları arasında en kısasıdır.³¹

Kutup Ötesi Deniz Yolu’na en çok Çin tarafından önem verildiği bilinmektedir. Bunun muhtemel nedeni ise diğer üç hattan ayrılan en önemli özelliği olarak uluslararası açık denizlerde bulunuyor olmasıdır. Muhtemel hat, Arktik kıyı devletlerinin münhasır ekonomik bölgelerinin dışından geçerek, gelecekteki bir ticaret yolu olarak Kuzey Kutbu’na bakan ülkeler için özel jeopolitik öneme sahiptir. Hem Kuzeybatı Geçidi hem de Kuzey Denizi Rotası etrafında bir dizi yasal anlaşmazlık ve belirsizlik yaşanırken, Kutup Ötesi Deniz Yolu herhangi bir devletin bölgesel yargı yetkisinin dışında kalmaktadır. Güzergah şu anda sadece ağır buz kırıcılar tarafından gezilebilmektedir. Bununla birlikte, bölgede buzulların kalınlıklarının azalması nedeniyle, 2030 yılına kadar rotanın en çok tercih edilen Kuzey Kutbu ticaret yolu olacağı öngörülmektedir.³²

5.4. Arktik Köprüsü

Bu yol, Rusya’yı Kanada’ya, özellikle de Rus Murmansk Limanı’nı Manitoba’daki Hudson Körfezi limanına bağlayan yaklaşık 6.700 kilometre uzunluğunda ve yılın en fazla dört ayı kullanıma açık olan mevsimsel bir deniz rotasıdır. Diğer üç hattan farklı olarak tüm Arktik boyunca değil, Batı Avrupa ile Kuzeybatı Amerika arasındaki deniz ulaşımının

³⁰ Østreng vd. *Shipping in Arctic Waters...*, 22-33.

³¹ Mia Bennet, “The Arctic Shipping Route No One’s Talking About”, *The Maritime Executive*, (2019).

³² Malte Humpert ve Andreas Raspotnik, “The Future of Arctic Shipping Along the Transpolar Sea Route”, *Arctic Year Book*, (2012).

gerçekleştirilmesine dönük bir projelendirir. Mevcut buzlanma koşulları bu hattın yakın vadede kullanımını belirsiz kılmaktadır.³³

Arktik deniz ticareti güzergahları Arktik Beşlisi başta olmak üzere Çin, İngiltere, Almanya ve Hindistan gibi dünya ticaretine yön veren ülkeler tarafından sadece ticari açıdan değil aynı zamanda enerji taşımacılığı ve güvenliği açısından da önemli görülmektedir. Özellikle ticaret yollarının kullanılmasıyla beraber yapılan seferlerin mesafe yönünden kısılacak olması ihtimali, bölgeye Kuzey Avrupa ve Doğu Asya gibi ekonomik kutupların arasında köprü niteliği kazandırmaktadır. Diğer taraftan kısalan mesafe aslında her zaman kazanılan zaman anlamına gelmemektedir. Bölgede kullanılan yolların büyük bir kısmında hâlâ buzkıran gemilerine ve rehberlere ihtiyaç duyulması sebebiyle de maliyetleri artmaktadır. Ayrıca bölgeye uygun gemi ve ekipmanın yapım maliyeti de göz önünde bulundurulduğunda bu güzergâhların kâr ve zarar maliyetleri hâlâ tartışma konusudur.³⁴

İngiltere Bilim Ofisi tarafından 2017 yılında yayınlanan bir raporda da bölgede deniz ticaretinin üç sebepten hala riskli olduğu belirtilmektedir. Bunlardan ilki gemilere ve mürettebatlarına zarar verebilecek aşırı soğuk hava koşulları ve buz dağlarına çarpma tehlikesi, ikincisi mürettebatın deneyimsizliğine bağlı olarak ortaya çıkabilecek insan hataları ve son olarak güzergâhlar etrafında liman azlığı ve altyapı eksikliğidir.³⁵ Amerikan Güvenlik Projesi uzmanı Andrew Holland, “Kuzey Kutbu tahmin edilebilir bir ortam değil. Koşullar yaz ayları şartlarında bile tehlikeli olabilir. Bu nedenle, sevkiyat yapan şirketler petrol, doğalgaz ve kömürü güvenli olarak zamanında sevk edebiliyorken muhtemelen Arktik üzerinden taşıma riskine girmeyeceklerdir” diyerek bölgenin güvensiz doğasına vurgu yapmaktadır.³⁶ Diğer taraftan Dr. Marc Lanteigne, şu anda en karlı ve “tamamen varsayımsal bir geçit” olan merkezi Arktik rotasına dikkat çekmektedir. Dr. Lanteigne; “Buzullar erimeye devam ederse, teorik olarak yaz aylarında Kuzey Kutbu’nun merkezinden doğrudan bir gemi göndermek mümkün olacak, bu da bugüne kadar zaman açısından en tasarruflu ve uygun maliyetli rota olacaktır” diyerek bölgenin önemine tekrar vurgu yapmaktadır.³⁷ Sonuç olarak, bu rotalardan herhangi

³³ T. Pettersen, “Russia, Canada to resume Arctic Bridge”, *Barents Observer*, (2011).

³⁴ Michael Byers, *International Law and Arctic*, (UK: Cambridge University Press, 2013).

³⁵ Nathanael Melia, Keith Haines ve Ed Hawkins, “Future of the Sea: Implications from Opening Arctic Sea Routes”, *UK Government Office for Science*, 2017.

³⁶ A. Holland, “Why is the Arctic important?”, *American Security Project*, Nonpartisan Organization, (2018).

³⁷ Marc Lanteigne, “The Role of China in Emerging Arctic Security Discourses”, *Sicherheit Und Frieden (S F) Security and Peace* 33, sy. 3 (2018): 150-155.

birinin 30 yıl içinde Panama veya Süveyş Kanalına rakip olup olmayacağı henüz kesin değildir. Her ne kadar kıyıdaş devletler bölgenin ticaret için en geç 2050’de tamamen uygun olacağını varsaysalar da bilimsel araştırmalar küresel iklim değişikliği sonucunda okyanus akıntılarının hızlandıracağı ve farklı rüzgar türlerinin bölgede ortaya çıkacağı gibi iklim koşullarında beklenmedik sonuçlara yol açabileceğini belirtmektedirler.

6. Arktik Bölgesi’nde Yaşanan Sorunlar

Kutup Bölgeleri’nin bütün devletler tarafından kabul edilmiş anlaşma veya yapılageliş kuralları ile hukuksal durumunun belirlenmesi oldukça zordur. Özellikle bölgeyle ilgilenen devletler komşu alanlar kuramı, ülkeye bitişiklik veya keşif gibi savlar ile hak iddia ettikleri görülmektedir. Arktik Bölgesi de sahip olduğu jeo-startejik konumu ve yer altı zenginlikleri nedeniyle dikkat çekse de bölge aslında çözümü yakın dönemlerde mümkün görülmeyen birçok belirsizliği de içinde barındırır. Bu belirsizliklerin temelinde, devletler tarafından hukuki bir karara bağlı olmadan egemenlik alanlarını genişleterek ekonomik çıkarlarını arttırmaya olan eğilimleri bulunmaktadır. Bu sebeple de bölgeye kıyısı olan ülkeler çok taraflı uluslararası yapı ile kendi politikalarının kontrol edilmesinin taraftarı değildirler. 28 Mayıs 2008 tarihinde kıyısı olan 5 ülke Ilulissat Deklarasyonu diye bilinen toplantı sonucunda yasal çerçeve olarak Uluslararası Deniz Hukuku Sözleşmesi’ni kabul etmiş ve bölge için Antartika’da uygulanan yöntem olan geniş kapsamlı yasal bir yapıya gerek olmadığını bildirmişlerdir.³⁸ Bu deklarasyondan da anlaşılacağı gibi devletler kendi aralarında özellikle ikili ilişkilerle bölgede bir düzen ya da düzensizlik sağlamayı düşünmektedirler. Görüldüğü üzere devletlerden hiçbiri uzun dönemi kapsayacak anlaşmalara taraf olarak ortaya çıkacak yeni fırsatları kaybetmeyi istememektedir. Çünkü bölge hala keşfedilmemiş yer altı kaynakları ile onlarca küçük büyük adaya sahiptir. Bunun yaşanan son örneği ise Rus donanması tarafından buzulların erimesi sebebiyle 5 yeni adanın keşfedilmesi olmuştur.³⁹ Bu belirsizlik, bölgede rekabeti arttırarak uzun dönemli ikili anlaşmaların yapılmasını zorlaştırmaktadır.

³⁸ Arctic Ocean Conference, “2008 Ilulissat Declaration, Grönland”, 2008, <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2017/07/2008-Ilulissat-Declaration.pdf>.

³⁹ Agence France-Presse in Moscow, “Melting glaciers reveal five new islands in the Arctic”, *The Guardian Newspaper*, 2019, <https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/22/melting-glaciers-reveal-five-new-islands-in-the-arctic>.

Diğer taraftan anlaşmazlıkların uluslararası hukuk ile çözülmesi bölge için tek geçerli ve kalıcı çözüm yolu olarak görülmektedir. Uluslararası hukuka göre kıyısı olan beş Arktik ülkesi, BMDHS (1982) ile 12 deniz mili toprak denizi ve kıyılarına bitişik beyan edilen taban hatlarından ölçülen 200 deniz mili münhasır ekonomik bölge ile sınırlandırılmıştır. Buna bağlı olarak kara denizlerinin ötesindeki sular, kıyı devletlerinin 12 deniz mili açık deniz yani uluslararası sular olarak ve kıta sahanlığını münhasır ekonomik bölgelerin ötesine uzatacağı teyit edilmeyen sular ve deniz dibi tüm insanlığın mirası olarak kabul edilir. Bu sulardaki balıkçılık ancak uluslararası antlaşma ile sınırlandırılabilir ve bu alanlarda deniz tabanının üstünde ve altındaki maden kaynaklarının araştırılması ve kullanılması BM tarafından yönetilir.⁴⁰

BMDHS'ni onaylayan ülkeye BM, deniz yatağı üzerindeki veya altındaki kaynaklara münhasır haklar tanıyan genişletilmiş bir kıta sahanlığı talep etmek için sözleşmeyi onayladıkları tarihten itibaren Madde 312/1'de 10 yıllık itiraz süresi tanımaktadır. Norveç 2013, Rusya 2014, Kanada 2006 ve Danimarka 2007'ye kadar özel ekonomik bölgelerinin ötesinde genişletilmiş kıta sahanlıklarıyla ilgili deniz yatağı iddialarına temel oluşturmak için BM'ye başvurularında bulunmaları gerekmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, BMDHS'ni imzalamasına rağmen onaylamaması sebebiyle son başvuru tarihi henüz belirlenmemiştir. Burada belirtilmesi gereken bir diğer konu ise kıyısı olan ülkelerden birisinin yaptığı başvuru kabul edildiği takdirde egemenlik alanının da genişleyecek olmasıdır. Bunun için öncelikli olarak okyanus tabanının bilimsel olarak incelenmesi ve kıta sahanlığı alanının belirlenmesi gerekmektedir. İki ülke arasında anlaşmazlıkların olduğu alanlar için BM öncülüğünde bilimsel çalışmaların yapılması uygun görülmüştür. Özellikle Rusya 2001 yılında ve 2015 yılında yapmış olduğu başvurular sebebiyle bilimsel araştırmalarını sürdüren en önemli ülke konumundadır. Rusya yaptığı araştırmalar sonucunda Mendeleyev ve Lomonosov sırtlarının okyanus tipinde değil kıtasal olduğunu belirleyerek kendi kıtasının doğal uzantısı olduğunu iddia etmektedir.⁴¹ Rusya'nın ilk başvurusunu, üzerinde hak iddia ettiği bölgenin onun kıta sahanlığının bir devamı olduğuna dair bir kanıtının olmadığı gerekçesiyle reddeden BM, 3 Nisan 2019 tarihindeki ikinci başvurusunda Rusya adına olumlu ön karar vermiştir. Ancak kesin karar daha açıklanmamıştır.

⁴⁰ Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Hukuk*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2020), 266-313.

⁴¹ Russian Federal Authorities, *Partial Revised Submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in Respect of the Continental Shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean*, (US: United Nations, 2015).

Eğer BM bu talebi kabul ederse Rusya'nın Arktik Okyanusu'ndaki kıta sahanlığı 1,2 milyon kilometrekare genişleyecektir. Diğer taraftan Lomonosov ve Mendelejev sıradağlarının kıtasal karaktere sahip oldukları belirlendikten sonra 2013 yılında Kanada ve Danimarka, bunların okyanus altından Kuzey Amerika ve Grönland'a ait olduklarını ve Rusya'nın iddia ettiği gibi Sibiry'a'nın bir plakası olmadığını öne sürerek BM'ye kıta sahanlıklarını genişletmek için başvuruda bulunmuşlardır.⁴²

Bölgede yaşanan egemenlik mücadele, hukuksal boyutunun yanında güvenlik boyutunda da devam etmektedir. Güvenlik boyutunun 2 Ağustos 2007 tarihinde Rusya'nın Kuzey Buz Denizi'nde tarafsız olan bir bölgenin 4 bin metre derinliğine titanyum kaplı Rus bayrağının dikilmesi ve diğer kıyıdaş ülkeler tarafından sert tepkilerin verilmesi ile başladığı yaygın bir kabuldür. Bayrak krizi üzerine devletler, Arktik politikalarına güvenlik bölümünü de eklemişler; başta ABD olmak üzere Kanada ve Norveç askeri kapasitelerini bölgede arttırmaya başlamışlardır. Kanada Dışişleri Bakanı Peter MacKay, olaya yanıt olarak "*Kuzey güçlü ve özgürdür. Okyanus tabanına bir bayrak bırakmanın herhangi bir şeyi değiştireceğini düşünürlerse kendilerini kandırıyorlar. 14. veya 15. yüzyılda değiliz*" demiştir. Bayrak krizinden 2 hafta sonra aynı bölgeye deniz tabanının haritalandırmak üzere buzkıran gemisi gönderen ABD, olaya ilk reaksiyonu da vermiştir. Ayrıca Norveç, Kanada ve Danimarka da kısa süre sonra devriye gemilerini okyanusa indirmişlerdir.⁴³

Güvenlik boyutu ile ilgili bir diğer önemli husus, bölgede gerçekleştirilen askeri tatbikatlardır. Özellikle hem NATO hem de Rusya önderliğinde gerçekleşen tatbikatların sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Ayrıca katılan ülke ve asker sayısı ile kullanılan askeri teçhizatlarında da ciddi oranlarda artış olduğu görülmektedir. Bölgede en son gerçekleşen askeri tatbikat 16-21 Eylül 2019 tarihlerinde Rusya liderliğinde Çin, Kazakistan, Hindistan, Kırgızistan, Pakistan, Tacikistan ve Özbekistan'dan gelen askeri birliklerin katılımı ile Tsentr-2019 askeri tatbikatıdır. Bu tatbikata katılan ülke sayısındaki çeşitlilik nedeniyle diğerlerinden önemli farklılığa sahiptir. Rusya'nın yaptığı tatbikatları incelediğimiz zaman dört temel alanda(Vostok-Doğu, Zapad-Batı, Tsentr -Merkez ve Kavkaz -Güney) dörder yıl arayla dönüşümlü olarak tatbikak gerçekleştirdiği görülmektedir: Zapad (2009, 2013 ve 2017'de),

⁴² Atle Staalesen, *Russia is winning support for its claims on Arctic shelf, says chief negotiator, Eye on the Arctic*, (2019).

⁴³ C.J. Chivers, "Russians Plant Flag on the Arctic Seabed", *The New York Times*, (2007).

Vostok (2010, 2014 ve 2018), Tsentr (2011, 2015 ve 2019) ve Kavkaz (2012 ve 2016) (Buchanan & Boulegue, 2019). Diğer taraftan ABD önderliğinde Norveç merkezli NATO tatbikatları ölçekleri giderek artan şekilde 2006 yılından itibaren iki yılda bir düzenlenmektedir. Son olarak yapacakları “Soğuk Müdahale-2020” en büyük katılımlı askeri tatbikat olması amaçlanırken COVID-19 sebebiyle ertelenmiştir (Nilsen, 2020). En son 2018 yılında 31 NATO ülkesinin katılımıyla gerçekleşen Trident Juncture-2018 tatbikatı 4 hafta sürmüştü ve Norveç’in “hayali düşman” ülke tarafından işgal edilmesi sonrasında düzenlenmiştir. Bunlara ek olarak 2019 yılında Kanada az sayıda askerin katılımı ile (yaklaşık 500 askeri personel) Fransa, Finlandiya ve Norveç’ten de askeri unsurları içeren Nanook-Nunaliivut tatbikatını gerçekleştirmiştir.⁴⁴

Arktik, yaşanan son gelişmelerle birlikte kıta sahanlığını arttırarak ekonomik faydayı en yüksek seviyeye çıkarabilmek için devletlerin hukuksal ve güvenlik boyutunda bir mücadele alanına dönüşmüştür. Yukarıda devletlerin ABD liderliğinde NATO ve Rusya olarak kutuplaştıklarının somut örnekleri açıklanmıştır. Fakat çalışmanın bu bölümünde kıyası olan devletlerin ikili anlaşmazlıkları incelenerek bölgede aslında her devletin kendi çıkarını maksimum seviyeye yükseltmeyi amaçladığını ve bu sebeple de tam olarak bir kutuplaşmanın söz konusu olmadığı görülecektir. Bölgede yaşanan ikili anlaşmazlıklara baktığımız zaman Bering Denizi’ndeki ABD-Rusya Anlaşmazlığı, Barents Denizi ve Svalbard’da Rusya-Norveç Anlaşmazlığı ve Hans Adası Kanada- Danimarka Anlaşmazlığı ile Grönland adası kapsamında ABD-Çin rekabeti açıklanacaktır.

Bering Denizi, yaklaşık 2,3 milyon km² alana sahip olarak dünyanın üçüncü en büyük denizidir. Coğrafi konum olarak Pasifik Okyanusu’nun kuzeyi ile kuzeyde Bering Boğazı ve güneyde Aleutian Adaları arasında bulunur. Denize kıyası olan ABD (Alaska) ile Rusya arasındaki anlaşmazlığın sebeplerinden birincisi, bölgede balıkçılık alanında yaşanan rekabetin olmasına rağmen bunu düzenleyecek bir anlaşmanın olmamasından kaynaklanmaktadır. Normal şartlarda tutulan balık miktarı yıllık olarak tutulan balıklarda Rusya’nın üçte birini ve ABD’nin yarısını karşılamaktadır. Fakat Bering Deniz Formu’nun raporuna göre Rusya kaçak avcılıkla resmi kotayı %150 aşması sebebiyle hem bölgenin ekolojik dengesini bozduğu hem de ABD balıkçılık endüstrisine zarar verdiği belirtilmektedir. İkinci neden ise bölgenin sahip

⁴⁴ Marc Lanteigne, “The changing shape of Arctic security”, *NATO Review*, (2019).

olduğu hidrokarbon rezervleridir. Son olarak, Bering Denizi, bir yandan Rusya, Uzak Doğu ve Doğu Asya, diğer yandan Alaska ve Kuzey Amerika arasında önemli bir ulaşım kavşağı konumundadır.⁴⁵

Sorunun tarihi kökleri 1867 tarihinde Arktik Okyanusu ve Bering Denizi'nde Rusya ile ABD'nin egemenlik alanlarını belirleyen iki coğrafi hattın çizilmesi ile başlamıştır. Soğuk Savaş yıllarında ise Bering Boğazı ABD ve SSCB arasında en yakın sınır olarak "Ice Curtain Border" adıyla anılmaya başlanmıştır. 15 Nisan 1926'da SSCB'nin çıkarmış olduğu kararname ile Sovyetlerin batı sınırları Bering Denizi'nde Ratmanova ve Kruzenstern adalarını ikiye ayıran hat olarak düzenlenmiştir. 1976 yılında ABD ve SSCB kendi ekonomik alanlarını belirleme ihtiyacı duyduklarında sınırı belirlemede 1867 Konvansiyonu'nu kullanmayı uygun bulmuşlardır. Fakat ülkeler kendi balıkçılık bölgelerini belirlerken haritada kullanılan yöntemlerden kaynaklanan 15 bin mil² bir anlaşmazlık alanı oluşmuştur.⁴⁶ Anlaşmazlığın çözümüne yönelik olarak 1 Haziran 1990 tarihinde SSCB ile ABD arasında Baker-Shevardnadze Hattı'nı iki ülke arasındaki deniz sınır hattı olarak kabul eden bir anlaşma imzalanmıştır.⁴⁷ Anlaşma ABD tarafından 16 Eylül 1991 tarihinde onaylanmış fakat Rusya anlaşmayı imzalamasına rağmen hâlâ onaylamamıştır.⁴⁸ Bununla beraber anlaşma tarihinden günümüze kadar bu anlaşmaya aykırı olarak da herhangi bir girişimde bulunmamıştır. Fakat özellikle Rusya önderliğinde gerçekleşen VOSTOK- 2018 askeri tatbikatının büyük kısmının Bering Denizi'nde gerçekleşmesi ABD ve NATO tarafından endişeyle karşılanmıştır.⁴⁹

Arktik'te Rusya ve Norveç arasında yaşanan anlaşmazlıklar, Svalbard Adası ve Barent Denizi olarak ayrılır. Svalbard takımadaları, Norveç ve Kuzey Kutbu'nun ortasında Barents Denizi'nde bulunur ve 2.500 araştırmacı yaşamaktadır. Svalbard takımadaları 19. yüzyıla kadar "terra nullius" (hiç kimseye ait olmayan toprak) statüsüne sahipti. Bununla birlikte, Svalbard'ın zengin kömür yataklarının birçok ülkeden şirketler tarafından kullanılması bir tür yönetim rejimini gerektiriyordu. Üç seçenek göz önünde bulunduruldu. İlk seçenek "terra

⁴⁵ Vlad M. Kaczynski, "US-Russian Bering Sea Marine Border Dispute: Conflict over Strategic Assets, Fisheries and Energy Resources", *Russian Analytical Digest*, (2013).

⁴⁶ Kaczynski, "US-Russian Bering Sea Marine Border Dispute".

⁴⁷ United Nations, "Agreement between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the maritime boundary", (New York: *United Nations*, 1990).

⁴⁸ Matthew Melino ve Heather Conley, "The Ice Curtain: Russia's Arctic Military Presence", *Centre For Strategic & International studies (CSIS)*, (2019).

⁴⁹ Tom Balmforth, Russian warships hold drills in Bering Sea in huge military exercise, *Reuters* (2018).

nullius” statüsünü korumak, ancak Norveç, İsveç ve Rusya’dan oluşan üç taraflı bir komisyona yönetim yetkileri vermek. İkincisi, takımadalara Milletler Cemiyeti altında bir Norveç vekili tayin etmek ve üçüncüsü Norveç egemenliğini tanımak. Son seçenek 1919 Paris Barış Konferansı’nda kabul edildi. Svalbard Antlaşması Şubat 1920 tarihinde imzalandı ve beş yıl sonra yürürlüğe girdi. İngiltere, Kanada, Çin, Danimarka, Fransa, Almanya, Hindistan, Norveç, Rusya ve ABD de dahil olmak üzere kırk ülke Svalbard Antlaşması’nı onaylamıştır.⁵⁰

Svalbard hakkındaki mevcut anlaşmazlık, kabul edilen anlaşma maddelerinde yer alan diğer kıyısı olan devletlere (İzlanda ve Rusya’ya verilen özel statü kapsamında) ayırım gözetmeyen ekonomik erişim hakkının 12 millik kara denizinin ötesine uzanıp uzanmadığıyla ilgilidir. Bu sorun ilk olarak 1977’de Norveç’in takımadaların çevresinde 200 deniz mili ekonomik münhasır alanı ilan ederek diğer devletlerin erişimine engellemeye başladığında ortaya çıkmıştır. Norveç, Svalbard Antlaşması’nda belirtilen Rusya ve İzlanda’nın egemenlik haklarıyla ilgili sınırların, Svalbard çevresindeki kıta sahanlığının aslında anakara Norveç kıyısının kıta sahanlığının bir uzantısı olduğunu savunarak ülkelerin Svalbard Antlaşması’nın ayırıcı olmayan haklarına tabi olmadığını ileri sürmüştür. Norveç’in iddialarına karşı olarak İzlanda ve Rusya’nın gerçekleştirdiği ilk şey, Norveç egemenliğinin Svalbard Antlaşması ile coğrafi kapsamda sınırlandırılması ve sonuç olarak, Norveç’in toprakların ötesinde münhasır ekonomik alanı genişletme hakkının olmadığını savunmuşlardır.

İkinci anlaşmazlık konusu olan Barents Denizi’nde yaşanan uyuşmazlık Svalbard uyuşmazlığı ile doğrudan bağlantılı olarak 1977’de Norveç’in 200 millik münhasır bölge ilanı ve iki ülke arasında 175 bin km²’lik alanda anlaşmazlık oluşmasından kaynaklanmıştır. Her iki anlaşmazlık Rusya ve Norveç’in 2011’de Barents Denizi için Svalbard’ın Norveç tarafından 200 deniz millik münhasır ekonomik alanını dolaylı olarak kabul eden bir sınır anlaşması imzalamasıyla çözüme ulaşmıştır. Günümüzde iki ülke arasında paylaşılan balık stokları, petrol sızıntısı müdahalesi, arama kurtarma ve gemi trafiği yönetimi ile ilgili potansiyel anlaşmazlık alanlarını yönetmek için işbirliğinin olduğu görülmektedir.⁵¹

Hans Adası; Nares Boğazı’nın Ellesmere Adası arasındaki Kennedy Kanalı bölümünde yer alan 1.3 km² çorak bir adacıktır. Bölgedeki buzdağlarının bir kısmından daha küçük olan

⁵⁰ Byers, ”*International Law and Arctic*”, 16-22.

⁵¹ Osthagen, Andreas, “Analysis: How Norway and Russia Avoid Conflict Over Svalbard”, *High North News*, (2018).

Hans Adası, tüm kutupsal Arktik'teki tek tartışmalı toprak olarak bilinmektedir. Ada 1853 yılında Danimarka tarafından keşfedilmiş ve kaşifin adı adaya verilmiştir. O dönemlerde adanın Grönland'ın devamı olduğu kabul edilmiştir. 2. Dünya Savaşı boyunca Ada Kanada yönetiminde olan bilim adamları ve askerler tarafından kullanılmıştır. Daha sonraki süreçte Kanada burayı kalıcı olarak kullanmak istediğini söyleyerek Adanın Kanada'dan ayrıldığını iddia etmeye başlamıştır. 1980'lerin başında, Kanada hükümeti Dome Petroleum Şirketi'ne deniz buzu ve buzdağlarının etkisini incelemek üzere bir bilim kampı kurulması için arazi kullanım izni vermiştir. Bunun üzerine tepki olarak 1983 yılında Danimarka jetleri ada üzerinde uçmaya başlamış ve ilk kez 1984 yılında Danimarka adaya bayrağını dikmiştir. Aynı yıl Kanadalı askerler Danimarka bayrağını kaldırarak Kanada bayrağı dikmiştir.⁵² Bu şekilde başlayan bayrak mücadelesi 2001 Danimarka seçimlerinde iki ülkenin medyası tarafından politik araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. 13 Temmuz 2005'te Kanada Savunma Bakanı Bill Graham ve askeri kuvvetleri bayrak dikerek ilişkilerin daha da gerginleşmesine sebep olmuştur. Danimarka Savunma Bakanı, *“Hans Adası'nı Danimarka topraklarının bir parçası olarak görüyoruz ve bu nedenle Kanada bakanının habersiz ziyaretiyle ilgili BM'e itirazda bulunacağız”* diyerek konuyu BM'e taşımıştır.⁵³ Böylece konu iki ülkenin sorunu olmaktan çıkarak uluslararası bir boyuta gelmiştir. Arktik için önemli iki NATO ülkesinin yaşadığı bu anlaşmazlık ABD ve NATO arabuluculuğu ile 2005'de yapılan antlaşma ile sona ermesine bile yumuşamıştır. İki ülke tarafından yapılan ortak bildiriye göre:

“Hans Adası'nın egemenliği konusunda çok farklı görüşlere sahip olduğumuzu kabul ediyoruz. Bu, Kanada ile Grönland arasındaki deniz sınırı üzerinde anlaşmaya varıldığı 1970'lerin başından beri devam eden bölgesel bir anlaşmazlıktır. Bu sorunun sadece ada ile ilgili olduğunu ve iki ülke arasında yapılan diğer anlaşmalar üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını vurguluyoruz. Bölgesel anlaşmazlıklar da dâhil olmak üzere anlaşmazlıkların barışçıl çözümünü destekleyerek Birleşmiş Milletlerin kuracağı bilimsel araştırmalar ekibi ile her iki ülkenin ekipleri birlikte bir çözüme ulaşmasını destekliyoruz”.⁵⁴

Son olarak British Columbia Üniversitesi Uluslararası Hukuk Profesörü Michael Byers (2018), gelecekte tekrar anlaşmazlıklara neden olacak potansiyele sahip olduğu için adanın Kanada ve Grönland yerlilerine verilmesinin anlaşmazlığı uzun vadeli çözeceğini belirterek BM'in Adayı bölme planlarına alternatif bir çözüm önerisi sunmuştur. Fakat günümüzde artan

⁵² Byers, *“International Law and Arctic”*, 10-16.

⁵³ Dan Levin, Canada and Denmark Fight Over Island With Whisky and Schnapps, *The New York Times*, (2016).

⁵⁴ Martin Breum, Analysis: Hans Island - and the endless dispute over its sovereignty, *High North News*, (2018).

önemi ile Hans Adası'nın egemenliğini yerlilere devretme fikrine iki ülke de sıcak bakmamaktadır.⁵⁵

2.1 milyon km² ile dünyanın en büyük adası olan Grönland, Arktik ve Atlantik Okyanusları arası ile Kanada Arktik Takımadaları'nın doğusunda yer alır. Adanın %80'i buz tabakasıyla kaplıdır. Ada sınırlı bir özerklik ile Danimarka'ya bağlıdır. 2009'da kabul edilen kendi kendini yönetmeyi kapsayan yasa uyarınca, Grönland iç politikalar ve ekonomik kararlar üzerinde yetkiliyken Danimarka adanın güvenlik konularında veto yetkisini sürdürmektedir. Bununla birlikte Danimarka, Grönland'ın bütçe gelirinin üçte ikisine katkıda bulunurken, geri kalanı büyük ölçüde balıkçılıktan gelmektedir. Ada potansiyel petrol ve doğal gaz rezervlerine sahiptir. Ayrıca demir ve uranyum gibi nadir elementlerin dünya rezervlerinin %35'ine sahip olduğu tahmin edilmektedir.⁵⁶ Son olarak 2019 yılında Wall Street Journal tarafından yayınlanan Başkan Donald Trump'ın Grönland'ı satın almakla ilgilendiği haberinin ardından dikkatler tekrar adaya dönmüştür. Aslında ABD Soğuk Savaş'ın başlangıcından itibaren Grönland'ı askeri amaçlar için stratejik bir yer olarak görmektedir. Kuzey kutbuna 1.000 milden daha az bir mesafede bulunan adanın kuzeybatı kıyısındaki ABD'ye ait Thule Hava Üssü'nde bulunan füze uyarı sistemi bölgenin kontrolünü sağlamasına yardımcı olmaktadır.⁵⁷ Öte yandan Çin Grönland'ın stratejik önemini farkındadır. 2016 yılında Çinli bir şirket, Grönland'da eski bir ABD askeri üssü satın almaya çalışmıştır. Fakat Danimarka hükümeti anlaşmayı veto ederek ABD ve AB ülkelerine adaya ekonomik destek olmaları için çağrıda bulunmuştur. 2018'de ise Çin hükümetine ait firma Adaya havaalanı inşa edilmesi için yapılan ihalenin kazananı olarak Grönland hükümeti tarafından onay almasına rağmen konunun ulusal güvenlik kapsamında (çatışma olması durumunda Çin askeri uçakları için havaalanı kullanımının serbest olması sebebiyle) olduğunu belirten Danimarka tarafından veto edilmiştir.⁵⁸ Bununla birlikte Çin yatırımlarından vazgeçmemiş, madencilik şirketleri Grönland'daki Citronen Fiyort çinko araştırması ve Güney Grönland'daki Kvanefjeld bölgesindeki maden araştırmasında NF Company yer almıştır. Şu anda 10'dan fazla Çin şirketi

⁵⁵ Breum, "Analysis: Hans Island - and the endless dispute over its sovereignty".

⁵⁶ Byers, "International Law and Arctic", 22-24.

⁵⁷ Vivian Salama, Rebecca Ballhaus ve Andrew Restuccia, President Trump Eyes a New Real-Estate Purchase: Greenland, *Wall Street Journal*, (2019).

⁵⁸ Aaron Mehta, How a potential Chinese-built airport in Greenland could be risky for a vital US Air Force base, *Defense News*, (2018).

Grönland'da maden araştırması yapmaktadır.⁵⁹ Çin'in izlemiş olduğu politikalara karşı Nisan 2020'de Amerika Birleşik Devletleri Grönland'da konsolosluk açmaya ve 12 milyon dolarlık kalkınma yardımı vermeye karar vermiştir. Sonuçta ABD, bölge üzerinde Rusya ve Çin'in bulunmalarına karşı olduğunu göstermektedir.⁶⁰

Çin'in bölge ile olan ilişkisinin Bir Kuşak-Bir Yol projesi kapsamında ekonomik temelli olduğu yaygın bir görüştür. Ocak 2018'de ise Çin bölgedeki deniz yollarında etkinliğini arttırmak için "Kutup İpek Yolu" stratejisini açıklayarak kendisini "yakın Arktik ülkesi" olarak tanımlamıştır. Çin aynı zamanda Rusya ile özellikle Arktik Bölgesi'ndeki enerji sektöründe geliştirdiği işbirliği ve ortaklıklarla etkinliğini arttırmaya ve bir Arktik aktörü olmaya çalışmaktadır. Çin'in genel olarak Arktik, özeld de Grönland dâhilinde geliştirdiği ilişkiler ile bölgede hem Rusya'ya alternatif aramakta hem de etki alanını genişletmeye çalışmaktadır.⁶¹ Buna en sert tepki ABD'den gelmektedir. 2019 yılında ABD Dışişleri Bakanı Pompeo "Çin'in başka yerdeki saldırgan davranış modeli, Kuzey Kutbu'na nasıl davrandığını bildirecek. Kuzey Buz Denizi'nin askerileştirilmesi ve rakip bölgesel iddialarla dolu yeni bir Güney Çin Denizi'ne dönüşmesini istiyor muyuz?" diye belirtmiştir. Çin'in en kuzey ucunun Kuzey Kutbu'ndan 900 mil (1.450 km) olduğuna dikkat çeken Pompeo, konuşmasının devamında Pekin'in kendisini "yakın Kuzey Kutbu devleti" olarak şekillendirme girişimlerine karşı olarak "Sadece Arktik devletleri ve Arktik olmayan devletler var. Hiçbir üçüncü kategori mevcut değildir ve başka tür lüsünü iddia etmek mümkün değildir" diyerek Çin'in bölgeye 90 milyar dolardan fazla yatırım yapmasına rağmen bölge üzerinde herhangi bir hakkının olamayacağını belirtmiştir.⁶²

7. Türkiye'nin Arktik Politikası

Türkiye, Arktik Bölgesi ile ilgili aktif bir politikaya sahip değildir. Bunun en muhtemel nedeni bölgenin Türkiye'ye olan uzaklığı ve Antartika'dan farklı olarak 8 egemen devletin bulunmasıdır. Bu sebeple Arktik Konseyinde ad hoc statüsüne sahiptir. Ayrıca 40 ülkenin onayladığı Svalbard Anlaşmasına da henüz taraf değildir. Fakat diğer yandan bilimsel gelişmeleri yakından takip etmek için 2019 yılında İTÜ öncülüğünde ilk Türk Arktik Bilimsel

⁵⁹Kenty Dubois, The Security Implications of China- Greenland Relations, *Polar Research & Policy Initiative*, (2018).

⁶⁰ Carol Morello, U.S. to give aid to Greenland, open consulate in bid to counter Russia and China, *The Washington Post*, (2020).

⁶¹ The State Council Information Office of the People's Republic of China, China's Arctic Policy, (China, 2018).

⁶² Rovaniemi, US warns Beijing's Arctic activity risks creating new South China Sea, *The Guardian*, (2019).

Seferi yapılmıştır.⁶³ Ayrıca maden bilimleri, denizcilik, fizik mühendisliği, hukuk ve uluslararası ilişkiler alanında 2010 yılından sonra yüksek lisans ve doktora çalışmalarının (yayınlanan 15 tez) yapılarak Arktik Bölgesi uzmanlığı için akademisyenlerin teşvik edildiği bilinmektedir. 2019 yılında Piri Reis Üniversitesi tarafından düzenlenen “Arktik Bölgesi’nin Siyasi ve Hukuki Önemi ile Türkiye Açısından Değerlendirilmesi” panelinde konuşma yapan Deniz Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Kıran, Arktik Bölgesi’nin, hem deniz ticaret yollarıyla, hem balıkçılık potansiyeliyle, hem de maden ve hidrokarbon enerji kaynaklarıyla yeni bir rekabet alanına dönüştüğüne dikkat çekerek bölgeye Türkiye tarafından gerekli önemin verilmediğini belirtmiştir.⁶⁴

8. Sonuç

Arktik Bölgesi özellikle 2005 yılından itibaren sahip olduğu yer altı kaynakları ve yakın gelecekte ticarete yön verecek olan deniz ticaret yollarının sağlayacağı ekonomik potansiyeli ile gündeme gelmektedir. Özellikle Doğu Akdeniz ve Ortadoğu ile sıklıkla karşılaştırılan bölgeye sadece beş ülkenin kıyısı olsa da sahip olduğu jeo-stratejik önemiyle Çin’in ilk sırada yer aldığı çoğu ülkenin de yakın takibindedir. Bölge; üzerinde kabul edilmiş herhangi bir uluslararası anlaşma olmaması sebebiyle sahip olduğu potansiyelin yanında birçok sorunu da içinde barındırmaktadır. Bunlardan en önemlisi kıyıdaş olan devletlerin hem kara hem de denizler için egemenlik sorunlarıdır. Bölgede yaşanan egemenlik sorunları hukuki ve güvenlik boyutlarıyla devletler arasında geçmişten günümüze kendini göstermektedir. Özellikle adalar ve ticaret yolları üzerinde yaşanan ikili anlaşmazlıkların ana temelini de bu sorunlar oluşturmaktadır.

Bölgeye kıyısı olan Rusya, Amerika, Kanada, Norveç ve Grönland arasında yaşanan rekabet çoğu araştırmacıya göre Soğuk Savaş dönemi var olan iki kutupluluk temelinde sürmektedir. Bunun en iyi örneğini ise NATO tarafından iki yılda bir düzenlenen askeri tatbikatlara karşı Rusya liderliğinde Çin ve Bağımsız Türk Devletleri katılımlı tatbikatların yıllık olarak gerçekleşmesinde görmekteyiz. Fakat bu yorumlar günümüz Arktik politikasını anlamada yüzeysel kalmaktadır. Bölgeyi daha detaylı incelediğimiz zaman aslında her devletin egemenlik alanını arttırabilmek için tek başına hareket etmeyi tercih ettiği görülmektedir.

⁶³ Elif Ferhan Yeşilyurt, İlk Türk Arktik Bilimsel Seferi” gerçekleştirildi, *Anadolu Ajansı*, (2019).

⁶⁴ Deniz Ticaret Odası, Arktik Bölgesinin Türkiye Açısından Önemi, (2019), <https://www.denizticaretodasi.org.tr/tr/slider/arktik-bolgesinin-turkiye-acisindan-onemi--99>.

Amerika- Kanada Kuzeybatı Geçidi anlaşmazlığı ve Danimarka-Kanada Hans Adası egemenlik sorunu NATO üyesi ülkeleri karşı karşıya getirirken Norveç- Rusya işbirliğinin özellikle yeraltı kaynakları çıkarma ve sevkiyatı alanında önemli oranlarda arttığı görülmektedir. Aynı zamanda Çin'in özellikle Grönland'a yaptığı yatırımlarla başlayan bölgeye açılım politikası günümüzde Amerika dışında kalan diğer ülkeler tarafından daha olumlu karşılanmaktadır.

Diğer taraftan Türkiye'nin Arktik Bölgesi'ne Antartika'ya verdiği önemi göstermediği görülmektedir. Bunun muhtemel en önemli nedeni Antartika'da egemenlik konusunda her devlet eşit hakka sahipken, Arktik'e kıyısı olan 5 önemli devletin egemenlik mücadele alanı olmasıdır. Fakat diğer taraftan Rusya ve Amerika'nın ardından Çin'in Arktik politikasını açıklaması ile bölgenin önemi tekrar artmıştır. Çalışmada da sıklıkla tekrar edildiği gibi yakın gelecekte Arktik bölgesinde yaşanan gelişmeler küresel ölçekte öneme sahip olacaktır. Bu sebeple Türkiye ilk olarak katılımı her devlete açık olan Svalbard Antlaşması'na geç kalınmış olsa da taraf olmalı ve somut olarak varlığını göstermelidir. Ayrıca akademik alanlarda da bölge ülkeleri ile ikili anlaşmalar yapılarak öğrenci değişim programları ve lisansüstü çalışmalara teşvikler arttırılmalıdır.

Sonuç olarak, çalışmada incelenen devletlerin bölgede var olan ikili anlaşmazlıkları buzulların erimesiyle birlikte özellikle deniz yollarının kullanımının artması ve yer altı kaynaklarının daha ulaşılır hale gelmesiyle daha da gerginleşeceği görülmektedir. Fakat kıyısı olan her devletin egemenlik alanını arttırmak için buzullar erimeden önceki on yılı oldukça önemlidir. Bu sebeple devletler kendi çıkarlarını korumak için zorunlu olmadığı takdirde ikili işbirliklerine gitmeden veya bölge ile ilgili herhangi bir uluslararası anlaşmaya dahil olmadan buzulların erimesiyle birlikte şekillenecek olan yenedünyaya hazırlanmaktadır.

Kaynaklar

Agence France-Presse in Moscow. *Melting glaciers reveal five new islands in the Arctic*. The Guardian, 22.09.2019. <https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/22/melting-glaciers-reveal-five-new-islands-in-the-arctic>.

Ali, P. R. An Erosion of Confidence? The Antarctic Treaty System in the Twenty-first Century. D. Liggett içinde, *Diplomacy on Ice*. United States of America: Yale University Press, 2015.

Arctic Council. 2020. <https://arctic-council.org/en/>.

Arctic Ocean Conference. *2008 Ilulissat Declaration*. Grönland, 2018. <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2017/07/2008-Ilulissat-Declaration.pdf>.

Bailes, Alyson. *The Arctic's Nearest Neighbour? An Evaluation of the UK's 2013 Arctic Policy Document*. UK, 2013.

- Balmasov, S. *Ship Traffic Analysis on the Northern Sea Route*. CHNL Information Office, 2019. arctic-liaison.com/wp-content/uploads/2019/06/Sergey-Balmasov-11-05-2019-Arctic-Circle-China-Forum-2019.pdf.
- Balmforth, T. *Russian warships hold drills in Bering Sea in huge military exercise*. Reuters, 14.09.2018. <https://www.reuters.com/article/us-russia-wargames/russian-warships-hold-drills-in-bering-sea-in-huge-military-exercise-idUSKCN1LU1K6>.
- Barents Euro-Arctic Cooperation. 2020. <https://www.barentscooperation.org/en>.
- Bennett, M. *The Arctic Shipping Route No One's Talking About*. The Maritime Executive, 05.08.2019. <https://www.maritime-executive.com/editorials/the-arctic-shipping-route-no-one-s-talking-about>.
- Breum, M. *Analysis: Hans Island - and the endless dispute over its sovereignty*. High North News, 28.05.2018. <https://www.highnorthnews.com/en/analysis-hans-island-and-endless-dispute-over-its-sovereignty>.
- Buchanan, E. ve M. Boulegue. *Russia's Military Exercises in the Arctic Have More Bark Than Bite*. Foreign Policy, 20.05.2019. <https://foreignpolicy.com/2019/05/20/russias-military-exercises-in-the-arctic-have-more-bark-than-bite/>.
- Byers, M. *International Law and Arctic*. Cambridge: Cambridge University, 2013.
- Byers, M. ve S. Lalonde. Who Controls the Northwest Passage? *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 42, (2009): 1133-1210.
- Cacho, J. *Arctic obsession drove explorers to seek the North Pole*. National Geographic, 24.01.2020. <https://www.nationalgeographic.com/history/magazine/2020/01-02/expedition-to-the-north-pole/>.
- Chivers, C. *Russians Plant Flag on the Arctic Seabed*. The New York Times, 03.08.2007. <https://www.nytimes.com/2007/08/03/world/europe/03arctic.html>.
- Deniz Ticaret Odası. *Arktik Bölgesinin Türkiye Açısından Önemi*, Deniz Ticaret Odası, 04.12.2019. <https://www.denizticaretodasi.org.tr/tr/slider/arktik-bolgesinin-turkiye-acisindan-onemi--99>.
- Dobretsov, N. ve N. Pokhilenko. "Mineral resources and development in the Russian Arctic". *Russian Geology and Geophysics*, 98-111, 2010. doi:10.1016/j.rgg.2009.12.009.
- Dubois, K. *The Security Implications of China- Greenland Relations*. Polar Research & Policy Initiative, 10.07.2018. <http://polarconnection.org/security-china-greenland-relations/>.
- Erokhin, V., Gao, T., ve Zhang, X. *Handbook of Research on International Collaboration, Economic Development, and Sustainability in the Arctic*. the United States of America: IGI Global, 2019.
- Etzold, T. *The Case of the Nordic Councils*. New York: International Peace Institute, 2013. https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/ipi_e_pub_nordic_council.pdf.
- European Commission. *Mining in the European Arctic*. Strategic Environmental Impact Assessment of Development of the Arctic, 2014. https://www.eu-polar.net.eu/fileadmin/user_upload/www.eu-polar.net.eu/Members_documents/EU_polar_plans/EU_Arctic_Information_Centre/mining_factsheets_final.pdf.
- Exner-Pirot, H. "The Arctic in International Affairs". *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics* içinde, ed. K. Coates ve C. Holroyd. İsviçre: Palgrave Macmillan, 2020.
- Fondahl, G. ve A. Espiritu. "Russia's Arctic Regions and Policies". *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics* içinde, ed. K. Coates ve C. Holroyd. İsviçre: Palgrave Macmillan, 2020.

- Hansler, J. Pompeo. *Melting sea ice presents 'new opportunities for trade'*. CNN, 07.05.2019. <https://edition.cnn.com/2019/05/06/politics/pompeo-sea-ice-arctic-council/index.html>.
- Henderson, J. ve J. Loe. Oxford Institute for Energy Studies, 2014. <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2014/11/WPM-56.pdf>.
- Holland, A. *Why is the Arctic important?* Amerikan Security Project, 2018. <https://www.americansecurityproject.org/issues/arctic/>.
- Humpert, M. ve A. Raspotnik. *The Future of Arctic Shipping Along the Transpolar Sea Route*. Arctic Year Book, 2012. https://arcticyearbook.com/images/yearbook/2012/Scholarly_Papers/14.Humpert_and_Raspotnik.pdf.
- Hund, A. J. *Antartica and the Arctic Circle: A Geographic Encyclopedia of the Earth's Polar Regions*. California, Santa Barbara, the United States of America: ABC-CLIO, 2014.
- Kaczynski, V. M. *US-Russian Bering Sea Marine Border Dispute: Conflict over Strategic Assets, Fisheries and Energy Resources*. Russian Analytical Digest, 20.07.2013. <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RAD-20-2-5.pdf>.
- King, H. M. *What is the Northwest Passage? Climate change has opened a shipping route through the Canadian Arctic*. Geology, 2019. <https://geology.com/articles/northwest-passage.shtml>.
- Lantaigne, Marc. The Role of China in Emerging Arctic Security Discourses. *Sicherheit Und Frieden (S F) / Security and Peace* 33, sy. 3 (2018):150-155.
- Lantaigne, Marc. *The changing shape of Arctic security*. NATO Review, 28.05.2019. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2019/06/28/the-changing-shape-of-arctic-security/index.html>.
- Levin, Dan. *Canada and Denmark Fight Over Island With Whisky and Schnapps*. The New York Times, 07.11.2016. <https://www.nytimes.com/2016/11/08/world/what-in-the-world/canada-denmark-hans-island-whisky-schnapps.html>.
- Lovecraft, A. L. ve D. Cost. "Policy Paradoxes: Challenges Confronting the Contemporary Arctic". *Leadership for the North : The Influence and Impact of Arctic Council Chairs* içinde, ed. D. C. Nord. Switzerland: Springer, 2019.
- Mehta, Aaron. *How a potential Chinese-built airport in Greenland could be risky for a vital US Air Force base*. Defense News, 07.09.2018. <https://www.defensenews.com/global/europe/2018/09/07/how-a-potential-chinese-built-airport-in-greenland-could-be-risky-for-a-vital-us-air-force-base/>.
- Melia, N., K. Haines ve E. Hawkins, *Future of the Sea: Implications from Opening Arctic Sea Routes*. UK Government Office for Science, 2017.
- Melino, M. ve H. Conley, *The Ice Curtain: Russia's Arctic Military Presence*. Centre For Strategic & International studies (CSIS), 2019. [csis.org/features/ice-curtain-russias-arctic-military-presence](https://www.csis.org/features/ice-curtain-russias-arctic-military-presence).
- Melting glaciers reveal five new islands in the Arctic. The Guardian, 22.09.2020. <https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/22/melting-glaciers-reveal-five-new-islands-in-the-arctic>.
- Morello, C. *U.S. to give aid to Greenland, open consulate in bid to counter Russia and China*. The Washington Post, 23.04.2020. <https://www.washingtonpost.com/national-security/us-to-give->

- aid-to-greenland-open-consulate-in-bid-to-counter-russia-and-china/2020/04/23/369bf2d4-8568-11ea-9728-c74380d9d410_story.html.
- Nilsen, Thomas. *Norway cancels a major Arctic military exercise due to coronavirus outbreak*. Arctic Today, 11.03.2020. <https://www.arctictoday.com/norway-cancels-a-major-arctic-military-exercise-due-to-coronavirus-outbreak/>.
- Ostenso, N. A. *Arctic Ocean*. Encyclopaedia Britannica, 11.05.2020. <https://www.britannica.com/place/Arctic-Ocean/Sea-ice>.
- Osthagen, Andreas, *Analysis: How Norway and Russia Avoid Conflict Over Svalbard*. High North News, 22.06.2018. <https://www.highnorthnews.com/en/analysis-how-norway-and-russia-avoid-conflict-over-svalbard>.
- Østreng, W., K. Magnus, B. Fløistad, A. Jørgensen-Dahl, L. Lothe, M. Mejlænder-Larsen ve T. Wergeland. *Shipping in Arctic Waters A Comparison of the Northeast, Northwest and Trans Polar Passages*. New York: Springer-Praxis, 2013.
- Pazarıcı, Hüseyin. *Uluslararası Hukuk*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2020.
- Pettersen, T. *Russia, Canada to resume Arctic Bridge*. Barents Observer, 23.10.2011. <https://barentsobserver.com/en/topics/russia-canada-resume-arctic-bridge>.
- Rovaniemi, A. *US warns Beijing's Arctic activity risks creating 'new South China Sea'*. The Guardian, 06.05.2019. <https://www.theguardian.com/world/2019/may/06/pompeo-arctic-activity-new-south-china-sea>.
- Russia Monitor. *LNG and Northern Sea Route: Putin Sets Goals for the Arctic*. Warsaw Institute, 11.04.2019. <https://warsawinstitute.org/lng-northern-sea-route-putin-sets-goals-arctic/>.
- Russian Federal Authorities. *Partial Revised Submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in Respect of the Continental Shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean*. New York: United Nations, 2015. https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01_rev15/2015_08_03_Exec_Summary_English.pdf.
- Salama, V., R. Ballhaus ve A. Restuccia. *President Trump Eyes a New Real-Estate Purchase: Greenland*. Wall Street Journal, 16.08.2019. <https://www.wsj.com/articles/trump-eyes-a-new-real-estate-purchase-greenland-11565904223>.
- Staalesen, A. *Russia is winning support for its claims on Arctic shelf, says chief negotiator*. Eye on the Arctic, 2019. <https://www.rcinet.ca/eye-on-the-arctic/2019/11/29/russia-is-winning-support-for-its-claims-on-arctic-shelf-says-chief-negotiator/>.
- The Arctic Institute. *The Arctic Institute's Reaction to Secretary of State Mike Pompeo's speech in Rovaniemi ahead of the AC Ministerial Meeting*. The Arctic Institute, 06.05.2019. <https://www.thearcticinstitute.org/reaction-secretary-state-mike-pompeos-speech-rovaniemi-finland-arctic-council-ministerial-meeting/>.
- The State Council Information Office of the People's Republic of China. *China's Arctic Policy*. Beijing, 2018. http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.html.
- The United States Geological Survey. *Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle*, 2008. <https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf>.
- United Nations. *Agreement between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the maritime boundary*. New York: United Nations, 1990.

Yakovleva, N., T. Alabaster ve P. Petrova. Natural resource use in the Russian North: a case study of diamond mining in the Republic of Sakha(Yakutia). *Environmental Management and Health*, 2000. doi:10.1108/09566160010372743.

YAMAL LNG. *YAMAL LNG Reaches Thirty Million Tons Milestone*. YAMAL LNG, 26.02.2020. <http://yamalng.ru/en/press/news/38151/>.

Yeşilyurt, E. F. “İlk Türk Arktik Bilimsel Seferi” gerçekleştirildi. Anadolu Ajansı, 01.08.2019. <https://www.aa.com.tr/tr/sirkethaberleri/finans/-ilk-turk-arktik-bilimsel-seferi-gerceklestirildi/652489>.

Arktik Bölgesi'nin Kopenhag ve Aberystwyth Ekolü İle İncelenmesi*

Serdar YILMAZ**

Aslıhan GENÇ***

Özet

Bu çalışmanın amacı Arktik Bölgesi'nin var olan enerji kaynak potansiyelinin bölgesel ve küresel açıdan oluşturduğu risk ve tehditleri incelemektir. Bölgedeki sorunlar uluslararası güvenlik teorilerinden olan Kopenhag Ekolü ve Aberystwyth Ekolü ile analiz edilmiştir. Bu çalışma, Arktik Bölgesi sahip olduğu doğal kaynak potansiyeli ve yeni açılacak olan deniz ticaret güzergâhları açısından bölgesel rekabeti artırırken, hem bölgesel hem de küresel açıdan güvensizlik ortamı yaratmaktadır hipotezine dayanmaktadır. Hipotezin doğrulaması için "Arktik Bölgesi'nin devletler için stratejik önemi nedir? Arktik Bölgesi'ndeki anlaşmazlıkların uluslararası güvenlik kapsamında içerdiği risk ve tehditler nelerdir? Bölgedeki sorunlar nasıl çözülebilir?" sorularına cevaplar aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arktik Bölgesi, Uluslararası Güvenlik, Kopenhag Ekolü, Aberystwyth Ekolü.

Examination of the Arctic Region with Copenhagen and Aberystwyth School

Abstract

The purpose of this study is to examine the regional and global risks and threats posed by the energy resource potential of the Arctic Region. The problems in the region have been analyzed by the international security theories namely Copenhagen and the Aberystwyth Schools. This study is based on the hypothesis that while the Arctic Region increases regional competition in terms of its natural resource potential and new maritime trade routes, it creates an atmosphere of insecurity both regionally and globally. The following questions were sought to verify the hypothesis: What is the strategic importance of the Arctic Region for the related states? What are the risks and threats of the conflicts in the Arctic Region within the scope of international security? How can the problems in the region be solved?

Keywords: Arctic Region, International Security, Copenhagen School, Aberystwyth School.

* Bu çalışma Aslıhan Genç'in 2020 yılında sunduğu yüksek lisans tezinin ilgili bir bölümünden türetilmiş ve geliştirilmiş halidir.

** Dr. Öğretim Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, E-Mail: serdaryilmaz@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3400-3392

*** E-mail: aslihanngenc@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5592-4513

Geliş Tarihi: 01.12.2020 - **Kabul Tarihi:** 06.04.2021

1. Giriş

Arktik Bölgesi'nin küresel ısınmanın¹ etkilerine bağlı sebeplerle stratejik önemi giderek artmıştır. Bölgede yapılan bilimsel araştırmalar sonucu bölgedeki değerli minerallerin ve doğal kaynakların zenginliğinin farkına varılmıştır. Küresel ısınma ile bölgedeki bu zengin kaynakların çıkarılması, balıkçılık faaliyetlerindeki artış, ticaret yollarından geçişlerin kolaylaşması ve yeni ticaret yollarının açılması ile ticaretin ve turizmin gelişmesi bölgede beklenen olumlu etkilerdendir. Bu olumlu etkilerin devletlere sağlayacağı çıkarların devletler arasındaki rekabeti artırması, bölge halkının geçimini sağladığı gelir sektörlerin değişmesi ihtimali, yaşadıkları adaların sular altında kalma riski sonucu göç etmeleri, sağlıkları ve kültürel devamlılıklarını sağlamaları gibi olumsuz etkiler de mevcuttur. Bölge devletleri kıta sahanlıkları ve münhasır ekonomik bölge belirsizlikleri, bölgedeki doğal kaynakların çıkarılması ve ticaret güzergâhlarında hegemonyalarını güçlendirme istekleri gibi çeşitli çatışmalar yaşamaktadırlar. Bölge devletleri iklim krizinin getireceği felakete odaklanmak yerine ekonomik, ticari ve stratejik avantajları öncelikli hale getirmektedir. Bölgede değişen iklim koşullarıyla birlikte, siyasi ve politik ortam da değişmektedir ve bu durum aslında tüm dünyayı etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı Arktik Bölgesi'ni uluslararası güvenlik teorilerinden olan Kopenhag Ekolü ve Aberystwth Ekolü ile analiz etmektir. Kopenhag Ekolü'nün seçilmesinin nedeni, devletlerin bölgedeki anlaşmazlıkları nasıl birer güvenlik meselesi haline getirdiklerini “güvenikleştirme” kavramı ile analiz etmektir. Aberystwth Ekolü'nün tercih edilme sebebi ise, bölgede yoğun olarak hissedilen iklim krizinin etkilerini ve devletlerin izledikleri güvenlik politikalarının, bireysel güvenlik üzerindeki etkilerini incelemektir. Ayrıca çalışmanın son bölümünde iki güvenlik ekolü karşılaştırılarak, bölgedeki güvenlik sorunlarına çözüm arayışları getirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda devletlerin güvenikleştirmesi gereken meselelerin bireysel güvenlik konuları olduğu kanısına varılmıştır.

¹ Bu çalışmada “küresel ısınma” yerine “küresel ısınma” ifadesi kullanılacaktır. İngiliz profesör Richard Betts 2019 Aralık ayı Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Zirvesi'nde yaptığı konuşmasında “küresel ısınma (global warming) yerine, küresel ısınma (global heating) kelimesinin teknik açıdan daha doğru olduğunu açıklamıştır. “Isınma” ifadesinde kendiliğinden “ısındığı” iması taşıdığı ve söz konusu durumda insanların eylemlerinin etkilerinin sonucu göz ardı edildiği ifadesinde bulunmuştur. Bkz.: <https://journo.com.tr/guardian-artik-iklim-degisikligi-demeyecek> (20.10.2020).

Çalışma bilimsel araştırma metodolojisinden, nitel araştırma yöntemi ile incelenmiştir ve konuyla ilgili olarak metin analizi ile literatür taraması yapılmıştır. Bu çalışma, Arktik Bölgesi sahip olduğu doğal kaynak potansiyeli ve yeni açılacak olan deniz ticaret güzergâhları açısından bölgesel rekabeti artırırken, hem bölgesel hem de küresel açıdan güvensizlik ortamı yaratmaktadır hipotezine dayanmaktadır. Çalışmanın uluslararası güvenlik teorilerinden yola çıkılarak, Arktik Bölgesi'nin stratejik önemi ve uluslararası kamuoyunun güvenliği açısından ne ifade ettiği incelenerek, literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Bölgedeki kıta sahanlıkları ile münhasır ekonomik bölge çatışmalarını ve bunun bir sonucu olarak doğal kaynakların çıkarılması, küresel ısıtma etkileri sonucu aktifleşecek olan deniz ticaret rotalarının ve bölge halkının güvenliğinin sağlanması konuları çalışmanın değindiği konulardandır.

2. Arktik Bölgesi ve Stratejik Önemi

Arktik Bölgesi'ni siyasi, askeri, ekonomik ve hukuki olarak analiz etmek için bölgenin coğrafyasını anlamak gereklidir. Bu coğrafya Kuzey Kutbu ya da Arktik Dairesi olarak bilinmekle birlikte, 66° 33' kuzey enlemlerinde kalan hayali bir dairedir.² Kanada, Norveç Krallığı, Rusya Federasyonu, Alaska (Amerika Birleşik Devletleri), Grönland (Danimarka Krallığı) devletlerinin Arktik Okyanusu'na kıyısı vardır. İzlanda, İsveç ve Finlandiya da bölge devletleri arasında yer almaktadır. Dünya yüzeyinin %6'sını oluşturan bu alandan bahsedilirken okyanus ve kara parçalarını kapsayan bir coğrafi alan olarak bahsedilecektir.³ Çünkü mevsimsel ve iklim krizinin neden olduğu değişim süreci içerisinde buzun erimesine bağlı olarak, bölge coğrafyasında değişimler yaşanmakta ve bu bölgenin coğrafi sınırları net bir şekilde belirlenmemektedir.⁴

Bölgedeki en önemli uluslararası kuruluşlardan biri Arktik Konseyi (Arctic Council)'dir. 1996 yılında Ottawa Bildirgesi ile kurulmuş, hükümetler arası bir forum niteliğindedir.

² Piers Vitebski, "A Homeland", *The Arctic Is*, 2.

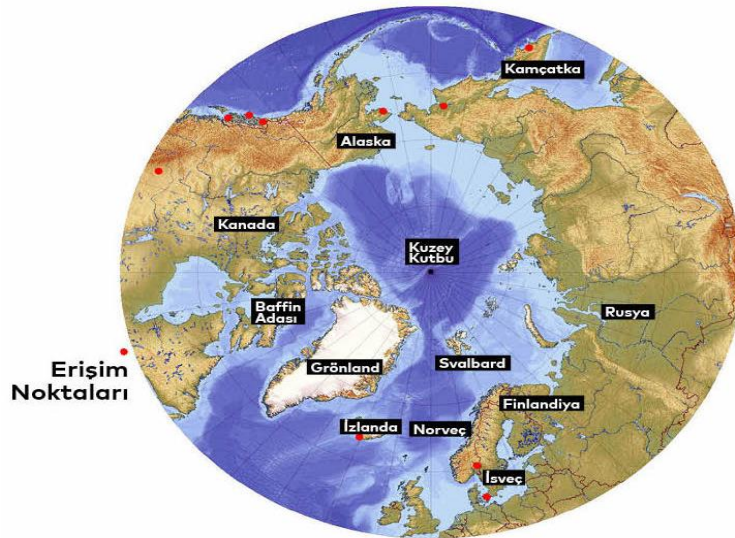
³ Zdenek Kriz and Filip Chrastansky, "Existing Conflicts in the Arctic and the Risk of Escalation: Rhetoric and Reality", *Perspectives* 20, no.1 (2012): 116.

⁴ Selçuk Demirkılınç, "Politik bir Bölge Olarak Arktika'nın Tanımlanışı", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri, Ulusal Çıkarlar*, ed. Harun Gümrükçü, Natalia S. Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan, Tamer İlbuğa (Antalya: Siyasal Kitapevi, 2015), 119.

Kuruluşun hedefleri arasında Arktik devletleri ve Arktik halkları⁵ ile bölgede sürdürülebilir kalkınmayı sağlarken, çevre ile ilgili konularda işbirlikleri oluşturmaktır. Konseyin üye devletleri Kanada, Danimarka Krallığı, Finlandiya, İzlanda, Norveç Krallığı, Rusya Federasyonu, Amerika Birleşik Devletleri ve İsveç Krallığı'dır. Konseyin başkanlıkları devletler arasında iki yılda bir belirlenmektedir.⁶

Harita 1. Arktik Bölge Haritası⁷

Bölgenin stratejik öneminin artması, iklim krizinin etkilerini belirginleştirmesi ile bölge coğrafyasının uğrayacağı çok boyutlu değişimlerden kaynaklanmaktadır. Bölge 2036 yılında son buzla kaplı yaz mevsimini yaşayacaktır.⁸ Arktik Bölgesi değerli mineraller ile petrol, kömür ve gaz rezervleri bakımından önemli bir coğrafyadır. Eriyen buzullar sonucu bölgeye ulaşım ve bölgedeki doğal kaynakların çıkarılması kolaylaşacaktır. Bölgede, dünya petrolünün %10'u ve gazın %25'i çıkarılmaktadır. İklim değişikliğinin bir sonucu olarak, bölgeden çıkarılması kolaylaşan petrol ve doğalgaz, enerji sektörünü etkilemektedir.⁹

⁵ Arktik'de yerleşim bölgeleri sekiz Kuzey Kutup ülkesinde yaşayan 40'm üzerinde farklı etnik gruplar bulunmaktadır. Arktik Atlas Üniversitesi'ne (University of the Arctic Atlas) göre Arktik halklarının sayısı 13.1 milyon olarak açıklanmaktadır. Yerli halklar küçük, dağınık topluluklar şeklinde yaşamaktadır. Bu halklar arasında Saamiler, Nenets, Inuit, Yupik, Evenk, Khanty, Chukchi halkları bulunmaktadır. Bkz.: <https://www.arcticcentre.org/EN/arcticregion/Arctic-Indigenous-Peoples> (20.10.2020).

⁶ <https://arctic-council.org/en/about/> (20.10.2020).

⁷ <https://www.arcticcentre.org/EN/arcticregion/Maps/definitions>.

⁸ Jason Treat ve Ryan Williams, "Kuzey Kutbu: Sular Isınıyor", *National Geographic Türkiye*, (2019), 57.

⁹ Gunnar S. Eskeland ve Line Sunniva Flottorp, "Climate Change in the Arctic: A discussion of the Impact on Economy Activity", *The Economy of the North*, 85.

Kuzey bölgelerde turizm faaliyetlerinin hava sıcaklıklarının artması ile canlanması beklenmektedir. Bölgedeki kar ve buz manzaraları, yaban hayatı, bitki örtüsü turistlerin dikkatini çekmektedir.¹⁰

Bölgenin dünya ticaretine olan etkileri incelendiğinde, dünya ticaretinin yaklaşık %95'inin deniz ticareti ile yapıldığı bilinmektedir.¹¹ Bölgedeki buzulların erimesiyle birlikte yeni oluşacak deniz ticaret yolları bu faaliyetleri canlandıracaktır. Buna ek olarak, bölgedeki petrolün, deniz dibinden çıkarılırken ya da gemiler vasıtasıyla taşınırken, denize sızma ihtimali çevrenin kirlenmesi sonucunu meydana getirebileceği gibi, petrol ararken deniz buzunun gemiler tarafından kırılması, bölgedeki buzların erime hızını artırmaktadır. Tüm bu faktörler ise bölgede etik problemler oluşturmaktadır.¹²

Dünyadaki balıkçılık faaliyetlerinin %10,1'i ise bu bölgeden sağlanmaktadır. Küresel ısınmanın bir sonucu olarak deniz sıcaklığındaki artış ve deniz asit seviyesindeki değişimlerin, bölge deniz canlıları popülasyonunu etkilemesi ve göç yollarının farklılaşmasına neden olacaktır.¹³

Bölgedeki deniz ticaret yollarına değinecek olursak eğer, Rusya Federasyonu'nun Kuzey Deniz Rotası (Сéверный морскóй путь) adını verdiği ve en büyük deniz rotalarından biri olan Kuzeydoğu Geçidi (The Northern Sea Route – NSR) bunlardan ilkidir. Avrupa ve Asya güzergahında bulunan bu rota ile iki kıta arasındaki mesafeyi 21.000 kilometreden, 12.800 kilometreye düşürmektedir.¹⁴ Bu rota ilk kez 2009 yılında kullanılmıştır.¹⁵ İkinci olarak Kuzeybatı Geçidi (The Northwest Passage- NWP) buzla kaplı dar, sığ ve çok fazla buz labirentlerinden oluşan bir geçittir. Kuzey Atlantik ile Kuzey Pasifik okyanuslarını bağlamaktadır.¹⁶ Bu rota temmuz-ekim arası 3-5 aylık bir gemi geçiş dönemine sahiptir¹⁷ ve

¹⁰ Eskeland ve Flottorp, a.g.e., 86.

¹¹ Kadir Sancak, "Deniz Hukukuna İlişkin Temel Egemenlik Alanları Bağlamında Arktik'teki İhtilafli Alanlar ve Hukuki Durum", *Uluslararası İktisadi ve İdari İnceleme Dergisi* 23, (2019):19.

¹² <https://climate.copernicus.eu/helping-shipping-industry-adapt-climate-change> (08.10.2020).

¹³ Eskeland ve Flottorp, a.g.e., 84.

¹⁴ Miaojia Liu ve Jacob Kronbak, "The Potential Economic Viability of Using the Northern Sea Route (NSR) as an Alternative Route Between Asia and Europe", *Journal of Transport Geography* 18, no.3 (2010): 435.

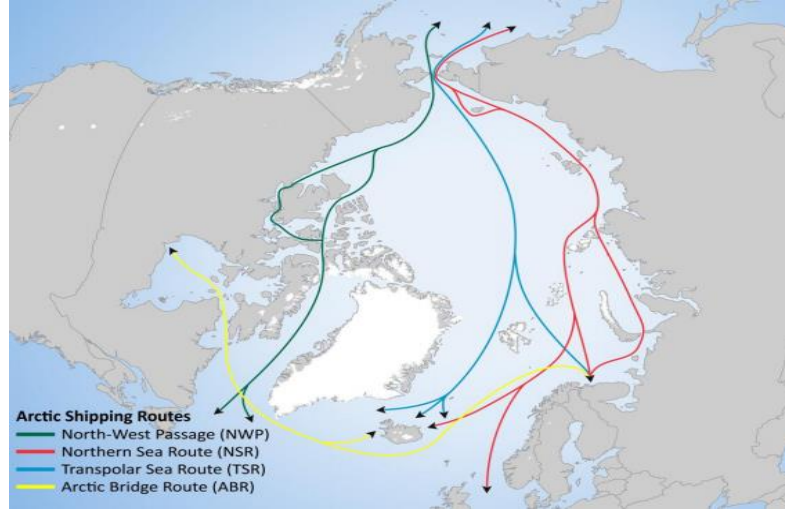
¹⁵ <https://www.britannica.com/topic/Northeast-Passage> (11.10.2020).

¹⁶ Christopher Mark Macneill, "Gaining Command and Control of The Northwest Passage: Strait Talk on Sovereignty", *Ocean & Coastal Law & Policy, The University of Denver Sturm College of Law*, (2007): 4.

ilk kez 2014 yılında Kanada ile Çin arasında bir kargo gemisi tarafından ile kullanılmıştır.¹⁸

Harita 2. Arktik Denizcilik Rotaları¹⁹

Üçüncü olarak Arktik Köprüsü Rotası (Arctic Bridge Route-ABR) ilk kez 2007 yılında kullanılmıştır ve Asya ile Avrupa arasında çok sık kullanılan bir ticaret rotasına dönüşmesi muhtemeldir.²⁰ Son olarak Transpolar Deniz Rotası (Transpolar Sea Route-TSR) aracılığı ile Arktik'in tam ortasından geçiş sağlanacak şekilde, Bering Boğazı'na ulaşılması amaçlanmaktadır. Ancak bu güzergah şu anda tamamen buzla kaplı olduğu için bu rota şu anda bir varsayım niteliği taşımaktadır.²¹

3. Bölge Devletleri Anlaşmazlıkları

Bölgedeki askeri güvenlik sorunlarının başında doğal kaynakların çıkarılması, devletlerin kıta sahanlıklarını ve münhasır ekonomik bölgelerini genişletme istekleri sonucu sınır anlaşmazlıkları ve deniz ulaşım güzergâhlarının statüsü gibi sorunlar bulunmaktadır.²² Rusya, sınır anlaşmazlıkları ve geçitlerin statüsü ile ilgili olarak Arktik Beş (Arctic Five-A5)²³

¹⁷ Donat Pharand, "The Arctic Waters and the Northwest Passage: A Final Revisit", *Ocean Development and International Law* 8, no.3 (2007): 3.

¹⁸ Michael Byers ve Emma Lodge, "China and the Northwest Passage", *Chinese Journal of International Law*, (2019): 57.

¹⁹ https://arcticyearbook.com/images/yearbook/2012/Scholarly_Papers/14.Humpert_and_Raspotnik.pdf.

²⁰ <https://arcticbridge.com/> (18.10.2020).

²¹ <https://www.thearticinstitute.org/future-arctic-shipping-transpolar-sea-route/>(18.10.2020).

²² Robert Huebert, "The Newly Emerging Arctic Security Environment", *Canadian Defence and Foreign Affairs Institute*, (2010): 23.

²³ A5 ifadesi Arktik Okyanusu'na kıyısı olan beş devletin (ABD, Rusya, Norveç, Kanada ve Danimarka)

ülkeleri arasında sorunlar yaşamaktadır.²⁴ Bu sorunları incelemeden önce bölgedeki uluslararası kuruluşlara değinmek gerekmektedir.

İlk olarak Arktik Konseyi (Arctic Council) bölgede hükümetler arası bir forum olarak varlığını sürdürürken, askeri bir güvenlik önlemi alamamaktadır ve bölgedeki sorunları çözücü bir mercii niteliğinde değildir.²⁵ İkinci olarak Uluslararası Denizcilik Örgütü (International Maritime Organization-IMO) bölgede “Kutup Kodu” (Polar Code) oluşturarak, bölgede denizcilik faaliyetlerinin güvenle sağlanması ve deniz çevresinin korunması ile ilgilenmektedir.²⁶ NATO’nun bölge ile ilgili bir politika beyanı bulunmamaktadır, ayrıca bölge devletleri tarafından bu kuruluşun bölgedeki varlığı, Rus tehdidini artırdığı gerekçesiyle hoş karşılanmamaktadır.²⁷ Bölgedeki kıta sahanlığı, karasuları ve münhasır ekonomik bölge sorunları ise Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS/ United Nations Convention on the Law of the Sea-UNCLOS) baz alınarak çözülmeye çalışılmaktadır.

Bölgedeki temel anlaşmazlıklar üç temel noktada incelenmektedir. Bu anlaşmazlık noktaları ilk olarak kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge üzerindeki çatışmalardır, sonrasında geçitler ve boğazlar üzerindeki çatışmalar ile kara parçaları üzerindeki çatışmalardır.²⁸

En önemli sorunların başında kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar şunlardır:

1. Amerika Birleşik Devletleri ile Rusya Federasyonu’nun Bering Boğazı üzerindeki hak iddiaları

kısaltmasıdır. Arktik Sekiz (Arctic Eight, A8) ise bölgede hak iddia eden Finlandiya, İsveç ve İzlanda’yı da kapsamaktadır. Selçuk Demirkılınç, “Bölgeselcilik Teorisi çerçevesinde Arktika Bölgeselciliği”, *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar*, ed. Harun Gümrükçü, Natalia S. Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Antalya: Akdeniz Üniversitesi Yayınevi, 2015), 56-57.

²⁴ Huebert, *a.g.e.*, 23.

²⁵ Declaration on the Establishment of the Arctic Council, (Kanada Ottawa, 1996). Bkz.: https://oarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y.

²⁶ International Maritime Organization, <http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx> (20.12.2019).

²⁷ Heather A. Conley, Terry Toland, Jamie Kraut, Andreas Osthaugen, “A New Security Architecture for the Arctic an American Perspective”, *Center for Strategic and Internatioanl Studies*, (2012): 30.

²⁸ Zdenek Kriz and Filip Chrastansky, “Existing Conflicts in the Arctic and the Risk of Escalation: Rhetoric and Reality”, *Perspectives* 20, no. 1 (2012): 117.

2. Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada arasında yaşanan Beaufort Denizi hak iddiaları
3. Norveç Krallığı ile Rusya Federasyonu arasındaki Barents Denizi iddiaları
4. Rusya, Kanada ve Danimarka arasındaki Lomonosov Sırtı kıta sahanlığı sorunu
5. Rusya Federasyonu, ABD ve Kanada'nın arasındaki Alpha-Mendeleyev Sırtı kıta sahanlığı sorunu

Bering Boğazı sorunu, Amerika ve Rusya arasında yaşanmaktadır. İki devlet sınırın kesin olarak belirlenmesi amacı ile 1 Haziran 1990 tarihinde “Deniz Alanlarının Sınırları Hakkında” anlaşma imzalamıştır. Münhasır ekonomik bölge sınırı olarak Chuckchi Denizi ve Bering Denizi ile Kuzey Kutup Denizi ve Pasifik Okyanusu belirlenmiştir. Amerika tarafı anlaşmayı onaylarken, Rusya, anlaşmayı günümüze kadar de facto²⁹ olarak uygulamaktadır.³⁰

İkinci olarak Beaufort Denizi sorunu Amerika ve Kanada arasında yaşanmaktadır. Kanada'nın Yukon bölgesi ile Amerika'nın Alaska eyaleti arasında kalan sığ denizlerden biridir ve petrol ile doğalgaz bakımından oldukça zengin bir bölgedir, fakat iklim koşullarının şu an için elverişli olmamasından dolayı bölgeye ulaşım zordur ve kaynakların çıkarılma maliyeti de yüksektir. Amerika bu alan içerisindeki sınırların net çizilmesini istemiştir ve Beaufort Deniz sınırı tartışması, iki devlet arasında diplomatik yollarla çözüme ulaştırılmaya çalışılmıştır. 2013 yılında Kanada, Kıta Sahanlığı Sınırlama Komisyonu'na³¹ bölge ile ilgili iddialarını kanıtlamaları için başvuru yapma hakkını doldurmuştur.³² İki devlet arasında bölge ile ilgili herhangi bir nihai anlaşma ise henüz yapılmamıştır.³³

Barents Denizi sorunu, Norveç ve Rusya arasında, Sovyetler Birliği dönemine kadar uzanan, sınır problemlerini içermektedir ve iki devlet arasında uzun süre çözümsüzlüğe neden olmuştur. Özellikle Norveç, Barent Denizi'nde Sovyetler Birliği ile çakışan sınırlarından ötürü

²⁹ De facto kavramı, bir olgudan bahsetmektedir. Gerçekte var olan ve gerçekliği tanınan fakat hukuki olarak bir tanınırlığı olmayan olaylardan bahsederken kullanılmaktadır.

³⁰ Partial Revised Submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in Respect of the Continental Shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean, Executive Summary, (2015): 11.

³¹ Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin II. Ek'ine göre düzenlenmiştir. Komisyonun sekreterliği BM Genel Sekreterlik tarafından yürütülmektedir. Kıyı devletleri kıta sahanlıklarını genişletmek istediklerinde bu komisyona 76. Maddesi ile başvurabilmektedirler. Komisyon bu devletlere bilimsel araştırmalar yapma konusunda yardımcı olmaktadır.

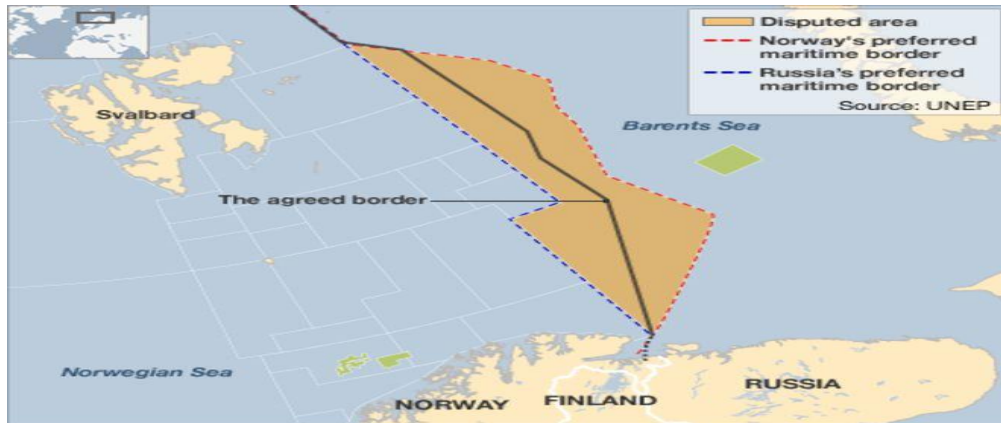
³² Kriz ve Chrastansky, a.g.e., 118.

³³ <https://www.thearcticinstitute.org/an-old-problem-a-new-opportunity-a-case-for-solving-the-beaufort-sea-boundary-dispute/> (15.10.2020).

balıkçılıkla ilgili problemler yaşamıştır.³⁴ 1920 yılında Svalbard Anlaşması sonucu, iki devlet arasındaki sınır genişletilmiştir ve bu alanda yer alan takımadaların tümünün Norveç'e ait olduğu kabul edilmiştir. Anlaşma sonrası münhasır ekonomik bölge ile ilgili Norveç ve Sovyetler Birliği arasında çeşitli problemler yaşanmıştır. Sovyetler Birliği ile sınır olarak, 1957 yılında Norveç'in en doğusunda bulunan, Varangerfjord fiyortu³⁵ kabul edilmiştir. 2007 yılında iki devletin görüşmeleri sonrası bu sınır 73 kilometre genişletilmiştir. Eylül 2010'da Norveç'in Arktik Okyanusu kıta sahanlığı yetkileri Barent Denizi kuzeyine kadar genişletilmiştir.³⁶ Böylece 7 Temmuz 2011'de iki devlet Barents Denizi ve Kuzey Buz Denizi'nde Denizcilik Sınırlaması ve İşbirliği Anlaşmasını imzalayarak, anlaşmazlığı gidermiştir.³⁷ Bu anlaşma ile devletler, balıkçılık faaliyetleri ile petrol ve gaz kaynaklarının çıkarılması ile ilgili hukuki bir ortam oluşturmuştur.³⁸

Harita 3. Rusya Federasyonu ve Norveç Krallığı Arasındaki Barents Denizi Sınırı³⁹

Lomonosov Sırtı⁴⁰ sorunu Rusya, Kanada ve Danimarka devletlerinin, her birinin kıta sahanlıklarının çatışması sonucu ortaya çıkan bir sorundur. Arktik Okyanusu'nun en büyük

³⁴ <https://www.thearcticinstitute.org/norway-russia-avoid-conflict-svalbard/> (20.11.2020).

³⁵ Fiyort bir kıyı tipidir. Kuzey kutup bölgelerinde komşu kıyılarda oluşan dik yamaçlı ve derin alt kesimlerinin deniz altında kalmasıyla oluşmuş körfezlerdir.

³⁶ Oktay Ateş, *Rusya Federasyonu'nun Arktik Politikası*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2017), 32.

³⁷ Partial Revised Submission of the Russian Federation..., (2015), 9-10.

³⁸ İvan Mazur, "Arktika Global Dünyanın Gelişiminde Bifürkasyon Noktası", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri, Ulusal Çıkarlar*, çev.: Natalia Shulgina Şanlı, ed.: Harun Gümrükçü, Natalia S. Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Antalya: Siyasal Kitapevi, 2015), 153.

³⁹ <https://www.bbc.com/news/business-11299024>.

⁴⁰ Arktik Bölgesi'ndeki sırtlar (Denizaltında bulunan sıradağ zincirleri sırt olarak da bilinmektedir.) Gakkel Sırtı, Alpha-Mendeleyev Sırtı ve Lomonosov Sırtı'dır.

ikinci sırtı olan Lomonosov Sırtı, Arktik'i Sibirya'dan Grönland'a bağlamaktadır.⁴¹ Rusya, Sibirya'nın bir uzantısı olduğu gerekçesiyle, Lomonosov Sırtı ve Alfa-Mendeleyev Sırtı kıta sahanlığını 200 deniz mili ötesinden, 350 deniz mili mesafesine çıkarma amaçlı, 20 Aralık 2001 tarihinde Kıta Sahanlığı Sınırları Komisyonu'na, BMDHS 76. Maddesi⁴² uyarınca başvurmuştur. Fakat delil yetersizliği sebebiyle bu başvuru reddedilmiştir. 2004 yılında Norveç, Amerika ve Danimarka bölgede kıta sahanlığı ile ilgili hak taleplerinde bulunmuşlardır. Danimarka, Grönland ve Faroe Adaları'nın kendi doğal kara uzantısı⁴³ olduğunu iddia ederken, Amerika bu alanların hiçbir devlete ait olmadığını savunmaktadır.⁴⁴ Kanada aynı alan için 2006 yılında kıta sahanlığını genişletmek için başvurmuştur ve hak iddia ettiği alanlar arasında Lomonosov Sırtı, Alpha-Mendeleyev Sırtı ile Ellesmere Adaları üzerinde bulunmaktadır.⁴⁵

2015 yılında Rusya yaptığı araştırmalar sonucunda komisyona yaptığı başvuruyu yenilenmiştir. Komisyon, tarafların iddialarını 4 Mayıs 2019 tarihine kadar tamamlamalarını istemiştir. 1 Temmuz-16 Ağustos 2019 tarihleri arasında toplanan komisyon, Lomonosov Sırtı, Alpha-Mendeleyev Sırtı ile Podvodnikov Havzası'nın birer su altı platosu olduğunu ve Rusya'ya ait olduklarını kabul etmiştir. Ancak Kanadalı ve Norveçli yetkililer buna tepki göstermiş ve kendi iddialarını kanıtlamak için çalışmalarının devam edeceğini dile getirmişlerdir.⁴⁶

Alpha-Mendeleyev Sırtı Arktik Okyanusu'nda bulunan ve iklim değişkenliği sonucu en belirsiz olan sırtlardan biridir. Rusya, Amerika ve Kanada arasında bu alanla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu alan Kanada Havzası'nda bulunan ve Kanada, Rusya ile Amerika arasında kalan bir alandır. Rusya bu alanda en geniş hak iddiasında bulunarak, yaklaşık 1.2 milyon km²'lik alanın kendilerine ait olduğu tezini savunmaktadır. Amerika ve Rusya arasında bu alan

⁴¹ Weber, a.g.e., 661.

⁴² BMDHS 76. madde 5. bende göre, devletlerin kıta sahanlıkları ile ilgili olarak kıyıdaş ülkelere 200 deniz mili genişlikteki kıta sahanlığının, 350 deniz miline çıkarılması gereken şartlar ispatlandığında yapılabilmektedir. Bkz.: Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi (UNIC), (Ankara, 2001), 26.

⁴³ Duncan E. J. Currie, "Sovereignty and Conflict in the Arctic Due to Climate Change: Climate Change and the Legal Status of the Arctic Ocean" (2007): 9.

⁴⁴ Weber, a.g.e., 661.

⁴⁵ Sancak, a.g.e., 26.

⁴⁶ <https://thebarentsobserver.com/en/arctic/2019/11/russia-winning-support-its-claims-arctic-shelf-says-chief-negotiator> (20.11.2020).

Amerasia Havzası olarak belirlenmiştir, fakat bu alandaki Gakkel Sırtı ayrı tutulmuştur. Rusya bu alandaki iddialarını ise iklim koşullarının elverişli olmaması gerekçesiyle kanıtlanamamaktadır.⁴⁷

Arktik Bölgesi'nde yaşanan sorunlardan bir diğeri, geçitler ve boğazlar üzerindeki sorunlardır. Bu sorunların çoğu geçitlerin kıyı devleti karasularına mı ait olduğu ya da uluslararası sulara mı dahil edilmesi gerektiği ile ilgili olarak karar birliğinin sağlanamamasından kaynaklanmaktadır. Bölgedeki geçit ve boğazlarla ilgili sorunlar şunlardır:

- 1.Kuzeybatı Geçidi
- 2.Kuzey Deniz Rotası (Kuzeydoğu) Geçidi statü sorunu
- 3.Bering Boğazı

Kuzeybatı Geçidi sorunu, Kanada ve Amerika arasında yaşanmaktadır.⁴⁸ Kuzeybatı Geçidi sınırları içerisinde yer alan Lomonosov ve Alpha-Mendeleyev Sırtları ile ilgili olarak yukarıda belirtildiği üzere Kanada ve Rusya arasında da deniz yetki sınırları sorunu yaşanmaktadır. Bölgede Arktik Takımadaları esas hat olarak kabul edilmiştir ve Kanada bu alanın kendi iç sularına ait olduğunu iddia etmektedir. Amerika ve Avrupa Birliği (AB) ise bu alanın uluslararası sular içerisinde yer aldığını savunmaktadır. Kuzeybatı Geçidi, Pasifik Okyanusu ile Atlantik Okyanusu aracılığı ile Arktik'in Asya ve Avrupa'ya açılan kapısı niteliğindedir.⁴⁹ Kanada Arktik Takımadaları etrafında düz taban çizgisi çekerek, bu alanda kendi kutupsal egemenlik hak iddialarında bulunmaktadır. Amerika, BMDHS'nin 38. maddesi gereği bu alanın transit geçiş hakkına sahip olduğunu savunarak, bu alanı uluslararası bir boğaz olarak kabul etmektedir.⁵⁰

Kanada, bölgede deniz kirliliğinin önlemek amaçlı kıta sahanlığını genişletmek istediğini ileri sürmektedir. Bu amaçla 1970 tarihli Arktik Su Kirliliğini Önleme Eylemi'ni oluşturmuştur ve bahsi geçen alanda kıta sahanlığını 100 mile çıkarmıştır. Sonrasında iki devlet 1988 yılında

⁴⁷ Weber, a.g.e., 660-663.

⁴⁸ Melissa Bert, "The Arctic is Now: Economic and National Security in the Last Frontier", *The Journal of the National Committee on American Foreign Policy* 34, no. 1(2012): 11-12.

⁴⁹ Molly Watson, "An Arctic Treaty: A Solution To The International Dispute Over The Polar Region", *Ocean and Coastal Law Journal* 14, no. 2 (2009): 318.

⁵⁰ Macneill, a.g.e., 2.

Arktik İşbirliği Antlaşması'nı imzalamıştır ve bölgede seyrüsefer ve doğal kaynakların çıkarılması ile ilgili düzenlemeler oluşturulmuştur. 30 Eylül 2015 tarihinde ise Kanada su kirliliğini önleme amaçlı olarak, kıta sahanlığını 200 deniz miline çıkarmıştır. İki devlet zaman zaman sınırlarla ilgili sorunlar yaşamaya devam etmektedir.⁵¹

Diğer bir geçit sorunu Amerika ve Rusya arasında, Kuzey Deniz Rotası ya da Kuzeydoğu Geçidi olarak da bilinen geçidin statüsü ile ilgili anlaşmazlıktan kaynaklanmaktadır. Bu rota 1904-1905 Rus-Japon Savaşı sırasında kullanılan stratejik bir rota olmuştur. Rusya bu rotayı Süveyş Kanalı ve Malakka Boğazı'na karşı alternatif bir güzergâh olarak kullanmak istemektedir. Bu sebeple bu alanı iç sularına ait olarak tanımlarken, Amerika bu alanın uluslararası sulara dâhil olduğunu savunmaktadır.⁵²

Geçitler ve boğazlar üzerindeki son sorunlu bölge Bering Boğazı'dır ve Amerika ile Rusya arasında yaşanmaktadır. İki devlet 1990 tarihli Bering Boğazı Anlaşması'nı imzalayarak, sınırı 1.600 deniz mili genişlikteki Baker-Shervardnadze Hattı bölgede sınır olarak belirlemiştir. Buna ek olarak Bering Denizi, Bering Boğazı ve Chukchi Denizi'nin de bu alandaki sınırları belirlenmiştir. Fakat Amerika anlaşmayı yürürlüğe koyarken, Rusya anlaşmayı uygulamamaktadır.⁵³ Bu bölgedeki olumlu gelişmelerden biri ise, 1988 yılında Ortak Balıkçılık Anlaşması'nın imzalanması ile devletler arasındaki sorunun barışçıl yollarla aşılmasına çalışılması olmuştur. Bu anlaşma devletlerin hem iç hukuklarına hem de uluslararası hukuka etki etmiştir. 2013 yılında değişen iklim ve çevre koşulları sonucunda balıkçılık faaliyetleri ile ilgili olarak Geliştirilmiş Balıkçılık İşbirliği Ortak Bildirisi ile de bölgedeki zengin canlı kaynakları üzerindeki bu anlaşma revize edilmiştir.⁵⁴

Son olarak bölgedeki deniz yetki alanları dışında kalan kara parçaları üzerinde yaşanan sorunlara değinecek olursak bu sorunlar şu şekildedir:

⁵¹ <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/A-12/index.html> (06.04.2020).

⁵² Michael Byers, "International Law and the Arctic", *Cambridge Studies in International and Comparative Law*, (United Kingdom: Cambridge University Press, 2013): 144.

⁵³ Byers, a.g.e., 32-33.

⁵⁴ Aybüke İnan Şimşek, "Arktika Bölgesi'ndeki Deniz Yetki Alanlarındaki Çatışmalara Genel Bakış" Güvenlik", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, ed.: Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek, Güneş Ersoy (Antalya: Efil Yayınları, 2016), 100.

1.Rusya Federasyonu ve Norveç Krallığı arasında Svalbard Takımadası Statü Sorunu ile Balıkçılık Sorunu

2.Kanada ve Danimarka arasında Hans Adaları sınır tartışması

Svalbard Takımadası statü sorunu ve balıkçılık ile ilgili tartışmalar Rusya ile Norveç arasında yaşanmaktadır. Bölgedeki sorunla ilgili olarak Kanada 2006 yılında Kıta Sahanelikleri Kısıtlama Komisyonu'na başvurarak, Svalbard Takımadaları, Jan Mayen Adası, Loop Çukuru, Banana Çukuru ve Batı Nansen Havzası ile ilgili hak iddialarında bulunmuştur. Fakat bu alanlar Norveç'in kara sınırlarından bile daha geniş bir alanı kapsamaktadır ve ülkenin sınırları Arktik'e kadar uzanmadığı için bu iddiaları gerçekçi bir çerçevede değerlendirilmemektedir.⁵⁵

1920 tarihli Svalbard (Spitsbergen ismiyle de bilinir) Anlaşması ile Svalbard Takımadaları'nın Norveç'e ait olduğu kabul edilmiştir ve bu adalarda diğer devlet halkları da Norveç halkları ile aynı haklara sahiptir. Aynı zamanda bu alanda devletlerin eşit avlanma, doğal kaynakların araştırılması, çevre araştırmalarının yapılması ile eşit ticari imkanlardan yararlanılması hakları mevcuttur. Rusya ve Norveç ise bu alanda balıkçılıkla ilgili sorunlar yaşamaktadır. Norveç, Svalbard Takımadalarının kıta sahanlığının kendisine ait olduğunu savunmaktadır ve bölgeye kimi zaman savaş uçakları ile askeri gemilerini göndermektedir. Rusya ise bu durumlardan duyduğu rahatsızlığı beyan ederek, bu alanın askeri faaliyetlerden ve güç gösterilerinden uzak tutulması gerektiğini savunmaktadır. Adaların coğrafi konumu Rusya için kimi zaman bir güvenlik riski oluşturmaktadır ve bu bölgedeki askeri hareketliliği ülkesi adına bir güvenlik tehdidi olarak değerlendirmektedir.⁵⁶

Diğer bir sorun ise Kuzeybatı Geçidi içerisinde yer alan Hans (Turkupalık diye de adlandırılmaktadır) Adası'dır. Bu ada, Grönland ve Baffin Körfezi arasında Atlantik ile Pasifik Okyanusu arasındaki 22 mil genişliğinde, Nares Boğazı'nın ortasında, küçük ve ıssız bir adadır. Danimarka ve Kanada arasında yer alarak, her iki devletinde 12 mil deniz sınırı içerisinde bulunmaktadır.

⁵⁵ Stephanie Holmes, "Breaking the Ice: Emerging Legal Issues in Arctic Sovereignty", *Chicago Journal of International Law* 9, no.1 (2018): 338.

⁵⁶ Kriz ve Chrastansky, a.g.e., 121.

Harita 4. Hans Adası⁵⁷

Bu kara parçasının etrafında yapılabilecek balıkçılık faaliyetleri ve doğal kaynakların çıkarılması ihtimallerinden dolayı, iki devlet için önem arz etmektedir. Kanadalılar 1984 yılında adayı ziyaret ederek, kendi bayraklarını dikmiştir ve bir şişe Kanada viskisini adada bırakmışlardır. Danimarka ise adayı bir süre sonra ziyaret ederek kendi bayraklarını dikmişlerdir ve bir şişe Danimarka likörünü “Danimarka adasına hoş geldiniz” yazısı ile bırakmışlardır. Bu olay “Viski Savaşı” olarak da bilinmektedir.⁵⁸ Her iki devletin akademisyenleri ise adanın ikiye bölünmesi ve ortak bir mülkiyet hakkı oluşturulması gerektiğini dile getirmiştir. İki devlet 2018 yılında bir görev gücü oluşturarak adaya ilgili bir karara varılması sonucuna varılmıştır. Adanın iki bayrak ve iki şişe altında paylaşılması durumu ise şu an belirsizliğini korumaktadır.⁵⁹

4. Uluslararası Güvenlik Teorileri

Uluslararası güvenlik çalışmaları, uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde farklı bir kuram olarak değil de, Birinci Dünya Savaşı sonrası, dünya barışının devamlılığının sağlanması için yapılan çalışmalar ile disiplinde yer edinmeye başlamıştır. Bu çalışmada uluslararası eleştirel güvenlik teorilerinden Kopenhag Ekolü ve Aberstwyth Ekolü ile incelenecektir.

⁵⁷ <https://www.arctictoday.com/denmark-canada-agree-come-agreement-disputed-island/>.

⁵⁸ <https://www.nytimes.com/2016/11/08/world/what-in-the-world/canada-denmark-hans-island-whisky-schnapps.html> (20.11.2020).

⁵⁹ <https://www.arctictoday.com/denmark-canada-agree-come-agreement-disputed-island/> (20.11.2020).

4.1. Kopenhag Ekolü

Kopenhag Ekolü, Kopenhag Çatışma ve Barış Araştırma Enstitüsü'nde (Conflict and Peace Research Institute) oraya çıkmıştır. Bu Ekol Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde gibi akademisyenler tarafından temsil edilmiştir.⁶⁰ Kopenhag Ekolü askeri güvenlik, siyasi güvenlik, ekonomik güvenlik, çevresel güvenlik, sosyal güvenlik olmak üzere güvenliği beş boyutta ele alarak, bu kavramın kapsamını genişletmektedir.⁶¹ Güvenliğin sektörel analizine ek olarak güvenikleştirme teorisi ve bölgesel güvenlik kompleksi bu ekolün güvenlik analizlerindedir.⁶²

Kopenhag Ekolü güvenikleştirme kavramı, herhangi bir meselenin tehdit ve risk içeren bir durum olarak algılanması sonucu, bu meselenin güvenlik sorunu haline gelmesidir. Ekolün öncülerinden Barry Buzan ve Ole Waever, bir sorunun güvenikleştirilmesi için üç unsurun gerekli olduğunu açıklamıştır. Bunlardan ilki toplumsal tepkidir. Güvenliğin sağlanması için, toplum kendi güvenliğine karşı bir risk ve tehdidin olduğuna inanmalıdır.⁶³ İkinci olarak güvenlik sorununun güvenikleştirilmesi için legal bir otorite figürü olmalıdır. Son olarak toplum bu güvenlik sorununu benimsediğinde, otorite sahibi aktör için güvenikleştirilen meseleye karşı, olağanüstü tedbirlerin alınması ve olağanüstü araçların kullanılmasının önündeki engeller kaldırılacaktır.⁶⁴

Ekole göre güvenlik siyasi bir kavramdır ve güvenlik sorunu, meseleyi nasıl değerlendirdiğinizle ilgilidir. Bir meselenin sorun oluşturduğunun tespit edilmesi ve değerlendirilmesi ile mesele artık bir soruna dönüşür ve bu durum güvenikleştirme (securitization) olarak adlandırılır. Yani güvenlik sorunları aktör/aktörler (legal siyasi ya da askeri otorite) aracılığı ile oluşturulur. Aktör, bir sorunu güvenlik sorunu haline getirmeyi

⁶⁰ Sait Yılmaz, *Uluslararası Güvenlik Teori, Pratik ve Gelecek*, (Ankara: Kaynak Yayınları, 2017), 88.

⁶¹ Barry Buzan, Ole Waever, Jaap Wilde, *Security-A New Framework for Analysis*, (Colorado Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998), 21-49.

⁶² Ceyhan Çiçekçi, *Uluslararası Güvenlik Çalışmaları: Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Güvenlik Kuramı*, (İstanbul: Kriter Yayınları, 2012), 42.

⁶³ Buzan, Waever ve Wilde, a.g.e., 33.

⁶⁴ Ole Waever, *Securitization and Desecuritization*, On Security, ed.: R.D.Lipschutz (New York: Columbia University Press, 1995), 46.

seçerse, güvenlik siyasetini belirlemiş olur.⁶⁵ Güvenikleştirme aktöre sağladığı otoriteden dolayı siyasi bir tercih olarak kabul edilmektedir.⁶⁶ Meseleyi güvenikleştiren aktör olağanüstü tedbirler alabilir hale gelmektedir ve gerekirse bütçeden kaynak ayırabilir, şiddet içeren eylemlere başvurabilir ve çeşitli kısıtlamaları uygulayabilmektedir.⁶⁷

Kopenhag Ekolü güvenikleştirilen sorunun “güvenlik dışına çıkarılması” gerektiğini savunmaktadır. Güvenlik sorunları böylece politik olarak konuşulabilir ve çözümü için çeşitli yöntemler izlenebilir hale getirilmektedir. Ekol bu noktada devlet bekasını ilgilendiren konuların güvenikleştirilmesi gerektiğini savunurken; bunun dışında kalan tüm sorunların güvenikleştirilmeden, normal siyasi süreçler içerisinde, konuşularak çözülmesini savunmaktadır. Güvenlik sorununu, güvenlik dışına çıkarmanın temel gerekçeleri ise ilk olarak güvenliğin kapsamının genişlemesi ile çözümünün zor bir durum haline gelmesidir. Ayrıca güvenlik sorununa karşı alınacak olan olağanüstü eylemlerin ne tür sonuçlar meydana getireceğinin bilinmemesinden kaynaklanmaktadır.⁶⁸

4.2. Aberystwyth Ekolü

Aberystwyth Ekolü, İngiltere'nin Galler bölgesindeki Aberystwyth Üniversitesi akademisyenlerinin eleştirel güvenlik kuramlarına yapmış oldukları katkılar sonucu ortaya çıkmıştır ve bu ekolün Galler Ekolü (Welsh School) olarak da bilinmesine sebep olmuştur. Ken Booth, Richard Wyn Jones, Andrew Linklater ve Türkiye'de de Pınar Bilgin bu ekolün temsilcilerindedir. “Özgürleşme” (emancipation) kavramı, Aberystwyth Ekolü içerisinde öne çıkan kavramlardan biridir. Horkheimer'a göre özgürleşme, “bireyin sıkıntı ve güçlüklerden kurtularak mutluluğun artması” anlamına gelmektedir.⁶⁹ Bu kapsamda bireyler üzerindeki politik, ekonomik ve kültürel kısıtlamalar kaldırıldığında, temelde insan merkezli olan güvenlik sorunları aşılmış olunacaktır. Aberystwyth Ekolü “güvenliğin siyasiliği”⁷⁰ kavramını ortaya

⁶⁵ Waever, *Securitization and Desecuritization*, 75.

⁶⁶ Waever, *Securitization and Desecuritization*, 48-56.

⁶⁷ Waever, *Securitization and Desecuritization*, 55.

⁶⁸ Ole Waever, “Politics, Security, Theory”, *Security Dialogue* 42, no. 4-5 (2011): 469

⁶⁹ Richard Wyn Jones, *Promise: Toward a Critical Theory of Security, Security, Strategy and Critical Theory*, (Colorado Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1999), 23.

⁷⁰ Ken Booth, *Critical Security Studies and World Politics*, (Colorado Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2005), 11-116.

çıkarak, güvenlik kavramının siyasi ve kurucu karakteri ile ilgili analizler yapmıştır. Güvenliğin siyasallaşması kavramı, güvenlik ve güç ilişkilerini sorgulayarak, güvenliğin yeniden inşa edilmesini amaçlamaktadır. “Güvenliğin siyasiliğinin farkına varılması” ile güvenlik siyaset teorisi alanına çekilmektedir ve güvenlik politikalarının esası sorgulanmaktadır.⁷¹

Devletler, sıfır toplamlı oyun olarak gördükleri uluslararası sistemde, şiddet içeren eylemler gerçekleştirerek, militarist bir tutum sergileyebilmektedirler. Güvenlik sorunu, siyaset alanı dışına çıkarıldığında, güvenlik politikalarını belirleyen aktörün tekelinde olmaktadır ve bu durum ise bireyler için birer güvenlik kaygısı oluşturmaktadır. Bu noktada önemli olan bireylerin temel kaygılarının anlaşılmasıdır.⁷² Her devletin küresel sistemdeki güvenlik arayışı farklıdır ve bu güvenliğin siyasiliğinden, yani o devletin, siyasi bakış açısı ve felsefi görüşü ile güvenlik politikalarını şekillendirmesine sebep olmaktadır.⁷³

4. Arktik Bölgesi'nin Güvenliğinin Kopenhag Ekolü ve Aberystwyth Ekolü Kapsamında Karşılaştırmalı İncelenmesi

Günümüzde bölgenin güvenlik paradigmasının sorgulanmasına neden olan en önemli gelişmelerden biri, Rusya'nın 2007 yılında, Sibiry'a'nın uzantısı olduğu gerekçesiyle, Arktik Okyanusu Lomonosov Sırtı'na bir titanyum Rus bayrağı dikmesidir. Rusya, bu alanın yaklaşık 460.000 mil karelik sualtı topraklarında hak talep etmiştir. Rusya'nın bu tavrı adeta domino etkisi yaratmış ve bölge devletlerinin güvenlik politikalarını gözden geçirmelerine sebep olmuştur. Aynı hafta Kanada Arktik'de askeri yatırımlara başlayacağını açıklamıştır. Kanada Dışişleri Bakanlığı ile Amerika Dışişleri Bakanlığı artık 15.yüzyılda olmadığımızı ve bayrak dikerek hak iddia edilemeyeceği açıklamalarında bulunmuşlardır.⁷⁴ Rusya'nın bu hareketi ise “kutup emperyalizmi” olarak görülmüştür.⁷⁵

⁷¹ Pınar Bilgin, “Critical Theory”, *Security Studies: An Introduction*, ed.: Paul Williams (Routledge, 2008), 98-100.

⁷² Pınar Bilgin, “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları”, *Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi* 8, sy. 14 (2010): 44-45.

⁷³ Ken Booth, “Security and Emancipation”, *Review of International Relations* 17, no.4 (1991): 319.

⁷⁴ <https://www.theguardian.com/world/2007/aug/02/russia.arctic> (21.11.2020).

⁷⁵ Kristian Atland, “Russia and its Neighbors: Military Power, Security Politics, and Interstate Relations in the Post-Cold War Arctic”, *Arctic Review on Law and Politics* 1, no.2 (2010): 279.

2008 yılında Rusya, “2020 ve İleriye Dönük Rusya Federasyonu’nun Arktik’e Yönelik Devlet Politikasının Temelleri” adıyla bir stratejik belge yayınlamıştır. Hemen ardından 2009 yılında Norveç, “Kuzey’de Yeni Yapı Taşları: Hükümetin Yüksek Kuzey Stratejisinde Sonraki Adım”, Kanada “Kanada’nın Kuzey Stratejisi: Bizim Kuzeyimiz Bizim Mirasımız, Bizim Geleceğimiz”, Amerika “Başkanın Ulusal Güvenlik Direktifi” başlıklı belgeleri ile bölgeyle ilgili politikalarını beyan etmişlerdir.⁷⁶ Bu belgeler ile devletler bölgedeki sorunların işbirlikleri ve ikili diyalog mekanizmaları ile çözümlenmesinin gerekliliğine değinmişlerdir, ayrıca ulusal çıkarlar adına gerekirse askeri önlemler alabileceklerini dünya kamuoyuna sunmuşlardır. Rusya’nın bayrak dikme olayı sonrası ve devletlerin bölge politika beyanları ile bölgedeki askerileşme faaliyetleri artmıştır. Bunlara ek olarak Rusya’nın 2013-2014 Ukrayna krizi ve 2014 Kırım ilhaki sonucu Batılı devletlerle ilişkileri gerilmiştir. Bu olaylar sonrası Amerika ve Kanada, Rusya ile ilişkilerini askıya alırken, Danimarka, İsveç, Norveç, İzlanda ve Finlandiya askeri ilişkilerini dondurma kararı almışlardır. Bu süreçte İsveç ve Finlandiya’nın NATO’ya üye olma durumu gündeme gelmiştir.⁷⁷

Bölgedeki devlet ilişkileri, birbirlerine gözdağı verme amaçlı tatbikatlar düzenleyerek devam etmiştir. Rusya 2015 yılında “Ani Savaş Hazırlık Testi” adı ile Kuzey Filosu aracılığı ile Arktik’in sert iklim koşullarında ilk kez test etmiştir.⁷⁸ 20 Mart 2015’de Kanada kuzey sınırlarında, 20 gün boyunca “NOEX 2015” isimli askeri tatbikatını gerçekleştirmiştir.⁷⁹ Aynı yıl Norveç, İsveç ve Finlandiya’nın katılımı ile 25 Mayıs-5 Haziran 2015 tarihleri arasında Avrupa’nın en büyük savaş uçağı tatbikatı dört bin askeri personelin katılımı ile “Arctic Challenge Exercise 2015” tatbikatını gerçekleştirmiştir. Bu tatbikata NATO’nun da askeri uçakları katılmıştır.⁸⁰ Rusya ise herhangi bir duyuru yapmadan, 12 bin askerin katılımı ile dört gün süren bir hava tatbikatı gerçekleştirmiştir ve ağustos ayında bölgeye bir savaş gemisi

⁷⁶ İbrahim Hasanoğlu, Selçuk Demirkılınç, “Arktika’da Bölgesel Güvenlik”, *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, ed.: Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek, Güneş Ersoy (Antalya: Efil Yayınları, 2016), 49-50.

⁷⁷ <https://www.reuters.com/article/us-russia-putin-arctic-idUSBREA3L1BN20140422> (21.11.2020).

⁷⁸ <https://tr.sputniknews.com/rusya/201508241017295563/> (21.11.2020).

⁷⁹ <http://www.army.forces.gc.ca/en/news-publications/central-news-details-page-secondary-menu.page?doc=soldiers-move-out-for-norex-15-learn-to-live-move-and-function-in-the-high-arctic/i7kv3fw4&wbdisable=true> (21.11.2020).

⁸⁰ <https://sldinfo.com/2015/06/arctic-challenge-exercise-2015-ends/> (21.11.2020).

göndermiştir.⁸¹ Her iki ekolde güvenlik sorunlarının çözümü için devletin şiddet içeren eylemlerini gerçekleştirmesinin en aza indirgenmesi taraftarıdır.⁸²

Arktik Bölgesi’ni Kopenhag Ekolü kapsamında incelemek gerekirse öncelikli olarak bu ekolün güvenlik sorununu ele alış şeklinin incelenmesi gerekmektedir. Ekolün kuramsal argümanına göre, güvenlik sorunu yani bir meselenin güvenlikleştirilmesi durumu, siyasi bir kavram olan güvenlik kavramının, bu meseleyi güvenlik sorunu olarak nasıl değerlendirdiklerine bağlı olarak şekillenmektedir.⁸³ Waeaver’a göre meselenin güvenlikleştirilmesi için, güvenliğin söylem olarak inşa edilmesi gerekmektedir. Söylemi başarılı olarak kurgulanan güvenlik dili, kabul görür böylece “tehdit” inşa edilmiş olur. Güvenlik bu kapsamda söylemin inşası ile gerçekleştirilmektedir.⁸⁴ Bu durum ise söz konusu tehditle ilgili olarak, uygulamada bulunan kişilere güçlenmelerine ve uygun gördükleri oranda güç kullanma yetkisini meşrulaştırır.⁸⁵ Güvenlikleştirmede asıl amaç özneler arası söylem ile güvenlik tehdidi ile ilgili bir gerçeklik oluşturulmasıdır. Bu hususta ise aktörlerin yazılı metinleri ve söylemleri dikkate alınmalıdır.⁸⁶ Barry Buzan güvenlikleştirmeyi “bir öznenin varlığına karşı bir tehdidin algılanması ve buna mukabil olarak istisnai tedbirlerin alınması” olarak tanımlamaktadır.⁸⁷ Aktör bir sorunu güvenlikleştirmeyi seçerse, bu durum siyasi bir tercih olarak, aktöre güç kazandırır. Kazandırılan güç ile aktör güvenliğin sağlanması amaçlı bütçeden kaynak ayırabilir, çeşitli kısıtlamalar getirebilir ve olağanüstü tedbirler alarak şiddet içeren eylemleri meşrulaştırarak özgürlükleri kısıtlayabilir.⁸⁸

Arktik Bölgesi’nin güvenlikleştirilmesi ise ilk olarak 2. Dünya Savaşı sırasında 1940 yılının yaz mevsiminde, Arktik Okyanusu’ndan Pasifik Okyanusu’na doğru ilerleyen, bir

⁸¹<https://www.dunyabulteni.net/avrupa/rusya-arktik-bolgesine-savas-gemisi-gonderdi-h338370.html>(21.11.2020)

⁸² Bilgin, Booth, Jones, a.g.e., 131-134.

⁸³ Çiçek, a.g.e., 63.

⁸⁴ Juha A. Vuori, “Illocutionary Logic and Strands of Securitization: Applying the Theory of Securitization to the Study of Non-Democratic Political Orders”, *European Journal of International Relations* 14, no.1 (2008): 76-77.

⁸⁵ Çiçek, a.g.e., 72.

⁸⁶ Murat Yorulmaz, “Arktik Bölgesinde Güvenlikleştirme: Kıyıdaş Devletlerin Güvenlik Sektörleri Analizi”, *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi* 2, sy. 1 (2021): 153.

⁸⁷ Barry Buzan, “Askeri Güvenliğin Değişen Gündemi”, *Uluslararası İlişkiler* 5, sy. 18 (2018): 108.

⁸⁸ Çiçek, a.g.e., 68.

Alman yardımcı kruvazatörün⁸⁹ geçişi ile başlamıştır.⁹⁰ Arktik Bölgesi İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş döneminde en çok askerleştirilmiş bölgeler arasında yer almaktadır.⁹¹ Bölgedeki ilişkilerin gergin olduğu bir diğer dönem ise, Rusya'nın 2007 yılında Arktik Okyanusu'na bayrak dikmesidir. Bölgedeki rekabetin en belirgin şekilde su üstüne çıktığı bu yıllarda, devletler arası çıkar mücadelesi arasındaki rekabet keskinleşmiştir.⁹²

Aberystwth Ekolü güvenliği incelerken, güvenliğin siyasiliğine dikkat çekmektedir. Güvenlik kavramını, siyaset teorisi alanına çekerek, güvenlik sorunlarını insanlara fayda sağlayacak şekilde çözmek istemektedir. Mevcut güvenlik anlayışı ve güç ilişkileri bu kavram ile sorgulanmaktadır ve güvenlik siyasallaştırılarak yeniden inşa edilmektedir.⁹³ Güvenliğin siyasiliği kavramına göre güvenlik sorununu belirleyen aktör, güvenlikle ilgili önemli kararlar alabilmektedir. Bireysel özgürlüğü temel alan bu ekole göre, güvenlik politikalarını oluşturan zümre, devlet için bir güvenlik sorunu oluştururken, güvenlik politikalarının merkezine, militarist, devletçi ve şiddet içeren eylemleri barındırabilir.⁹⁴

Arktik Bölgesi'ndeki yerli halkların bölgedeki durumu incelendiğinde, bölge halkı yüksek oranda cıva gibi kirletici maddelere maruz kalmaktadır ve bu insan sağlığını tehdit etmektedir. Ayrıca Arktik topluluklarında özellikle gençler arasında intihar oranları artmaktadır.⁹⁵ Başka bir önemli nokta ise eriyen buzullarla birlikte daha önce karşılaşılmamış bakteri ve virüslerin insan sağlığını etkileyeceğidir. 2014 yılında Sibirya'da yapılan araştırmalar sonucunda 30 bin yıllık iki büyük virüs olan (Pithovirus sibericum ve Mollivirus sibericum) 30 metre derinlikte ve yeniden canlanmış halde bulunmuştur. Buna ek olarak 75 yıl önce şarbon hastalığından ölen bir geyiğin cesedinin eriyen buzullarla yüzeye çıkması sonucu, 12 yaşındaki bir çocuk şarbonun topağa ve suya karıştığı

⁸⁹ 2. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası, müttefiki olduğu SSCB sancağı takarak kılık değiştirmiştir.

⁹⁰ Huebert, a.g.e., 2.

⁹¹ Scott G. Borgerson, "Arctic Meltdown: The Economic and Security Implications of Global Warming", *Foreign Affairs* 87, no. 2 (2008): 68.

⁹² Hasanoğlu, Demirkılınç, a.g.e., 43-44.

⁹³ Yılmaz, a.g.e., 111.

⁹⁴ Richard Wyn Jones, "Security, Strategy and Critical Theory", *American Political Association*, (2000): 7.

⁹⁵ <https://arctic-council.org/en/explore/topics/arctic-peoples/>.

tespit edilmiş, bölgedeki iki bin geyik hastalanmıştır.⁹⁶ Aberystwyth Ekolü güvenliğin kökeni ile askeri anlayışın karakterini analiz etmektedir ve güvensizliğin sebebinin, güvenliğin siyasiliğinden kaynaklandığını savunmaktadır. Bu noktada önemli olan güvenlik meselelerini karşılıklı memnuniyet içerecek seviyede yürütmektir. Güvenlik ile ilgili olan her talep, aslında aktör/aktörlerin kendi taleplerini yansıtmaktadır ve güvenlik sadece devlet ile ordu arasında kalmaktadır. Önemli olan güvenliği özgürleştirmek ve bireyin güvensizlik meselesi içerisinde sıkıntı ve güçlüklerini anlamaktır ve bu sıkıntı ile güçlüklerden arındırılıp, mutluluğu artırılarak özgürleştirilmelidir.⁹⁷ Tüm bu anlatılanlardan hareketle birey güvenliğini ön plana koyan Aberystwyth Ekolü'ne göre, güvenlik sorununu, güvenlik dışılaştırılarak mı yoksa siyasi boyutunu ortaya çıkararak mı, insanların ve devletlerin güvensizliklerini dile getirip, çözüme kavuşturmanın kolaylaşacağı sorusu söylemselleştirilmesi gereken bir mesele haline gelmektedir.⁹⁸

Kopenhag Ekolü ile Aberystwyth Ekolü arasındaki temel farklılık bir güvenlik sorununun çözülmesi için konu “güvenleştirilmeli mi” yoksa “güvenlik dışılaştırılmalı mı” noktasında yaşanmaktadır. Kopenhag Ekolü bu noktada konuyu “normal” bir politik mesele olarak inceleyerek, güvenlik dışılaştırma taraftarıdır. Aberystwyth Ekolü ise “güvenliğin siyasiliği” vurgusunu yaparak, meselenin güvenlik politikalarını belirleyen güvenlik eliti tarafından öznel olarak değerlendirildiği ve siyasi olarak algılandığını vurgulamaktadır.⁹⁹ Güvenlik sorununun normalleşmesi, açığa çıkması ve sorunun konuşulabilir olması gerektiğini savunur.¹⁰⁰ Bu noktada Kopenhag Ekolü'nden “güvenlik dışına çıkarma” çağrısı yapılması bakımından ayrılır.¹⁰¹

⁹⁶ <https://www.bbc.com/turkce/vert-earth-39874249> (19.11.2020)

⁹⁷ Sibel Turan, Nergiz Özkural Koroğlu, “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kuramları ve Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar”, e-Kitap, 143-144.

⁹⁸ Yılmaz, a.g.e., 91.

⁹⁹ Yılmaz, a.g.e., 90.

¹⁰⁰ Booth, a.g.e., 47.

¹⁰¹ Waever, *Securitization and Desecuritization*, 46-86.

5. Sonuç

Küresel ısınmanın etkilerini en çok hisseden bölgelerin başında Arktik Bölgesi gelmektedir. Bu bölge yapılan araştırmalara göre 2030'lu yıllarda son kez yaz mevsiminde buz tutacaktır. Böylece bölgeye ulaşım çok kolaylaşacaktır. Bölge devletleri arasında kıta sahanlıklarının çakışması, yeni açılacak olan ticaret güzergâhlarının statü belirsizliği, bölgedeki doğal kaynakların çıkarılması ile ilgili çeşitli çıkar çatışmaları bulunmaktadır. Bunlardan hareketle Arktik'de bölgesel ve küresel güvenlik tehditleri bulunmaktadır.

Kopenhag Ekolu'ne göre bölgedeki güvenlikleştirilen konular incelendiğinde, Rusya'nın ve Amerika'nın Bering Boğazı sorununu, Amerika ve Kanada'nın Beaufort Denizi hak iddiaları, Rusya, Kanada ve Danimarka'nın Lomonosov Sırtı ile sorunu, Kanada ve Rusya'nın Alpha-Mendeleyev Sırtı ile Lomonosov Sırtı için Kuzeybatı geçidinde yaşadığı sorun, Rusya ve Amerika arasındaki Kuzey Deniz Rotası sorunları bu konular arasındadır. Kopenhag Ekolu güvenlikleştirme kavramına göre bölgedeki faaliyetler incelendiğinde eriyen buzullarla birlikte değişen iklim koşulları sonucunda, bölgedeki ulaşım yollarını kullanan gemilerin, bu gemilerdeki mürettebatın güvenliğinin sağlanması (yaşanan iletişim problemleri, kar fırtınaları gibi ani gelişen hava koşulları, buzullar arasında mahsur kalan gemiler ile büyük parçalar halinde okyanusta yüzen buz dağlarını vb.), bitkisel ve hayvansal popülasyonun korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi (petrol sızıntıları gibi) askeri olmayan güvenlikleştirme durumlarına birer örnek oluşturmaktadır. Arktik Bölgesi güvenliğin siyasiliği kapsamında incelendiğinde, devletlerin güvenlikleştirdiği her sorunun, aslında devletlerin çıkarları nezdinde birer siyasi mesele haline geldiği görülmektedir. Her devlet kendi güvenliğini, bölgedeki çatışmalar çerçevesinde değerlendirmiştir ve siyasallaştırmıştır. Buna ek olarak güvenlik politikaları ile bunu söylemselleştirerek kesinleştirmişlerdir.

Her iki ekole göre de bölgedeki anlaşmazlıkların çözümünde yapılması gereken, sorunların güvenlik dışılaştırılmasıdır. Bölgedeki güvenlik dışılaştırma durumları incelenecek olunursa, bunlardan ilki 1920 tarihli Svalbard Anlaşmasıdır. Bu anlaşma ile Svalbard Takımadaları sorunu kısmen çözülmüştür. Bu anlaşma sadece bölge devletlerinin değil aynı

zamanda bölge dışı aktörlerin de bölgede çeşitli haklar kazanmasına sebep olmuştur. Böylece bu anlaşma ile aktörler bu takımadalar çevresinde bilimsel araştırmalar yapabilme, bilimsel üs kurabilme, adalarda ikamet edebilme gibi hakların yanında, bölgenin tamamen askersizleştirilmesi durumu gerçekleşmiştir. Buna ek olarak Amerika ve Rusya arasındaki Bering Boğazı sorununda, iki devletin balıkçılıkla ilgili sorunları işbirliği anlaşması ile çözüme ulaştırılmıştır ve güvenlik dışına taşınmıştır.

Güvenliğin siyasiliği açısından incelendiğinde, devletlerin bölgeye yönelik beyan ettikleri strateji belgeleri, güvenlik politikaları, uyguladıkları askeri tatbikatlar ile bölgedeki her türlü toplumsal, ekonomik ve çevre politikaları birer siyasi faaliyettir. Aberystwyth Ekolü her sorunun normalleşerek, açığa çıkması ve konuşulabilir hale gelerek siyasallaşmasını savunurken, bölgedeki askeri güvensizliklerin konuşulabileceği bölgesel bir mecra bulunmamaktadır. Bölgedeki sorunlar, normalleştirilememiş ve siyasallaştırılmadan, anında güvenleştirilmiştir.

Bölgedeki diğer bir tehdit ve risk unsurunun başında bölge halkının sağlığı bulunmaktadır. Buzların erimesiyle yıllardır donmuş halde olan bakteri ve virüslere karşı bölge halkı savunmasızdır. Sadece eriyen buzullarla değil aynı zamanda bölgede gitgide artmakta olan maden, petrol ve doğalgaz çıkarma çalışmaları ile de eski bilinmeyen bakteri ve virüslerin gün yüzüne çıkması ihtimalleri vardır. Tıpkı Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan eyaletinde ortaya çıkan ve ilk kez 2019 Aralık ayında karşılaştığımız Covid-19 virüsü gibi, Arktik Bölgesi'nde de bu tür bir risk bulunmaktadır. Küresel ısınmanın etkileri ile daha önce sıcak mevsim hastalıkları yaşamamış olan Arktik halklarının sıcak iklim hastalıklarından olan sıtma, kolera gibi hastalıklara maruz kalması ve eriyen buzullarla bölgedeki yerli halkların iklim mültecisi olma potansiyeli bulunmaktadır. Güvenliğin merkezine insanı koyan ve bireyin özgürleşmesi ile güvenlik sorunlarının aşılacağına inanan Aberystwth Ekolü'ne göre halkın bu tür problemleri siyasallaştırılmalıdır.

Devletler nezdinde değerlendirmek gerekirse, enerjiyi bir askeri güç olarak kullanan Rusya Federasyonu'nun 2007 bayrak krizi sonrası izlediği politikalar sonucu reelpolitik tavrını

devam ettireceği düşünülmektedir. Kuzey Deniz Rotası'nın kullanımının artması ile limanlardaki üstünlüğünü de devam ettirecek olan Rusya, bölgede kendi hegemonyasını hâkim kılmaya çalışacaktır. RF'nin tarihi rakibi olan Amerika Birleşik Devletleri, bu coğrafya da Danimarka ve İzlanda'daki askeri üsleri ve NATO etkisi ile bölgede denge politikası kurmaya çalışmaktadır. Kanada bölgede RF'ye karşı sert askeri önlemler almaktan çekinmemektedir. Grönland, Danimarka'dan özerk bir yapıda olduğu için kendi ekonomisini güçlendirmeye çabalayacak ve bunu da Danimarka iç dengeleri sağlayarak destekleyecektir. Norveç askeri faaliyetleri ile bölgede dikkat çekmektedir ve güvenlik tehdidi hissettiği noktalarda bu faaliyetlerini artıracığı şüphesizdir.

Tüm bunlar değerlendirildiğinde bölgede şu ana kadar herhangi bir sıcak çatışma olmaması, bölgedeki barış ve huzur ortamının mümkün olduğu mertebede uzun süreli olacağının bir göstergesidir. Olası çatışmaların ise ikili ve çoklu anlaşmalar ile çözülecektir. Fakat bölgedeki askerileşme hareketleri arttıkça, bölgede bir güvenlik ikilemi oluşmaktadır. Bölgedeki askeri güvenlik, devletlerin bölgedeki ekonomik ve ticari ilişkileri ile bağlantılıdır. Nükleer savaş gerçeğini bir kenara bırakılacak olunursa, iklim krizinin tüm insanlık adına doğuracağı tehditlerin daha ağır olacağı söylenebilir. Devletlerin bölgede odaklanması gereken en önemli meselelerin başında iklim krizi sonucunda karşılaşılan ve küresel ısınmanın artan etkisine göre karşılaşılabilecek kötü senaryolarla mücadele etmek olmalıdır.

Kaynaklar

- “Arctic Challenge Exercis 2015 Ends.” Second Line of Defense, (15.06.2015).
<https://sldinfo.com/2015/06/arctic-challenge-exercise-2015-ends/> (21.11.2020).
- “Arctic Waters Pollution Prevention Act.” Justice Laws Website Government of Canada.
<https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/A-12/index.html> (06.04.2020).
- “Key to Northern Development.” Arctic Bridge. <https://arcticbridge.com/> (18.10.2020).
- “Rusya, Arktik bölgesine savaş gemisi gönderdi.” Dünya Bülteni, (18.08.2015).
<https://www.dunyabulteni.net/avrupa/rusya-arktik-bolgesine-savas-gemisi-gonderdi-h338370.html> (21.11.2020).
- “Rusya, Arktika'da ilk kez askeri tatbikat düzenliyor.” Sputnik, (05.10.2015).
- “Soldiers move out for Norex 15, learn to live, move, and function in the High Arctic.” Government of Canada, Canadian Army, (25.05.2015).
<http://www.army.forces.gc.ca/en/news-publications/central-news-details-page-secondary-menu.page?doc=soldiers-move-out-for-norex-15-learn-to-live-move-and-function-in-the-high-arctic>

c/i7kv3fw4&wbdisable=true (21.11.2020)

“The Arctic Council About.” Arctic Council. <https://arctic-council.org/en/about/>.

Anishchuk, Alexei. “Russia’s Putin wants beefed-up presence in Arctic.” Reuters, (22.04.2014). <https://www.reuters.com/article/us-russia-putin-arctic-idUSBREA3L1BN20140422> (21.11.2020).

Arctic Peoples, Arctic Council. <https://arctic-council.org/en/explore/topics/arctic-peoples/>.

Ateş, Oktay. *Rusya Federasyonu’ nun Arktik Politikası*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2017.

Atland Kristian. “Russia and its Neighbors: Military Power, Security Politics, and Interstate Relations in the Post-Cold War Arctic”. *Arctic Review on Law and Politics* 1, no. 2 (2010): 279-298.

Bert, Melissa. “The Arctic is Now: Economic and National Security in the Last Frontier”. *The Journal of the National Committee on American Foreign Policy* 34, no. 1 (2012): 5-19.

Bilgin, Pınar. “Critical Theory”. *Security Studies: An Introduction*, ed.: Paul Williams, 89-102. Routledge, 2008.

Bilgin, Pınar. “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları”. *Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi* 8, sy.14 (2010): 33-53.

Booth, Ken. “Security and Emancipation”, *Review of International Relations* 17, no. 4 (1991): 313-326.

Booth, Ken. *Critical Security Studies and World Politics*. Colorado Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2005.

Borgerson, Scott G. “Arctic Meltdown: The Economic and Security Implications of Global Warming”, *Foreign Affairs* 87, no. 2 (2008): 63-77.

Buzan, Barry, Ole Waever, Jaap Wilde. *Security-A New Framework for Analysis*. Colorado Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998.

Buzan, Barry. “Askeri Güvenliğin Değişen Gündemi”. *Uluslararası İlişkiler* 5, sy. 18 (2018): 107-123.

Byers, Michael ve Lodge Emma. “China and the Northwest Passage”. *Chinese Journal of International Law*, (2019): 57-90.

Byers, Michael. “International Law and the Arctic”. *Cambridge Studies in International and Comparative Law*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2013.

Conley, Heather A., Terry Toland, Jamie Kraut, Andreas Osthaagen. “A New Security Architecture for the Arctic an American Perspective”. *Center for Strategic and Internatioanl Studies* (2012): 1-44.

Currie, Duncan E. J. “Sovereignty and Conflict in the Arctic Due to Climate Change: Climate Change and the Legal Status of the Arctic Ocean” (2007): 1-11.

Çiçekçi, Ceyhan. *Uluslararası Güvenlik Çalışmaları: Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Güvenlik Kuramı*. İstanbul: Kriter Yayınları, 2012.

Declaration on the Establishment of the Arctic Council. Kanada Ottawa, 1996.

Demirkılınç, Selçuk. “Politik bir Bölge Olarak Arktika’nın Tanımlanışı”. *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri, Ulusal Çıkarlar*, ed.: Harun Gümrükçü, Natalia S. Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan, Tamer İlbuğa. Antalya: Siyasal Kitapevi, 2015.

Eskeland, Gunnar S. and Line Sunniva Flottorp. “Climate Change in the Arctic: A discussion of the Impact on Economy Activity”. *The Economy of the North*. 81-94.

- Fox-Skelly, Jasmin. "Buzullarda saklı hastalıklar yeniden canlanıyor." BBC Türkçe, (10.05.2017). <https://www.bbc.com/turkce/vert-earth-39874249> (19.11.2020)
- Hasanoğlu, İbrahim ve Selçuk Demirkılınc. "Arktika'da Bölgesel Güvenlik". *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, ed.: Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek, Güneş Ersoy, 41-58. Antalya : Efil Yayınları, 2016.
- Holmes, Stephanie. "Breaking the Ice: Emerging Legal Issues in Arctic Sovereignty", *Chicago Journal of International Law* 9, no.1 (2018): 323-351.
<https://arctic-council.org/en/about/working-groups/> (20.10.2020).
<https://climate.copernicus.eu/helping-shipping-industry-adapt-climate-change> (08.10.2020).
<https://tr.sputniknews.com/rusya/201508241017295563/> (21.11.2020).
- Huebert, Robert. "The Newly Emerging Arctic Security Environment". *Canadian Defence and Foreign Affairs Institute*, (2010): 1-43.
- Humpert, Malte. "The Future of Arctic Shipping Along the Transpolar Sea Route." The Arctic Institute, (27.11.2012).
<https://www.thearcticinstitute.org/future-arctic-shipping-transpolar-sea-route/>(18.10.2020).
- International Maritime Organization,
<http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx> (20.12.2019).
- İnan Şimşek, Aybüke. "Arktika Bölgesi'ndeki Deniz Yetki Alanlarındaki Çatışmalara Genel Bakış" Güvenlik". *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, ed.: Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek, Güneş Ersoy, 93-110. Antalya : Efil Yayınları, 2016.
- Jones, Richard Wyn. "Security, Strategy and Critical Theory". *American Political Association* (2000):1-151.
- Kriz, Zdenek, Chrastansky Filip. "Existing Conflicts in the Arctic and the Risk of Escalation: Rhetoric and Reality". *Perspectives* 20, no.1 (2012): 111-139.
- Levin, Dan. "Canada and Denmark Fight Over Island With Whisky and Schnapsnov." NYC Times, (07.11.2016).
<https://www.nytimes.com/2016/11/08/world/what-in-the-world/canada-denmark-hans-island-whisky-schnapps.html> (20.11.2020).
- Liu, Miaojia ve Jacob Kronbak. "The Potential Economic Viability of Using the Northern Sea Route (NSR) as an Alternative Route Between Asia and Europe". *Journal of Transport Geography* 18, no. 3 (2010): 435.
- Macneill, Christopher Mark. "Gaining Command and Control of The Northwest Passage: Strait Talk on Sovereignty". *Ocean & Coastal Law & Policy, The University of Denver Sturm College of Law*, (2007): 4.
- Mazur, İvan. "Arktika Global Dünyanın Gelişiminde Bifürkasyon Noktası". *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri, Ulusal Çıkarlar*, çev.: Natalia Shulgina Şanlı, ed.: Harun Gümrükçü, Natalia S. Şanlı, Selçuk Demirkılınc, Aybüke İnan, Tamer İlbuğa. Antalya: Siyasal Kitapevi, 2015.
- McGwin, Kevin. "Denmark, Canada Agree to Settle Hans Island Dispute." Arctic Today, (24.05.2018).
<https://www.arctictoday.com/denmark-canada-agree-come-agreement-disputed-island/> (20.11.2020).
- Østhagen, Andreas. "How Norway and Russia avoid Conflict over Svalbard." The Arctic Institute, (19.06.2018). <https://www.thearcticinstitute.org/norway-russia-avoid-conflict-svalbard/> (20.11.2020).

- Parfitt, Tom. "Russia Plants Flag on North Pole Seabed." *The Guardian*, (02.08.2007). <https://www.theguardian.com/world/2007/aug/02/russia.arctic> (21.11.2020).
- Partial Revised Submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in Respect of the Continental Shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean. Executive Summary, (2015): 4-34.
- Pharand, Donat. "The Arctic Waters and the Northwest Passage: A Final Revisit". *Ocean Development and International Law* 8, no. 3 (2007): 3-69.
- Pletcher, Kenneth. "Northeast Passage". Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Northeast-Passage> (11.10.2020)
- Sancak, Kadir. "Deniz Hukukuna İlişkin Temel Egemenlik Alanları Bağlamında Arktik'teki İhtilafli Alanlar ve Hukuki Durum". *Uluslararası İktisadi ve İdari İnceleme Dergisi* 23, (2019): 18-34.
- Sharp, Greg. "An Old Problem, A New Opportunity: A Case for Solving The Beaufort Sea Boundary Dispute." *The Arctic Institute*, (17.06.2016). <https://www.thearcticinstitute.org/an-old-problem-a-new-opportunity-a-case-for-solving-the-beaufort-sea-boundary-dispute/> (15.10.2020).
- Staalesen, Atle. "Russia is Winning Support for Its Claims on Arctic Shelf, Says Chief Negotiator." *The Barents Observer*, (28.11.2019). <https://thebarentsobserver.com/en/arctic/2019/11/russia-winning-support-its-claims-arctic-shelf-says-chief-negotiator> (20.11.2020).
- Treat, Jason ve Ryan Williams. "Kuzey Kutbu: Sular Isımiyor". *National Geographic Türkiye*, (2019): 52-56.
- Turan, Sibel, Nergiz Özkural Köroğlu. "Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kuramları ve Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar", e-Kitap.
- UN Climate Action Summit, World Meteorological Organization. <https://public.wmo.int/en/resources/meteoworld/un-climate-action-summit> (20.10.2020).
- Vitebski, Piers. "A Homeland". *The Arctic Is*, 1-17.
- Vuori, Juha A., "Illocutionary Logic and Strands of Securitization: Applying the Theory of Securitization to the Study of Non-Democratic Political Orders". *European Journal of International Relations* 14, no. 1 (2008): 65-99.
- Waever, Ole. "Politics, Security, Theory". *Security Dialogue* 42, no. 4-5 (2011): 465-480.
- Waever, Ole. "Securitization and Desecuritization". *On Security*, ed.: R.D.Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995.
- Watson, Molly. "An Arctic Treaty: A Solution To The International Dispute Over The Polar Region". *Ocean and Coastal Law Journal* 14, no.2 (2009): 307-334.
- Wyn, Jones Richard. *Promise: Toward a Critical Theory of Security, Security, Strategy and Critical Theory*. Colorado Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1999.
- Yılmaz, Sait. *Uluslararası Güvenlik Teori, Pratik ve Gelecek*. Ankara: Kaynak Yayınları, 2017.
- Yorulmaz, Murat. "Arktik Bölgesinde Güvenikleştirme: Kıyıdaş Devletlerin Güvenlik Sektörleri Analizi". *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi* 2, sy. 1 (2021): 148-170.
- Zdenek, Kriz and Filip Chrastansky. "Existing Conflicts in the Arctic and the Risk of Escalation: Rhetoric and Reality". *Perspectives* 20, no.1 (2012): 111-139.

Arktik Yerli Halkları için İnsan Güvenliği Sorunu Olarak İklim Değişikliği

Güneş ERSOY*
Ceren UYSAL OĞUZ**

Özet

Soğuk Savaş sonrası çevre sorunları, yoksulluk, etnik çatışmalar, göç gibi “yeni” güvenlik tehditlerinin artmasıyla birlikte bireyi referans nesnesi olarak kabul eden insan güvenliği yaklaşımı da ön plana çıkmaya başlamıştır. 21. yüzyılda gezegenin ve insanlığın karşı karşıya olduğu en ciddi sorunlardan biri olan iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin en fazla gözlemlendiği bölgelerden biri Arktik’tir. Arktik yerli halklarının geleneksel yaşam tarzları iklim değişikliğinin eriyen buzullar, artan sıcaklıklar gibi yıkıcı etkilerinden büyük zarar görmektedir. Bu çalışmada insan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan iklim değişikliğinin Arktik Bölgesi’nde yaşayan yerli halklar üzerindeki etkileri insan güvenliği perspektifinden incelenmektedir. Yerli halkların iklim değişikliği azaltım ve uyum çalışmalarında daha etkin rol oynayabilecekleri mekanizmaların inşası için insan güvenliği yaklaşımı normatif bir çerçeve sunabilir. İnsan güvenliğinin; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, kişisel güvenlik, topluluk güvenliği, siyasi güvenlik ve çevre güvenliği olarak tanımlanan her bir boyutu Arktik yerlilerinin iklim değişikliği karşısındaki savunmasızlıklarından ve hâlihazırda sınırları içerisinde yaşadıkları devletlerin eşitsiz uygulamalarından ve hak ihlallerinden kaynaklanan sorunlarının çözümü için yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: İnsan Güvenliği, İklim Değişikliği, Arktik, Yerli Halklar.

Climate Change as a Human Security Issue for Indigenous Peoples of Arctic

Abstract

With the increase of the “new” security threats after the Cold War such as environmental problems, poverty, ethnic conflicts and migration, the human security approach that accepts the individual as a referent object has started to gain more attention. Climate change is one of the most serious problems that the planet and the humanity are facing in the 21st century. The negative effects of climate change are more evident and rapid in the Arctic region where the traditional lifestyles of the indigenous peoples suffer from melting glaciers and rising temperatures. In this study, the effects of climate change on indigenous peoples of the Arctic are examined from the human security perspective. The human security approach could provide a normative framework for building mechanisms where indigenous peoples involve more in climate change mitigation and adaptation mechanisms. Human security; with its different dimensions such as economic security, food security, health security, personal security, community security, political security and environmental security could provide a guideline for solving the problems arising from the vulnerability of the indigenous peoples of Arctic whose rights are violated by unequal and unjust practices of the states.

Key Words: Human Security, Climate Change, Arctic, Indigenous Peoples.

* Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, E-mail: gunesersoy@windowslive.com, ORCID: 0000-0001-5445-5674

** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-Mail: cuysaloguz@akdeniz.edu.tr , ORCID: 0000-0001-7342-0362

Geliş Tarihi: 01.01.2021 - **Kabul Tarihi:** 15.03.2021

1. Giriş

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte devletler arası çatışma veya savaş ihtimali azalırken; iç çatışmalar, dini köktencilik, etnik ayrımcılık, COVID-19 örneğinde görüldüğü gibi salgın hastalıklar, uyuşturucu kaçakçılığı, terörizm, az gelişmişlik, yoksulluk, göç ve iklim değişikliği gibi sorunlar “yeni” güvenlik tehditleri olarak yaygınlaşmaya ve küresel güvenlik gündemine dahil olmaya başlamıştır. Ulusal çıkar, askeri güç, silahlanma ve savunma odaklı bakış açılarının hâkim olduğu Soğuk Savaş döneminde göz ardı edilen bu güvenlik tehditleri Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplindeki ana akım teoriler tarafından yeterince anlaşılammış ve açıklanamamıştır. Bu durum yeni tehditlerle karşı karşıya olan birbirine bağımlı bir dünyada güvenliğin doğasını yeniden tanımlama ihtiyacını ortaya koymuştur.¹ Ana akım Uİ teorilerine yönelik eleştirel yaklaşımlar geliştirilmiş, güvenliğin genişletilmesi ve derinleştirilmesi süreçlerine odaklanılmıştır. Bu süreçte referans nesnesinin (güvenliği sağlanacak olan unsurun) yalnızca devlet olamayacağı ve yeni tehditlere karşı güvenliğin yalnızca askeri güç kullanılarak sağlanamayacağı anlaşılmıştır. Devlet dışında bireyler ve toplumlar da güvenlik çemberinin dışından merkeze doğru alınmaya başlanmış,² “nükleer güvenlikten insan güvenliğine” doğru bir geçiş yaşanmıştır.³ Uluslararası sistemde ortaya çıkan birçok sorunun sadece devletler değil bireyler için de güvensizlik nedeni olması ve çeşitli riskler/tehditler barındırmasıyla birlikte, insan güvenliği yaklaşımı giderek önem kazanmıştır. Özellikle iklim değişikliği, su hakkı, gıdaya erişim gibi sorunlarda referans nesnesinin bireyler olarak kabul edilmesi, insan güvenliği perspektifinin ön plana çıkmasına yol açmaktadır.

Toplam nüfusları 370 milyondan fazla olan yerli toplulukların ekonomik ve sosyal kalkınma, kültür, çevre, eğitim, sağlık ve insan hakları konularında karşılaştıkları sorunları ele almak amacıyla Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) tarafından Temmuz 2000'de Birleşmiş Milletler Yerli Halklar Daimî Forumu'nun kurulması kararlaştırılmıştır. Çoğu yoksulluk içinde yaşayan yerli toplulukların büyük bölümü en düşük ortalama yaşam süresine, en yüksek bebek ölüm oranına, en düşük eğitim düzeyine ve en yüksek işsizlik oranına sahiptir. Yoksulluk, işsizlik, eğitim, sağlık ve diğer sosyal alanlardaki

¹ Evren Balta, “Uluslararası Savaş”, *Küresel Siyasete Giriş Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler*, ed. Evren Balta (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014), 297.

² Kamrul Hossain, “Securing the Rights: A Human Security Perspective in the Context of Arctic Indigenous Peoples”, *The Yearbook of Polar Law* (2013): 501.

³ United Nations Development Programme, *Human Development Report 1994* (New York: Oxford University Press, 1994), 22.

eşitsizlik, içinde buldukları kültüre yabancılaşma yerli toplulukların savunmasızlıklarını da artırmıştır. Yüzyıllardır yaşadıkları farklı coğrafyaların çevresel koşulları, iklimi, bitki örtüsü, faunası ile uyumlu olarak varlıklarını sürdüren yerli halkların geçim kaynaklarını, beslenme ve barınma alışkanlıklarını çevresel faktörler şekillendirmiştir. Ancak tarihsel olarak sömürgecilik faaliyetleri ve sonrasında devletlerin sınırlarının belirlenmeye başlamasıyla yerlilerin toprakları işgal edilmiş, yaşam alanları yeni yerleşimciler tarafından ellerinden alınmış, yer altı ve yer üstü kaynakları izinleri olmaksızın çıkartılıp kapitalist sistemin sermaye birikiminin en önemli bileşenlerinden birini oluşturmuştur. Bu süreçte çoğu yerli topluluk günümüzde bile kimi ülkelerde sürdürülen asimilasyon politikalarına maruz kalmış, kimlik ve kültür öğeleri engellenmiştir. Yaşadıkları çevre ile bağları koparılan ve sosyoekonomik sorunlarla karşı karşıya bırakılan yerli topluluklar için toprak haklarının tanınması en önemli konudur.⁴

21. yüzyılda gezegenimizi ve uluslararası sistemin tüm aktörlerini en çok etkileyen sorunlardan biri, insan kaynaklı (antropojenik) iklim değişikliğidir. Bu çalışmanın amacı insan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan iklim değişikliğinin Arktik Bölgesi'nde yaşayan yerli halklar üzerindeki etkilerini insan güvenliği perspektifinden incelemek ve yerli halkların iklim değişikliği azaltım ve uyum çalışmalarında nasıl rol oynayabilecekleri sorusuna yanıt aramaktır. Bilim insanları, Arktik Bölgesi'nin iklim değişikliğinden en fazla etkilenen coğrafyalardan biri olduğunu ve gereken azaltım ve uyum politikaları hayata geçirilmezse olumsuz etkilerin hızının ve şiddetinin artmaya devam edeceğini ifade etmektedirler.⁵ Öte yandan küresel iklim krizinin dünyanın birçok bölgesinde yerli halklar başta olmak üzere kırılgan gruplar açısından varoluş sorunu haline geldiği de gözlenmektedir. İklim müzakerelerinde çoğu devlet ulusal öncelikleri ve ekonomik çıkarları doğrultusunda hareket etmeyi sürdürse de sorunun çözümü için küresel ve bölgesel işbirliklerinin hayata geçirilmesi ve bireylerden uluslararası örgütlere kadar farklı aktörlerin bu süreçte rol oynaması zorunludur. Bu çalışma iklim değişikliğinden doğrudan etkilenen Arktik yerli halklarının karşı karşıya olduğu insan güvenliği sorunlarını irdelemekte, uluslararası sözleşmeler ve bölgesel

⁴ Ceren Uysal Oğuz ve Merve Suzan Ilık Bilben, "İklim Adaleti Tartışmalarına Güncel Bir Bakış", *Ekolojik Kriz ve Küresel Çevre Politikaları*, ed. Hayriye Sağır (İstanbul: Beta, 2020), 199.

⁵ IPCC, *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, eds. R.K. Pachauri ve L.A. Meyer (Geneva, Switzerland: IPCC, 2014).

mekanizmaları inceleyerek yerli halkların azaltım ve uyum çalışmalarında daha etkin olmalarını sağlayacak normatif yapıların içermesi gereken temel unsurları tartışmaktadır.

2. İnsan Güvenliği Yaklaşımı ve İklim Değişikliği

Luke Johns, insan güvenliğini “Soğuk Savaş’ın küllerinden ortaya çıkan en dikkat çekici neolojilerden biri” olarak nitelendirmektedir.⁶ İnsan güvenliği, güvenliğin referans nesnesi olarak bireyi esas alması sebebiyle geleneksel güvenlik anlayışına önemli bir meydan okumadır. Bu yaklaşımın destekçileri devleti, bireysel ve toplumsal güvenliği zaman zaman tehdit eden bir unsur ve güvensizliğin ana nedenlerinden biri olarak eleştirerek güvenlik çalışmalarına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır.⁷ Devlet merkezli (state-centered) bir yaklaşımdan uzaklaşarak insan merkezli (people-centered) bir yaklaşımla güvenliği sağlanacak unsur olan bireylere odaklanmak buradaki öncelikli amaçtır.⁸ Bireylerin güvenliğin referans nesnesi, devletlerin de böyle bir nesneye hizmet etme aracı olarak kullanılması yaklaşımın tüm destekçileri tarafından kabul edilen bir önermedir.⁹ Öte yandan bu yaklaşımın kapsamı, neleri içermesi ve hangi tehdit türünün güvenikleştirilmesi gerektiği, hangi araçlarla güvenliğin sağlanabileceği henüz net değildir. Hangi tehditlerin öncelikli olduğu konusundaki tartışma, insan güvenliği yaklaşımı destekçilerini *dar okul* (narrow school) ve *geniş okul* (broad schools) olmak üzere ikiye ayırmıştır.¹⁰

Dar okul, insan güvenliğinin insan hayatını tehdit eden savaş ve soykırım gibi doğrudan (fiziksel) şiddet olayları içinde düşünülmesi gerektiğini savunurken; geniş okul bu yaklaşımı yalnızca savaş ve soykırım gibi büyük felaketlerle ilişkilendirmemekte, insanın gündelik hayatında maruz kaldığı doğrudan veya yapısal her türlü şiddet biçiminin kavramın kapsamı içine dahil edilmesi gerektiğine inanmaktadır.¹¹ Geniş okulun bu bakış açısını temsil eden 1994 tarihli Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu (United Nations Human Development

⁶ Luke Johns, “A Critical Evaluation of the Concept of Human Security”, 5 Temmuz 2014, <https://www.e-ir.info/2014/07/05/a-critical-evaluation-of-the-concept-of-human-security/> (12.11.2020).

⁷ Richard Wyn Jones, “‘Message in a bottle’? Theory and praxis in critical security studies”, *Contemporary Security Policy* 16, no. 3 (1995): 310; Angela Oels, “From ‘Securitization’ of Climate Change to ‘Climatization’ of the Security Field: Comparing Three Theoretical Perspectives”, *Climate Change, Human Security and Violent Conflict*, eds. Jürgen Scheffran vd. (New York: Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2012), 194.

⁸ Human Development Report 1994, a.g.e., 23.

⁹ Edward Newman, “Critical human security studies”, *Review of International Studies* 36, no. 1 (2010): 79.

¹⁰ Pauline Kerr, “İnsani Güvenlik”, *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*, ed. Alan Collins, çev. Nasuh Uslu (İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık, 2017), 106.

¹¹ Kerr, a.g.e., 106; Balta, a.g.e., 297.

Report) insan güvenliğini şu şekilde açıklamaktadır: “insan güvenliğı; ölmemiş bir çocuk, yayılmamış bir hastalık, sonlandırılmamış bir iş, şiddete varmamış etnik bir gerilim, susturulmamış bir muhaliftir. İnsan güvenliğı silahlarla değil, insan yaşamı ve onuruyla ilgilenmektedir”.¹² Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kavram; bir yandan *korkudan azade olmak* (freedom from fear), diğer yandan bireyin günlük yaşamındaki *ihtiyaçlarından azade olması* (freedom from want) anlamına gelmektedir. Korkudan azade olmak; fiziksel şiddetten korunma ile ilgili iken, ihtiyaçlardan azade olmak bireylerin ve toplumların sağlık, ekonomi, sosyal ve siyasi alanlardaki taleplerini ve haklarını sağlamakla ilişkilendirilmiştir. Yoksulluk, az gelişmişlik, yetersiz beslenme ve hastalık gibi sorunlar da bu noktada güvenlik altına alınmıştır.¹³

Tom Farer’a göre insan güvenliğini tanımlamak “kör adamlar tarafından bir fili tanımlamak” ile eşdeğerdir; yani kişiden kişiye değişebilen pek çok tanımlı yapılmaktadır.¹⁴ Kavramın muğlaklığı sebebiyle Edward Newman’a göre insan güvenliğı yaklaşımı “normatif olarak güçlü, ancak analitik olarak zayıftır”.¹⁵ İnsan güvenliğı, güvenliğın ne olması gerektiğı ile ilgilenmesi sebebiyle normatif bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın destekçileri evrensel insan haklarının esas alınmasını etik bir sorumluluk olarak kabul etmektedirler. Esas olarak tehlikede ve güvensiz olanların hayatlarını iyileştirmeyi amaçlarken, bu amacı gerçekleştirmek için kavramsal veya analitik tutarlılığın gerekli olmadığını düşünmekte,¹⁶ daha ziyade politika tasarımına ve uygulamalarına odaklanmaktadır.¹⁷ Buradaki amaç, bireyin ve toplumun devam eden güvensizliklerini politik çevrelerde vurgulamak¹⁸ ve bu sorunu ortadan kaldırmak için karşılaşılan zorluklara nasıl tepki verilmesi gerektiğine yönelik yeni fikirler sunmaktır.¹⁹

Günümüzde insan güvenliğı tanımı üzerine farklı tartışmalar var olsa da kavramın en çok referans gösterilen hali 1994 tarihli Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu’nda yer almaktadır. Rapora göre insan güvenliğı yedi boyutta incelenmiştir. Bunlar; *ekonomik güvenlik*

¹² Human Development Report 1994, a.g.e., 22.

¹³ Newman, a.g.e., 81.

¹⁴ Tom Farer, “Human Security: Defining the Elephant and Imagining Its Tasks”, *Asian Journal of International Law* 1, (2011): 43.

¹⁵ Newman, a.g.e., 82.

¹⁶ Newman, a.g.e., 78-83.

¹⁷ Des Gasper, “The idea of human security”, *Climate Change, Ethics and Human Security*, eds. Karen O’Brien, Asunción Lera St.Clair ve Berit Kristoffersen (New York: Cambridge University Press, 2010), 32.

¹⁸ Oels, a.g.e., 194.

¹⁹ United Nations Trust Fund for Human Security, *Human Security Handbook* (New York: United Nations, 2016), 6.

(yoksulluktan kurtulma, adil ve güvenli bir gelir elde etme), *gıda güvenliği* (gıdaya fiziksel ve ekonomik erişim), *sağlık güvenliği* (sağlık hizmetlerine, beslenmeye, temiz suya ve giysilere erişim), *kişisel güvenlik* (fiziksel şiddetten ve tehlikelerden korunma), *topluluk güvenliği* (aile ve etnik gruplar dahil olmak üzere toplulukların kültürlerini koruyabilmeleri ve varlıklarını devam ettirebilmeleri), *siyasi güvenlik* (temel insan hakları ve özgürlüğün korunması, siyasi görüşlerin özgürce ifade edilebilmesi) ve *çevre güvenliğidir* (hava, su, toprak gibi yaşamın en temel bileşenlerini koruma ve onların sürdürülebilirliğini sağlama).²⁰ Her bir güvenlik boyutu hem birbirlerine hem de insan güvenliğine doğrudan ve dolaylı yollardan etki etmektedir. Örneğin bu çalışmada ele alınan insan kaynaklı iklim değişikliği olgusu yalnızca çevre güvenliği konusu değil, yaratacağı tahribatın belirsizliği ve öngörülemezliği nedeniyle aynı zamanda insan güvenliği konusudur. Hatta tüm ekosistemleri tehdit eden bu olguyu 21. yüzyılın en önemli insan güvenliği sorunu olarak tanımlayan çalışmalar da bulunmaktadır.²¹

İnsan kaynaklı iklim değişikliği Soğuk Savaş döneminde bilimsel ve akademik çevrelerde tartışılmaya başlamıştır. Ancak bu olgunun devlet dışında farklı referans nesnelere de yönelik bir güvenlik tehdidi olarak küresel güvenlik gündemine dahil edilmesi 2000’li yıllarla birlikte mümkün olabilmiştir.²² O tarihten itibaren mevcut değişimlerin devam etmesi durumunda insanların, toplumların, medeniyetlerin, devletlerin ve tüm ekosistemin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceği daha net bir şekilde anlaşılmıştır.²³ Bu noktada Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’nin (Intergovernmental Panel on Climate Change-IPCC) iklim değişikliği ve etkileri üzerine yaptığı değerlendirmelerin, sorunun ciddiyetinin ve çözümün ivediliğinin anlaşılması açısından büyük bir önem taşıdığı düşünülmektedir.²⁴ İklim değişikliğini bir güvenlik sorunu olarak ele alan, soruna ve çözümlerine bireysel, toplumsal ve ekolojik açılardan yaklaşan çalışmalar giderek çoğalmaktadır.²⁵

²⁰ Human Development Report 1994, a.g.e., 24-33.

²¹ Anthony Costello, vd., “Managing the health effects of climate change”, *Lancet* 373 (2009): 1693.

²² Oels, a.g.e., 185; Simon Dalby, “Climate Change New Dimensions of Environmental Security”, *The RUSI Journal* 158, no. 3 (2013): 3.

²³ Lassi Heininen ve Heather Nicol, “Climate Change as a Challenge for Human Security, and an Excellent Case for the Interplay between Science and Politics (in the North): A Brief Introduction”, *Climate Change and Human Security from a Northern Point of View*, eds. Lassi Heininen ve Heather Nicol (Canada: Centre on Foreign Policy and Federalism, 2016), 10.

²⁴ Dalby, “Climate Change New Dimensions of Environmental Security”, 3.

²⁵ Bu konuda bazı çalışmalar için bkz. United Nations Trust Fund for Human Security, “Climate Change”, <https://www.un.org/humansecurity/climate-change/> (14.03.2021); Matt McDonald, “Climate change and security: towards ecological security?”, *International Theory* 10, no. 2 (2018): 153-180.; Nina von Uexkull ve Halvard

İnsan kaynaklı iklim değişikliği; en temel insan ihtiyaçlarının karşılanmasını zorlaştırmakta, geçim kaynaklarını azaltmakta ve hatta yok etmekte, bireysel ve kültürel kimliklerin varlığını tehdit etmekte, zorunlu göçü artırmakta ve devletlerin tüm bu olumsuz gelişmelere karşı gerekli önlemleri alabilme yeteneklerini zayıflatmaktadır.²⁶ Bu özellikleri ve sınır aşan etkileri nedeniyle en önemli küresel sorunlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte etkileri dünyanın her yerinde aynı oranda hissedilmemektedir. Simon Dalby, özellikle az gelişmiş toplumlar üzerinde bu değişimlerin daha yıkıcı sonuçlar doğuracağını ve bu sonuçların yerel nedenlerden kaynaklanan çevre sorunlarından çok daha tehlikeli olduğunu vurgulamaktadır.²⁷ Az gelişmiş veya gelişmekte olan toplumların, karşı karşıya olduğu çevre sorunlarıyla mücadelede yeterli kapasiteye sahip olamaması bunun en önemli nedenlerinden biridir. Bu toplumlar mevcut değişimlere karşı son derece savunmasız ve hazırlıksız oldukları için yüksek risk gruplarını oluşturmaktadırlar. Hem bölgedeki sıcaklık artışının küresel sıcaklık artışı ortalamasına göre iki kattan fazla olması hem de iklim değişikliğiyle mücadelede yeterli imkân ve kapasiteye sahip olamamaları nedeniyle Arktik yerli halkları bu gruplar arasındadır.

İnsan güvenliği yaklaşımı, iklim değişikliğinin birey ve toplumlar üzerindeki etkilerini azaltmak veya ortadan kaldırmak amacıyla sürdürülebilir kalkınma kavramını kullanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın; yalnızca iklim değişikliğine karşı daha önceden var olan sorunları çözmekle kalmayacağı, aynı zamanda ona yönelik uyum kapasitelerini de geliştirebileceği ileri sürülmektedir. Böylece iklim değişikliğinin yol açtığı/açacağı farklı güvensizlikler de çözülebilecek ve önlenebilecektir.²⁸ Bu noktada aşağıdan yukarıya bir yaklaşım (bottom-up approach), ortaklık (partnership), yerel mülkiyet (local ownership) ve katılım (participation) gibi kavramlar sürdürülebilir kalkınma politikalarının anahtar kavramları olarak ön plana çıkmaktadır. Christine Chinkin ve Mary Kaldor'a göre bu kavramların güvenlik politikalarına dahil edilmesi, insan güvenliği sorunlarının çözümü için son derece gereklidir.²⁹ Arktik Bölgesi'ndeki yerli halkların iklim değişikliğiyle etkili ve başarılı bir şekilde mücadele

Buhaug, "Security implications of climate change: A decade of scientific progress", *Journal of Peace Research* 58, no. 1 (2021): 3-17.

²⁶ IPCC, "Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change", eds. Christopher B. Field vd. (United Kingdom: Cambridge University Press, 2014), 762.

²⁷ Simon Dalby, "Güvenlik ve Çevre Bağlantılarına Yeniden Bakmak", *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 5, no. 18 (2008): 180.

²⁸ Oels, a.g.e., 185.

²⁹ Christine Chinkin ve Mary Kaldor, "Second-Generation Human Security", *International Law and New Wars* (Cambridge: Cambridge University Press, 2017), 493.

edebilmelerine ve ona uyum sağlayabilmelerine yönelik politikalar da genel olarak bu bakış açısıyla tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.

3. İnsan Güvenliği Sorunu Olarak Arktik'te İklim Değişikliği

Soğuk Savaş döneminde ulusal güvenliğe yönelik artan tehdit algıları dünyanın geri kalanında olduğu gibi sahip olduğu stratejik önemi nedeniyle Arktik Bölgesi'nde de savunma odaklı bir silahlanma yarışı başlatmıştır. Arktik devletleri kendi güvenliklerini sağlamak için askeri yeteneklerini ve kapasitelerini artırma yoluna gitmişlerdir. Bu bölge, özellikle 1960-1980 yılları arasında, NATO ve Varşova Paktı ülkelerinin donanma ve hava kuvvetlerini test etmeye çalıştığı bir “güvenlik bölgesi” olarak tanımlanmış³⁰ ve Lassi Heininen'in de ifadesiyle iki süper gücün “askeri tiyatrosuna” sahne olmuştur.³¹ Buna göre Arktik Okyanusu'nun her iki yanında ABD ve Sovyetler Birliği tarafından nükleer füzelerin ve stratejik bombardımanların tespit edilmesi amacıyla erken uyarı radarları ve istihbarat istasyonları yerleştirilmiştir.³² Gorbaçov'un 1987 yılında Murmansk'ta yaptığı konuşmasında Arktik'i “barış bölgesi” (peace zone) olarak tanımlaması ve kısa bir süre sonra Sovyetler Birliği'nin dağılması ise, bölgedeki askeri gerilimi ve güvenlik kaygılarını görece olarak azaltmıştır. Soğuk Savaş yıllarında alçak politika konuları olarak göz ardı edilen ekonomi, çevre, birey ve toplumla ilişkili sorunlar o tarihten itibaren bölgesel güvenlik gündeminde daha çok yer edinmeye başlamıştır.³³

Arktik Bölgesi ile Ruanda, Somali, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Libya ve Suriye gibi Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde yaşanan insan güvenliği sorunları aynı değildir. Arktik'te soykırım, iç çatışma, savaş veya buna benzer doğrudan şiddet içeren büyük felaketler yaşanmamaktadır. İnsan güvenliğine yönelik tehditler daha ziyade çevre sorunlarıyla ilişkilidir. En önemli çevre sorunlarının başında ise Arktik ekosistemini, dolayısıyla yerli halkların yaşamlarını ve kültürlerini doğrudan tehdit eden iklim değişikliği olgusu yer almaktadır.

³⁰ Chad Michael Briggs, “Arctic environmental security and abrupt climate change”, *Environmental and Human Security in the Arctic*, eds. Gunhild Hoogensen Gjørsv vd. (New York: Routledge, 2014), 98.

³¹ Lassi Heininen, “A new northern security: environmental degradation and risks, climate change, energy security, trans-nationalism and flows of globalization and governance”, *Environmental and Human Security in the Arctic*, eds. Gunhild Hoogensen Gjørsv vd. (New York: Routledge, 2014), 45.

³² Paal Sigurd Hilde, “The ‘new’ Arctic the Military Dimension”, *Journal of Military and Strategic Studies* 15, no. 2 (2013): 132.

³³ Heininen, “A new northern security: environmental degradation and risks, climate change, energy security, trans-nationalism and flows of globalization and governance”, 44.; Lassi Heininen ve Heather Exner-Pirot, “Introduction: Theorizing and Broadening Arctic Security—Towards the Environment and Climate”, *Climate Change and Arctic Security Searching for a Paradigm Shift*, eds. Lassi Heininen ve Heather Exner-Pirot (Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020), 3.

Harita 1. Arktik Bölgesi'ndeki Yerli Halklar³⁴

Arktik Bölgesi'nde yaşayan yerli halklar oradaki toplam nüfusun yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır.³⁵ Finlandiya, Rusya Federasyonu, Norveç ve İsveç'in kuzey kısımlarını kapsayan ve Sápmi adı verilen bir alanda Saamiler (yaklaşık nüfusu 100.000); Sibirya'nın kuzey kıyılarında Nenetler (yaklaşık nüfus 40.000); Rusya Federasyonu ile Alaska arasında kalan Bering Denizi üzerindeki bir dizi adada Aleutlar (yaklaşık nüfus 15.000); Kanada'nın kuzeybatı bölgesinde yer alan ve Yukon adı verilen topraklarla Alaska arasında Athabaskanlar (yaklaşık nüfus 45.000) yaşamaktadır.³⁶ İnuit halkının yaşam alanı ise Rusya Federasyonu'nun

³⁴ Arctic Resilience Interim Report 2013, a.g.e., 28.

³⁵Nordregio Resmi İnternet Sitesi, "Indigenous population in the Arctic", 21 Mart 2019, <https://nordregio.org/maps/indigenous-population-in-the-arctic/> (02.12.2020); Jouni J. K. Jaakkola, Suvi Juntunen ve Klemetti Näkkäläjärvi, "The Holistic Effects of Climate Change on the Culture, Well-Being, and Health of the Saami, the Only Indigenous People in the European Union", *Current Environmental Health Reports* 5 (2018): 401.

³⁶ArcGIS Resmi İnternet Sitesi, <https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=2228ac6bf45a4cebafc1c3002ffef0c4> (03.11.2020).

Chukchi Yarımadası'ndaki Çukotka Özerk Okrugu'ndan, Alaska'nın kuzey kıyılarına, Kanada'nın kuzeybatısındaki topraklardan, Nunavut, Nunavik ve Nunatsiavut'a ve Danimarka'ya bağlı Grönland'a kadar oldukça geniş bir alana yayılmaktadır.³⁷ Bu dört farklı alanda yaşayan İnuit nüfusu 2020 sonu itibarıyla 180.000'dir.³⁸

Arktik'te, coğrafi tanıma bağlı olarak, Saamiler, Nenetler, Aleutlar, Athabaskanlar ve İnuit dışında, Gwich'in, Çukçiler, Evenkiler, Evenler, Yupikler, Komiler başta olmak üzere yaklaşık 40 yerli halk vardır. Bu halklar sahip oldukları geleneksel bilgilerle ve kültürel birikimleriyle Arktik'in sert ve zorlu iklim koşullarına son derece uyumlu bir şekilde binlerce yıl boyunca varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Ancak günümüzde iklim değişikliğinin gerçekleşme hızına uyum sağlamakta büyük zorluklar yaşamakta ve insan güvenliğine yönelik risk ve tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Daha önce de belirtildiği gibi, küresel ısınma ve iklim değişikliği etkilerinin dünyanın geri kalanına oranla Arktik Bölgesi'nde daha fazla hissedilmesi bunun en önemli nedenlerinden biridir. Bu bölgedeki sıcaklık artışı küresel ortalama sıcaklık artışının iki katından daha fazladır. Bazı iklim senaryoları 21. yüzyılın sonuna kadar bu artışın Barents Bölgesi gibi Arktik'in belirli yerlerinde 9°C'ye kadar çıkabileceğini öngörmektedir.³⁹ Bu durum bölgedeki deniz buzu ve permafrost (kalıcı olarak donmuş toprak) tabakasının hızla azalmasına ve yok olmasına yol açmaktadır.

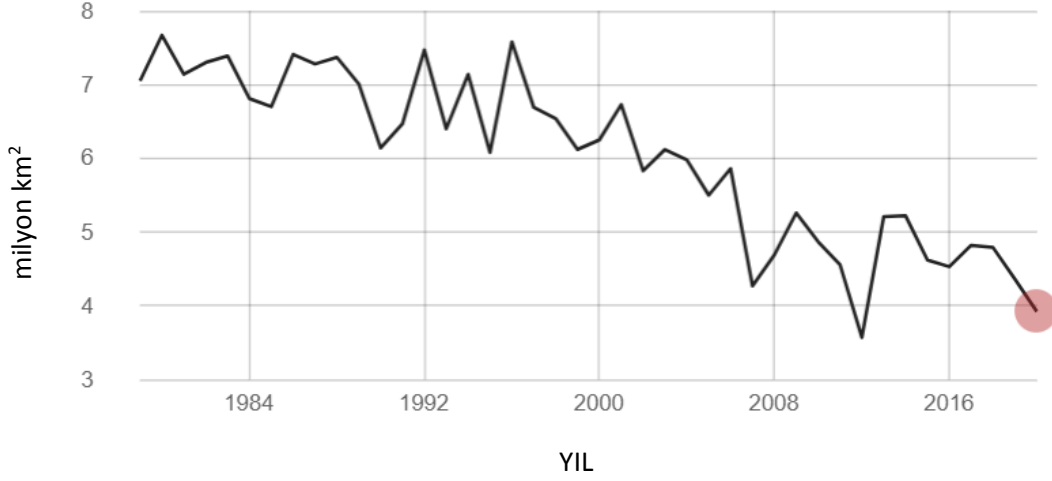
³⁷ Gary N. Wilson, "Inuit diplomacy in the circumpolar North", *Canadian Foreign Policy* 13, no. 3 (2011): 66; Ceren Uysal Oğuz, "İnuit Halkı ve İklim Değişikliği", *Küresel Bakışla Kutup Çağı 3 Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm*, eds. Harun Gümrükçü vd. (Ankara: Efil Yayınevi, 2017), 116.

³⁸ Inuit Circumpolar Council Resmi İnternet Sitesi, <https://www.inuitcircumpolar.com/> (14.11.2020).

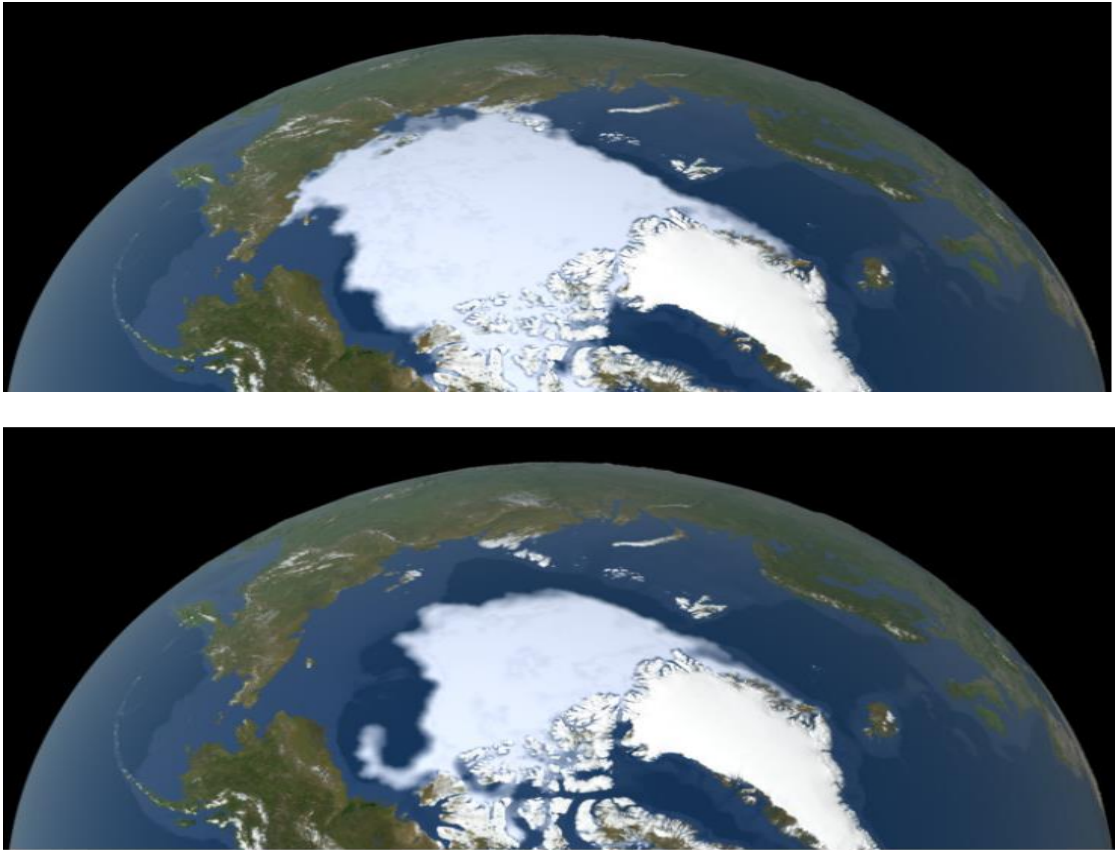
³⁹ Hossain, a.g.e., 509-510; AMAP, *Adaptation Actions for a Changing Arctic: Perspectives from the Barents Area* (Oslo: AMAP, 2017), 178; Inuit Tapiriit Kanatami, *National Inuit Climate Change Strategy* (Canada: Inuit Tapiriit Kanatami, 2019), 5; Warwick F. Vincent, "Arctic Climate Change: Local Impacts, Global Consequences, and Policy Implications", *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, eds. Ken S. Coates ve Carin Holroyd (Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020), 507.

Grafik 1. Arktik Deniz Buzu Eylül Ayı Ortalaması⁴⁰

Resim 1. Kuzey Kutup Buzullarındaki Değişim 1979-2020⁴¹

⁴⁰ NASA, Global Climate Change Vital Signs of the Planet, Arctic Sea Ice Minimum, <https://climate.nasa.gov/vital-signs/arctic-sea-ice/> (14.11.2020).

⁴¹ NASA, Global Climate Change Vital Signs of the Planet, Arctic Sea Ice Minimum, <https://climate.nasa.gov/vital-signs/arctic-sea-ice/> (14.11.2020).

1979 yılından 2020 yılına kadar Arktik deniz buzunu her on yılda bir ortalama %13 oranında azalmış ve yaklaşık 4 milyon km²'ye gerilemiştir (Grafik 1 ve Resim 1). İklim senaryoları mevcut değişikliğin devam etmesi durumunda 2030'lu yılların sonlarına doğru bölgenin deniz buzundan büyük ölçüde arınmış olabileceğini öngörmektedir.⁴² Inuit Tapiriit Kanatami⁴³ deniz buz örtüsünün halihazırda %40'ını kaybettiklerini ve bu kaybı dengeleme şanslarının gelecek yıllarda giderek azalacağını belirtmektedir.⁴⁴ Bu durum, Arktik ekosistemine dahil olan birçok canlı türünü yok olma tehdidiyle karşı karşıya bırakmaktadır. IPCC, İkinci Değerlendirme Raporu'nda Arktik'te meydana gelen bu değişimlerin kutup aylarından sonra en çok oradaki yerli halkları etkilediğini; Beşinci Değerlendirme Raporu'nda ise bölgedeki yerli halkların iklim değişikliğinin olumsuz etkileri açısından *en kırılgan topluluk* (vulnerable community) olduğunu vurgulamıştır.⁴⁵

Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin 'yeni ekonomik fırsatlar' yaratması, devletlerin ve devlet dışı aktörlerin bölgeye yönelik ilgisini son yıllarda yoğunlaştırmıştır. Eriyen buzulların ardından ortaya çıkan yeni deniz yollarının, deniz taşımacılığında alternatif olarak kullanılması planlanmaktadır. Bu yollar Asya ile Arktik'te yer alan ülkelerin seyahat yolunu %40 azaltabilecek, deniz ticaretini ve turizmini canlandırabilecektir.⁴⁶ Daha da önemlisi, buzulların erimesiyle enerji kaynakları açısından oldukça verimli olan bu bölgede petrol ve doğal gaz çıkarımı-işletimi daha kolay ve ucuz hale gelebilecektir.⁴⁷ Heininen ekonomik faaliyetler açısından "avantajlı" görülen bu ve benzeri gelişmelerin "karanlık taraflarına" vurgu yapmaktadır. Yalnızca yerel ve bölgesel etkiler göz önüne alınırsa; doğal kaynakların artan kullanımı, petrol sızıntısı ve kaza risklerinin artması, deniz trafiği ve buna bağlı olarak meydana

⁴² Vincent, a.g.e., 509.

⁴³ Inuit Tapiriit Kanatami, Kanada'da yaşayan yaklaşık 65.000 İnuik'un ulusal temsilci kuruluşudur. Karşı karşıya kalınan sosyal, kültürel, siyasi ve çevresel sorunların çözümüne yönelik politikaları ve programları İnuit haklarını ve çıkarlarını dikkate alarak ulusal düzeyde savunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Inuit Tapiriit Kanatami Resmi İnternet Sitesi, <https://www.itk.ca/> (26.12.2020).

⁴⁴ Inuit Tapiriit Kanatami, a.g.e., 2.

⁴⁵ Jan Salick ve Anja Byg, *Indigenous Peoples and Climate Change* (Oxford: Tyndall Centre for Climate Change Research, 2007); Ceren Uysal Oğuz ve Güneş Ersoy, "Kutuplardaki İklim Değişikliğinin Bölgesel ve Küresel Etkileri", *Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, eds. Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ankara: Efil Yayınevi, 2016), 163.

⁴⁶ John Vidal, "Russian Arctic city hopes to cash in as melting ice opens new sea route to China", <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/01/arctic-city-new-route-china> (20.11.2020); Uysal Oğuz ve Ersoy, a.g.e., 165.

⁴⁷ Uysal Oğuz ve Ersoy, a.g.e., 165.

gelen çevre kirliliği, iklim değişikliği etkilerinin yanında daha fazla çevresel bozulmayı ve daha kötü yaşam koşullarını dayatmaktadır.⁴⁸

İklim değişikliğine bağlı olarak Arktik deniz buzunun ve permafrost tabakasının çözülmesinin, sel, fırtına gibi aşırı hava olaylarının ve erozyon riskinin artmasının yerli halkların kültürlerinin en temel bileşenlerinden biri olan avlanma şekilleri üzerinde doğrudan etkileri vardır. Yerli avcılar deniz buzunun değişen yapısı nedeniyle günümüzde gıda ihtiyaçlarını giderebilmek için buz üzerinde daha uzun mesafeler kat etmek zorundadırlar. Avlanma koşullarında meydana gelen bu değişim gıdaya erişim gibi en temel insan ihtiyaçlarını riske atmaktadır.⁴⁹ Karibu, ren geyiği ve deniz memelileri Arktik yerli halkları için en önemli besin kaynakları arasındadır. Ancak iklim değişikliğine bağlı olarak bu hayvanların popülasyonları yıllar içinde azalmıştır.⁵⁰ Hava olaylarında ve deniz buzu yapısında meydana gelen değişimlerin yerli avcılar tarafından tahmin edilmesinin giderek zorlaşması ve biyoçeşitliliğin bozulması gıda güvenliğine yönelik hayati sorunlar yaratmaktadır. Inuit Tapiriit Kanatami'nin yayımladığı 2019 tarihli Ulusal İnuit İklim Değişikliği Stratejisi'ne göre, Kanada'nın kuzeyinde yer alan Nunavut'taki İnuit hanelerinin %70'inin gıda güvencesi artık yoktur. Bu oran Kanada genelinde %8 ile sınırlıdır.⁵¹ Saami, Gwich'in, Nenet ve diğer yerli halkların da ren geyiğine ve balığa dayalı geleneksel beslenme şekli değişmekte, onlar da gıdaya erişimde zorluklar yaşamaktadır.⁵² Karşı karşıya kalınan bu sorunu Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'nda yer alan bir ifadeyle özetlemek gerekirse Arktik yerli halkları “yiyecek olmadığı için değil, yiyecek bulamadıkları için açlıkla mücadele etmek zorundadırlar”.⁵³

⁴⁸ Lassi Heininen, “On Climate Change as a Relevant Geopolitical and Security Factor in the Circumpolar North”, *Climate Change and Human Security from a Northern Point of View*, eds. Lassi Heininen ve Heather Nicol (Canada: Centre on Foreign Policy and Federalism, 2016), 223.

⁴⁹ Arctic Council, Arctic Resilience Interim Report 2013 (Stockholm: Stockholm Environment Institute and the Stockholm Resilience Centre Arctic Council, 2013), 83; Arctic Human Development Report, eds. Joan Nyman Larsen ve Gail Fondahl (Denmark: Nordic Council of Ministers, 2014), 310; AMAP, Assessment 2015: Human Health in the Arctic. Arctic Monitoring and Assessment Programme (Oslo: AMAP, 2015), 129; Gwich'in Tribal Council, “Submission To The Government of Canada's Arctic Policy Framework”, 21 Mart 2018, https://www.eia.gov.nt.ca/sites/eia/files/content/2018-03-21_gwichin_tribal_council_arctic_policy_framework_submission.pdf (15.11.2020).

⁵⁰ AMAP Assessment 2015, a.g.e., 130.

⁵¹ Inuit Tapiriit Kanatami, a.g.e., 11; İklim değişikliğinin İnuit halkı üzerindeki etkileri için ayrıca bkz. Ceren Uysal Oğuz, “İnuit Halkı ve İklim Değişikliği”.

⁵² Jaakkola, Juntunen ve Näkkäljärvi, a.g.e., 403-404.

⁵³ Human Development Report, a.g.e., 27.

Karibu, ren geyiği ve deniz memelileri yerli halkların yalnızca besin kaynakları değil aynı zamanda en önemli geçim kaynakları arasındadır. Dolayısıyla avlanma koşullarında meydana gelen değişimler yerli ekonomilere de önemli ölçüde zarar vermektedir.⁵⁴ Ekonomik koşulların giderek kötüleşmesi, yerli halkların yerli olmayanlarla arasındaki gelir dağılımını farklılaştırmaktadır. Örneğin İnuit Tapiirit Kanatami verilerine göre, günümüzde Nunangat'taki yoksulluk oranı Kanada ortalamasına göre neredeyse beş kat artmıştır.⁵⁵ İklim değişikliğinin doğrudan etkilerinin yanında dolaylı etkileri de bu farkı belirginleştirmektedir. Deniz buzunun erimesi sonucu Sibirya kıyılarında artan hidrokarbon faaliyetleri ve inşa edilen enerji boru hatları, ekosistemin bozulması nedeniyle Nenetler başta olmak üzere bölgede yaşayan yerli halkların geçim kaynakları üzerinde daha fazla baskı yaratmaktadır.

Permafrost tabakasının çözülmesi ve fırtına gibi aşırı hava olaylarının sıklaşması yerli halkların evlerine ve altyapılarına zarar vermektedir. Alaska'daki Sarichef Adası'nda bulunan ve 591 kişinin yaşadığı bir İnupiat köyü olan Shishmaref sakinleri 1990'ların sonlarından itibaren artan fırtınalar ve eriyen buz tabakası gibi sorunlar nedeniyle toprak kaybına uğramaktadır. Köyün anakarada daha güvenli bir yere taşınmasının maliyetinin 180 milyon dolar olduğu hesaplanmıştır.⁵⁶ Alaska'da 400 kişinin yaşadığı bir başka İnupiat köyü olan Kivalina'nın ise altyapılarında meydana gelen hasarlar nedeniyle 2025 yılına kadar yaşanmaz bir hale geleceği tahmin edilmektedir.⁵⁷ Bu örneklerin sayısı giderek artmaktadır ve iklim değişikliği sebebiyle yerli halkların yüzyıllardır yaşadıkları köylerini terk etmek zorunda kalacakları bir gelecek sanıldığından çok daha yakındır. Dolayısıyla iklim değişikliği kaynaklı felaketler, yerli toplulukların yaşam alanlarını, can ve mal güvenliklerini, geçim kaynaklarını, kültürel varlıklarını tehdit etmektedir. Bireylerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan temel unsurların eksikliği insan güvenliği yaklaşımının öncelikli olarak ele aldığı bir konu olduğu için Arktik yerlilerinin karşı karşıya oldukları sorunların bu perspektif bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Deniz buzu ve permafrost tabakasındaki öngörülemeyen değişimler ve iklim değişikliğine bağlı sıcaklık artışları kaza ve ölüm risklerini artırdığı için sağlık güvenliğini doğrudan tehdit

⁵⁴ Arctic Resilience Interim Report, a.g.e., 111; Vincent, a.g.e., 511-512.

⁵⁵ İnuit Tapiirit Kanatami, a.g.e., 10.

⁵⁶ Elizabeth Kolbert, *Field Notes from a Catastrophe* (New York: Bloomsbury, 2015), 7-9.

⁵⁷ Lawrence C. Hamilton vd., "Climigration? Population and climate change in Arctic Alaska", *Population and Environment*, no. 38 (2016): 119.

eden sorunlardır. 1970'lerin başında yapılan bilimsel araştırmalarda her kış ölüm oranlarındaki dramatik artışların sıcaklık değişimlerine bağlı olduğu kanıtlanmıştır. Bu sebeple meydana gelen ölümler genellikle, terlemeyle oluşan elektrolit ve su kaybından ve vücut sıcaklığının düzenlenememesi nedeniyle meydana gelen dehidrasyondan kaynaklanmaktadır.⁵⁸ Sıcaklıklardaki artış özellikle son yıllarda haşerelerin Arktik Bölgesi'nde yaygınlaşmasına neden olmuştur. Gwich'in halkının yaşadığı Kanada'nın kuzey kıyılarında sivri sinekler ve pireler kendilerine uygun yaşam koşulları bularak çoğalmaya başlamıştır.⁵⁹ Zoonotik enfeksiyonlara sebep olan Brucella, Toxoplasma, Coxiella ve Batı Nil Virüsü gibi bakteri, virüs ve parazitler de benzer şekilde güneyden kuzeye doğru ilerlemekte, Arktik ekosisteminde yer alan pek çok hayvan üzerinde giderek yaygınlaşmaktadır.⁶⁰ Bu durum hem hayvan popülasyonunu azaltmakta hem de hayvandan insana bulaşan hastalıkların niceliğini ve niteliğini artırmaktadır.

Bölgedeki hidrokarbon çıkarımı ve deniz trafiğinin artması gibi ekonomik faaliyetler iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki dolaylı etkilerine örnek olarak verilebilir. Özellikle Sibirya kıyılarında, açık deniz platformlarına ek olarak kara platformlarının da enerji firmaları tarafından kullanılması, bu alanlarda inşa edilen petrol boru hatları, yerli halkların hareketliliğini sınırlamakta, geleneksel bilgilerin kullanımını zorlaştırmakta, kaza ve ölüm risklerini artırmaktadır. İklim değişikliğinin sağlık güvenliğine ilişkin fiziksel etkilerinin yanı sıra zihinsel ve ruhsal etkilerini de gözlemlemek mümkündür. Avlanma, beslenme ve geçim kaynakları üzerindeki baskılar nedeniyle Arktik yerli halklarında intihar vakaları ve psikolojik rahatsızlıklar daha sık görülmeye başlanmıştır. Bu olumsuz gelişmeler hastalık/ölüm oranlarını da değiştirmiştir. Örneğin Finlandiya topraklarında yaşayan Saami halkının 1980'lerde düşük olan hastalık/ölüm oranı, 2017 verilerine göre ulusal ortalamanın üzerine çıkmıştır.⁶¹

İklim değişikliğinin; ekonomi, çevre, gıda ve sağlık alanları üzerindeki bu etkileri kişisel ve topluluk güvenliğini yani geleneksel kültürlerin ve yerli halkların varlığını devam ettirebilme

⁵⁸ Jim Berner ve Christopher Furgal, "Human Health", *Arctic Climate Impact Assessment Report (2004)* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004), 870.

⁵⁹ Department of Cultural Heritage Gwich'in Tribal Council/Gwich'in Renewable Resources Board, Gwich'in Knowledge of Insects, 2017, 23, <http://www.grrb.nt.ca/pdf/wildlife/Gwichin%20Knowledge%20of%20Insects%20Final.pdf> (19.11.2020).

⁶⁰ AMAP Assessment 2015, a.g.e., 128; AMAP 2017, a.g.e., 139; Jaakkola, Juntunen ve Näkkäläjärvi, a.g.e., 410; Audrey Waits vd., "Human infectious diseases and the changing climate in the Arctic", *Environment International* 121, (2018): 703.

⁶¹ AMAP 2017, a.g.e., 139.

yeteneklerini baltalamaktadır. Değişimlerden doğrudan ve dolaylı yollardan etkilenen bireyler, hayatta kalabilmek için binlerce yıldır devam eden geleneksel yaşam biçimlerini değiştirmek zorundadırlar. Tüm bu gelişmeler bireylerin toplumsal normlardan uzaklaşmasına, yaşadıkları coğrafyayı terk etmelerine ve zaman içinde kültürlerin aşınmasına ve yok olmasına sebep olabilecek riskler barındırmaktadır.

4. Arktik Yerli Hakları ve İklim Değişikliği ile Mücadele

Birleşmiş Milletler Yerli Halkların Hakları Bildirisi (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples)⁶² hem yerli halkların haklarını hem de devletlerin yükümlülüklerini ortaya koyan konuya ilişkin en önemli kaynaklardan biridir. Dünyanın farklı coğrafyalarında yaşamlarını sürdüren yerli bireylerin ve halkların kırılganlıklarını ortadan kaldırmak ve dayanıklılıklarını artırabilmek bildirideki maddelerin ne ölçüde hayata geçirileceğine bağlıdır. 46 maddeden oluşan bildiriye göre;

- Yerli halklar; Birleşmiş Milletler Şartı, İnsan Hakları Evrensel Beyannameşi ve uluslararası insan hakları hukukunda tanınan tüm haklardan ve temel özgürlüklerden bireysel ve toplu olarak yararlanma hakkına sahiptir (madde 1).
- Yerli halklar kendi kaderlerini tayin hakkına (self-determination) sahiptir. Bu hakkın doğası gereği siyasi statülerini özgürce belirleyebilme; ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerini özgürce seçme hakkına sahiptirler (madde 3).
- Yerli halklar ve bireyler asimilasyona zorlanmama veya kültürlerinin yok edilmesine maruz kalmama hakkına sahiptir [madde 8(1)].
- Devletler, yerli halkların kültürel değerlerini veya kimliklerini tehdit eden herhangi bir eylemi önlemek için gerekli ve etkili mekanizmalar ortaya koymalıdır [madde 8(2)].
- Yerli halklar, haklarını etkileyecek konularda karar alma süreçlerine kendi seçtikleri temsilciler aracılığıyla katılma, karar alma kurumları oluşturma ve geliştirme hakkına sahiptir (madde 18).

⁶² BM Genel Kurulu'nun 13 Eylül 2007 tarihli toplantısında kabul edilen bildiriye 144 ülke desteklerken 4 ülke (Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda, Amerika Birleşik Devletleri) hayır oyu vermiş, 11 ülke (Azerbaycan, Bangladeş, Bhutan, Burundi, Kolombiya, Gürcistan, Kenya, Nijerya, Rusya Federasyonu, Samoa ve Ukrayna) çekimser oy kullanmıştır. Hayır oyu veren 4 ülke, bildiriye destek verdiklerini sonraki yıllarda açıklamışlardır. Bkz. United Nations Department of Economic and Social Affairs Indigenous Peoples, "United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples", <https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html> (25.12.2020).

- Devletler, yerli halkların haklarını da etkileyecek kararları almadan önce bu halkların gerekli bilgilere sahip olarak özgürce verecekleri ön onayı almak için iyi niyetle istişare ve işbirliği yapmalıdır (madde 19).
- Yerli halklar kendi siyasi, ekonomik ve sosyal sistemlerine ve kurumlarına sahip olma ve bunları geliştirme, varlık ve kalkınma araçlarına güvenle sahip çıkma ve geleneksel ve diğer ekonomik faaliyetlerini özgürce sürdürme hakkına sahiptir [madde 20(1)].
- Yerli halklar, geleneksel olarak yaşadıkları topraklara ve oradaki kaynaklara sahip olma hakkına sahiptir [madde 26(1)].
- Yerli halklar, gerekli bilgilere sahip olarak özgürce verecekleri ön onayları olmaksızın ellerinden alınan, el konan, işgal edilen, kullanılan veya zarar verilen arazi, toprak ve kaynaklar için iadelerini de kapsayacak şekilde tazminat hakkına, bunun mümkün olmaması halinde adil bir bedel alma hakkına sahiptir [madde 28(1)].
- Yerli halklar, yaşadıkları toprakları ve kaynakları koruma hakkına sahiptir. Devletler de yerli halklara yardım için ayırım gözetmeksizin koruma programları oluşturmalı ve uygulamalıdır [madde 29(1)].
- Yerli halklar bu bildiriye yer alan tüm haklardan yararlanabilmek için devletlerden, bölgesel ve uluslararası kuruluşlardan mali ve teknik yardım alma hakkına sahiptir (madde 39).⁶³

Arktik Bölgesi'nde insan güvenliğinin sağlanabilmesi için siyasi ve hukuki kararlarda bildiriye yer verilen hak ve yükümlülükler dikkate alınmalıdır. Arktik yerli halkları hem konseyleri ve birlikleri aracılığıyla hem de strateji raporlarıyla yerel ve bölgesel ölçekli etkili politikaların uygulanmasını talep etmektedirler. Bu talepler BM Yerli Halkların Hakları Bildirisi'ne paralel şekilde; geleneksel bilginin dikkate alınması ve bölgeye yönelik yapılan çalışmalarla bütünleştirilmesi, yerli katılımın artırılması ve yerli halkların karar alma mekanizmalarında daha fazla temsil edilmesi, arazi kullanım hakkının ve kendi kaderini tayin hakkının tanınması ve uygulanması, devletlerden ve bölgesel kuruluşlardan mali ve teknik yardım alınması konularını kapsamaktadır.

Naomi Klein yerli halkların antlaşmalarla korunan balıkçılık, avcılık gibi haklar açısından yasal güce sahip olduklarını ancak bu yasal gücü kullanıp kullanamamalarının başka

⁶³ United Nations, United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (2007).

bir konu olduğunu ifade etmektedir.⁶⁴ Yerli halkların çevreci gruplarla birlikte hak ihlallerini mahkemeye taşıdıkları örnekler artmaktadır. Ancak yerlilerin hukuksal dayanaklarının yönetimlerin siyasi ve ekonomik çıkarlarıyla çatıştığı durumlarda, kararlar devletler ve şirketler lehine çıkabilmekte ya da yerlilerin kazandıkları davalara itiraz edilebilmektedir. Kimi zaman yerli topluluklar ve çevre örgütleri, dava sürecinin yüksek maliyeti ya da karşılaştıkları baskılar nedeniyle yasal süreçten vazgeçmek zorunda kalabilmektedir. Öte yandan iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle geçimlik avlanma ve balıkçılık zorlaştıkça yerliler üzerindeki ekonomik baskı arttığı için yerlilerin bir kısmı petrol ve maden şirketlerinin iş tekliflerine daha sıcak bakmakta ve kabilelerinin şirketlerle anlaşmasını isteyebilmektedir.⁶⁵

2014'te ABD İçişleri Bakanlığı'nın (Department of the Interior) Shell ve diğer şirketlere Chukchi Denizi'nde petrol arama izni vermesi üzerine Alaska Point Hope köyünde yaşayan İnupeat yerlileri ve çevre örgütleri bir koalisyon oluşturarak hukuk mücadelesine başlamıştır. Koalisyon petrol arama izninin “sağlıklı bir okyanusla kopmaz bağları bulunan- hayat tarzlarına yönelik riskler dahil olmak üzere” bölge halkı için barındırdığı risklerin dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. Point Hope'un o tarihteki Belediye Başkanı Steve Oomittuk'un davayı açarken yaptığı konuşma, sadece iklim değişikliğinin değil, iklim değişikliğine yol açan fosil yakıtların arama ve çıkartım faaliyetlerinin de yerli halklar üzerindeki etkisini anlamak açısından dikkat çekicidir. Oomittuk, halkının binlerce yıldır Chukchi Denizi'nden göç eden hayvanları avladığını, geçimlerinin buna bağlı olduğunu ifade ederek “burası bizim bahçemiz, bizim kimliğimiz, bizim geçim sahamız. Onsuz bugün olduğumuz yerde olamayız. Biz hayat tarzımızı ve hayatlarımızın büyük oranda onlara bağlı olduğu hayvanları tehlikeye atacak her türlü faaliyete karşıyız.” demiştir.⁶⁶

İklim değişikliğine bağlı olarak Arktik'te meydana gelen değişimlerin bölgeyi nasıl etkilediğine dair yeni bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Yerli halkların, onları temsil eden konsey ve birliklerin bu yeni bilgilerin üretilmesi sürecine doğrudan ve etkin katılımı hayati önem taşımaktadır.⁶⁷ Geleneksel bilginin hem ulusal hem de Arktik Konseyi⁶⁸ ve Barents-Euro Arktik

⁶⁴ Naomi Klein, *İşte Bu Her Şeyi Değiştirir*, çev. Osman Akınhay (İstanbul: Agora Kitaplığı, 2015), 523.

⁶⁵ Klein, a.g.e., 536-537.

⁶⁶ Klein, a.g.e., 523-524.

⁶⁷ Sámi Council, The Sámi Arctic Strategy, Eylül 2019, 10, <https://www.saamicouncil.net/documentarchive/the-sami-arctic-strategy-samisk-strategi-for-arktiske-saker-smi-rktala-igumuat> (10.11.2020).

⁶⁸ 1996 yılında Ottawa Deklarasyonu'yla kurulan Arktik Konseyi, sürdürülebilir kalkınma ve çevre koruma gibi bölgeyi ilgilendiren ortak konularda Arktik devletleri ve yerli halkları arasındaki işbirliğini, koordinasyonu ve

Konseyi⁶⁹ gibi bölgesel kuruluşların çalışmalarına dahil edilmesi, Arktik doğasındaki değişimlere yönelik alınacak kararlara bütüncül bir anlayışla yaklaşılmasına olanak sağlamaktadır.⁷⁰ Bu durum yerli bireylerin ve halkların iklim değişikliğine uyum yeteneklerini artırabilecektir.

Arktik Konseyi 1996 tarihli Ottawa Deklarasyonu ile geleneksel bilgilerin bölgeyi anlamak için önemini kabul etmiş, 2009 tarihli Tromsø Deklarasyonu ve 2013 tarihli Kiruna Deklarasyonu ile de bu bilgilerin Arktik'te sürdürülebilir bir gelecek için gerekli olduğunu vurgulamıştır.⁷¹ Dolayısıyla Arktik Konseyi'nin kurumsal yapısı içerisinde farklı yerli toplulukların temsilcileri aracılığı ile daha etkin olmalarını sağlayacak mekanizmalar bu deklarasyonlarda yer verilen "geleneksel bilgilerin önemi" gerekçesine dayandırılabilir. Öte yandan, politika oluşturma ve karar alma süreçlerinde yukarıdan aşağıya bir yaklaşım (top-down approach) yerli halkların dayanıklılığı için yetersizdir. Böyle bir yaklaşımda ulusal önceliğin, yerli halkların önceliklerinin önüne geçme ihtimali yüksektir.⁷² Bu nedenle iklim değişikliğiyle mücadelede etkili bir uyum politikası için aşağıdan yukarıya bir yaklaşım (bottom-up approach) esas alınmalıdır. Bu noktada en önemli koşullarından biri karşı karşıya kalınan tehditlere ilişkin üretilen çözümlerin yerli halkların belirlediği temsilciler aracılığıyla duyurulması ve yönetilmesidir.⁷³

Arktik Konseyi'nde Inuit Kutup Çevresi Konseyi, Uluslararası Aleut Birliği, Uluslararası Gwich'in Konseyi, Arktik Athabaskan Konseyi, Saami Konseyi ve Rusya Kuzeyin

etkileşimi destekleyen lider hükümetler arası forumdur. Konseyde Kanada, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, Rusya Federasyonu, İsveç ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere sekiz Arktik devleti (A8); Inuit Kutup Çevresi Konseyi, Uluslararası Aleut Birliği, Uluslararası Gwich'in Konseyi, Arktik Athabaskan Konseyi, Saami Konseyi ve Rusya Kuzeyin Yerli Halkları Birliği olmak üzere altı daimî katılımcı yer almaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Arktik Konseyi Resmi İnternet Sitesi, <https://arctic-council.org/en/> (26.12.2020).

⁶⁹ 1993 yılında Kirkenes Deklarasyonu'yla kurulan Barents-Euro Arktik Konseyi, Barents Bölgesi'ni ilgilendiren konulara yönelik işbirliğini amaçlayan hükümetler arası forumdur. Konsey üyeleri Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, Rusya, İsveç ve Avrupa Komisyonu'ndan oluşmaktadır. Norveç, İsveç, Finlandiya ve Rusya Federasyonu'ndan oluşan dört Barents ülkesinin bakanları bölgenin özellikle sosyal ve ekonomik gelişimini sağlamak amacıyla konseyin kuruluşundan günümüze düzenli olarak bir araya gelmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Barents-Euro Arctic Cooperation, <https://www.barentscooperation.org/en/Barents-Euro-Arctic-Council> (26.12.2020).

⁷⁰ The Sámi Arctic Strategy, a.g.e., 40; AMAP 2017, a.g.e., 167.

⁷¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Arctic Council, Declaration on the Establishment of the Arctic Council, 1994; Arctic Council, Tromsø Declaration on the Occasion of the Sixth Ministerial Meeting of the Arctic Council, 2009; Arctic Council, Kiruna Declaration: On the Occasion of the Eighth Ministerial Meeting of the Arctic Council, 2013; Sámi Arctic Strategy, a.g.e., 39.

⁷² Arctic Resilience Interim Report 2013, a.g.e., 30.

⁷³ Arctic Resilience Interim Report 2013, a.g.e., 29.

Yerli Halkları Birliği olmak üzere oradaki halkları temsil eden altı yerli konsey ve birlik vardır. Bunlar Arktik Konseyi toplantılarında ve karar alma süreçlerinde daimî katılımcı olarak görev almakta; konseydeki çalışma gruplarında, yürütülen projelerde faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte Arktik devletlerinin bölgeye ilişkin güvenlik anlayışlarında enerji kaynakları başta olmak üzere ekonomik kaygıların öncelikli olması yerli konseylerin ve birliklerin karar alma süreçlerindeki rolünü sınırlamaktadır.⁷⁴ Nitekim Inuit Tapiriit Kanatami'nin 2019 tarihli Ulusal İnuit İklim Değişikliği Strateji belgesinde, İnuit halkının iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerinde ulusal ve bölgesel katılımlardan büyük ölçüde dışlandığı belirtilmektedir.⁷⁵

Bölgedeki diğer yerli halkların birçoğu hem ulusal hem de bölgesel ölçekte kendilerini temsil edecek mekanizmalardan yoksundur. Daimî katılımcılar dolaylı yollardan onların haklarını gözetmeye çalışsa da her halkın iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik kapasite ve imkanları yer ve zamana göre farklılık göstermektedir. Kendilerini yeterince temsil etme imkanını bulamayan bu halklar, 2008 tarihli Uluslararası Azınlık Hakları Grupları Raporu'nda belirtildiği şekilde iklim değişikliğinin “sessiz kurbanlarıdır”⁷⁶. İklim değişikliğinden kaynaklanan kırılganlıklarını ortadan kaldırmak ve bölgede insan güvenliğini sağlayabilmek için bu halkların kendi temsilcileriyle seslerini duyurabilecek, karşı karşıya kaldıkları sorunları ilgili yerlere iletebilecek ve bölgeye yönelik alınan kararlara katılım sağlayabilecek ayrı mekanizmalara sahip olmaları gerekmektedir. Özellikle BM Yerli Halkların Hakları Bildirisi ile tanınan hakların uygulanmasını engelleyebilecek koşulların ortadan kaldırılması son derece önemlidir.

5. Sonuç

İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin en fazla gözlemlendiği bölgelerden biri Arktik'tir. Bilim insanlarının bu bölgeye yönelik projeksiyonları beklenenden daha hızlı gerçekleşmekte, Arktik yerli halklarının binlerce yıllık deneyimleriyle oluşturdukları doğayla uyumlu yaşam tarzları, iklim değişikliğinin yıkıcı etkileri karşısında zarar görmektedir. Bu çalışma, Arktik Bölgesi yerli halklarının bireyler ve topluluklar olarak güvenliklerinin

⁷⁴ Wilfrid Greaves, “Cities and Human Security in a Warming Arctic”, *Climate Change and Arctic Security Searching for a Paradigm Shift*, eds. Lassi Heininen ve Heather Exner-Pirot (Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020), 73.

⁷⁵ Inuit Tapiriit Kanatami, a.g.e., 21.

⁷⁶ Minority Rights Group, “Minority and indigenous groups – silent victims of climate change says new global report”, 11 Mart 2008, <https://minorityrights.org/2008/03/11/minority-and-indigenous-groups-silent-victims-of-climate-change-says-new-global-report/> (07.11.2020).

sağlanması noktasında en kapsamlı çözümlerin insan güvenliği yaklaşımı ile sağlanabileceğini ileri sürmektedir. İnsan güvenliğinin; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, kişisel güvenlik, topluluk güvenliği, siyasi güvenlik ve çevre güvenliği olarak tanımlanan her bir boyutu Arktik yerlilerinin iklim değişikliği karşısındaki savunmasızlıklarından ve halihazırda sınırları içerisinde yaşadıkları devletlerin eşitsiz uygulamalarından ve hak ihlallerinden kaynaklanan sorunlarının çözümü için yol gösterici olmalıdır.

Devletler, bölgesel ve uluslararası örgütler, yerli halkların topraklarına, kültürlerine, sosyal ve ekonomik gelişimlerine yönelik hak ihlallerinin sona erdirilmesi, bu toplulukların iklim değişikliği başta olmak üzere çevresel bozulmanın yol açtığı yıkımdan gördükleri zararın telafisi için gerekli finansal araçların oluşturulması konusunda sorumluluk üstlenmelidir. İnsan güvenliği yaklaşımı doğrultusunda, yerli halkların uluslararası sözleşmelerle tanınan haklarının bütüncül şekilde uygulanması, normatif yapılar aracılığıyla yerli halklara hem sınırları içinde yaşadıkları devletler nezdinde, hem de bölgesel ve uluslararası örgütler içerisinde temsil hakkı sağlanması, kadim bilgilerinin ve deneyimlerinin iklim değişikliği azaltım ve uyum çalışmaları içerisinde etkin şekilde değerlendirilmesi son derece önemlidir. Arktik yerli halkları iklim değişikliğinin etkilerine karşı en kırılgan gruplar arasındadır. Bu kırılganlığı ortadan kaldırmak, yerli halkların iklim değişikliğine uyum yeteneklerini artırmak ve onları gözeterek sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için etkili politikaların ivedilikle oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

Kaynaklar

- AMAP. Adaptation Actions for a Changing Arctic: Perspectives from the Barents Area. Oslo: AMAP, 2017.
- AMAP. Assessment 2015: Human Health in the Arctic. Arctic Monitoring and Assessment Programme. Oslo: AMAP, 2015.
- ArcGIS Resmi İnternet Sitesi.
<https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=2228ac6bf45a4cebafc1c3002ffef0c4>
(03.11.2020).
- Arctic Council. Arctic Resilience Interim Report 2013. Stockholm: Stockholm Environment Institute and the Stockholm Resilience Centre Arctic Council, 2013.
- Arctic Council. Declaration on the Establishment of the Arctic Council, 1994.
- Arctic Council. Kiruna Declaration: On the Occasion of the Eighth Ministerial Meeting of the Arctic Council, 2013.
- Arctic Council. Tromso Declaration on the Occasion of the Sixth Ministerial Meeting of the Arctic Council, 2009.

- Arctic Human Development Report, eds. Joan Nymand Larsen ve Gail Fondahl. Denmark: Nordic Council of Ministers, 2014.
- Arktik Konseyi Resmi İnternet Sitesi. <https://arctic-council.org/en/> (26.12.2020).
- Balta, E. "Uluslararası Savaş". *Küresel Siyasete Giriş Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler*, ed. Evren Balta, 257-279. İstanbul: İletişim Yayınları, 2014.
- Barents-Euro Arctic Cooperation. <https://www.barentscooperation.org/en/Barents-Euro-Arctic-Council> (26.12.2020).
- Berner, J. ve C. Furgal. "Human Health". *Arctic Climate Impact Assessment Report 2004*, 863-906. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Briggs, C. M. "Arctic environmental security and abrupt climate change". *Environmental and Human Security in the Arctic*, eds. Gunhild Hoogensen Gjörv vd., 98-113. New York: Routledge, 2014.
- Chinkin, C. ve M. Kaldor. "Second-Generation Human Security". *International Law and New Wars*, 479-526. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
- Costello, A. vd. "Managing the health effects of climate change". *Lancet* 373 (2009): 1693-1733.
- Dalby, S. "Climate Change New Dimensions of Environmental Security". *The RUSI Journal* 158, no. 3 (2013): 34-43.
- Dalby, S. "Güvenlik ve Çevre Bağlantılarına Yeniden Bakmak". *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 5, no. 18 (2008): 179-195.
- Department of Cultural Heritage Gwich'in Tribal Council/Gwich'in Renewable Resources Board. Gwich'in Knowledge of Insects, 2017. <http://www.grrb.nt.ca/pdf/wildlife/Gwichin%20Knowledge%20of%20Insects%20Final.pdf> (19.11.2020).
- Farer, T. "Human Security: Defining the Elephant and Imagining Its Tasks", *Asian Journal of International Law* 1, (2011): 43-55.
- Gasper, D. "The idea of human security". *Climate Change, Ethics and Human Security*, eds. Karen O'Brien, Asunción Lera St.Clair ve Berit Kristoffersen, 23-46. New York: Cambridge University Press, 2010.
- Greaves, W. "Cities and Human Security in a Warming Arctic". *Climate Change and Arctic Security Searching for a Paradigm Shift*, eds. Lassi Heininen ve Heather Exner-Pirot, 61-89. Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020.
- Gwich'in Tribal Council. "Submission To The Government of Canada's Arctic Policy Framework", 21 Mart 2018. https://www.eia.gov.nt.ca/sites/eia/files/content/2018-03-21_gwichin_tribal_council_arctic_policy_framework_submission.pdf (15.11.2020).
- Hamilton, L.C. vd. "Climigration? Population and climate change in Arctic Alaska". *Population and Environment* no. 38 (2016): 115-133.
- Heininen, L. ve H. Exner-Pirot. "Introduction: Theorizing and Broadening Arctic Security-Towards the Environment and Climate". *Climate Change and Arctic Security Searching for a Paradigm Shift*, eds. Lassi Heininen ve Heather Exner-Pirot, 1-8. Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020.
- Heininen, L. ve H. Nicol. "Climate Change as a Challenge for Human Security, and an Excellent Case for the Interplay between Science and Politics (in the North): A Brief Introduction". *Climate Change and Human Security from a Northern Point of View*, eds. Lassi Heininen ve Heather Nicol, 1-19. Canada: Centre on Foreign Policy and Federalism, 2016.

- Heininen, L. "A new northern security: environmental degradation and risks, climate change, energy security, trans-nationalism and flows of globalization and governance". *Environmental and Human Security in the Arctic*, eds. Gunhild Hoogensen Gjørv vd., 37-57. New York: Routledge, 2014.
- Heininen, L. "On Climate Change as a Relevant Geopolitical and Security Factor in the Circumpolar North". *Climate Change and Human Security from a Northern Point of View*, eds. Lassi Heininen ve Heather Nicol, 219-250. Canada: Centre on Foreign Policy and Federalism, 2016.
- Hilde, P.S. "The 'new' Arctic the Military Dimension". *Journal of Military and Strategic Studies* 15, no. 2 (2013): 130-153.
- Hossain, K. "Securing the Rights: A Human Security Perspective in the Context of Arctic Indigenous Peoples". *The Yearbook of Polar Law* (2013): 491-522.
- Inuit Circumpolar Council Resmi İnternet Sitesi. <https://www.inuitcircumpolar.com/> (14.11.2020).
- Inuit Tapiriit Kanatami Resmi İnternet Sitesi. <https://www.itk.ca/> (26.12.2020).
- Inuit Tapiriit Kanatami. *National Inuit Climate Change Strategy*. Canada: Inuit Tapiriit Kanatami, 2019.
- IPCC. *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, eds. Christopher B. Field vd. United Kingdom: Cambridge University Press, 2014.
- IPCC. *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, eds R.K. Pachauri ve L.A. Meyer. Geneva, Switzerland: IPCC, 2014.
- Jaakkola, J. J. K., S. Juntunen ve K. Näkkäläjärvi. "The Holistic Effects of Climate Change on the Culture, Well-Being, and Health of the Saami, the Only Indigenous People in the European Union". *Current Environmental Health Reports* 5 (2018): 401-417.
- Johns, L. "A Critical Evaluation of the Concept of Human Security", 5 Temmuz 2014. <https://www.e-ir.info/2014/07/05/a-critical-evaluation-of-the-concept-of-human-security/> (12.11.2020).
- Jones, R. W. "'Message in a bottle'? Theory and praxis in critical security studies". *Contemporary Security Policy* 16, no. 3 (1995): 299-319.
- Kerr, P. "İnsani Güvenlik". *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*, ed. Alan Collins, çev. Nasuh Uslu, 104-116. İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık, 2017.
- Klein, N. *İşte Bu Her Şeyi Değiştirir*, çev. Osman Akınhay. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2015.
- Kolbert, E. *Field Notes from a Catastrophe*. New York: Bloomsbury, 2015.
- McDonald, M. "Climate change and security: towards ecological security?". *International Theory* 10, no. 2 (2018): 153-180.
- Minority Rights Group. "Minority and indigenous groups – silent victims of climate change says new global report", 11 Mart 2008. <https://minorityrights.org/2008/03/11/minority-and-indigenous-groups-silent-victims-of-climate-change-says-new-global-report/> (07.11.2020).
- Newman, E. "Critical human security studies". *Review of International Studies* 36, no. 1 (2010): 77-94.
- Nordregio Resmi İnternet Sitesi. "Indigenous population in the Arctic", 21 Mart 2019. <https://nordregio.org/maps/indigenous-population-in-the-arctic/> (02.12.2020).

- Oels, A. "From 'Securitization' of Climate Change to 'Climatization' of the Security Field: Comparing Three Theoretical Perspectives". *Climate Change, Human Security and Violent Conflict*, eds. Jürgen Scheffran vd. , 185-205. New York: Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2012.
- Salick, J. ve Byg, A. *Indigenous Peoples and Climate Change*. Oxford: Tyndall Centre for Climate Change Research, 2007.
- Sámi Arctic Council. Arctic Strategy, 2020. <https://www.saamicouncil.net/documentarchive/the-smi-arctic-strategy-samisk-strategi-for-arktiske-saker-smi-rktala-igumuat> (03.12.2020).
- Sámi Council. The Sámi Arctic Strategy, Eylül 2019. <https://www.saamicouncil.net/documentarchive/the-smi-arctic-strategy-samisk-strategi-for-arktiske-saker-smi-rktala-igumuat> (10.11.2020).
- United Nations Department of Economic and Social Affairs Indigenous Peoples. "United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples". <https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html> (25.12.2020).
- United Nations Development Programme. Human Development Report 1994. New York: Oxford University Press, 1994.
- United Nations Trust Fund for Human Security "Climate Change". <https://www.un.org/humansecurity/climate-change/> (14.03.2021).
- United Nations Trust Fund for Human Security. *Human Security Handbook*. New York: United Nations, 2016.
- United Nations. United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007.
- Uysal Oğuz, C. ve G. Ersoy. "Kutuplardaki İklim Değişikliğinin Bölgesel ve Küresel Etkileri". *Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, eds. Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy, 157-170. Ankara: Efil Yayınevi, 2016.
- Uysal Oğuz, C. ve M. S. Ilık Bilben. "İklim Adaleti Tartışmalarına Güncel Bir Bakış". *Ekolojik Kriz ve Küresel Çevre Politikaları*, ed. Hayriye Sağır, 195-220. İstanbul: Beta, 2020.
- Uysal Oğuz, C. "İnuit Halkı ve İklim Değişikliği". *Küresel Bakışla Kutup Çağı 3 Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm*, eds. Harun Gümrükçü vd., 112-131. Ankara: Efil Yayınevi, 2017.
- Vidal, J. "Russian Arctic city hopes to cash in as melting ice opens new sea route to China". <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/01/arctic-city-new-route-china> (20.11.2020).
- Vincent, W. F. "Arctic Climate Change: Local Impacts, Global Consequences, and Policy Implications". *The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics*, eds. Ken S. Coates ve Carin Holroyd, 507-526. Switzerland: Palgrave Macmillan, 2020.
- Von Uexkull N. ve H. Buhaug. "Security implications of climate change: A decade of scientific progress". *Journal of Peace Research* 58, no. 1 (2021): 3-17.
- Waits, A. vd. "Human infectious diseases and the changing climate in the Arctic". *Environment International* 121, (2018): 703-713.
- Wilson, G. N. "Inuit diplomacy in the circumpolar North". *Canadian Foreign Policy* 13, no. 3 (2011): 65-80.

Arktik Bölgede Çevresel Bozulma, Strateji ve Rekabet: Çevresel Güvenlik Bağlamında Bir Değerlendirme

İsmail Utku CANTÜRK *

Senem ATVUR**

Özet

Küresel çevre krizinin yıkıcı etkileri sonucunda hızlı bir çevresel bozulmayla yüzleşen Arktik, 21. yüzyılda yapısal değişikliklere maruz kalmaktadır. Küresel iklim değişikliği sonucu kalıcı buzul tabakasındaki kademeli azalma Arktik'i denizaşırı taşımacılık için bir merkez haline getirecek bir geleceğin kapılarını aralarken, bölgedeki hidrokarbon rezervlerine ulaşımı da nispeten kolaylaştırmaktadır. Değişen bölge jeopolitiğindeki fırsatları ulusal çıkarları çerçevesinde değerlendirmek isteyen Arktik aktörleri bölgesel bir rekabete girmektedir. Bu rekabet Arktik bölgedeki çevresel bozulmayı derinleştirmekte; Arktik çevresinin bozulması ise küresel çevre krizini daha da yıkıcı hale getirmektedir. Arktik'teki çevresel bozulmayı açıklayıp potansiyel hidrokarbon rezervleri ve ticaret yolları üzerindeki rekabeti öne çıkan dört Arktik aktörü olan ABD, Kanada, Rusya ve Çin üzerinden ele alan bu çalışma, söz konusu rekabetin bölgesel ve küresel çapta çevresel güvenliğe etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arktik, Hidrokarbon Rezervleri, Ticaret Yolları, İklim Değişikliği.

Environmental Degradation, Strategy, and Competition in the Arctic Region: An Assessment in the Context of Environmental Security

Abstract

Facing the rapid environmental destruction caused by the global environmental crisis, the Arctic has been exposed to structural changes throughout the 21st century. Caused by global climate change, the gradual decrease in the permanent glacial layer is opening the doors for a future that will transform the Arctic into a hub for overseas transportation whilst relatively facilitating access to hydrocarbon reserves in the region. To evaluate the opportunities in the changing regional geopolitics in the form of national interests, Arctic actors have engaged in a regional competition. Such competition is deepening the environmental degradation in the Arctic region; due to the deterioration of the Arctic environment, the global environmental crisis becomes even more devastating. This work explains the environmental degradation in the Arctic and the competition over the region's potential hydrocarbon resources and maritime trade routes through the four prominent Arctic actors, which are the USA, Canada, Russia, and China; the work aims to reveal the effects of this competition over regional and global environmental security.

Keywords: the Arctic, Hydrocarbon Reserves, Trade Routes, Climate Change.

* Master Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, E-mail: utk_cntrk@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3575-6468

** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mail: senematvur@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3616-1749

Geliş Tarihi: 28.12.2020 - **Kabul Tarihi:** 30.03.2021

1. Giriş

Antik Yunan'da, *arktos* (ayı) kökünden türetilen ve kuzeydeki Büyük Ayı takımı yıldızını ifade eden *Arktikos* kelimesi, Kuzey Kutup bölgesine de adını vermektedir. 66° 33' Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyinde kalan *Arktik*, karalarla çevrelenmiş, buzlarla kaplı bir okyanus alanıdır. 16. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupalı kaşiflerin ilgisini çekmeye başlayan bölgede, 19. yüzyılda hızlanan ve pek çok kaybın yaşanmasına yol açan keşif seferleri bölge üzerindeki stratejik ve ticari rekabeti de artırmıştır. Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB arasında doğrudan sınır oluşturan bölge, nükleer rekabetin odak noktasına yerleşen alanlardan birine dönüşmüştür. 20. yüzyılın son çeyreği ve 21. yüzyılın başından itibaren Arktik bölgesi daha çok ekolojik bozulma ile birlikte anılır hale gelmiştir.¹ Özellikle iklim değişikliği sorunuyla ilgili haberlerde buzulların erimesine, Arktik'te yaşayan -kutup ayları başta olmak üzere- türlerin yok oluşuna dair görseller kamuoyunda bölgenin bilinirliğini de artırmıştır.

Arktik bölgedeki ekolojik bozulma yalnızca bölge için değil dünyanın tamamı için tehdit oluşturan, küresel bir sorundur. Küresel ısınma ve iklim değişikliği sürecinde Arktik bölgesi pek çok yeni ekolojik ve sosyal sorunla karşı karşıya kalmaktadır.² Arktik bölgedeki ısınmaya bağlı olarak ortaya çıkan buzullarındaki erime okyanus akıntılarını, yağış rejimlerini değiştirmekte, fırtına ve siklonların etkisini şiddetlendirmekte, deniz seviyesinin yükselmesine neden olmaktadır. Bölgedeki ekolojik değişim Arktik'ten binlerce kilometre uzakta yıkımı tetiklemektedir. Öte yandan Arktik bölgede yaşanan antropojenik (insan kaynaklı) değişimin yarattığı fırsatlar, kimi zaman oluşturduğu küresel tehdidin önüne geçebilmektedir. Özellikle buzul tabakasının incilmesi ile Arktik Okyanusu tabanındaki hidrokarbon rezervler ve açılması öngörülen yeni ticaret yolları bölgenin stratejik ve ekonomik önemini ön plana çıkarmaktadır.

Arktik'teki ekolojik bozulma bölgede çevresel güvenlik tartışmalarını da artırmaktadır. Çevre sorunlarının uluslararası politika ve ulusal güvenlik üzerinde etkiler doğurmaya başladığı süreçte şekillenen çevresel güvenlik literatürü, güvenlik nesnesindeki

¹ Arktik bölgedeki keşiflere ilişkin bkz: Polar Discovery, "The Arctic: Exploration Timeline", *Polar Discovery*, <http://polardiscovery.who.edu/arctic/330.html> (07.11.2020).

² Joan Nymand Larsen vd., "Polar regions", *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part B: Regional Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* içinde, ed. V.R. Barros vd. (Cambridge: Cambridge University Press, 2014), 1567-1612.

değişimle bağlantılı olarak devlet, insan ve ekosistem merkezli farklı perspektifler içermektedir.³ Ekolojik bozulma ve çevre sorunlarının neye karşı tehdit oluşturduğu, bu tehdidin kim tarafından ve nasıl bertaraf edileceği çevresel güvenlik yaklaşımı içinde de farklı şekilde cevaplandırılabilir. Arktik'teki ekolojik değişim hidrokarbon rezervlerine erişimi kolaylaştırmakta ve yeni ticaret yollarının açılması potansiyelini artırmaktadır. Böylece bölgesel ve küresel aktörlerin Arktik'e olan ilgileri ve bölgedeki faaliyetleri de artmaktadır. Bu faaliyetlerin Arktik bölgesinde rekabeti hızlandırmanın yanında yeni çevresel sorunlara neden olması beklenmektedir; bu sorunların tüm gezegende daha büyük yıkımları tetikleme olasılığı da göz önündedir. Bu bağlamda çalışmada Arktik'te artan rekabetin yarattığı çatışma riski dikkate alınarak, çevresel güvenlik yaklaşımı ile çevre koruma rejiminin güçlendirilmesinin iklim değişikliğine bağlı bölgesel ve küresel tehditleri azaltmanın yanında artan rekabetin çatışmaya dönüşme riskini de azaltabilecek bir etki yaratabileceği savunulmaktadır. Çalışmada Arktik ülkelerinden ABD, Kanada ve Rusya Federasyonu ile bölge dışı bir ülke olmasına karşın son dönemde Arktik'teki rolünü artırma arayışındaki Çin'in bölgeye yönelik politikaları ve bölgeyle ilişkili ulusal çıkar yaklaşımları ele alınacaktır. Böylece devletlerin Arktik bölgeye yönelik çıkar merkezli politikalarının yaratabileceği güvenlik riskleri tartışılacaktır. Bu çerçevede Arktik Konsey'in olası rolü üzerinde de durulacaktır. Çalışma, bölgedeki hidrokarbon kaynaklarını ve lojistik kolaylıkları ön plana almanın devletler arasında rekabeti ve çatışma olasılığını artırmanın ötesinde, küresel anlamda insani ve çevresel krizlerin derinleşmesine ve daha karmaşık güvenlik tehditlerinin doğmasına neden olacağını ortaya koymaktadır. Bu tehditler karşısında çevresel güvenliğin, Arktik bölgede ve küresel bağlamda güvenliğe nasıl katkı sağlayabileceği tartışılacaktır.

2. Arktik Bölgesinin Stratejik Panoraması

Çevre krizinin derinleşmesi ile paralel bir bozulma içerisinde olan Arktik bölgesi, sürekli değişen parametrelere sahiptir. Bu parametreler Arktik aktörlerine kısa vadeli fırsatlar sunduğu kadar geniş çaplı bölgesel ve küresel tehditleri de beraberinde getirmektedir. Bu bölümde Arktik'in tarihsel keşif sürecine değinilecek; önemli Arktik ticaret yolları ve bölgedeki hidrokarbon rezervleri irdelenecektir.

³ Jon Barnett, "Environmental Security", *Contemporary Security Studies* içinde, ed. Alan Collins (Oxford: Oxford University Press, 2010), 194-195.

2.1. Arktik'in Keşfi ve Arktik Ticaret Yolları

30.000 yılı aşkın süredir Arktik'te insan varlığı olduğu tahmin edilmektedir. Son Buzul Çağı'nın 10.000 yıl önce sona ermesiyle Kuzey Sibiryaya boyunca ren geyiği ve mamut sürülerini takip eden avcılarının bir kısmı Bering Boğazı üzerinden Kuzey Amerika'ya geçerken; bir kısmı da Arktik kıyılarına yerleşip yarı-göçebe bir hayat tarzı benimsemiştir. Yerli Arktik halklarının ataları olan bu yerleşimcilerin yanında 9. yüzyılda ilk defa Nors halkları⁴ Arktik Çemberi'nin (Kuzey Kutup Dairesi) kuzeyine yelken açmış ve Grönland'ı kolonize etmiştir. 12. yüzyıl ise Kuzey Sibirya'nın Rusya tarafından keşfi ve kolonizasyonuna tanıklık etmiştir. Arktik keşfinin ve Arktik üzerinden yeni ticaret yolları bulma yarışının hızlandığı dönem, 16. yüzyılda başlamıştır.⁵ Arktik Okyanusu'nun üç ana ulaşım geçidi ile ayrılmış olduğu varsayımı yaklaşık 500 yıl önce, tüccar Robert Thorne tarafından dile getirilmiştir.⁶ Bunlar sonradan keşfedilecek Kuzeybatı Geçidi, Kuzeydoğu Geçidi ve Transpolar Geçit'tir.⁷ İngiliz Donanması 1818-1845 yılları arasında Kuzeybatı Geçidi'ni bulmak için, başarısızlıkla sonuçlanacak, organize bir girişimde bulunmuştur. Bunu ABD'nin balina yağı ticareti üzerindeki hedeflerini gerçekleştirebilmek için 1867 yılında Alaska'yı Rus İmparatorluğu'ndan 7,2 milyon dolara satın alması takip etmiştir. Öte yandan 1878 yılında Fin-İsveçli bilim insanı Adolf Erik Nordenskiöld, Kuzeydoğu Geçidi'ni başarıyla geçen ilk isim olmuştur. 1890'larda Alaska ve Yukon'daki altın madenlerine 'Klondike Altın Hücumu' olarak bilinen toplu işçi göçleri gerçekleştirilmiş; ABD ve Kanada Arktik bölgesinde tarihte ilk kez kanun hükmünü doğal kaynaklar çerçevesinde uygulamıştır. Bölgedeki yoğun doğal kaynak rezervlerinin keşfini takip eden süreçte gerçekleşen İkinci Dünya Savaşı, Arktik bölgesinin ciddi stratejik ve lojistik önem kazanmasına sebep olmuştur.⁸ Sonuç olarak 20. yüzyıl boyunca Arktik ticaret yollarına olan uluslararası ilgi gittikçe artmış; fakat doğa koşulları zorlayıcılığını sürdürmüştür.

⁴ İskandinavya'da yaşayan, Vikingler için de kullanılan, Kuzey Cermen dil ailesine ait dilleri konuşan yerli halk.

⁵ New Internationalist, "The Arctic: A History", *New Internationalist*, 2009, [https://newint.org/features/2009/07/01/arctichistory#:~:text=The%20ancient%20Greeks%20gave%20the,the%20Red%20colonized%20southern%20Greenland.\(02.11.2020\).](https://newint.org/features/2009/07/01/arctichistory#:~:text=The%20ancient%20Greeks%20gave%20the,the%20Red%20colonized%20southern%20Greenland.(02.11.2020).)

⁶ Thorne, söz konusu üç geçidin de Doğu Hint Adaları'nın baharat pazarlarına çıktığını iddia etmiştir.

⁷ Willy Østreg, "The transportation passages of the Arctic Ocean and connecting corridors in southern waters", *Shipping in Arctic Waters. A Comparison of the Northeast, Northwest and Trans Polar Passages* içinde, ed. Willy Østreg, Karl Magnus Eger, Brit Fløistad, Arnfinn Jørgensen-Dahl, Lars Lothe, Morten Mejlænder-Larsen ve Tor Wergeland (Berlin ve Heidelberg: Springer-Verlag, 2013), 12-13.

⁸ New Internationalist, "The Arctic: A History".

21. yüzyılda iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerinden biri olan Arktik buzullarının hızla çözülmesi Arktik bölgesi ve ticaret yollarını yapısal bir değişikliğe maruz bırakmaktadır. Arktik'in yaz sezonu buzul tabakasının çözülme süreci belgelenmekte ve 2007 yılından beri uluslararası kamuoyunda da tartışılmaktadır. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) 2014 yılında yayımlanan raporu, Arktik deniz buzullarının 1979-2012 yılları arasında, her on yılda bir %3,5-4,1 oranında azaldığını ortaya koyarken, 2050 yılından önce yaz aylarında Arktik Okyanusu'nun neredeyse buzdan arınmış bir hale geleceği öngörülmektedir.⁹ Buzulların çözülmesi ile birlikte Arktik Okyanusu üzerinde belirecek potansiyel ticaret yolları, 21. yüzyılda önemli bir uluslararası güvenlik konusu haline gelmektedir. Özellikle Kanada Arktik Takımadaları'nda bulunan Kuzeybatı Geçidi ile Rusya'nın kuzeyindeki Kuzeydoğu Geçidi kapsamında artması beklenen deniz trafiği önemli bir tartışma yaratmaktadır.¹⁰ Arktik Okyanusu'ndaki buzul miktarının azalması, iklim değişikliği projeksiyonlarında da yer almaktadır; bu bağlamda yapılan bir simülasyonda 2040-2059 yılları arasında Arktik bölgesinin özellikle Eylül ayı ulaşım potansiyelinin önemli derecede artacağı tespit edilmiştir.¹¹ Ayrıca, aynı yıllar arasında Kuzeybatı Geçidi ve Arktik Okyanusu'nda PC6 (*Polar Class-6*)¹² ve üstü gemilerin ulaşımına uygun birçok yeni güzergahın açılacağı da belirtmektedir.¹³ Bir başka araştırma¹⁴ ise IPCC'nin sera gazı salımlarının artış hızına göre belirlediği *Temsili Konsantrasyon Rotası (Representative Concentration Pathway-RCP)* senaryolarını baz almış ve iklim değişikliği sebebiyle çözülen Arktik buzullarının kullanıma açacağı rotaların, Süveyş Kanalı'ndan geçen geleneksel Avrupa rotalarıyla karşılaştırıldığında ortalama seyahat sürelerinde kısaltmaları mümkün kılacağını

⁹ IPCC, *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (Cenevre: IPCC, 2014), 4, 12.

¹⁰ Frédéric Lasserre, "Arctic shipping routes. From the Panama myth to reality", *International Journal* 66, sy. 4 (2011): 793.

¹¹ Laurence C. Smith ve Scott R. Stephenson, "New Trans-Arctic shipping routes navigable by midcentury", *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America (PNAS)* 110, sy. 13 (2013): E1991.

¹² "Polar Class", Uluslararası Sınıflandırma Dernekleri Birliği tarafından geliştirilen ve Arktik bölgesinde navigasyon kabiliyetine sahip olan gemiler için kullanılan bir sınıflandırma yöntemidir. Polar Class 1'den Polar Class 7'ye kadar değişen sınıflandırmaya göre Polar Class 1 kategorisindeki bir gemi tüm kutup sularında yıl boyu operasyonel kalabilmekteyken, Polar Class 7 kategorisindeki bir gemi ancak yaz/güz sezonundaki ince tek yıllık buz tabakaları üzerinde navigasyon kabiliyetine sahiptir. International Association of Classification Societies, "Requirements concerning POLAR CLASS", Rapor, Yayımlanmış Araştırma (Londra: International Association of Classification Societies, 2016), II-2.

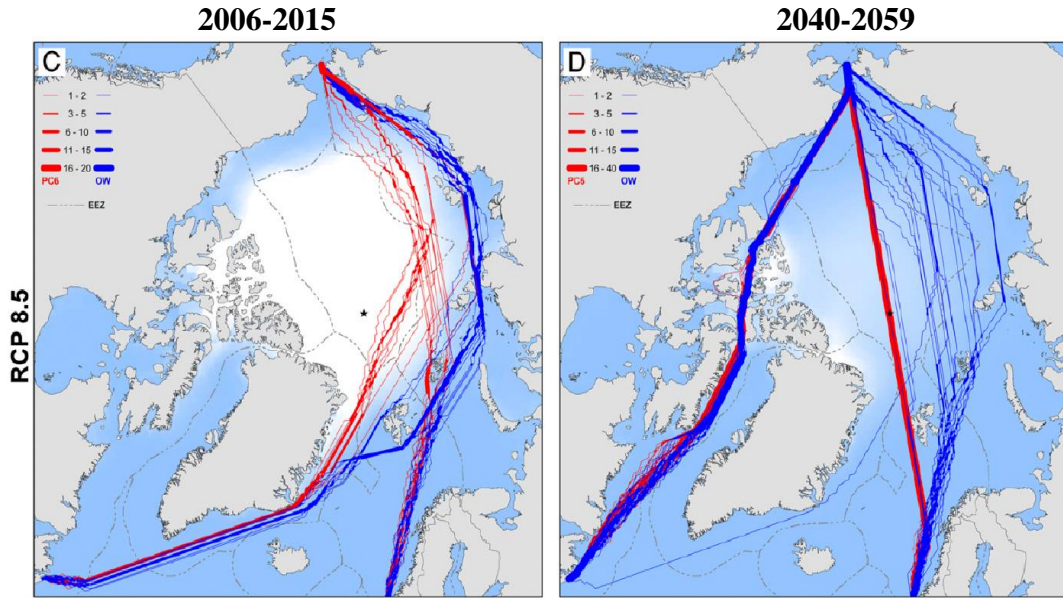
¹³ Laurence C. Smith ve Scott R. Stephenson, "New Trans-Arctic shipping routes navigable by midcentury", E1192.

¹⁴ Nathanael Melia, Keith Haines ve Ed Hawkins, "Sea ice decline and 21st century trans-Arctic shipping routes", *Geophysical Research Letters* 43, sy. 18 (2016): 9725.

ortaya koymuştur. Buna göre Doğu Asya istikametinde minimum 30 gün süren deniz güzergahları düşük sera gazı salımlı RCP2.6 senaryosunda 22 güne kadar düşebilecekken, yüksek sera gazı salımlı RCP8.5 senaryosunda bu süre 17 güne kadar kısalabilecektir (Harita 1). Söz konusu kazanç Kuzey Amerika için daha az belirgindir; Panama Kanalı yerine Arktik güzergahlarının tercih edilmesinden elde edilecek tasarruf pek yüksek görünmemektedir. Yüksek sera gazı salımlı senaryolarda yüzyılın sonuna kadar trans-Arktik kargoculuğun sıradanlaşması ve 4-8 aylık bir sezona yayılması öngörülmektedir.¹⁵

Harita 1. Arktik Okyanus Üzerinde PC6 ve Açık Deniz Taşımacılık Gemileri İçin Değişecek Rotalar¹⁶

Son 10 yıl içerisinde Arktik gemi trafiğinde gözlemlenen artış, gelecekte bölgedeki deniz trafiğinin daha da yoğunlaşacağına yönelik varsayımları desteklemektedir. 2014 yılında Arktik'te 11.066 gemi tespit edilmiş, Arktik gemiciliği küresel gemi trafiğinin %9,3'ünü kapsamıştır. Bu gemilerin 1960'ı balıkçı, 1892'si kargo, 524'ü tanker ve 308'i yolcu gemisi iken geri kalan 6382 gemi araştırma, gözlem ve erzak taşıma amaçlı kullanılmıştır.¹⁷ 2013-2019 yılları arasında Arktik Kutup Kodu¹⁸ alanına giren gemi sayısı %25 artış göstermiştir.

¹⁵ Melia, Haines ve Hawkins, a.g.e., 9725.

¹⁶ Smith ve Stephenson, a.g.e., 3.

¹⁷ Victor M. Eguiluz, Juan Fernández-Gracia, Xabier Irigoien ve Carlos M. Duarte, "A quantitative assessment of Arctic shipping in 2010-2014", *Scientific Reports* 6, 30682 (2016): 1.

¹⁸ Uluslararası Denizcilik Örgütü (International Maritime Organization-IMO) Kuzey Kutbu ve Güney Kutbu'nun kapsadığı alanın tamamında geçerli ve bu alandaki tüm gemicilik faaliyetlerini düzenleme amacını taşıyan Kutup Kodu'nu 1 Ocak 2017'de yürürlüğe sokmuştur. Kutup Kodu hem Denizde Can Güvenliği Uluslararası Sözleşmesi (Convention for the Safety of Life at Sea-SOLAS) hem de Denizlerin Gemilerden Kirlenmesini

Bu bölgede yol alınan toplam mesafe ise %75 artarak 2013'te 6,5 milyon deniz milinden 2019'da 9,5 milyon deniz miline yükselmiştir.¹⁹ Arktik'teki çevresel bozulmaya rağmen değişen stratejik ortam, bölgeye yönelik ticari ilginin daha da artacağına sinyallerini vermektedir. Ekolojik değişimle birlikte Arktik bölgesine ilginin artmasının bir diğer nedeni de bölgedeki zengin maden rezervlerine erişimin nispeten kolaylaşmaya başlamasıdır.

2.2. Arktik Bölgesindeki Hidrokarbon Rezervleri

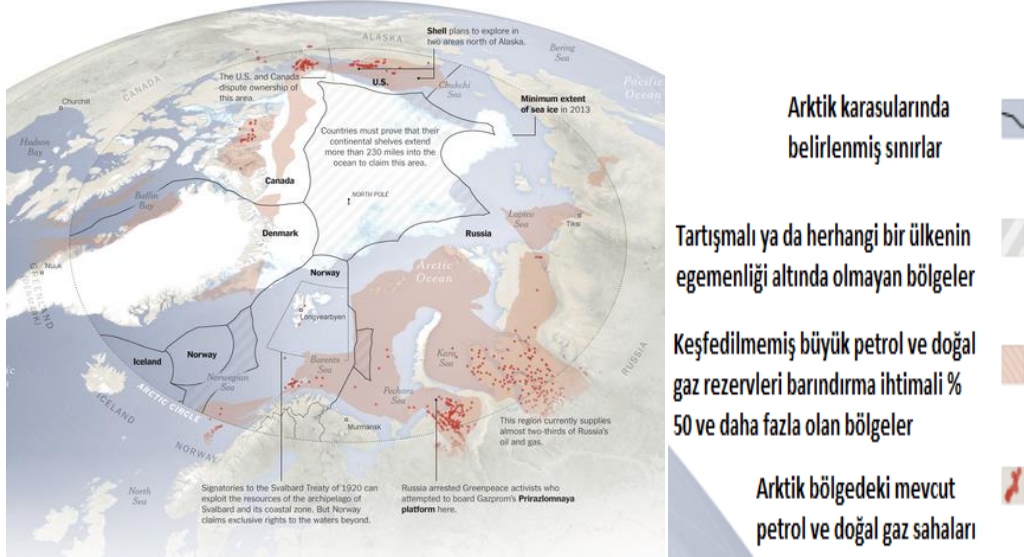
Arktik bölgesinin 21. yüzyılda uluslararası güvenlik bağlamında potansiyel bir kriz alanı haline gelmesinin en büyük sebeplerinden biri barındırdığı önemli miktardaki enerji kaynaklarıdır. Amerika Birleşik Devletleri Jeoloji Araştırmaları Kurumu'nun (*United States Geological Survey*) 2008 yılında paylaştığı tahminlere göre, Arktik'te 240 milyar varil kanıtlanmış petrol ve petrol dengi doğal gaz bulunmaktadır; söz konusu miktar, dünya rezervlerinin yaklaşık %10'una eşittir.²⁰ Arktik'teki henüz keşfedilmemiş kaynaklara yönelik tahminler ise genel olarak üç ana bölge üzerinde yoğunlaşmıştır: Beaufort Denizi, Rus Arktik'i'nin kuzeybatı kısmı ve Kanada Arktik Takımadaları. Yapılan tahminler, bu üç bölgede 90 milyar varil petrol, 47,3 trilyon metreküp doğal gaz ve 44 milyar varil hidrokarbon sıvılarının (NGL – *natural gas liquids*) erişilebilir durumda olduğunu öngörmektedir. Söz konusu miktar, küresel keşfedilmemiş rezerv tahminlerinin %22'sini kapsamaktadır. Harita 2'de de görüldüğü gibi tahmini rezervlerin %84'ü açık denizde bulunmaktadır. Arktik, aynı zamanda birçok metal ve ametal mineraller ile birlikte ciddi miktarda kömür rezervi barındıran Baltık Kalkanı ve Pechora Kömür Havzası bölgelerine de sahiptir.²¹

Önleme Uluslararası Sözleşmesi (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships-MARPOL) altında bağlayıcılığa sahiptir. Protection of the Arctic Marine Environment (PAME), "The Polar Code", *Protection of the Arctic Marine Environment (PAME)*, <https://www.pame.is/projects/arctic-marine-shipping/the-arctic-shipping-best-practices-information-forum/the-polar-code> (03.11.2020).

¹⁹ Arctic Council, "First Arctic Shipping Status Report From PAME Working Group Highlights Increase in Arctic Shipping Traffic", *The Arctic Council*, 2020, <https://arctic-council.org/en/news/first-arctic-shipping-status-report-increase-shipping-traffic/> (03.11.2020).

²⁰ Ondrej Urban, "Future of the Arctic Oil Reserves", *Stanford University Coursework PH240*, 2015, <http://large.stanford.edu/courses/2015/ph240/urban2/#:~:text=Available%20Resources&text=As%20such%2C%20the%20Arctic%20is,world's%20individual%20undiscovered%20hydrocarbon%20resources>, (31.10.2020).

²¹ Eeva Turunen, "Resources in the Arctic 2019", *Nordregio*, 2019, <https://nordregio.org/maps/resources-in-the-arctic-2019/> (31.10.2020).

Harita 2. Arktik Bölgede Deniz Yetki Alanları, Mevcut ve Potansiyel Hidrokarbon Rezervleri²²

Arktik enerji kaynakları, gezegendeki konvansiyonel hidrokarbon rezervlerinin hızla tükendiği günümüzde Arktik aktörleri için kısa vadede önemli yararlar sağlayabilecektir. Bunun yanında Arktik kaynaklarının ‘varlığı’ ve ‘ulaşılabilirliği’ eş anlamlı kavramlar değildir. Arktik’in olağanüstü iklim koşulları küresel ısınma ile birlikte hızlı bir değişim içerisindedir; Arktik Okyanusu’nun hızla çözülen buzul yüzeyi, sondaj operasyonlarının lehine olduğu kadar aleyhine sonuçlar da doğurmaktadır. Sondaj araçlarının tasarımı, Arktik Okyanusu’nda sürüklenen ve sayısı sürekli artan buzdağlarına adapte olabilecek düzeyde değildir.²³ Bu durum bölgedeki insan ve çevre güvenliğini doğrudan tehdit eden, felaket düzeyinde kazalara da davetiye çıkarmaktadır. 2010 yılında Meksika Körfezi’nde Derin Deniz Ufku (*Deepwater Horizon*) platformunda meydana gelen facia²⁴, çok daha zorlu ve kırılğan çevresel koşullara sahip Arktik ortamında oluşabilecek insani ve çevresel felaketlerin bir habercisi konumundadır. Derin Deniz Ufku boyutundaki bir facia Arktik’te çok daha yıkıcı sonuçlar doğuracaktır; Meksika Körfezi’ne sızan petrolün %25 kadarı buharlaşmış veya okyanusta çözülmüş ve krizi bir miktar hafifletmiştir; fakat Arktik iklimi, petrolün suda

²² Michael T. Klare, “Rushing for the Arctic’s Riches”, *The New York Times*, 07.12.2013, <https://www.nytimes.com/2013/12/08/opinion/sunday/rushing-for-the-arctics-riches.html> (10.12.2020).

²³ Ondrej Urban, “Future of the Arctic Oil Reserves”.

²⁴ Çok uluslu petrol şirketi BP’nin *Deepwater Horizon* isimli platformunda Nisan 2010’da meydana gelen bir patlama, 87 gün boyunca Meksika Körfezi’ne yaklaşık 33,19 milyon varil petrolün sızmasına neden olmuştur. Facia sonucunda 11 mürettebat hayatını kaybetmiş, bölgedeki deniz ekosistemlerinde yoğun balık ve kuş ölümleri gözlemlenmiştir. Senem Atvur ve İ. Utku Cantürk, “Çevre Sorunları ve Uluslararası Güvenlik Gündeminde Çevresel Tehditler”, *Uluslararası Güvenlik. Gelenekselden Güncele Bir Gündem Analizi* içinde, ed. Emre Çitak ve Sami Kiraz (Ankara: Orion Kitabevi, 2020), 266-267.

buharlaşmasına izin vermeyecek niteliktedir. Arktik bölgesindeki düşük nüfus yoğunluğu ise kriz yönetimi için gerekli insan gücünün bölgeye gönderilmesini zorlaştıracaktır.²⁵ Bu bağlamda Arktik, sunduğu kısa vadeli fırsatların yanında birçok lojistik ve teknolojik felaket ihtimalini de beraberinde getirmekte; bölgedeki hidrokarbon çıkarımı ve taşımacılık operasyonları ulusal ve çevresel güvenliği doğrudan tehdit etmektedir. Arktik'teki antropojenik kökenli ekolojik yıkımın bölge ve ötesinde yarattığı değişim, bölge devletlerinin faaliyetleriyle doğrudan ilintilidir. Bu nedenle Arktik bölgesinin küresel aktörlerinin bölgedeki gelişmeleri nasıl yorumladığı ve güvenlik bağlamında bölgeyi nasıl ele aldığı, bölgedeki çevresel güvenlik risklerini anlamlandırmakta önemli rol oynayacaktır.

3. Arktik Politikalarında Küresel/Bölgesel Aktörler ve Örgütlenmeler

Arktik ülkeleri, Arktik Okyanusu'na kıyısı olan ABD, Kanada, Rusya Federasyonu, Norveç, Grönland (Danimarka) ile Arktik Çember içinde kalan İzlanda, Norveç ve İsveç'tir. Bu çalışmada AB'nin ve AB üyesi ülkelerin Arktik politikaları konu dışında bırakılmıştır. ABD, Kanada, Rusya ve Çin'in ulusal Arktik politikalarına ve güvenlik yaklaşımlarına odaklanılmasının nedeni, bölgedeki kaynak rezervleri ve lojistik fırsatları küresel olarak değerlendirilebilecek, rekabeti artıracak ve çatışma riskini de tetikleyebilecek aktörler olmalarından kaynaklanmaktadır. Bölgede operasyonel potansiyeli en yüksek olan bu dört ülkeden ABD, Kanada ve Rusya'nın Arktik'te geniş toprak, kıyı ve stratejik geçitlere sahip olması; Çin'in ise Arktik politikasını proaktif bir yönde değiştirerek bölgede büyük projeler planlaması Arktik güvenliğini doğrudan etkileyecek unsurlardır. Ayrıca bu aktörlerin politikalarında çevresel güvenlik merkezli bir değişimin bölgesel ve küresel bağlamda daha hızlı olumlu dönüşümlere zemin hazırlayabileceği varsayılmaktadır.

3.1. Amerika Birleşik Devletleri

1867 yılında Alaska'yı Rus İmparatorluğu'ndan satın alan ABD, böylece sayılı kutup dairesi ülkelerinden biri haline gelmiş²⁶ ve Arktik'te aktif rol oynama potansiyeline sahip olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Arktik'te stratejik hedefleri olan ve 1968 yılında Prudhoe Körfezi'nde petrol keşfedilmesinden beri Alaska'dan yüklü miktarda hidrokarbon kaynağı elde eden ABD, bu duruma rağmen Kanada ve Sovyetler Birliği'ne (SSCB) kıyasla

²⁵ Ondrej Urban, "Future of the Arctic Oil Reserves".

²⁶ William E. Westermeyer, "United States Arctic Interests: Background for Policy", *United States Arctic Interests. The 1980s and 1990s* içinde, ed. William E. Westermeyer ve Kurt M. Shusterich (New York: Springer-Verlag New York Inc., 1984), 2.

bölgeye uzun süre oldukça ilgisiz kalmıştır. 1980’li yıllardan itibaren artan küresel kaynak rekabeti ve enerji güvenliğine yönelik arzular, ABD’nin Arktik politikasında bir uyanışa sebep olmuştur. Bu dönemde yapılan tahminlere göre Arktik kıyı ve kıyı ötesi hidrokarbonun ABD’nin kalan petrol rezervlerinin neredeyse %25’ine ve doğalgaz rezervlerinin yaklaşık %15’ine karşılık gelmesi²⁷, söz konusu uyanışta önemli bir itici güç konumundadır.

ABD’nin 2000’lerdeki resmi Arktik politikasında altı temel nokta öne çıkmaktadır: Arktik çevresini ve ‘yaşayan kaynaklarını’ korumak; bölgede çevresel olarak sürdürülebilir bir doğal kaynak yönetimi ve ekonomik büyüme gerçekleştirmek; Soğuk Savaş sonrası güvenlik ve savunma ihtiyaçlarını karşılamak; sekiz Arktik ulusu arasındaki bilimsel işbirliğini kuvvetlendirmek; yerli Arktik halklarını ilgilendiren kararlarda onları da karar alma sürecine dahil etmek; yerel, bölgesel ve küresel çevre sorunları üzerine bilimsel izleme ve araştırmayı geliştirmek.²⁸Bu noktalar, ABD’nin Arktik bölgesindeki çıkarlarının ekonomik odaklı olduğu ve bölgedeki güvenlik stratejisinin de bu ekonomik çıkarları korumayı hedeflediğine işaret etmektedir. ABD’nin bölge ekosistemini bir ‘kaynak’ olarak tanımlaması, bu çıkarımı kuvvetlendiren bir olgudur. Böyle bir yaklaşım, ‘çevre’ ve ‘sürdürülebilir kalkınma’ ifadelerinin ekonomik çıkarlar karşısında önceliğini tartışmalı hale getirmektedir. Kısa vadeli kaynak ve enerji çıkarlarının bölgenin çevresel güvenliğinin önüne geçmesi riski, bu bağlamda oldukça yüksektir. ABD Başkanı Barack Obama’nın 2016 yılında çıkardığı Arktik’te sondaj yasağı kararı bu durumu değiştirme potansiyeline sahiptir. En az beş yıl uygulamada kalacak şekilde çıkarılan karara göre Alaska’daki Cook Koyu haricinde Arktik’te planlanan tüm sondaj faaliyetleri yasaklanmış; Cook Koyu’ndaki sondaj operasyonu da sınırlandırılmıştır. Neredeyse 400 bilim insanının imzaladığı bir mektup ve çevre aktivistlerin yoğun çabası ile Başkan Obama’nın çevresel güvenliği gündeminin merkezine koyması sonucunda bu karar çıkarılmıştır.²⁹ Donald Trump’ın başkan seçilmesinin ardından başkanlık kararnamesi ile bu yasak kaldırılmış; fakat Alaska Federal Yargıç Sharon L. Gleason, Arktik sondaj yasağının Kongre tarafından yürürlükten kaldırılmadığı sürece tam güçte varlığını

²⁷ Elliot L. Richardson, “Foreword”, *United States Arctic Interests. The 1980s and 1990s* içinde, ed. William E. Westermeyer ve Kurt M. Shusterich (New York: Springer-Verlag New York Inc., 1984), v-vi.

²⁸ U.S. Department of State, “U.S. Arctic Policy”, U.S. Department of State, [https://2001-2009.state.gov/g/oes/ocns/arc/index.htm#:~:text=U.S.%20Arctic%20policy%20emphasizes%20environmental,well%2Dbeing%20of%20Arctic%20communities,\(15.10.2020\).](https://2001-2009.state.gov/g/oes/ocns/arc/index.htm#:~:text=U.S.%20Arctic%20policy%20emphasizes%20environmental,well%2Dbeing%20of%20Arctic%20communities,(15.10.2020).)

²⁹ BBC News, “Obama bans new oil drilling in Arctic Ocean”, *BBC News*, 2016, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-38034518> (03.11.2020).

sürdüreceğini belirterek söz konusu kararnamenin yasadışı olduğunu ortaya koyarak veto hakkını kullanmıştır.

3.2. Kanada

Topraklarının %40'ının Arktik Çember içerisinde yer almasıyla devasa bir Arktik ülkesi olma özelliği taşıyan Kanada'nın ulusal kimliği ve güvenliği, Arktik güvenliği ile iç içedir. Arktik topraklarında yarısı yerli halklar olmak üzere 200.000'den fazla nüfusa sahip³⁰ Kanada, 'Arktik kimliği' ve 'Arktik politikası' arasında önemli bağlantılar bulunan ve bunların birleşimi ile bölge sorunlarının çözümünde liderlik potansiyeline sahip olan bir aktör konumundadır. Arktik buzullarının hızla erimesinin gelecekte Kuzeybatı Geçidi'nden yıl boyu geçişi ve Arktik deniz yatağındaki doğal kaynakların daha kolay çıkarılabilmesini mümkün kılacak olması Kanada için birçok fırsat ve zorluk yaratmakta; ülkenin strateji planlamalarını doğrudan etkilemektedir.³¹

Kanada'nın ulusal kimliği Arktik ve çevresindeki güvenliğin geliştirilmesinde ve ulusal bilim faaliyetlerinde kendini gösterirken, 'Kutup çevresi' (*circumpolar*) kimliği ise uluslararası ekolojik ve insani çabaya değer veren, kural bazlı bir Arktik bölge oluşturma görevini üstlenmiştir. Bu kimliğin en somut yansıması 1996 yılında Kanada'nın öncülüğüyle sekiz Arktik ülkesi arasında Arktik Konsey'in (*Arctic Council*) kurulmasıdır.³² Kuzeybatı Geçidi üzerinde sahip olduğu coğrafi egemenlik ve Arktik kimliği ile Kanada, bölgenin değişken uluslararası ortamında pozitif bir geleceğe önderlik edebilecek en etkili aktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Arktik çevresini korumaya yönelik politikaları bu durumu desteklemektedir. Kanada Hükümeti bu bağlamda çevre korumayı temel alan çeşitli faaliyetler yürütmekte; 'ulusal parklar' sistemini genişletmekte ve mevcut doğal yaşam alanlarını koruma adına çaba sarf etmektedir. 2020 yılı itibarı ile yerli halklarla işbirliğini geliştirerek ülkenin karasal alanının ve iç sularının en az %17'si ile kıyı/deniz alanlarının %10'unu korumaya almak hedeflenmiş; bunu yaparken yerli kökenli korucular (*pilot*

³⁰ Government of Canada, "Canada and the circumpolar Arctic", *Government of Canada*, https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/arctic-arctique/index.aspx?lang=eng (16.10.2020).

³¹ Lisa Williams, "Canada, the Arctic, and Post-National Identity in the Circumpolar World", *The Northern Review* 33, sy. Bahar (2011): 113-114.

³² Inuit Circumpolar Council (ICC) gibi Arktik haklarının uluslararası örgütlerinin varlığıyla birlikte Mihail Gorbaçov'un 1987'deki Murmansk Konuşması gibi faktörler, Soğuk Savaş sonrası ortamda Kanada'nın Arktik Konsey'i oluşturma ve lider rolü üstlenme çabalarını tetiklemiştir. Lisa Williams, "Canada, the Arctic, and Post-National Identity in the Circumpolar World", 120.

Indigenous guardians) atanarak yerli halklardan doğrudan destek almak amaçlanmıştır. Arktik Okyanusu'nun "son buzul alanının" geleceğini güvenceye almak için yollar aramak ve ulusal parklara ücretsiz erişim sağlayarak daha fazla Kanadalıyı doğa ile etkileşime sokup çevre koruma mücadelesine destek vermelerini sağlamak Kanada Hükümeti'nin çevre koruma programının hedefleri arasındadır.³³

Kanada'nın Arktik'teki ortak sorunların çözümüne yönelik tutumu yanında 'Arktik'in Kanada'ya ait olduğu' görüşünü savunan egemenlik anlayışı tartışmalı konulardan biridir. Muhafazakar Harper hükümeti zamanında özellikle ön plana çıkan bu anlayış çerçevesinde Arktik'te askeri programlar yürütmenin yanında bölge üzerinde hukuki iddialarda da bulunulmuştur. Kanada ulusal kimliğinin merkezine oturtulan bu yaklaşımın en önemli odak noktası, bölgedeki doğal kaynakların ulusal çıkarlar doğrultusunda kullanımınıdır.³⁴ Bu bağlamda Kanada'nın Arktik politikasında güvenlikleştirici (*securitization*) bir anlayış da yer almaktadır. Buna göre buzulların hızla çözülmesi ile Arktik bölgesine erişimin kolaylaşması yabancı devletlerin ve devlet dışı aktörlerin -Kanada ulusal egemenliğine zarar verecek şekilde- Kanada toprakları üzerindeki faaliyetlerini kolaylaştırmıştır. Bu anlayışı takip eden politika yapıcılar Arktik'i sınırlarla belirlenmiş jeopolitik bir varlık olarak ele almakta ve uluslararası toplumun gözünde Kanada'yı Arktik'in tek sahibi olarak tanımlama amacıyla bu sınırları kuvvetlendirmek için çabalamaktadır. Kanada'nın Arktik politikalarındaki bu jeopolitik vurgu bölgesel çatışma riskini arttıracak bir unsurdur. Ulusal güvenlik ekseninde oluşturulan çevre koruma politikalarındaki artış risk oluştursa da³⁵, Kanada'nın sahip olduğu coğrafi konum ve diplomatik nüfuz, Arktik çevresel güvenliğine katkı sağlayabilecek önemli bir potansiyele de sahiptir.

3.3. Rusya

Batı'da Norveç sınırındaki Barents Denizi'nden doğuda Bering ve Ohotsk Denizi'ne kadar uzanan 24.140 kilometrelik kıyı şeridi ile Arktik Okyanusu kıyılarının %53'ü üzerinde

³³ Government of Canada, "Canada is taking action to protect and conserve the environment, address climate change and conserve nature", *Government of Canada*, 2017, https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/news/2017/06/canada_is_takingactiontoprotectandconserveenvironmentaddressc.html (16.11.2020).

³⁴ Petra Dolata-Kreutzkamp, "The Arctic is Ours": Canada's Arctic Policy – Between Sovereignty and Climate Change", *Friedrich Ebert StiftungFokus Kanada* 2 (2009): 3-4.

³⁵ Petra Dolata, "How 'Green' is Canada's Arctic Policy? The Role of the Environment and Environmental Security in the Arctic", *Zeitschrift für Kanada-Studien* 32, sy. 2 (2012): 70.

egemenliğe sahip olan Rusya³⁶, tarih boyunca en iddialı Arktik aktörlerinden biri olmuştur. Böyle bir jeopolitik avantaj, çok boyutlu ulusal çıkarları da beraberinde getirmiştir. Bu çıkarlardan ilki doğal kaynak temellidir; Arktik hidrokarbon rezervlerinin büyük bir kısmı Rus Arktik Bölgesi'nde (RAZ – *Russian Arctic Zone*) bulunmaktadır. Rus doğal gazının %95'i ve petrolünün %70'i, Arktik bölgesinde üretilmektedir. RAZ'ın endüstriyel gelişimi ve sürdürülebilirliği bir başka önemli hedefdir. Sovyetler Birliği döneminde oluşturulan ve günümüzde ülke nüfusunun yaklaşık %1'ine ev sahipliği yapan RAZ, 2010'lu yılların sonunda Rusya'nın deniz mahsüllerinin %15'ini, gayri safi yurtiçi hasılasının %11'ini ve ihracat gelirlerinin %22'sini oluşturan bir bölge haline gelmiştir. Kuzey Kutup buzullarının çözülmeye devam etmesi durumunda Rus Arktik kıyısının potansiyel bir ulaşım kavşağı olacağı, Rusya'nın ulusal çıkar planlamalarına dahil ettiği bir diğer etmendir.³⁷

Ücra ve acımasız Arktik ortamında kaynak çıkarımının yarattığı teknolojik ve lojistik sorunlar Rusya'nın Avrupa ve ABD kökenli şirketler ile işbirliğine girişmesi yönünde itici güç olmuştur. Ancak 2014 yılındaki Kırım Krizi'ni takip eden süreçte Batılı ve Rus petrol şirketleri arasında işbirliği zorlaşmıştır; ABD ve Avrupa'nın uyguladığı ambargolar ve Rusya'nın bu duruma karşı ambargolarla yanıt vermesi potansiyel ortak Arktik politikalarını daha da çıkmaza sokmuştur. 2012 yılında Amerikan enerji devi Exxon Mobil ve Rus şirketi Rosneft arasında imzalanıp ambargolar sebebi ile durdurulan 500 milyar dolarlık dev anlaşma, Rusya'nın bölgede enerji çıkarımına yönelik işbirliğine açıklığını gözler önüne sermektedir.³⁸ Söz konusu isteklilik, Rus politika yapıcılarda küresel ısınma ile paralel, artan bir eğilim göstermektedir. Rusya halihazırda iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerini hissetmektedir: daha hafif kışlar, eriyen permafrost (kalıcı olarak donmuş toprak), yağış düzenlerinin değişmesi, salgın hastalıkların yaygınlaşması, kuraklık ve sel felaketlerinde artış bu etkilerden en göze çarpanlarıdır. Tüm bunlara rağmen Rus liderler, küresel ısınmanın Rusya için yararlı sonuçlar getireceği görüşü üzerine odaklanmaktadır.³⁹ Küresel ısınmanın Kuzey Kutbu buzullarında yol açtığı çözülmenin Arktik kıta sahanlığındaki enerji

³⁶ The Arctic Institute, "Russia", *The Arctic Institute*, 2020, <https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/> (19.10.2020).

³⁷ Lassi Heininen, Alexander Sergunin ve Gleb Yarovoy, "Russian Strategies in the Arctic: Avoiding a New Cold War", Rapor, Yayımlanmış Araştırma (Moskova: Valdai Discussion Club, 2014): 9-11.

³⁸ Pavel Devyatkin, "Russia's Arctic Strategy: Energy Extraction (Part III)", *The Arctic Institute*, 2018, <https://www.thearcticinstitute.org/russias-arctic-strategy-energy-extraction-part-three/> (20.10.2020).

³⁹ National Intelligence Council (NIC), "Russia: Impact of Climate Change to 2030. A Commissioned Research Report", Rapor, Yayımlanmış Araştırma (Washington: National Intelligence Council, 2009): 3.

kaynaklarına ulaşımı kolaylaştıracağını öngören Rusya⁴⁰, iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerini kısa vadeli çıkarlar uğruna göz ardı eden bir politik yönelim sergilemektedir. Diğer taraftan Rusya'nın Arktik potansiyelini kendi oluşturduğu kısıtlamalarla negatif etkilediğini savunan bir görüş de söz konusudur. Lukoil ve Novatek gibi, zor koşullar altında kaynak çıkarımı konusunda uygun tecrübe ve teknolojiye sahip özel sektör şirketlerinin Arktik'e yönelim isteklerinin Rus hükümeti tarafından desteklenmemesi, bu görüşün çıkış noktasıdır. Rus Arktik'i'ne erişim hakkına sadece devlete ait Gazprom ve Rosneft şirketleri sahiptir. Bu bağlamda Rusya'nın Arktik Okyanusu'ndan hidrokarbon çıkarmaya yönelik projeleri henüz Gazpromneft'in Pechora Denizi'ndeki Prirazlomnoye sahasından öteye gitmemiştir; söz konusu saha Rus kıyısından sadece 60 kilometre uzaklıkta ve 20 metre derinliktedir.⁴¹

Rusya, Arktik komşuları ile tansiyonun yükseldiği bir dönemde yeni Arktik politikasını yayımlamıştır. 6 Mart 2020'de Başkan Vladimir Putin tarafından onaylanan *Rusya Federasyonu'nun Kuzey Kutbu'nda 2035'e Kadar Devlet Politikasının Temel İlkeleri* belgesi, 2008 yılında yayımlanan 'Arktik 2020' hedefleri ile birçok benzerlik içermektedir. Her iki belgeye göre Arktik, Rus ekonomik büyümesinin ana kaynak üssüdür. Kuzey Denizi Rotası'nın geliştirilip rekabetçi bir ulusal ticaret koridoru haline getirilmesi⁴², belgede göze çarpan bir hedeftir. Rus politika yapıcılarının planlamalarında küresel ısınma sorununun derinleşmesi, belirtilen ticaret koridorunun gelişimi ile iç içe bir yapıda görünmektedir. Resmi Rus dış politika ve Rus Ulusal Güvenlik Stratejisi belgeleri incelendiğinde de görülmektedir ki, Rusya Arktik bölgesini stratejik bir kaynak üssü olarak NATO ve diğer aktörlerden korumaya odaklanmaktadır. Rusya'nın Arktik bölgesindeki askeri varlığının da giderek artan bir eğilim göstermesi⁴³, bölgedeki enerji kaynaklarına yönelik Rus politikalarının yoğunlaşacağını habercisidir.

⁴⁰ The Moscow Times, "Russia to Reap Benefits from Climate Change", *The Moscow Times*, 2017, <https://www.themoscowtimes.com/2017/10/03/russia-to-reap-benefits-from-climate-a59145> (20.10.2020).

⁴¹ Chatham House, "Russia's Untapped Arctic Potential", *Chatham House*, 2018, <https://www.chathamhouse.org/2018/01/russias-untapped-arctic-potential> (02.11.2020).

⁴² Ekaterina Klimenko, "Russia's new Arctic policy document signals continuity rather than change", *Stockholm International Peace Research Institute*, 2020, <https://www.sipri.org/commentary/essay/2020/russias-new-arctic-policy-document-signals-continuity-rather-change#:~:text=On%206%20March%202020%2C%20Russian,for%20the%20next%2015%20years.> (20.10.2020).

⁴³ Pavel Devyatkin, "Russia's Arctic Strategy: Military and Security (Part II)", 2018, <https://www.thearcticinstitute.org/russias-arctic-military-and-security-part-two/> (20.10.2020).

3.4. Çin

Arktik bölge dışında kalmasına karşın Çin'in Kutup bölgelerine yönelik ilgisi, bu devletin politikalarının da incelenmesini gerekli kılmaktadır. Kuzeydoğu Asya'da hızla değişen ekonomik güç dengesi içinde öne çıkan Çin'i, Arktik bölgede de göz ardı etmek mümkün görünmemektedir. 2005 yılında Japonya Çin'in iki katı bir gayri safi yurt içi hasılaya (GSYİH) sahipken sadece 10 yıl sonra Çin, Japonya'nın iki buçuk katı kadar bir GSYİH'ye ulaşmış⁴⁴; ekonomik gücünü etkili bir şekilde siyasi güce dönüştürebilmek ve küresel rolünü artırmak yönünde girişimlerini hızlandırmıştır. Bu bağlamda Deng Xiaoping'in uzun vadeli sabra dayalı dış politikasını geride bırakan Başkan Xi Jinping ve emrindeki yeni dönem bürokratları, Çin Halk Cumhuriyeti'nin 100. yıldönümüne yaklaşırken ülkenin küresel politikadaki iddialı yaklaşımını ön plana çıkarmaktadır. Bu iddialı dış politikanın ardındaki -antik İpek Yolu'nun diriltilmesi gibi⁴⁵- hedefler ise yavaş yavaş belirmeye başlamıştır. 2013'te başlatılan Kuşak ve Yol Girişimi (*Belt and Road Initiative* – BRI) ile Asya, Afrika ve Avrupa'da toplamda 70 ülkenin dahil edildiği yeni bir ticaret ağı ya da İpek Yolu tasarlayan Çin, proje için 1 trilyon ABD doları yatırım yapmayı planlamaktadır.⁴⁶

Her ne kadar Çin dış politikasında Arktik bölgesi en ön planda yer almasa da, 2010'ların başından itibaren Arktik bölgesinde Çin aktivitesi yükselen bir çizgi göstermiştir. Son yıllarda Çin, Arktik politikalarının gelişiminde aktif bir rol oynamak istediğini ve Arktik'te çıkarları olduğunu açıkça belirtmiştir. 2015 yılında İzlanda'nın Reykjavik kentinde gerçekleşen *Arctic Circle* toplantısında Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Çin'i bir "Yakın Arktik Devleti" (*Near-Arctic State*) olarak tanımlamıştır.⁴⁷ Kuzey Kutup buzullarının hızla çözülmesi sonucu açılması beklenen ve Doğu Asya ile Kuzey Avrupa'yı birbirine bağlayacak 6.000 kilometrelik deniz rotası, BRI projesi çerçevesinde Çin'in ilgisini çekmiştir. Söz konusu

⁴⁴ Richard J. Samuels ve Corey Wallace, "Introduction: Japan's Pivot in Asia", *Foreign Affairs* 94, sy. 4 (2018): 704-705.

⁴⁵ Maximilian Mayer, "China's Rise as Eurasian Power: The Revival of the Silk Road and Its Consequences", *Rethinking the Silk Road: China's Belt and Road Initiative and Emerging Eurasian Relations* içinde, ed. Maximilian Mayer (Singapore: Springer Nature Singapore Pte. Ltd., 2018), 2.

⁴⁶ European Bank, "Belt and Road Initiative (BRI)", *European Bank*, [https://www.ebrd.com/what-we-do/belt-and-road/overview.html#:~:text=The%20programme%20is%20expected%20to,geographical%20scope%20is%20constantly%20expanding,\(20.10.2020\)](https://www.ebrd.com/what-we-do/belt-and-road/overview.html#:~:text=The%20programme%20is%20expected%20to,geographical%20scope%20is%20constantly%20expanding,(20.10.2020)).

⁴⁷ Camilla T. N. Sørensen ve Ekaterina Klimenko, "Emerging Chinese-Russian Cooperation in the Arctic. Possibilities and constraints", *Stockholm International Peace Research Institute* 47 (2017): 5.

ilgi, destekçilerinin “Arktik İpek Yolu”⁴⁸ olarak adlandırdığı Çin girişimli bir Arktik ticaret yolunun 2018 yılından beri BRI projesi ile birlikte anılmasına sebep olmuştur.

2013 yılında Arktik Konsey’de gözlemci statüsü elde ettiğinden beri sabırlı bir bekleyiş içerisinde giren Çin, Arktik ile BRI’yi bağlayabilecek fırsatları değerlendirmektedir. 2017 yılında yayımladığı bir politika belgesinde Arktik bölgesini ‘üç mavi ekonomik geçitten biri’ olarak tanımlayan Çin, özellikle 2019 yılında imzalanan ikili ekonomik anlaşmalarla⁴⁹ bölge üzerinde Rusya ile yakın işbirliği içerisinde girişeceğine dair sinyaller vermiştir. Çin için Arktik bölgesi enerji ve hammadde ihtiyacı bakımından önemli alternatifler arasında yer almaktadır; bu nedenle ekonomik yatırımları ve ikili işbirlikleri ile bölgedeki etkinliğini sürdürme arayışı içindedir.⁵⁰

3.5 Arktik Konsey

8 Arktik devletin (Kanada, Danimarka Krallığı, Finlandiya, İzlanda, Norveç, Rusya Federasyonu, İsveç ve Amerika Birleşik Devletleri) Ottawa’da bir araya gelmesiyle 1996 yılında kurulan Arktik Konsey, Arktik’i bir gerginlik bölgesinden barış ve işbirliği ile şekillenen bir bölgeye dönüştürmeyi temel amaç edinmiştir. Kanada, Arktik bölgesindeki işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan uluslararası bir konsey kurma fikrini uzun yıllar savunmuş; 1991 yılında Finlandiya’nın girişimi ile gerçekleştirilen ve Arktik ülkelerinin imzaladığı Arktik Çevre Koruma Stratejisi (*Arctic Environmental Protection Strategy – AEPS*) bu yönde önemli bir kıvılcım olmuştur.⁵¹ Günümüzde 6 çalışma grubu, yerli Arktik halklarının temsilci

⁴⁸ Maud Descamps, “The Ice Silk Road: Is China a “Near-Arctic-State”?”, *Institute for Security & Development Policy*, 2019, <https://isdsp.eu/publication/the-ice-silk-road-is-china-a-near-artic-state/> (20.10.2020).

⁴⁹ Çin Ulusal Petrol Şirketi (CNPC), Rus firması Novatek’in yürüttüğü Yamal Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG) Projesi üzerinde %20 hisse elde etmiş, bu hissenin %9.9’u Çin İpek Yolu Fonu’na gitmiştir. Nisan 2019’da CNPC, Yamal LNG Projesi’nin devamı niteliğindeki ‘Arctic LNG 2’ isimli operasyonda %10’luk hisseyi kabul etmiştir. Arktik altyapısı üzerine Haziran 2018’de imzalanan ikili yatırım anlaşması, ‘Arktik İpek Yolu’ çerçevesinde Çin-Rus ilişkilerinin giderek artacağını işaret eden bir başka ipucudur. Marc Lanteigne, “The Twists and Turns of the Polar Silk Road”, *Over the Circle*, 2020, <https://overthecircle.com/2020/03/15/the-twists-and-turns-of-the-polar-silk-road/> (20.10.2020).

⁵⁰ Mehmet Zambak ve A. Beyhan Akay, “Bir Çekim Merkezi Olarak Arktika’nın Çin Ekonomisi Açısından Önemi: Seçilmiş Endüstrilere Yönelik Bazı Çıkarımlar”, *Akdeniz İİBF Dergisi* 19, Özel Sayı (2019): 92-121.

⁵¹ AEPS’nin bağlayıcı kararlarını uygulayabilmek için bir araya gelen Arktik ülkeleri dört çalışma grubu kurmuştur: Arktik Gözlem ve Değerlendirme Programı (*Arctic Monitoring and Assessment Programme – AMAP*), Arktik Flora ve Faunasını Koruma (*Conservation of Arctic Flora and Fauna – CAFF*), Arktik’te Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Cevap (*Emergency Prevention, Preparedness and Response in the Arctic – EPPR*) ve Arktik ve Deniz Ortamının Korunması (*Protection of the Arctic and Marine Environment – PAME*). Bu gruplara daha sonra Sürdürülebilir Kalkınma Çalışma Grubu ile Arktik Kirleticiler Eylem Programı eklenmiştir. Val Muzik ve Nina Joffe, “A Brief History of the Arctic Council – Infographic”, *The Arctic Institute*, 2020, <https://www.thearcticinstitute.org/brief-history-arctic-council-infographic/> (03.11.2020).

konseylere oluşan 6 daimi katılımcı ve 38 gözlemciden oluşan Arktik Konsey⁵², Arktik meselelerinin çözümünde ve bölgesel işbirliğinin sağlanmasında en etkili örgüt haline gelmiştir.

Arktik Konsey, bilimsel araştırma, sızıntı kaynaklı petrol kirliliğine karşı hazırlık ve cevap mekanizmaları ile Arktik Okyanusu'nda arama kurtarma çalışmaları alanlarında geçtiğimiz yıllarda önemli çok taraflı anlaşmaların imzalanmasını sağlamıştır. Öte yandan Konsey forum statüsündedir ve kendine has bir bütçesi bulunmamaktadır; tüm proje ve girişimler Arktik ülkelerinden biri ya da birkaçı tarafından fonlanmaktadır. Yaptırım mekanizması da bulunmayan Konsey, Ottawa Deklarasyonu'nda da belirtildiği gibi askeri güvenliği net bir şekilde yetki alanının dışında tutmuştur.⁵³ 2015'te sona eren iki yıllık Kanada dönem başkanlığı (Başkan Stephen Harper döneminde) boyunca Arktik Konsey'in odağı 'çevre koruma' çerçevesinden uzaklaşarak daha ekonomik bir yaklaşıma çevrilmiştir; tamamen özel sektör aktörleri ile oluşturulmuş ayrı bir örgüt olan Arktik Ekonomik Konseyi (*Arctic Economic Council* - AEC), bu çerçevede öne çıkmıştır.⁵⁴ Her ne kadar 2019 yılında AEC ve Arktik Konsey arasında işbirliğine dayalı bir memorandum imzalanmış olsa da⁵⁵, tüm bu gelişmeler ekonomik büyüme uğruna çevresel kazanımların geri plana atılabileceğine dair şüphe uyandırmaktadır. Öte yandan Arktik Konsey'in tanınırlığı ve etkinliği konusunda belirsizlik söz konusudur.⁵⁶ Çevresel yıkım ve doğal kaynaklara yönelik talep, Arktik bölgesini hızlı bir değişime uğratsa da Arktik Konsey'in bu değişime karşı etkili politikalar üretebilmesi için yapısal bir değişikliğe gitmesi gerekli görülmektedir.⁵⁷ Arktik Konsey'in askeri güvenliği dışarıda bırakan yapısı Arktik bölgesel istikrarı ve çevresel güvenliği için önemli bir olgudur. Örneğin ABD ve Rusya, içinde buldukları ekonomik ve siyasi rekabete rağmen bilimsel işbirliği amacıyla oluşturdukları ikili özel görev gücü (special task force)

⁵² Arctic Council, "Who is the Arctic Council?", *Arctic Council*, <https://arctic-council.org/en/> (03.11.2020).

⁵³ Arctic Council, "About", *Arctic Council*, <https://arctic-council.org/en/about/> (16.10.2020).

⁵⁴ Shaun Malley, "Canada's leadership of the Arctic Council – a look back", *CBC*, 2015, <https://www.cbc.ca/news/canada/north/canada-s-leadership-of-the-arctic-council-a-look-back-1.3046225> (16.10.2020).

⁵⁵ Söz konusu memorandumun odak noktası tüm Arktik topluluklarının güvenliği ve refahının korunması ve değişen Arktik ortamında sürdürülebilir ekonomik faaliyetlerin yürütülmesi ortak amacında iki örgütün işbirliği içerisinde çalışmasıdır. Arctic Council, "The Arctic Council Signs Memorandum of Understanding With Arctic Economic Council", *Arctic Council*, 2019, <https://arctic-council.org/en/news/the-arctic-council-signs-memorandum-of-understanding-with-arctic-economic-council/> (16.10.2020).

⁵⁶ Paula Kankaanpää ve Oran R. Young, "The effectiveness of the Arctic Council", *Polar Research* 31, sy. 1 (2012): 7.

⁵⁷ Kankaanpää ve Young, makalelerinde Arktik Konsey için potansiyel bir yapısal değişiklik modellemiştir. Paula Kankaanpää ve Oran R. Young, "The effectiveness of the Arctic Council", 9.

sonucunda 2017 yılında Uluslararası Arktik Bilimsel İşbirliğini Geliştirme Üzerine Anlaşma'yı (*Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation*) imzalamışlardır.⁵⁸ Arktik bölgedeki bilimsel işbirliği hem bölgedeki sorunların tespiti hem de sorunlara ortak çözümlerin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.⁵⁹ Arktik bölgede yeni ve iddialı bir aktör olarak ortaya çıkan ve 2013 yılında Arktik Konsey'de gözlemci statüsü elde eden Çin Halk Cumhuriyeti'nin ise bölgesel yönetim ve Konsey üzerindeki nüfuzu sınırlıdır. Öte yandan bir Uluslararası Denizcilik Örgütü (*International Maritime Organization-IMO*) üyesi olan Çin, IMO'nun belirlediği Kutup Kodu'nu uluslararası bağlayıcı bir hukuk belgesi olarak kabul ederek Arktik üzerinde küreselci bir yaklaşım sergilemektedir.⁶⁰ Neredeyse tüm Arktik ülkelerinde çeşitli projelere yatırım yapan Çin'in⁶¹ politika hedeflerinde başarılı olması durumunda Arktik Konsey'deki konumu da kuvvetlenecektir.

ABD, Kanada, Rusya ve Çin'in bölgede sahip olduğu operasyonel kabiliyet ile bölgeye yönelik politikalarının yanı sıra Arktik Konseyi, Arktik çevresel güvenliğinde belirleyici etmenlerden biridir. Bunun yanında Arktik'teki siyasi güç dağılımı ve rekabetin olası etkilerini değerlendirmek, bölgedeki çevresel güvenlik sorunlarını tartışmak için de zemin hazırlayacaktır.

4. Arktik'te Ulusal Tehdit Algıları ve Artan Rekabet

Arktik bölgesinin kaynak rezervleri ve uluslararası ticaret açısından taşıdığı stratejik potansiyel, bölgesel ve küresel aktörlerin bölgede kendi ulusal çıkarlarını destekleyecek politikalara öncelik vermesinde etkili olmaktadır. Bu durum bölgede rekabetin ve çatışma riskinin artması yanında yeni ekolojik felaketlerin tetiklenmesi ve küresel iklim değişikliğinin

⁵⁸ Arctic Council, "The United States", *Arctic Council*, <https://arctic-council.org/en/about/states/the-united-states/#:~:text=The%20U.S.%20has%20served%20as,Search%20and%20Rescue%20in%20the> (14.12.2020).

⁵⁹ Arktik bölgenin tamamında uygulanan bir hastalık gözetim sistemi olan ve ABD Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri önderliğinde, diğer yedi Arktik devleti ile birlikte kurulan Uluslararası Kutup Çevresi Gözetim (*International Circumpolar Surveillance-ICS*) programı; 2004 yılında gerçekleştirilen ve Arktik'teki çevresel bozulmanın etkilerini değerlendiren ilk kapsamlı bilimsel araştırma olma özelliğini taşıyan Arktik İklim Etki Değerlendirmesi (*Arctic Climate Impact Assessment-ACIA*) örnek olarak verilebilir. ACIA, Arctic Council, "The United States", <https://arctic-council.org/en/about/states/the-united-states/#:~:text=The%20U.S.%20has%20served%20as,Search%20and%20Rescue%20in%20the> (14.12.2020).

⁶⁰ Arctic Council, "China and its Arctic Trajectories: The Arctic Institute's China Series 2020", *Arctic Council*, 2020, [https://www.thearcticinstitute.org/china-arctic-trajectories-the-arctic-institute-china-series-2020/#:~:text=Since%202007%2C%20it%20has%20taken,Polar%20Waters%20\(Polar%20Code\)](https://www.thearcticinstitute.org/china-arctic-trajectories-the-arctic-institute-china-series-2020/#:~:text=Since%202007%2C%20it%20has%20taken,Polar%20Waters%20(Polar%20Code)). (14.12.2020).

⁶¹ International Institute of Strategic Studies (IISS), "Understanding China's Arctic activities", *IISS*, 2020, <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2020/02/china-arctic#:~:text=Investing%20in%20Arctic%20nations,image%20as%20a%20major%20power>. (14.12.2020).

etkilerinin daha da yıkıcılaşması gibi sonuçlar doğuracaktır. Özellikle hidrokarbon rezervlerinin çıkarılması ve taşınması, ticaret faaliyetlerinin artması Arktik'teki egemenlik alanı ve güç dağılımı anlaşmazlıklarını derinleştirme potansiyeline sahiptir. Bu çerçevede aktörler arasındaki çatışma riski ile yeni bir Soğuk Savaş'ın mı başladığı yönündeki tartışma bölgedeki güvenlik kaygılarını artırmaktadır.

Çeyrek asır öncesine kadar yıl boyu buzullarla kaplı olan ve insanlığın nadiren üzerinde müzakere ettiği Arktik Okyanusu'nun büyük bir kısmı günümüzde yaz deniz seyrüseferine elverişli hale gelmiştir. Buna karşın bölgede devletler açısından Arktik Okyanusu'nda yıl boyu ulaşım ve taşımacılık için etkinlik sağlayan ve kontrol gücünü artıran en önemli unsur buzkıran (*icebreaker*) gemileridir. Bu nedenle Arktik aktörleri arasındaki rekabette de öne çıkmaktadır. Rusya, 46 gemiden oluşan buzkıran filosu ile hem sayı hem kalite bakımından tüm Arktik komşularının toplamından daha fazla operasyonel kabiliyete sahiptir.⁶² Ayrıca diğer aktörlerden farklı olarak, Rosatomflot şirketinin iki nükleer buzkıran gemisi sayesinde Arktik'te yıl boyu hareket serbestliği kazanmıştır. 2020 yılı içerisinde tamamlanması planlanan üç yeni nesil nükleer buzkıran⁶³ yanında 2027 yılına kadar tamamlaması planlanan ve dünyanın en büyük nükleer buzkıranı olacak yeni *Leader* sınıfı gemi ile Rusya, Kuzey Denizi Rotası'nın ulaşılması zor doğu kesimlerinde yıl boyu ulaşım sağlamayı hedeflemektedir.⁶⁴ Rusya'nın ardından Kanada da bölgede avantajlı konumdadır. Buzkıranlar Kanada tarafından ilk defa 1920'lerde yerli ve izole topluluklara kısa yaz sezonunda erzak ulaştırabilmek ve Kuzeybatı Geçidi ile Arktik Takımadalar üzerindeki Kanada egemenliğini korumak adına kullanılmıştır.⁶⁵ Kanada buzkıran filosu 18 gemiden oluşmaktadır; bu gemilerin ikisi ağır buzkıran, beşi orta buzkıran kategorisine dahildir.⁶⁶

⁶² United States Coast Guard (USCG) Office of Waterways and Ocean Policy (CG-WWM), "Major Icebreakers of the World", *United States Coast Guard (USCG) Office of Waterways and Ocean Policy (CG-WWM)*, 2017, <https://www.uscg.mil/hq/cg5/cg552/ice.asp> (20.10.2020).

⁶³ Rosatom, "Nuclear Icebreaker Fleet", *Rosatom*, <https://rosatom.ru/en/rosatom-group/the-nuclear-icebreaker-fleet/#:~:text=Russia%20possesses%20the%20world's%20only,application%20of%20advanced%20nuclear%20technology.&text=The%20Northern%20Sea%20Route%20is,Pacific%20regions%20via%20the%20Arctic> (20.10.2020).

⁶⁴ High North News, "Russia's Rosatom and Zvezda Shipyard Sign Contract for World's Largest Nuclear Icebreaker", *High North News*, 2020, <https://www.highnorthnews.com/en/russias-rosatom-and-zvezda-shipyard-sign-contract-worlds-largest-nuclear-icebreaker#:~:text=The%20Leader%20class%20nuclear%20icebreaker,technical%20issues%20in%20recent%20years.> (20.10.2020).

⁶⁵ John D. Harbron, "Icebreakers", *The Canadian Encyclopedia*, 2015, <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/icebreakers> (19.10.2020).

⁶⁶ Canadian Coast Guard, "Icebreaking fleet of the Canadian Coast Guard", *Canadian Coast Guard*, 2019, <https://www.ccg-gcc.gc.ca/icebreaking-deglacage/fleet-flotte-eng.html> (19.10.2020).

Özellikle Kanada'nın Arktik politikalarında belirleyici aktör konumuna ulaşabilmesi ve bölge operasyonlarında Rusya'ya karşı bir denge unsuru olabilmesi açısından operasyonel kapasitesinin artırılması önemsenmektedir. Öte yandan ABD'nin bu iki aktörle rekabet edemeyecek durumda olduğu gözlenmektedir. ABD hiçbir zaman büyük bir buzkıran filosuna sahip olmasa da yıllar içinde sadece iki buzkıran (ağır buzkıran *Polar Star* ve orta buzkıran *Healy*⁶⁷) gemisi kalmıştır. Michael Pawlowski'ye göre 40 yaşını geçmiş tek bir ağır buzkırandan ibaret bir filo ile ABD'nin Arktik'te hatırı sayılır bir deniz gücüne sahip olması imkansızdır.⁶⁸ Bu bağlamda Trump Yönetimi, ABD buzkıran filosunu 2029 yılına kadar yenileyip, 10 gemiye kadar genişletme hedefini belirlemiş; ABD Sahil Güvenlik Teşkilatı da 2023'e kadar filoya iki yeni ağır gemi eklemeyi planlamıştır.⁶⁹ ABD'nin bölgedeki diğer aktörlerle (özellikle Rusya ve Çin ile) rekabet edebilmek için bu modernizasyonu gerçekleştirmesi zorunlu görülmektedir.⁷⁰ Arktik dışı bir aktör olmasına karşın Çin'in de buzkıran filosu kurma çabası bölge dengelerini değiştirebilecek bir durumdur. Çin, ilk yerli üretim buzkıranı olan Xuelong 2'yi, Arktik biyoçeşitliliği ve ekosistemlerine yönelik bilimsel araştırma gerçekleştirmek ve Çin'in Arktik'teki iklim değişikliğini daha iyi anlamasını sağlamak⁷¹ amacıyla Temmuz 2020'de bölgeye göndermiştir. 11 Eylül 2020 tarihinde görevini tamamlayıp dönüş yoluna geçen Xuelong 2⁷², Çin'in bölgeye yönelik aktif bir politika izlemeyi planladığının bir göstergesidir. Çin'in henüz genişleme aşamasında olan buzkıran filosu etkili Arktik operasyonları için yeterli güçte değildir; ancak yeni *Polar* sınıfı nükleer bir ağır buzkıran gemisi üzerinde çalışıldığı yönünde bilgiler 2019 yılında yayınlamıştır.⁷³ Kendi yeni nesil buzkıranlarını üretebilme kapasitesine sahip olduğunu

⁶⁷ Kyle Mizokami, "The U.S.'s Icebreaker Fleet Is Finally Getting Some Much-Needed Attention", *Popular Mechanics*, 2020, <https://www.popularmechanics.com/military/navy-ships/a32841298/white-house-orders-review-of-us-icebreaker-fleet-capabilities/#:~:text=The%20U.S.'s%20icebreaker%20fleet%E2%80%94never%20that%20large%20to%20begin,it%20hasn't%20sailed%20since.> (15.10.2020).

⁶⁸ Wilson Center, "The Arctic and U.S. National Security", Wilson Center, 2018, <https://www.wilsoncenter.org/event/the-arctic-and-us-national-security> (15.10.2020).

⁶⁹ Kyle Mizokami, "The U.S.'s Icebreaker Fleet Is Finally Getting Some Much-Needed Attention".

⁷⁰ Richard Weitz, "US Policy Towards the Arctic: Adapting to a Changing Environment", *International Centre for Defence and Security (RKK-ICDS)*, 2019, <https://icds.ee/en/us-policy-towards-the-arctic-adapting-to-a-changing-environment/> (16.10.2020).

⁷¹ Christopher Woody, "China's first homemade icebreaker heads to the Arctic as Trump looks for 10 more of them from 'a certain place'", *Business Insider*, 2020, <https://www.businessinsider.com/china-xuelong-2-icebreaker-arctic-trump-deals-for-more-2020-7> (31.10.2020).

⁷² Feng Shuang, "China's polar icebreaker heading home from Arctic expedition", *China News Service (ECNS)*, 2020, <http://www.ecns.cn/news/2020-09-17/detail-ihaaeqyp8471195.shtml> (31.10.2020).

⁷³ Malte Humpert, "China Reveals Details of Newly Designed Heavy Icebreaker", *High North News*, 2019, <https://www.highnorthnews.com/en/china-reveals-details-newly-designed-heavy-icebreaker> (02.11.2020).

gösteren Çin, kapsamlı ve tutarlı bir Arktik politikasından da yoksun olan ABD karşısında rekabet gücünü arttıran bir pozisyonundadır. Rusya ve Kanada'nın mevcut güçlerini artırma potansiyeli Arktik bölgede yeni bir stratejik yarışın hızlanmaya başladığının da göstergesidir.

Arktik bölgede güvenlik riski hakkında farklı görüşler söz konusu olsa da, 21. yüzyılda bölgeye yönelik jeoekonomik ve jeostratejik ilginin artmasıyla Arktik rekabetinin de hızlandığı açıktır. Özellikle Çin ve Rusya'nın Arktik'teki aktivitelerini kuvvetlendirme çabası ABD'nin tepkisini çekmektedir. Örneğin iki ülkenin Grönland'a yaptığı yatırımlara ABD tepki göstermiş ve Grönland'a olan ekonomik yardımını 12,1 milyon dolar kadar genişletmiş; ayrıca 2018 yılında "Çin'in Arktik Politikası" (*China's Arctic Policy*) içerisinde yer alan "Yakın Arktik Devleti" (*Near-Arctic State*) tanımlamasına karşı çıkmıştır.⁷⁴ Çin'in buzkıran gemisi ile yürüttüğü faaliyetler, açılma potansiyeli olan Arktik deniz yollarının uluslararası ticarete Çin için lojistik önemi yanında Çin'in enerji bağımlılığına alternatif arayışında Arktik hidrokarbon rezervleri üzerinde durması ve bu bölgede yatırımlarını artırma potansiyeli⁷⁵ ABD-Çin gerginliğini yükseltecek gelişmeler arasındadır. Bu noktada Arktik kıyı şeridinin yarısından fazlası üzerinde egemenliğe, bölgedeki buzkıran filosuyla en önemli operasyonel güce sahip olan ve 35 trilyon dolar değerinde çıkarılmamış petrol ve doğal gaz rezervi barındırdığı tahmin edilen Rusya'nın rolü de önemlidir. 2050 yılına kadar ulusal petrol üretiminin %20-30 kadarını Arktik kaynaklarından karşılamayı hedefleyen Rusya'nın, ABD ve Çin'in Arktik politikalarına kayıtsız kalmayacağı açıktır. Rusya, neredeyse 150 milyar dolarlık kilometre taşı niteliğindeki Yamal LNG Projesi ile Arktik kaynak yarışında büyük bir adım atmış; Yamal tesisinden ilk LNG sevkiyatı Aralık 2017'de Birleşik Krallık'a yapılmıştır. Kanada ve ABD'nin de Arktik'e yönelik önemli yatırım teklifleri gerçekleştirdiği de göz önüne alındığında⁷⁶ Arktik kaynak rekabetinin gittikçe derinleşeceğini öngörmek mümkündür. Arktik'in maruz kaldığı çevresel bozulma derinleştikçe ve kalıcı buzul tabakaları çözülmeye devam ettikçe kaynak rekabetinin artacağı da öngörülebilir. Bu noktada

⁷⁴ 23 Nisan 2020 tarihinde gerçekleşen ABD Dışişleri Bakanlığı basın toplantısında konuşan üst düzey bakanlık yetkilisi "sadece Arktik devletleri ve Arktik dışı devletler vardır, üçüncü bir kategori yoktur ve bu sebeple Pekin'in Yakın Arktik Devleti iddiasını kabul etmiyoruz" ifadelerini kullanmıştır U.S. Department of State, "Briefing on the Administration's Arctic Strategy", *U.S. Department of State*, 2020, <https://www.state.gov/briefing-with-senior-state-department-official-on-the-administrations-arctic-strategy/> (20.11.2020).

⁷⁵ Harun Gümrükçü ve Güneş Ersoy, "Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ulusal Stratejisi İçinde Arktika Politikasının Yeri", *21. Yüzyılda Asya-Pasifik* içinde, ed. S. Özer, S. Atvur, R. İzol (Ankara: Seçkin, 2017), 420-423.

⁷⁶ Clay Dillow, "Russia and China vie to beat the US in the trillion-dollar race to control the Arctic", *CNBC*, 2018, <https://www.cnbc.com/2018/02/06/russia-and-china-battle-us-in-race-to-control-arctic.html> (20.11.2020).

değişen deniz yetki alanları ve seyrüsefer rotaları yeni çatışma noktaları olma potansiyeline sahiptir.

Arktik güvenlik denkleminde Kanada'nın yeri ve ABD-Kanada güvenlik ortaklığının Arktik'te girdiği çıkmaz da bölgenin geleceği için kritik öneme sahiptir. Söz konusu çıkmaz, Beaufort Denizi ve Kuzeybatı Geçidi sorunlarından kaynaklanmaktadır. Beaufort Denizi barındırdığı zengin hidrokarbon rezervlerinden⁷⁷ dolayı bir rekabet alanına dönüşmüşken, Kuzeybatı Geçidi buzdan arınmış Arktik'teki en kritik geçitlerden biri haline geleceği için stratejik önem taşımaktadır. Beaufort Denizi'nde ABD 1976 yılında ve Kanada 1977 yılında münhasır ekonomik bölgelerini (MEB) ilan etmelerine karşın, iki devletin MEB alanlarının çakıştığı bölge uzun yıllar buzul tabakasından dolayı ulaşılamaz durumda kalmıştır.⁷⁸ İklim değişikliği ile birlikte buzul tabakasındaki erime iki devlet arasındaki egemenlik anlaşmazlığını su yüzüne çıkarmıştır.⁷⁹ Beaufort Denizi Sorunu'nun çözülmesi adına 2010 yılında dönemin Kanada Dışişleri Bakanı Lawrence Cannon bir girişimde bulunmuş, ABD hükümetini sorunu çözmek için bir diyalog başlatmaya davet etmiş; dönemin ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın onayıyla Ottawa'da müzakerelere başlanmıştır. 2011 seçimlerinin ardından Dışişleri Bakanı olan John Baird müzakereleri durdurmuştur. İki ülkeyi karşı karşıya getirebilecek bu sorun karşısında taraflar tartışmalı bölgede herhangi bir yatırımda bulunmaktan kaçınmaktadır; ABD Okyanus Enerjisi Yönetim Bürosu'nun (*Bureau of Ocean Energy Management – BOEM*) bölgede şirketlere lisans çıkarması ya da şirketlerin bölgede faaliyete geçmesi, anlaşmazlık çözümlene kadar mümkün görünmemektedir.⁸⁰

Kuzeybatı Geçidi Sorunu ise, 1969 yılında ABD petrol tankeri *SS Manhattan*'ın Kanada'dan izin almadan, Kanada buzkıranlarının desteği sayesinde ilerleyerek geçidi kullanmasıyla başlamıştır. Buna yanıt olarak Kanada, Kuzeybatı Geçidi'ni kapsayan çevresel düzenlemeler üzerinde kontrol sağlayacak bir yasa çıkarmıştır. 1980'lerden bu yana iki ülke tarafından görmezden gelinen bu sorunun, bölgedeki gemi trafiği hızla artmaya devam ettikçe

⁷⁷ Arktik'in keşfedilmemiş petrol ve doğal gaz rezerv tahminlerinde en ön plana çıkan bölgelerden biri konumundadır.

⁷⁸ Simone Lewis-Koskinen, "U.S. – Canada Dispute Over Offshore Territory", *ICE Case Studies* 228, 2010, [http://mandalaprojects.com/ice-cases/beaucanus.htm#:~:text=The%20dispute%20originated%20in%20the,claims%20to%20an%20inaccessible%20region.\(22.10.2020\).](http://mandalaprojects.com/ice-cases/beaucanus.htm#:~:text=The%20dispute%20originated%20in%20the,claims%20to%20an%20inaccessible%20region.(22.10.2020).)

⁷⁹ Juha Käpylä ve Harri Mikkola, "Arctic Conflict Potential. Towards An Extra-Arctic Perspective", *FIIA Briefing Paper* 138, sy. Eylül (2013): 3.

⁸⁰ Greg Sharp, "An old problem, a new opportunity: A case for solving the Beaufort Sea boundary dispute", *The Arctic Institute*, 2016, <https://www.thearcticinstitute.org/an-old-problem-a-new-opportunity-a-case-for-solving-the-beaufort-sea-boundary-dispute/> (23.11.2020).

tekrar yüzeye çıkması olasıdır.⁸¹ Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne (*United Nations Convention on the Law of the Sea – UNCLOS*) göre yabancı gemiler ve uçakların tüm ulusların MEB'lerinden ve uluslararası ulaşım için kullanılan boğazlardan geçiş hakkı vardır. 'Kuzeybatı Geçidi'nin Kanada'nın tam hukuki kontrolü altındaki iç sularına mı dahil olduğu yoksa uluslararası bir statüde mi olduğu' konusundaki belirsizlik, sorunun kilit noktasıdır. ABD Kuzeybatı Geçidi'nde çıkarlarına elverişsiz bir hukuki konumun oluşmasını istememektedir: serbest küresel ticaretin engellenmesi ve ABD donanmasının hareket kabiliyetinin kısıtlanması, bu elverişsizliğin getirebileceği istenmeyen sonuçlar arasındadır.⁸² 1998 yılında ABD ve Kanada arasında yapılan anlaşma ile ABD, gemilerini Kanada'nın izni olmadan Kuzeybatı Geçidi'nden geçirmemeyi, Kanada ise bu izni her zaman vereceğini onaylamıştır.⁸³ Böylece sorun bir nebze stabilize edilmiş olsa da gelecekte tekrar alevlenme riski taşımaktadır.

Arktik'te ulusal çıkar merkezli politikalar bölgesel anlaşmazlıkların ve belirsizliğin artması riskini yükseltmektedir. Bölgedeki operasyonel kabiliyeti en güçlü aktör olan Rusya, ABD ve Avrupa devletlerinin uyguladığı ekonomik ambargolar sebebiyle Arktik'te aktif rol oynamakta zorlansa da bu durumun Arktik'teki hidrokarbon kaynaklarının çıkarımı konusunda Rusya'yı daha hırslı politikalara yönlendirmesi olasıdır. BRI Projesi'nin Arktik kolu kapsamında operasyonel kabiliyetini yerelleştirip genişletmeye devam eden Çin, yakın-Arktik devleti olabilmek için çok taraflı ilişkilerini geliştirmektedir. ABD ve Kanada'nın ise içerisinde buldukları güvenlik ortaklığına rağmen Arktik'teki anlaşmazlıklar sebebiyle etki alanlarının zayıflaması ihtimali yüksektir. ABD'nin Arktik operasyonel gücündeki eksikler ile Kanada'nın Arktik üzerindeki hareket kabiliyetini sağlayan buzkıran filosunu destekleyecek askeri gücün eksikliği, bölgedeki Rus ve Çin etkisini artıracak bir sonuç doğurabilecektir.

Çözülen buzulların yarattığı kısa vadeli fırsatlar, Arktik'te Soğuk Savaş benzeri bir güvensizlik ortamı oluşması ihtimalini kuvvetlendirmektedir. 21. yüzyılda Arktik devletlerinin bölgede gittikçe ulusal öncelikli bir güvenlik politikası izlemesi ve bölgedeki kaynaklara ilgi duyan aktör sayısının artması, Arktik'i çatışma potansiyeli hızla yükselen bir

⁸¹ Daniel Steinfeld, "The U.S. – Canada Northwest Passage Dispute", *Brown Political Review*, 2020, [https://brownpoliticalreview.org/2020/04/the-u-s-canada-northwest-passage-dispute/#:~:text=In%201969%2C%20the%20U.S.%20oil,Canadian%20icebreakers%20during%20the%20voyage,\(23.11.2020\).](https://brownpoliticalreview.org/2020/04/the-u-s-canada-northwest-passage-dispute/#:~:text=In%201969%2C%20the%20U.S.%20oil,Canadian%20icebreakers%20during%20the%20voyage,(23.11.2020).)

⁸² Juha Käpylä ve Harri Mikkola, "Arctic Conflict Potential. Towards An Extra-Arctic Perspective", 4.

⁸³ Juha Käpylä ve Harri Mikkola, "Arctic Conflict Potential. Towards An Extra-Arctic Perspective", 7.

bölge haline getirmiştir. Soğuk Savaş döneminde bölgenin Amerikan ve Rus coğrafyasını birbirine bağlar nitelikte olmasında dolayı jeopolitik bir önemi olduğunu belirten görüşler, Soğuk Savaş sonrasında da Arktik'in bir barış ve işbirliği alanına dönüşmekten öte güç rekabetinin sürdüğü bir alan olduğunu belirtmektedir. Arktik'teki güvenlik sorunu, yeni bir rekabetçi aktör olarak Çin'in bölgeye girişi ise daha da karmaşıklaştırmaktadır.⁸⁴ Bunun yanında Arktik'teki ulusal çıkar merkezli askeri aktivitelerin yalnızca çatışma merkezli düşünülmemesi gerektiği; kriz yönetimi, arama-kurtarma çalışmaları (search and rescue – SAR), doğal afetlerle etkin mücadele gibi rolleri de üstlendikleri öne sürülmektedir.⁸⁵ Arktik aktörleri arasında kontrolsüz bir rekabetin doğmasının önüne geçecek bir otorite bulunmaması nedeniyle çatışma riskini yükseldiğini öne süren yaklaşımlar da bulunmaktadır. Arktik Konsey'in bölgedeki kaynakların paylaşımı ile askeri güvenlik konuları üzerinde herhangi bir bağlayıcı yetkisi bulunmamaktadır.⁸⁶ Bu bağlamda askeri güvenliğe odaklanan bir Arktik forumunun ya da Arktik Güvenlik Konseyi'nin gerekliliği ise ayrı bir tartışma konusudur. Arktik Enstitüsü'nün (*The Arctic Institute*) 2016 yılında Washington'da gerçekleştirdiği bir toplantıda olası bir Arktik Güvenlik Konseyi'nin (AGK) bölge aktörleri arasındaki sorunları çözmek yerine uçurumları daha da derinleştireceği ortaya konulmuştur.⁸⁷ Arktik bölgede ilişkiler herhangi bir askeri güvenlik örgütü olmaksızın günümüze kadar nispeten sorunsuz ilerlemiştir. Enstitü, Arktik devletlerinin bölge güvenliğinde karar alıcı konumuna gelen yetkin bir askeri güvenlik örgütü üzerinde baskı kurmaya çalışacağını, Arktik rejimini kontrol etmek için tehlikeli bir mücadeleye girişebileceklerini, kriz durumlarında örgütü işlevsiz hale getirebileceklerini ve krizin derinleşmesinde dolaylı rol oynayabileceklerini dile getirmiştir. Öte yandan askeri güvenlik öğeleri içermeyen, güvenlik-dışı işbirliği mekanizmaları çok daha uzun ömürlü olabilmekte ve en derin kriz anlarında bile taraflar arasında etkin bir diyalog kanalı teşkil edebilmektedir.

⁸⁴ Rob Huebert, “A new Cold War in the Arctic?! The old one never ended!”, *Arctic Yearbook*, 2019, <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2019/2019-commentaries/325-a-new-cold-war-in-the-arctic-the-old-one-never-ended> (20.11.2020).

⁸⁵ Burke'e göre Arktik bölgede askeri güç arttırımı elbette ki eleştirel bir gözle izlenmelidir; fakat bu durumun Soğuk Savaş ortamı ile benzeştirilmesi tehlikeli bir mit konumunda olmakla beraber abartılı ve indirgemeci bir yaklaşımdır. Danita Catherine Burke, “Why the new Arctic ‘Cold War’ is a dangerous myth”, *The Conversation*, 2018, <https://theconversation.com/why-the-new-arctic-cold-war-is-a-dangerous-myth-108274> (20.11.2020).

⁸⁶ Paul Arthur Berkman, “Preventing an Arctic Cold War”, *The New York Times*, 2013, <http://www.martinbreum.dk/artikler/Preventing%20an%20Arctic%20Cold%20War.pdf> (20.11.2020).

⁸⁷ Kathrin Stephen, “An Arctic Security Forum? Please, no!”, *The Arctic Institute*, 2016, <https://www.thearcticinstitute.org/arctic-security-forum-please-dont/> (20.11.2020).

İklim değişikliğinin etkilerinin hızlandığı süreçte Arktik'teki çevresel bozulma da derinleşmeye, farklı düzeylerde bölgesel ve küresel güvenlik riskleri oluşturmaya başlamıştır. Arktik bölgedeki geleneksel güvenlik kaygılarının ötesinde çevresel güvenlik bakış açısının hem çevresel hem de siyasal sorunların çözümünde nasıl rol oynayabileceği sonraki bölümde tartışılacaktır.

5. Arktik'te Çevre Krizi ve Çevresel Güvenlik Yaklaşımının Arktik Güvenliğine Olası Katkısı

Tüm dünya ekosistemlerindeki canlıların yaşamı için buldukları iklim kritik öneme sahiptir. Bulundurduğu kalıcı buzul kütlesi ile Arktik bölgesi, gezegenin iklim dengesini koruyan ana mekanizmalardan biridir. Bu nedenle Arktik'teki çevresel bozulma, birbiriyle doğrudan bağlantılı iki açıdan ele alınmalıdır: iklim değişikliği ve bölgedeki ekonomik faaliyetlerin Arktik ortamı üzerindeki etkisi ve bozulan Arktik ortamının küresel etkileri. Sanayi Devrimiyle birlikte hızlanan fosil yakıt tüketimi, dünyanın soğumasını engelleyen atmosferin yapısında değişimler yaratmış; karbondioksit (CO₂) başta olmak üzere sera gazlarının oranındaki artış dünyadaki sıcaklık ortalamalarının yükselmesine ve iklim sistemin yıkıcı değişimlere uğramasına yol açmıştır.

Son 100 yıl içerisinde küresel sıcaklıklar ortalama 0,7 °C artarken Arktik, bu oranın yaklaşık iki katı ısınma yaşamıştır. Batı ve Orta Kanada Arktik'i sadece son 50 yıl içerisinde 2 ila 3 °C ısınmış⁸⁸; bunun sonucunda Arktik biyosferinde ciddi değişimler gözlemlenmiştir. Bu süreçte Arktik buzullarındaki hızlı erime, Arktik çevresinde bir 'çağlayan etkisine' (*cascade effect*) sebep olmaktadır. Arktik Okyanusu'nda gerçekleşen sıcaklık artışı çok yıllık buzulları inceltmekte, ince buzullar ise 'bahar erime sezonunun' daha erken başlamasına sebep olmakta; bu durum güneşten daha fazla ısı çeken buzulsuz su miktarını arttırarak okyanus sıcaklıklarını daha da yükseltmektedir.⁸⁹ Bu zincirleme ısınma etkisinin 21. yüzyıl boyunca daha yıkıcı hale gelmesi beklenmektedir. IPCC'nin gerçekleştirdiği tahminler yaz deniz buzulu miktarının en az 2050 yılına kadar, hatta 2100 yılının ötesine kadar 1 milyon kilometrekarenin üzerinde kalabileceğini öngörmüştür. Ancak birçok yeni iklim modeli üzerinde gerçekleştirilen analizler, bu tahminin oldukça iyimser olduğunu öne sürmektedir.

⁸⁸ Tim Williams, "The Arctic: Environmental Issues", *Parliament of Canada. Library of Parliament*, 2012, https://lop.parl.ca/sites/PublicWebsite/default/en_CA/ResearchPublications/200804E#a10 (03.11.2020).

⁸⁹ Kate Ramseyer, "2020 Arctic Sea Ice Minimum at Second Lowest on Record", *NASA Global Climate Change. Vital Signs of the Planet*, 2020, <https://climate.nasa.gov/news/3023/2020-arctic-sea-ice-minimum-at-second-lowest-on-record/> (24.11.2020).

Yeni bir iklim modellemesine göre buzulların çözülme hızı, 2035 yılına kadar Arktik yaz buzulunun tamamen ortadan kalkabileceğini işaret etmektedir.⁹⁰ Arktik Okyanusu'nun karbon döngüsü iklim değişikliğine karşı fazlasıyla hassas bir sistemdir.⁹¹ Arktik'in gezegenin diğer kesimlerinin maruz kaldığı antropojenik ısınmadan çok daha hızlı ısınması, bölgedeki permafrostun hızla çözülmesi karbon salımının daha da artmasına⁹² ve iklim değişikliğinin etkilerinin şiddetlenmesine neden olmaktadır.

Arktik iklimindeki değişim, en çok bölgedeki biyolojik çeşitliliği etkilemektedir. Dinlenme, beslenme, avlanma ve üreme faaliyetleri için deniz buzullarına ihtiyaç duyan türler için buzulların çözülmesi avlanma sezonunu kısaltmakta, yaşam alanlarını tehdit etmekte ve popülasyonu azaltmaktadır.⁹³ Örneğin orta derecede azaltılmış bir karbon emisyonu senaryosunda bile Alaska ve Rusya'daki kutup ayısı popülasyonlarının 2080 yılına kadar üreme yetersizliğiyle karşı karşıya kalacağı; 2100'e kadar Arktik'teki kutup ayılarının neslinin neredeyse tükeneceği öngörülmektedir.⁹⁴ Buzul kaybının bölgedeki birçok kuş türünü de olumsuz etkileyeceği belirtilirken, bölge ekosistemindeki bozulmaya bağlı olarak besin stoklarındaki azalma bölge halklarının geleneksel ekonomik faaliyetlerini olumsuz etkileyecek, ortaya çıkması muhtemel salgın hastalıklar hem çevresel hem insani güvenlik açısından risk oluşturacaktır.⁹⁵

⁹⁰ Cary Cassella, "Arctic Sea Ice Could Be Gone by 2035, According to Earth's Climate History", *Science Alert*, 2020, <https://www.sciencealert.com/the-arctic-could-be-free-of-sea-ice-next-decade-if-it-warms-the-same-as-last-time> (24.11.2020).

⁹¹Yapılan hesaplamalara göre Arktik permafrostunun hapsettiği karbon miktarı, atmosferde bulunan mevcut karbonun iki katı kadardır. Permafrost eridikçe söz konusu karbon depolarını atmosfere karbondioksit ve metan olarak salacaktır. Bir kısmı 50,000 yıldan daha eski olan bu karbon depoları, konvansiyonel karbon salımlarından çok daha kuvvetli niteliktedir Her ne kadar Arktik'in 21. yüzyıl boyunca gerçekleştireceği salımların daha çok 'genç karbonlar' olduğu tahmin edilse de, bu durum Arktik'in çok yüksek miktarlarda karbon barındırdığı gerçeğini değiştirmemektedir.

⁹² Joshua Dean, "Arctic climate change – it's recent carbon emissions we should fear, not ancient methane 'time bombs'", *The Conversation*, 2020, <https://theconversation.com/arctic-climate-change-its-recent-carbon-emissions-we-should-fear-not-ancient-methane-time-bombs-135270> (24.11.2020).

⁹³ Örneğin1980 yılında Hudson Körfezi'nin batısındaki dişi kutup ayılarının ortalama kütlesi 295 kilogram iken, 2004'te bu rakam 229 kilograma düşmüştür. Ayrıca Buzulların çekilme süreci devam ettiği takdirde birçok besin zincirinde kilit konumda olan krillerin popülasyonunun da olumsuz etkileneceği öngörülmektedir. Bu durum, Arktik besin ağının tamamına büyük zararlar verecektir. Ahmed Djoghlaif, "Climate Change and Biodiversity in Polar Regions", *Sustainable Development Law & Policy* 8, sy. 3 (2008): 14; Martin Sommerkon vd., "Executive Summary", *Arctic Climate Feedbacks: Global Implications* içinde, ed. Martin Sommerkon ve Susan Joy Hassol (Oslo: WWF International Arctic Programme, 2009), 12, 14.

⁹⁴ Carol Konyn, "Polar Bears Heading Extinction by 2100- Study", *Earth.org*, 2020, <https://earth.org/polar-bears-to-become-extinct-by-2100/> (24.11.2020).

⁹⁵ Collin VanBuren, "Beyond Polar Bears: Biodiversity Loss Threatens Life in the Arctic", *The Arctic Institute*, 2019, <https://www.thearcticinstitute.org/beyond-polar-bears-biodiversity-loss-threatens-life->

Öte yandan Arktik'teki hidrokarbon kaynaklarına erişimin nispeten kolaylaşması ile artan sondaj faaliyetleri, yeni Arktik güzergahlarının açılması ve buna bağlı olarak deniz trafiğinde artış kırılgan Arktik ekosistemini ve bölgedeki biyolojik çeşitliliği daha ciddi risklerle karşı karşıya getirmektedir. 1989 yılında Alaska'nın Prince William Koyu'nda faaliyet gösteren Exxon petrol şirketine ait Valdez tankerinde gerçekleşen sızıntı koya 41,6 milyon litre petrolün yayılmasına neden olmuştur.⁹⁶ Sızıntı sonucunda pek çok türün popülasyonunda azalma görülürken, nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalan bitki ve memeliler için durum daha da kritik hale gelmiştir. Alaska turizmini de olumsuz etkileyen facia bölgede 26.000 turizm kaynaklı işe büyük bir darbe vurmuş, 2,4 milyar dolar maddi kayıp yaşanmıştır.⁹⁷ Arktik deniz trafiğindeki artış ise yeni çevresel felaketlere davetiye çıkarmaktadır. Svalbard ve Norveç kıyılarında çarpışma riskinin önümüzdeki yıllarda oldukça yükseleceği tespit edilmiştir. Kargo ve balıkçı gemilerinin faaliyetleri de kaza riskini artırmaktadır. Küçük çaplı kazalar yangın ve petrol sızıntılarına sebep olabilecek ve kısa süre içerisinde bölgesel bir felakete dönüşebilecektir.⁹⁸ Sondaj faaliyetleri ve deniz aşırı platformlardaki kaza ve sızıntı riski yeterince önlem alınmadığı takdirde yakın gelecekte, Meksika Körfezi'ndeki gibi büyük çevresel faciaların doğmasına neden olacaktır. Bunun yanında hem deniz trafiğinin hem hidrokarbon kaynaklarının çıkarım ve tüketiminin küresel iklim değişikliğini hızlandıran sera gazı salımlarına da katkı yapacağı açıktır. Arktik bölgesi bu faaliyetlerin olumsuz etkilerine maruz kalmanın yanında sera gazı salımındaki artışa bağlı olarak hızlanan iklim değişikliğinin etkilerini daha yoğun hissedecektir. Arktik'ten çıkarılan ve çıkarılması planlanan hidrokarbon rezervleri bu bağlamda gezegenin geleceğinde doğrudan belirleyici bir unsurdur.

arctic/#:~:text=For%20example%2C%20the%20disappearing%20ice,the%20arrival%20of%20new%20diseases.(24.11.2020).

⁹⁶ Sızıntı nedeniyle 2092 kilometrelik kıyı şeridi atık petrol ile kirlenmiş; 250.000 deniz kuşu, 2.800 deniz samuru, 300 kadar fok, 250 kel kartal ve en az 22 katil balina ölmüştür. Bölgede artan sıcaklıklar sebebiyle gelmiştir. Bölgede bilinmeyen miktarda geniş çaplı balık ölümleri de gerçekleşmiş, balık stokları ciddi şekilde etkilenmiştir. Exxon sızıntıyı temizlemek için 2 milyar ABD doları harcamış, sızan petrolün sadece %7'sini toplayabilmiştir. Greenpeace, "Arctic Oil Drilling", Greenpeace, <https://www.greenpeace.org/usa/arctic/issues/oil-drilling/> (03.11.2020).

⁹⁷ Shamseer Mambra, "The Complete Story of the Exxon Valdez Oil Spill", *Marine Insight*, 2019, [⁹⁸ N. A. Marchenko, N. Andreassen, O. J. Borch, S. Yu Kuznetsova, V. Ingimundarson ve U. Jakobsen, "Arctic Shipping and Risks: Emergency Categories and Response Capacities", *TransNav. The International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation* 12, sy. 1 \(2018\): 112-113.](https://www.marineinsight.com/maritime-history/the-complete-story-of-the-exxon-valdez-oil-spill/#:~:text=It%20is%20estimated%20that%20almost,killed%20in%20this%20deadliest%20accident.(03.11.2020).</p></div><div data-bbox=)

Arktik'teki çevresel bozulmanın derinleşmesi ve Arktik buzullarının çözülmeye devam etmesi bölgesel ve küresel iklim ve yağış rejimlerini değiştirmekte, küresel balık stoklarında azalmaya neden olmakta ve şiddetli hava olaylarını artırmaktadır.⁹⁹ Bu durum gezegenin tamamını doğrudan etkileyecek çevresel, ekonomik, siyasal ve sosyal sonuçları beraberinde getirmektedir. Arktik'teki çevresel bozulmanın gezegen üzerindeki küresel etkisinin en çarpıcı boyutlarından biri ise Arktik buzullarının çözülmesi sebebiyle küresel deniz ve okyanus seviyelerinin yükselmesidir. Arktik, Grönland ve Antarktika'da çözülen buzullar deniz seviyesinin son 100 yılda 15-20 cm yükselmesi sonucunu doğurmuştur. 2020 yılı içerisinde 630,5 milyar ton buzul eriyerek okyanuslara karışmıştır.¹⁰⁰ Sadece deniz seviyelerinin yükselmesi sebebiyle Çin, Hindistan, Bangladeş, Endonezya, Vietnam, Filipinler, Tayland ve Japonya'da 60 milyondan fazla insan sel felaketleriyle yüzleşmektedir.¹⁰¹ Yapılan gelecek projeksiyonlarına göre sera gazı salımlarının radikal seviyelerde düşürüldüğü senaryolarda bile 21. yüzyılın sonuna kadar kıyı kesimlerinde yaşayan nüfusun ciddi bir kısmının yaşam alanı tamamen sular altında kalacaktır. Örneğin Arktik'te yaşayan nüfusunun %19'unun, Vietnam nüfusunun %26'sının ve Tayland nüfusunun %17'sinin yaşadığı yerler 2100 yılına kadar sulara gömülecektir. İklim değişikliğinden sadece az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler değil, tüm dünya devletleri etkilenmektedir ve önlem alınmazsa bu etki daha da şiddetlenecektir; örneğin halihazırda Güneydoğu Asya ülkeleri, Afrika'nın doğu kıyıları yanında ABD'nin güneydoğu eyaletleri de daha şiddetli siklonlar ve sel baskınları ile mücadele etmektedir. Bering Denizi'nde bulunan ve Alaska'daki yerleşkeleri dev dalgalardan koruyan buzulların erimesi ise bölgede büyük fiziksel zarara neden olmaktadır.¹⁰² İklim değişikliğinin yıkıcı etkilerine bağlı olarak 2050 yılına kadar 200 milyon kişinin göç etmek zorunda kalacağı ve "iklim mültecileri" sorununun ortaya çıkacağı

⁹⁹ Dünya Doğayı Koruma Vakfı (World Wildlife Fund-WWF), "Arctic Climate Change", *World Wildlife Fund (WWF)*,

<https://arcticwwf.org/work/climate/#:~:text=Without%20urgent%20action%20to%20cut,stocks%2C%20birds%20and%20marine%20mammals.> (03.11.2020).

¹⁰⁰ The World Counts, "The Canary in the Gold Mine...", *The World Counts*, <https://www.theworldcounts.com/stories/Ice-Cap-Melting-Facts> (03.11.2020).

¹⁰¹ Scott A. Kulp ve Benjamin H. Strauss, "New elevation data triple estimates of global vulnerability to sea-level rise and coastal flooding", *Nature Communications* 10, sy. 4844 (2019): 3-4.

¹⁰² Alessandra Potenza, "Here's what vanishing sea ice in the Arctic means for you", *The Verge*, 2018, <https://www.theverge.com/2018/5/10/17339046/arctic-sea-ice-decline-albedo-effect-climate-change-global-warming> (03.11.2020).

öngörülmektedir.¹⁰³ Bu sayı 2008 yılındaki kayıtlı küresel mülteci ve yerinden edilmiş birey sayısının 10 katına denk gelmektedir.¹⁰⁴

Arktik bölgesinin değişen çevresini stratejik ve ekonomik çıkarları açısından fırsata çevirmek isteyen aktörler, hem bölge hem de gezegenin geneli için yaşamsal tehditler ortaya çıkarmaktadır. Bölgesel ve küresel aktörlerin Arktik rekabetinin yaratabileceği askeri ve siyasal çatışma riskinden daha büyük olan ortaya çıkan çevresel ve sosyal risklerdir. Bu bağlamda bölgesel ve küresel aktörlerin güvenlik politikalarında referans nesnesinin (güvenliği sağlanacak olanın) ekosistem ve insan merkezli olması, devletler arasında sorun oluşturabilecek stratejik konulardan önce ortak tehditlere karşı ortak çabanın yerleştirilmesini kolaylaştırabilecektir. Arktik'teki çevresel bozulmaya bağlı olarak ortaya çıkan hidrokarbon rezervlerine ve deniz yollarına erişim kolaylığı, ekonomik olarak kısa süreli kazanç sağlasa da bu faaliyetler iklim değişikliği başta olmak üzere küresel yıkımları artıracak, daha büyük ve geri döndürülemez ekonomik, sosyal, çevresel ve siyasal maliyetlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu çerçevede 2020 yılı içinde Goldman Sachs, Morgan Stanley, Chase, Wells Fargo ve Citi gibi bankaların Arktik'teki petrol ve doğalgaz arama faaliyetlerine finansal destek sağlamayacaklarını duyurmuş; Aralık ayında Bank of America'nın da benzer yönde bir karar alması¹⁰⁵ kamuoyu baskısının ve bu olası maliyetlerin göz önüne alınmaya başladığının bir göstergesidir.

Öte yandan Arktik'teki çevresel bozulmanın bölgesel ve küresel etkilerinin önüne geçebilmek için Arktik aktörlerine önemli roller düşmektedir. Çalışmanın odaklandığı dört devletin Arktik politikalarındaki çevre merkezli bir değişim, bu bağlamda yalnızca bölge sorunlarını değil küresel sorunları çözmek açısından da etkili adımların atılmasını sağlayabilecektir. Bu ülkelerin aynı zamanda küresel karbon salımında ön sıralarda yer almaları¹⁰⁶, hem Arktik'teki hem de dünyanın geri kalanındaki çevresel yıkımda

¹⁰³ Senem Atvur ve İ. Utku Cantürk, "Çevre Sorunları ve Uluslararası Güvenlik Gündeminde Çevresel Tehditler", 271.

¹⁰⁴ Uluslararası Göç Örgütü (IOM), "Migration and Climate Change", Rapor, Yayımlanmış Araştırma (Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü, 2008), 11.

¹⁰⁵ Louise Boyle, "Bank of America joins all other big US banks and rules out financing Arctic drilling", *Independent*, 01.12.2020, <https://www.independent.co.uk/environment/climate-change/bank-of-america-joins-all-other-big-us-banks-and-rules-out-financing-arctic-drilling-b1764514.html> (02.12.2020).

¹⁰⁶ Küresel karbon emisyonlarında zirvede olan Çin, 2018 verilerinde 10.06 milyar ton değeri ile tek başına yıllık küresel emisyonun %28'ini gerçekleştirmektedir. Çin'in hemen ardından ikinci sırada olan ABD, 5.41 milyar ton ile küresel emisyonun %15'inden sorumludur. Dördüncü sıradaki Rusya Federasyonu 1.71 milyar ton emisyonla sahipken on birinci sıradaki Kanada 560 milyon ton kadar yıllık emisyon gerçekleştirmektedir. Union of

sorumlulukları olduğunu göstermektedir. Küresel karbon salımında ilk sırada yer alan, sık sık ani yağışlar ve sel felaketleriyle karşılaşan ve ilerleyen süreçte bu felaketlerin daha da sıklaşacağı belirtilen¹⁰⁷ Çin’de, Devlet Başkanı Xi Jinping Eylül 2020’de yaptığı açıklamada ülkenin ‘2030 iklim hedefini’ kuvvetlendireceğini ve 2060 yılından önce karbon nötrlüğüne ulaşmayı hedeflediğini belirtmiştir.¹⁰⁸ Öte yandan mevcut iklim politikasını “kritik düzeyde yetersiz” olarak tanımlanan ve ‘küresel ısınmayı 4°C’den fazla arttıracak ülkeler’ kategorisinde yer alan ABD¹⁰⁹, Trump döneminde iklim politikaların geri adımlar atarken, 2021 yılında başkanlık görevine başlayacak Joe Biden iklim politikalarına ağırlık vereceğinin sinyallerini vermiştir.¹¹⁰ 2019’da belirlediği ‘2030 salım hedefini’ 4 Kasım 2020’de güncelleyen Rusya ise, yeni planla birlikte 2030 yılına kadar 1990 yılı salım seviyelerinin en az %30 altına inmeyi hedeflemektedir. Yeni planın belirsiz tanımlaması, Rusya’nın gerçek anlamda etki eden sonuçlara ulaşacağı konusunda şüphe uyandırmaktadır.¹¹¹ Diğer aktörlere göre daha düşük karbon salımına sahip Kanada ise Paris Antlaşması çerçevesinde 2030 yılına kadar karbon salımını 2005 yılı seviyelerinin %30 altına düşürmeyi hedeflemektedir. Dahası Kanada, 2050 yılına kadar sıfır salıma ulaşmayı amaç edinmiş ve 2030’a yaklaşırken sürekli daha etkili planlar oluşturup uygulayacağını belirtmiştir.¹¹² İklim değişikliğinin küresel boyutunun Arktik bölgesine yansıyan yıkıcı unsurlarına karşı da önlemler alan Kanada, 21 Haziran 2018’de yürürlüğe giren *Output-Based Pricing System* (OBPS – Çıktı Bazlı Fiyatlandırma Sistemi) ile etkili bir karbon vergilendirme sistemi oluşturmuştur. Farklı ekonomik sektörlerle göre hazırlanan sisteme göre belirli bir miktarı aşan karbon salımı,

Concerned Scientists, “Each Country’s Share of CO2 Emissions”, *Union of Concerned Scientists*, 2020, <https://www.ucsusa.org/resources/each-countrys-share-co2-emissions> (24.11.2020).

¹⁰⁷ Lili Pike, “China’s Summer of Floods is a Preview of Climate Disasters to Come”, *Inside Climate News*, 2020, <https://insideclimatenews.org/news/14082020/china-floods-climate-change-extreme-weather> (24.11.2020).

¹⁰⁸ Climate Action Tracker, “Country summary: China”, *Climate Action Tracker*, <https://climateactiontracker.org/countries/china/> (24.11.2020).

¹⁰⁹ Climate Action Tracker, “Country summary: USA”, *Climate Action Tracker*, <https://climateactiontracker.org/countries/usa/#:~:text=The%20ambitious%20plan%20outlines%20concrete,battery%20storage%20and%20green%20hydrogen>, (24.11.2020).

¹¹⁰ Adaylığı sırasında Temmuz 2020’de temiz enerji yatırımlarına ve ‘yeşil iş olanaklarına’ odaklanan 2 trilyon dolarlık bir ekonomik kalkınma planı yayımlamıştır. Plan ABD’nin enerji sektörünün 2035 yılına kadar tamamen emisyonlardan arınmasını, dört milyon binanın en yüksek enerji verimliliği standartlarına kavuşturulmasını ve kritik temiz enerji teknolojilerinde (depo bataryalar, yeşil hidrojen vb.) masrafların düşürülmesini öngörmektedir. Oldukça iddialı olan bu planın ne ölçüde gerçekleştirilebileceği bir tartışma konusudur.

¹¹¹ Climate Action Tracker, “Russia’s new 2030 target will not deliver real-world climate action”, *Climate Action Tracker*, 2020, <https://climateactiontracker.org/climate-target-update-tracker/russias-new-2030-target-will-not-deliver-real-world-climate-action/> (24.11.2020).

¹¹² Government of Canada, “Progress towards Canada’s greenhouse gas emissions reduction target”, *Government of Canada*, 2020, <https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/services/environmental-indicators/progress-towards-canada-greenhouse-gas-emissions-reduction-target.html> (24.11.2020).

katlanarak artan vergilere tabi tutulmaktadır.¹¹³Kanada'nın iklim planını yavaş uygulamasına karşın, ülkenin sıfır emisyonlu geleceğe giden yolunu hızlandıran bir iyileştirme paketini yürürlüğe koyması gerekli görülmektedir.¹¹⁴ Bu çerçevede iklim değişikliği ile mücadele sürecinin devletlerin politik tutumlarıyla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Buna karşın iklim değişikliğinin sınıraşan yıkıcı etkileri ortak, koordineli adımların hızlandırmasını zorunlu kılmaktadır. Bu ortak adımlar Arktik bölgesini ve dünyanın farklı köşelerini yıkıma uğratacak faaliyetlerin sınırlandırılması, ortak güvenliğin çevresel öncelikle tanımlanması ve diyalog içinde ortak girişimlerin artırılması ile sağlanabilecektir. Arktik güvenliği, bölgesel rekabet ve çatışma riskiyle değil sınıraşan etkiler doğuran çevresel yıkımla tehdit altındadır. Bu yaşamsal tehdidin giderilmesi için atılacak adımlar bölgesel ve küresel barışın sağlanmasında da etkili olabilecektir.

6. Sonuç

İklim politikaları ve salım azaltım hedefleri yavaş bir seyir izlese de iklim değişikliğinin etkileri Arktik'te ve dünyanın geri kalanında katlanarak büyümektedir. Küresel değişime olan gereksinimin daha da arttığı bir dönemde gezegenin en temel ekosistemlerinden biri olan Arktik'in ekonomik ve stratejik çıkarlarla yıkıma uğratılması riski tartışmalıdır. Bölgedeki buzulların erimesine bağlı olarak ortaya çıkan fırsatlar kısa vadede kârlı yatırımlar olarak görülse de orta ve uzun vadede bölgenin ve gezegenin daha yıkıcı süreçlerle karşı karşıya kalmasına yol açacaktır. Arktik bölgedeki çevresel değişimin hidrokarbon kaynaklara erişimi kolaylaştırmak, yeni ticaret yollarının açılmasını sağlamak gibi etkileri bölgesel ve küresel aktörlerin ulusal çıkarlarını desteklemek açısından yeni ekonomik, ticari ve askeri fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda yapılacak yatırımlar aynı zamanda bölgede stratejik rekabetin artması, yeni çatışma alanları yaratılması ve çevresel bozulmanın daha da derinleşmesi gibi riskler barındırmaktadır. Arktik bölgede yer alan aktörlerin küresel politikadaki konumları, bu bölgedeki bir çatışmanın küresel etkiler doğuracağını da ortaya koymaktadır. Ayrıca Arktik politikalarındaki rekabetin kısa vadede tekil olarak aktörlerin ekonomik ve finansal yararına sonuçlar vermesi olasılığına karşın bölgedeki çevresel bozulmayı daha da derinleştireceği; bozulmanın küresel etkilerinin de

¹¹³ Government of Canada, "Pricing carbon pollution from industry", *Government of Canada*, 2019, <https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/services/climate-change/pricing-pollution-how-it-will-work/industry/pricing-carbon-pollution.html> (16.11.2020).

¹¹⁴ Climate Action Tracker, "Country summary: Canada", *Climate Action Tracker*, <https://climateactiontracker.org/countries/canada/> (24.11.2020).

yıkıcılığı artıracığı açıktır. Bu durumda çevresel güvenlik perspektifi Arktik ekosisteminin korunması, bölge halklarının uğrayacağı zararın minimuma indirilmesi yanında bölgesel ve küresel aktörlerin çatışan siyasi, ekonomik ve stratejik çıkarlarını dengeleyebilecek ve bölgede işbirliğinin derinleştirilmesini sağlayabilecek bir perspektif sunabilecektir. Devletlerin kendi güvenlik ve çıkarlarını öncelerken daha büyük güvenlik riskleri yaratması ve uzun vadede daha büyük zarar ve maliyetle karşılaşması söz konusu olabilmektedir. Arktik'te bölgesel ve küresel aktörler arasında çatışmacı bir rekabet yerine bağlayıcı rejimler oluşturacak uzlaşma ve işbirliklerinin geliştirilmesi hem Arktik bölgenin korunması hem de küresel yıkıcılığı belirginleşen iklim krizine yönelik daha etkili adımların atılması yönünde zemin oluşturabilecektir. Dolayısıyla Arktik'te çevresel güvenliğin ön plana çıkması küresel krizlerin çözülmesi ve barışın desteklenmesi yönünde rol oynayabilecektir.

Kaynaklar

- Arctic Council. "About". *Arctic Council*. <https://arctic-council.org/en/about/> (16.10.2020).
- Arctic Council. "China and its Arctic Trajectories: The Arctic Institute's China Series 2020". *Arctic Council*, 2020. [https://www.thearcticinstitute.org/china-arctic-trajectories-the-arctic-institute-china-series-2020/#:~:text=Since%202007%2C%20it%20has%20taken,Polar%20Waters%20\(Polar%20Co de\)](https://www.thearcticinstitute.org/china-arctic-trajectories-the-arctic-institute-china-series-2020/#:~:text=Since%202007%2C%20it%20has%20taken,Polar%20Waters%20(Polar%20Co de)) (14.12.2020).
- Arctic Council. "First Arctic Shipping Status Report From PAME Working Group Highlights Increase in Arctic Shipping Traffic". *The Arctic Council*, 2020. <https://arctic-council.org/en/news/first-arctic-shipping-status-report-increase-shipping-traffic/> (03.11.2020).
- Arctic Council. "The Arctic Council Signs Memorandum of Understanding With Arctic Economic Council". *Arctic Council*, 2019. <https://arctic-council.org/en/news/the-arctic-council-signs-memorandum-of-understanding-with-arctic-economic-council/> (16.10.2020).
- Arctic Council. "The United States". *Arctic Council*. <https://arctic-council.org/en/about/states/the-united-states/#:~:text=The%20U.S.%20has%20served%20as,Search%20and%20Rescue%20in%20the> (14.12.2020).
- Arctic Council. "Who is the Arctic Council?". *Arctic Council*. <https://arctic-council.org/en/> (03.11.2020).
- Atvur, Senem ve İ. Utku Cantürk. "Çevre Sorunları ve Uluslararası Güvenlik Gündeminde Çevresel Tehditler". *Uluslararası Güvenlik. Gelenekselden Güncele Bir Gündem Analizi* içinde, Editör: Emre Çıtak ve Sami Kiraz, 249-282. Ankara: Orion Kitabevi, 2020.
- Barnett, Jon, "Environmental Security". *Contemporary Security Studies* içinde, ed. Alan Collins, 189-207. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- BBC News. "Obama bans new oil drilling in Arctic Ocean". *BBC News*, 2016. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-38034518> (03.11.2020).

- Berkman, Paul Arthur. "Preventing an Arctic Cold War". *The New York Times*, 2013. <http://www.martinbreum.dk/artikler/Preventing%20an%20Arctic%20Cold%20War.pdf> (20.11.2020).
- Burke, Danita Catherine. "Why the new Arctic 'Cold War' is a dangerous myth". *The Conversation*, 2018. <https://theconversation.com/why-the-new-arctic-cold-war-is-a-dangerous-myth-108274> (20.11.2020).
- Canadian Coast Guard. "Icebreaking fleet of the Canadian Coast Guard". *Canadian Coast Guard*, 2019. <https://www.ccg-gcc.gc.ca/icebreaking-deglacage/fleet-flotte-eng.html> (19.10.2020).
- Cassella, Cary. "Arctic Sea Ice Could Be Gone by 2035, According to Earth's Climate History". *Science Alert*, 2020. <https://www.sciencealert.com/the-arctic-could-be-free-of-sea-ice-next-decade-if-it-warms-the-same-as-last-time> (24.11.2020).
- Climate Action Tracker. "Country summary: Canada". *Climate Action Tracker*. <https://climateactiontracker.org/countries/canada/> (24.11.2020).
- Climate Action Tracker. "Country summary: China". *Climate Action Tracker*. <https://climateactiontracker.org/countries/china/> (24.11.2020).
- Climate Action Tracker. "Country summary: USA". *Climate Action Tracker*. <https://climateactiontracker.org/countries/usa/#:~:text=The%20ambitious%20plan%20outlines%20concrete,battery%20storage%20and%20green%20hydrogen> (24.11.2020).
- Climate Action Tracker. "Russia's new 2030 target will not deliver real-world climate action". *Climate Action Tracker*, 2020. <https://climateactiontracker.org/climate-target-update-tracker/russias-new-2030-target-will-not-deliver-real-world-climate-action/> (24.11.2020).
- Davenport, Coral. "Trump's Order to Open Arctic Waters to Oil Drilling Was Unlawful, Federal Judge Finds". *The New York Times*, 2019. <https://www.nytimes.com/2019/03/30/climate/trump-oil-drilling-arctic.html> (03.11.2020).
- Dean, Joshua. "Arctic climate change – it's recent carbon emissions we should fear, not ancient methane 'time bombs'". *The Conversation*, 2020. <https://theconversation.com/arctic-climate-change-its-recent-carbon-emissions-we-should-fear-not-ancient-methane-time-bombs-135270> (24.11.2020).
- Dennis, Brady ve Dino Grandoni. "In reversal, Trump to ban oil drilling off coasts of Florida, Georgia and South Carolina". *The Washington Post*, 2020. <https://www.washingtonpost.com/climate-environment/2020/09/08/reversal-trump-ban-oil-drilling-off-coasts-florida-georgia-south-carolina/> (03.11.2020).
- Descamps, Maud. "The Ice Silk Road: Is China a 'Near-Arctic-State'?". *Institute for Security & Development Policy*, 2019. <https://isd.eu/publication/the-ice-silk-road-is-china-a-near-artic-state/> (20.10.2020).
- Devyatkin, Pavel. "Russia's Arctic Strategy: Energy Extraction (Part III)". *The Arctic Institute*, 2018. <https://www.thearcticinstitute.org/russias-arctic-strategy-energy-extraction-part-three/> (20.10.2020).
- Devyatkin, Pavel. "Russia's Arctic Strategy: Military and Security (Part II)". *The Arctic Institute*, 2018. <https://www.thearcticinstitute.org/russias-arctic-military-and-security-part-two/> (20.10.2020).
- Dillow, Clay. "Russia and China vie to beat the US in the trillion-dollar race to control the Arctic". *CNBC*, 2018. <https://www.cnbc.com/2018/02/06/russia-and-china-battle-us-in-race-to-control-arctic.html> (20.11.2020).

- Djoghlafl, Ahmed. "Climate Change and Biodiversity in Polar Regions". *Sustainable Development Law & Policy* 8, sy. 3 (2008): 14-16.
- Dolata, Petra. "How 'Green' is Canada's Arctic Policy? The Role of the Environment and Environmental Security in the Arctic". *Zeitschrift für Kanada-Studien* 32, sy. 2 (2012): 65-83.
- Dolata-Kreutzkamp, Petra. "'The Arctic is Ours': Canada's Arctic Policy – Between Sovereignty and Climate Change". *Friedrich Ebert Stiftung Fokus Kanada* 2 (2009): 1-6.
- Dünya Doğayı Koruma Vakfı (World Wildlife Fund-WWF). "Arctic Climate Change". *World Wildlife Fund* (WWF). <https://arcticwwf.org/work/climate/#:~:text=Without%20urgent%20action%20to%20cut,stocks%2C%20birds%20and%20marine%20mammals> (03.11.2020).
- Eguíluz, Victor M., Juan Fernández-Gracia, Xabier Irigoien ve Carlos M. Duarte. "A quantitative assessment of Arctic shipping in 2010-2014". *Scientific Reports* 6, 30682 (2016): 1-6.
- Elliot L. Richardson. "Foreword". *United States Arctic Interests. The 1980s and 1990s* içinde, ed. William E. Westermeyer ve Kurt M. Shusterich, v-ix. New York: Springer-Verlag New York Inc., 1984.
- European Bank. "Belt and Road Initiative (BRI)". *European Bank*. <https://www.ebrd.com/what-we-do/belt-and-road/overview.html#:~:text=The%20programme%20is%20expected%20to,geographical%20scope%20is%20constantly%20expanding.> (20.10.2020).
- Government of Canada. "Canada and the circumpolar Arctic". *Government of Canada*. https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/arctic-arctique/index.aspx?lang=eng (16.10.2020).
- Government of Canada. "Canada is taking action to protect and conserve the environment, address climate change and conserve nature". *Government of Canada*, 2017. https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/news/2017/06/canada_is_takingactiontoprotectandconservetheenvironmentaddressc.html (16.11.2020).
- Government of Canada. "Pricing carbon pollution from industry". *Government of Canada*, 2019. <https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/services/climate-change/pricing-pollution-how-it-will-work/industry/pricing-carbon-pollution.html> (16.11.2020).
- Government of Canada. "Progress towards Canada's greenhouse gas emissions reduction target". *Government of Canada*, 2020. <https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/services/environmental-indicators/progress-towards-canada-greenhouse-gas-emissions-reduction-target.html> (24.11.2020).
- Greenpeace. "Arctic Oil Drilling". *Greenpeace*. <https://www.greenpeace.org/usa/arctic/issues/oil-drilling/> (03.11.2020).
- Gümrükçü, Harun ve Güneş Ersoy. "Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ulusal Stratejisi İçinde Arktika Politikasının Yeri". *21. Yüzyılda Asya-Pasifik* içinde, ed. S. Özer, S. Atvur, R. İzol, 409-437. Ankara: Seçkin, 2017.
- Harbron, John D. "Icebreakers". *The Canadian Encyclopedia*, 2015. <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/icebreakers> (19.10.2020).
- Heininen, Lassi, Alexander Sergunin ve Gleb Yarovoy. "Russian Strategies in the Arctic: Avoiding a New Cold War". Rapor. Yayınlanmış Araştırma. Moskova: Valdai Discussion Club, 2014. <https://www.sipri.org/commentary/essay/2020/russias-new-arctic-policy-document-signals-continuity-rather->

- Mambra, Shamseer. "The Complete Story of the Exxon Valdez Oil Spill". *Marine Insight*, 2019. [https://www.marineinsight.com/maritime-history/the-complete-story-of-the-exxon-valdez-oil-spill/#:~:text=It%20is%20estimated%20that%20almost,killed%20in%20this%20deadliest%20accident%20\(03.11.2020\).](https://www.marineinsight.com/maritime-history/the-complete-story-of-the-exxon-valdez-oil-spill/#:~:text=It%20is%20estimated%20that%20almost,killed%20in%20this%20deadliest%20accident%20(03.11.2020).)
- Marchenko, N. A., N. Andreassen, O. J. Borch, S. Yu Kuznetsova, V. Ingimundarson ve U. Jakobsen. "Arctic Shipping and Risks: Emergency Categories and Response Capacities". *TransNav. The International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation* 12, sy. 1 (2018): 107-114.
- Mayer, Maximilian. "China's Rise as Eurasian Power: The Revival of the Silk Road and Its Consequences". *Rethinking the Silk Road: China's Belt and Road Initiative and Emerging Eurasian Relations* içinde, Editör: Maximilian Mayer, 1-42. Singapur: Springer Nature Singapore Pte. Ltd., 2018.
- Melia, Nathanael, Keith Haines ve Ed Hawkins. "Sea ice decline and 21st century trans-Arctic shipping routes". *Geophysical Research Letters* 43, sy. 18 (2016): 9720-9728.
- Mizokami, Kyle. "The U.S.'s Icebreaker Fleet Is Finally Getting Some Much-Needed Attention". *Popular Mechanics*, 2020. [https://www.popularmechanics.com/military/navy-ships/a32841298/white-house-orders-review-of-us-icebreaker-fleet-capabilities/#:~:text=The%20U.S.'s%20icebreaker%20fleet%E2%80%9494never%20that%20large%20to%20begin,it%20hasn't%20sailed%20since%20\(15.10.2020\).](https://www.popularmechanics.com/military/navy-ships/a32841298/white-house-orders-review-of-us-icebreaker-fleet-capabilities/#:~:text=The%20U.S.'s%20icebreaker%20fleet%E2%80%9494never%20that%20large%20to%20begin,it%20hasn't%20sailed%20since%20(15.10.2020).)
- Muzik, Val ve Nina Joffe. "A Brief History of the Arctic Council – Infographic". *The Arctic Institute*, 2020. <https://www.thearcticinstitute.org/brief-history-arctic-council-infographic/> (03.11.2020).
- National Intelligence Council (NIC). "Russia: Impact of Climate Change to 2030. A Commissioned Research Report". Rapor. Yayınlanmış Araştırma. Washington: National Intelligence Council, 2009.
- New Internationalist. "The Arctic: A History". *New Internationalist*, 2009. [https://newint.org/features/2009/07/01/arctic-history/#:~:text=The%20ancient%20Greeks%20gave%20the,the%20Red%20colonized%20southern%20Greenland.%20\(02.11.2020\).](https://newint.org/features/2009/07/01/arctic-history/#:~:text=The%20ancient%20Greeks%20gave%20the,the%20Red%20colonized%20southern%20Greenland.%20(02.11.2020).)
- Østreng, Willy. "The transportation passages of the Arctic Ocean and connecting corridors in southern waters". *Shipping in Arctic Waters. A Comparison of the Northeast, Northwest and Trans Polar Passages* içinde, ed. Willy Østreng, Karl Magnus Eger, Brit Fløistad, Arnfinn Jørgensen-Dahl, Lars Lothe, Morten Mejlænder-Larsen ve Tor Wergeland, 11-46. Berlin ve Heidelberg: Springer-Verlag, 2013.
- Pike, Lili. "China's Summer of Floods is a Preview of Climate Disasters to Come". *Inside Climate News*, 2020. <https://insideclimatenews.org/news/14082020/china-floods-climate-change-extreme-weather> (24.11.2020).
- Polar Discovery. "The Arctic: Exploration Timeline". *Polar Discovery*, <http://polar.discovery.who.edu/arctic/330.html> (07.11.2020).
- Potenza, Alessandra. "Here's what vanishing sea ice in the Arctic means for you". *The Verge*, 2018. <https://www.theverge.com/2018/5/10/17339046/arctic-sea-ice-decline-albedo-effect-climate-change-global-warming> (03.11.2020).
- Protection of the Arctic Marine Environment (PAME). "The Polar Code". *Protection of the Arctic Marine Environment (PAME)*. <https://www.pame.is/projects/arctic-marine-shipping/the-arctic-shipping-best-practices-information-forum/the-polar-code> (03.11.2020).

- Ramseyer, Kate. "2020 Arctic Sea Ice Minimum at Second Lowest on Record". *NASA Global Climate Change. Vital Signs of the Planet*, 2020. <https://climate.nasa.gov/news/3023/2020-arctic-sea-ice-minimum-at-second-lowest-on-record/> (24.11.2020).
- Rosatom. "Nuclear Icebreaker Fleet". *Rosatom*. <https://rosatom.ru/en/rosatom-group/the-nuclear-icebreaker-fleet/#:~:text=Russia%20possesses%20the%20world's%20only,application%20of%20advanced%20nuclear%20technology.&text=The%20Northern%20Sea%20Route%20is,Pacific%20regions%20via%20the%20Arctic> (20.10.2020).
- Samuels, Richard J. ve Corey Wallace. "Introduction: Japan's Pivot in Asia". *Foreign Affairs* 94, sy. 4 (2018): 703-710.
- Sharp, Greg. "An old problem, a new opportunity: A case for solving the Beaufort Sea boundary dispute". *The Arctic Institute*, 2016. <https://www.thearcticinstitute.org/an-old-problem-a-new-opportunity-a-case-for-solving-the-beaufort-sea-boundary-dispute/> (23.11.2020).
- Shea, Neil. "Scenes from the new Cold War unfolding at the top of the world". *National Geographic*, 2019. <https://www.nationalgeographic.com/environment/2018/10/new-cold-war-breeds-arctic-ice-melts/> (20.11.2020).
- Shuang, Feng. "China's polar icebreaker heading home from Arctic expedition". *China News Service (ECNS)*, 2020. <http://www.ecns.cn/news/2020-09-17/detail-ihaaeqyp8471195.shtml> (31.10.2020).
- Smith, Laurence C. ve Scott R. Stephenson. "New Trans-Arctic shipping routes navigable by midcentury". *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America (PNAS)* 110, sy. 13 (2013): E1191-E1195.
- Sommerkon, Marti vd. "Executive Summary". *Arctic Climate Feedbacks: Global Implications* içinde, ed. Martin Sommerkon ve Susan Joy Hassol, 5-16. Oslo: WWF International Arctic Programme, 2009.
- Sørensen, Camilla T. N. ve Ekaterina Klimenko. "Emerging Chinese-Russian Cooperation in the Arctic. Possibilities and constraints". *Stockholm International Peace Research Institute* 47 (2017): 5.
- Stephen, Kathrin. "An Arctic Security Forum? Please, no!". *The Arctic Institute*, 2016. <https://www.thearcticinstitute.org/arctic-security-forum-please-dont/> (20.11.2020).
- The Arctic Institute. "Canada". *The Arctic Institute*, 2020. <https://www.thearcticinstitute.org/countries/canada/#:~:text=This%20massive%20swath%20of%20land,of%20the%20Arctic%20coastal%20plains> (19.10.2020).
- The Arctic Institute. "Russia". *The Arctic Institute*, 2020. <https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/> (19.10.2020).
- The World Counts. "The Canary in the Gold Mine...". *The World Counts*. <https://www.theworldcounts.com/stories/Ice-Cap-Melting-Facts> (03.11.2020).
- Turunen, Eeva. "Resources in the Arctic 2019". *Nordregio*, 2019. <https://nordregio.org/maps/resources-in-the-arctic-2019/> (31.10.2020).
- U.S. Department of State. "Briefing on the Administration's Arctic Strategy". *U.S. Department of State*, 2020. <https://www.state.gov/briefing-with-senior-state-department-official-on-the-administrations-arctic-strategy/> (20.11.2020).
- U.S. Department of State. "U.S. Arctic Policy". U.S. Department of State. <https://2001-2009.state.gov/g/oes/ocns/arc/index.htm#:~:text=U.S.%20Arctic%20policy%20emphasizes%20environmental,well%2Dbeing%20of%20Arctic%20communities.> (15.10.2020).

- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). “Migration and Climate Change”. Rapor. Yayımlanmış Araştırma, 1-60. Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü, 2008.
- Union of Concerned Scientists. “Each Country’s Share of CO2 Emissions”. *Union of Concerned Scientists*, 2020. <https://www.ucsusa.org/resources/each-countrys-share-co2-emissions> (24.11.2020).
- United States Coast Guard (USCG) Office of Waterways and Ocean Policy (CG-WWM). “Major Icebreakers of the World”. *United States Coast Guard (USCG) Office of Waterways and Ocean Policy (CG-WWM)*, 2017. <https://www.uscg.mil/hq/cg5/cg552/ice.asp> (20.10.2020).
- Urban, Ondrej. “Future of the Arctic Oil Reserves”. *Stanford University Coursework PH240*, 2015. <http://large.stanford.edu/courses/2015/ph240/urban2/#:~:text=Available%20Resources&text=As%20such%2C%20the%20Arctic%20is,world's%20individual%20undiscovered%20hydrocarbons%20resources> (31.10.2020).
- VanBuren, Collin. “Beyond Polar Bears: Biodiversity Loss Threatens Life in the Arctic”. *The Arctic Institute*, 2019. <https://www.thearcticinstitute.org/beyond-polar-bears-biodiversity-loss-threatens-life-arctic/#:~:text=For%20example%2C%20the%20disappearing%20ice,the%20arrival%20of%20new%20diseases> (24.11.2020).
- Weitz, Richard. “US Policy Towards the Arctic: Adapting to a Changing Environment”. *International Centre for Defence and Security (RKK-ICDS)*, 2019. <https://icds.ee/en/us-policy-towards-the-arctic-adapting-to-a-changing-environment/> (16.10.2020).
- Westermeyer, William E. “United States Arctic Interests: Background for Policy”. *United States Arctic Interests. The 1980s and 1990s* içinde, ed. William E. Westermeyer ve Kurt M. Shusterich, 1-18. New York: Springer-Verlag New York Inc., 1984.
- Williams, Lisa. “Canada, the Arctic, and Post-National Identity in the Circumpolar World”. *The Northern Review* 33, sy. Bahar (2011): 113-131.
- Williams, Tim. “The Arctic: Environmental Issues”. *Parliament of Canada. Library of Parliament*, 2012. https://lop.parl.ca/sites/PublicWebsite/default/en_CA/ResearchPublications/200804E#a10 (03.11.2020).
- Wilson Center. “The Arctic and U.S. National Security”. *Wilson Center*, 2018. <https://www.wilsoncenter.org/event/the-arctic-and-us-national-security> (15.10.2020).
- Woody, Christopher. “China’s first homemade icebreaker heads to the Arctic as Trump looks for 10 more of them from ‘a certain place’”. *Business Insider*, 2020. [https://www.businessinsider.com/china-xuelong-2-icebreaker-arctic-trump-deals-for-more-2020-7\(31.10.2020\)](https://www.businessinsider.com/china-xuelong-2-icebreaker-arctic-trump-deals-for-more-2020-7(31.10.2020)).
- Zanbak, Mehmet, Akay, A. Beyhan. “Bir Çekim Merkezi Olarak Arktika’nın Çin Ekonomisi Açısından Önemi: Seçilmiş Endüstrilere Yönelik Bazı Çıkarımlar”. *Akdeniz İİBF Dergisi* 19, Özel Sayı (2019): 92-121.

Russia's Arctic Policy: Economic Development, Regional Priorities, and Territorial Sea

Elif Hatun Kılıçbeyli*

Inga Sochneva**

Oleg Sochnev***

Abstract

The multifaceted impact of globalization on nature and the environment became even clearer in the 21st Century when physical changes in the world's geography were also triggered. Explorations and regional surveys of the world at the poles have been evolved into policies on a global, regional and national scale, with changing and differentiating geographical events. The Arctic is a new area of life, including not only countries within the Arctic circle at the North Pole and riparian to the Arctic Ocean, but also extraterritorial and international organizations. This article examines a chronological timeline on the core of the Arctic Zone of the Russian Federation (AZRF), aims at carrying out comprehensive research on Russian regional and international Arctic policy within the Post-Soviet period. Russia's sea/ocean policy in the Arctic, which it has worked hard for the last thirty years, and its policies that it has implemented quickly in recent years, are planned by D.Medvedev's 'Modernization of Russia' reformist approach. This theoretical approach arose from the addition of the Russian Federal administrative structure and political culture to its IR-neo-liberalist and neo-realist policies. This article also discussed Russia's new 'Modernization' approach. Russian and English scholarly sources were used in this article.

Keywords: Arctic Zone, Russia, Territorial Sea, Multilateral Cooperation, Regionalism.

Rusya'nın Arktik Politikası: Ekonomik Kalkınma, Bölgesel Öncelikler ve Deniz Ülkesi

Özet

Küreselleşmenin doğa ve çevreye çokyönlü etkisi, dünya coğrafyasındaki fiziksel değişimlerin de tetiklenmesiyle yirmibirinci yüzyılda daha da netleşti. Dünyanın kutuplardaki keşifleri ve bölgesel taramaları, değişen ve farklılaşan coğrafi olaylarla küresel, bölgesel ve ulusal ölçekte politikalara dönüştü. Arktik, sadece Kuzey kutbundaki Arktik Kuşağı dahilinde ve Arktik Okyanusuna kıyıdaş olan ülkelerin değil, bölge-dışı ve uluslararası örgütlerin de dahil olduğu yeni bir yaşam bölgesi haline gelmiştir. Bu makale, 21. yüzyılda Rusya'nın bölgesel ve uluslararası Arktik politikası hakkında kapsamlı bir çalışma yürütmeyi amaçlayan Rusya Federasyonu Arktik Bölgesi (RFAB) ekseninde kronolojik bir zaman çizelgesini özetlemektedir. Rusya'nın son yirmibeş yılda yoğun çalıştığı Arktik'teki deniz/okyanus politikasını ve son yıllardahızla uygulamaya koyduğu politikalarını, Medvedev'in 'Rusya'nın Modernizasyonu' yaklaşımıyla açıklamıştır. Bu teorik yaklaşım, neo-liberal yaklaşım ile neo-realist politikalarına Rusya Federal yönetim yapısı ve politik kültürünün eklenmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu makale Rusya'nın yeni 'Modernleşme' yaklaşımıyla incelenmiş; Rusça ile İngilizce bilimsel kaynaklar kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arktik Bölgesi, Rusya, İç Denizler, Çoktarafli İşbirliği, Bölgeselcilik.

* Assoc.Prof.Dr., Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Department of International Relations, E-mail: ehkilibeyli@atu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8263-2009.

** Assoc.Prof. PhD., International Energy Policy and Diplomacy Institute, E-mail: sochnevamgimo@yandex.ru.

*** D.Sc., Arcticshelf AG, E-mail: oleg.sochnev@gmail.com

Date of Arrival: 27.12.2020 - **Date of Acceptance:** 18.02.2021

1. Introduction

For a long period, the Arctic region was perceived as ‘Terra Nullius’.¹ The Arctic polar region was an all-ice sea under high climatic conditions. Although many expeditions have been made in the Arctic Ocean since the 20th century, it was not completely discovered until the 21st century. States interested in the Earth's land area also saw the Arctic as just an exploration area. This situation has changed with climate change and has undergone radical change due to the effects of the new geopolitical environment. At the end of the twentieth century, the Arctic region completely changed.

The boundary of the Arctic Circle is located at 66° 33 'N 44 “s. The area north of the Arctic Circle is called ‘the Arctic’. North is the side of the word corresponding to the direction of the North Pole.² The Arctic occupies about a sixth of the earth's surface; two-thirds of the arctic territory falls on the Arctic Ocean, the smallest ocean in the World. It consists of eight states (Canada, Denmark, Finland, Iceland, Norway, Russia, Sweden, USA), who are responsible for the welfare of their inhabitants.³

Early seventeenth-century English writer Selden, all on the dominance of the high seas of states that can exercise their power in areas or while arguing that their sovereignty was under their control, the Dutch Grotius, diplomat, and jurist, lays out the argument for the freedom of the Sea.⁴ This historical defense is barely a hundred years old then it became a law.⁵

¹In Latin, the term *terra nullius* means "Land belonging to nobody." It does not, however, seem to have been a Roman concept. Not being great discoverers, the Romans had to acquire their empire the old-fashioned way: they fought for it. Starting in the 17th century, *terra nullius* denoted a legal concept allowing a European colonial power to take control of "empty" territory that none of the other European colonial powers had claimed. Of course, most of these "empty" territories were inhabited, so the meaning of *terra nullius* grew to include territories considered "devoid of civilized society." The most celebrated example is that of Australia, where the concept of *terra nullius* still features in lawsuits pressed by the Aboriginal peoples. Other examples of lands once considered *terra nullius* would be Siberia and the Americas. <http://homepages.gac.edu/~lwren/AmericanIdentititesArt%20folder/American IdentititesArt/Terra%20Nullius.html>, (20.12.2020).

²D. D. Maksimova, Problemy i Perspektivy Razvitiya Articheskovo Regiona, Ucheb.-Met.Materiali, Rassiski Soviet po Mejdunarodnim Delam (RSMD), no 6 (2017): 51.

³Canada, Denmark, Finland, Iceland, Norway, Russia, Sweden, USA states are members of Arctic region, who are responsible for the welfare of their inhabitants ; and all of these people's population is more than four million people.

⁴This information about Grotius is contained in the article of B.G.Akpınar's ‘Analysis of Arctic Security Policies from the Perspective of International Law: The Cases of Russia and the US’, chapter in ‘Arctic and US/Russian competition under international law’, p. 88 as (Gardiner, 2003: 392-393).

⁵Burcu Güçlü Akpınar, “Uluslararası Hukuk Çerçevesinden Arktik Güvenliği Politikalarının Analizi: Rusya ve ABD Örneği”, *Savunma Bilimleri Dergisi* 16, sy. 2 (2017): 88.

In the 20th century, with two geopolitical approaches - H.J. Mackinder and N. Spykman described important terms that help to understand modern geopolitical events. Axis area of the world.⁶ In 1904, H.J. Mackinder claimed to the Heartland theory. The theory proposed that whoever controls Eastern Europe, Eurasia controls the Heartland. It also supported the concept of world dominance. A more revised version explains that whoever controls the Heartland, controls the World Island. Whoever controls the World Island, will soon rule the world. In other words, the group or a nation or a state who dominates the Heartland can then extend its domination over a far wider area. The Heartland has primarily been Central Asia, the high seas, and Eurasia. H.J. Mackinder described Arctic Pole or Northern Seas as are 'inaccessible area' in his Heartland theory's map. The place of the Heartland in the world geography was primarily Central Asia, the Northern Sea field coast- today's Russian North Sea field and territorial sea- and Eurasia. In 1942, N. Spykman proposed another theory that opposed H. J. Mackinder's Heartland theory. The Rimland frame covers the Heartland. N. Spykman stated that Eurasia's Rimland, the coastal areas, is the key to controlling the World Island. And explained that;

'Whoever would control the Rimland, would eventually control the World Island. Whoever would control the World Island would soon control the World.'

This theory was originally proposed during the Cold War. And the Soviet Union, which is a pole of the bipolar world, and its 'domain'. Its immediate surroundings were wanted to be controlled. The main problem of these theories tie with the heart of the Soviet Union, the USSR's periphery and the meant of the World Island. Today, the area defined by both theorists in the first quarter of the 21st century is the territory of the Russian Federation. Geographical superiority passed from the USSR to Russia. Russia has a status of 'advantages of the Northern Sea routes, natural resources, energy transports' as mentioned Heartland and Rimland theories. As M.L. Lagutina mentioned also in her article, the Arctic contains large natural resources in terms of crude oil, natural gas, minerals, spring water, fish and forest, sub-arctic resources. There are two strategically important sea routes in the Arctic, one of which is the North Sea route, which is in Russia's territorial waters. The other is the Northwest Passage. It's Canadian-

⁶Obviously, the northern boundary of the "axis area of the world" is the Russian Arctic. Modern geopolitical conditions at the turn of the twentieth century made the Arctic a center of global interests and created a new field of study and competition for international property rights. The 'Arctic Ocean Coastal States' are five countries as Russia, USA, Canada, Norway and Denmark are adjacent to the frozen Arctic Ocean. Adjacent to the coast (370 km; 230 mi) is not limited to the 200 nautical mile (EEZ) Special Economic Zone. M.L. Lagunita, "Russian Arctic Policy in the 21st Century: From International to Transnational Cooperation?", *Global Review Winter* 2013, 4-6.

controlled. This passage is Marine Area connecting the Atlantic and Pacific oceans. All economically developed countries of the world are located in the Northern Hemisphere. This indicates that the region where the mainstream of the world economy is moving north, and where this can further develop the future geopolitical and geo-economic world structure, will again be in the northern part of the world.

The length of the whole Arctic coast is 38700 km, from which the Russian part consists of 22600 km. According to Gusher the size of the territories that Arctic littoral state has an area: Russia – 5,842 mln. km², Canada - 1,430 mln. km², Norway - 0,746, Denmark - 0,372, and the USA – 0,126 (2009).⁷

The importance of the arctic for humanity is determined by the following:

1. The Arctic contains huge energy resources which, according to experts are the future of all mankind;
2. The Arctic is rich in related to rare and rare earth metals, minerals, ores, and other raw materials of strategic importance;
3. Also in the Arctic is of huge biological resources of global importance;
4. The Northern Sea Route (NSR) and the North-West Passage (NWP) are important transport arteries. The interest of various countries in the organization and development of cross-polar flights is growing;
5. The Arctic affects the environment around the world and climate change.⁸

⁷The original dividing of the Arctic Ocean was started in 1919 when the coastal states segregated it on sectors by meridians. In 1982, after 30 years of discussions, the United Nations Convention on Law of the Sea was issued and in 1994 it came into force. The UNCLOS is the treaty that regulates the status of states' maritime zone. According to it the mineral resources "in and on the deep seabed" in the high seas "are subject to the common heritage of mankind principle" (Hoel 2009: 93), which means they do not belong to any states. This document has changed the foundation of the Arctic sectoral division: instead of the sectors of the ownership in the Arctic Ocean, the states were assigned to an exclusive economic zone of up to 200 miles from a country's baseline, which represents fewer territories than the Arctic littoral states had before. Denmark, Norway and Canada were the first to ratify the Convention. Despite the fact that the USSR did not set up the UNCLOS, the Russian Federation ratified it in 1997. The US has not ratified it yet which unable to take part in decision making over the possession of the Arctic Ocean resources. Any coastal state has got the right to make a submission to the Commission on the Limits of the Continental Shelf for the prolongation of the area of national jurisdiction. And the most disputable part of the Arctic Ocean is the Lomonosov Ridge, which according to the 1st committee "is stretching from Greenland to Siberia, upon which Russia, Canada, and Denmark." Russia has already made its submission in 2001. According to Scott Borgerson it has claimed 460,000 square miles of resource-rich Arctic waters, including the North Pole, which could contain "as much as 586 billion barrels of oil" (2008, 63-65). But the CLCS found the proofs insufficient. According to the report of GA Russia repeated the submission in 2009. Skupchenko Julia, Oil and gas development as a factor destabilizing security situation in the Arctic. The impact of the development of oil and gas resources on the security situation in the Arctic. Available from: https://www.researchgate.net/publication/343212420_The_impact_of_the_development_of_oil_and_gas_resources_on_the_security_situation_in_the_Arctic, (21.12.2020). Skupchenko Julia, Oil and gas development as an factor destabilizing security situation in the Arctic, 2012.

⁸ Maksimova, Problemy i perspektivy pazvitiya Articheskovo Regiona, 56.

Fundamentally new approaches to the formation of Arctic policy have been established in the USSR.⁹ These are based on positive policy changes in the economic and social life of the nation, as well as a deep realization of the problems accumulated in the region. However, no actual Arctic policy based on these new approaches has yet been planned. Scientific research was continuing. It had become secondary due to many objective and subjective factors.

Over 50 percent of the ice in the Arctic has been lost in the last decade, and as the ice pack melts, new battle lines are being drawn between Russia, China, and the US in the area as they seek to assert their strategic superiority and exploit the area's valuable natural resources. Malte Humbert, Senior Fellow and Founder of the Arctic Institute, and Dr. Kim Holmén of the Norwegian Polar Institute describe the changes that the thinning of the ice are bringing now that the area is a “navigable ocean”. “It's the first area where the geopolitics are being altered because of climate change. Because the ice is melting so rapidly suddenly it's becoming a navigable ocean. You have a resurgent Russia, you have China who is coming up as the great superpower of the 21st century, and the US, who has the understanding of being the world hegemon”.¹⁰

Throughout the history of mankind, the issue of resource possession was one of, if not the most frequent motive for conflicts. As you know recently the Arctic has become one of the most discussed topics in the context of exploitation of mineral resources. Kristine Offerdal explains this increasing importance of the Arctic by - the rising oil prices and political instability of traditional importing countries; - the global climate change and new “ice-free” territories; - and the lack of more accessible exploration reserves.¹¹

In recent years, the melting of the Arctic sea ice has been a significant phenomenon of global warming.¹² Although this is a serious problem for the global ecosystem, ecological changes are an issue with the economic appeal that works in many areas in the Arctic region.

⁹ V. R. Vartanov and A.Y. Roginko, *New Dimensions of Soviet Arctic Policy: Views from the Soviet Union*, ANNALS, AAPSS, 512, 1990. Scientific research in the Arctic received primary attention in the USSR as far back as the 1930s. Polar researchers were admired as national heroes in the Soviet Union. The successes of Arctic science have been at least partly regarded as political issues.

¹⁰BBC - The Compass: How climate change is heating up the Arctic's geopolitical landscape?, 2020.

¹¹S. Kupchenko, The impact of the development of oil and gas resources on the security situation in the Arctic, 2012. https://www.researchgate.net/publication/343212420_The_impact_of_the_development_of_oil_and_gas_resources_on_the_security_situation_in_the_Arctic (19.12.2020) <https://www.pbs.org/newshour/show/warming-arctic-with-less-ice-heats-up-cold-war-tensions>.

¹²Yoko Hirose, “International Cooperation In The Arctic Region: The Search And Rescue And The Barents Cooperation”, *Eurasian Journal of Social Sciences* 6, sy. 3 (2018): 37-55.

Besides, the lives of all living things in the Arctic region are also at risk, depending on the Arctic ecosystem. However, the effort to generate commercial or economic income from this emerging region is stronger than the effort to protect living creatures in the area emerging from the melting ice of the Arctic. And it seems to focus more on business or strategic interests than on ecological issues. And global warming makes it easier to use the sea route as the ice melts, so it uses the “Northern Sea Route (NSR)”¹³ and the rich natural resources in the Arctic.

Some of the non-regional states as South Korea, the Republic of China, India, and Singapore have been observer statuses at the Arctic Council (AC) for seven years. Therefore, Japan is the Arctic country in the Barents Europe - Arctic Council (BEAC)¹⁴ with “observer status” despite being outside the Barents Sea. Therefore, BEAC is a global area of the Arctic region, not a regional one.

The Kremlin's strategy in the Arctic region is a subject of intense interest and is widely published in both the media and literature.¹⁵ Instead of competing for Moscow and natural resources, it seems to have preferred competition with cooperation. Of course, for Russia, the idea of achieving new gains in the Arctic region with 'only cooperation' cannot be enough. It is also considering an effort to create a regional shield with 'controlled acquisition by cooperation' to increase its current high advantaged status. The first goal, perhaps not economical and strategically gain as an a' victory of Russia' is that the region remains 'under control ' among the riparian countries. Russia has defined multi-purpose and multi-targeted pragmatic interests in the North Sea.

Russian academics and Arctic experts argue that to protect Russia's legitimate interests, it should protect the legitimate rights of the six Russian seas off the coast of the Arctic Ocean and target high-tech partnerships with the Nordic countries. Seeing Russia's intent, similar

¹³The Northern Sea Route (NSR) runs from the Barents Sea, near Russia's border with Norway, to the Bering Strait between Siberia and Alaska. Ships sailing through the NSR need the permission of Russian authorities, who collect transit fees and provide escorting icebreakers. The NSR has been touted as a potential rival to the Suez Canal because it could dramatically slash some journey times between Asia and Europe. For example, a ship travelling from S. Korea to Germany would take roughly 34 days via the Suez Canal and 23 via the NSR. But the Arctic route has drawbacks: a navigation season of three to four months each year, unpredictable ice conditions, high insurance fees, costly specialized vessels, and a lack of search-and-rescue teams and support infrastructure. These are some of the reasons why experts believe that the NSR will not become an economically feasible alternative before 2040. <https://www.economist.com/the-economist-explains/2018/09/24/what-is-the-northern-sea-route>

¹⁴Cooperation in the Barents Euro-Arctic Region was launched in 1993 on two levels: intergovernmental Barents Euro-Arctic Council (BEAC) and interregional Barents Regional Council (BRC), <https://www.barentscooperation.org/en/About/Learn-More/International-Arctic,-Barents-and-Northern-cooperation>

¹⁵Alexander Sergunin and Valery Konyshev, *Russia in the Arctic: Hard or Soft Power?*, (2016), 11.

Scandinavian academics and experts are pleased and hopeful about the positive development of regional cooperation with the other Arctic States for ten years. These experts argue that it is correct to support Russia's limited economy, technological underdevelopment, slow-constructing infrastructure plans, and strong software systems. These people noted the significance of the development of the Arctic Region of the Russian Federation (AZRF) and added that Kremlin is not pursuing a policy in the North Pole like a revisionist or leading country; based on a strong culture of diplomacy, international law, and international organizations, Russia is trying to resolve all disputes in the region through peaceful means.

The Russian theorists and policy-makers suggested their versions of 'the soft power theory on the D.Medvedev's 'Modernization of Russia' concept. For example, concerning the Russian sector of the Arctic, they make emphasize the economic attractiveness of the region because of its vast natural resources and shorter sea and air routes. It is important to note that irrespectively how the Kremlin interprets the soft power concept and whether it is in tune with Nye's original definition Moscow has no intention to use coercive instruments in its Arctic policies and be a trouble-maker in the region.¹⁶The Modernization theories popular among western scholars since the late nineteenth century also serve to illustrate the point of Russian vs. Western experiences with modernization.¹⁷

2. Russia's Arctic Regions: From Empire to Federal State System

Radically new approaches to the formation of both foreign and domestic Arctic policy have been established in the USSR.¹⁸Although new policies were planned for the formation of both foreign and domestic Arctic policy in the USSR, it was not easy to manage the massive

¹⁶ Sergunin and Konyshv, *Russia in the Arctic: Hard or Soft Power?*, 20-21. According to this school, in the post-Cold War period key international players prefer to exercise 'soft' rather than 'hard' power because the economic, socio-cultural, institutional and legal instruments are much more efficient now than the military strength or direct political pressure. For Nye, the author of the concept, the soft power is, first and foremost, an ability to be attractive. The soft power of a country rests primarily on three resources: "its culture (in places where it is attractive to others), its political values (when it lives up to them at home and abroad), and its foreign policies (when they are seen as legitimate and having moral authority)" (Nye, 2004: 11).

¹⁷R. Krumm, *The Medvedev Factor Russia's Desire to Modernize*, 2010. In his book 'Der philosophische Diskurs der Moderne' German philosopher Jürgen Habermas defined self-confidence, self-determination and self-realization« as among the most important characteristics of the modern age. Openness and the courage to change were considered vital conditions for successful modernization, for which science, technology and education provided the foundation. This was associated in the twentieth century with a secular, materialistic and individualistic lifestyle that, in keeping with the zeitgeist, was considered superior to any other form of society. In other words, »Modernwas anything Western Europe or the United States defined as such, and the Western method of modernization was the only successful model.

¹⁸ V.R. Vartanov and A.Y. Roginko, "New Dimensions of Soviet Arctic Policy: Views from the Soviet Unio", *ANNALS, AAPSS* 512, (1990): 69.

economic mobility management and the heavy planning of the defense industry. All the ideally planned Arctic projects were only able to do a little bit of limited polar exploration. Only the upper part of the iceberg was partially explored. Soviet-era arctic research included partly military trials and scientific surface and ocean scans.

Nowadays not only Arctic countries (Russia, USA, Canada, Norway, Denmark), but also non-Arctic states (China, Japan, Great Britain, etc.) pretend to control the Arctic regions. The main wealth of the Arctic is crude oil and natural gas. Russia, led by President V. Putin, is trying to create a new Arctic Shield (similar to the Arctic shield of the USSR) for crude oil and natural gas field development.

At the current price level and relative surplus of oil and gas on the world market, under the conditions of anti-Russian sanctions, investors do not spend money on exploration and development of Arctic offshore fields in Russia. Under current conditions, hydrocarbon production is possible only at small fields in the Barents and Kara Seas. Production in the seas of the Eastern Arctic (Laptev, East Siberian Seas, etc.) is impossible in the next twenty years. The development of crude oil and natural gas fields in the Arctic must be based on technological progress and only this can keep production profitable in the future. The crude oil and natural gas companies must be aware that the marginality of international business will decrease.

The leaders of the Russian state and crude oil and natural gas industry, who placed their bets on exclusively hydrocarbon energetics in the 21st century, were wrong. They failed to take advantage of the favorable situation on the oil market in the early 2000s and did not create any technological, infrastructural, or economic backbone for the country in the future. Today, the “oil needle” is over. For Russia, the “oil drug break” = the “economic break-up” - is beginning. Covid19 will increase and accelerate the death of the Russian economic system. In the future, Russia will no longer be able to exit normally by only selling oil and gas. Large-scale crude oil and natural gas production on the Russian Arctic shelf has been and will remain a Myth.

V. Putin and D. Medvedev is the duo of the ‘Russian Tandem’, which has brought a new concept to World Politics. ‘Russian Tandem’ means ‘Russian duo’, ‘Russian couple’. No such long-term, highly secure, and the loyal political couple has been seen in the administration of a state that is experiencing a critical process in world politics.¹⁹From the Soviet military

¹⁹<https://www.themoscowtimes.com/2020/01/20/russia-prepares-for-new-tandemocracy-a68967>.

administration, which was withdrawn from East Germany in the spring of 1990, V. Putin took charge of the city of St. Petersburg and worked here with D. Medvedev, a lawyer. One of Putin's first jobs, when he accepted the Russian presidency in 2000, was to appoint D. Medvedev first, as the first director of Gazprom and soon as Deputy Prime Minister. In 2005, Medvedev stayed Head of the Russian Federation and Putin became prime minister. In the March 2012 elections, Putin again became head of state. And on this period, Medvedev was taken staff as prime minister. And Putin still on his Presidency staff, Medvedev stayed his Prime Ministry staff till the beginning of 2020 Putin was changed his staff and appointed him as a Head of the National Security Council.²⁰

The “strategy of the country's development” to which Gryzlov refers is the “Putin Plan”, and it is unlikely that Medvedev would either desire or be able to deviate significantly from the fundamental features of this plan. The relationship between the two men has been described as a “Tandem” since December 2007, and the term “Tandemocracy” has been used to characterize the Russian political system since Medvedev was elected president²¹. The first reference to a “Tandem” to describe the future president-prime minister relationship was made by V. Putin on 1 October 2007 when he spoke at the *Yedinaya Rossiya Congress* about the possibility that he might become prime minister under his presidential successor. V. Putin stated: ²²

“The offer to head the government is quite realistic but it's too early to think about this now because at least two conditions need to be met for this. First, ‘United Russia’ should win the December elections to the State Duma, and second, a decent, efficient, able and modern thinking person should be elected president of the country, someone with whom one could work in tandem.”

Mandatory conditions for determining the current characteristics of international cooperation in the Arctic are, first, identifying the expanding composition of participants in

²⁰For details: E.H. Kilicbeyli, “Rusya ve Avrasya Enerji Politikaları”, *Orta Asya ve Kafkaslarda Siyaset*, ed. H. Kilic and E. Toprak, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016), 201.

²¹ RIA Novosti 27 February 2008; Vesti TV 27 February 2008. From BBC Monitoring (BBCM). Channel One TV 2 March 2008. From BBCM.

²² Dmitriy Medvedev, Vladimir Putin's chosen successor and long-time protégé, was elected president in March 2008 and immediately designated Putin as prime minister. President Medvedev has continued policies established during the Putin presidency. In August 2008, the Medvedev-Putin “tandem” directed wide-scale military operations. Nichol Jim, Russian Political, Economic, and Security Issues and U.S. Interests. June 13, 2011 Congressional Research Service 7-5700. CRS Record for Congress. Russian Political, Economic, and Security Issues and U.S. Interest. <https://www.refworld.org/pdfid/4e3fd9052.pdf>. Vesti TV news channel 1 October 2007. From BBCM. Once Putin made clear in December 2007 his preference for Medvedev as president, the term then entered Russia's political vocabulary. The first mention of the term tandemocracy was in early May 2008. It appears that the term was originated by the blogger Rustem Agadamov at the beginning of May 2008. From BBCM [https://www.files.ethz.ch/isn/123733/Russian %20Series%2010_15_Web.pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/123733/Russian%20Series%2010_15_Web.pdf)

international cooperation, and second, studying changes in the ways of decision-making at the global, regional, and national levels. The object of the study of international research and educational cooperation is the process of formation of the Arctic regional innovation system, and the subject of the study is the process of improving strategic scientific planning and effective mechanism of the decision-making process. In this regard, the political aspects of the organizational structure of global policy directions are the main criterion for changing the decision-making process in the state system of relations, i.e. in the field of socio-economic relations on the ground.²³

3. The Importance of the Arctic Zone for Russia: Political and National Priorities

Russia is more active than ever in the Arctic Region. The country has a significant population in the far North. Thirty percent of its GDP depends on the region. And as the sea ice melts, a new shipping route is opening up above Russia. They're calling it the Northern Sea Route, and once it becomes navigable, it will shorten the amount of time it takes for a cargo ship to travel between Western Europe and Asia by two weeks, compared to using the Suez Canal.²⁴

Based on the existing practice of foreign countries, it should be noted that the forms and levels of participation in co-management are diverse: from formal consultations with residents on topical issues to the full inclusion of indigenous peoples in the management and decision-making process. Each member of the co-management performs certain functions. For example, only the state has the right to legislate and administrative resources; the business has the necessary material resources to solve many problems; public organizations perform the function of monitoring and providing objective information about the situation in the region; indigenous peoples can share their traditional knowledge and management practices based on their centuries-old experience of living in this region. This is the principle of separation of powers and responsibilities laid down in the concept of co-management. At the same time, the actions of all participants are aimed at solving a common problem for all, exchanging information, and finding a compromise solution to an urgent issue. Back in 2008, the document “ Fundamentals

²³ N.K. Harlampyeva, *Mejdunarodnoye Nauchno-Isledevatelskoye i Obrazovatelnoye po Izucheniyo Rossiskoe Artiki : Methodoloy Issledovaniya*, 2017.

²⁴ Moran B. Samsó, J. Feliciano, *Warming Arctic with less ice heats up Cold War tensions*, 25. <https://www.pbs.org/newshour/show/warming-arctic-with-less-ice-heats-up-cold-war-tensions>. (20.12.2020).

of the State Policy of the Russian Federation in the Arctic for the period up to 2020 and beyond “noted the importance of developing new mechanisms for implementing Russia's state policy in the Arctic-” through targeted and coordinated activities of interested federal executive groups, public authorities of the subjects of the Russian Federation, local self-government bodies, commercial and non-commercial organizations following their powers and areas of activity on the principles of public-private public relations in the Arctic partnership, as well as in the framework of cooperation of the Russian Federation with foreign states and international organizations and this the document described the mechanisms of joint management.

In recent years, another issue that has been felt and changed in the Russian Arctic strategy is socio-economic policies. First, change began within the federal system. Afterward, regional collaborations were established - new collaborations in the field of infrastructure development, the transportation system in the construction of social space; includes corporate partnerships that develop joint areas of education and research by establishing a scientific and educational campus. The Sakhalin-2²⁵ project and the Yamal lng project²⁶ are Russia’s long-term investments in the present. And social mobility increased in these regions, and ice began to melt socially in industrial areas where hydrocarbon was first produced. NGOs, local communities, and companies can collaborate. Multiple internal and external partnerships facilitate access and use of mineral and biological natural resources of the Arctic region of the Russian Federation (AZRF). The Arctic region is a producer of Russian gas (95 percent of total Russian production) and oil (about 70 percent). AZRF is also abundant in other mineral resources.

Russia has followed the '*Rules of the Game*' in the Arctic.²⁷ As a follower of

²⁵ Although Russia planned the Sakhalin II project on the basis of LPG, LNG, the main goal is 'energy supply'. There are two phases in Sakhalin II; the first is the transport from oil production to the molpkak Sea platform; the second phase is the connection of the 300 km long pipeline to three separate platforms at sea. In this way, oil and gas can be loaded faster on ships, crossing more than 800 kilometers in this way. Environmental Protection and extraction and consumption of natural resources with minimal damage are taken into account in this partnership. For details: Kilicbeyli, “Rusya ve Avrasya Enerji Politikaları”, 193.

²⁶ The Yamal Peninsula is a strategic oil and gas resource region of Russia. According to initial estimates, more than 16,700,000,000,000 m³ of natural gas in the identified area the Reserve is located at. Within 10 years, Yamal gas 310-360. 000. 000. 000 m³ per year its output will become one of the three main Russian gas production centers with potential. Yamal oil, shipped from the offshore terminal of the Kara Sea (English-Black Sea, Russian - Karaskoye More) gate to the North ice sea in the Yamal mega project, is the first time Russia has secured natural gas production in the commercial development of highways by cargo after the discovery of new hydrocarbon fields it is used to provide. For details: Kilicbeyli, “Rusya ve Avrasya Enerji Politikaları”, 187-188.

²⁷Therefore, Russia has been a constructive supporter of the Arctic Council and the Arctic Submarine of the territory since 1982. V.N. Konyshov and A.A. Sergunin, *Arctic in International Policy: Cooperation or Rivalry?*,

International Law, Russia supported the UN Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) signed by the USSR in 1982. It has also played a constructive role in all regional and polar partnerships in the Arctic region. The protection of the United Nations continental shelf boundaries (CLSs) shows maximum technical and diplomatic care in the regular work of the relevant committees. The Arctic Council collaborated with its neighbors and other members. At the beginning of the 21st century, economically weakening Russia with its depressed economy faced new threats to national security in the Arctic.²⁸ Russia, whose hydrocarbon revenues are declining and has experienced an economic recession, has decided to accelerate new field research in the region, primarily to protect its national security in the Arctic. Regional or non-regional countries have begun calling for a review of international agreements in the Arctic and for the region to be regulated by a new international law. The new system of regulation, of course, included issues of how to narrow or limit Russia's territorial waters. Russia was wanted to be shown as a hard, cold, and hegemon country, as in the Cold War era.

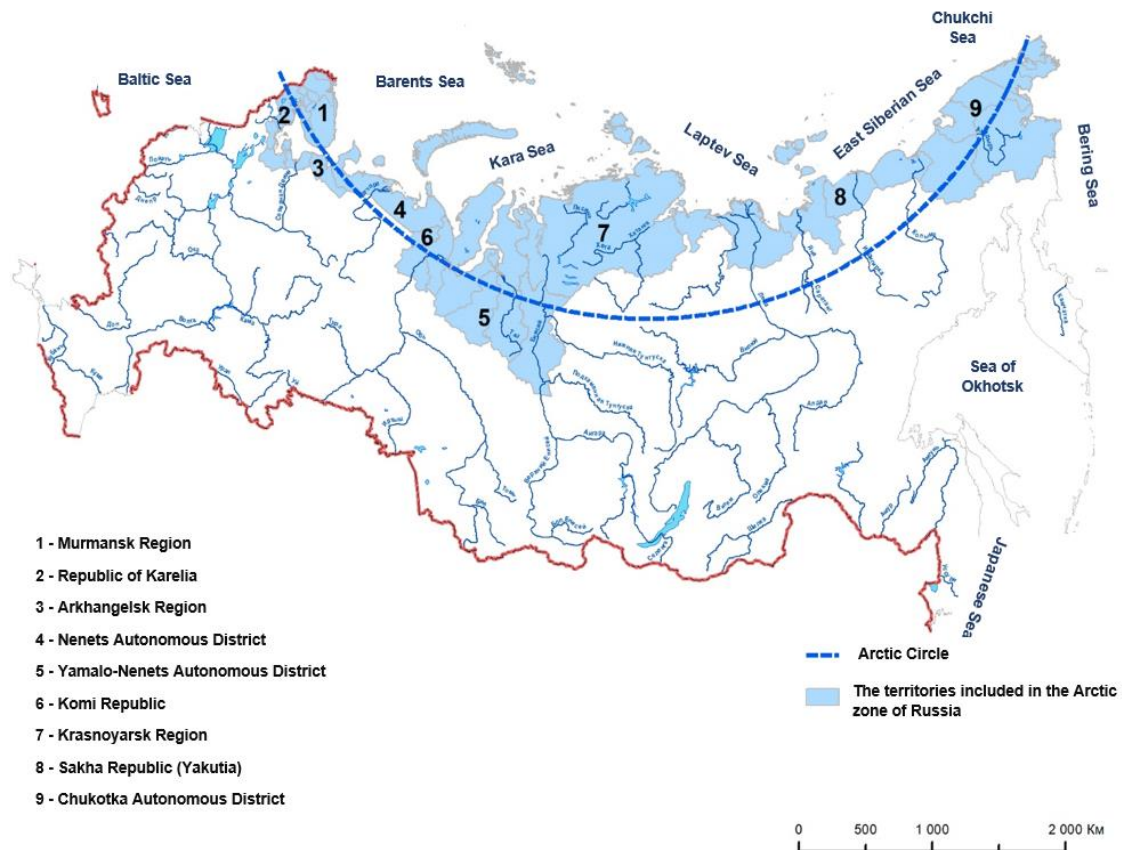
The Arctic Zone of the Russian Federation (AZRF) is a land area defined by Presidential Decree № 296 of 2 May 2014 “On Land Areas of the Arctic zone of the Russian Federation”, as well as adjacent inland waters, territorial sea, exclusive economic zone and continental shelf of the Russian Federation (Figure 1).

(RISI: RISI, Moscow, 2011), 62.

²⁸ M.L. Lagutina, “Soupravleniye v Artike ili ‘Articheskiye Partnerstva: Rassisky Podhod.’ Mejdunarodnoye Nauchnoye Satrudnichestva v Arktike ili ‘Arkticheskiye Partnerstva’”, Sankt Petersburg Gasutarsvenni Universitet, 2017.

Figure 1: Map-Scheme of the Continental Part of the Arctic Zone Territory of the Russian Federation under Presidential Orders № 296 (02.05.2014) and № 287

But the “Globalization” of human interests in the Arctic, associated with the settlement of Northern territories and the depletion of natural, territorial, and other resources, has led to a growing number of far non-Arctic countries (Great Britain, China, etc.) showing interest in the Arctic. The trend of Russia's loss of leadership in the Arctic, including its maximum sectorial territory, is visible. The current situation in the Arctic leaves no other chance for Russia - Russia must intensify the economic development of the Arctic region, as without any questions of their physical loss may arise in the coming decades.

3.1. Key Zones of Development in the Russian Arctic

At present, the state economic policy in the AZRF is based on a project approach to managing socio-economic development. Development is carried out in a narrow-oriented manner, concentrating around anchor points and anchor projects. In the Arctic zone of Russia, projects in the production and processing of mineral resources (including offshore resources), as well as transport and energy infrastructure projects are being implemented. The core of the

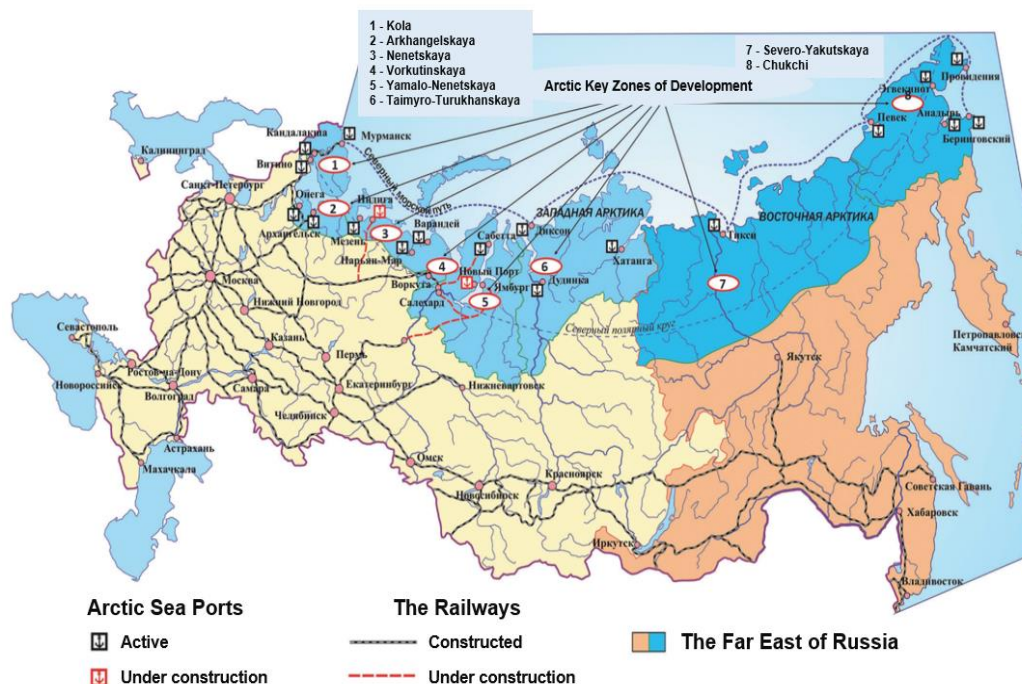

draft Federal Law “On the Development of the Arctic Zone of the Russian Federation” developed by the Ministry of Economic Development is the concept of forming a network of Key Zones of Development (KZD), which represent the most developed and perspective areas of the Russian Arctic.

KZD's around the “centers of economic development” of the Arctic territories (the largest infrastructure projects) should form a “framework” of socio-economic development. Moreover, zones are understood not only as territories but primarily as a list of coordinated and complementary projects, as well as instruments of state support that cumulatively affect the accelerated development of regions and the Arctic in general. The Ministry of Economic Development of Russia, together with the concerned federal authorities, the Arctic regions, and large companies operating in the Arctic, has chosen about 150 priority projects (ongoing or planned to be undertaken) with implementation dates up to 2030. Based on the existing administrative and territorial division, the functioning of transport hubs, resource base, as well as the prospects and potentials for social and economic development, the following key zones of development were preliminary proposed:

- 1) Kola;
- 2) Arkhangelskaya;
- 3) Nenetskaya;
- 4) Vorkutinskaya;
- 5) Yamalo-Nenetskaya;
- 6) Taimyr-Turukhankaya;
- 7) Severo-Yakutkaya;
- 8) Chukchi (Figure 2).

Taking into account the presence of strategic mineral resources in the subsoil of the Arctic, it is their development that will become “anchor” for the majority of KZDs, primarily in the Ural, Siberian and Far Eastern parts of the AZRF. Of the projects selected for implementation, production, and processing of natural resources account for about 50% of all projects (geological exploration and shelf oil and gas projects account for another 7% each) - in total, almost two-thirds of all projects are directly related to the development of the mineral resource base of the Russian Arctic.

Figure 2: Key Zones of Development in the Russian Arctic²⁹

Mineral resource centers (MRC) of hydrocarbons are already the main drivers of the AZRF's economic development. They are associated with the largest investment projects at various stages of implementation. The specifics of developing an Arctic region with underdeveloped infrastructure determine the need to concentrate efforts on building up the resource base within the MRCs with existing infrastructure solutions.

The Prirazlomny Offshore Oil MRC and Bolshoi Shtokman MRC operate on the Barents Sea continental shelf, and the Kamennomys sky Gas Pipeline MRC, Bovanenkov sky Gas Pipeline MRC, Yamal LNG MRC and Arctic LNG MRC operate on the Kara Sea shelf. The Khatang sky Perspective Offshore Oil and Gas MRC is located on the eastern coast of the Taymyr Peninsula and in the Khatang sky Bay of the Laptev Sea.

The Government of the Russian Federation will take into account the expediency of application of the existing instruments of state support increasing the investment attractiveness of the projects, such as, for example, free ports, areas of advanced development, special economic zones, industrial parks, special investment contracts, possible tax and fee benefits,

²⁹S.N. Leonov and E.A. Zaostrovskikh, "Potential of the Eastern Arctic as a Catalyst of the Russian Far East Development", *Arctic: Ecology and Economy* 4, sy. 36 (2019): 4.

etc. According to the Government's plan, KZD is not a new mechanism of benefits, but a conscious approach to the development of territories through the implementation of projects that create the basis for the socio-economic development of the AZRF. All these measures should be implemented in the form of a public-private partnership based on mutual obligations between the state and business when federal and regional authorities make efforts to lift infrastructure restrictions and/or provide preferential treatment, and companies make commitments to invest in project development and implementation.

The approach under consideration is not an absolute novelty - back in Soviet times, Territorial and Industrial Complexes (TIC), were singled out on the economic map of the USSR. They were understood as a set of interrelated and interconnected productions located next to each other, from the location of which on a certain territory additional economic effect was achieved through the use of common infrastructure, energy facilities, personnel base, etc. However, the experience of implementation of many ambitious plans in the USSR showed that their implementation was often postponed indefinitely due to the refusal of key participants to meet their obligations.

Given the chosen vector of state economic policy, the coming years for the Russian economy will mean a final shift from the idea of high-tech development, (which for many years was adhered to by the Soviet Union and which turned Tsarist Russia from an agrarian to an industrialized country), in favor of a pure resource economy. Extreme natural and climatic conditions in the AZRF (including the Arctic seas shelf) dramatically increase the complexity of resource development. The intensive development of KZD is complicated by the current low geological exploration, underdeveloped infrastructure, extremely low people population, the need for special equipment and technologies adapted to the Arctic conditions. This will require huge investments in the future, for which Russia has no opportunities. Besides, the resource production in the Arctic zone is more export-oriented and therefore dependent on price fluctuations on world markets. Therefore, even with the successful implementation of KZD projects, Russia looks in the future only as a “resource appendage” of the world economy, and primarily of China and possibly India, but not of Western Europe.

Central to the economic model of development are gas and oil fields in the region. Implementation of projects in any KZD is possible only at the expense of the Russian budget. At the same time, revenues from sales of hydrocarbons will be received exclusively by state

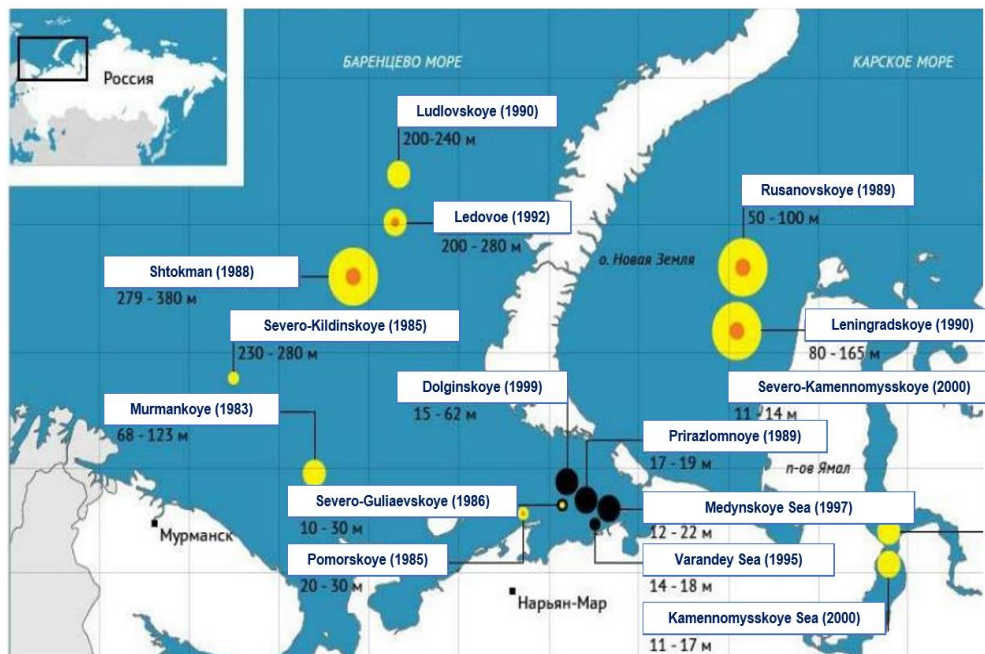

and private corporations and companies, not by the population of Arctic regions. The number of tax exemptions offered by the Russian government results in zero benefits for the country's budget from any project. The social and scientific development of a region is declarative in general, and can only take place based on a project to production or transport resources as an indirect effect.

3.2. Mineral Resource Centers of Hydrocarbon Raw Materials in the Arctic Zone

Mineral Resource Centers of hydrocarbon raw materials (MSC UVS) are the main drivers of the economic development of the Russian Arctic (Figure 3). They are associated with the largest investment projects that are at various stages of implementation.

Figure 3: Russian Oil and Gas Fields in the Arctic. *Sochneva I. SI.2020.Moscow.*

a. MSC of the Barents Sea. On the continental shelf of the Barents Sea, there are two MSC: Prirazlomny Oil Marine MSC and Bolshoy Shtokman MSC. Prirazlomny offshore oil MCC includes the Prirazlomnoye field under development. Shipping and transportation of commercial products to the world market is carried out. Bolshoy Shtokman MSC includes the Shtokman gas condensate field prepared for industrial development, as well as the distributed ice and Ludlovskoye fields. The development of this MSC is solely related to the gas market situation. The issue of organizing the extraction and transportation of raw materials does not present any technical difficulties.

b. MSC of the Kara Sea the Kamennomyssk Natural Gas Pipeline MSC, Bovanenkov Gas Pipeline MSC, Yamal LNG MSC, and Arctic LNG MSC operate on the continental shelf of the Kara Sea.

c. The Kamennomyssk natural gas pipeline MSC is a promising MSC located mainly in the waters of the Ob and Taz Bays of the Kara Sea. The mineral resource base is represented by reserves of explored (Tota-Yakhinskoye, Severo-Parusovoye) and increased to their deposits (Semakovskoye, Kamennomysskoye) and unlicensed parts of deposits (to a much lesser extent). The subsurface user is PJSC Gazprom and its subsidiaries.

d. The Bovanenkovsky natural gas pipeline MSC is located on the Yamal Peninsula, some of the fields are located on the adjacent shelf of the Kara Sea, the mineral resource base is characterized by a fairly high degree of exploration and relatively low depletion of reserves, but only 36% of them are involved in development. The involvement of new hydrocarbon reserves in development is the main way to develop this MSC.

e. Yamal LNG MSC is represented by two sections -natural gas and condensate based on the Yuzhno-Tambeyskoye field prepared for industrial development. LNG production and shipment of commercial products to the world market has begun.

f. Arctic LNG MSC - is a part of MSC investment. It is located on the Gydan peninsula. Some Mineral Resource Centers are borderline, partly located on the land of the Yamalo-Nenets Autonomous District, and partly on the adjacent water area of the Kara Sea. The subsurface users are Arctic LNG-2 LLC and NOVATEK-Yurkharovneftegaz LLC.

g. The Pobeda field discovered on the continental shelf of the Kara Sea (oil reserves of category C1 - 0.6 million tons, category C2 - 129.4 million tons, free natural gas - category C1 -17.1 billion m³, C2 - 378.5 billion m³). m³) in the future may become the Northernmost developed offshore field.

h. Rusanovskoye field (natural gas reserves of category C1 - 240.4 billion m³, category C2 – 538.6 billion m³). and Leningradskoye (natural gas reserves of category C1 - 738.4 billion m³, C2-1161.7 billion m³), located at a slight distance from the coast of the Yamal Peninsula, may in the future both form an independent MSC and be included in the developing Bovanenkov natural gas center.

3.3. Laptev Sea MSC

The Khatanga prospective offshore oil MSC is located on the eastern coast of the Taimyr Peninsula and in the waters of the Khatanga Bay of the Laptev Sea. At the Tsentralno-Olginsky

field opened by Rosneft in the Khatanga section, the only possible way to export products is sea transportation via the NSR. The decision on the feasibility of development may be made after the identification of new deposits.

4. Greater Access to the Arctic

Arctic countries have historically sought to isolate the region from large-scale geopolitical conflicts and continue to demonstrate a desire for multilateral cooperation. Until now, they have mostly respected sovereign interests, even where these interests contradict each other. In this context, there has so far been a general interest in a calm and stable Arctic, which allows Arctic countries to derive great potential benefits from increased access to resources, due to climate change. Greater access to the Arctic will increase economic activity, including the extraction of rare earth minerals and the extraction of oil and natural gas. Besides, with rising seawater temperatures, fish resources are expected to continue to migrate to higher-latitude northern areas, creating potentially new challenges for the introduction of international regulation of fishing in the central part of the SLA. The marine part of the Arctic will continue to open up for the economic activity. Climate change will lead to the emergence of a dynamic operating environment that will significantly change the economic value of the Arctic territories and water areas.

For Russia, the situation that has developed due to Covid19 on the global hydrocarbon market means a radical reduction in export revenues – both the revenue of oil and gas companies and budget revenues. Even in the most optimistic scenario, revenues from hydrocarbon exports will decrease by two and a half times compared to pre-crisis ones. But pandemics come and go. By 2022, demand is expected to recover, but this will not solve the problem of increasing domestic competition between lobbying groups in the oil and gas industry. These groups emerged in the early 1990s as a result of privatization and the significant weakening of Russia itself as a state. The problem gradually began to grow and has already led to significant losses in the economy by 2020. The prospects for its successful resolution are not great, because it is based on the features of modern Russian capitalism.

4.1. Lobbying in the Oil and Gas Industry

Lobbying in Russia has long been part of the objective political reality. Most fully and eloquently, Russian lobbying in all its forms and manifestations mediates the political struggle related to the ownership and use of raw materials, in particular hydrocarbon resources of the country. This is not accidental, because here the economic interests of Russian oil and gas

companies, the state and foreign players, associated with obtaining super-profits and possessing levers of political influence, collide. At the turn of the 21st century, Russia has firmly established a raw material specialization, often referred to as the "raw curse". Although in fact, it is more accurate to call Russia a "raw material appendage" of the world economy within the neo-colonial system. And if earlier, during the late USSR, the country was considered as a raw material appendage, first of all, of developed capitalist countries (which to a certain extent provided it with access to new technologies), then modern Russia is increasingly becoming a raw material appendage of developing countries in the Asia-Pacific Region (APR) and India.

4.2. Regional and International Cooperation on the Arctic

Russian Arctic Policy has ties with the Arctic and non-Arctic states. In contrast to the simple vision of Kremlin's policies in the high north as expansionist or militaristic, it develops a balanced and broader vision in the hundreds of investment projects it has put forward. Russia has strengthened this with scientific and diplomatic dialogues. The Barents Corporation, BEAC, Arctic Council, Convention between Russia and Norway, UNCLOS international partnerships, in which Russia is involved in harmony, each include peace and development.

Russia's vigorous efforts at various levels in the Arctic are related to its interactions with regional, non-Arctic states and international organizations. Similarly, Russia's foreign policies regarding the Arctic are listed in the same way - regional, extra-regional and international organizations. The concept of hegemony may be a little confused about Russia's foreign policies and Russia's policies in the Arctic, focusing and prioritizing a geopolitical past and ideological national interests and priorities. Russia's institutional efforts in the Arctic regional organizations, particularly the Arctic Council and the Barents Euro-Arctic Council, demonstrate another radical political change. It is understood that Russia has more successful and active cooperation with Norway, Canada and Finland compared to other Arctic countries. Lagutina described Russia's attitude towards the seven European states and five Asian states in the AZRF as uncertain, and Russia's cooperation with them as pragmatic.³⁰

a. The Barents Cooperation (BC) was established by the Kirkenes Declaration of 1993 and is a cornerstone of regional cooperation in the far north of Europe³¹. The BC was established to provide a political framework for developing cooperation with Russia and the normalization

³⁰Yoko Hirose, "International Cooperation In The Arctic Region: The Search and Rescue and The Barents Cooperation", *Eurasian Journal of Social Sciences* 6, sy. 4 (2018): 37-55.

³¹<https://www.regjeringen.no/en/topics/high-north/barents-cooperation/id2008480/>

of multilateral relations between the countries of the region and the development of cooperation with the Russian sides in the north after the dissolution of the Soviet Union³². In the city of Kirkenes, Foreign Ministers of Denmark, Finland, Iceland, Norway, the Russian Federation, Sweden and the European Commission with the United States, Canada, France, Germany, Japan, Poland, and United Kingdom state representatives participated in the conference and held the expanded cooperation in the Barents European Arctic Region

Stating that the Barents cooperation initiative is an important process, the participants stated that the Kirkenes conference will contribute to international peace and security. They mentioned that the 'Modernization' process that started in Russia was reforming. They thought that this modernization had an impact on Russian democracy, market reforms, and the strengthening of local institutions. And that is why all of the represents of the participant states signed the Kirkenes Declaration at the end of the conference for closer regional cooperation in the Euro-Arctic Region.

b. The Arctic Council is the leading intergovernmental forum promoting cooperation, coordination and interaction among the Arctic States, Arctic Indigenous peoples and other Arctic inhabitants on common Arctic issues, in particular on issues of sustainable development and environmental protection in the Arctic.³³ The Arctic Council was established in 1996 between Arctic states. The Arctic Council aimed primarily at regional harmony and cooperation. Immediately afterward, it transformed the regional partnership that includes all components into an institutional structure. The Ottawa Declaration is the fundamental agreement in the formation of this council. The Arctic Council consists of eight states that have a coast on the Arctic Ocean. The Council sets and enforces tools, rules to encourage multilateral cooperation, coordination and interaction between member states. The Council also takes into account socio-economic issues, defends their protection and existence.

c. Cooperation in the Barents Euro-Arctic Region was launched in 1993 on two levels: intergovernmental *Barents Euro-Arctic Council (BEAC)* and interregional Barents Regional

³²https://www.barentsinfo.fi/beac/docs/459_doc_KirkenesDeclaration.pdf

³³Declaration on the Establishment of the Arctic Council Joint Communique of the Governments of the Arctic Countries on the Establishment of the Arctic Council - Ottawa, Canada. (19.09.1996). <https://arctic-council.org/en/about/>, https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y

Council (BRC)³⁴. The overall aim of Barents cooperation is sustainable development, directly in line with the United Nations goals. It is a structure in which the European Union is involved. The Council aims at close long-term cooperation between countries bordering the Barents Sea and prioritizing socio-economic targets. Members of the Barents Euro-Arctic Council are Denmark, Finland, Iceland, Norway, Russia, Sweden and the European Commission.

5. Conclusion

Climate changes in the polar regions of the earth, on the one hand, force the lives of nations to change, and on the other hand, provide new opportunities for geographical change for a group of countries. In general, climate change significantly affects many countries around the world, while states are forced to make urgent decisions for new policies. The policies of riparian countries and non-riparian countries towards the North and South Poles in these regions are radically changing at the beginning of the 21st century. The general characteristics of the changes in the policies of countries are that they can first expand their territorial waters or create a 'new habitat' in the emerging new movement area, and then 'create the maximum benefit that they can get from this habitat, and eventually 'plan Nature Conservation'. Economically benefiting from the expanding marine space is close to the entire Arctic and overall the first goal, according to the International Development Index. For this purpose, the main features of the appropriate policy decisions:

- a. Benefit and real information,
- b. Scientific, of an expedition in the Ocean naval expansion, investment and economic returns, education and tourism opportunities,
- c. Research and localization of the education system to provide the application of multilateral cooperation to create the environment to make investments.

The world's geography has given Russia many new opportunities in the golden tray. In recent years, Russia's interests, which have the widest coast and six seas in the Arctic Ocean, are also not far from them. Russia's concentration in the Arctic was accelerated in the 1990s by the Russian tandem; the Kremlin's strategy declarations enabled all parties to take action on a federal scale, and hundreds of national projects for the region were put forward. All parties

³⁴The Barents Regional Council (BRC) consists of representatives of the 13 regional entities that make up the Barents region as well as representatives of the three indigenous peoples of the region: the Sami, the Nenets and the Vespasian peoples. Arkhangelsk oblast has held the chairmanship since October 2013.

within the Russian Federation are aware of the urgency of Arctic work. This is why Russia attaches importance to both regional and international scientific relations, multifaceted social and economic dialogues, and dynamic relations based on financial, technical, and high technology. Russia is doing extraordinary work towards expanding legal frameworks and striving to exercise maximum rights in the Arctic within the framework of international law. It is precisely today, that is, in 2020, that Russia will deal at the lowest level with political tensions, extraterritorial problems, and events in the world and between states, and its current priority is;

a. Covid19 outbreak protection and minimization, outbreak control,

b. Urgently realize Russia's Arctic projects. Although it is a critical and difficult period for the whole world, sheltered work can be continued in geographically remote and wide areas.

The goals are more like propaganda and slogans for a better future. In May 2020, the Ministry of Natural Resources and Environment sent to the federal authorities for approval the "Strategy for the Development of the Arctic Zone of the Russian Federation until 2035", which establishes that over 15 years, oil production in the Arctic should increase more than twenty-five times, natural gas production increases minimum four times, and the volume of transport on the Northern Sea Route should increase six times. And as we know, wrongly formulated goals never lead to good results. It is worth hoping that the country's leaders will change their position and start moving into the new energy age. After all, Russia as no other country has a huge potential for future development - with territorial land, natural resources and population.

Now oil and natural gas production in the Russian Arctic is a Myth. At that moment, there are no real prerequisites for it to be different. Economic, social, legal, and environmental factors are not favorable for Arctic shelf projects.

Arctic countries have historically sought to isolate the region from large-scale geopolitical conflicts and continue to demonstrate a desire for multilateral cooperation. Until now, they have mostly respected sovereign interests, even where these interests contradict each other. In this context, there has so far been a general interest in a calm and stable Arctic, which allows Arctic countries to derive great potential benefits from increased access to resources, due to climate change. Greater access to the Arctic will increase economic activity, including the extraction of rare earth minerals and the extraction of oil and natural gas. Their research is impossible without understanding the complexity of problems and opportunities associated

with the implementation of projects in the fields of transport and infrastructure, logistics, energy, bioresource extraction, ecology, social and economic sphere. In this regard, it is important to define the boundaries and develop regulatory regimes for various activities in the Arctic.

Besides, with rising seawater temperatures, fish resources are expected to continue to migrate to higher-latitude northern areas, creating potentially new challenges for the introduction of international regulation of fishing in the central part of the SLA.

The marine part of the Arctic will continue to open up for the economic activity. Climate change will lead to the emergence of a dynamic operating environment that will significantly change the economic value of the Arctic territories and water areas. As a result, Russia's efforts to develop the emerging geopolitical situation in the region, as well as the problems arising in the internal and international strategies of the Arctic, primarily on 'economic cooperation with regional countries and then with non-regional countries with which it can agree on an ideological basis.

Such a vision is not only strict security but also the strategy of economic development in the Russian North, exploration of natural resources, development of transport systems, environmental policies, indigenous people, etc. Medvedev's *'Modernization of Russia'* is a multidisciplinary approach and a deep analysis of recent key themes in Russia's Arctic policies, as well as the closeness of Moscow's relations with major Arctic actors are important. Today Russian Arctic policy follows on D. Medvedev's stated as *"the political system needs to become smarter, more flexible, more modern"* and V. Putin was declared that *"Russia was founded as a super-centralized state from the very start. This is inherent in the genetic code, traditions and people's mentality."* That's why, Russian Tandem believe to their brain teams Lavrov and Russian diplomatic councils, an expert on the Arctic and regional scientific institutes - and so decided on new strategies in the Arctic for creating 'New Regionalism' policy. Today, Russia has been realized to Arctic Policy with all federal scientific, diplomatic and business groups and tight connections with the Arctic and non-Arctic states as China, Vietnam, and India with their different Hi-Tec research institutes.

References

- Barbin, V.V. *About Russia's Policy in the Arctic*. Moscow: Arctic Bulletins, 2016.
- BBC. The Compass. *How climate change is heating the Arctic's geopolitical Landscape?*. <https://www.bbc.co.uk/programmes/p08wnvx22020>.
- Declaration on the Establishment of the Arctic Council Joint Communiqué of the Governments of the Arctic Countries on the Establishment of the Arctic Council - Ottawa, Canada, 1996.
- Decree of the President of the Russian Federation № 164 “On the Basis of the State Policy of the Russian Federation in the Arctic for the Period until 2035”, (05.03.2020).
- Decree of the President of the Russian Federation № 287 “On Introducing Amendments to Presidential Decree № 296 of 2 May 2014 “On Land Areas of the Arctic Zone of the Russian Federation”, (27.06.2017).
- Decree of the President of the Russian Federation № 296 “On Land Areas of the Arctic Zone of the Russian Federation”, (02.05.2014).
- Glebko, Y., L. Tsoi, A. Shrek. *Large Tonnage Ships in the Arctic: Reality and Prospects*. <http://morvesti.ru/themes/1700/70112/>.
- Guclu Akpinar, B. “Uluslararası Hukuk Çerçevesinden Arktik Güvenliği Politikalarının Analizi: Rusya ve ABD Örneği”. *Savunma Bilimleri Dergisi* (2017): 84-91.
- Harlampyeva, N.K. *Mejdunarodnoye Nauchno-Isledevatel'skoye i Obrazovatel'noye po Izucheniyo Rossiskoe Artiki*. St.Peter: Methodoloy Issledovaniya, 2017.
- Hirose, Y. “International Cooperation in the Arctic Region: The Search and Rescue and The Barents Cooperation”. *Eurasian Journal of Social Sciences* 6, sy. 4 (2018).
- Kilicbeyli, E.H. “Rusya ve Avrasya Enerji Politikaları”. in the *Orta Asya ve Kafkaslarda Siyaset*, ed. H. Kilicbeyli and E. Toprak. Eskisehir: Anadolu Üniversitesi Yayinlari, 2016.
- Konyshev, V.N. and A.A. Sergunin. *Arctic in International Policy: Cooperation or Rivalry?*. Moscow: RISI, 2011.
- Krumm, Reinhard. *The Medvedev Factor Russia's Desire to Modernize*. International Political Analysis, 2010. <https://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/07656.pdf> (20.12.2020).
- Lagutina, M.L. “Russian Arctic Policy in the 21st Century: From International to Transnational Cooperation?”. *Global Review Winter* (2013): 62-84.
- Lagutina, Maria L. *Russia's Arctic Policy in the twenty-first century: National and International Dimensions*. Lanham, MD: Lexington Books, 2019. <https://pureportal.spbu.ru/en/publications/russias-arctic-policy-in-the-twenty-first-century-national-and-in>.
- Lagutina, Maria L. *Soprovleniya v Arktike ili 'Arkticheskiye Partnerstva': Ruskii Podhod*. St.Petersburg: Ijagodniy Seminar. Mejdunarodnaya uchastyem. Mejdunarodnaya Nauchnoye Satrudnichestvaya v Arktike. Sankt Petersburg Gasutarsvenni Universitet, 2017.
- Leonov, S.N. and E.A. Zaostrovskikh. “Potential of the Eastern Arctic as a Catalyst of the Russian Far East Development”. *Moscow: Arctic, Ecology and Economy* 4, sy. 36 (2019).
- Makova, E. *Prospects and Problems of the Arctic Shelf Hydrocarbon Reserves Development*. <http://arctic-centre.com/ru/analitika/item/250-perspektivy-i-problemy-osvoeniya-zapaso-uglevodorodov-arkticheskogoshelfa>
- Maksimova, D.D. *Problemy i perspektivy pazvitiya Articheskova regiona* Moscow: Ucheb-Metod.

- Materialy № 6/2017 Rassisky Soviet po Mejdunarodnim Delam (RCMD), 2017.
- Mitko, A.V. “Arctic Development: Problems and Solutions”. *Moscow: Neftegaz RU* 11, (2019): 24-62.
- Mitko, A.V. “Arctic Doctrine of Russia and the Strategy of Marine Activity”. *Moscow: Neftegaz RU* 1, (2020).
- Moran B., J. Samsó and I. Feliciano. *Warming Arctic with less ice heats up Cold War tensions*. <https://www.pbs.org/newshour/show/warming-arctic-with-less-ice-heats-up-cold-war-tensions>.
- Oldberg, Ingmar. Rysslands roll i Östersjörådet, Barentsrådet och Arktiska rådet. Nordisk. *Soft Security in the Arctic: The Role of Russia in the Barents Euro–Arctic Region and the Arctic Council*. Stockholm: Occasional Paper 4, 2011.
- Pravitelstva Rassiskoy Federatsiy. Strategiya Razvitiya Arkticheskoy Zony Rassiskoy Federatsii i abespecheniya natsionaelnoy bezопасnosti na period do 2020 goda. . [Elektronni Resurs]. – Rejim dostupa: <http://правительство.рф/docs/22846/>.
- Rasporyajenie Pravitelstva RF. «O Podpisany Soglasheniya po Ukreplenyu Mejdonaradnava Arkticheskovo Nauchnovo Sotrudnichestvo» ot 19 aprel 2017 g. №735-p. [Elektronni resurs].– Rejim dostupa.
- Sergunin, A. and V. Konyshev. *Russia in the Arctic: Hard or Soft Power?*. Stuttgart: Ibidem-Verlag, 2016.
- Skupchenko, J. *The impact of the development of oil and gas resources on the security situation in the Arctic*, Conference: Arctic Frontiers: Tromsø, Norway February 2012. https://www.researchgate.net/publication/343212420_The_impact_of_the_development_of_oil_and_gas_resources_on_the_security_situation_in_the_Arctic (21.12.2020).
- Sochnev, O.Ya., I.O. Sochneva and A.A. Khistyayev. *Prospects of Oil Production on Russian Shelf*. Moscow: Buki Vedi, 2013.
- Sochneva, I.O. and O.Ya. Sochnev. *Hydrocarbon Exploration in the Arctic Waters. Search of Technical Solutions for Russia*. Moscow: Taus Publisher, 2016.
- Sochneva, I.O. et al. Poster. *Exploration and Production of Hydrocarbons in Arctic Seas of Russia. Areas of Technology Development to Ensure Environmental and Industrial Safety*. Moscow: Gasoil Press, 2013.
- Sochneva, I.O. *Modern Technologies of Offshore Oil and Gas Fields Development*. Moscow: Gasoil Press, 2016.
- The Government of the Russian Federation: «Strategy for Development of the Russian Geological Sector until 2030» approved by Resolution № 1039-р, 21.06.2010. <http://docs.cntd.ru/document/456059402#loginform>
- Tsybulsky, A.V. *About New Approaches of the State to Social and Economic Development of Arctic Zone of Russia*. Moscow: Arctic Bulletins 4, 2016.
- V.Raphael Vartanov, and Alexei Y. Roginko. *New Dimensions of Soviet Arctic Policy: Views from the Soviet Union*. ANNALS, USA: AAPSS, 1990.
- Xie, H. *Russia's Arctic policy in the twenty-first century: National and international dimensions*. Berlin: Center for Global Politics, 2017.

Kuşak ve Yol Girişimi Bağlamında Çin'in Arktik Politikası

Hüseyin KORKMAZ*

Özet

Kuşak ve Yol Girişimi, Çin'in küresel ölçekte her bölgeye ulaşmayı hedefleyen bir ticaret ağı tasarımı olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan iklimsel değişiklikler ve buzulların erimesi sonucunda Arktik'in jeopolitik ve ticari değeri günden güne artmaktadır. Bu çalışmanın amacı Çin'in Arktik politikasının hangi ölçüde ve yoğunlukta Kuşak ve Yol Girişimi ile ilişkili olduğunu ortaya koymak ve geleceğe dönük kestirimlerde bulunmaktır. Kuşak ve Yol Girişimi ile beraber Çin'in küresel ölçekte mal arzını güvenli ve hızlı bir şekilde kotarmaya çalışması Arktik'in öne çıkmasını sağlamış ve Çin'in hem bölge ülkeleri hem de küresel güçler ile olan ilişkilerini önemli hale getirmiştir. Çalışmanın teorik ve kavramsal çerçevesi jeopolitik kavramı üzerinden yapılanmaktadır. Bu noktada Halford Mackinder, Alfred Thayer Mahan ve N. Spykman'ın görüşleri esas alınmıştır. Bu çerçevede Çin'in Arktik politikasının karakteristikleri, özellikleri ve Kuşak-Yol Girişimi ile ilişkisi 2018 yılında Çin tarafından yayınlanan 'Beyaz Kitap' üzerinden incelenmiştir. Çalışma bu yönü ile nitel araştırma yöntemini tercih ederek resmi söylemin analizine odaklanmıştır. Bu çalışmada Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'nin etkisi ile Arktik'e olan ilgisinin arttığı ve Arktik'in alternatif bir koridor olarak jeopolitik potansiyelinin farkına varıldığı savunulmuştur. Bu farkındalık, bölgede Rusya ile beraber yeni bir ortaklığa doğru giderken aynı zamanda ABD ile keskinleşen küresel rekabette yeni bir problem alanı olarak öne çıkabilir.

Anahtar Kavramlar: Çin, Kuşak ve Yol Girişimi, Arktik, Kutup İpek Yolu, Çin'in Yükselişi.

China's Arctic Policy in The Context of Belt and Road Initiative

Abstract

The Belt and Road Initiative stands out as China's design of a trade network aimed at reaching every region on a global scale. As a result of climatic changes and melting glaciers, the geopolitical and commercial value of the Arctic increases. This study aims to establish the extent to which China's Arctic policy is associated with the Belt and Road Initiative and to make future predictions. Within the scope of the Belt and Road Initiative, China's efforts to export goods on a global scale safely and quickly have made the Arctic stand out and made China's relations with both countries in the region and global powers important. The theoretical and conceptual framework of the study is based on the concept of geopolitics. At this point, Halford Mackinder, N.Spykman, and Mahan's opinions are based on. In this context, the characteristics and relationship of China's Arctic policy with the Belt-Road Initiative were analyzed through the White Paper published by China in 2018. In this respect, the study focused on the analysis of official discourse by choosing a qualitative research method. In this study, it has been argued that China's interest in the Arctic has increased with the influence of the Belt and Road Initiative and that the geopolitical and commercial potential of the Arctic as an alternative corridor has been recognized. This awareness might emerge as a new problem area in the region as it heads towards a new partnership with Russia, while at the same time sharpening global competition with the USA.

Key Words: China, Belt, and Road Initiative, Arctic, Polar Silk Road, The Rise of China.

* Dr., E-mail: 58huseyin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6345-7655

Geliş Tarihi: 31.12.2020 - **Kabul Tarihi:** 08.04.2021

1. Giriş

Geçtiğimiz yirmi beş yıl boyunca Arktik’de birtakım önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Çevresel, iklimsel, politik ya da ekonomik olsun hepsi kaçınılmaz olarak bölgesel ve küresel yönetim üzerinde ciddi seviyede bir etkiye sahiptir. Meydana gelen değişim ve dönüşüm sonucunda hem bölgede bulunan ülkelerin hem de Çin gibi kendisini bölgeye “yakın” ilan eden devletlerin Arktik’e olan ilgisi artmaya başlamıştır. Bu kapsamda Kuşak ve Yol gibi küresel ölçekli ticari girişimler yürüten Çin’in bölgeye olan yaklaşımı jeopolitik çerçevede önem kazanmaktadır. Kuşak ve Yol Girişimi 2013 yılında Çin Devlet Başkanı Şi Cinping tarafından ilan edildiğinde henüz etki alanı konusunda tam anlamıyla ayrıntılar belli değildir. Tarihi ipek yolunun yeniden canlandırılmasını hedefleyen bu girişim aynı zamanda 2012 yılında göreve gelen Şi Cinping için son derece önemli ve marka bir projedir.¹ Kuşak ve Yol Girişimi, Çin açısından işlevsel olarak üç önemli özelliği ile öne çıkmaktadır. Öncelikle muhtaç olunan enerji bu ağ yapısı üzerinden hızlıca Çin’e transfer edilecektir. Yine bu ağ üzerinden üretim fazlasının küresel ölçekte hızlı bir şekilde dağıtılabildiği görülmektedir. Son olarak kritik noktalarda inşa edilen limanlar ile bu bölgelerde jeopolitik bir avantaj ortaya çıkmaktadır. Bu durum Çin’in “stratejik bir erişim” isteği içerisinde olduğunu ve olası bir durumda donanmasına lojistik destek sağlayacak limanları çift taraflı bir model üzerinden inşa ettiğini/edebileceğini göstermektedir.² Özellikle üretim fazlasının dışarda pazar bulmasına yönelik sağladığı zemin sayesinde söz konusu girişim Çin açısından yüzyılın projesi olarak ön plana çıkmıştır. Bu noktada Çin açısından küresel ölçekte her bölgeye ulaşmak önem kazanmış ve nakliye rotalarının çeşitlendirilmesi ve kısalmasına yönelik arayışlar ortaya çıkmıştır.

Çin’in Arktik’e yönelik ilgisi de tam da böyle bir konjonktürde dikkat çekmeye başlamıştır. Daha önceleri bölgeye yönelik bilimsel anlamda yoğun çalışmalar yaptığı bilinse de 2018 yılında yayınlanan *Beyaz Kitap* ile beraber söz konusu ilgi jeopolitik bir resmiyet kazanmıştır. Beyaz Kitap ile Çin, kendisini “Arktik’e yakın devlet” şeklinde

¹Çin’in enerji, ulaşım, dijital ağlar ve ticaretle ilgili projelerden oluşan ve dünya nüfusunun yüzde 65’iyle toplamda 68 ülkeyi kapsayan küresel ölçekli uluslararası altyapı programı “Kuşak ve Yol Girişimi” küresel pandemi ile beraber “ölçek küçülteceği yönünde” tartışmalara neden olmuştur. Resesyona giren dünya ekonomisi girişim konusunda yeni sorular ortaya koyarken müthiş bir enerji ihtiyacı bulunan ve üretim fazlasını küresel ölçekte dağıtmak konusunda bu projeye bağımlı olan Çin söz konusu girişimi canlı tutmak için elinden gelen çabayı göstermektedir.

²Hüseyin Korkmaz, “Kuşak ve Yol girişiminin geleceği: Çin karakterli bir küreselleşme mi?”, (2020), <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/kusak-ve-yol-girisiminin-gelecegi-cin-karakterli-bir-kuresellesme-mi/2083696> (24.12.2020).

konumlandırmıştır.³ 2018 yılına kadar Çin'in Arktik ile ilgili temel yaklaşımı '*bilimsel alt metinleri*' olan ve belirsizliğe dayalı bir diplomatik yöntem izlemiştir. Barışçıl deklarasyonların eşlik ettiği bu yöntem çatışmadan kaçınan ve daha çok ticaret, ulaşım gibi ikincil konular üzerinden hareket eden bir diplomatik mimariyi takip etmektedir. 2018 yılında yayınlanan Beyaz Kitap ile beraber konu ile ilgilenen uzmanlar arasında da belirgin bir tartışma ortaya çıkmıştır. Birçok uzman söz konusu resmi belgeyi Çin'in bölgedeki stratejik ilgisinin bir göstergesi olarak yorumlarken⁴ başka bir grup uzman ise Çin'in geçmiş dönemlerden beri aynı tezleri savunduğunu belirtmektedir.⁵ Dolayısı ile Çin'in Arktik ile ilgili resmi söylemi öncesi ve sonrası ile büyük bir önem kazanmıştır. Arktik'de buzların erimesi hem kaynak kullanımı konusunda hem de nakliye rotaları konusunda yeni fırsatlar ortaya çıkarmıştır. Çok önemli bir yeraltı zenginliğine sahip olan bölgenin ABD ve Rusya'nın da iştahını kabartması aynı zamanda küresel bir rekabet alanı olarak ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aynı şekilde değişken güç unsurlarına bağlı olarak bölgenin dünya jeopolitiğine etki edebilecek bir potansiyeli olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı Çin'in Arktik politikasını Kuşak ve Yol Girişimi bağlamında değerlendirmek ve iki yaklaşım arasındaki ilişkiyi detaylandırmaktır. Kavramsal bir çerçeve oluşturmak için jeopolitik teoriler çerçevesinde Çin'in dış politikasında son zamanlarda önemli bir ağırlık kazanan Kuşak ve Yol Girişimine yer verilecektir. Ayrıca Arktik ile ilgili söylemler ve yapılan resmi açıklamalar da inşa edilen kavramsal çerçeve içerisinde değer kazanacaktır. Çin'in Arktik politikasının hangi ölçüde ve yoğunlukta Kuşak ve Yol Girişimi ile ilişkili olduğunu ortaya koymak ve geleceğe dönük kestirimlerde bulunmak çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır. Çalışma nitel araştırma yöntemi kapsamında içerik analizini tercih ederek Çin tarafından ortaya konulan *Beyaz Kitap* üzerinden resmi söylemsel yapının analizine odaklanmıştır. Bu kapsamda çalışmanın vakası Şi Cinqing dönemi Çin'in Arktik ile ilgili ortaya koyduğu resmi söylemsel yapıdır. Çin'in dış politikasında genellikle riskten kaçınan ve ticarete odaklanan bir yaklaşım tercih edilmektedir. Ancak son dönemde riskten kaçınan yöntemler tercih edilmemekte ve jeopolitik zorunlulukların ortaya çıkardığı bir rasyonel yaklaşım

³China Arctic Policy, "Full Text: China's Arctic Policy", (2018), http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm.

⁴ Konu ile ilgili geniş bir tartışma için bkz. Camilla Tenna Nørup Sørensen, "China as an Arctic Great Power Potential Implications for Greenland and the Danish Realm" 2018, Royal Danish Defence College.

⁵ Nong Hong, "China's Interests in the Arctic: Opportunities and Challenges", Institute for China-American Studies, (2018), <https://chinaus-icas.org/wp-content/uploads/2018/03/2018.03.06-China-Arctic-Report.pdf> (12.12.2020).

yoğunluk kazanmaktadır. Bu nedenle yukarıda inşa edilmeye çalışılan kavramsal çerçevenin anlamlandırma açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu kapsamda çalışma bağlamsal bir ilişki kurmak için öncelikle Halford Mackinder, Alfred Thayer Mahan ve N. Spykman'ın görüşlerini temel alarak jeopolitik bir çerçeve çizmeye çalışacaktır. Buna ilaveten Kuşak ve Yol Girişiminin yapısı ve Çin'in dış politikasındaki yeri tartışılacaktır. Daha sonra Arktik ile ilgili yaklaşım analiz edilecek ve Çin'in bölgeye dönük siyasetinin Kuşak ve Yol Girişimi ile ilgisi ve ilişkisi irdelenecektir. Sonuç olarak, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'nin etkisi ile Arktik'e olan ilgisinin arttığı ve Arktik'in alternatif bir koridor olarak jeopolitik ve ticari potansiyelinin farkına varıldığı çalışmanın ana argümanıdır. Bu argümandan hareket ederek yapılan çıkarım ise Çin'in bölgede Rusya ile beraber yeni bir ortaklığa doğru gittiği ve Arktik'in ABD-Çin arasında keskinleşen küresel jeopolitik rekabette yeni bir problem alanı olarak öne çıkabileceğidir.

Bu çalışma Çin'in kuzey kutbu ile ilgili yayınladığı resmi *Beyaz Kitap'a* odaklanarak temel bir çerçeve belirlemekle beraber bu çerçevenin Kuşak ve Yol Girişimi ile ilişkisini ortaya koyma çabası ile daha detaylı bir okuma sağlamayı deneyecektir. Çin'in nüfuz alanını genişletme çabalarına jeopolitik okumalar eşliğinde anlam kazanan bir Arktik yaklaşımı üzerinden bakmayı deneyerek farklı bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

2. Jeopolitik Zorunluluklar ve Fırsatlar: Kuşak ve Yol Girişimi

Jeopolitik, ülkenin coğrafi konumu ile dış politikası arasındaki bağlantıyı tespit etme çabası olarak tanımlanabilir. Kavramı ilk olarak Rudolf Kjellen kullanırken bilimsel çerçevede ilk yorumlayan kişi Friedrich Ratzel'dir.⁶ Jeopolitik, bir ülkenin coğrafi konumunu güç rekabeti ekseninde tanımlamakta ve onu kıymetlendirmektedir. Dolayısı ile jeopolitik konumun değeri küresel rekabet açısından değişen bir dinamiğe sahiptir. Jeopolitik, bir ülkenin değişen ve değişmeyen unsurları üzerinden güç değerlendirmesi yapmakta ve bunun sonucunda küresel gücün merkeziliğini de göz önünde bulundurarak politik düzeyde bir güç ve hedef ilişkisi ortaya koymaktadır.⁷

⁶ Ratzel'in düşüncesinin yapısal bileşenlerini derinlemesine analiz eden bir çalışma için bkz. Alexandros Stogiannos, *The Genesis of Geopolitics and Friedrich Ratzel: Dismissing the Myth of the Ratzelian Geodeterminism*, (Springer International Publishing, 2019).

⁷ İsmail Hakkı İşçan, "Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler ve Çağdaş Yansımaları", *Uluslararası İlişkiler* 1, sy. 2 (2004): 52.

Jeopolitik düşüncenin izlerini Aristoteles, Bodin, Montesquieu, Kant ve Hegel'e kadar takip etmek mümkündür. 19. yüzyıl öncüleri arasında ise Humboldt, Guyot, Buckle ve Ritter bulunmaktadır. Bununla birlikte, modern jeopolitiğin kurucuları olarak Ratzel, Mackinder, Kjellén ve yazılarında yayımlanmış ve denizaşırı imparatorluk inşası konularına önemli oranda yer veren Mahan zikredilmelidir.⁸ Jeopolitik yaklaşımlar içerisinde öncül özelliğe sahip görüşler Halford Mackinder tarafından ortaya atılmıştır. Mackinder'in sonuç olarak ulaştığı teze göre "Doğu Avrupa'ya hakim olan Merkez bölgesini kontrol eder, Merkez bölgesine hakim olan 'dünya adasını' kontrol eder, dünya adasına hakim olan dünyayı kontrol eder."⁹ Daha sonra jeopolitik ve güç ilişkisi üzerinde mütalaada bulunan tüm bilimadamları Mackinder'in görüşlerinden yola çıkarak teorilerini geliştirmiştir.

ABD Ordusunda bir amiral ve aynı zamanda tarihçi olan Alfred Thayer Mahan ise "deniz gücünün etkisi"¹⁰ üzerine yazdıkları ile deniz yollarının kontrolü üzerinden inşa edilecek bir hegemonyanın önemi üzerinde durmuştur. Ona göre dünya hegemonyasının anahtarı deniz yollarının kontrolünde yatmaktadır. Mahan, özellikle deniz ticaretinin önemine vurgu yapmıştır. Konu ile ilgili onun küresel perspektifi de Avrasya merkezlidir.¹¹ Mahan'a göre dünya hakimiyetinin Avrasya'yı çevreleyen bir Anglo-Amerikan ittifakı tarafından sağlanabileceğini savunmuştur. ABD, İngiltere, Almanya ve Japonya'nın bir gün Rusya ve Çin'e karşı ortak bir ittifak içerisinde olabileceğine inanmıştır.¹² Mahan'ın tespitleri, günümüzde Çin'e yönelik bir ittifak arayışına giren Batı merkezli ülkeler dikkate alındığında son derece dikkat çekicidir.

Nicholas Spykman ise Mahan'ın görüşleri üzerinden jeopolitik kavramına önemli katkılarda bulunmuş ve *Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisini* ortaya atmıştır.¹³ Bu teori aynı zamanda Mackinder'de yer alan *Kalpğah* (heartland)'a karşılık *Rimland*'in jeopolitik önemini vurgulamıştır. Bu yaklaşımı ile Spykman bir anlamda Mackinder'in doktrinini reddetmiştir. Spykman, Avrasya kıyı bölgelerinin (Orta Doğu, Hindistan, Güneydoğu Asya ve Çin dahil)

⁸ Saul Bernard Cohen, *Geopolitics The Geography of International Relations* (Rowman & Littlefield, 2015), 16-17.

⁹ Halford Mackinder, "Democratic Ideals and Reality", *Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler ve Çağdaş Yansımaları*, akt. İsmail Hakkı İşçan (New York, 1919), 61.

¹⁰ Mahan'ın ünlü eseri için bkz. Alfred Thayer Mahan, *The Influence of Sea Power upon History 1660-1783*, (Boston: Little-Brown, 1890).

¹¹ Alfred T. Mahan, *The Influence of Sea Power upon History: 1660-1783* (Boston: Little, Brown, 1890), 25-85

¹² Cohen, *Geopolitics The Geography of International Relations*, 23.

¹³ Spykman'ın bu kavramı ortaya attığı önemli eseri için bkz. Nicholas J. Spykman, *The Geography of the Peace*, (New York: Harcourt and Brace, 1942).

nüfusları, zengin kaynakları ve iç deniz yollarını kullanmaları nedeniyle dünya kontrolünün anahtarı olduğunu düşünmüştür.¹⁴ Ona göre Rimland'ı kontrol eden Avrasya'yı ve dolayısı ile dünyayı kontrol edebilecektir.

Spykman'a göre modern ülkeler kendi kuvvet durumlarını siyasi ve stratejik bir çerçevede küresel ölçüğe uygulamalıdır.¹⁵ Spykman'ın bu görüşü o dönem ABD açısından küresel hegemonya yayılımında önemli bir anlam ifade etmektedir. Bugün de Çin'in küresel ölçekte büyük ekonomik projeler ile çizdiği projeksiyon Spykman'ın görüşleri ile uyumludur. Ancak teorik çerçevede bakıldığında bugüne kadar ABD'nin Asya-Pasifik bölgesinde kenar kuşağı kontrol etmesine rağmen Çin'in bölgedeki nüfuzu azalmanın aksine artmıştır. Dolayısı ile sadece kenarlara hakimiyet hegemonik bir inşa açısından yeterli değildir. Aynı zamanda karasal bir nüfuz da ihtiyaç duyulmaktadır. Çin'in stratejik yaklaşımına bakıldığında Mackinder, Mahan ve Spykman'ın görüşlerinin jeopolitik bir potada eritildiği görülmektedir. Çin'in küresel ölçekteki faaliyetleri söz konusu üç teorik yaklaşımı da kabul ettiğini ve en azından böyle bir mantık içerisinde hareket ettiğini göstermektedir.

Bununla birlikte Soğuk savaşın sona ermesinden sonra güvenlik yaklaşımlarında yaşanan değişim ve dönüşüm ülkelerin jeopolitik yaklaşımlarına da yansımıştır. Bu kapsamda özellikle yeraltı kaynaklarına dönük ihtiyaç enerji kaynaklarını jeopolitik rekabetin odağına yerleştirmiştir. Arktik'in bu açıdan son derece bol kaynaklara sahip olması ileride ciddi öneme haiz jeopolitik sonuçları içerisinde barındırmaktadır. Yukarıda bahsedilen jeopolitik yaklaşımlar göz önüne alındığında Kuşak ve Yol Girişimi, ekonomik anlamda jeopolitik bir mantık içerisinde hareket etmektedir. Bu jeopolitik mantık Arktik'in kontrolü ile hem Avrasya'nın kuzeyden çevrelenmesini hem de deniz yolları üzerinden yapılanarak kenar kuşağı ve deniz yollarını kontrol altına almaya çalışmaktadır.

Kuşak ve Yol Girişimi, Çin açısından "marka" bir girişim olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu girişimin başarılı olması ihracata dayalı Çin ekonomisi için kritik bir önemdedir. Bununla beraber enerji ithalatında sağlanacak çeşitlilik ve ithalatın hızlandırılması gibi hususlar büyük önem arz etmektedir. Söz konusu girişim Güney Amerika'dan Kuzey Kutbu'na kadar

¹⁴ Cohen, *Geopolitics The Geography of International Relations*, 26.

¹⁵ İsmail Hakkı İşcan, "Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler ve Çağdaş Yansımaları", *Uluslararası İlişkiler* 1, sy. 2 (2004): 64.

geniş bir bölgeyi kapsayacak şekilde yayılmış ve büyük ölçekli otoyol, liman, enerji santrali ve diğer altyapı ağlarını kurma planlarını içermektedir.

Devlet Başkanı Şi Cinping döneminde hayata geçirilen söz konusu girişim Şi'nin büyük oranda önem verdiği bir inisiyatiftir. Son dönemde barışçıl yükseliş yaklaşımının daha proaktif bir kalkınma anlayışına doğru evrildiği görülmektedir. Şi Cinping'in şu sözleri temel görüşlerinin özeti gibidir: *"Çin rüyası kesinlikle 'hegemonik' bir rüya değil. Hiç kimsenin yerine geçmek gibi bir planımız yok. Ama Çin'in itibarını ve konumunu geri kazanmasına izin verin."*¹⁶

2020 yılı itibarı ile finans piyasasında önemli bir yeri olan Refinitiv, Kuşak Ve Yol Girişiminin toplu değerinin 2,41 trilyon dolar olduğunu tahmin etmiştir.¹⁷ Söz konusu girişim içerisinde binleri bulan inşa aşamasında proje yer alırken bunların yarısından fazlasının Çin'e ait KİT'ler aracılığıyla yapıldığı belirtilmektedir. Konu ile ilgili yaklaşık (130) ülke ile işbirliği mutabakatı imzalayan Çin, girişime şu ana kadar (200) milyar dolar civarında kaynak ayırmıştır.¹⁸ Kuşak ve Yol Girişimi ile ilgili Çin dışında gelişen temel algı söz konusu girişimin *'belirleyici bir deniz gücü'* oluşturmaya çalıştığı ve bu kapsamda diplomatik, ekonomik, askeri unsurların karma bir şekilde kullanıldığı yönündedir.¹⁹ Diğer yandan girişimin yayıldığı bölgeleri kalkındırdığı ve bu bölgelerde istihdam sağladığına yönelik bir anlayış da belirginleşmektedir.

Kuşak ve Yol Girişiminin temel olarak iki önemli işlevi bulunmaktadır. Öncelikle ihracata dayalı ekonomisinin sürdürülebilirliği açısından girişim hayati bir önemdedir. Diğer yandan enerji ve hammadde ithalatında süreklilik, hız ve çeşitliliği sağlaması açısından büyük bir fayda sağlamaktadır. Ayrıca jeopolitik açıdan da söz konusu girişimin özellikle Asya-Pasifik bölgesinde zımnî ABD çevrelemesine karşı Çin'i rahatlatıcı bir işlevi bulunmaktadır. Girişimin kolları ve yayıldığı alan itibarı ile Çin, bölgede süregelen ABD çevrelemesine karşı önemli bir karşı hegemonya alanı yaratmış olmaktadır.

¹⁶ AA, "China Will Never Cower Before Any Threat: Xi," <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/china-will-never-cower-before-any-threat-xi/2016150> (10.12.2020)

¹⁷Refinitiv, "BRI Connect: An Initiative In Numbers," 6, https://www.refinitiv.com/content/dam/marketing/en_us/documents/reports/belt-and-road-initiative-in-numbers-issue-2.pdf (15.12.2020).

¹⁸Andrew Chatzky ve James McBride, "China's Massive Belt and Road Initiative, CFR, <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative>.

¹⁹ "Statement Of Admiral John M. Richardson Chief Of Naval Operations Before The Senate Armed Services Committee On Fiscal Year 2020 Navy Budget 9 April 2019", https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/Richardson_04-09-19.pdf.

Girişimin stratejik açıdan erişimini küresel ölçekte genişletmesi aynı zamanda jeopolitik bir güdülenme içerisinde olduğunu göstermektedir. Çin'in yeni pazarlara açılma ihtiyacının ortaya çıkardığı bu motivasyon diğer yandan Çin'in yeniden "tarihi statüsüne" dönmeyi hedefleyen siyasi bir hedefin de kristalleşmesini sağlamaktadır. Çin bir yandan Avrupa'da otobanlar inşa ederken öte yandan Afrika'da ve Arktik'e yönelik büyük altyapı projeleri yürütmektedir.²⁰ Batı'nın söz konusu girişimi askeri hedefleri olan bir yaklaşım olarak yaftaladığı dikkat çekmektedir. Bu husus ile ilgili yayınlanan bir rapora göre Pekin, Kuşak ve Yol'un, Çin Ordusu ile olan bağlarını en aza indirmek ve girişimin jeopolitik imalarını maskeleyen için büyük çaba sarf etmektedir. Bununla birlikte diğer ülkeler girişimin arkasında farklı bir ajandanın olmasından endişe duymaktadır. Öncelikle Kuşak ve Yol'un "çok amaçlı bir platform" olduğu tespiti ile beraber söz konusu girişimin koridorları ve yollarının Pekin'e dış ve ekonomik politikalarını desteklemek için çok yönlü bir araç seti sağladığı belirtilmektedir.²¹ Öte yandan Çin'de var olan yasal mevzuatın orduya Çin'in sahip olduğu şirketlerin gemilerine, tesislerine ve diğer varlıklarına el koyma yetkisi vermesi Çin'in sivil-askeri füzyon yaklaşımı içerisinde olduğuna işaret edebilir.²²

Kuşak ve Yol'un altyapısında ve ilgili teknolojilerde ikili kullanımlar ticari ve askeri işlevsellik sağlamaktadır. Birçok Kuşak ve Yol limanı, gemi yapımı ve ikmal hizmetleri gibi endüstrileri destekleyen bir "liman-park-şehir" geliştirme modeli doğrultusunda inşa edilmektedir. Pekin'in hegemonik bir araç olarak bundan yararlanması halinde, yerleşik güçlerin bu düzeni koruma ve bölgesel barış ve istikrarı sürdürme becerisi tehlikeye girmektedir.²³ Buna karşılık Pekin ise amacının ticaret olduğunu ve "hegemonya aramadığını" sürekli bir şekilde üst perdeden dile getirmektedir.²⁴ Bazı uzmanlara göre ise girişim ülkeleri sürdürülemez borç seviyelerine çekmek için bilinçli olarak tasarlanmış jeopolitik bir araçtır.²⁵

²⁰ Hüseyin Korkmaz, "Kuşak ve Yol girişiminin geleceği: Çin karakterli bir küreselleşme mi?", Anadolu Ajansı.
²¹ Daniel R. Russell ve Blake H. Berger, "Weaponizing the Belt and Road Initiative", 6, 27, https://asiasociety.org/sites/default/files/2020-09/Weaponizing%20the%20Belt%20and%20Road%20Initiative_0.pdf (10.12.2020).
²² Daniel R. Russell ve Blake H. Berger, "Weaponizing the Belt and Road Initiative", 14, https://asiasociety.org/sites/default/files/2020-09/Weaponizing%20the%20Belt%20and%20Road%20Initiative_0.pdf (10.12.2020).
²³ Russell ve Berger, "Weaponizing the Belt and Road Initiative", 26.
²⁴ Yanan Wang, "China will 'never seek hegemony,' Xi says in reform speech", AP, <https://apnews.com/article/4c9476378e184f238845337ba442715c>.
²⁵ Abhijnan Rej, "Is China's Belt and Road Initiative Strategic? Perhaps Not," <https://thediplomat.com/2020/08/is-chinas-belt-and-road-initiative-strategic-perhaps-not/> (12.12.2020).

Girişim ile ilgili askeri endişelere ABD Ordusu da katılmıştır. ABD Güney Komutanlığı (SOUTHCOM) komutanı Faller: “Çin'in [bölgede] yaptıkları, küresel olarak yaptıklarıyla aynı. Çin, dünyanın hegemon gücü haline gelmek için büyük bir çaba gösteriyor.” demiştir. Faller ayrıca “Çin küresel olarak dünya düzeninin kendi versiyonu için çalışıyor” diyerek ABD'nin bölgedeki nüfuzunun Çin etkisi nedeniyle aşınmaya başladığını belirtmektedir. Latin Amerika’da Kuşak ve Yol kapsamında dört yıl önceye kadar sadece bir ülke Çin ile anlaşma imzalarken bu sayı şu anda (19)'a ulaşmış durumdadır. Çin daha çok Meksika, Bahamalar, El Salvador, Jamaika, Dominik Cumhuriyeti ve Panama'daki liman opsiyonlarını değerlendirmektedir. Hâlihazırda Brezilya, Şili, Peru ve Uruguay'ın bir numaralı ortağı ve diğer birçok ülke için ikinci en büyük ortak Çin ile bölge arasındaki toplam ticaret 2002'de (17) milyar dolardan 2019'da neredeyse (315) milyar dolara çıkmıştır. Salgın döneminde söz konusu büyümenin devam ettiği görülmektedir. Pekin'in bölgede özellikle "liman altyapısı" ve "derin su limanları" ile ilgilendiği belirtilmektedir.²⁶ Çin'in Latin Amerika'daki ticari faaliyetleri, dünyanın her köşesine ulaşma ile ilgili motivasyonuna iyi bir örnek olarak verilebilir.

Çin, COVID-19 pandemisinin de etkisi ile son dönemlerde Kuşak ve Yol Girişimi'nin ölçeğini küçültmeyi tartışmaktadır. Buna karşılık bulunan ekonomik çözüm ise ikili dolaşım (*dual circulation*) stratejisidir. 2021'in başlarında yıllık parlamento oturumunda açıklanan "ikili dolaşım" stratejisi, hükümetin 14. beş yıllık planında (2021-2025) önemli bir öncelik haline gelmiştir. “İç dolaşımı” başlatmak için Çin'in hane halkı gelirlerini ve tüketimini artırması gerekmektedir. Yani müreffeh bir orta sınıf söz konusu yaklaşımı verimli bir hale getirebilir. Burada önemli olan nokta Çin'in orta sınıfını genişletmek ve milyonlarca göçmen işçiyi şehir sakinlerine dönüştürmek için devam eden şehirleşme programı olacaktır. Çin nüfusunun yaklaşık % 60'ı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Öte yandan Çin, 1.4 milyarlık bir nüfusla “hiper boyutlu” bir tüketici pazarıdır.²⁷

Çin'in özellikle enerji alanında Basra Körfezinden Malakka Boğazına uzanan önemli ikmal noktalarını vazgeçilmeyecek bir deniz hattı haline getirmeye çalıştığı görülmektedir. Bununla birlikte Çin'in ekonomik bir dönüşüm sağlamak için fazla kapasiteyi, kaynakları ve emeği yabancı yatırım yoluyla ihraç etmesi gerekmektedir. Açık bir şekilde görüldüğü gibi

²⁶ Stew Magnuson, “JUST IN: U.S. Commander Alarmed as China Makes Inroads in Americas,” <https://www.nationaldefensemagazine.org/articles/2020/12/2/commander-alarmed-as-china-makes-inroads-in-americas> (12.12.2020).

²⁷Kevin Yao, “What we know about China's 'dual circulation' economic strategy” Reuters, <https://www.reuters.com/article/china-economy-transformation-explainer-idUSKBN2600B5> (12.12.2020)

Çin'in imalat endüstrisinin gücü altyapı inşasıdır. Orta ve Güneydoğu Asya altyapı alanında yatırımdan yoksundur. Asya ile Avrupa arasında ekonomik ve stratejik entegrasyon sağlanırsa, Çin dünyanın merkezi haline gelebilir ve ABD'yi marjinalize edebilir. Ek olarak belirtmek gerekir ki Kuşak ve Yol, ideolojik faktörleri yoğun olan bir Marshall Planı gibi değil aksine temel endişesi ekonomik problemler olan bir girişim olarak görülmektedir.²⁸

Bütün bunların yanında yüzyılın girişimi olarak adlandırılan bu ağın son zamanlarda ciddi problemler de yaşadığı görülmektedir. Özellikle Çin'in, borçlularına yeterli rahatlamayı sağlayamazsa kendisini geliştirmekte olan piyasalardaki bir borç krizinin merkezinde bulması beklenmektedir. Boston Üniversitesi verilerine göre, 2008 ve 2019 yılları arasında iki Çin bankası (462) milyar dolar kredi vermiştir. Pandemi, Afrika ve diğer geliştirmekte olan ekonomileri alt üst ettiğinden, borç pazarlıkları hızla artmaya başlamıştır. Rhodium Group tarafından hazırlanan rapor, 2020'de (12) ülkenin Çin ile (28) milyar doları kapsayan borçlarla ilgili yeniden müzakere sürecine başladığını göstermektedir.²⁹

Kuşak ve Yol Girişimi'ni "Çin Rüyası" söylemi ile birlikte düşünmek faydalı olacaktır. Bu kapsamda ülkenin 2021 ve 2049 hedeflerine ulaşmak için ülke içindeki fazla üretimi sistemik bir dağıtım tabii tuttuğu görülmektedir. Şu ana kadar milyarlarca dolar harcanan girişimin önünde karşı hamle yapabilecek bir başka girişim ya da proje bulunmuyor. Diğer yandan Çin Ordusu'nun modernizasyonu da bir başka önemli husus olarak öne çıkmaktadır. Çin donanması savaş gemileri ve denizaltılardan oluşan toplam (350) unsur ile *sayısal olarak* dünyanın en büyük donanması haline gelmiştir.³⁰ ABD Savunma Bakanlığı tarafından yayınlanan bir rapor "*ÇKP, Çin Ordusunu devlet idaresinin pratik bir aracı olmasını arzulamaktadır*"³¹ şeklindeki söylemi ABD'nin çıkarları ve uluslararası düzenin güvenliği açısından ciddi endişeleri olduğunu göstermektedir.

Bütün bu endişelerin yanında Kuşak ve Yol Girişiminin Çin tarafından jeopolitik bir üstünlük aracı olarak kullanıldığı algısı Pekin tarafından kabul edilmemektedir. Pekin'in temel hassasiyeti içeride biriken üretimin hızlı bir şekilde küresel ölçekte dağıtılması ve enerji

²⁸ Simon Shen, "How China's 'Belt and Road' Compares to the Marshall Plan," The Diplomat, <https://thediplomat.com/2016/02/how-chinas-belt-and-road-compares-to-the-marshall-plan/> (12.12.2020).

²⁹ James Kynge and Jonathan Wheatley, "China Pulls Back from the World: Rethinking Xi's 'Project of the Century'," Financial Times, <https://www.ft.com/content/d9bd8059-d05c-4e6f-968b-1672241ec1f6> (10.12.2020).

³⁰ OSD, "2020 China Military Power Report," 44, <https://media.defense.gov/2020/Sep/01/2002488689/-1/-1/1/2020-DOD-CHINA-MILITARY-POWER-REPORT-FINAL.PDF> (16.12.2020).

³¹ OSD, "2020 China Military Power Report," 2.

ithalatının çeşitlendirilerek hızlıca ülkeye intikalidir. Bu bağlamda Arktik da önemli bir alternatif hat olarak öne çıkmaktadır. Alternatif olması ile beraber aynı zamanda bölgede bulunan enerji kaynaklarının da önemli bir unsur olduğunu belirtmek gerekmektedir. Çin, her ne kadar maliyetli olsa da bu hat üzerinden Avrupa kıtasına ulaşacak bir opsiyonun Kuşak ve Yol Girişimi açısından önemli bir rahatlama sağlayacağını düşünmektedir. Söz konusu girişimin birçok koridoru istikrarsızlık ve engellemeler ile karşılaşma riskine karşı bir anlamda Arktik üzerinden kendisini garantiye almaya çalışmaktadır. Küresel rekabette süregelen büyük güç rekabeti ile beraber Rusya ile yakınlaşması da yine Arktik politikasında önemli bir aşama olarak kaydedilebilir. Rusya ile bölgede ortaklaşa yapılacak projeler ve finansman anlaşmaları yakın gelecekte bölgenin kaderinde önemli değişimlere yol açma potansiyeline sahiptir.

3. Çin'in Arktik Politikası

Soğuk Savaş'ta Arktik'e yönelik yaklaşımı esasen ABD ile SSCB arasındaki bir jeopolitik mesele olarak öne çıkmıştır. Özellikle jeopolitik hususlar ve güç politikaları Arktik meselelerine hakim olmuş ve bu nedenle küresel bir sorun olması şöyle dursun bölgesel bir mesele olarak bile çok önemsizlenmiştir.³² Soğuk savaşın sona ermesinden sonra ise ABD ve Rusya da dahil olmak üzere sekiz Arktik devleti için bölgeyi ilgilendiren sorunlar, ulusal ve bölgesel ölçekte gelişmesine rağmen gittikçe daha fazlası küresel hale gelmiştir.³³ Sorunların küresel bir hale gelmesini hızlandıran büyük anlatı en çok Çin tarafından sahiplenilmektedir. Çin'in bölge ile ilişkisi yeni değildir. 1925 yılında Spitsbergen Antlaşması'nı (Svalbard) imzalayan Çin, bilimsel araştırma yapma yeteneği kazanarak Arktik ile ilgili meselelere dahil olmuştur.³⁴ Uzun bir süredir bilimsel keşifler ve potansiyel enerji kaynakları üzerine bölgede çalışmalar yürüten Çin'in statüsünü resmileştirme çabaları 2013 yılında Arktik Konseyinde gözlemci statüsü kazanması³⁵ ile önemli bir ilerleme sağlamıştır. Temmuz 2013'te Çin Devlet Başkanı Şi Cinping'in Çin'in bölgenin kaynaklarından yararlanmak için kutupları keşfetme çabası göstermesi gerektiğini önermesi bu bağlamda önem kazanmaktadır.³⁶

³² Ye Jiang, "China's Role in Arctic Affairs in the Context of Global Governance", *Strategic Analysis* 38, sy. 6 (2014): 913.

³³ Jiang, "China's Role in Arctic Affairs in the Context of Global Governance", 914.

³⁴ The Spitsbergen Treaty, <https://www.spitsbergen-svalbard.com/spitsbergen-information/history/the-spitsbergentreaty.html> (12.12.2020).

³⁵ Ties Dams, Louise Schalk and Adaja Stoetman, "Presence Before Power China's Arctic Strategy in Iceland and Greenland," 6, <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2020-06/presence-before-power.pdf>.

³⁶The Economist, "They May Be Some Time" The Economist, 2013, <http://www.economist.com/news/china/21589908-putting-down-roots-antarctica-they-may-besome-time> (14.12.2020).

Çin'in Arktik politikasını şekillendiren üç önemli iç motivasyon faktörü bulunmaktadır. Birincisi söz konusu yaklaşım, "Çin rüyası" ve "Kuşak ve Yol" gibi kavramlardan harekete geçen ulusal bir stratejidir. İkincisi Çinli uzmanlar Arktik politikasının kavramsal gelişimine aktif olarak katılmış ve bölge dışı ülkelerin çıkarlarını teşvik etmeye yönelik bir yaklaşımı benimsemiştir. Üçüncü faktör ise yerel aktörlerin bölgesel özelliklerinin ön plana çıkmasıdır. Sonuç olarak bu üç faktör yani ulusal strateji, uzman söylemi ve bölgesel özellikler Çin'in karar alma mekanizmasına etki etmekte ve Çin'in Kuzey Kutbu politikasını kademeli olarak şekillendirmektedir.³⁷ Çin tarafından Arktik ile ilgili yayınlanan *Beyaz Kitap*, Çin'in ulusal stratejisinin resmileşmesi açısından önemlidir. Söz konusu belge, Arktik'in bilimsel olarak incelenmesi ve bölgede bulunan potansiyelin geliştirilmesinin yanı sıra bölgenin yönetiminde aktif bir rol üstlenmeyi amaçlayan 'sorumlu bir güç' olarak konumlandırmıştır. Buna ek olarak bu belgede Çin, "*Kutup İpek Yolu*" (*Polar Silk Road*) önermesini yaparak bölgeyi Çin'in devasa ölçekli projesi Kuşak ve Yol Girişimi'ne dahil etme hevesini göstermektedir. Çin her ne kadar bölgeye angaje olmaya çalışsa da bölge ülkeleri ile olan mesafesini korumaya dikkat etmektedir. Çin, bölge devletlerinin bölgede egemenlik haklarına ve yargı yetkilerine sahip olduğunu ve Çin'in Arktik devletlerinin içişlerine veya Arktik devletleri arasındaki sınırlar, sınır anlaşmazlıkları ve diğer yargı meselelerine ilişkin ikili müzakerelere karışmayacağını kabul etmektedir.³⁸

Bölgede daha etkin olmayı hedefleyen Çin'in materyal kapasitesini geliştirme noktasında yoğun bir mesai içerisinde olduğu görülmektedir. Bu kapsamda buz kırıcı bir filo inşasını hızlandırmaya da büyük önem vermektedir. Bu kapsamda Çin'in önde gelen tersanesi Jiangnan Shipbuilding Group Co. Ltd.'de Çin'de üretilen ilk araştırma buz kırıcısı olan Snow Dragon-2'nin yapıldığını not etmek gerekmektedir. Bölgede öne çıkan Çin şirketlerine CNPC, CNOOC, Sinopec, Sinosteel vb. gibi örnekler verilebilir. Öte yandan COSCO da navigasyon gelişimi hususunda öne çıkan en değerli Çin şirketlerinden biridir.

Çin, Arktik'de ortaya çıkan sorunların küresel bir etkiye sahip olduğunu iddia etmekte ve kendisini "sorumlu bir güç" olarak öne çıkarmaktadır. Buradan hareketle bölgenin kalkınmasında yer alma ve 'Arktik'de insanlık için ortak bir gelecek' inşasına katkıda bulunma yükümlülüğünün altını çizmektedir.³⁹ Çin, ortaya koyduğu bu *Beyaz Kitap* ile bölgede meşru

³⁷ Mariia, Kobzeva, "China's Arctic Policy: Present and Future." *The Polar Journal* 9, no. 1 (2019): 97-100.

³⁸ Jiang, "China's Role in Arctic Affairs in the Context of Global Governance", 914.

³⁹ China Arctic Policy, "Full Text: China's Arctic Policy".

haklara sahip olduğunu ilan etmiştir. Belge aynı zamanda Çin'in haklarının sınırlarının farkında olduğunu ve mevcut kurallara bağlı kaldığını açıkça ortaya koymaktadır. Fakat bütün bunların yanında Çin, Uluslararası Hukuk'a uygun olarak sahip olduğu hakları ısrarlı bir şekilde savunmaya devam edeceğinin de altını çizmektedir. Söz konusu belgenin bölge ülkelerinin haklarını ihlal etmediğini, ancak basitçe vurguyu Arktik dışındaki aktörler ve yerel aktörler de dahil olmak üzere tüm katılımcıların eşitliğine yönlendirdiğini belirtmek gerekmektedir. Bahse konu *Beyaz Kitap* her ne kadar Arktik Konseyinin önemini kabul etse de konseyin yeterli olup olmadığı hususunda net bir tavır takınmamaktadır.

Beyaz Kitabın belki de araştırma sorumuzla en ilgili önermelerinden birisi ekonomik kalkınmadaki boşluğu doldurmak için tüm bölge ülkelerine “Kutup İpek Yolu”nu tavsiye etmesidir. Söz konusu girişimi teşvik etmek için şirketleri ve araştırma merkezlerini *Kutup İpek Yoluna* katılmaya teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Şekil:1-Çin'in Arktik ile ilgili Önemli Tarihleri⁴⁰

1925 Çin Cumhuriyeti Spitsbergen Anlaşması imzaladı.
1964 Devlet Okyanus İdaresi " kutup keşiflerine katılma" hedefiyle kuruldu.
1995 Kuzey Kutbu ziyaretleri, Çin Bilimler Akademisi Kutup Bilimi Komitesi kurdu.
1996 Çin Arktik ve Antarktik İdaresi (CAA) kuruldu.
1999 CAA, Xue Long'u ilk Arktik keşif seferine gönderdi.
2001 Norveç, Svalbard'da Çin, Yilite-Morning Arctic Bilimsel Keşif ve Araştırma İstasyonu geçici araştırma istasyonunun açılışını yaptı.
2004 Norveç'te kalıcı Arctic Yellow River İstasyonu açıldı.
2007 Çin, Arktik Konseyine ilk kez geçici gözlemci olarak kabul edildi.
2013 Çin, Arktik Konseyine kalıcı gözlemci olarak kabul edildi.
2014 Şi Cinping, Çin'in "büyük kutup gücü" olmaya çalıştığını söyledi.
2015 Çin Komünist Partisi (ÇKP) kutup bölgelerini, derin deniz tabanını ve dış uzayı Çin'in yeni stratejik sınırları olarak tanımladı.
2018 Çin, kuzey kutbu politikasını açıklayan “Arktik Politikası” başlıklı Beyaz Kitabı yayınladı.

Çin'in bölgede önemli avantajlara sahip olan Arktik ülkelerinden Rusya ile son derece yoğun ticari ve askeri bir işbirliği bulunmaktadır. 2016 yılında Rus Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG) üreticisi Novatek, Yamal LNG projesini finanse etmek için Çin Kalkınma Bankası ve

⁴⁰ T. Dams, L. Schalk ve A. Stoetman, *Presence before power China's Arctic strategy in Iceland and Greenland*, (Clingendael Institute, 2020), 6-7.

Çin İhracat-İthalat Bankası ile 12 milyar dolar tutarında bir kredi imzalamıştır.⁴¹ Yamal Yarımadası'nda bulunan "Yamal LNG" projesinde Rus Novatek, Çin Ulusal Petrol Şirketi (Chinese National Petroleum Corporation, CNPC) ve İpek Yolu Fonu ile bir ortaklık kurmuştur.⁴² Ayrıca Çin, Rusya'nın 2019 yılında düzenlediği, stratejik düzeydeki askeri tatbikatlarından "Tsentr-2019" tatbikatına gözlemci olarak asker göndermiştir.⁴³

Arktik'de bulunan kıta ve ada toprakları, sırasıyla Kanada, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, Rusya, İsveç ve Amerika Birleşik Devletleri'ne ait olmak üzere, yaklaşık (8) milyon kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır. Çin, coğrafi olarak Arktik bölgesinde yer almamasına rağmen kendisini "Arktik'e en yakın kıta devletlerinden biri" olarak tanımlamaktadır.⁴⁴ Bahse konu *Beyaz Kitap'ta* Çin'in kuzey kutbu bölgesine dair siyasi hedefleri şu şekilde sıralanmaktadır: "anlamak", "korumak", "Arktik bölgesini geliştirmek" ve "Arktik yönetimine katılmak". Yine aynı belgede Çin'in Arktik konularına katılımını teşvik eden "saygı", "iş birliği", "kazan-kazan" ve "sürdürülebilirlik" olmak üzere dört temel ilke vurgulanmıştır. Belgede, Arktik'in geleceği, bölge devletlerinin çıkarları, bölge dışındaki devletlerin ve bir bütün olarak insanlığın refahıyla ilgili olduğunun altı çizilerek Arktik'in yönetişimi için tüm paydaşların katılımı ve katkısının gerektiğine özellikle dikkat çekilmiştir.⁴⁵

Arktik ile ilgili jeopolitik rekabet ise günden güne artmaktadır. Buz kırıcı gemiler üretmek için (675) milyon dolarlık bir bütçe ayıran ABD kutuplarda yaşanan hegemonya mücadelesinde var olacağına güçlü bir sinyali vermiştir. ABD'nin şu anda yalnızca iki adet işlevsel buz kırıcısı bulunmaktadır.⁴⁶ 2020 yılı içerisinde İzlanda'ya bir ziyarette bulunan ABD Dışişleri Bakanı Pompeo'nun burada Rusya ve Çin'in kutuplara olan ilgisi üzerine eleştirel bir üslup takınması ABD'nin var olan gelişmelerden rahatsız olduğunu göstermektedir. Öte yandan

⁴¹ Henry Tillman, "The Polar Silk Road: China's New Frontier of International Cooperation", *China Quarterly of International Strategic Studies* 4, no. 3 (2018): 354.

⁴² "Yamal LNG in Russia: the Gas that Came in from the Cold", Total, Home, <https://www.total.com/en/energy-expertise/projects/oil-gas/lng/yamal-lng-coldenvironment-gas> (10.09.2019).

⁴³ Sergey Sukhankin, "What did Russia's Strategic Military Exercise Tsentr-2019 Reveal?", <https://icds.ee/what-did-russias-strategic-military-exercise-tsentr-2019reveal/> (10.09.2019).

⁴⁴ China Arctic Policy, "Full Text: China's Arctic Policy".

⁴⁵ China Arctic Policy, "Full Text: China's Arctic Policy".

⁴⁶ Department of Homeland Security Fiscal Year 2019 Appropriations Agreement, <https://www.appropriations.senate.gov/imo/media/doc/DHS%20Conference%20Press%20Summary1.pdf> (12.12.2020).

ABD Deniz Kuvvetleri Arktik Yol Haritası, bölgeyi “denizaltı ve hava operasyonları” için bir alan olarak belirlemiş durumdadır.⁴⁷

Kuzey Deniz Yolu boyunca uzanan Arktik deniz şeritleri (tarihsel olarak Batı'da Kuzeydoğu Geçidi olarak bilinmektedir) maliyetini ancak büyük bir gücün karşılayabileceği marjinal opsiyonlardır.⁴⁸ Ancak marjinal opsiyonlar olması Kuşak ve Yol Girişimi gibi küresel ölçekli girişimlerde kullanılmayacakları anlamına gelmemektedir. Özetle, Doğu Asya ülkeleri ekonomik açıdan mantıklı olduğu kadar, Arktik üzerindeki bilimsel araştırmalarla, Arktik denizcilik yollarının gelecekteki potansiyeli, gemi yapımı, altyapı ve doğal kaynak geliştirme ile yoğun bir şekilde ilgilenmektedirler.⁴⁹

Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, 2017 yılında Rus mevkidaşı Sergei Lavrov'a şunları söylemiştir:

“Çin, Rusya tarafından önerilen 'Buz İpek Yolu' girişimini memnuniyetle karşılar ve destekler ve Rus tarafı ve diğer taraflarla birlikte Arktik rotalarını ortaklaşa keşfetmeye hazırdır.”⁵⁰

Çin'in resmi düzeyde Rusya ile işbirliğini artırmayı Arktik politikasında kendisine hedef edindiği görülmektedir. Rusya'nın da bölgede yaptığı ve yapacağı yatırımlar açısından Çin'in finansmanına ihtiyacı vardır. Öte yandan çok kutuplu bir küresel yapıda ABD ile keskinleşen rekabet Çin ve Rusya'yı Arktik gibi meselelerde birlikte hareket etmeye zorlamaktadır. Arktik'de Kuşak ve Yol Girişimi bağlamında inşa edilecek bir “yol” hem Çin'e alternatif bir nakliye rotası sağlamış olacak hem de enerji ithalatı konusunda yine bir rota opsiyonu sunacaktır. Rusya ve diğer bölge ülkelerinin de söz konusu bu ticaret potansiyelinden yararlanacakları görülmektedir. Bunun hangi ölçülerde olacağı ve bölge ülkelerinin “yol'un” maliyetine katlanıp katlanmayacakları ise net değildir.

⁴⁷ US Navy, “Arctic Roadmap 2014-2030”, <https://www.hsdl.org/?view&did=756030> (12.12.2020).

⁴⁸ Rasmus G. Bertelsen and Vincent Gallucci, “The Return of China, Post-Cold War Russia, and the Arctic: Changes on Land and at Sea,” *Marine Policy* 72 (2016): 2, doi:10.1016/j.marpol.2016.04.034.

⁴⁹ Ken S. Coates and Carin Holroyd, “The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics”, Cham: Springer International Publishing, 2020, doi:10.1007/978-3-030-20557-7.330.

⁵⁰ “Wang Yi: Russia is an important strategic partner of the joint construction of the Belt and Road”, Embassy of the People's Republic of China in the Federal Republic of Nigeria, 2017, <https://www.fmprc.gov.cn/ce/ceng/eng/zgxw/t1466559.htm> (15.12.2020).

4. Sonuç

Çin, kuzey kutbu bölgesinde sürdürdüğü keşif stratejisinden ziyade jeopolitik endişeleri de bulunan ve bölge ülkeleri ile işbirliğine dayanan yeni bir strateji üretmeyi tasarlamaktadır. Bu kapsamda Çin'in Arktik'in yönetimi hususunda daha proaktif bir rol aldığı görülmektedir. Şi Cinqing'in göreve gelmesinin ardından söz konusu yaklaşım yayınlanan *Beyaz Kitap* ile beraber resmileşmiştir. Çin, bölgede jeo-ekonomik bir genişlemeye gitmekte ve bölgedeki güçlü ülkelerle organize bir şekilde kalıcı koridorlar inşa etmeye çabalamaktadır. Kuşak ve Yol Girişimi bağlamında bir "Kutup İpek Yolu"nun duyurulması Çin'in Arktik bölgesine aynı zamanda ticari bir potansiyel atfettiğini göstermektedir. Diğer yandan bölgedeki enerji kaynaklarına ulaşım açısından da bu "yol" hayati bir önem taşımaktadır. Bölgede yıllardır devam eden iklim değişikliği kuzey kutbunda sıcaklıkların yükselmesine ve bu sorunun bölgeselden küresel evrilmesine neden olmuştur. Geçtiğimiz dönemde Arktik'de görülen yağış miktarı % 8 oranında artış gösterirken, buz tabakası ise son otuz yıllık dönemde % 10 düzeyinde azalmıştır. Uydu verileri, Arktik'de bulunan buzulların bölgede geçen onar yıllık sürelerde ortalama % 2,7 oranında azaldığını ortaya koymaktadır.⁵¹ Bu açıdan bölge dışı ülkeleri de etkileyen bir dinamiği barındırmaktadır. Çin'in de bölge ile ilgili iddialarını bu zeminde dillendirdiği görülmektedir.

Jeopolitik çerçeveden bakıldığında Çin'in kuzey bölgesini güvence altına alması, ABD tarafından "çevrelendiği" şu dönemde stratejik açıdan önemli görülmektedir. Çin'in Mackinder, Mahan ve Spykman'ın öne sürdüğü jeopolitik yaklaşımları tek bir potada erittiği ve kademeli bir jeopolitik strateji uyguladığı değerlendirilmektedir. Bölgede Rusya ile devam eden stratejik ortaklığın kapsamlı bir ölçüğe doğru genişlemesi dikkat çekmektedir. İki ülke arasında Arktik'de yapılan işbirliği ve küresel ölçekte iki ülkenin askeri koordinasyonu öne çıkan diğer hususlardır. Çin'in sistem içerisinde yaşadığı yükseliş ve yerleşik bir hegemon olarak ABD'nin buna yanıtı tüm alanlarda başlayan keskin bir rekabet ile beraber küresel hegemonyayı elde etmeye dönük bir yönelim içerisine girmiştir. Söz konusu bu rekabetin etkileri hem Kuşak ve Yol Girişimi hem de Arktik ile ilgili politikanın belirlenmesinde etkili olmaktadır. Çin'in Arktik bölgesi için ortaya koyduğu kalkınma vizyonu "Kutup İpek Yolu"nun önerilmesidir. Daha önce

⁵¹Larisa Zelenina, "Svetlana Fedkyshova, Forecasting and Consequences of Climate Change in the Arctic Region", *Arctic and North* 5, (2012): 2.

Çinli uzmanlar arasında farklı platformlarda değerlendirilen bu husus ilk defa 2018 yılında yayınlanan *Beyaz Kitap* ile resmi hale getirilmiştir.

Öncelikle 2018 yılında yayınlanan *Beyaz Kitap*, Çin'in bölge ile ilgili yeni yaklaşımının altını çizmiştir. Bir bakıma Çin dış politikası açısından Arktik politikalarına yönelik bir kılavuz haline gelmiştir. Burada kilit unsur Arktik'den geçecek "yol" inşasının resmen açıklanmış olmasıdır. Söz konusu yolun hem bölge ülkeleri hem de Çin açısından sağlayacağı ekonomik birikim Çin'in bölgeye "materyal kapasite" açısından nüfuz etmesini sağlayacaktır. Çin'in Arktik ile ilgili küreselci ve çevreci yaklaşımı konuyu ekolojik bir çerçevede tüm dünya ülkelerinin bir sorunu olarak meşrulaştırarak bölgede bulunan devletlerin sahip oldukları ayrıcalıkları azaltmaktadır.

Çin'in inşa ettiği bu küresel anlatı Arktik bölgesinin mevcut bölgesel yapısını bir yandan aşındırmakta ve sorunların küresel olduğu dolayısıyla yönetişimin de küresel olması gerektiği gibi bir sonuca doğru götürmektedir. Bölgede yönetim konusunda daha fazla söz sahibi olmak için Çin'in bu materyal kapasite üzerinden kurumsal söylemini tahkim etmesi beklenebilir. Çin bölge ile ilgili yerel ve uluslararası hukuk mevzuatına bağlılık göstermekle beraber Arktik dışındaki ülkelerin haklarını savunma hususunda daha yoğun bir çaba gösterecektir. Hukuki açıdan da BM Deniz Hukuku Konvansiyonu (UNCLOS) ve Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) gibi norm üreten yapıların yeni gelişen durumlara karşı yani bölgenin ticarete açılması hususundaki problemleri çözecek bir adaptasyon geliştirmesi beklenebilir. *Arktik'e yakın devlet* tanımlaması ile söz konusu bölge ile ilgili imajını meşru bir zemine çekmeye çalışan Çin, bölgede ticaret potansiyelini canlandırdığı ve alternatif olarak burayı bir "yol" haline getirdiği zaman küresel ticaret artık eskisi gibi olmayacaktır.

Sonuç olarak Çin'in Arktik politikasının hangi ölçüde ve yoğunlukta Kuşak ve Yol Girişimi ile ilişkili olduğunu ortaya koymak ve geleceğe dönük kestirimlerde bulunmak sorunsalından yola çıkan çalışma, bu araştırma sorusuna Çin'in Kuşak Ve Yol Girişimi'nin etkisi ile Arktik'e olan ilgisinin arttığı ve Arktik'in alternatif bir koridor olarak jeopolitik ve ticari potansiyelinin farkına vardığı şeklinde yanıt vermiştir. Çin bölgeye olan ilgisini uluslararası hukuk zemininde meşru bir hale getirmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte Rusya ile gelişen işbirliğinin farklı cephelerden ortaklığa doğru ilerlemesi ABD ile keskinleşen küresel rekabette Arktik'in yeni bir problem alanı olarak öne çıkmasına neden olabilir.

Kaynaklar

- “Statement Of Admiral John M. Richardson Chief Of Naval Operations Before The Senate Armed Services Committee On Fiscal Year 2020 Navy Budget 9 April 2019”. https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/Richardson_04-09-19.pdf (15.12.2020).
- “Wang Yi: Russia is an important strategic partner of the joint construction of the Belt and Road”. Embassy of the People’s Republic of China in the Federal Republic of Nigeria, 2017. <https://www.fmprc.gov.cn/ce/ceng/eng/zgxw/t1466559.htm> (15.12.2020).
- “Yamal LNG in Russia: the Gas that Came in from the Cold”. Total, Home, <https://www.total.com/en/energy-expertise/projects/oil-gas/lng/yamal-lng-coldenvironment-gas> (10.09.2019).
- AA. “China Will Never Cower Before Any Threat: Xi.” <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/china-will-never-cower-before-any-threat-xi/2016150> (10.12.2020).
- Beck, Andrea. “China’s Strategy in the Arctic: A Case of Lawfare?” *The Polar Journal* 4, no. 2 (2014): 306–18. doi:10.1080/2154896X.2014.954886.
- Bertelsen, G. Rasmus and Gallucci Vincent. “The Return of China, Post-Cold War Russia, and the Arctic: Changes on Land and at Sea”. *Marine Policy* 72 (2016): 241. doi:10.1016/j.marpol.2016.04.034.
- Chatzky, Andrew ve James McBride. “China’s Massive Belt and Road Initiative”. CFR. <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-massive-belt-and-road-initiative> (14.12.2020).
- China Arctic Policy. “Full Text: China’s Arctic Policy”, 2018. http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm.
- Coates S. Ken and Holroyd Carin. “The Palgrave Handbook of Arctic Policy and Politics”. Cham: Springer International Publishing, 2020. doi:10.1007/978-3-030-20557-7, 330.
- Cohen, Saul Bernard. *Geopolitics The Geography of International Relations*. Rowman & Littlefield, 2015.
- Dams, Ties, Louise Schalk ve Adaja Stoetman. “Presence Before Power China’s Arctic Strategy in Iceland and Greenland”, 2020. <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2020-06/presence-before-power.pdf>.
- Department of Homeland Security Fiscal Year 2019 Appropriations Agreement. <https://www.appropriations.senate.gov/imo/media/doc/DHS%20Conference%20Press%20Summary1.pdf> (12.12.2020).
- Hong, Nong. “China’s Interests in the Arctic: Opportunities and Challenges”, Institute for China-American Studies, 2018. <https://chinaus-icas.org/wp-content/uploads/2018/03/2018.03.06-China-Arctic-Report.pdf> (14.12.2020).
- İşcan, İsmail Hakkı. “Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler ve Çağdaş Yansımaları”, *Uluslararası İlişkiler* 1, sy. 2 (2004): 47-79.
- Jiang, Ye. “China’s Role in Arctic Affairs in the Context of Global Governance”. *Strategic Analysis*, 38, sy. 6 (2014): 913-916.
- Kobzeva, Maria. “China’s Arctic Policy: Present and Future.” *The Polar Journal* 9, no. 1 (2019): 94–112. doi:10.1080/2154896X.2019.1618558.
- Korkmaz, Hüseyin. “Kuşak ve Yol girişiminin geleceği: Çin karakterli bir küreselleşme mi?”. 21.12.2020. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/kusak-ve-yol-girisiminin-gelecegi-cin-karakterli-bir-kuresellesme-mi/2083696> (25.12.2020).

- Kynge, James and Jonathan Wheatley. "China Pulls Back from the World: Rethinking Xi's 'Project of the Century'". *Financial Times*. 2020. <https://www.ft.com/content/d9bd8059-d05c-4e6f-968b-1672241ec1f6> (12.12.2020).
- Magnuson, Stew. "JUST IN: U.S. Commander Alarmed as China Makes Inroads in Americas," 12.02.2020. <https://www.nationaldefensemagazine.org/articles/2020/12/2/commander-alarmed-as-china-makes-inroads-in-americas> (12.12.2020).
- OSD, "2020 China Military Power Report." <https://media.defense.gov/2020/Sep/01/2002488689/-1/-1/1/2020-DOD-CHINA-MILITARY-POWER-REPORT-FINAL.PDF> (14.12.2020).
- Refinitiv. "BRI Connect: An Initiative In Numbers," 6. https://www.refinitiv.com/content/dam/marketing/en_us/documents/reports/belt-and-road-initiative-in-numbers-issue-2.pdf (15.12.2020).
- Rej, Abhijnan. "Is China's Belt and Road Initiative Strategic? Perhaps Not," 2020. <https://thediplomat.com/2020/08/is-chinas-belt-and-road-initiative-strategic-perhaps-not/> (12.12.2020).
- Russell, R. Daniel ve Berger H. Blake, "Weaponizing the Belt and Road Initiative", 6. https://asiasociety.org/sites/default/files/2020-09/Weaponizing%20the%20Belt%20and%20Road%20Initiative_0.pdf (10.12.2020).
- Shen, Simon. "How China's 'Belt and Road' Compares to the Marshall Plan," 2020. <https://thediplomat.com/2016/02/how-chinas-belt-and-road-compares-to-the-marshall-plan/>. (12.12.2020).
- Sukhankin, Sergey. "What did Russia's Strategic Military Exercise Tsentr-2019 Reveal?". <https://icds.ee/what-did-russias-strategic-military-exercise-tsentr-2019reveal/> (10.09.2019).
- The Economist. "They May be Some Time." *The Economist*, 16.11.2013. <http://www.economist.com/news/china/21589908-putting-down-roots-antarctica-they-may-besome-time> (14.12.2020).
- The Spitsbergen Treaty. <https://www.spitsbergen-svalbard.com/spitsbergen-information/history/the-spitsbergentreaty.html>.
- Tillman, Henry, Jian Yang and Egill T. Nielsson. "The Polar Silk Road: China's New Frontier of International Cooperation." *China Quarterly of International Strategic Studies* 04, no. 03 (2018): 345–62. doi:10.1142/S2377740018500215.
- US Navy. "Arctic Roadmap 2014-2030". <https://www.hsdl.org/?view&did=756030> (12.12.2020).
- Wang, Yanan. "China will 'never seek hegemony,' Xi says in reform speech". AP. 18.12.2018. <https://apnews.com/article/4c9476378e184f238845337ba442715c> (23.10.2020).
- Yao, Kevin. "What we know about China's 'dual circulation' economic strategy" Reuters, 2020. <https://www.reuters.com/article/china-economy-transformation-explainer-idUSKBN2600B5> (12.12.2020).
- Zelenina, Larisa. "Svetlana Fedkyshova, Forecasting and Consequences of Climate Change in the Arctic Region". *Arctic and North* 5, (2012).

Evaluation of the Systemic Balance in the Arctic within the Context of Neorealism and Regional Security Complex

Göktürk TÜYSÜZOĞLU*

Abstract

The Arctic is a region that is emphasized within the framework of combating climate change. Although there are steps of cooperation in this regard, the mentioned steps fall behind the discussions on the economic and commercial potential. Structures such as the Arctic Council want to shape a social and environmental cooperation process in the region. However, the ongoing network of conflictual relations between the US and Russia directly affects the discussions, efforts, and actors regarding the Arctic. Although it can be seen that a balance of power has been formed on a neorealist basis, the integration of new actors such as China into the Arctic can eliminate the balance. In this framework, the military, political, and economic security sectors described by Buzan may turn into the most important elements that shape the network of relations in the Arctic in the medium term. Leaving the social and environmental security sectors, which should be the main securitization elements, to the background will create a negative outlook for the region.

Keywords: Global Warming, Northern Sea Route, Energy, Continental Shelf

Neorealizm ve Bölgesel Güvenlik Kompleksi Ekseninde Arktik'teki Sistemsel Dengenin Değerlendirilmesi

Özet

Arktik, iklim değişikliği ile mücadele çerçevesinde üzerinde önemle durulan bir bölgedir. Bu hususta işbirliği adımları görülüyor olsa da bahsedilen adımlar bölgenin ekonomik ve ticari potansiyeli özelinde yürütülen tartışmaların gerisinde kalmaktadır. Arktik Konseyi gibi yapılar bölgede toplum ve çevre temelinde bir işbirliği sürecini şekillendirmek istemektedir. Ne var ki, ABD ve Rusya arasında süregelen çatışmacı ilişkiler ağı Arktik bölgesiyle ilgili tartışmaları, çabaları ve aktörleri de doğrudan etkilemektedir. Bölgede neorealist temelde bir güç dengesinin oluştuğu görülebiliyor olsa da Çin gibi yeni aktörlerin Arktik'e entegre olması dengeyi ortadan kaldırabilir. Bu çerçevede, Buzan'ın betimlediği askeri, siyasal ve ekonomik güvenlik sektörleri, orta vadede Arktik'teki ilişkiler ağını şekillendiren en önemli unsurlara dönüşebilir. Esas güvenlikleştirme unsurları olması gereken toplumsal ve çevresel güvenlik sektörlerinin geri plana itilmesi ise bölge adına olumsuz bir görünüm yaratacaktır.

Anahtar Kavramlar: Küresel Isınma, Kuzey Deniz Yolu, Enerji, Kıta Sahaneliği

* Assoc. Prof. Dr., Giresun University, Department of International Relations, E-mail: gktrkt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9170-1854

Date of Arrival: 19.12.2020 - **Date of Acceptance:** 16.04.2021

1. Introduction

The status of the Arctic Region, which was evaluated over the nuclear struggle during the Cold War period, has recently been subject to different interpretations. In addition to states that have a coast on the Arctic Ocean, the desire of different actors who are closely interested in the economic potential of the region has led to the discussion of cooperation and conflict. Climate change has brought discussions about the sharing of the maritime zone and the implementation of the United Nations Law of the Sea (UNCLOS). The need to prevent climate change has become the main purpose of many actors, especially members of the Arctic Council. It is also very important that economically profitable trade routes emerge with the thawing of the ice and are expected to remain constantly open in the future.

In this context, the systemic balance formed in the Arctic during the Cold War period shows signs of transformation. Attempts to reduce the possibility of conflict through institutional initiatives show a serious success where it combines ecological and meteorological concerns. However, the tension in the relations of global and regional actors and the economic potential of the region may bring a systemic imbalance in the Arctic. The emergence of a multi-polar structure and the formation of an unbalanced regional structure open the door to instability and tension.

Within the scope of the study, to evaluate the struggle in the Arctic systematically, the theses of regional actors and their approaches to each other will be subjected to a neorealist interpretation. Thus, a connection will be established between the national capacity and the balance formed and it will be evaluated how the increase in the number of actors interested in the Arctic might affect the regional balance.

2. Neorealism, Defensive Realism, and Offensive Realism

Neorealism, introduced by Kenneth Waltz, aims to transform the logic of realism on a more scientific basis. Just as in classical realism, neorealism emphasizes the primary role of the state. Waltz, by examining international relations systematically, aimed to explain the reason behind the similar behavior of states in certain situations. Waltz put forward three units of

analysis - individual, state, and systemic dimensions.¹ International relations are dominated by an anarchic order, not complete chaos and instability. According to Waltz, the concept called the international structure/system is an area beyond states and within which they act. Anarchy dominates the international system/structure and there is no institutional authority to prevent or restrict states' actions or policies in this regard.

According to Waltz, the absence of an authority to prevent the use of force in the international system causes states to attach importance to self-help to ensure their security.² While the issues defined by the word 'capacity' are primarily military power, economic, technological, demographic, and political factors should also be handled within this framework. Waltz defines the concept of anarchy as not total chaos, but the absence of a higher hierarchy that guides the system. In the internal political sense, states have the ability to control and direct their institutions and citizens by-laws; the absence of such a hierarchical actor in the international system brings forth elements of competition and conflict. Waltz says by keeping the internal political structures of states out of the level of analysis (black box), in the international system where there is no hierarchy, each state will exhibit similar behavior.³ These similar behaviors are expressed by increasing the national capacity to express power elements and placing power in a concrete context by moving away from its abstract meaning.⁴ There is no clear difference between realism and neorealism when the emphasis on the concept of the state is viewed in the axis of survival and self-help.

According to Waltz, the most important thing that makes a difference in the international system is the capacity of states. Capacity differences cause states to pursue relative superiority in their struggles with each other, as well as directly structuring inter-state relations such as cooperation and alliance. Processes such as cooperation and alliance, which

¹ Kenneth N. Waltz, "The Origins of War in Neorealist Theory", *Journal of Interdisciplinary History* 18, no. 4 (1988): 615-628.

² Ryan D. Griffiths, "The Waltzian Ordering Principle and International Change: A Two-Dimensional Model", *European Journal of International Relations* 24, no. 1 (2017): 130-152.

³ Kenneth N. Waltz, "Structural Realism After the Cold War", *International Security* 25, no. 1 (2000): 5-41.

⁴ Kenneth N. Waltz, "The Emerging Structure of International Politics", *International Security* 18, no. 2 (1993): 44-79.

are directly dependent on the capacity factors, do not have a permanent structure.⁵ That is, alliances have a dynamic background like capacity elements and are temporary. Waltz expresses this situation within the framework of the "balance of power".⁶ States can balance the actor that has reached great power by cooperating or forming an alliance in order to prevent one from reaching a power that can control the system as a result of a dramatic increase in capacity. As a result of this balancing, the "relative" superiority of the mentioned state disappears and certain transparency, order and predictability prevail. In addition, according to Waltz, the balance of power will maintain a certain continuity despite the change in national capacity elements. That is, the powerful actor and the elements that "balance" against it may change, but the balancing, which is the dominant principle of the system, will not. Neorealism states that there may be cooperation between states, but as seen in the context of the balance of power, this cooperation can be variable and limited.

Waltz's search for a balance of power basically describes a "bipolar" world, as it was during the Cold War. As a matter of fact, Waltz says that "bipolarity" is the most important structure that will allow wars to decrease and a certain order to come to the system. The issue that evokes competition and causes serious instability in the international system is multipolarity. Unipolarity is Waltz's preference after bipolarity.⁷ Because, in such a situation, the power and values of a single actor controlling the whole world will direct the system and a structure integrated into hegemony will be formed.

Defensive realism is also a concept within neorealism. It is also closely related to the balance of power approach that Waltz emphasizes.⁸ This concept, which is explained with the term "security dilemma" introduced by John Herz,⁹ is also explained by Robert Jervis's conceptualization of defense-attack balance. According to Jervis, the capacity increases that states will make in order to increase their security, and especially armament, may make them

⁵ Waltz, "The Emerging...", 50-70.

⁶ Ibid., 71-76.

⁷ Kenneth N. Waltz, "The Stability of a Bipolar World", *Daedalus* 93, no. 3 (1964): 881-909.

⁸ Jeffrey W. Taliaferro, "Security Seeking Under Anarchy", *International Security* 25, no. 3 (2000): 128-161.

⁹ John H. Herz, "Idealist Internationalism and the Security Dilemma", *World Politics* 2, no. 2 (1950): 157-180.

more vulnerable than before.¹⁰ Other actors become more vulnerable to this state, which increases its capacity or takes up arms in order to ensure its security, will naturally have a power superiority relative to others. In such a case, other states also accelerate their armament capacity, increase investments, and thus, although more weapons are obtained, a relative advantage in security would not. There may even be a security gap due to the fact that many more weapons have been produced. In order to prevent this situation, which points to the security dilemma, states are armed in a way that does not impair their defenses and rely on a certain amount of military power. This is because every step forward in armament should not increase the security deficit and must be treated with caution. This approach, highlighted by Waltz and Jervis, leads states to avoid attacks and claims that, security can be protected at the maximum level in the systemic sense.

Offensive realism, on the other hand, is a concept highlighted by John J. Mearsheimer and it is the opposite of the defensive realist approach of Waltz and Walt which underlines the importance of the balance of power.¹¹ According to Mearsheimer, a state will feel secure if it reaches a level that all states in the system cannot oppose even if they come together. For this reason, states will try to establish hegemony by maximizing power. Mearsheimer underlines that states can never be sure of each other's intentions. That it is people who rule states, and therefore they can change intentions and goals at any time. According to him, states whose sole purpose is to survive should act in a strategic framework to maximize power and thus make other states unable to attack them. While explaining this situation, Mearsheimer states that although the goal of world domination is not possible, the expectation of regional leadership/hegemony is quite realistic. In order for aggressive realism, which is understood through the search for regional hegemony, to be successful, it is necessary to reach an economic capacity that will support military power. In addition, states should aim to be the most important military power in their regions, and especially ground forces should have significant visibility. One of the most important elements of military superiority should be nuclear power and

¹⁰ Tang Shiping, "Offence-Defence Theory: Towards a Definitive Understanding", *The Chinese Journal of International Politics* 3, (2010): 213-260.

¹¹ John J. Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, (New York: W.W. Norton Publishing, 2001).

deterrence.¹² Offensive realism provides a certain opening for the discussion of the concept of hegemony with the importance it attaches to the military dimension of power.

3. The Approach of Regional Security Complex

Buzan divided security into sectors in order to describe the diversified content of the Copenhagen School. The security consists of political, economic, social, and environmental factors in addition to the military sector. This description reveals that there are five separate sectors of security and challenges the military sector's hegemony in security studies. According to Buzan, Waever and De Wilde, although it is divided into five separate sectors, each sector has a relation with the others. The military sector is concerned with the relations regarding the use of force, while the political sector is concerned with authority and governance. The economic sector covers topics such as production, trade and finance. Finally, the social sector addresses issues such as identity and culture. The environmental sector, on the other hand, deals with human and environmental relationships, biological and ecological factors.¹³

One of the important concepts that the Copenhagen School adds to the field of security is the regional security complex. This concept, which deals with the regional dynamics of security, mentions that an autonomous security area is formed between actors in a certain geographical area. While adding a regional dimension to security, one of the names that made it geographically meaningful was Huysmans.¹⁴ Buzan states that security is an issue that is understood in a global context and that all states are interdependent. However, as the concepts of threat and insecurity are generally related to geographic proximity, the dependency of states close to each other in the field of security cannot be evaluated in the same way. Geographical distinctions where security dependence is concentrated can create a regional security community within itself. According to this approach, the world can be divided into security zones that have common problems and are composed of homogeneous areas, albeit in a relative

¹² Brandon Valeriano, "The Tragedy of Offensive Realism: Testing Aggressive Power Politics Models", *International Interactions* 35, no. 2 (2009): 179-206.

¹³ Bill McSweeney, "Identity and Security: Buzan and the Copenhagen School", *Review of International Studies* 22, no. 1 (1996): 81-93.

¹⁴ Jef Huysmans, "The European Union and the Securitization of Migration", *Journal of Common Market Studies* 38, no. 5 (2000): 751-777.

sense in terms of internal dynamics.¹⁵ New conflict areas may arise on the basis of these regions' interrelationships. Buzan sees the security of every actor in a region as closely related to the security of other actors. Accordingly, strategies such as the balance of power and alliance can be explained on a regional basis. The fact that the actors in one specific region have a common threat perception is of critical importance for the formation of the regional security complex. Because the common threat perception will make sense of the interdependence of states to each other. Friendships and hostilities with a historical context and factors such as similarities of need and common enemy play a vital role in the formation of the regional security complex. While the regional security complexes will minimize the risk of conflict and war within themselves, they will have a very important share in terms of the formation of international regimes.¹⁶

Two types of approaches can be seen in the formation of the regional security complex. The first of these is the structures called high-security complexes that can be formed by the combination of a superpower and more than one other state. Although NATO is the most important example that can be given in this sense, it also shows how broadly the boundaries of regional security can be interpreted geographically. The second approach refers to structures formed by the congregation of smaller states that do not rely on a superpower, called the low-security complex. Buzan thinks that it would be much more beneficial for small states to act in a holistic structure and together rather than acting on their own. However, it should be noted that the low-security complex understanding is still in its development stage.¹⁷

4. Regional Developments in the Arctic: Energy Potential, Trade Routes, Legal Agreements and Theses of the Parties

There is no clear definition of where the borders of the Arctic Region are and which countries or peoples it contains. Nevertheless, it can be stated that the area between the 66th

¹⁵ Barry Buzan, "Regional Security Complex Theory in the Post Cold War World", in *Theories of New Regionalism: International Political Economy Series*, ed. Söderbaum F. and Shaw T.M (London: Palgrave Macmillan, 2003), 140-159.

¹⁶ Ruth Hanau Santini, "A New Regional Cold War in the Middle East and North Africa: Regional Security Complex Theory Revisited", *The International Spectator* 52, no. 4 (2017): 96-99.

¹⁷ Buzan, "Regional Security..", 140-159.

North latitude (66-33') and the North Pole, in general, is expressed as the Arctic Region.¹⁸ This region, which is expressed as the northernmost of the world, is an area that is climatically north of the polar tree glaze and is generally covered with a permafrost layer where the average daily temperatures in summer do not exceed 10 degrees.¹⁹ Although there are debates that the exploration activities in this region can be dated back to antiquity, it is generally accepted that the discovery of the Arctic began with the expeditions of Viking sailors from the 9th century onwards. The geographical proximity and especially the fish reserves are seen as the most important factors that directed the Vikings here. Although the inter-state struggle started in the area in the 16th century (especially British and Dutch sailors), we see that this region began to be the subject of international politics, especially from the 19th century, depending on the technological development. Russia started to use its geographical advantage as an effective power beginning in the 19th century.²⁰ As of today, when it comes to the political borders of the Arctic Region, 8 countries that are full members of the Arctic Council, come to mind. The political scope, which used to consist of only 5 countries with a coast to the Arctic Ocean (Russia, Norway, US, Canada, Denmark), has been expanded with the participation of Sweden, Iceland, and Finland, which are members of the Arctic Council. Although Denmark is not a country directly on the Arctic Ocean, it is included in the A5 countries because of its territories; Greenland and the Faroe Islands. In addition to the increasing economic and commercial potential, the need for scientific studies on combating climate change increased the interest of the Arctic Council, as well as the fact that different actors such as China, Japan, South Korea, and the EU see themselves as related to the Arctic.

The Arctic, which has been the subject of the strategic nuclear balance between the US and the USSR during the Cold War, has been the most important route that can be used in case both countries attack each other with nuclear weapons. The nuclear weapons and depots of the

¹⁸ Ekaterina Klimenko, "The Geopolitics of Changing Arctic", *SIPRI Background Paper*, (2019): 2.

¹⁹ "Arctic Circle Sees Highest Ever Recorded Temperatures", *BBC News*, June 22, 2020, <https://www.bbc.com/news/science-environment-53140069>, (13.12.2020).

²⁰ Christian Keller, "Furs, Fish and Ivory: Medieval Norsemen at the Arctic Fringe", *Journal of the North Atlantic* 3, no. 1 (2010): 1-23.

USSR are largely deployed in the Arctic Region.²¹ After the dissolution of the USSR, the Arctic, which had not been the subject of the systemic struggle for some time, has come to the fore due to the energy resources (oil and natural gas) and the economic potential created by minerals that became accessible after the permafrost layer was weakened by the effects of climate change. In addition, the transportation potential and fishing opportunities that emerge with the melting of the ice make the Arctic one of the most important agenda items in international politics.

4.1. Energy Potential and Projects

According to the report published by the US Geological Research Center in 2008, the Arctic Region contains 30% of the world's undiscovered natural gas and 13% of crude oil. In addition, 24% of global energy reserves are located in this region, while 84% of the mentioned energy resources are located offshore.²² The economic magnitude revealed by these figures has been a factor that pushed both Arctic countries and global energy companies to pay close attention to the region. Regarded as the most important actor of the region and the source of its economic power, Russia extracts 95% of the natural gas and 70% of the oil produced in the country from the Arctic Region.²³ Russian geologists have discovered about 200 new oil and gas fields in the region. Also, 22 separate reserves have been discovered on the continental shelves of the Barents and Kara Seas, which are included in Russia's Arctic Region. Russia plans to extract the oil and natural gas discovered in these fields because of the increase in energy prices due to the high production costs. Likewise, 99% of the diamond reserves in Russia, 98% of platinum, more than 80% of nickel and cobalt and 40% of gold are also extracted from this region.²⁴ The Arctic, which is not sufficiently developed due to lack of capital, can only provide 11% of Russia's industrial production, while the region's share in country exports reaches 22%. Russia is making plans at the level of regional and federal

²¹ Erik D. Weiss, "Cold War Under the Ice", *Journal of Cold War Studies* 3, no. 3 (2001): 31-58.

²² "Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle", *USGS Fact Sheet*, (2008).

²³ Vladimir Plotnikov, Maria Kutepova and Olga Sushko, "The Economy of the Russian Arctic: State and Specifics of Development", *Advances in Economics, Business and Management Research* 39, (2018): 706-710.

²⁴ *Ibid.*, 708.

governments in order to provide infrastructure investments required for production and to receive direct foreign capital investments. However, especially after the Ukraine Crisis in 2014, the economic, technological, and financial sanctions imposed by the US and the EU have delayed and even postponed Moscow's steps in this direction.²⁵

Russia has chosen to meet the necessary capital investments from different actors in order to transform the infrastructure of the region and switch its energy reserves to production. In this sense, China has become Moscow's closest partner.²⁶ China has been the world's largest consumer of energy since 2011. Being the world's largest oil importer as of today, Beijing is also the third-largest natural gas importer.²⁷ Chinese oil companies make energy investments in more than 40 countries around the world. Considering the diversity of supply as a security issue in terms of energy strategy, Beijing clearly reveals the importance it attaches to supply diversification with its investments in Africa, Latin America, Central Asia, and Russia, although it meets half of its oil needs from the Middle East. In this sense, the Arctic has become one of the regions where China has invested the most recently. One of the most important factors influencing China's official evaluation of itself as a "near-Arctic state" is the idea of making use of the region's energy reserves.²⁸

Other issues are the transportation corridors that appear on the Arctic with the melting of ice, and scientific research to be carried out within the framework of combating climate change with the Polar Silk Road initiative (to be integrated into the Belt and Road Project) that is intended to be created here.²⁹

China is making serious energy investments in Russia's Arctic Region. These investments increased significantly after the agreement signed between the two countries in

²⁵ Valery Konyshov, Alexander Sergunin and Sergei Subbotin, "Russia's Arctic Strategies in the Context of the Ukrainian Crisis", *The Polar Journal* 7, no. 1 (2017): 108-109.

²⁶ Tom Roseth, "Russia's Energy Relations with China: Passing the Strategic Threshold?", *Eurasian Geography and Economics* 58, no. 1 (2017): 23-55.

²⁷ "China is Now the World's Largest Net Importer of Petroleum and Other Liquid Fuels", *EIA*, March 24, 2014, <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=15531>, (13.12.2020).

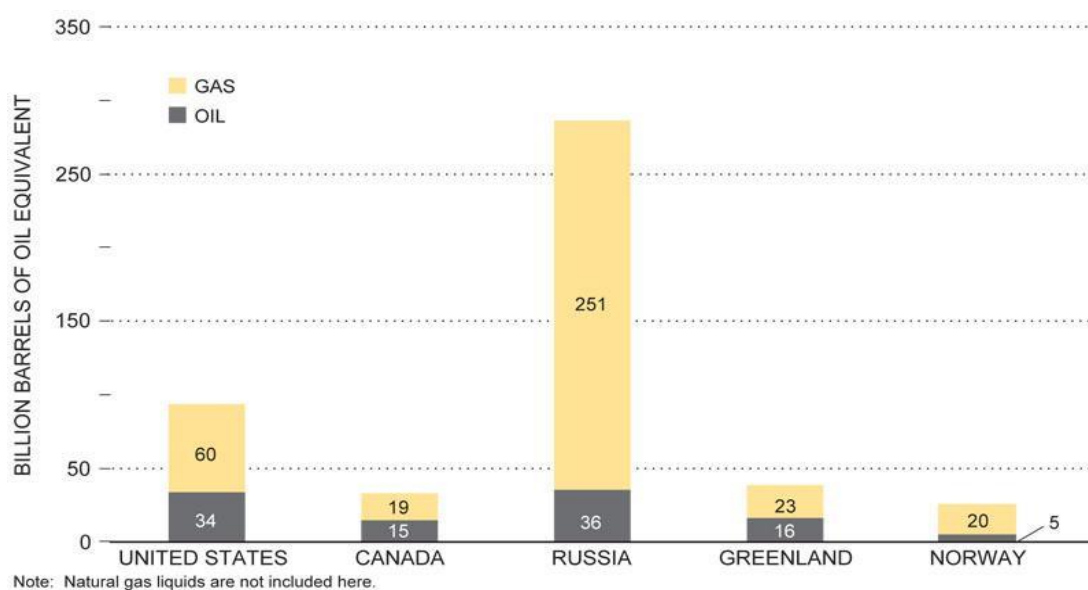
²⁸ Martin Kossa, "China's Arctic Engagement: Domestic Actors and Foreign Policy", *Global Change, Peace&Security* 32, no. 1 (2020): 19-38.

²⁹ Heljar Havnes, "The Polar Silk Road and China's Role in Arctic Governance", *Journal of Infrastructure, Policy and Development* 4, no. 1 (2020): 121-138.

2013 worth a total value of 270 billion dollars.³⁰ The rate of these investments has also increased as Russia became more financially dependent on Beijing after the Ukraine Crisis. State companies CNOOC and CNPC draw attention as leading actors. In this sense, it is important that CNOOC's COSL company started drilling activities in the Sea of Okhotsk in line with the agreement made with Rosneft and Statoil in 2015.³¹ The same company has contracted with Rosneft to conduct seismic operations on the Russian part of the Barents Sea. CNPC, on the other hand, obtained the right to drill on the continental shelves of the Barents and Pechora seas in accordance with the agreement it made with Rosneft in May 2013. However, although Rosneft has started to work in the region, CNPC has not yet invested in the project. This situation is closely related to the low level of energy prices and the dispute over the sharing of the sea in the Arctic.

Figure 1. Global Arctic Conventional Oil and Gas Resource Potential by Country³²

³⁰ "Russia, China Sign \$270bn Oil Deal", *The BRICS Post*, June 21, 2013, <https://www.thebricspost.com/russia-china-sign-270bn-oil-deal/> (13.12.2020).

³¹ Christopher Weidacher Hsiung, "China and Arctic Energy: Drivers and Limitations", *The Polar Journal* 6, no. 2 (2016): 243-258.

³² Conventional oil and gas potentials of the Arctic 5 in the region. See for the table; <https://www.uschamber.com/above-the-fold/why-we-need-start-tapping-the-arctic-s-energy-now>

China's biggest energy investment in Russia's Arctic field is the venture known as the Yamal LNG Project, which costs about \$ 27 billion. This investment made in the Yamal Peninsula in Northwestern Siberia is an initiative that envisages the transfer of 16.5 million tons of LNG annually to Asia and Europe and will use the Northern Sea Route, which is expected to have an increasing use over time.³³ For the investment, which will be crowned with the construction of a port and international airport in Sabetta, CNPC has become a partner with a 20% share, and the Silk Road Fund of China has a share of 9.9% with a payment of 11 billion dollars.³⁴ It should be noted that this fund was created by China to help finance the One Belt One Road Project. In addition, the main contractor of the project, Russian NOVATEK (50.1% share) borrowed 12 billion dollars and 15 years of maturity from China's Export-Import Bank and China Development Bank. China's share in the Yamal LNG Project reached 29.9% and Chinese companies and banks played a huge role in the financing of the project. Another partner of the initiative is French TOTAL with a share of 20%. Chinese companies such as CNOOC and Baosteel undertook the construction of the LNG terminal and fulfilling other various infrastructure needs. About 80% of the equipment required for the facility was produced by China.³⁵ Although the project has already been implemented (three liquefaction facilities are currently in operation), it is not operating at full capacity due to some infrastructure investments have not been completed, energy prices are still low and supply is excessive. Yamal LNG is currently operating with an annual production capacity of 16.5 million tons. The first LNG shipment was carried out in December 2017. Nevertheless, this project is very important as it demonstrates the cooperation of China and Russia in the Arctic.

China cooperates closely with other countries in the region in the field of energy. The Chinese company COSL purchased the Norwegian drilling company Awilco Offshore for 2.5 billion dollars and thus gained sophisticated know-how in Arctic drilling.³⁶ Chinese companies

³³ Sylvie Cornot-Gandolphe, "China's Quest For Gas Supply Security", *IFRI Report*, (2019): 53-55.

³⁴ Fanqi Jia and Mia M.Bennett, "Chinese Infrastructure Diplomacy in Russia: The Geopolitics of Project Type, Location and Scale", *Eurasian Geography and Economics* 59, no. 3-4 (2018): 340-377.

³⁵ Anil Çağlar Erkan and Ayça Eminoğlu, "Grand Strateji Olarak Kuşak ve Yol İnisiyatifinde Arktik: Kutup İpekyolu'nun Çin-Rusya Enerji İşbirliğindeki Rolü", *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2019 Özel Sayısı (2019): 153.

³⁶ "CNOOC Unit to Buy AWILCO For \$2.5 Billion", *The Wall Street Journal*, July 8, 2008,

are also cooperating with the Norwegian STATOIL in researching Russia's energy reserves in the Barents and Okhotsk offshore fields. CNOOC has partnered with Iceland's Eykon Energy and Norwegian Petoro to conduct drilling work in Iceland's Dreki field in the Arctic. In this partnership, CNOOC has 60%, Eykon 15% and Petoro has a 25% share.³⁷ However, data was also received indicating that the energy reserve does not require a large-scale investment. Still, the fact that Icelandic and Norwegian companies are collaborating with China in the Arctic field shows how closely Beijing is related to the energy potential in the region. The states also try to take advantage of this situation. China also cooperates with Canada in the field of energy; the oil and gas investments made by CNOOC in the Yukon field of Canada. CNOOC also bought Canadian NEXEN Energy in 2013 for 15 billion dollars.³⁸ Although a stable and economically profitable level of production has not been achieved yet, this bond established with an ally of the US also proves how strategic Beijing's move was.

4.2. Trade Routes Crossing the Arctic

The melting of the permafrost layer around the Arctic has caused the emergence of new transportation corridors, as well as easier access to energy reserves. Although these corridors are not yet open throughout the year, they become available in spring and summer. Considering that industrial production has shifted to the East Asia/Pacific and that the region where this production will be transferred is mostly European and US markets, it is understood how important transportation corridors are. These corridors are also of strategic value in terms of energy supply. Geopolitical competition in important passages such as the Strait of Malacca, Hormuz/Basra, the Suez Canal and the Panama Canal threatens commercial operations. For this reason, many actors have seen the importance of using new transport corridors in terms of both reducing costs and shortening transportation time. In this regard, the region that has come to the fore recently has been the Arctic, because this region represents the shortest route, especially on the East Asia-Europe (Atlantic) line. This naturally shortens the time and reduces transportation

<https://www.wsj.com/articles/SB121541459538232147>, (14.12.2020).

³⁷ Hsiung, "China and...", 249.

³⁸ Ibid.

costs. East Asian actors such as China, Japan and South Korea are working to use the Arctic as a trade route. As we have mentioned before, China aims to integrate the One Belt, One Road initiative into the Polar Silk Road, including the Arctic. In this direction, cooperation with Russia is of great importance. A similar situation is valid for Japan. It is important that Tokyo has been intensively working recently to solve the Kuril Islands Issue with Russia³⁹ and that South Korea is working on ship technologies that will be effective in the Arctic.

When it comes to trade, Russia, Denmark (Greenland), Norway, Canada and the US appear as the Arctic Five. Because the trade corridors will pass through the inland waters, territorial waters, or exclusive economic zones of these countries. When we examine the most important maritime transportation corridors in the region, the first route we come across is the Northern Sea Route. This road, which follows the coasts of Russia to the Arctic Ocean, constitutes the route with the highest potential in the Arctic. The permafrost layer on this route has eroded rapidly. From East Asia to Europe, requires 21,000 km of travel over the Suez Canal, when this line is in continuous use, the distance will decrease to 12,800 km. This will mean both 10-15 days of travel saved and a serious reduction in costs.⁴⁰ The first cargo transportation on this route is the frozen fish cargo that MAERSK's ship named Venta received from Vladivostok (Russia's port in East Asia) in 2018, first to Germany and then to Saint Petersburg within 37 days.⁴¹

Another Arctic Corridor is known as the Northwest Passage, which is planned to save trade from East Asia to Western Europe from being dependent on the Panama Canal. If this passage between Canada and Alaska (US) is used, East Asia-Western Europe trade distances will decrease to 13,600 km.⁴² Of course, for this line to be used properly, the dispute between Canada and the US regarding the sharing/use of the sea area must be resolved. Because Canada

³⁹ Viatcheslav Gavrilov, "Challenges and Prospects of the Southern Kuril Islands' Status", *Mediterranean Journal of Social Sciences* 70, no. 1 (2020): 301-305.

⁴⁰ Alp Yüce Kavas, "Soğuk Savaş Sonrası Arktika Bölgesi Jeopolitiği ve Bölgesel İşbirliği Potansiyeli", *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2019 Özel Sayısı (2019): 29.

⁴¹ Mads Christensen, Marina Georgati and Jamal Jokar Arsanjani, "A Risk-Based Approach For Determining the Future Potential of Commercial Shipping in the Arctic", *Journal of Maritime Engineering and Technology*, (2019).

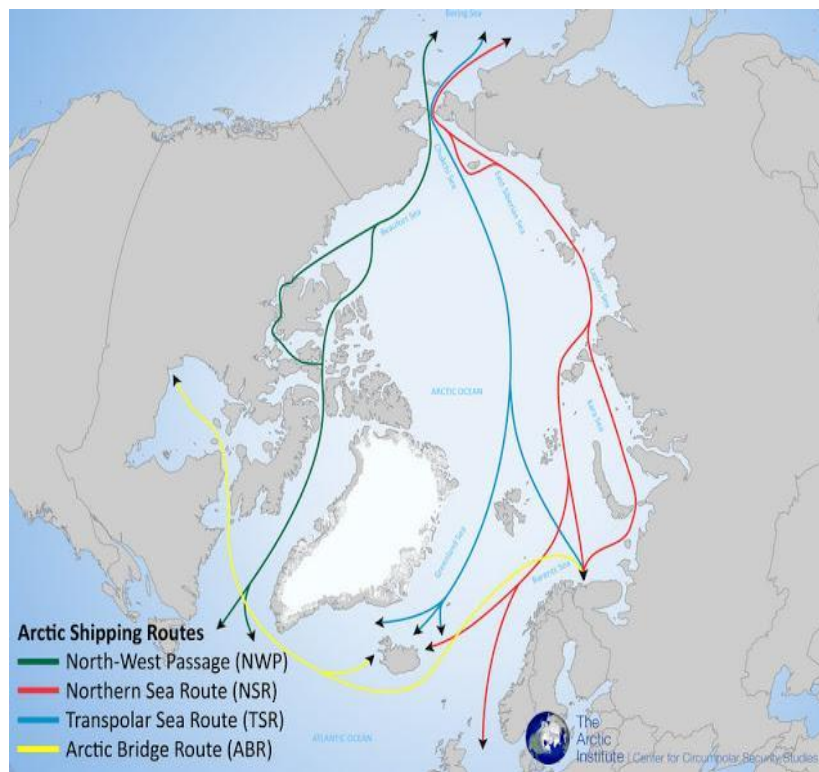
⁴² Kavas, "Soğuk Savaş...", 29.

states that this passage passes through its inland waters, the US does not recognize it.

The Transpolar Seaway is a corridor connecting the Bering Strait between Alaska and Russia to Russia's Murmansk Harbor in the Arctic. However, it does not seem possible for this line to start operating in the short term due to large-scale icing. The route called the Arctic Bridge, which will connect the ports of Murmansk of Russia, Norvik of Norway, and Churchill of Canada is expected to be activated only in the medium term due to ice conditions. This route will be used for the transportation of agricultural products, especially grain.⁴³

Figure 2. Arctic Shipping Routes⁴⁴

4.3. Disputes of Maritime Jurisdictions and International Law

The discovery of large-scale energy and mineral resources and the understanding that it will be a route that is expected to guide world trade in the future has increased the importance of the Arctic. In addition, the region is rich in fisheries. For this reason, issues such as maritime areas and especially the exclusive economic zone border, which cause disputes between the

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Sea Routes to Pass through the Arctic. See: www.northwestpassage2012.blogspot.com.

countries in the Arctic, are seriously discussed. Although there is a general acceptance in the context of the implementation of the 1982 UN Convention on the Law of the Sea, the problems experienced during restrictions due to geographical and historical reasons continue. Moreover, the United States, an Arctic country, has not even signed the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea.⁴⁵ Those who signed the agreement also want to interpret the agreement in line with their own interests, causing problems to continue.

Russia, which is the actor with the longest coast to the Arctic, emphasizes issues such as energy reserves and commercial routes in this region. Moscow, who wants to legitimize its claims regarding the region based on international law, wants to increase the continental shelf in the region up to 350 miles with reference to paragraph 5 of Article 76 of the United Nations Convention on the Law of the Sea in order to gain maximum benefit from the Arctic Ocean. Russia applied to the Continental Shelf Determination Commission of the UN in 2001 claiming that the continental shelf limitation of 200 miles was applied "under normal conditions", but that Russia's continental shelf in the Arctic extended much further.⁴⁶ In 2002, the same Commission asked Russia to provide evidence to show that the continental shelf extended far beyond 200 miles. Since this step taken by Russia will leave a large part of the Arctic to Moscow's control, other regional actors have condemned Moscow. Precisely during this period, in 2007, a Russian Navy submarine erected a titanium-plated Russian flag at the bottom of the Arctic Ocean, escalating the tension.⁴⁷ In 2012, Russia gave a clear message to other Arctic riparian countries by performing exercises in the region with 7000 soldiers and 20 warships.⁴⁸ The tension in Russia-West Relations after the Ukraine Crisis was reflected in the Arctic, with Moscow's increasing military presence in the region and the decision to build new airfields, radar stations and nuclear-powered icebreakers. Even the Vostok Exercise, which was held in 2018 around the Okhotsk and the Sea of Japan and the Bering Strait, with the participation of

⁴⁵ John A. Duff, "The United States and the Law of the Sea Convention: Sliding Back From Accession and Ratification", *Ocean and Coastal Law Journal* 11, no. 1 (2005-2006): 1-36.

⁴⁶ Kari Roberts, "Why Russia Will Play By the Rules in the Arctic", *Canadian Foreign Policy Journal* 21, no. 2 (2015): 113-118.

⁴⁷ Kavas, "Soğuk Savaş...", 30.

⁴⁸ Ekaterina Klimenko, "Russia's Arctic Security Policy", *SIPRI Policy Paper*, no. 45 (2016): 23.

300,000 soldiers, reflects the increasing tension in the Arctic.⁴⁹ NATO, on the other hand, responded to the Vostok Exercise with an exercise in which approximately 50,000 soldiers participated and under the scenario of the occupation of Norway by an "imaginary country". In this exercise carried out by NATO, the issue of who the country to invade Norway was discussed in the context of Russia in general.⁵⁰ In other words, the 5th article of the NATO Treaty has been the issue emphasized in the context of the scenario.

If Russia expands its continental shelf to 350 miles, an area of 1.2 million square kilometers including the Lomonosov and Mendeleev sea ranges in the Barents Sea will be officially under the control of Russia. It is stated that the region has more than 5 billion tons of oil reserves. Russia aims to have Lomonosov and Mendeleev accepted in scientific/legal terms that they are not "sea mountain ridges", but "sea elevation" and express the continuation of the Russian mainland, thus increasing the continental shelf to 350 miles without dispute.⁵¹ That is, Russia, while making military investments and demonstrations of power, on the other hand, is trying to get its claim accepted by the UN in a legal context. Undoubtedly, this situation pushes other riparian countries to legitimize their claims legally.

Canada, which ratified the UN Convention on the Law of the Sea only in 2003 and has the most area in the Arctic after Russia, applied to the Continental Shelf Determination Commission affiliated to the UN in 2013. This country has sought to expand the continental shelf in both the Arctic and the North Atlantic. This claim also addresses an area of 1.2 million square kilometers. Canada states that a part of Lomonosov and Mendeleev, which Russia sees within its continental shelf, is also within its continental shelf.⁵² Canada also states that the commercial route is known as the Southwest Passage also follows its inland waters, and therefore is subject to its legal regulations and sovereignty. However, it cannot agree on this issue, especially with the US.⁵³

⁴⁹ Brian Carlson, "Vostok-2018: Another Sign of Strengthening Russia-China Ties", *SWP Comment*, no. 47 (2018).

⁵⁰ "Trident Juncture 18", *NATO*, October 25, 2018, https://www.youtube.com/watch?v=xbC-h_TFR-A, (16.12.2020).

⁵¹ Kavas, "Soğuk Savaş...", 30-31.

⁵² *Ibid.*, 31.

⁵³ Kristin Bartenstein, "The Arctic Exception in the Law of the Sea Convention: A Contribution to Safer

Denmark, on the other hand, claims rights over an area of more than 200 nautical miles (about 900,000 square kilometers) in the Arctic Ocean, in particular on the continental shelf of Greenland.⁵⁴ Copenhagen has also applied to the UN. Norway has similar claims to Russia in the Arctic. Oslo, which ratified the United Nations Convention on the Law of the Sea at a very late date, states that the area named Lophole in the Barents Sea, the West Nansen Region in the Arctic Ocean and the Banana Hole in the Norwegian Sea are within its continental shelf. Norway has also applied to the UN for recognition of its claims⁵⁵ In addition, Russia and Norway have settled a 40-year dispute on the area in the Barents Sea, which is claimed to have 175,000 square kilometers and 10 billion barrels of oil reserves, with the Murmansk Treaty signed in 2010. With the Murmansk Treaty, the parties stated that they will cooperate closely in the field of fisheries and work jointly on the protection of the marine environment. In addition, both sides ensure that if the hydrocarbon deposits in the region are of a nature that exceeds the limit determined by the Murmansk Treaty, they will apply the "co-production" criterion and will not drill in these fields without consulting each other.⁵⁶ After this agreement, in 2012, Rosneft and Statoil made joint oil investments in the Yamal-Nenets Okrug of Russia.

The US, on the other hand, does not claim any official rights in the region as an actor that is not a party to the 1982 Maritime Law. Although this country is not a party to the contract, it generally complies with the provisions. However, Washington is experiencing disagreements with Russia, especially in the Bering Strait, and with Canada over the Northwest Passage. The agreement signed with the USSR in 1990 for clarifying the status of the Bering Strait was neither signed by the USSR nor its historical successor, Russia, so it could not come into force.

4.4. Regional Cooperation in the Arctic: Treaties and Institutional Structures

The first steps towards regional cooperation in the Arctic were taken with the agreement on the status of the Svalbard (Spitsbergen) Islands. The commercial activities and scientific

Navigation in the Northwest Passage?", *Ocean Development&International Law* 42, (2011): 26-27.

⁵⁴ Kavas, "Soğuk Savaş...", 31.

⁵⁵ Leif Christian Jensen, "An Arctic Marriage of Inconvenience: Norway and the Othering of Russia", *Polar Geography* 40, no. 2 (2017): 121-143.

⁵⁶ Vyacheslav K. Zilanov, "Delimitation Between Russia and Norway in the Arctic: New Challenges and Cooperation", *Arctic and North* 29, (2017): 28-56.

research carried out by the Norwegians as well as the English, Dutch, Russians, French and even the Spaniards in the Svalbard Archipelago and the surrounding waters within the framework of the principle of freedom of the seas since the 1600s, fall under this agreement. In other words, all states have started to benefit from the resources in the region without any restrictions and taxation. Norway voiced objections to this arrangement, especially as of 1871, and after many years of discussions, the status of the region was determined with the Svalbard Treaty, which was signed on February 9, 1920, and entered into force in 1925. With this treaty, the sovereignty of the islands was given to Norway.⁵⁷ As of today, the Svalbard Treaty, to which 46 states are parties, recorded where the islands begin and end (10-35 Eastern Meridians/74-81 Northern Parallels) and state that the region is under the full and absolute sovereignty of Norway. However, the principle that citizens and companies of all states that signed the treaty also benefit from fishing, hunting, mining, and industrial activities in the region (archipelago and its surroundings) based on equality, is also guaranteed under the new regime. In addition, all states will have the right to benefit equally from economic activities to be carried out in the maritime areas around the archipelago. This equality begins with Norway's provision of the property rights in Svalbard to all signatory countries equally. Apart from this, taxes, fees and dues to be allocated from all contracting parties will only be used by the Svalbard local administration. In the case of Svalbard, Norway will not impose taxes to increase its earnings, and Norway and other signatory parties will not have military facilities in the archipelago.⁵⁸ The regime stipulated by the Svalbard Treaty was made before the 1982 UN Convention on the Law of the Sea created confusion regarding how to evaluate the concepts of exclusive economic zones and continental shelves stipulated by this convention. Norway states that the maritime convention did not exist when the treaty was signed and that the sea, which includes Svalbard, is included in its exclusive economic zone, therefore, the principles of non-discrimination and equality of treatment prescribed by the Svalbard Treaty cannot be applied in the mentioned water area. Stating that the archipelago's waters are included in its

⁵⁷ Ceren Uysal Oğuz and Güneş Ersoy, "Svalbard Takımadası ve Çevresindeki Deniz Alanlarına Yönelik Uluslararası Hukuk Düzenlemelerinin İrdelenmesi", *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2019 Özel Sayısı (2019): 70-71.

⁵⁸ *Ibid.*, 71-72.

exclusive economic zone, as it has created its own Fishing Protection Zone specifically for Svalbard, Oslo thinks that the 1920 treaty should be re-evaluated in accordance with the law of the sea. Since a clear consensus could not be reached between the parties on the subject, there are also comments that the Svalbard Treaty should be considered as a *lex specialis* (special treaty) and considered separately from the UN Convention on the Law of the Sea. Norway, on the other hand, states that in accordance with the *lex prior-lex posterior* (previous law-next law) concept, the articles of the 1982 Convention on sea areas will override the content of the Svalbard Treaty.⁵⁹ However, concepts such as fisheries protection zone, continental shelf, and exclusive economic zone are not included in the Svalbard Treaty but were derived later, makes Norway's claim problematic. Oslo previously claimed that the Svalbard Islands did not have a continental shelf of their own, then stated that the islands have their continental shelf, but since the islands belong to them, this continental shelf should also be under its control. Norway's approach makes sense when considering the rich energy resources that are located on the continental shelf of the Svalbard Islands. This area, which is an extension of the natural resources in the Barents Sea, is generally regarded as Norwegian territory today, although it is not a continental shelf stipulated by the UN Convention on the Law of the Sea at the time the treaty was signed. However, many countries, especially the US, want to dispute the continental shelf authority of Norway in these islands.⁶⁰

One of the most important steps towards consolidating peace and cooperation in the Arctic was taken in 2008. The paper presented at the Arctic Ocean Conference organized in the city of Ilulissat, Greenland with the participation of the US, Canada, Russia, Norway and the host Denmark, is the basis of this cooperation.⁶¹ With this declaration, which was accepted by the group called the Arctic Five, the party countries stated that they would take decisions on the basis of international maritime law and would resolve the territorial disputes within the framework of international law without resorting to force. It should be noted that although the

⁵⁹ Ibid., 73-75.

⁶⁰ Ibid., 73-79.

⁶¹ Klaus Dodds, "The Ilulissat Declaration (2008): The Arctic States, Law of the Sea and Arctic Ocean", *SAIS Review of International Affairs* 33, no. 2 (2013): 45-55.

United States was not a party to the 1982 UN Convention on the Law of the Sea, it accepted this article. Although the dispute regarding Svalbard's continental shelf and the exclusive economic zone was not fully resolved (due to the objections of the US and Russia), the parties underlined the legal solution.⁶² One of the most striking points in the Illulisat Declaration was the announcement that studies will be carried out to protect the rights of the autochthonous (indigenous) peoples of the region and to ensure sustainable development in the regions where these people live. Another important international cooperation organization in the region is the International Arctic Science Committee, which is a non-governmental organization. This non-governmental organization, which was established in 1990, is trying to shape interdisciplinary cooperation by supporting scientific research.

The most comprehensive and advanced cooperation initiative regarding the region is the Arctic Council, which was established with the Ottawa Declaration signed in 1996.⁶³ Apart from the Arctic Five; Iceland, Sweden and Finland are members of this council, including China, Japan, the United Kingdom, Spain, Italy, Poland, South Korea, Germany, the Netherlands, Switzerland, Singapore, France and India as observers. Another element that has a permanent participant status in the organization is the organizations representing the autochthonous peoples in the Arctic. These are the councils representing the Aleut, Athabaskan, Gwich, Inuit, Saami peoples and the Arctic peoples living in Russia.⁶⁴ The Arctic Council, which operates at an intergovernmental platform, prioritizes environmental security and sustainable development initiatives with its 6 working groups. In addition to task forces and expert groups, the Arctic Council has a permanent secretariat working according to the "term presidency" procedure. The most important feature of the organization is that it enables indigenous peoples to participate in the decisions regarding the region, and the observers contribute to the discussions, bringing along new measures, especially in the fields of

⁶² Ibid.

⁶³ "Declaration on the Establishment of the Arctic Council", *Arctic Council*, September 19, 1996, https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y (16.12.2020).

⁶⁴ "Permanent Participants", *Arctic Council*, <https://arctic-council.org/en/about/permanent-participants> (16.12.2020).

environmental, scientific and sustainable development. In 2011, the Arctic Council ensured the signing of a cooperation agreement between member countries on air and marine search and rescue operations in the Arctic context. In 2017, the Council contributed to the signing of the Scientific Studies Development Agreement between the member countries in the Arctic. The most important issue that can be criticized regarding the structure of the Arctic Council is that the organization is not structured at a functional level and lacks a mechanism that can force member countries to implement the decisions taken and enforce sanctions when necessary.

Another initiative in the Arctic that aims to reflect regional institutional cooperation is the Barents Europe-Arctic Council, which was formed under the leadership of Norway. This organization, which consists of the Scandinavian states (Norway, Sweden, Denmark, Finland, Iceland), Russia and the European Commission, works according to the presidential terms. Just like the Arctic Council, the European-Arctic Council, which focuses on issues such as sustainable development and environmental security around the Barents Sea, is working towards the full implementation of the Paris Climate Agreement.⁶⁵

The Nordic Council is another regional initiative that should be considered in the Arctic context. This institution, of which Norway, Sweden, Denmark, Finland and Iceland are members, has a structure in which Aland, the Faroe Islands and Greenland have representatives as autonomous structures. This structure, which was organized as a joint parliament above the parliaments of the member states in 1952, has directed its attention to the Arctic in recent years. In the 2018-2021 Cooperation Program, there are issues such as sustainable development in the Arctic, protecting local peoples, raising the living standards of young people and children, increasing the effectiveness of local organizations and non-governmental organizations and ensuring their representation at the level of governments and equitable use of marine resources.⁶⁶

⁶⁵ "Action Plan", *Barents Euro-Arctic Cooperation*, <https://www.barentscooperation.org/en/About/Learn-More/Climate-Change-and-the-Barents-region/Barents-Action-Plan>, (16.12.2020).

⁶⁶ "Nordic Partnerships For the Arctic (2018-2021)", *Nordic Council of Ministers*, <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1356868/FULLTEXT01.pdf>, (16.12.2020).

5. Neorealist Balance: a Regional Security Complex in the Arctic?

The Arctic is considered as a region that needs to be developed and institutionalized for cooperation during climate change and scientific studies. However, when the issues that caused the region to be brought to the agenda are examined, we see that inter-state military competition and legal/political problems that also underline the struggle for economic sharing come to the fore. While almost all of the actors treat the region with reference to "security", it is observed that they accuse each other of acting against this and try to underline the role of the Arctic in combating climate change. The attempt to operate the established institutional structures, especially the Arctic Council, on an intergovernmental basis, although the emphasis is on sustainable development and the rights of local peoples/communities, it does not sufficiently help the process to be carried out on an "autonomous" or "functional" terms.

Regarded as the most important actor in the region, Russia is consolidating its military presence in the region, even though it seems to be taking steps within the scope of compliance with international maritime law by prioritizing the discourse of combating climate change. With the strategy documents officially accepted in 2008 and 2013, Moscow has clearly stated that it will develop an interest-oriented approach in the region called "Russia's Arctic Region".⁶⁷ Although these documents reveal that it considers the region as a place where peace and cooperation will be coordinated, the fact that the Arctic is seen as a strategic resource center for Russia reveals its main emphasis. By erecting a Russian flag at the bottom of the Arctic Ocean in 2007 and appealing to the UN with an allegation of reaching the continental shelf to the North Pole, Moscow has made it clear that the Arctic approach is focused on security. While "discourses" such as cooperation and combating climate change are used to appeal to the international community, it is a securitization maneuver based on strategic interests towards its society. To show ownership of the region, Moscow is trying to prove that the Arctic is a strategic security area, by planting a flag on the seafloor and increasing the number of sea and air observations in the region. While the strategic plan prepared specifically for the Arctic

⁶⁷ Alexander Sergunin and Valery Konyshchev, "Russia in Search of Its Arctic Strategy: Between Hard and Soft Power?", *The Polar Journal* 4, no. 1 (2014): 69-87.

includes issues such as the modernization of energy facilities and the construction of new facilities, the security is also fortified with the investments made in the Arctic Fleet. The renewal of the Russian Military Doctrine and the role assigned to the Arctic in this document prove that Moscow's perspective on the region is integrated with a "hard power" oriented approach.⁶⁸ In parallel with the Ukraine Crisis, increasing NATO activities in the Baltic and the North Atlantic has pushed Russia to focus on military investments in the Arctic. The modernization of nuclear-powered submarines, the placement of new types of missile systems and submarines, the military investments made in Murmansk, and the special forces deployed in this region are just a few of the actions that reflect this situation. The Arctic coast guard units deployed on the Kola and Chukotka Peninsulas on the Russian-Finnish border and in the Yamal-Nenets Region, whose armed power is gradually increasing, proves how the region is evaluated by Moscow.⁶⁹ The integration of the defense of the Kola and Chukotka peninsulas and the Russian islands in the Arctic (Novaya Zemlya, Franz Josef and Wrangel islands and the New Siberian Lands) in a joint task force is also an important step. The S-400, MIG-31, and new radar systems added to the RS-26 Rubezh, S-300 and Pantsyr-S1 air defense systems are also among Moscow's security moves.⁷⁰ Having the world's strongest icebreaker fleet and having a strategic and undisputed advantage in the use of transportation corridors in the Arctic, Russia has also started a new nuclear-powered icebreaker production program.

As a securitizing actor, Russia has been trying to depict the Arctic as a reference object "under threat" since 2007. The flag Russia placed at the bottom of the ocean is the most important sign that reflects this idea. This move was first presented to the Russian society, and then to all parties related to the region, by using the media as a functional actor. Russia's interests in the Arctic are being "threatened" by NATO, especially after the Ukraine Crisis, and it is actively used by Moscow in its securitization action, where the exercises organized reveal

⁶⁸ Polina Sinovets and Bettina Renz, "Russia's 2014 Military Doctrine and Beyond: Threat Perceptions, Capabilities and Ambitions", *NATO Defense College Research Paper*, no. 117 (2015).

⁶⁹ Sergunin and Konyshov, "Russian Military...", 12-14.

⁷⁰ *Ibid.*, 12-13.

this situation.⁷¹ The fact that other states are NATO members is depicted as a "threat" by Russia, although an agreement has been reached with Norway that solves the problem of Arctic-oriented sharing. One of the most important factors that play a role in the Arctic's exposure to securitization is that the US is not a party to the UN Convention on the Law of the Sea. Washington's rejection of the understanding of the Northwestern Passage with reference to Canada's claims is interpreted by Russia that the United States will not accept Russian interests and claims in the region, especially in the Northern Sea Route. Likewise, the US's withdrawal from the Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty (INF) and steps to create a large "icebreaker" fleet to be used in the Arctic also contributes to Russia's securitization of the Arctic.⁷² The US's "ice breaker" construction program, which aims to balance Russian superiority in nuclear-powered icebreakers, is perceived in a negative context by Moscow and pulled into the security area.

As can be seen, Russia has moved its perspective toward the Arctic, especially after 2014, from the point of sustainable development to the Cold War-era logic. This situation induced the Russian government to securitize the Arctic, where it has military/logistical advantages, and to make its own people strongly accept its economic/commercial and strategic interests in this region. A very small percentage of the people of Russia live in the Arctic, however, a significant part of Russia's mineral resources, especially natural gas and oil, is extracted from there. The Arctic reserves will also enable Russia to increase its effectiveness as a global power and to use its energy card, especially against the EU and China in the long term. In this context, it is meaningful to securitize the Arctic by associating it with the military, political and economic ones among the security sectors stated by Buzan. Sectors focused on social and environmental safety have been pushed to the second plan. On the other hand, domestic and foreign actors (for example GREENPEACE) who deal with issues highlighting

⁷¹ Dmitri Trenin, "The Ukraine Crisis and the Resumption of Great-Power Rivalry", *Carnegie Moscow Center*, July 2014, https://carnegieendowment.org/files/ukraine_great_power_rivalry2014.pdf, (17.12.2020).

⁷² C.Todd Lopez, "US Withdraws From Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty", *US Department of Defense*, August 2, 2019, <https://www.defense.gov/Explore/News/Article/Article/1924779/us-withdraws-from-intermediate-range-nuclear-forces-treaty/>, (17.12.2020).

the issue of pollution in the Arctic, especially in these areas, are seen and punished as extensions of "foreign powers" that want to weaken Russia directly.⁷³

Canada views the Arctic as a security issue for itself. Even the use of the "Canadian Arctic" points to an emphasis on claiming the region and securing the emphasis on sovereignty. These documents, which were put forward in 2000, 2009, 2010 and 2019 and shaped the Northern dimension of Canadian Foreign Policy are securitizing moves to integrate the region into Canada.⁷⁴ Especially in the period of Stephen Harper, the securitization was accelerated.⁷⁵ The vast majority of the Canadian population lives in the southern regions near the US border and economic activity is concentrated in these areas. Although the territories within the Arctic circle (Yukon, Northwest and Nunavut) make up more than half of the country's total area, the region's low population density - just small numbers of indigenous peoples makes the government uneasy. The Arctic environment has remained on the agenda for economic and commercial reasons and the ongoing efforts to combat climate change have made the Arctic, which has been neglected for years, important. NATO wants to respond to Russia's initiatives, which it sees as activities to control the Arctic, by deploying forces in the region, including in Canada's Arctic territory.⁷⁶ Canada sees that it must ensure the socio-economic development of the region in order to accept the regional role that it cannot fully internalize and to promote Canadianism to the indigenous peoples of the region (Aboriginal communities and Northern peoples).⁷⁷ In this sense, both the ability of Canada to be an Arctic state and the idea of articulating the peoples of the region to their country of citizenship push Canadian governments to securitize the Arctic. The reason for trying to create an agenda independent of NATO is that the internationalization of the region, which is not fully integrated in social/ political terms, is

⁷³ Andrey Allakhverdov, "What are the Russian Authorities Trying to Hide?", *Greenpeace*, June 30, 2020, <https://www.greenpeace.org/international/story/43860/what-are-the-russian-authorities-trying-to-hide/>, (17.12.2020).

⁷⁴ "Canada and the Circumpolar Arctic", *Government of Canada*, https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/arctic-arctique/ind ex.aspx?lang=eng, (17.12.2020).

⁷⁵ Klaus Dodds, "We are a Northern Country: Stephen Harper and the Canadian Arctic", *Polar Record* 47, no. 4 (2011): 371-374.

⁷⁶ Andrea Charron, "NATO, Canada and the Arctic", *Canadian Global Affairs Institute NATO Series*, (2017).

⁷⁷ Gordon Christie, "Indigeneity and Sovereignty in Canada's Far North: The Arctic and Inuit Sovereignty", *The South Atlantic Quarterly* 110, no. 2 (2011): 329-346.

the danger of reducing its legitimacy before the peoples of the region. Canada also saw the Northwestern Passage passing through its Arctic field as its "inland waters" and securitized it. However, in this sense, it was not able to get the result it wanted from the UN. In fact, the country where there is an obvious tension over the Southwestern Passage is the US, its closest ally. In this context, it can not take overly drastic measures in the Southwestern Passage while keeping its claims on a legal basis and avoiding the military dimension. The same is also true for the case of the continuing maritime border dispute in the Beaufort Sea.⁷⁸ Social and environmental issues such as cooperation and coordination with local (autochthonous) peoples and local governments are frequently used in the discourse after the liberal politician Justin Trudeau came to power. Even though this discourse has been included in the 2019 Arctic Strategy Document, it is not easy to overcome the long-standing sovereignty-oriented statist approach. In this context, the securitization process of Canada basically underlines the military, political, and ultimately social aspects of Buzan's security sectors.

Denmark, which has become an Arctic actor through Greenland and the Faroe Islands, uses a securitization approach in connected political issues, although it does not keep it on the agenda very much. This situation is particularly related to Greenland's demand for "independence".⁷⁹ Located quite far from Denmark and having a coast on the Arctic, Greenland will become a very important place both regarding energy resources and a future role in Arctic commercial operations. This is because Denmark made an application to the UN requesting recognition that Greenland has an exclusive economic zone in the Arctic Ocean beyond 200 nautical miles in an area of 900,000 square kilometers. Today, the region, which is governed by an "autonomous" status with a very small population, is well known for its role in scientific research and fishing.⁸⁰ However, Greenland has also begun to voice its request to secede from Denmark by hosting meetings/conferences about the Arctic and by expanding its autonomy it has in internal affairs. It is also stated that actors outside the region (for example

⁷⁸ James S. Baker and Michael Byers, "Crossed Lines: The Curious Case of the Beaufort Sea Maritime Boundary Dispute", *Ocean Development and International Law* 43, no. 1 (2012): 70-95.

⁷⁹ Jorgen Taagholt and Kent Brooks, "Mineral Riches: A Route to Greenland's Independence?", *Polar Record* 1, no. 3 (2016): 1-12.

⁸⁰ Emma Wilson, *Energy and Minerals in Greenland*, (London: IIED, 2015), 10-12.

China) may support the region in achieving independence, as the bridgehead position it will gain in the Northern Sea Route. In this context, Copenhagen is taking steps to securitize the issue by keeping the Greenland and Arctic issues, which have not been at the center of political discussions for many years, on the agenda of domestic politics and erecting the idea of independence. The US President Trump's desire to buy Greenland from Denmark was met with a great reaction in Copenhagen and this move was an issue that contributed to the political securitization of the region.⁸¹

Although Norway has signed the Murmansk Treaty with Russia (2010) regarding the dispute in the oil and gas-rich Barents Sea (an area of 175,000 square kilometers), there are areas in the region that it claims. This country, which became a party to the UN Convention on the Law of the Sea in 2006, sees West Nansen in the Arctic Ocean, Banana Hole in the Norwegian Sea, and Loophole in Barents as being in its exclusive economic zone. However, neither the related parties of the region nor the UN has accepted this issue. Undoubtedly, this allows security-oriented approaches to dominate. Because, unlike other actors, Norway is a country where a significant portion of its population lives in the Arctic and economic activities in the region, especially fishing and energy production, occupy an important place in the country's agenda. In this respect, it has socially internalized the status of being an Arctic country and any challenges to its claims of sovereignty in the region brings along securitization motives in Norwegian politics.

The issues left uncertain by the 1920 dated agreement regarding the Svalbard Islands, which are under its sovereignty, push Norway into conflict with the other countries. This situation has led to the social/political securitization of the continental shelf and exclusive economic zone of the Svalbard Islands, which Oslo claims as its right under the UN Maritime Law Convention. The fact that the region is very rich in terms of energy resources and at the same time its reserves as a fishing zone, pushes Norway, which economically has a high

⁸¹ "President Trump Eyes a New Real-Estate Purchase: Greenland", *The Wall Street Journal*, August 16, 2019, <https://www.wsj.com/articles/trump-eyes-a-new-real-estate-purchase-greenland-11565904223>, (17.12.2020).

dependence on these industries, to evaluate the region within the scope of "national security".⁸² The US, as an Arctic actor, faces the pros and cons of not being a party to the UN Convention on the Law of the Sea. The fact that the Northwest Passage is Canadian inland waters and the desecuritization dimension of the issues related to the border dispute in the Beaufort Sea and its efforts to draw Canada to the area of reconciliation over various cooperation issues, especially NORAD, shows that Washington is trying to overcome the dimension of securitization. On the other hand, due to the fact that it did not sign the 1982 Convention and was not in close cooperation similar to the case in Canada, it cannot respond to the UN applications regarding the Arctic continental shelf made by Russia with reference to this agreement.

The first of the most important factors that caused the US to secure the Arctic Field are the recent attempts by Russia to demilitarize the region, modernization moves, and the nuclear weapons deployed there.⁸³ The re-commissioning of radar stations that were built during the Soviet era and the formation of a large Arctic-focused navy and air power add to the problems Washington has faced against Moscow. The securitization activism experienced in the Wider Black Sea Basin and the Baltic Sea, and seen more in the dimension of NATO-Russia rivalry, also shifted to the Arctic.⁸⁴ In addition, Russia's energy cooperation with Chinese companies both in the Arctic and on the continental shelf of Russia, as well as China's investments in Russia's Arctic region, are perceived as security issues.

In addition to the ongoing Bering Strait-focused border dispute with Russia, Moscow's superiority in the strategically important nuclear-powered icebreakers in the Arctic is also a concern in the United States. Since the UN Convention on the Law of the Sea is not signed by the US, it is not easy to solve the Bering problem legally. Although a program for the construction of new ice-breaking ships has been put in place, Russia's advanced level in this

⁸² Kristine Offerdal, "Arctic Energy in EU Policy: Arbitrary Interest in the Norwegian High North", *Arctic* 63, no. 1 (2010): 30-42.

⁸³ Lyle Goldstein, "Washington Should Chill Out Over Russia's Arctic Ambitions", *Defense News*, November 13, 2020.

⁸⁴ Luke Coffey, "No Time For NATO Complacency in the Black Sea", *Middle East Institute*, April 27, 2020, <https://www.mei.edu/publications/no-time-nato-complacency-black-sea>, (17.12.2020).

area is also a serious reason for securitization, especially at the Pentagon.⁸⁵ Since a large part of the Northern Sea Route passes through Russia's territorial waters and exclusive economic zone, China's commercial convergence with Russia is another issue that creates awareness in Washington. This is because Russia will ensure transport security on this road with its ice-breaking ships and also have legal control over a significant part of the sea route. In this context, China, which is looking for an alternative commercial route, will establish a strategic alliance with Russia through its Northern Sea Route dependency. Considering that there are analyses that China wants to establish global hegemony in the long run, the consolidation of this alliance in the Arctic can be seen as a reason for securitization by the United States.

China is an important extra-regional actor that accepts the Arctic as a security zone in its name and securitizes the energy reserves and trade corridors in this region as a national security issue. Defining itself as a "near-Arctic country", Beijing wants to overcome the lack of alternatives to the Malacca Strait, as well as shortening the cost and transportation time for exports to Europe with the commercial operations it will conduct through this region.⁸⁶ In this context, keeping the Northern Sea Route open continuously and the corridor that will be formed in parallel with climate change becomes an economic and commercial security issue for China. The Arctic move, which is called the Polar Silk Road and is a part of the Belt-Road Project, aims to increase the area of contact with the actors of the region, especially Russia, with an economic, financial, and commercial dependency. In particular, Russia's legal claims focused on the continental shelf and exclusive economic zone in the Arctic, and its icebreaker investments are prioritized by China. Because Beijing plans to develop strategic cooperation with Moscow and wants to integrate its contacts with the other countries into this cooperation. Actors such as Norway and Iceland are at the forefront. Where the large-scale financial support given to energy investments in Russia's Arctic Region is secured within the framework of energy security and supply diversity, China also gives a clear message to all parties related to

⁸⁵ "Changes in the Arctic: Background and Issues For Congress", *Congressional Research Service*, December 15, 2020, <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R41153>, (17.12.2020).

⁸⁶ Olga Alexeeva and Frederic Lasserre, "The Snow Dragon: China's Strategies in the Arctic", *China Perspectives*, no. 3 (2012): 61-68.

the region. This message is that China is an Arctic actor and the steps taken by integrating with Russia are handled within the axis of economic and political security sectors.

Japan, on the other hand, is concerned about China's Arctic Silk Road move. This move, which will mean that China consolidates its commercial superiority, is an initiative that may damage Japan's commercial capacity and cause Tokyo to lose market share. In this context, we see that Japan wants to take steps to eliminate the conflict with Russia in the Kuril Islands, as well as keeping its contact with the US strong. Tokyo perceives balancing Beijing's moves as a security issue by establishing cooperation with Moscow as well as Washington. Moreover, we see that Japan is aware that the tension between Russia and the US in the Bering Strait will impact its Arctic business ventures negatively. Tokyo is among the actors planning to invest in the Northern Sea Route, expanding the area of contact with Russia and preserving its alliance with the US. The development of cooperation with South Korea in the field of shipping technology, where Seoul excels, can also be integrated into this approach.⁸⁷

Although India joined the Arctic Council as an observer and approaches the region with scientific intentions, it closely monitors Beijing's moves due to its competition with China.⁸⁸ However, a project or an effective move or strategy of New Delhi regarding the Arctic has not yet been put forward. Although it is an issue that can be considered to be integrated into the region through strategic cooperation with Russia, the Arctic is not a subject of securitization in India.

One of the most important deficiencies encountered in the Arctic is the lack of a regional security complex. This issue, which was especially highlighted by Buzan and Huysmans, was tried to be brought to an institutional response with the step taken in the context of the Arctic Council. However, the only thing that the actors have in common is the idea that there is a need to fight climate change and to take part in scientific cooperation. Moreover, the struggle of the mentioned actors regarding the region, and the impacts of this struggle on the legal, political

⁸⁷ Young Kil Park, "South Korea's Interests in the Arctic", *Asia Policy*, no. 18 (2014): 59-65.

⁸⁸ Bipandeep Sharma, "China's Emerging Arctic Engagements: Should India Reconsider Its Approach Towards the Polar North?", *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India* 16, no. 1 (2020): 46-67.

and military fields are an issue that escalates tension. In addition, the tension between Russia and the US regarding other regions (for example, Eurasia in general and the Baltic) or other political/military issues (Western hegemony-multipolarity debate on the axis of the systemic structure) directly impacts the Arctic context. A similar situation can be evaluated in terms of US-China Relations or Russia-NATO tension. As emphasized by Huysmans,⁸⁹ the Arctic Council envisages institutionalizing cooperation between countries geographically close to each other or located in the same region. The expansion of the organization's membership, especially with the admission of observer members, creates a situation that will also strain the capacity of the organization in terms of the autonomy of regional security. Nevertheless, the interests and problem areas that differ from each other are also integrated into the process. Although the Barents Europe-Arctic Council envisages a much more favorable structure in terms of geographic scope compared to the Arctic Council, the EU has been articulated to the US-Russia tension and this prevents this organization from gaining effectiveness. The attempt to create a high regional security complex, which Buzan underlines strongly,⁹⁰ is not possible in the Arctic. Because Russia, which can be said to be a global power, is in this region as well as the US, which is seen as a superpower, and China, which sees itself as a "near-Arctic actor" and cannot compromise with Washington on many issues, wants to be effective in the Arctic.

The Arctic Region presents a "balanced" outlook as of today. This balance is based on a structure based on defensive realism, emphasized by Waltz and Walt.⁹¹ Russia has many disadvantages, although it differs from other regional countries in terms of geographical advantages, the area covered, weapons, and logistical advantages. The scientific and financial steps required to protect the Arctic within the scope of technology development, investment opportunities for extraction, production of energy resources, and combating climate change are far beyond Russia's current capacity. As an Arctic country, if the permafrost structure melts, Russia's economically critical Arctic Region will be adversely affected. In addition, as we have stated before, events outside the Arctic prevent Moscow from taking action alone and from

⁸⁹ Huysmans, "The European...", 751-777.

⁹⁰ Buzan, "Regional Security...", 140-159.

⁹¹ Waltz, "Structural Realism...", 5-41.

taking an approach that excludes cooperation. Moscow has started to get vital support from China in order to turn this situation in its favor and to get the technology and financial support or investment it needs. It is even possible to say that Russia has become an actor that supports and shapes China's Arctic moves.⁹² Moscow wants to continue its effectiveness without having tense relations with other Arctic countries. For example, its agreement with Norway is an indication of this. Joint energy investments are made with the Norwegian company STATOIL in the Arctic. However, in the context of the Arctic Ocean, Russia doesn't want to not give up its continental shelf claim regarding Lomonosov and Mendeleev ridges and extends its exclusive economic zone to the North Pole.

The United States, on the other hand, experiences some isolation as it has been dragged into these situations without having signed the UN Convention on the Law of the Sea. Washington's response to these issues, which are integrated into Russia's geographical superiority, is the alliance established with other Arctic countries as well as the effectiveness of NORAD in the Arctic context. Indeed, even non-NATO countries such as Sweden and Finland generally rely on the security support that the US can provide. Even though it is not mentioned, the actor against which this security support can be provided is Russia. In this framework, it can be seen that the US and NATO are the actors balancing Russia's power in the region. There is a balancing process in which the US and Russia are on both ends and the parties try to manage the process by arbitrating their power in a defensive context. Disrupting this situation, which expresses a neorealist regional balance, can only be possible with an alliance with actors outside the region. In this regard, the deepening of Russia's Arctic-oriented cooperation process with China should be followed closely.

6. Conclusion

The Arctic, which has been referred to as the object of the nuclear struggle between the USSR and the US during the Cold War years, has been placed on the agenda of international

⁹² Elizabeth Buchanan, "Russia and China in the Arctic: Assumptions and Realities", *ASPI Strategist*, September 25, 2020, <https://www.aspistrategist.org.au/russia-and-china-in-the-arctic-assumptions-and-realities/>, (17.12.2020).

politics with the recent dramatic developments. The main reason for this is the melting of the permafrost structure in parallel with climate change. While this makes it possible to reach energy reserves, new transportation corridors with high commercial value also appear.

Although the number of countries that have territory in the region or have maritime rights in the territorial waters, continental shelf and exclusive economic zone are quite limited, commercial potential and energy resources push the actors not located in the region to be interested in it. Conflicting interests of the parties seem to remain on the agenda both on a legal basis and with political moves and especially with moves focused on "hard power". NATO's consolidation of its presence in the Baltic and the Northwest Atlantic and Russia's efforts to modernize the existing military infrastructure and armament in the Arctic and the Baltic reveal this. Naming itself a "Close Arctic actor", China integrates this process with its energy and trade-oriented financial and technological cooperation steps and tries to establish close contact with Iceland and Norway. Of course, these steps are being evaluated on the basis of a security risk, especially by the US.

The parties discuss the developments in the region by the theoretical frame that Waever and Buzan describe on the basis of securitization. By the definition of Buzan, military, economic and political security sectors are considered at the forefront, social and environmental security sectors are also brought to the agenda. While the competition shaped over energy reserves, fisheries and other mineral reserves and the status of being a commercial corridor create an integrated situation in the economic and political security sectors, the conflict between the US (NATO) and Russia evokes issues such as military and political security. Since the rivalries and disagreements between the actors were integrated into the tension between Russia and the US, a regional security complex envisaged by the Copenhagen School could not be created in the case of the Arctic Council or any other institutional actor. In addition, these countries have serious problems in internalizing their Arctic identity. The increasing importance of the region pushes the actors, who have territory and who are closely related to the region, to adopt an Arctic identity. Russia's investments in its own Arctic region and sustainable development initiatives that prioritize local peoples, Denmark's rejection of selling Greenland

to the US can be evaluated in this context. In fact, it should be seen in this context that Canada expands its area of contact with its local people living in the "north" and emphasizes this in government programs. In this sense, the most prepared country is Norway. Oslo does not need a serious securitization step in this regard. Because a significant portion of its population lives in the Arctic region and embraces this identity.

When a general evaluation is made, it can be said that there is a regional balance in the Arctic and this is shaped in the defensive realist axis described by Waltz in the neorealist context. In order to balance Russia's geographical and military advantages, NATO's umbrella envisaged by the US has an important place. Although it seems an important problem that countries such as Sweden and Finland are not members of NATO, these countries also keep themselves integrated into the Western security umbrella. In addition, Russia avoids confronting this broad bloc by taking its Arctic-oriented steps within the axis of international law and prioritizing solving problems with bilateral agreements similar to the one with Norway. There is even an expectation that these reconciliation attempts will soften the threat directed against Moscow within NATO and lead some actors to cooperate with Russia. The most important externality that can disrupt this status quo, which is integrated into the balance of power, will be China, which determines the penetration of the region as a "national target". The entrance of China into the region may increase the security deficit felt by the US regarding the Arctic, as well as make the region completely securitized. This situation may turn the region into a place of conflict and force the countries to follow policies in the context of systemic preferences.

References

"Action Plan". *Barents Euro-Arctic Cooperation*.

<https://www.barentscooperation.org/en/About/Learn-More/Climate-Change-and-the-Barents-region/Barents-Action-Plan>, (16.12.2020).

"Arctic Circle Sees Highest Ever Recorded Temperatures". *BBC News*, June 22, 2020.

<https://www.bbc.com/news/science-environment-53140069>, (13.12.2020).

"Canada and the Circumpolar Arctic". *Government of Canada*.

https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/arctic-arctique/index.aspx?lang=eng, (17.12.2020).

- “Changes in the Arctic: Background and Issues For Congress”. *Congressional Research Service*, December 15, 2020, <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R41153>, (17.12.2020).
- “China is Now the World’s Largest Net Importer of Petroleum and Other Liquid Fuels”. *EIA*, March 24, 2014. <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=15531>, (13.12.2020).
- “Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of the Arctic Circle”. *USGS Fact Sheet*, 2008.
- “CNOOC Unit to Buy AWILCO For \$2.5 Billion”. *The Wall Street Journal*, July 8, 2008. <https://www.wsj.com/articles/SB121541459538232147>, (14.12.2020).
- “Declaration on the Establishment of the Arctic Council”, *Arctic Council*, September 19, 1996. https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y (16.12.2020).
- “Nordic Partnerships For the Arctic (2018-2021)”. *Nordic Council of Ministers*. <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1356868/FULLTEXT01.pdf>, (16.12.2020).
- “Permanent Participants”. *Arctic Council*. <https://arctic-council.org/en/about/permanent-participants>, (16.12.2020).
- “President Trump Eyes a New Real-Estate Purchase: Greenland”. *The Wall Street Journal*, August 16, 2019. <https://www.wsj.com/articles/trump-eyes-a-new-real-estate-purchase-greenland-11565904223>, (17.12.2020).
- “Russia, China Sign \$270bn Oil Deal”. *The BRICS Post*, June 21, 2013. <https://www.thebricspost.com/russia-china-sign-270bn-oil-deal/> (13.12.2020).
- “Trident Juncture 18”. *NATO*, October 25, 2018. https://www.youtube.com/watch?v=xBC-h_TFR-A, (16.12.2020).
- Alexeeva, Olga and Frederic Lasserre. “The Snow Dragon: China’s Strategies in the Arctic”. *China Perspectives*, no. 3 (2012): 61-68.
- Allakhverdov, Andrey. “What are the Russian Authorities Trying to Hide?”. *Greenpeace*, June 30, 2020. <https://www.greenpeace.org/international/story/43860/what-are-the-russian-authorities-trying-to-hide/>, (17.12.2020).
- Baker, James S. and Michael Byers. “Crossed Lines: The Curious Case of the Beaufort Sea Maritime Boundary Dispute”. *Ocean Development and International Law* 43, no. 1 (2012): 70-95.
- Bartenstein, Kristin. “The Arctic Exception in the Law of the Sea Convention: A Contribution to Safer Navigation in the Northwest Passage?”. *Ocean Development & International Law* 42 (2011).
- Buchanan, Elizabeth. “Russia and China in the Arctic: Assumptions and Realities”. *ASPI Strategist*, September 25, 2020. <https://www.aspistrategist.org.au/russia-and-china-in-the-arctic-assumptions-and-realities/>, (17.12.2020).
- Buzan, Barry. “Regional Security Complex Theory in the Post Cold War World”. in *Theories of New*

- Regionalism: International Political Economy Series, ed. Söderbaum F. and Shaw T.M, 140-159. London: Palgrave Macmillan, 2003.
- Carlson, Brian. "Vostok-2018: Another Sign of Strengthening Russia-China Ties". *SWP Comment*, no. 47 (2018).
- Charron, Andrea. "NATO, Canada and the Arctic". *Canadian Global Affairs Institute NATO Series*, 2017.
- Christensen, Mads, Marina Georgati and Jamal Jokar Arsanjani. "A Risk-Based Approach For Determining the Future Potential of Commercial Shipping in the Arctic". *Journal of Maritime Engineering and Technology*, 2019.
- Christie, Gordon. "Indigeneity and Sovereignty in Canada's Far North: The Arctic and Inuit Sovereignty". *The South Atlantic Quarterly* 110, no. 2 (2011): 329-346.
- Coffey, Luke. "No Time For NATO Complacency in the Black Sea". *Middle East Institute*, April 27, 2020. <https://www.mei.edu/publications/no-time-nato-complacency-black-sea>, (17.12.2020).
- Cornot-Gandolphe, Sylvie. "China's Quest For Gas Supply Security". *IFRI Report*, 2019.
- Dodds, Klaus. "The Ilulissat Declaration (2008): The Arctic States, Law of the Sea and Arctic Ocean". *SAIS Review of International Affairs* 33, no. 2 (2013): 45-55.
- Dodds, Klaus. "We are a Northern Country: Stephen Harper and the Canadian Arctic". *Polar Record* 47, no. 4 (2011): 371-374.
- Duff, John A. "The United States and the Law of the Sea Convention: Sliding Back From Accession and Ratification". *Ocean and Coastal Law Journal* 11, no. 1 (2005-2006): 1-36.
- Erkan, Anıl Çağlar and Ayça Eminoğlu. "Grand Strateji Olarak Kuşak ve Yol İnisiyatifinde Arktik: Kutup İpekyolu'nun Çin-Rusya Enerji İşbirliğindeki Rolü". *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2019 Özel Sayısı, 2019.
- Gavrilov, Viatcheslav. "Challenges and Prospects of the Southern Kuril Islands' Status". *Mediterranean Journal of Social Sciences* 70, no. 1 (2020): 301-305.
- Goldstein, Lyle. "Washington Should Chill Out Over Russia's Arctic Ambitions". *Defense News*, November 13, 2020.
- Griffiths, Ryan D. "The Waltzian Ordering Principle and International Change: A Two-Dimensional Model". *European Journal of International Relations* 24, no. 1 (2017): 130-152.
- Havnes, Heljar. "The Polar Silk Road and China's Role in Arctic Governance". *Journal of Infrastructure, Policy and Development* 4, no. 1 (2020): 121-138.
- Herz, John H. "Idealist Internationalism and the Security Dilemma". *World Politics* 2, no. 2 (1950): 157-180.
- Hsiung, Christopher Weidacher. "China and Arctic Energy: Drivers and Limitations". *The Polar Journal* 6, no. 2 (2016): 243-258.
- Huysmans, Jef. "The European Union and the Securitization of Migration". *Journal of Common Market*

- Studies* 38, no. 5 (2000): 751-777.
- Jensen, Leif Christian. "An Arctic Marriage of Inconvenience: Norway and the Othering of Russia". *Polar Geography* 40, no. 2 (2017): 121-143.
- Jia, Fanqi and Mia M. Bennett. "Chinese Infrastructure Diplomacy in Russia: The Geopolitics of Project Type, Location and Scale". *Eurasian Geography and Economics* 59, no. 3-4 (2018): 340-377.
- Kavas, Alp Yüce. "Soğuk Savaş Sonrası Arktika Bölgesi Jeopolitiği ve Bölgesel İşbirliği Potansiyeli". *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2019 Özel Sayısı, 2019.
- Keller, Christian. "Furs, Fish and Ivory: Medieval Norsemen at the Arctic Fringe". *Journal of the North Atlantic* 3, no. 1 (2010): 1-23.
- Klimenko, Ekaterina. "Russia's Arctic Security Policy". *SIPRI Policy Paper*, no. 45 (2016).
- Klimenko, Ekaterina. "The Geopolitics of Changing Arctic". *SIPRI Background Paper*, (2019).
- Konyshev, Valery, Alexander Sergunin and Sergei Subbotin. "Russia's Arctic Strategies in the Context of the Ukrainian Crisis". *The Polar Journal* 7, no. 1 (2017).
- Kossa, Martin. "China's Arctic Engagement: Domestic Actors and Foreign Policy". *Global Change, Peace&Security* 32, no. 1 (2020): 19-38.
- Lopez, C. Todd. "US Withdraws From Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty". *US Department of Defense*, August 2, 2019.
<https://www.defense.gov/Explore/News/Article/Article/1924779/us-withdraws-from-intermediate-range-nuclear-forces-treaty/>, (17.12.2020).
- McSweeney, Bill. "Identity and Security: Buzan and the Copenhagen School". *Review of International Studies* 22, no. 1 (1996): 81-93.
- Mearsheimer, John J. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W.W. Norton Publishing, 2001.
- Offerdal, Kristine. "Arctic Energy in EU Policy: Arbitrary Interest in the Norwegian High North". *Arctic* 63, no. 1 (2010): 30-42.
- Oğuz, Ceren Uysal and Güneş Ersoy. "Svalbard Takımadası ve Çevresindeki Deniz Alanlarına Yönelik Uluslararası Hukuk Düzenlemelerinin İrdelenmesi". *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2019 Özel Sayısı (2019).
- Park, Young Kil. "South Korea's Interests in the Arctic". *Asia Policy*, no. 18 (2014): 59-65.
- Plotnikov, Vladimir, Maria Kutepova and Olga Sushko. "The Economy of the Russian Arctic: State and Specifics of Development". *Advances in Economics, Business and Management Research* 39, (2018): 706-710.
- Roberts, Kari. "Why Russia Will Play By the Rules in the Arctic". *Canadian Foreign Policy Journal* 21, no. 2 (2015).
- Roseth, Tom. "Russia's Energy Relations with China: Passing the Strategic Threshold?". *Eurasian Geography and Economics* 58, no. 1 (2017): 23-55.

- Santini, Ruth Hanau. "A New Regional Cold War in the Middle East and North Africa: Regional Security Complex Theory Revisited". *The International Spectator* 52, no. 4 (2017): 96-99.
- Sergunin, Alexander and Valery Konyshev. "Russia in Search of Its Arctic Strategy: Between Hard and Soft Power?". *The Polar Journal* 4, no. 1 (2014): 69-87.
- Sharma, Bipandeep. "China's Emerging Arctic Engagements: Should India Reconsider Its Approach Towards the Polar North?". *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India* 16, no. 1 (2020): 46-67.
- Shiping, Tang. "Offence-Defence Theory: Towards a Definitive Understanding". *The Chinese Journal of International Politics* 3, (2010): 213-260.
- Sinovetz, Polina and Bettina Renz. "Russia's 2014 Military Doctrine and Beyond: Threat Perceptions, Capabilities and Ambitions". *NATO Defense College Research Paper*, no. 117 (2015).
- Taagholt, Jorgen and Kent Brooks. "Mineral Riches: A Route to Greenland's Independence?". *Polar Record* 1, no. 3 (2016): 1-12.
- Taliaferro, Jeffrey W. "Security Seeking Under Anarchy". *International Security* 25, no. 3 (2000): 128-161.
- Trenin, Dmitri. "The Ukraine Crisis and the Resumption of Great-Power Rivalry". *Carnegie Moscow Center*, July 2014. https://carnegieendowment.org/files/ukraine_great_power_rivalry2014.pdf, (17.12.2020).
- Valeriano, Brandon. "The Tragedy of Offensive Realism: Testing Aggressive Power Politics Models". *International Interactions* 35, no. 2 (2009): 179-206.
- Waltz, Kenneth N. "Structural Realism After the Cold War". *International Security* 25, no. 1 (2000): 5-41.
- Waltz, Kenneth N. "The Emerging Structure of International Politics". *International Security* 18, no. 2 (1993): 44-79.
- Waltz, Kenneth N. "The Origins of War in Neorealist Theory". *Journal of Interdisciplinary History* 18, no. 4 (1988): 615-628.
- Waltz, Kenneth N. "The Stability of a Bipolar World". *Daedalus* 93, no. 3 (1964): 881-909.
- Weiss, Erik D. "Cold War Under the Ice". *Journal of Cold War Studies* 3, no. 3 (2001): 31-58.
- Wilson, Emma. *Energy and Minerals in Greenland*. London: IIED, 2015.
- Zilanov, Vyacheslav K. "Delimitation Between Russia and Norway in the Arctic: New Challenges and Cooperation". *Arctic and North* 29, (2017): 28-56.

Arktik Konseyi ve Türkiye'nin Unutulan Arktik Konseyi Gözlemci Üyelik Başvurusu*

Onur LİMON**

Özet

Devletlerin sınırlarını aşan sorunların giderek kalıcı hale gelmesi, uluslararası düzenleyici kurumlara olan ihtiyacı da artırmaktadır. Modern uluslararası ilişkiler tarihindeki yeri nispeten yeni olmakla birlikte uluslararası örgütler işte bu ihtiyacın bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. Paylaşılan ve iş birliği yapılan bir Arktik'in yaratılmasına yönelik önemli bir girişim olan Arktik Konseyi de bunlardan biridir. Kuruluş yapısı itibarıyla Arktik Devletleri, Arktik yerli halkları ve Arktik'in diğer sakinleri arasında Arktik'deki sürdürülebilir kalkınma ve çevre koruma konularında iş birliği, koordinasyon ve etkileşimi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Aldığı kararlar ve uygulamalar bağlamında karar verici değil, kararların şekillendiği bir forum olma özelliği göstermektedir.

Bu makale, Arktik Konseyi'nin geçmişten günümüze yapısını incelemekte ve Türkiye'nin Arktik Konseyi'ne gözlemci üyelik statüsü için yapmış olduğu başvurunun neden kabul edilmediğini, nasıl kabul edilebileceğini ve böyle bir üyeliğe gerçekten ihtiyacı olup olmadığını İsviçre örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Makalenin iki temel hipotezi bulunmaktadır. Birincisi; Arktik Konseyi'nin kuruluşundan itibaren günümüze dek yapısının değiştiği, iklim değişikliği, çevre koruma, bölgesel jeopolitik istikrar gibi konulara değinmesi açısından küresel ölçekte önemli bir uluslararası örgüt olduğu ancak işlev olarak bir forumdan daha fazlası olmadığıdır. İkincisi; İsviçre'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsünün, Türkiye için örnek teşkil edebileceğidir.

Anahtar Kelimeler: Arktik, Arktik Konseyi, Gözlemci Statüsü, İsviçre, Türkiye.

Arctic Council and Turkey's Forgotten Arctic Council Observer Membership Application

Abstract

The persistence of the problems of the states that go beyond their borders increases their need for international regulatory institutions. Although its place in the history of modern international relations is relatively new, international organizations have emerged as a result of this need. The Arctic Council, which is an important initiative for the creation of a shared and collaborative Arctic, is one of them. It aims to encourage cooperation, coordination, and interaction among the Arctic States, the Arctic indigenous peoples of the Arctic, and other Arctic inhabitants of the Arctic, on sustainable development and environmental protection issues in the Arctic. It is not a decision-maker in the context of the decisions and practices it takes, but a forum where decisions are shaped.

This article examines the structure of the Arctic Council from the past to the present and examines through the Swiss example why Turkey's application for observer membership status to the Arctic Council has not been accepted, how it can be accepted and whether it needs such a membership. The article has two main hypotheses. The first one is about the structure of the Arctic Council has changed since its establishment, it is an important international organization on a global scale in terms of addressing issues such as climate change, environmental protection, regional geopolitical stability, but there is nothing more than a forum as a function. Second, Switzerland's Arctic Council observer membership status can be a model for Turkey.

Keywords: the Arctic, the Arctic Council, Observer Member Status, Switzerland, Turkey.

* Bu makale; "Yeni Enerji Havzalarının Ortaya Çıkmasının Kuzey Kutbu Arktika Jeopolitik Konumuna Etkileri" konulu doktora tezinin ilgili bölümünün genişletilmiş ve yeniden düzenlenmiş hâlidir. 22 Ekim 2020 tarihinde 4'üncü Ulusal Kutup Bilimleri Çalıştayı'nda özet bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Genelkurmay Başkanlığı, E-Mail: onurlimon2538@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4097-303X

Geliş Tarihi: 30.10.2020 - **Kabul Tarihi:** 07.01.2021

1. Giriş

Uluslararası siyaset; askerî, siyasî, ekonomik, toplumsal, çevresel vb. dinamikler üzerinden değişebilmektedir. Bu değişim, devletleri kendi oluşturdukları uluslararası sistemde ticaret, finans, çevre, insan hakları, dış yardım, güvenlik, iklim değişikliği, göç vb. sorunlara cevap veremiyor hale getirebilir.¹ Devletlerin sınırlarını aşan bu sorunların giderek kalıcı hale gelmesi, düzenleyici kurumlara olan ihtiyacını da artırmaktadır.² Uluslararası örgütler işte bu değişimin ve ihtiyacın bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. Modern uluslararası ilişkiler tarihidaki yeri nispeten yeni olmakla birlikte,³ “devletlerin kendi oluşturduğu uluslararası siyasî sistemi, en azından bazı durumlarda koruyamayacak hale gelmeleri” uluslararası örgütleri oluşturan en önemli gerekçelerden biri olmuştur. Neticede devletler gibi uluslararası örgütlerinde etkileri nasıl inşa edildikleri ile ilişkilidir.⁴

Devletlerin veya hükümetler dış kuruluşların belirli bir amaca ulaşmak için küresel veya bölgesel düzeyde oluşturdukları bu yapılardan⁵ bazıları Avrupa Birliği (AB) gibi kendilerini oluşturan devletlerin üstünde ve onların dışında temsil ve yetki alanına sahipken, bazıları Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) gibi ortak güvenlik kaygısı nedeniyle devletlerin tek tek yerine getiremeyeceği bir işlevi yerine getirmek için kurulabilir. Bunların dışında ortak bir forum olmanın ötesinde bir işlevi bulunmayan uluslararası örgütlerde oluşturulabilir.⁶ Arktik Konseyi bunlardan biridir.

Dünyanın farklı bölgelerinde farklı amaçlarla birçok uluslararası örgüt oluşturulmuştur. Her bölge kendine has dinamikleri (devlet, iklim, coğrafya, insan, sınırlar vb.) içerisinde ihtiva etmektedir. Bu makaleye konu edinilen bölge olan Arktik; Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya kıtalarının birbirlerine en yakın olduğu bölgedir. Burası, her biri birbirinden farklı sekiz egemen devletten, Arktik Okyanusu’na kıyısı olan ve “Arktik Beşlisi (A5 Devletleri)” olarak da ifade edilen Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Danimarka (Grönland ve Faroe Adaları), Kanada,

¹ Samuel Barkin, *International Organization: Theories and Institutions*, (New York: Palgrave Macmillan, 2006), 10-13.

² Cenan Çakmak, “Uluslararası Örgütler”, *Uluslararası İlişkilere Giriş*, ed. Şaban Kardaş ve Ali Balcı, (İstanbul: Küre Yayınları, 2016), 455.

³ Uluslararası örgütler hem devletlerin rızası hem de devletlerin ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuştur. Ancak bu durum uluslararası örgütlerin doğrudan devletlerin bir uzantısı olduğu anlamına gelmemektedir. Bkz. Çakmak, a.g.e., 454-455.

⁴ Çakmak, a.g.e., 456.

⁵ Mehmet Hasgüler ve Mehmet B. Uludağ, *Uluslararası Örgütler*, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2007), 19.

⁶ Çakmak, a.g.e., 457-459.

Norveç ve Rusya Federasyonu (Rusya)⁷ ile Finlandiya, İsveç ve İzlanda'nın kuzey alanlarından oluşmaktadır.⁸ Politik anlamda gerçek bir varlığı bulunmamakla birlikte, Arktik'in sınırları kullanım amaçlarına⁹ ve çalışma gruplarının faaliyet alanlarına¹⁰ göre değişiklik gösterebilmektedir. Ancak bu sınır tanımlarının hepsini kapsaması ve genel bir tanımlama olarak Arktik, 60'ncı Kuzey paralelinin kuzeyinde kalan alanları ihtiva eden bir bölge olarak kabul edilebilir. Yaklaşık 30 milyon kilometrekarelik bir alanı ihtiva eden bu bölgenin, takriben 14 milyon kilometrekarelik kısmını karalar¹¹ ve yaklaşık 16 milyon kilometrekarelik kısmını yarı kapalı bir okyanus olma hüviyetine sahip olan Arktik Okyanusu oluşturmaktadır.¹² Mevsimsel koşullara bağlı olmakla birlikte yaklaşık dört milyon kilometrekarelik bir alan buzullarla örtülüdür. Dünyanın %6'sını oluşturan bu bölgenin toplam nüfusu dört milyon civarındadır.

Aşırı iklim koşullarına sahip olan Arktik, tarihsel akış içerisinde kuzey-güney/doğu-batı veya tam tersi insan hareketlerine sahne olmuş ve olmaya devam etmektedir. Burası, yerli halkların binlerce yıl önce yaşamlarını sürdürmeye başladığı bir bölgedir. Avcılık ve balıkçılıkla uğraşan Inuit (Eskimo)¹³ yerlilerinin buranın ilk yerli halkları olduğu

⁷ Çalışmanın bundan sonraki içeriğinde Rusya Federasyonu yerine Rusya yazımı tercih edilmiştir.

⁸ Lassi Heininen, "Küreselleşmenin Etkileri ve Dünya Siyasetinde Kuzey Kutbu'nun Yeri", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar*, çev. Demet Tunçeri, ed. Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılıç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa, (Ankara: Siyasal Kitapevi, 2015), 41.

⁹ Arktika'nın sınırları kullanım amaçlarına göre: "İklimsel Sınırlar", "Bitki Örtüsü Sınırları", "Deniz Sınırları", "Permafrost Sınırlar" ve "Astronomik Sınırlar" olmak üzere beşe ayrılmaktadır.

¹⁰ Çalışma gruplarının faaliyet alanlarına göre belirtilen sınırlar ise; "Arktika Gözetleme ve Değerlendirme Programı (Arctic Monitoring and Assessment Programme-AMAP)", "Arktika İnsani Gelişme Raporu (Arctic Human Development Report-AHDR)", "Arktika Flora ve Fauna Koruma (Conservation of Arctic Flora and Fauna-CAFF)" ve "Acil Durum Önleme, Hazırlıklılık ve Tepki Çalışma Grubu (Emergency Prevention, Preparedness and Response-EPPR)" olmak üzere dörde ayrılabilir.

¹¹ AMAP, *Amap Assessment Report: Arctic Pollution Issues*, Arctic Monitoring and Assessment Programme (Oslo: AMAP, 1998), 13, <https://www.amap.no/documents/doc/amap-assessment-report-Arctic-pollution-issues/68/>, (09.11.2017).

¹² National Geophysical Data Center, "Volumes of the World's Oceans from ETOPO1", https://ngdc.noaa.gov/mgg/global/etopo1_ocean_volumes.html, (27.11.2017). Ohotsk Denizi'nin yüzölçümü yaklaşık 1.5 milyon kilometrekaredir. Bkz. Encyclopedia Britannica, "Sea of Osthotsk", <https://www.britannica.com/place/Sea-of-Ohotsk>, (27.11.2017). Eğer Ohotsk Denizi dışarıda bırakılacak olursa deniz alanları yaklaşık 14.056 milyon kilometrekarelik bir sahayı ihtiva eder. ABD "Ulusal Kar ve Buz Veri Merkezi (National Snow and Ice Data Center-NSIDC)", Ohotsk Denizi'ni Arktika Okyanusu ile ilgili yapmış olduğu bütün değerlendirmelerindeki verilere dâhil etmektedir. Bu veriler birçok bilimsel araştırmanın referans noktası olduğundan bu husus gözden kaçırılmamalıdır.

¹³ Eskimo "çiğ et yiyecekler" anlamına gelmektedir. Yerli halklar için Eskimo denilmesinin onları üzdüğünü belirten Ebru Caymaz, onların kendilerine Inuk veya Inuit denilmesini tercih ettiklerini ifade etmektedir. Bkz. Ebru Caymaz, "Ebru Caymaz Sunumları Arktik Ekspedisyonlar ve Soğuk İklim Dalışları", *Türk Balıkadamları Kulübü*, 27 Şubat 2020, <https://www.sualtigazetesi.com/ebru-caymaz-sunumu/>, (16.03.2020).

düşünülmektedir.¹⁴ Bu yerli halklar arasında ticaret ve ekonomik bütünleşme oldukça gelişmiş ve aralarındaki münasebetler henüz bölgenin diğer kâşifler ve devletler tarafından keşfedilmesinden çok daha önce başlamıştır.¹⁵

Belirli konulara veya bölgeye ilişkin bazı istisnalar ve yerli halkların birbirleri ile geliştirdikleri iş birliklerinin dışında, Arktik'deki uluslararası iş birliği çabalarının daha çok soğuk savaş ve sonrası dönemi kapsayan girişimler oldukları söylenebilir. Bu girişimlere: “*Kutup Aylarının Korunması Anlaşması (Agreement on the Conservation of Polar Bears)*”,¹⁶ “*Barents Avro-Arktik Konseyi (Barents Euro-Arctic Council-BEAC)*”,¹⁷ “*Nordik Konseyi (Nordic Council)*”,¹⁸ “*Kuzey Boyutu (Northern Dimension)*”¹⁹ örnek olarak verilebilir. Bunlardan bir tanesi de Arktik Konseyi'dir.

Arktik Konseyi, paylaşılan ve iş birliği yapılan bir Arktik'in yaratılmasına yönelik önemli bir girişimdir.²⁰ Kuruluş yapısı itibariyle Arktik Devletleri, Arktik yerli halkları ve Arktik'in diğer sakinleri arasında Arktik'deki sürdürülebilir kalkınma ve çevre koruma konularında iş birliği, koordinasyon ve etkileşimi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Aldığı kararlar ve uygulamalar bağlamında karar verici değil, kararların şekillendiği bir forum olma özelliği göstermektedir.

¹⁴ John McCannon, *A History of The Arctic, Nature, Exploration, and Exploitation*, (London: Reaktion Books, 2012), 27-40; Robert McGhee, *The Last Imaginary Place A Human History of the Arctic World*, (Kanada: Oxford University Press, 2005), 109-111.

¹⁵ Heininen, *Küreselleşmenin Etkileri...*, 36.

¹⁶ 1973 yılında A5 Devletleri'nin kendi aralarında Arktika'ya özgü yaptıkları ilk anlaşmadır. Bkz. Heather Exner-Pirot, “*The Return of the Arctic Five*”, 1-3, www.rcinet.ca/eye-on-the-Arctic/2015/07/23/blog-the-return-of-the-Arctic-five/, (05.01.2018).

¹⁷ 1993 yılında kurulan Barents Avro-Arktika Konseyi: Barents bölgesi ile ilgili konularda hükümetler arası bir iş birliği forumudur. Norveç'te Rusya ve Kuzey Avrupa dışişleri bakanlarının katılımıyla oluşturulmuştur. Üye ülkeler: İzlanda, Danimarka, Finlandiya, İsveç, Norveç, Rusya ve Avrupa Komisyonu'dur. Gözlemci üye ülkeler ise Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda, Polonya, Birleşik Krallık ve ABD'dir. Bkz. “*Barents Euro-Arctic Cooperation*”, <http://www.barentscooperation.org/en/About>, (25.12.2017).

¹⁸ 1995 yılında kurulan Nordik Konseyi: Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç'in yanı sıra Faroe Adaları, Grönland ve Aland Adaları'nı da kapsamaktadır. Nordik topluluğu, dünyada güçlü bir Nordik bölgesi için çabalamaktadır. Bölgeyi dünyanın en yenilikçi ve rekabetçi ülkelerinden biri haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bkz. “*The Nordic Council*”, <https://www.norden.org/en/nordic-council>, (09.01.2021).

¹⁹ 1999 yılında kurulan Kuzey Boyutu: AB, Rusya, Norveç ve İzlanda tarafından kurulmuştur. 2006 yılında yenilenerek AB üyesi ülkelerin kendi ulusal kapasiteleriyle de iş birliğine katılabilmelerinin önü açılmıştır. Baltık Denizi havzasının bir parçası olan Belarus, pratikte Kuzey Boyutu ile iş birliğindedir. ABD ve Kanada gözlemci üye statüsünde olup, Kuzey Boyutu'nun amacı bölgede istikrar, esenlik ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemektir. Kuzey Boyutu, çevre, nükleer güvenlik, sağlık, enerji, ulaşım, lojistik, ticaret ve yatırım, araştırma, eğitim ve kültür tanıtımı gibi çok çeşitli sektörleri kapsamaktadır. Bkz. “*The Northern Dimension*”, <http://www.northerndimension.info/northern-dimension>, (25.12.2017).

²⁰ Gustav Petursson, “*Cooperation in the High North: The Case of Iceland*”, *Nordia Geographical Publications* 40, no. 4 (2011): 77, <https://nordia.journal.fi/article/view/75951>, (05.01.2018).

Bu makale, Arktik Konseyi'nin geçmişten günümüze yapısını incelemekte ve Türkiye'nin Arktik Konseyi'ne gözlemci üyelik statüsü için yapmış olduğu başvurunun neden kabul edilmediğini, nasıl kabul edilebileceğini ve böyle bir üyeliğe gerçekten ihtiyacı olup olmadığını İsviçre örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Makalenin iki temel hipotezi bulunmaktadır. Birincisi; Arktik Konseyi'nin kuruluşundan günümüze yapısının değiştiği, iklim değişikliği, çevre koruma, bölgesel jeopolitik istikrar gibi konulara değinmesi açısından küresel ölçekte önemli bir uluslararası örgüt olduğu ancak işlev olarak bir forumdan daha fazlası olmadığıdır. İkincisi; İsviçre'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsünün, Türkiye için örnek teşkil edebileceğidir.

Arktik Konseyi ile ilgili olarak mevcut akademik literatür, özellikle Arktik Konseyi'nin yapısına odaklanmaktadır.²¹ Ancak şaşırtıcı bir şekilde kuruluşundan günümüze Arktik Konseyi'nin gelişimi ve gözlemci üyelik statüsüne ilişkin hususlar yeteri kadar çalışılmamıştır. Ayrıca Türkiye'nin 2015 yılında Arktik Konseyi'ne yapmış olduğu gözlemci üyelik başvurusu ve Türkiye ile birlikte Arktik Konseyi gözlemci üyeliğine aynı yıl başvuru yapan İsviçre'nin iki yıl sonra neden üyeliğe kabul edildiğine ilişkin bir incelenme günümüze kadar yapılmamıştır. Bu makale aynı zamanda bu eksiklikleri gidermeyi hedeflemektedir. Makalenin araştırma soruları şunlardır: Arktik Konseyi nasıl oluşturulmuştur?; Arktik Konseyi nasıl bir yapılanmaya sahiptir?; Türkiye'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü neden kabul edilmemiştir?; Türkiye'nin gerçekten Arktik Konseyi gözlemci üyeliğine ihtiyacı var mıdır?; İsviçre, Arktik Konseyi'ne nasıl üye olmuştur? İsviçre örneği Türkiye'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için bir örnek teşkil edebilir mi?; Türkiye Arktik Konseyi'ne gözlemci üye olarak nasıl kabul edilebilir?

Makalede çoğunlukla birincil kaynaklar olmak üzere ikincil kaynaklardan da yararlanılmıştır. Makaledeki bilimsel kaynaklar belgesel tarama yöntemi kullanılarak incelenmiş ve toplanmıştır. Bunlara ek olarak, Kanada Calgary Üniversitesi'nden Prof.Dr. Heather Exner-Pirot ile Arktik Konseyi ve Türkiye'nin Arktik politikası hakkında elektronik

²¹ Bu çalışmalardan en kapsamlı olanları şunlardır: Bkz. Selçuk Demirkılınc ve Ragıp Pehlivanlı, "Kuzey Kutup Bölgesi'ndeki İşbirliğinde Arktika Konseyi'nin Rolü", *2'inci Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi*, (2016): 246-265; Alp Yüce Kavas, "Soğuk Savaş Sonrası Arktika Bölgesi Jeopolitiği ve Bölgesel İş Birliği Potansiyeli", *Akdeniz İİBF Dergisi*, no. 19 (2019): 25-44, <http://static.dergipark.org.tr/article-download/41d2/2676/58fa/5da46fb6449d0.pdf>, (12.01.2020); Şenay Kaya, *Kutup Bölgelerinde Egemenlik Mücadelesi ve Ekonomik Yatırım Fırsatları*, (Ankara: Kozmostar, 2020), 28-32; Aslıhan Genç, *Uluslararası Güvenlikte Arktika Bölgesi*, (Ankara: Astana Yayınları, 2021), 34-35.

posta yoluyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ile iletişime geçilerek; 09 Aralık 2017 tarihinde “*Türkiye’nin Arktik Konseyi’ne nasıl gözlemci üye olabileceği ve Dışişleri Bakanlığı’nın bu süreç ile ilgili girişimlerinin neler olduğu*” ve 28 Ekim 2019 tarihinde Arktik Devletleri nezdinde Türkiye’nin ilgili Büyükelçiliklerinin günümüze kadar “*Türkiye’nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için hangi girişimlerde bulunulduğu*”na ilişkin sorular sorularak bilgi talebinde bulunulmuştur. Dışişleri Bakanlığı bünyesinde Arktik ve kutuplar üzerine ayrıca bir masa/birim bulunmadığından Dışişleri Bakanlığı’nın isteği doğrultusunda bu bilgi talebi “*Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi’ne (CİMER)*” iletilmiştir. Makale içerisinde Dışişleri Bakanlığı ve ilgili Büyükelçiliklerin sorulara genelgeçer yanıtlar verdiği görülebilir. Bununla birlikte, Kanada (Ottova) ve Danimarka (Kopenhag) Büyükelçilikleri soruları yanıtlamıştır. Ottova Büyükelçiliği ile yapılan görüşme telefon üzerinden gerçekleştirilmiş ancak raporlaştırılmamıştır. Diğer Büyükelçiliklere (ABD, Norveç ve Rusya) yöneltilen sorular ise yanıtız kalmıştır.

Makale altı bölüme ayrılmıştır. İlk olarak giriş bölümünde; uluslararası örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki yerine ilişkin kavramsal bir inceleme yapılmış, Arktik ve Arktik Konseyi’ne ilişkin genel hususlara değinilmiştir. Daha sonra makalenin hipotezleri, araştırma soruları, amacı ve yöntemi ortaya konulmuş, literatürdeki eksik hususlar belirlenmiştir. İkinci bölümde; Arktik Konseyi’ne giden süreç tarihsel bir perspektiften ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, Arktik Konseyi’nin yapısı, bu yapı içerisindeki tartışmalı noktalar ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, Arktik Konseyi’nin gözlemci üye statüsü için başvuran devletler ile ilgili olarak belirlediği ölçütler ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde; Arktik Konseyi’nin yapısı kuruluşundan itibaren günümüze kadar geldiği süreç çerçevesinde ilk 10 yıllık dönem ve sonraki dönem olmak üzere iki zaman aralığı üzerinden değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde; Türkiye’nin unutulmuş Arktik Konseyi gözlemci üyelik başvurusu incelenmiş ve gözlemci üyelik statüsünün kabulüne ilişkin siyasî ve ekonomik temel sorun alanları vurgulanmıştır. Buna ek olarak bu bölümün birinci alt başlığında; İsviçre’nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik süreci incelenmiş, ikinci alt başlığında ise; Türkiye’nin Arktik Konseyi gözlemci üyeliği için muhtemel yol haritası İsviçre örneğinden hareketle incelenmiş ve tartışılmıştır. Sonuç bölümünde ise; makalenin temel hipotezleri ve araştırma soruları tartışılmış, Arktik Konseyi’nin dünyanın diğer bölgelerinde ortaya çıkan sorunları ele alırken dikkate alınmaya değer bir uluslararası iş birliği yaklaşımına örnek olabileceği ve Türkiye’nin Arktik Konseyi

gözlemci üyeliği olmazsa olmaz bir süreç değil, öncelikli alanlarından biri olarak değerlendirilmiştir.

2. Arktik Konseyi'ne Giden Süreç

Arktik Konseyi'nin tarihi geçmişi, küresel ölçekte çevreye yönelik duyarlılığın ve uyanışın arttığı 1980'li yılların sonları ile 1990'lı yılların başlarına kadar geri götürülebilir.²² Bu dönem aynı zamanda Arktik Devletleri arasında çevresel sorunlara yönelik ortak bir anlayışın egemen olduğu bir dönemdir. Sovyetler Birliği Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un 1987 yılında yaptığı tarihi "*Murmansk Konuşması*"²³ ve sonraki yıllarda Finlandiya ve Kanada tarafından başlatılan girişimler Arktik Konseyi'ne giden sürecin mihenk taşlarını oluşturmaktadır.

Gorbaçov'un Arktik Devletleri arasında "gerçek bir barış bölgesi ve verimli bir iş birliği" çağrısı yapan bir konuşması Arktik Konseyi gibi bölgesel bir örgütün hızla gelişmesine olanak sağlamıştır. Bu bağlamda Gorbaçov'un konuşmasındaki; dünyanın kuzeyinde, "*tüm dünyanın çıkarlarının ortaklığı ve birbiriyle ilişkisi*"ne duyulan ihtiyaç,²⁴ Arktik'de "*ciddi bir askersizleşmenin tarafı olduğu*" ve Arktik'in bir "*barış bölgesi*" olması gerektiğine ilişkin hususlar önemlidir. Ayrıca Arktik kaynakları ve çevre koruma alanlarında iş birliğinin geliştirilmesi, bölgenin bilimsel keşfinin yapılması, Kuzey Deniz Rotası'nın buzkıranlar vasıtasıyla yabancı gemilere açılması, Arktik'dd nükleer silahsızlanma ve güven inşasına yönelik çabaların önemine ilişkin açıklamalar,²⁵ Soğuk Savaş ile derin bir şekilde bölünmüş uluslararası bir sistemde, Arktik'de bilim ve çevre özelinde siyasî gerilimleri azaltmaya yardımcı olmak için görece tarafsız gerekçeler olarak algılanmıştır.

Bu noktadan hareketle, Finlandiya ve Kanada tarafından diğer Arktik Devletleri nezdinde çevresel sorunlar hakkında bir dizi girişimler başlatılmıştır.²⁶ İlk defa 1989 yılında

²² Brundtland Komisyonu ve Rio Bildirgesi çevresel sorunlarla ilgili olarak yapılan ilk uluslararası toplantılardır.

²³ Mihail Gorbaçov, *Murmansk Konuşması*, çev. Süha Sert, (İstanbul: Barış Basın Yayın Sanayi, 1987).

²⁴ A.g.e., 38-40.

²⁵ A.g.e., 41-44.

²⁶ Bu istişarelerin başlatılmasında Finlandiya'nın Gorbaçov'un Murmansk konuşmasından etkilendiğini belirtmek gerekir. Bkz. Lassi Heininen, "Circumpolar International Relations and Geopolitics", *Arctic Human Development Report 2004*, 212, http://www.svs.is/static/files/images/pdf_files/ahdr/English_version/AHDR_chp_12.pdf, (01.10.2017).

Rovaniemi (Finlandiya)'de kutup toplantısı gerçekleştirilmiş²⁷ ve 1991 yılında üç yerli halk organizasyonu ile Arktik Devletleri'nin bakanlarının katıldığı hükümetler arası Arktik konferansı düzenlenmiştir. İleride Arktik Konseyi'nin kurulmasına zemin sağlayacak olan bu konferansta “*Arktik Çevre Koruma Stratejisi (Arctic Environmental Protection Strategy-AEPS)*” kabul edilmiştir.²⁸

Hukukî bağlayıcılığı olmayan ve bir çevre sözleşmesi olan AEPS, Arktik'de insan sağlığına, çevreye yönelik potansiyel tehditlere ve bu tehditlere karşı mevcut ve gelecekteki problemleri çözmek ve yönetmek için, Rusya'nın şeffaflığı dâhilinde ikili ve çok taraflı yardımlaşma ve tartışma stratejisi ortaya koymaktadır. AEPS, Arktik Okyanusu'na boşaltılan radyoaktif ve diğer tehlikeli materyallerin, bölgede yaşayan yerli halkların hava, yiyecek, buz ve su kaynaklarına verdiği zararların anlaşılmasına, temizlenmesine ve Arktik'da çevreye yönelik endişelerin giderilmesine yönelik çalışma programlarından oluşmaktadır. Bu programlar:

“1) *Arktik İzleme ve Değerlendirme Programı (The Arctic Monitoring and Assessment Program-AMAP)*; 2) *Arktik Flora ve Faunanın Korunması Programı (The Conservation of Arctic Flora and Fauna Program-CAFF)*; 3) *Arktik Okyanusu Deniz Çevresini Koruma (Protection of the Arctic Marine Environment-PAME)*; 4) *Acil Durum Önleme, Hazırlık ve Müdahale (Emergency Prevention, Preparedness and Response-EPPR)*; 5) *Sürdürülebilir Kalkınma ve Kullanım (Sustainable Development and Utilization-SDU)*”dır.²⁹

Kuruluşunun ilk yıllarında Arktik'de çevreye yönelik tehditlerin sürekli olarak değerlendirilmesi hedeflenirken, zamanla insani boyut ve sürdürülebilir kalkınma gibi konular da AEPS'nin kapsama alanına dahil edilmiştir.³⁰ Bu genişleme ve Arktik Devletleri arasında ortaya çıkan iş birliğinin bir sonucu olarak AEPS, 1996 yılında yayınlanan “*Ottawa Bildirisi*”

²⁷ Hannu Halinen, “*Arctic Council in Perspective: Moving Forward*”, *Arctic Yearbook*, ed. Lassi Heininen, (Iceland: Northern Research Forum Akureyri, 2016), 28, <http://www.Arcticyearbook.com>, (18.10.2017); Heininen, *Circumpolar International...*, 212.

²⁸ 1991 yılında Rovaniemi'de yapılan toplantıya katılan ve AEPS'yi kabul eden yerli halk organizasyonları ile Arktika Devletleri şunlardır: “*Inuit Kutup Çevresi Konferansı (Inuit Circumpolar Conference-ICC)*”, “*Sami Konseyi (Sami Council)*” ve “*Kuzeyin, Rusya Federasyonu'nun Sibirya ve Uzak Doğu Yerli Azınlıklarının Derneği (The Association of Indigenous Minorities of the North, Siberia and the Far East of the Russian Federation)*”, ABD, Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Kanada, Norveç ve Rusya kabul etmiştir. Bu yerli halkların oluşturdukları konferans, konsey ve derneğin Rovaniemi'deki toplantıya katıldıklarını ayrıca belirtmek gerekir. Daha fazla bilgi için bkz. EPPR, “*Ministerial Direction*”, *Emergency Prevention, Preparedness and Response-EPPR*, 1-2, <https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/>, (05.01.2018).

²⁹ A.g.e., 2.

³⁰ Oran R. Young, “*The Arctic Council at Twenty: How to Remain Effective in a Rapidly Changing Environment*”, *U.C. Irvine Law Review* 6, no.99 (2016): 109, <https://scholarship.law.uci.edu/ucilr/vol6/iss1/5>, (23.12.2020).

ile “*Arktik Konseyi*”ne dönüştürülmüştür.³¹ Başlangıçta AEPS’nin mirası üzerinden mütevazı beklentiler içerisinde kurulan Arktik Konseyi kuruluşundan günümüze Arktik’de iş birliği için vazgeçilmez bir forum haline gelmiş ve Arktik’in dünya siyasetindeki önemi arttıkça, Arktik Konseyi’nin önemi de artmıştır.³²

3. Arktik Konseyi’nin Yapısı

Ottawa Bildirisi, Arktik Konseyi’nin kuruluş belgesidir. Konsey’in oluşumunda ve gelişiminde Ottawa Bildirisi’nden günümüze devam eden dinamik bir sürecin işlevselliği görülebilir.³³

³¹ Arktika Konseyi’nin kurulmasından önce AEPS çerçevesinde İkinci Bakanlar Konferansı 16 Eylül 1993 tarihinde Nuuk’ta (Grönland), Üçüncü Bakanlar Konferansı 20-21 Mart 1996 tarihinde Inuvik’de (Kanada) ve Dördüncü Bakanlar Konferansı 12-13 Haziran 1997 tarihinde Alta’da (Norveç) toplanmıştır. Dördüncü toplantı Ottawa Deklarasyonu’ndan sonra gerçekleşmiş olsa da Arktika Konseyi’nin bir toplantısı değildir. Bu konferansların Arktika Konseyi’nin oluşumuna zemin hazırlandığı belirtilmelidir. Bu konferansların detayları için sırasıyla bkz. “The Nuuk Declaration on Environment and Development in the Arctic, Nuuk, 1993”, <https://iea.uoregon.edu/MarineMammals/engine/Documents/1-0279-0287.htm>, (09.01.2021); “The Inuvik Declaration, 1996. Declaration from the Ministerial Meeting of the Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS) held in Inuvik, Canada”, <http://library.arcticportal.org/1272/>, (09.01.2021); “Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS) Ministerial Meeting in Alta, Norway, 1997”, <http://library.arcticportal.org/1271/>, (09.01.2021).

³² Heather Exner-Pirot, Maria Ackren, Natalia Loukacheva, Heather Nicol, Annika E. Nilsson and Jennifer Spence Article, Law and Governance, “Form and Function: The Future of the Arctic Council”, *Arctic Institute*, 2019, 2-3, <https://www.thearcticinstitute.org/form-function-future-arctic-council/>, (23.12.2020). Günümüzde Arktika, devlet merkezli ve askerî konuların egemen olduğu jeopolitik bir alandan, insan odaklı endişelerin daha fazla önem kazandığı bir bölgeye dönüşmeye başlamıştır. Bkz. Heininen, *Circumpolar International...*, 209.

³³ Young, a.g.e., 117.

Tablo 1: Arktik Konseyi'nin Yapısı³⁴

Üyeler (8)		Daimî Katılımcılar (6)	
<ul style="list-style-type: none">• ABD• Danimarka• Finlandiya• İsveç• İzlanda• Kanada• Norveç• Rusya		<ul style="list-style-type: none">• Inuit Kutup Konseyi (ICC)• Sami Konseyi (SC)• Kuzeyin, Yerli İnsanlarının Rus Derneği (RAIPON)• Uluslararası Aleut Derneği (AIA)• Arktik Athabaskan Konseyi (AAC)• Uluslararası Gwich Konseyi (GCI)	
Gözlemci Üyeler (38)		Çalışma Grupları (6)	
Gözlemci Ülkeler (13) <ul style="list-style-type: none">• Almanya• Birleşik Krallık• Hollanda• Polonya• Fransa• İspanya• Çin• İtalya• Hindistan• Güney Kore• Singapur• Japonya• İsviçre	Hükümet ve Parlamentolar Arası Kuruluşlar (13) <ul style="list-style-type: none">• ICES• IFRC• IMO• IUCN• NCM• NEFCO• NAMMCO• OSPAR Komisyonu• SCPAR• UNDP• UNEP• WMO• WNC	Sivil Toplum Örgütleri (12) <ul style="list-style-type: none">• ACOPS• AINA• AWRH• CCU• IASC• IASSA• IUCH• IWGIA• NF• Oceana• UArctic• WWF	<ul style="list-style-type: none">• ACAP• AMAP• CAFF• EPPR• PAME• SDWG Diğer Bağlı Ortaklıklar <ul style="list-style-type: none">• Görev Güçleri• Uzman Grupları

Tablo 1’de Arktik Konseyi’nin günümüzdeki mevcut yapısı görülmektedir. Buna göre Arktik Konseyi’nin üye sayısı sekiz, daimî katılımcı sayısı altı, gözlemci ülke sayısı ile hükümet ve parlamentolar arası kuruluşların sayısı 13, sivil toplum örgütlerinin sayısı 12, çalışma gruplarının sayısı altı ve Konsey’e bağlı ek çalışmalar yürüten diğer bağlı ortaklıkların sayısı ise ikidir.

Ottawa Bildirisi, toplam dokuz maddeden oluşmakta ve Arktik Konseyi’nin genel ilkeleri ve işlevleri hakkında bilgiler içermektedir.³⁵ 1’inci maddesinde; Arktik Konseyi’nin yüksek seviyeli bir forum olarak oluşturulduğu vurgulanmıştır. Bunun dışında, Arktik

³⁴ Tablo çalışmanın yazarı tarafından hazırlanmıştır. Bkz. Arctic Council, “Who is The Arctic Council?”, <https://arctic-council.org/en/>, (05.02.2020); Arctic Council, *About Us...*, 1; Arctic Council, *Arctic Council...*, 1-3; Arctic Council, *Observers...*, 1-3.

³⁵ Ottawa Bildirisi’nin tam metni için bkz. Arctic Council, “Declaration on The Establishment of Arctic Council”, 1-4, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2/ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (05.01.2018).

Devletleri arasında iş birliği, Arktik yerli halklarının ve diğer Arktik sakinlerinin Arktik meselelerine katılımı ile Arktik’de sürdürülebilir kalkınma ve çevrenin korunması konularında koordinasyon ve etkileşiminin sağlanmasına ilişkin hususlar belirtilmiştir. Daha önce AEPS bünyesinde faaliyetlerini yürüten AMAP, CAFF, PAME ve EPPR programları Arktik Konseyi’nin yapısına dâhil edilmiş, SDU ise daha sonra “*Sürdürülebilir Kalkınma Çalışma Grubu (Sustainable Development Working Group-SDWG)*” olarak Konsey’in çalışma grupları arasında yer almıştır.³⁶ Burada en dikkat çekici olan, askerî güvenlikle ilgili konuların Arktik Konseyi’nin kapsamı dışında bırakılmış olmasıdır.³⁷ Heather Exner-Pirot’a göre bu durum; “*dünyanın diğer bölgelerindeki jeopolitik gerginliklerin bölümlere ayırılmasına ve bölgeye özgü konularda iyi iş birliğinin devam etmesine izin verdiği için olumlu olmuştur*”.³⁸ Böylelikle küresel siyasette son zamanlarda yaşanan gerginliklerden Arktik Konseyi içerisinde kaçınılabilmektedir.³⁹

Ottawa Bildirisi’nin 2’inci maddesinde; Arktik Devletleri’nin tamamının, diğer bir ifadeyle ABD, Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Kanada, Norveç ve Rusya’nın, Arktik Konseyi’ne üye devletler olduğu belirtilmiştir.⁴⁰ Daha önce AEPS üyesi olan yerli halklar organizasyonlarından Inuit Kutup Çevresi Konferansı (ICC),⁴¹ Sami Konseyi (SC) ve Kuzeyin, Rusya Federasyonu’nun Sibiry ve Uzak Doğu Yerli Azınlıklarının Derneği (RAIPON)⁴² Arktik Konseyi’nde daimî katılımcılar olarak tanımlanmıştır.⁴³ Zamanla, 1998 yılında “*Uluslararası Aleut Derneği (The Aleut International Association-AIA)*”, 1999 yılında “*Arktik Athabaskan Konseyi (The Arctic Athabaskan Council-AAC)*” ve 2000 yılında “*Uluslararası Gwich Konseyi (Gwich’in Council International-GCI)*” kurulmuş ve Arktik Konseyi’ne daimî

³⁶ Bkz. Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 1; Arctic Council, “*Arctic Council: A Backgrounder*”, 1, https://oarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/2076/2017-09-25_Arctic_Council_Backgrounder_PRINT_VERSION_NO_LINKS.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (05.01.2018).

³⁷ Askerî konuların Arktika Konseyi’nin kapsamı dışında bırakılmasına ilişkin olarak bkz. Ottawa Bildirisi’nin 1’inci maddesinin dipnotu, Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 1.

³⁸ Prof. Dr. Heather Exner-Pirot ile elektronik posta yoluyla yapılan görüşme, 22 Nisan 2019.

³⁹ Exner-Pirot vd., a.g.e., 3.

⁴⁰ Bkz. Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 2.

⁴¹ “*Inuit Kutup Çevresi Konferansı (Inuit Circumpolar Conference-ICC)*” daha sonra “*Inuit Kutup Konseyi (The Inuit Circumpolar Council-ICC)*” olarak adlandırılmıştır. Bkz. Arctic Council, “*About Us*”, 1, <http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us>, (05.01.2018).

⁴² “*Kuzeyin, Rusya Federasyonu’nun Sibiry ve Uzak Doğu Yerli Azınlıklarının Derneği*” daha sonra “*Kuzeyin, Yerli İnsanlarının Rus Derneği (The Russian Association of Indigenous Peoples of the North (RAIPON))*” olarak adlandırılmıştır. Bkz. Arctic Council, *About Us...*, 1.

⁴³ Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 2.

katılımcılar olarak kabul edilmişlerdir.⁴⁴ Burada dikkat çeken bir nokta, daimî katılımcı olarak belirlenen yerli halklar organizasyonlarının sayısının her zaman üye devletlerin sayısından az olacağı belirtilmiş olmasıdır.⁴⁵ Nitekim Arktik’de Arktik Konseyi’ne daimî katılımcı olan yerli halklar organizasyonlarından daha fazla sayıda organizasyon bulunmaktadır. Dikkat çeken diğer bir nokta ise, AEPS’de üye olarak bulunan üç yerli halklar organizasyonunun, Ottawa Bildirisi’nde diğer üç yerli halklar organizasyonları ile birlikte Arktik Konseyi’ne daimî üye olarak değil, daimî katılımcı olarak kabul edilmesi ve yerli halklar organizasyonlarında belirtilen “*halklar*” terimi kullanılmasının, “*uluslararası hukukta bu terime uygulanan haklara ilişkin herhangi bir etkiye sahip olarak yorumlanmayacağı*”nın belirtilmiş olmasıdır.⁴⁶ Mevcut durumda, Arktik Konseyi’ndeki her seviyede alınan karar, daimî üye olan bu sekiz Arktik Devleti ve altı daimî katılımcı organizasyonun katılımıyla gerçekleşmektedir.⁴⁷

Daimî katılımcı olarak kabul edilen yerli halklar organizasyonlarının sayısının her zaman daimî üye devletlerin sayısından az olacağı kabul edildiğinden,⁴⁸ üye sayısı sekiz olan Arktik Konseyi’ndeki daimî katılımcıların sayısı hali hazırda altı olduğundan en fazla iki yerli halk organizasyonunun daha daimî katılımcı olarak kabul edilme ihtimalinden söz edilebilir. Bununla birlikte Arktik Konseyi’nde her seviyede alınan kararlar, üye olan bu sekiz Arktik Devleti ve altı daimî katılımcı organizasyonun katılımıyla gerçekleştiğinden, daimî katılımcı statüsünün, Konsey’deki Arktik yerli halklarına aktif katılım ve tam danışma sağlamak üzere oluşturulduğu da söylenebilir.

Ottawa Bildirisi’nin 3’üncü maddesinde; Arktik Konseyi’nin Konsey’in çalışmalarına katkıda bulunabileceği belirlenen bölge dışı devletlere, hükümetler ve parlamentolar arası organizasyonlara, küresel ve bölgesel sivil toplum kuruluşlarına gözlemci statüsünde açık olduğu belirtilmiştir. Kuruluşundan günümüze kadar Arktik Konseyi’nde gözlemci üyelik statüsü kabul edilen 13 devlet sırasıyla; Almanya, Birleşik Krallık, Hollanda, Polonya, Fransa,

⁴⁴ Bu yerli halk organizasyonları hakkında daha fazla bilgi için bkz. Arctic Council, “*Aleut International Association (AIA)*”, 1, <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/aia>, (06.01.2018); Arctic Council, “*Gwich’in Uluslararası Konsey (GCI)*”, 1-2, <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/gci>, (06.01.2018); Arctic Council, “*Arctic Athabaskan Council (AAC)*”, 1-2, <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/aac>, (06.01.2018)0” .

⁴⁵ Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 2.

⁴⁶ Bkz. 2’inci maddenin dipnotu (dipnot 2), Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 2.

⁴⁷ Arctic Council, “*Observers*”, 1, <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/Arctic-council/observers>, (05.01.2018).

⁴⁸ Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 2.

İspanya, Çin, İtalya, Hindistan, Güney Kore (Kore Cumhuriyeti), Singapur, Japonya ve İsviçre'dir.⁴⁹ İsteyen her ülke, hükümetler ve parlamentolar arası organizasyonlar vb. gözlemci üyelik statüsü için Arktik Konseyi'ne başvuruda bulabilir. Bunun için Ottawa Bildirisi'nden ayrı olarak yedi ölçüt belirlenmiştir:

“1) Ottawa Deklarasyonu'nda belirtilen amaçları kabul etmek ve desteklemek; 2) Arktik Devletleri'nin Arktik'deki egemenlik haklarını ve yetki alanlarını tanımak; 3) Arktik Devletleri'nin egemenliği, egemenlik hakları ve Arktik'in sınırlarının tanınması ve BMDHS'nin Arktik Okyanusu için kapsamlı bir hukukî çerçeve ve Arktik Okyanusu'nun yönetilmesinde sağlam bir temel oluşturduğunu kabul etmek; 4) Arktik yerli halklarının ve diğer halkların değerlerine, kültürüne ve geleneklerine saygı göstermek; 5) Arktik yerli halklarının ve kalıcı üyelerin çalışmalarına politik bağlılık göstermenin yanında finansal yetenekleri de sergilemek; 6) Arktik Konseyi'nin çalışmalarıyla ilgili uzmanlık ve ilgi sergilemek; 7) Arktik Konseyi'ne üye ülkelerle ve kalıcı üyelerle iş birliğine giderek Arktik çalışmalarına somut ilgi ve yetenek göstermek”.⁵⁰

Gözlemci üye ülkeler, Arktik Devletleri veya daimî katılımcılar aracılığıyla Arktik'e ilişkin projeler önerebilmektedir. Ancak Konsey'in çıkarlarını yönetmek üzere atanan “Üst Düzey Arktik Yetkilileri (Senior Arctic Officials -SAO)” tarafından aksine karar verilmedikçe, gözlemcilerin herhangi bir projeye yaptıkları mali katkılar Arktik Devletleri'nin finansmanını aşamayacağı belirtilmektedir⁵¹. Gözlemci üyelikle ilgili olarak yanlış veya eksik bilinen ve göz ardı edilen bir husus; Arktik Konseyi gözlemci üyelik süresinin sınırsız olduğu bilgisidir.⁵² Hâlbuki Arktik Konseyi tarafından her dört yılda bir, gözlemci statüsü verildiği tarihten itibaren gözlemci ülkelerin gözlemci statüsüne olan ilgilerini olumlu bir şekilde yeniden göstermeleri gerektiği açıkça belirtilmiştir. Bu bağlamda, gözlemcilerin gözden geçirileceği Bakanlar toplantısından en geç 120 gün önce Başkanlık, Arktik Devletleri'ne ve daimî katılımcılara akredite edilmiş tüm gözlemcilerin bir listesini ve Arktik Konseyi'nin çalışmaları ile ilgili

⁴⁹ Gözlemci üye olarak kabul edilen devletlerin kabul edildikleri yıl ve toplantılar: Almanya, Birleşik Krallık, Hollanda ve Polonya 1998 yılı Iqaluit Bakanlar toplantısı; Fransa, 2000 yılı Barrow Bakanlar toplantısı; İspanya, 2006 yılı Salekhard Bakanlar toplantısı; Çin, İtalya, Hindistan, Güney Kore (Kore Cumhuriyeti), Singapur ve Japonya, 2013 yılı Kiruna Bakanlar toplantısı; İsviçre, 2017 yılı Fairbanks Bakanlar toplantısında kabul edilmişlerdir. Bu devletlerden Almanya, Birleşik Krallık, Hollanda, Polonya ve Japonya aynı zamanda Ottawa Bildirisi'nin imza töreninde yer almıştır. Bkz. Arctic Council, *Observers...*, 2.

⁵⁰ Arctic Council, *Observers...*, 2. Ayrıca 2013 yılı Kiruna Bakanlar Toplantısı'nda “Arktika Konseyi Bağlı Ortaklar Gözlemci Kılavuzu” resmi olarak kabul edilmiştir. Bkz. Arctic Council, “Arctic Council Observer Manual For Subsidiary Bodies”, 1-16, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/939/EDOCS-3020-v1B-Observer-manual-with-addendum-finalized_Oct2016.PDF?sequence=8&isAllowed=y, (06.01.2018).

⁵¹ Arctic Council, *Observers...*, 2.

⁵² Arctic Council, “Arctic Council Rules of Procedure”, Kiruna, İsveç, 15 Mayıs 2013, 14, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/940/2015-09-01_Rules_of_Procedure_website_version.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (16.12.2017).

faaliyetleri hakkında güncel bilgileri iletmektedir.⁵³ Burada Arktik Konseyi'nin 20 yılı aşkın tarihinde hiçbir gözlemci ülkenin statüsünü iptal etmediği ancak Konsey'e katılmak isteyen devletlerin daha fazla artması durumunda, Arktik Konseyi'nin bu uygulamayı yeniden gözden geçirme ihtimalinin olduğu da söylenebilir.⁵⁴ Arktik Konseyi'ne gözlemci üye olarak kabul edilen devletler Arktik Konseyi'nin yan kuruluşlarının toplantılarına Konsey Başkanı'nın iznine bağlı olarak, Arktik Devletleri ve daimî katılımcılardan sonra açıklama yapma, yazılı bildiri sunabilme ve tartışılan konular kapsamında görüş beyan edebilme hakkına sahiptirler. Bunun dışında gerçekleşen Bakanlık toplantılarına yalnızca yazılı ifadeler gönderebilmektedirler. Ayrıca gözlemci üyelerin öncelikle çalışma grupları düzeyinde Konsey'e katılımlarıyla katkıda bulunacakları belirtilmiştir.⁵⁵ Bu çalışma grupları, AEPS kapsamında oluşturulan AMAP, CAFF, PAME ve EPPR dışında günümüzde SDWG ve “*Arktik Atık Eylem Programı (Arctic Contaminants Action Program-ACAP)*”ndan oluşmaktadır.⁵⁶ Bunların dışında Konsey ayrıca belirli bir işi yapmak için görev gücü veya uzman grubu kurabilmektedir.⁵⁷

Ottawa Bildirisi'nin 4'üncü maddesinde; Arktik Konseyi'nin iki yılda bir Arktik Konseyi ile ilgili konularda koordinasyonu sağlamak için toplanması gerektiği belirtilmiştir.

⁵³ A.g.e., 13.

⁵⁴ Sebastian Knecht, “New Observers Queuing Up: Why the Arctic Council should Expand and Expel”, *Arctic Institute*, 20 Nisan 2015, 2-3, <https://www.theArcticinstitute.org/new-observers-queuing-up/>, (26.05.2019). Özellikle Çin'in Arktika'daki artan etkinliğine karşı ABD'nin Çin'e karşı bu konuyu gündeme getirebileceği düşünülebilir.

⁵⁵ Arctic Council, *Observers...*, 1.

⁵⁶ Bu çalışma gruplarından: AMAP, Arktika çevresi, ekosistemi ve insan nüfusu dışında kirlilik ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine yönelik hükümetleri desteklemek amacıyla bilimsel tavsiyelerde bulunmaktadır; CAFF, Arktika yaşam kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve Arktika biyolojik çeşitliliğin korunmasını ele almaktadır; EPPR, Arktika çevresinin korunması için olası tehlikelere veya kirliliklere karşı acil müdahale çalışmaları yürütmektedir; PAME, Arktika Okyanusu deniz çevresinin korunması ve sürdürülebilirliğine ilişkin çalışmalarda bulunmaktadır; SDWG, Arktika'da sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek ve Arktika topluluklarının tamamının koşullarını iyileştirmek için çalışmaktadır; son olarak ACAP, emisyon ve kirliliğin azaltılması için ulusal eylemleri teşvik ve destekleme mekanizması olarak işlev görmektedir. Arktika Konseyi'ne bağlı çalışma grupları hakkında daha fazla bilgi almak ve bu çalışma gruplarının resmi internet sitelerine erişim için bkz. Arctic Council, *Arctic Council...*, 1-2.

⁵⁷ Örnek olarak; 2017-2019 yılları arasında Arktika Konseyi dönem başkanlığını yürüten Finlandiya'nın başkanlığı sırasında “*Arktika Deniz İşbirliği Görev Gücü (Task Force on Arctic Marine Cooperation-TFAMC)*” ve “*Arktika'da Geliştirilmiş Bağlantı Üzerine Görev Gücü (Task Force on Improved Connectivity in the Arctic-TFICA)*” olmak üzere iki görev gücü grubu ve “*Siyah Karbon ve Metan ile İlgili Eylem Çerçevesinin Uygulanmasına Destek Veren Uzman Grubu (Expert Group in Support of Implementation of the Framework for Action on Black Carbon and Methane-EGBCM)*” olmak üzere bir uzman grubu faaliyet yürütmektedir. EGBCM uzman grubu, 2015 yılında Iqaluit Bakanlar toplantısında kurulmuştur. Amacı, Arktika Konseyi'nin Siyah Karbon ve Metan Üzerindeki Eylem Çerçevesi'nin uygulanmasının ilerlemesini düzenli olarak değerlendirmek ve politika yapımcıları bilgilendirmektir. Daha fazla bilgi için bkz. Arctic Council, “*Expert Group on Black Carbon and Methane*”, 1, <https://oarchive.arctic-council.org/handle/11374/1936>, (05.01.2018).

Arktik Konseyi kurulduğunda daimî bir sekretarya oluşturul(a)madığından Ottawa Bildirisi'nin 5'inci maddesinde; Sekretarya'nın Arktik Devletleri arasında sırayla değiştirilmesi kararlaştırılmış, 6'ncı maddesinde; ilk iş olarak Arktik Konseyi ve çalışma gruplarının toplantıları için usul kurallarının kabul edilmesi, 7'nci maddesinde; Arktik Konseyi'nde "kararların üye devletlerin oy birliği" ile alınacağı ve son olarak 9'uncu maddesinde; Arktik Konseyi'nin "programlarının ve ilgili yapılarının finansmanını düzenli olarak gözden geçireceği" belirtilmiştir.⁵⁸ Böylelikle Sekretarya görev ve yeri iki yılda bir Arktik Konseyi dönem başkanlığıyla değiştirilmiştir. Değişen başkanlıklar döneminde Norveç, Danimarka ve İsveç, başkanlık süreleri boyunca Sekretarya görev ve yerini paylaşmak üzere ortak bir mutabakat sağlamıştır.⁵⁹ Bu dönemde geçici Sekretarya'ya ev sahipliği yapan Norveç Kutup Enstitüsü'nün (Tromsø) 2011 yılında yapılan Nuuk Bakanlar Toplantısı'nda daimî Sekretarya olması kararlaştırılmış ve 2013 yılından itibaren Arktik Konseyi Sekretarya'sı faaliyete başlamıştır. Burada Sekretarya ile dönem başkanlığının birbirinden farklı olduğunu belirtmek gerekir. Sekretarya'nın amacı, Arktik Konseyi'nin faaliyetlerine idari, kurumsal, iletişim, ulaşılabilirlik vb. konularda genel destek sağlamaktır.⁶⁰ Sekretarya dışında, Ottawa Bildirisi'nin 8'inci maddesinde belirtilen ve AEPS kapsamında oluşturulan "Yerli Halkların Sekretaryası (The Indigenous Peoples' Secretariat)"nın Arktik Konseyi çerçevesinde devam edeceği belirtilmiştir.⁶¹ Eğer Arktik Konseyi Sekretaryası üzerinde daimî üyelerin etkinliği düşünülecek olursa, yerli halklar organizasyonlarının Arktik Konseyi içinde etkinliğinin gündem belirleme ölçeğinde azaldığı söylenebilir. Sekretarya'dan farklı olarak Arktik Konseyi Başkanlığı Arktik Devletleri arasında her iki yılda bir değişmektedir. Bu değişim iki yılda bir yapılan Arktik Konseyi Bakanlık toplantılarında gerçekleşmektedir.⁶² Konseye başkanlık eden ilk ülke Kanada (1996-1998) olmuştur. Bunu sırasıyla ABD, Finlandiya, İzlanda, Rusya, Norveç, Danimarka ve İsveç izlemiştir. Başkanlıkların ikinci döngüsü ise 2013 yılında

⁵⁸ Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 3.

⁵⁹ Norveç, 2006-2009, Danimarka, 2009-2011 ve İsveç 2011-2013 yılları arasında geçici Sekretarya görevini üstlenmiştir. Bkz. Arctic Council, "About the Arctic Council", 1-2, <https://arctic-council.org/en/about/>, (09.01.2021).

⁶⁰ A.g.e., 2.

⁶¹ Arctic Council, *Declaration on The Establishment...*, 4.

⁶² Arktika Konseyi'nin günümüze kadar yapmış olduğu başkanlık toplantılarının tarihi ve yeri sırasıyla şöyledir: 17-18 Eylül 1998 Iqaluit-Kanada; 13 Ekim 2000 Barrow-Alaska-ABD; 10 Ekim 2002 Inari-Finlandiya; 24 Kasım 2004 Reykjavik-İzlanda; 26 Ekim 2006 Salekhard-Rusya; 29 Nisan 2009 Tromsø-Norveç; 27 Mayıs 2010 Kopenhag-Danimarka; 12 Mayıs 2011 Nuuk-Grönland-Danimarka; 15 Mayıs 2012 Stockholm-İsveç; 15 Mayıs 2013 Kiruna-İsveç; 24 Nisan 2015 Iqaluit-Kanada; 11 Mayıs 2017 Fairbanks-ABD.

başlamıştır. 2017-2019 yılları arasındaki dönem için Arktik Konseyi Başkanlığı'nı Finlandiya yaparken, 2019-2021 yılları için sıra İzlanda'dadır.⁶³ Arktik Konseyi bir forum olduğundan Konseyin hiçbir programlama bütçesi bulunmamaktadır. Tüm projeler veya inisiyatifler bir veya daha fazla Arktik Devleti tarafından desteklenmektedir. Bazı projeler için ise diğer kuruluşlardan da destek alınabilmektedir.⁶⁴

4. Arktik Konseyi'nin Gelişimi

Kuruluş yapısı itibariyle hukukî bir bağlayıcılığı bulunmayan Arktik Konseyi'nin ilk on yılının (1996-2006) kendi yapısını sağlamlaştırmayla geçtiği söylenebilir.⁶⁵ Henüz AEPS'nin Arktik Konseyi'ne dönüşüm aşamasında, Arktik Devletleri arasında Konsey'in kapsamı üzerinden görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Kanada kapsamlı bir Arktik Konseyi kurulmasından yana olurken, ABD, Konsey'in daha kısıtlı olmasından yana tavır benimsemiş ve uluslararası bir örgüt niteliği taşımasına karşı çıkmıştır.⁶⁶ Nihayetinde kurulan Konsey'inde kurucu bir antlaşma olmaksızın bir bildiriyle oluşturulmuş olması dikkat çekmektedir.⁶⁷

Arktik Konseyi'nin ikinci on yılı (2007-2016) ve günümüze kadar olan dönem, Arktik dışı devlet ve organizasyonların (sivil toplum, araştırma vb.) ilgisinin arttığı bir dönemdir. Bunda 2007 yılında Arktik Okyanusu'ndaki buzullarda görülen istisnai erime, kıyıda uzakta olan yeni enerji havzalarının gündeme gelmesi ve deniz geçiş yollarının daha fazla erişilebilir olmasının etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca Rusya'nın 2007 yılında Arktik Okyanusu deniz tabanına diktiği Rus bayrağını hatırlamak gerekir. Arktik'e artan küresel ilgi, doğal olarak tartışma formu haline gelen Arktik Konseyi'ne olan ilgiyi ve gözlemci üye statüsündeki başvuruları da arttırmaktadır. Başvurular, Birleşmiş Milletler (BM) uzman kuruluşları da dâhil olmak üzere hükümetler ile bilimsel ve savunma örgütlerinden gelmiştir.⁶⁸

Arktik Konseyi için en büyük sorun gözlemcilerin meselesi olmuştur. Tüm üye ülkeler, Konseyi güçlendirme ihtiyacı üzerinden anlaşmaya vardıklarından gözlemciler üzerinde herhangi bir anlaşma da yapılamamıştır. Ancak daimî katılımcılar, Konsey'deki seslerini azaltmaktan korkan gözlemcilerin sayısının artması konusunda temkinli davranmışlardır. Nasıl

⁶³ Arctic Council, *Arctic Council...*, 2.

⁶⁴ A.g.e., 3. Bu konuda ayrıca bir değerlendirme için bkz. Young, a.g.e., 108.

⁶⁵ Halinen, a.g.e., 29.

⁶⁶ Exner-Pirot, a.g.e., 6.

⁶⁷ A.g.e., 6-7.

⁶⁸ Halinen, a.g.e., 29-30.

ki Arktik Konseyi'nde daimî katılımcıların daimî üyelerin sayısını aşamayacağı belirtilmişse daimî katılımcılar da gözlemci üye devletlerin sayısının daimî üyeler ve daimî katılımcıların sayısını aşmaması gerektiğini ileri sürmektedir.⁶⁹ Tablo 1'de gözlemci üye devlet sayısının toplam 13, üye ve daimî katılımcıların toplam sayısının ise 14 olduğu görülmektedir. Böyle bir koşulun kabul edilmesi durumunda Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için yalnızca bir kontenjan bulunmaktadır. Ancak daimî katılımcıların bu arzusunun daha kuruluş belgesinde yerli halkların BM tarafından kabul edilen "halk" kavramının yarattığı haklardan mahrum bırakıldığı Arktik Konseyi'nde kabul görmesi çok da mümkün görünmemektedir.

Arktik Konseyi'nin Konsey ve çalışma grupları, görev gücü ve uzman grupları, Arktik üzerinde kuruluşundan günümüze kadar önemli çalışmalar ve değerlendirmelerde bulunmuştur. Faaliyet yelpazesi çevresel gündemden bilimsel araştırmaya, deniz alanlarından ve yasal olarak bağlayıcı sözleşmelere kadar dikkatli ve istikrarlı bir şekilde genişlemiştir. Bu bağlamda, Arktik Konseyi görünüşte bir forum olmanın ötesinde 2011, 2013 ve 2017 yıllarında Arktik Devletleri arasında yasal bağlayıcılığı olan üç önemli anlaşmayı kabul etmiştir.⁷⁰

Bu anlaşmalardan 2011 yılında kabul edilen "Arktik'de Havacılık ve Denizcilik Arama ve Kurtarma İş Birliği Anlaşması (Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic (Arctic SAR Agreement))", 2013 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu, Arktik'de arama ve kurtarma operasyonları konusunda uluslararası bir görev gücü oluşturulmasına yönelik bir anlaşmadır. Anlaşma, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) çerçevesinde yapılmış, 1979 yılında kabul edilen "Uluslararası Denizcilik Arama ve Kurtarma Sözleşmesi (International Convention on Maritime Search and Rescue (SAR Convention))" ve 1944 yılında kabul edilen "Chicago Sözleşmesi (Chicago Sözleşmesi)" kapsamında Arktik Konseyi'nin yükümlülükleri belirtilmiştir. Ayrıca Anlaşma da arama ve kurtarma sahalarının kapsadığı alanlar, Arktik Devletleri'nin toprakları, iç suları ve karasuları olarak vurgulanmıştır. Oluşturulan arama kurtarma merkezlerinde Arktik

⁶⁹ A.g.e., 30.

⁷⁰ Nikolas Sellheim, Leilei Zou ve Osamu Inagaki, "Legal Arctopia? How Arctic Governance Express A Better World", *Arctic Yearbook*, ed. Lassi Heininen, (Iceland: Northern Research Forum Akureyri, 2017), 419-420, <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2017/2017-scholarly-papers/236-legal-arctopia-how-arctic-governance-expresses-a-better-world>, (09.01.2021); Arctic Council, "Agreements", 1, <https://www.arctic-council.org/index.php/en/our-work/agreements>, (21.12.2018).

Devletleri'ne hava ve deniz alanlarında tek tek ve ikili kurtarma alanları coğrafi koordinat sistemiyle belirlenmiştir.⁷¹

2013 yılında kabul edilen “*Arktik’deki Deniz Petrol Kirliliğine Karşı Hazırlıklı Olma ve Müdahale İşbirliği Anlaşması (Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic)*” ile BMDHS çerçevesinde ve 1990 yılında kabul edilen “*Petrol Kirliliğine Hazırlık, Müdahale ve İş Birliği Sözleşmesi (International Convention on Oil Pollution Preparedness, Response and Cooperation)*” ve 1969 yılında kabul edilen “*Petrol Kirliliği Kazalarına Açık Denizlerde Müdahale Sözleşmesi (International Convention Relating to Intervention on the High Seas in Cases of Oil Pollution Casualties)*” kapsamında Arktik Konseyi’nin yükümlülükleri belirlenmiştir. Bu Anlaşma, Anlaşma’ya taraf olan bir devletin kendi iç sularını, kara sularını, münhasır ekonomik bölgesini (MEB), kıta sahanlığını ve topraklarının sınırlarını da içerecek şekilde, egemenlik haklarını veya yargı yetkisini kullandığı herhangi bir deniz alanına tehdit oluşturan (petrol kirliliği) olaylarla ilgili olarak uygulanmaktadır. Petrol kirliliğine karşı coğrafi koordinat sistemine ve deniz alanlarına (balıkçılık) göre yetkilendirilme yapılmıştır. Anlaşma’da uygulanacak genel ilke “*kirleten öder*” olarak benimsenmiştir.⁷²

Son olarak 2017 yılında kabul edilen “*Uluslararası Arktik Bilimsel İş Birliği Geliştirme Anlaşması’nda (Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation)*” diğerlerinde olduğu gibi BMDHS hükümlerine bağlı kalınmıştır. Arktik hakkındaki bilimsel bilginin geliştirilmesi, etkililiği ve verimliliğinin sağlanabilmesi için bilimsel etkinliklerdeki iş birliğinin artırılması amaçlanmaktadır. Bilimsel iş birliğinin yapılacağı coğrafi alanlar 62° Kuzey enleminin kuzeyinde kalan (açık denizler dâhil) alanlar olarak belirlenmiştir. Bu alanlar, Arktik Devletleri için tek tek isimlendirilerek belirtilmiş ve Arktik Devletleri arasındaki

⁷¹ Daha fazla bilgi için bkz. “Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic”, 1-20, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/531/EDOCS-3661-v1-ACMMDK07_Nuuk_2011_SAR_Search_and_Rescue_Agreement_signed_EN_FR_RU.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (25.01.2018).

⁷² Anlaşmanın 2’inci Maddesinde petrol: “ham petrol, fuel oil, çamur, petrol atığı ve rafine edilmiş ürünler de dâhil” edilerek tanımlanmıştır. Petrol kirliliği olayı ise bir veya daha fazla devleti kapsayan ve acil müdahale veya acil müdahale gerektiren durumlar olarak belirtilmiştir. Daha fazla bilgi için bkz. “Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic”, 1-11, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/529/EDOCS-2067-v1-ACMMSE08_KIRUNA_2013_agreement_on_oil_pollution_preparedness_and_response_in_the_arctic_format_ted.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (25.01.2018).

herhangi bir kara veya deniz hakkının sınırlandırılmasını engellemeyeceği vurgulanmıştır.⁷³ Burada dikkat çeken bir nokta, belirlenen alanların aynı zamanda yakıt tüketimi ve ömrü bakımından uydular açısından verimli olan yörüngelere uygun uydu fırlatma alanları olduğudur.⁷⁴

Arktik Konseyi'nin kabul etmiş olduğu bu üç yasal bağlayıcı Anlaşma, Konsey'in karar verici değil kararların şekillendirildiği bir forum olma özelliğini değiştirmemektedir. Ancak kuruluşundan günümüze dek geldiği nokta açısından değerlendirildiğinde Arktik Konseyi, Arktik'de gelişen, etkinliği artan ve hukukî sınırlamalar oluşturabilen bir yapı görünümündedir. Arktik Konseyi yapısı itibariyle belki mükemmel bir bölgesel yönetim merkezi değildir. Ancak Arktik'de kapsayıcılığı en geniş ve en iyi bölgesel yönetim ağının merkezi olduğu söylenebilir.

5. Türkiye'nin Unutulan Arktik Konseyi Gözlemci Üyelik Başvurusu

Arktik'e artan küresel ilgi, doğal olarak bir tartışma formu haline gelen Arktik Konseyi'ne olan ilgiyi ve gözlemci üyelik statüsü için de başvuruları arttırmaktadır. Üye, gözlemci üye ve çalışma grupları üzerinden değerlendirildiğinde bir sonuca bağlanabilmesi noktasında, Arktik Konseyi için sorun alanlarından birinin gözlemci üyelik başvuruları olduğu söylenebilir. Kuruluşu itibariyle Arktik Konseyi'nde yer alan tüm üye ülkeler, Konseyi güçlendirme ihtiyacı üzerinden anlaşmaya vardıklarından, gözlemci üye olarak kabul edilecek ülkeler hakkında üyelerin ortak karar almaları dışında herhangi bir kısıtlama veya engel şartı bulunmamaktadır.

Türkiye kamuoyunda pek fazla yer bulmayan (neredeyse hiç yer almayan) ve bir ölçüde unutulmuş Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için Türkiye ilk defa 2015 yılında Arktik

⁷³ "Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation", 1-18, <https://oarchive.Arctic-council.org/handle/11374/1916>, (25.01.2018).

⁷⁴ Uzayda bulunan gök cisimleri yörüngelerin kararlılığını sahip oldukları çekim kuvvetiyle bozmaktadır. Ekvator çizgisi arasındaki açı 63.4° ve 116.6° olan iki yörünge yakıt tüketimi ve ömrü bakımından uydular açısından verimlidir. 63° Kuzey ve Güney enlemlerinde olan bu bölgeler, Alaska'nın büyük bir kısmını, Grönland'ın doğu sahillerini, Kanada ve Sibirya'nın kuzeyi ile Antarktika kıtasının bir kısmını kapsamaktadır. Mevcut koşullar altında fırlatma için ulaşım bakımından en uygun olan yerler Alaska ve Sibirya'nın kuzey kesimleridir. Bkz. Everett C. Dolman, "Uzay Çağında Jeostrateji: Astropolitik Bir Çözümleme", *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya*, çev. Tuğrul Karabacak, ed. Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan, (Ankara: ASAM Yayınları, 2003), 138. Örneğin; Rusya'nın Plesetsk bölgesi bu amaçla kullanılmaktadır. Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak Arktika'nın sahip olduğu saha genişliği uzay jeopolitiği açısından stratejik bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

Konseyi'ne başvuru yapmıştır.⁷⁵ Aynı yıl Arktik Konseyi'ne gözlemci üyelik başvurusunda bulunan diğer ülkeler/örgütler; AB, İsviçre, Moğolistan ve Yunanistan'dır.⁷⁶ 2015 yılında Iqaluit'te (Kanada) düzenlenen Arktik Konseyi toplantısına bu ülkelerin/örgütlerin gözlemci üyelik başvuruları değerlendirilmiş ancak hiçbirinin başvurusu kabul edilmemiştir (bkz. Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1: Arktik Konseyi Toplantısı⁷⁷

* Fotoğraf 2015 yılında Iqaluit (Kanada)'te düzenlenen Arktik Konseyi toplantısına aittir.

11 Mayıs 2017 tarihinde ABD başkanlığında Fairbanks'te (Alaska) düzenlenen 10'uncu Arktik Konseyi bakanlar toplantısında ise yalnızca İsviçre, Arktik Konseyi'ne gözlemci üye

⁷⁵ Knecht, a.g.e., 2-3; Ayrıca bkz. İlknur İnam, Eda Ünal ve Mesut Koçak, "Arktik Bölgesi ve Yürütülen Çalışmalar, Türkiye'nin Kutup Çalışmaları", *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi* 358, (2018): 41-43, http://anahtar.sanayi.gov.tr/Files/Pdfs/anahtar_ekim_2018.pdf, (05.06.2019).

⁷⁶ Knecht, a.g.e., 2-3.

⁷⁷ Camille Escude ve Joel Plouffe, "How the Arctic Council Sets the Tone for International Cooperation", *Arctic Deeply*, 01 Mayıs 2017, <https://www.newsdeeply.com/arctic/articles/2017/05/01/how-the-arctic-council-sets-the-tone-for-international-cooperation>, (18.08.2020).

olarak kabul edilmiştir.⁷⁸ AB, Moğolistan, Türkiye ve Yunanistan'ın talepleri ise günümüze kadar kabul görmemiştir. Arktik Konseyi tarafından gözlemci üyelik başvurusunda bulunan ülkelerin neden üyeliğe kabul edilmediğine ilişkin Konsey tarafından yayınlanan resmi bir yayın/rapor bulunmamaktadır.

Burada gözlemci üyelik statüsünün kabulüne ilişkin iki temel sorun alanından söz edilebilir. Bunlardan birincisi; Arktik Konseyi üye devletleri ile gözlemci üyelik statüsü için başvuru yapan devletler arasında yaşanan siyasî anlaşmazlıklar, ikincisi ise; gözlemcilerin Arktik'e yönelik somut ilgilerini (bilimsel, ekonomik vb.) iyileştirmeden/geliştirmeden gözlemci üyelik için başvuruda bulunmalarındır. Bu bağlamda, Arktik Konseyi'ne gözlemci üyelik statüsü için başvuruda bulunan herhangi bir devlet veya örgüt, Konsey'in gözlemci üyelik statüsü için belirlediği yedi ölçütü yerine getirirse bile gözlemci üyelik başvurusu veto edilebilir. Örneğin Kanada, AB'nin uyguladığı fok balığı ürünlerini yasaklamayı dayatmasına karşılık AB'nin gözlemci üyeliğine karşı çıkmıştır. Kanada'nın Konsey başkanlığını yürüttüğü 2013-2015 yılları arasında bu sorun aşılrsa da Ukrayna Krizi nedeniyle AB'nin başvurusu konusunda bir fikir birliği sağlanamamıştır. Burada Rusya'nın AB'nin gözlemci üyeliğine karşı çıktığı söylenebilir.⁷⁹ Bununla birlikte, Moğolistan, Türkiye ve Yunanistan'ın Arktik çıkarlarını ve Arktik Konseyi'nin çalışmalarıyla ilgili uzmanlıklarını uygulamada ne kadar gösterdikleri de tartışmalıdır.⁸⁰ Bu tartışmanın dışında, Avrupa'nın kalbinde denize kıyısı olmayan bir ülke olmasına rağmen İsviçre'nin Arktik Konseyi'ne gözlemci üyelik süreci aynı zamanda Türkiye'nin Arktik Konseyi'nde gözlemci üyelik statüsü kazanabilmesi için bir örnek oluşturabilir.

5.1. İsviçre'nin Arktik Konseyi Gözlemci Üyelik Süreci

İsviçre'nin Arktik'e ve Arktik Konseyi'ne yönelik ilgisi ve bağlantısı neredeyse tamamen bilimsel faaliyetler ile sınırlıdır. Ülke her ne kadar uzun yıllardan beri Arktik'de ve Arktik Konseyi Çalışma Grupları'nda kendi bilim insanları aracılığı ile çeşitli araştırmalar ve

⁷⁸ İsviçre Arktika Konseyi'ne en son gözlemci üye olan devlettir. Bkz. Arctic Council, *Observers...*, 2.

⁷⁹ AB'nin Arktika Konseyi gözlemci üyeliği 2009, 2011, 2013 ve 2015 yıllarında düzenlenen Arktika Konseyi toplantılarında kabul edilmemiştir. Bkz. Sebastian Knecht, "New Observers Queuing Up: Why Arctic Council should Expand - and Expel", *Arctic Institute*, 20 Nisan 2015, 1-4, <https://www.theArcticinstitute.org/new-observers-queuing-up/>, (26.05.2019).

⁸⁰ Türkiye'nin kutuplardaki bilimsel ayak izinin Moğolistan ve Yunanistan ile kıyaslanamayacak kadar gelişmiş olduğu görülebilir.

bilimsel faaliyetler yürütüyor olsa da politika yapıcılarının Arktik'e yönelik ilgileri oldukça yenidir. Bu ilginin artmasında, Arktik'in artan jeopolitik önemi, yeni deniz geçiş yollarının açılması (Kuzey Deniz Rotası, Kuzeybatı Geçidi vb.), petrol ve maden yataklarının erişilebilir hale gelmesi, yeni balıkçılık alanlarının kullanılabilir olması ve Arktik'e uzak olan Çin, Japonya ve Singapur gibi ülkelerin bölgeye yönelik ilgileri etkili olmuştur.⁸¹

İsviçre günümüze kadar herhangi bir Arktik strateji ve politika belgesi yayınlamamış olsa da 2015 yılında yayınladığı Arktik bilim belgesi, ülkenin Arktik'deki bilimsel faaliyetlere verdiği değeri göstermesi bakımından önemlidir.⁸² Ülke buzul ve kar araştırmalarının öncü ülkelerinden biri olup, Alpler ve kutup bölgelerinin benzerliklerini öne çıkararak, özellikle iklim değişikliği konusunda sahip olduğu uzmanlığını kutup araştırmaları için de kullanmaktadır.⁸³ Örneğin; Arktik'de olduğu gibi Alpler'deki sıcaklıkta küresel ortalamanın neredeyse iki katı kadar hızlı yükselmektedir.⁸⁴

İsviçre'nin kutup çalışmaları/politikaları “*İsviçre Federal Dışişleri Bakanlığı (Federal Department of Foreign Affairs-FDFA)*”, bünyesinde “*Sektörel Dış Politikalar Bölümü (Sectoral Foreign Policies Division-SFPD)*” aracılığı ile yürütülmektedir. Bu bölüm FDFA bünyesindeki Amerika, Asya ve Pasifik, Orta Doğu ve Kuzey Afrika gibi diğer bölümlerle verimli iş birliği ve koordinasyonu sürdürmektedir. Dış politikada bütüncül bir yaklaşım (iklim değişikliği, çevre, eğitim vb. konular dâhil edilerek) benimseyen SFPD, İsviçre'yi çeşitli Arktik forumlarında siyasî düzeyde temsil etmekte ve İsviçre'nin 2017 yılından beri gözlemci statüsüne sahip olduğu Arktik Konseyi toplantılarına katılımını sağlamaktadır. SFPD dört bölüme ayrılmaktadır. Bunlar: “1) *Finansal İşler*; 2) *Ekonomik İşler*; 3) *Sürdürülebilirlik, Çevre, Enerji ve Sağlık*; 4) *Eğitim, Bilim, Ulaşım ve Uzay*”dır. Bunlardan Eğitim, Bilim, Ulaşım ve Uzay Bölümü, İsviçre'yi uzay ve bilim, kutup ve ulaşım ile ilgili konularda Arktik Konseyi

⁸¹ Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research (WSL), “*Involvement in the Arctic*”, 1-3, <https://www.wsl.ch/en/publicationssearch/diagonal-the-wsl-magazine/focus/cold/involvement-in-the-arctic.html>, (09.07.2020).

⁸² Swiss Federal Department of Foreign Affairs, “*Swiss Polar Research Pioneering Spirit, Passion and Excellence*”, Bern, 2015, 1-36, https://www.eda.admin.ch/dam/eda/en/documents/publications/Science/Schweizer_Polarforschung_EN.pdf (07.08.2020).

⁸³ Swiss Federal Department of Foreign Affairs, “*Switzerland Obtains Observer Status in the Arctic Council*”, <https://www.admin.ch/gov/en/start/documentation/media-releases.msg-id-66698.html>, (07.07.2020).

⁸⁴ Arctic Council, “*New Observer: Switzerland*”, *Arctic Council News*, 03 Ekim 2017, 1-2, <https://arctic-council.org/en/news/new-observer-switzerland/>, (06.07.2020).

ve “Avrupa Uzay Ajansı (*European Space Agency-ESA*)” gibi ikili ve çok taraflı organlarda temsil etmektedir.⁸⁵

FDFFA, Arktik’e olan ilgisini ve bağlantısını yedi başlık altında toplamıştır. Kısaca bunlar: 1) Arktik gibi İsviçre’nin tabiat özelliklerinin buzul çağları ile şekillendiği, Arktik’in bilimsel keşfinin İsviçre için özel bir öneme sahip olduğu, 2) İsviçre dağ ikliminin Arktik ile benzerlik taşıdığı, bu durumun insanların sürekli değişen bir çevreyle başa çıkmalarını ve kültürlerini sürekli olarak şekillendirmelerine olanak sağladığı; 3) İsviçre’nin Arktik araştırmalarının 19’uncu yüzyıla dayanan uzun bir geleneğe sahip olduğu ve iklim değişikliğine ilişkin konularda önemli katkı sağladığı; 4) İsviçre’nin Arktik Devletleri ile uzun bir çalışma geçmişi olduğu ve bu durumun bilimsel iş birliğine olanak sağladığı; 5) Uluslararası müzakerelerde İsviçre’nin liderliğinin iklim değişikliği, kirletici maddelerin taşınması vb. konularda önemli olduğu; 6) İsviçre’nin köklü bir denizcilik mevcudiyeti olduğu, BMDHS ve “Uluslararası Denizcilik Örgütü (*International Maritime Organization-IMO*)” çerçevesinde akdedilen tüm önemli sözleşmeleri onayladığı; 7) İsviçre birliğinin (dayanışmasının) uluslararası forumlarda yerli halkların meseleleri için güçlü bir savunuculuğa yol açtığı, “*BM Yerli Halkların Hakları Bildirgesi’nin (The UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples)*” yerli halklar ve yerel topluluklar için çok önemli olduğudur.⁸⁶ Böylelikle İsviçre, kendisi ile Arktik arasındaki paralellikleri ortaya koymakta, bilimsel ayak izi ve uluslararası iş birliğine olan bağlılığını açıkça ifade etmektedir. Bu noktada, İsviçre’nin 2017 yılı öncesi Arktik Konseyi’ne gözlemci üyelik adaylığı, ülkenin barışçıl uluslararası iş birliği ve bilimsel araştırma kapasitesinin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

SFPD Başkanı Büyükelçi Stefan Estermann İsviçre’nin Arktik’e olan ilgilerini; Arktik’in barışçıl bir şekilde yönetilen ve herkesin yararına ve bilimsel araştırmalara açık bir alan olarak kalmasıyla ilgilendiklerini açıklayarak ifade etmiştir. Ayrıca Alpleri “*üçüncü kutup*” olarak tanımlaması ve ülkesinin Arktik’e olan ilgisini permafrost, buz ve buzullar üzerine yapılan araştırmalara dikkat çekerek, FDFFA gibi 19’uncu yüzyıla kadar geri götürmesi

⁸⁵ Swiss Federal Department of Foreign Affairs, “*Sectoral Foreign Policies Division*”, <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/fdfa/organisation-fdfa/directorates-divisions/directorate-political-affairs/asa.html>, (08.07.2020).

⁸⁶ The Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research (WSL), 1-4, “*Observer Status to the Arctic Council: Switzerland’s Candidature*”, <https://arcticportal.org/images/swiss-arctic-council-brochure.pdf>, (08.07.2020).

önemlidir.⁸⁷ Bu tarihsel ve bilimsel yaklaşıma, bilim insanları tarafından 1912 yılında Grönland'ın batıdan doğuya doğru geçilmesi ve ayrıca Grönland ve Svalbard Takımadaları'ndaki İsviçre kamp ve araştırma istasyonlarında yürütülen bilimsel projeler örnek olarak verilebilir.⁸⁸ Bunlara ek olarak, FDFA “*Arktik Politikaları Koordinatörü (Coordinator of Arctic Policies)*” Büyükelçi Stefan Flückiger, İsviçre'nin Arktik Konseyi gözlemci üyeliğine neden ve nasıl kabul edildiğine ilişkin olarak; İsviçre'nin “*Dikey Arktik Ulusu (Vertical Arctic Nation)*” olduğu,⁸⁹ İsviçre dış politikasının temel görevlerinden birinin “*İsviçre ekonomisini teşvik etmek*” olduğu ve Arktik Konseyi'nde gözlemci statüsüne sahip olmanın bu açıdan da fayda sağladığı ve İsviçre'nin hammadde ticareti yapan şirketler için önemli bir yer olduğu şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Ayrıca Arktik'de gelecekte politikacıların bu tür şirketlerle görüşmeler yapmaya ve sürdürülebilirlik açısından düzenleyici bir rol üstlenmeye çalışacağını ifade etmiştir.⁹⁰ Konuşmasındaki en dikkat çekici noktalardan biri; AB, Türkiye ve Yunanistan'ın Arktik Konseyi gözlemci üyelik statülerinin kabul edilmediği bir dönemde İsviçre'ye Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsünün verilmesini “*büyük bir takdir göstergesi*” olarak değerlendirmiş olmasıdır. Dikkat çeken diğer bir nokta ise; İsviçre'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için başvurusunun Arktik'de herhangi bir toprak iddiasında bulunmadığı ve dahası güvenilir bir uluslararası ortak olduğunun bilindiği için kabul edildiğini belirtmesi ve Arktik Konseyi üye devletlerini İsviçre araştırmalarının yüksek kalitesine ikna edebildiklerini açıklamasıdır.⁹¹ Burada İsviçre'nin Arktik Konseyi gözlemci üyeliğine giden sürecin 2015 yılı sonrasında dış politika önceliklerinden bir olarak kabul edildiği söylenebilir. Ancak Flückiger'in İsviçre'nin Arktik'de herhangi bir toprak iddiasında bulunmadığı ve güvenilir bir uluslararası ortak olarak görüldüğü şeklindeki açıklaması, Arktik Konseyi'ne gözlemci üyelik statüsü için başvuruda bulunan ancak statüsü henüz kabul edilmeyen Türkiye gibi diğer ülkelerin Arktik'de toprak iddiasında bulunduğu şeklinde yersiz, temelsiz ve sorunlu bir anlam da ortaya çıkarabilmektedir.

⁸⁷ Arctic Council, “Interview With Arctic Council Observer: Switzerland”, *Arctic Council News*, 06 Temmuz 2020, 1-2, <https://arctic-council.org/en/news/interview-with-arctic-council-observer-switzerland/>, (08.07.2020).

⁸⁸ Swiss Federal Department of Foreign Affairs, *Swiss Polar...*, 7.

⁸⁹ Arctic Council, “New Observer...”, 2.

⁹⁰ Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research (WSL), *Involvement in the...*, 2-3.

⁹¹ A.g.e., 3.

5.2. Türkiye İçin Yol Haritası

Türkiye için İsviçre örneği, İsviçre'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik sürecinin bilimsel ve siyasî olarak iki sacayağını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, İsviçre'nin kutuplar özelinde bilimsel ayak izinin 19'uncu yüzyıla kadar geriye götürülebildiği ve Arktik Konseyi çalışma grupları ile uzun süredir birlikte çalıştığı, buna karşılık Arktik'e yönelik siyasî yaklaşımının oldukça yeni olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktadan hareketle, Türkiye'nin neden Arktik Konseyi gözlemci üyeliğine kabul edil(e)mediği? sorusu, aynı zamanda nasıl gözlemci üye olunabileceğinin de cevabı olabilir.

İsviçre örneğinden hareketle bu sorunun bilimsel ve siyasî olmak üzere iki cevabı, ancak ihtiva ettiği kapsam ve pratikler açısından çok yönlü çabalar/girişimler gerektirdiği söylenebilir. Burada ifade edilen bilimsel alan; Türkiye'nin Arktik Konseyi çalışma grupları (AMAP, CAFF ve EPPR gibi) ve görev güçleri, uzman grupları gibi diğer bağlı ortaklıklarla yürüttüğü faaliyetleri ve bağımsız bilimsel araştırmaları, siyasî alan ise; Türkiye'nin Arktik Devletleri ile geliştirdiği ikili ilişkileri ve Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kutup çalışmalarının çok yönlü ele alınması konularını ihtiva etmektedir. Her iki alanda doğrudan Arktik Konseyi'ne gözlemci üye olabilmek için belirlenen yedi ölçütü bağlantılı olacaktır. Özellikle; *“Arktik Konseyi'nin çalışmalarıyla ilgili uzmanlık ve ilgi sergilemek; Arktika Konseyi'ne üye ülkelerle ve kalıcı üyelerle iş birliğine giderek, Arktika çalışmalarına somut ilgi ve yetenek gösterilmesi”* ile doğrudan ilişkilidir.⁹² Burada Türkiye'nin *“Arktik çalışmalarıyla ilgili Arktik çıkarlarını ve uzmanlıklarını”* göstermeye uygun olup olmadığının hâlihazırda belirgin olmadığı söylenebilir. Ayrıca gözlemci üyelik statüsünün Arktik Konseyi gündeminde çok fazla yer alması, bireysel başvurularla ilgili siyasî uyuşmazlık ve ülkelerin ilk olarak Konsey çalışmalarına olan bağlılıklarını arttırmadan başvuruda bulunmaları, Arktik Konseyi'nin gözlemcilerin sayısının artmasında genel bir tereddüt yaşamasına neden olmaktadır.⁹³ Bütün bunlar gerçekleşse bile gözlemci üyelik statüsü için Arktik Devletleri'nden hiçbirinin o ülkenin gözlemci üyelik başvurusuna itiraz etmemesi gerekmektedir. Unutulmaması gereken önemli bir nokta da Arktik Konseyi gözlemci üyelik süresinin sınırsız olmadığıdır.

⁹² Arctic Council, *Observers...*, 2.

⁹³ Knecht, a.g.e., 3.

Kutup çalışmaları oldukça yeni olan Türkiye'nin, açıkçası Arktik Konseyi gözlemci üyelik başvurusu, ne Türkiye'nin kutup araştırmalarına duyduğu devlet merkezli bir ilginin tezahürü, ne de kurumsal ve çok yönlü bir dış politikanın ürünüdür. Örneğin; makalenin yazarı tarafından Türkiye Dışişleri Bakanlığı'na Türkiye'nin Arktik Konseyi gözlemci üyeliği ile ilgili olarak; 09 Aralık 2017 tarihinde *“Türkiye'nin Arktika Konseyi'ne nasıl gözlemci üye olabileceği ve Dışişleri Bakanlığı'nın bu süreç ile ilgili girişimlerinin neler olduğu”*na ilişkin bilgi talebinde bulunulmuş, 02 Şubat 2018 tarihinde bu soruya cevaben; *“Ülkemizin Arktik Konseyi'ne gözlemci statüsüyle üye olması hakkında Konsey üyesi ülkeler nezdinde 2011 Haziran ayından bu yana ilgili Büyükelçiliklerimizce girişimlerde bulunulmaktadır. Gözlemci üyelik başvurumuza dair gelişmeler yakından takip edilmeye devam edilmektedir.”* denilmiştir.⁹⁴ Cevap yeterince açıklayıcı bulunmadığı için 28 Ekim 2019 tarihinde Dışişleri Bakanlığı'na Arktik Devletleri nezdinde Türkiye'nin ilgili Büyükelçilikleri'nin günümüze kadar *“Türkiye'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için hangi girişimlerde bulunduğu”*na ilişkin bilgi talebinde bulunulmuştur. Kasım 2019 tarihinde ilgili Büyükelçilikler'den Ottawa Büyükelçiliği tarafından; *“Kanada'nın Türkiye'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsüne karşı olmadığı”*, Kopenhag Büyükelçiliği tarafından ise; Türkiye'nin 2015 yılında Arktik Konseyi'ne gözlemci üyelik statüsü için yapmış olduğu başvurunun yenilenmesine karar verildiği belirtilerek:

“Büyükelçiliğimizce de son olarak 2018 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız ile İstanbul Teknik Üniversitesi Kutup Araştırmaları Uygulama Araştırma Merkezi koordinasyonunda hazırlanan ve kutuplar alanındaki faaliyetlerimiz içeren dosya çerçevesinde Danimarka makamları nezdinde destek girişiminde bulunulmuştur.” denilmiştir.⁹⁵

Moskova (Rusya), Oslo (Norveç) ve Vaşington (ABD) Büyükelçiliklerinden herhangi bir yanıt gelmemiştir. 2021 yılına kadar geçen süre içerisinde Türkiye'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik sürecindeki en somut girişimlerden birinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2018 yılında Türkiye'nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için başvurunun

⁹⁴ Dışişleri Bakanlığı, Denizcilik, Havacılık ve Hudut Genel Müdür Yardımcılığı (DHGY) ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yapılan görüşme, 02 Şubat 2018.

⁹⁵ Kopenhag Büyükelçiliği ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yapılan görüşme, 13 Kasım 2019.

yenilenmesinin Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen bir raporla tavsiye edildiği bilinmektedir.⁹⁶ Hâlihazırda, Türkiye'nin Büyükelçilikler nezdinde yürüttüğü girişimler sınırlı ve yetersiz olmakla birlikte, Türkiye'nin Arktik Konseyi üyeliğinin bir dış politika hedefi olarak yürütülmesi, bu bağlamda, Arktik'e yönelik bilimsel ve siyasî girişimlerin belirgin bir çerçeveye oturtulması gerektiği söylenebilir.

Türkiye'nin kutup çalışmalarının ivme kazanması bakımından 2014 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) bünyesinde kurulan “*Kutup Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (PolReC)*”⁹⁷ özellikle Antarktika özelinde kutup programlarını 2017 yılından itibaren Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı uhdesinde yürütmeye başlaması,⁹⁸ Türkiye'nin kutup araştırma ve politikalarının kurumsal bir şekle bürünmesinde etkili olmuştur. Bu bağlamda, Türkiye'nin kutuplardaki bilimsel ayak izinin yıllar içerisinde geliştiği, birçok bilimsel yayın ve saha araştırmasının gerçekleştiği ve gerçekleşmeye devam ettiği görülebilir. Bunlara ek olarak, Türkiye İsviçre örneğinde olduğu gibi Arktik Konseyi uzman ortaklıkları ve çalışma gruplarına olan ilgisini geliştirebilir. Türkiye'nin Arktik özelinde ve kutuplar genelinde siyasî girişiminin önemli bir ayağı Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bölgeye yönelik özel bir büyükelçi veya temsilci görevlendirilmesi olabilir.⁹⁹ Ayrıca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı uhdesinde yürütülen Kutup araştırmalarının İsviçre örneğinde olduğu gibi Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kurulacak ana bir merkezle (Arktik-Antarktika Başkanlığı, Kutup Başkanlığı gibi) bağlantılı olması ve birlikte koordineli çalışılması düşünülebilir. Netice itibariyle, kutuplarda yaşanan gelişmeler coğrafyadan ve dış politikadan bağımsız olmayacaktır. Ancak İsviçre örneğinde olduğu gibi Türkiye ancak bilimsel alanda yeterliliğini ortaya koyduğu müddetçe,

⁹⁶ İnam ve Koçak, a.g.e., 42-43. Burada Türkiye'nin Arktika Konseyi gözlemci üyelik süreciyle ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı ile yapılan görüşme ve yazışmalarda ne konu ile ilgilenen bir birim, masa veya muhatap bulunmadığını belirtmek gerekir.

⁹⁷ “*İTÜ PolRec*”, <http://www.polarresearch.center/>, (24.11.2017). Bunun dışında Prof.Dr. Bayram Öztürk ve Osman Atasoy'un çabalarını ve girişimlerini ayrıca hatırlamak gerekir. Bu konuda kapsamlı bir değerlendirme için bkz. Bayram Öztürk, *Neden Antarktika?*, (İstanbul: E Yayınları, 2015).

⁹⁸ Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, “Ulusal Kutup Bilim Programı (2018-2022)”, *Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü*,

https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/2204/bstb_btgm_ukbp_kitapcik_195x265_final.pdf, (16.04.2019).

⁹⁹ Örneğin; Aralık 2011 tarihinde Arktika Konseyi gözlemci üyelik statüsü için başvuruda bulunan Singapur, 15 Mayıs 2013 tarihinde İsveç'te düzenlenen Kiruna Bakanlar toplantısında gözlemci üyeliğe kabul edilmeye kadar, Ocak 2012 tarihinde Büyükelçi Kemal Siddique'yi Arktika işleri için özel elçisi olarak atanmıştır. Bkz. Ian Storey, “Singapore and the Arctic: Tropical Country, Polar Interests”, ed. Vijay Sakhuja ve Kapil Narula, *Asia and the Arctic Narratives, Perspectives and Policies*, (Singapore: Springer Geology, 2016), 69.

siyasî girişimlerin Arktik Devletleri ile ikili ilişkiler ve bölge politikası geliştirme bağlamında bir anlam ifade edebileceği söylenebilir.

6. Sonuç

Birçok yönden uluslararası bir örgüt görünümüne sahip olan Arktik Konseyi; yerli halkların BM'nin tanımladığı halkların hakkına sahip olmadığı, yerli halkların temsil edilmesi bağlamında önemli ancak söylemlerin uygulamaya dönüşme noktasında büyük ölçüde göz ardı edildiği, gözlemci üyelerin söz hakkının çok sınırlı olduğu ancak Rusya ile Batı arasında yer alan ve iklim değişikliği, çevre koruma, bölgesel jeopolitik istikrar gibi konulara değinmesi açısından küresel ölçekte önemli yapılanmadır. Asya ve Avrupa devletlerinin ilgisi bunu doğrulamakla birlikte, bir forumdan daha fazlası olmayan Arktik Konseyi'nin mevcut koşullar altında küresel bir güç olduğunu söylemek de çok mümkün değildir. Hatırlanacağı üzere Arktik Konseyi'nin bağımsız bir karar verme yetkisi ya da Arktik Devletleri'nin taahhütlerini dikkate alma yetkisi de bulunmamaktadır. Mutabakata dayalı bir kuruluş olarak, faaliyetlerinin karmaşıklığı, politika girişimlerindeki en düşük ortak paydayı yansıtması bağlamında nispeten düşüktür.

Kuruluşundan günümüze geldiği nokta açısından değerlendirildiğinde Arktik Konseyi'nin Arktik'de gelişen, etkinliği artan ve hukukî sınırlamalar oluşturan bir yapıya dönüştüğü söylenebilir. Askerî konuların Konsey'in yapısı dışında bırakılmış olması, Arktik Devletleri'nin bir araya gelebilmesini sağlaması bağlamında önemlidir. Ancak Arktik'de askerî güvenlikle ilgili konuların küresel iklim değişikliğine bağlı olarak gelecekte ortaya çıkabilecek gereksinimler ve zorunluluklar bağlamında Arktik Konseyi'nin gündeminde yer alabileceği, bu durumda bölgenin güvenli, emniyetli ve sürdürülebilir kalkınması için hayati önem taşıyan diğer önemli konuların mevcut iş birliğini bozabileceği düşünülebilir.

Öngörülebilir bir gelecekte Konsey'in etkililiğini korumak için Arktik'in küresel iklim değişikliği, artan uluslararası ilgi, yeni kaynaklar (enerji, maden, balıkçılık vb.) vb. değişen koşullarına hızlı bir şekilde uyum sağlaması gerekebilir. Bu bağlamda Konsey'in çalışmalarından sorumlu olan Arktik Devletleri'nin bu gereksinimleri anlama ve bunlara göre hareket etme yeteneği daha fazla önem kazanacaktır. Arktik Konseyi örneği günümüzde sadece Rusya ve ABD gibi küresel güçlerin bir araya gelebildiği bir uluslararası iş birliği yaklaşımını göstermemekte, aynı zamanda dünyanın diğer bölgelerinde ortaya çıkan sorunları ele alırken

dikkate alınmaya değer bir uluslararası iş birliği yaklaşımını örneklemeye devam etmektedir. Bu bağlamda, Doğu Akdeniz’de askerî konulara ilişkin hususlar gündem dışında bırakılarak kıyıdaş bütün ülkelerin içinde yer aldığı, gözlemci üyeler ve çalışma gruplarının dahil edildiği Arktik Konseyi gibi “Doğu Akdeniz Konseyi veya Forumu” oluşturulması düşünülebilir.

Türkiye’nin Arktik Konseyi’ne gözlemci üyelik statüsü için yapmış olduğu başvurunun neden kabul edilmediğinin ve nasıl kabul edilebileceğinin açık ve basit bir cevabı bulunmamaktadır. Ancak bu cevap, Türkiye’nin Arktik’e yönelik siyasî ve bilimsel yeterlilikleriyle ilişkilendirilebilir. Türkiye’nin bölgeye yönelik yaklaşımı Exner-Pirot’un ifadesiyle; “iklim değişikliğinin etkisini hafifletme ve Arktika’daki bilimsel faaliyetlere dünya vatandaşı olarak” yaklaşmak olabilir. Ancak bu süreç daha önce ifade edildiği üzere çok yönlü ve bütüncül bir çalışma süreci gerektirmektedir. Makale içerisinde her ne kadar İsviçre örneğinin Türkiye’nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik statüsü için bir örnek teşkil edebileceği belirtilmiş olsa da Türkiye siyasî olarak Arktik Konseyi üye devletleri ile İsviçre örneğinden farklı olarak çok daha karmaşık bir ilişki ağına sahiptir.

Türkiye, Rusya’dan aldığı S-400 hava savunma sistemleri nedeniyle ABD’nin yaptırımlarıyla karşı karşıyadır.¹⁰⁰ Rusya ile Suriye’nin İdlib bölgesinde birlikte çalışabilse de Libya’da doğrudan bir anlaşmazlık içerisinde. Bu örnekler, Kanada’nın Türkiye’nin Suriye’nin güneyinde başlattığı “Barış Pınarı Harekâtı” nedeniyle silah satışını askıya alması vb. ile artırılabilir. Bu bağlamda, Türkiye, İsviçre örneğinde olduğu gibi Arktik’de bilimsel ayak izini genişletse bile, siyasî anlamda gözlemci üyelik statüsünün ABD, Kanada ve Rusya gibi devletler tarafından Türkiye ile Arktik dışında yaşanan gelişmelere bağlı olarak kabul edilmeyeceği söylenebilir. Buna rağmen Türkiye’nin İsviçre örneğinde olduğu gibi Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bölgeye yönelik bütüncül (göç, iklim değişikliği, yerli halklar vb.) yaklaşımlar benimsemesi ve bir büyükelçi/özel elçi görevlendirmesinin Türkiye’nin Arktik ve kutup meselelerine yaklaşımında bir motivasyon sağlayacağı ve bölgeye yönelik girişimlerinde dinamik ve üretken bir süreci beraberinde getireceği söylenebilir.

Türkiye’nin gerçekten Arktik Konseyi gözlemci üyeliğine ihtiyacı var mıdır? sorusunun cevabının; İsviçre örneğinden hareketle Türkiye’nin dış politikasının temel görevlerinden biri

¹⁰⁰ ABD tarafından 15 Aralık 2020’de Türkiye’nin savunma sanayisini hedef alan “ABD’nin Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Etme Yasası (CAATSA)” uygulamaya konulmuştur.

“Türk ekonomisini teşvik etmek” olarak değerlendirilecek olursa Arktik Konseyi’nde gözlemci statüsüne sahip olmanın bu açıdan da fayda sağlayacağı söylenebilir. Buna ek olarak Türkiye’nin Arktik Konseyi gözlemci üyeliği yeşil inisiyatiflerde bölgesel bir lider olarak tanınmasına, ülkenin çevresel duyarlılığını ve küresel iklim değişikliği ile ilgili endişelerini daha da vurgulamasının bir yolu olabilir. Ancak Türkiye’nin Arktik Konseyi gözlemci üyelik süreci sadece devlet düzeyinde bir başvuru süreci olarak değerlendirilmemeli, Türkiye merkezli bölgesel sivil toplum örgütlerinin de Arktik Konseyi’ne gözlemci üyelik statüsünde başvuruda bulunabilecekleri dikkate alınmalıdır. Bu soru değişen Arktik jeopolitiği üzerinden yanıtlanacak olursa öncelikle şu hususlar dikkate alınmalıdır: 1) Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak, Arktik’in dünya siyasetindeki ve küreselleşmiş dünya ekonomisindeki önemi artmaktadır; 2) Rusya askerî, ekonomik ve siyasî anlamda benzersiz bir Arktik Devleti olarak öne çıkarken, yükselen Çin, ABD’nin küresel hegemonyasına daha şimdiden meydan okumaya başlamıştır; 3) Bölgenin büyük nükleer güçlere yönelik askerî-stratejik önemini sürdürmesinin yanı sıra, Arktik Okyanusu deniz geçiş yolları ve yeni enerji havzalarına yönelik artan ilgi, Arktik’in jeopolitik duyarlılığını yeniden değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır; 4) Hiçbir devlet coğrafyanın dışında ya da ötesinde olmadığı gibi, coğrafya mücadelesinden de bağımsız değildir; 5) Bir zamanlar dünyanın sonları olan Arktik, günümüzde jeopolitik anlamda yeni bir merkez olma potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda, Türkiye’nin Arktik Konseyi gözlemci üyeliği olmazsa olmaz bir süreç değil, öncelikli alanlarından biri (diğeri Svalbard Antlaşması’na taraf olmaktır) ve sadece bir başlangıç olarak görülebilir.

Kaynaklar

- “Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic”, 1-20. https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/531/EDOCS-3661-v1-ACMMDK07_Nuuk_2011_SAR_Search_and_Rescue_Agreement_signed_EN_FR_RU.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (25.01.2018).
- “Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic”, 1-11. https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/529/EDOCS-2067-v1-ACMMSE08_KIRUNA_2013_agreement_on_oil_pollution_preparedness_and_response__in_the_arctic_formatted.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (25.01.2018).
- “Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation”, 1-18. <https://oaarchive.Arctic-council.org/handle/11374/1916>, (25.01.2018).
- AMAP. *Amap Assessment Report: Arctic Pollution Issues*. Oslo: Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), 1998. <https://www.amap.no/documents/doc/amap-assessment-report-Arctic-pollution-issues/68/>, (09.11.2017).

- Arctic Council. “*Declaration on The Establishment of Arctic Council*”, 1-4. https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (05.01.2018).
- Arctic Council. “*Arctic Council Rules of Procedure*”. Kiruna/İsveç, 15 Mayıs 2013, 1-16. https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/940/2015-09-01_Rules_of_Procedure_website_version.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (16.12.2017).
- Arctic Council. “*Arctic Council Observer Manual For Subsidiary Bodies*”, 1-16. https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/939/EDOCS-3020-v1B-Observer-manual-with-addendum-finalized_Oct2016.PDF?sequence=8&isAllowed=y, (06.01.2018).
- Arctic Council. “*About Us*”, 1. <http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us>, (05.01.2018).
- Arctic Council. “*Aleut International Association (AIA)*”, 1. <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/aia>, (06.01.2018).
- Arctic Council. “*Arctic Athabaskan Council (AAC)*”, 1-2. <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/aac>, (06.01.2018).
- Arctic Council. “*Arctic Council: A Backgrounder*”, 1-3. https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/2076/2017-09-25_Arctic_Council_Backgrounder_PRINT_VERSION_NO_LINKS.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (05.01.2018).
- Arctic Council. “*Expert Group on Black Carbon and Methane*”, 1-2. <https://oaarchive.arctic-council.org/handle/11374/1936>, (05.01.2018).
- Arctic Council. “*Gwich'in Uluslararası Konsey (GCI)*”, 1-2. <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/gci>, (06.01.2018).
- Arctic Council. “*Observers*”, 1-3. <http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/Arctic-council/observers>, (05.01.2018).
- Arctic Council. “*About the Arctic Council*”, 1-2. <https://arctic-council.org/en/about/>, (09.01.2021).
- Arctic Council. “*Who is The Arctic Council?*”, 1-2. <https://arctic-council.org/en/>, (05.02.2020).
- Arctic Council. “*Agreements*”, 1-2. <https://www.arctic-council.org/index.php/en/our-work/agreements>, (21.12.2018).
- Arctic Council. “*Interview With Arctic Council Observer: Switzerland*”. *Arctic Council News*, 06 Temmuz 2020, 1-2. <https://arctic-council.org/en/news/interview-with-arctic-council-observer-switzerland/>, (08.07.2020).
- Arctic Council. “*New Observer: Switzerland*”. *Arctic Council News*, 03 Ekim 2017, 1-2. <https://arctic-council.org/en/news/new-observer-switzerland/>, (06.07.2020).
- “*Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS) Ministerial Meeting in Alta, Norway, 1997*”. <http://library.arcticportal.org/1271/>, (09.01.2021).
- “*Barents Euro-Arctic Cooperation*”. <http://www.barentscooperation.org/en/About>, (25.12.2017).
- Barkin, Samuel. *International Organization: Theories and Institutions*. New York: Palgrave Macmillan, 2006.
- Çakmak, Cenap. “*Uluslararası Örgütler*”. *Uluslararası İlişkilere Giriş*, ed. Şaban Kardaş ve Ali Balcı, 453-463. İstanbul: Küre Yayınları, 2016.

- Demirkılınç, Selçuk ve Ragıp Pehlivanlı. “Kuzey Kutup Bölgesi’ndeki İşbirliğinde Arktika Konseyi’nin Rolü”. *2’inci Uluslararası Çin’den Adriyatik’e Sosyal Bilimler Kongresi*, (2016): 246-265.
- Dışişleri Bakanlığı. Denizcilik, Havacılık ve Hudut Genel Müdür Yardımcılığı (DHGY) ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yapılan görüşme. 02 Şubat 2018.
- Dolman, C. Everett. “Uzay Çağında Jeostrateji: Astropolitik Bir Çözümleme”. *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya*, çev. Tuğrul Karabacak, ed. Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan, 111-142. Ankara: ASAM Yayınları, 2003.
- Encyclopedia Britannica. “*Sea of Oshotsk*”. <https://www.britannica.com/place/Sea-of-Ohotsk>, (27.11.2017).
- EPPR. “Ministerial Direction”. *Emergency Prevention, Preparedness and Response-EPPR*, 1-2. <https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/>, (05.01.2018).
- Escude, Camille ve Joel Plouffe. “How the Arctic Council Sets the Tone for International Cooperation”. *Arctic Deeply*, 01 Mayıs 2017, 1-5. <https://www.newsdeeply.com/arctic/articles/2017/05/01/how-the-arctic-council-sets-the-tone-for-international-cooperation>, (18.08.2020).
- Exner-Pirot, Heather. “*The Return of the Arctic Five*”, 1-3. www.rcinet.ca/eye-on-the-Arctic/2015/07/23/blog-the-return-of-the-Arctic-five/, (05.01.2018).
- Exner-Pirot, Heather, Maria Ackren, Natalia Loukacheva, Heather Nicol, E. Nilsson, E. Annika ve Spence Jennifer. “Form and Function: The Future of the Arctic Council”. *Arctic Institute*, Şubat 2019, 1-8. <https://www.thearcticinstitute.org/form-function-future-arctic-council/>, (23.12.2020).
- Exner-Pirot, Heather ile elektronik posta yoluyla yapılan görüşme. 22 Nisan 2019.
- Genç, Aslıhan. *Uluslararası Güvenlikte Arktika Bölgesi*. Ankara: Astana Yayınları, 2021.
- Gorbaçov, Mihail. *Murmansk Konuşması*. çev. Süha Sert. İstanbul: Barış Basın Yayın Sanayi, 1987.
- Halinen, Hannu. “*Arctic Council in Perspective: Moving Forward*”. *Arctic Yearbook*, ed. Lassi Heininen, 28-33. Iceland: Northern Research Forum Akureyri, 2016. <http://www.Arcticyearbook.com>, (18.10.2017).
- Hasgüler, Mehmet ve B.Mehmet Uludağ. *Uluslararası Örgütler*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2007.
- Heininen, Lassi. “Circumpolar International Relations and Geopolitics”. *Arctic Human Development Report 2004*, 207-225. http://www.svs.is/static/files/images/pdf_files/ahdr/English_version/AHDR_chp_12.pdf, (01.10.2017).
- Heininen, Lassi. “Küreselleşmenin Etkileri ve Dünya Siyasetinde Kuzey Kutbu’nun Yeri”. *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar*, çev. Demet Tunçeri, ed. Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa, 33-46. Ankara: Siyasal Kitapevi, 2015.
- İnam, İlknur, Eda Ünal ve Mesut Koçak. “Arktik Bölgesi ve Yürütülen Çalışmalar, Türkiye’nin Kutup Çalışmaları”. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi* 358, (2018): 41-43. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü. http://anahtar.sanayi.gov.tr/Files/Pdfs/anahtar_ekim_2018.pdf, (05.06.2019).
- “İTÜ PolRec”, <http://www.polarresearch.center/>, (24.11.2017).

- Kavas Yüce, Alp. “Soğuk Savaş Sonrası Arktika Bölgesi Jeopolitiği ve Bölgesel İş Birliği Potansiyeli”. *Akdeniz İİBF Dergisi*, no. 19 (2019): 25-44. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/41d2/2676/58fa/5da46fb6449d0.pdf>, (09.01.2020).
- Kaya, Şenay. *Kutup Bölgelerinde Egemenlik Mücadelesi ve Ekonomik Yatırım Fırsatları*. Ankara: Kozmostar, 2020.
- Knecht, Sebastian. “New Observers Queuing Up: Why the Arctic Council should Expand and Expel”, *Arctic Institute*, 20 Nisan 2015, 1-3. <https://www.theArcticinstitute.org/new-observers-queuing-up/>, (26.05.2019).
- Kopenhag Büyükelçiliği ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yapılan görüşme. 13 Kasım 2019.
- McCannon, John. *A History of The Arctic, Nature, Exploration, and Exploitation*. London: Reaktion Books, 2012.
- McGhee, Robert. *The Last Imaginary Place A Human History of the Arctic World*. Kanada: Oxford University Press, 2005.
- National Geophysical Data Center. “*Volumes of the World’s Oceans from ETOPO1*”. https://ngdc.noaa.gov/mgg/global/etopo1_ocean_volumes.html, (27.11.2017).
- Öztürk, Bayram. *Neden Antarktika?*. İstanbul: E Yayınları, 2015.
- Petursson, Gustav. “Cooperation in the High North: The Case of Iceland”. *Nordia Geographical Publications* 40, no. 4 (2011): 77-86. <https://nordia.journal.fi/article/view/75951>, (09.01.2020).
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. “Ulusal Kutup Bilim Programı (2018-2022)”. *Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü*. https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/2204/bstb_btgm_ukbp_kitapcik_195x265_final.pdf, (16.04.2019).
- Sellheim, Nikolas, Leilei Zou ve Osamu Inagaki. “Legal Arctopia? How Arctic Governance Express A Better World”. *Arctic Yearbook*, ed. Lassi Heininen, 415-427. Iceland: Northern Research Forum Akureyri, 2017. <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2017/2017-scholarly-papers/236-legal-arctopia-how-arctic-governance-expresses-a-better-world>, (09.01.2021).
- Storey, Ian. “Singapore and the Arctic: Tropical Country, Polar Interests”. *Asia and the Arctic Narratives, Perspectives and Policies*, ed. Vijay Sakhujia ve Kapil Narula, 63-76. Singapore: Springer Geology, 2016.
- Swiss Federal Department of Foreign Affairs. “*Swiss Polar Research Pioneering Spirit, Passion and Excellence*”. Bern, 2015, 1-36. https://www.eda.admin.ch/dam/eda/en/documents/publications/Science/Schweizer_Polarforschung_EN.pdf, (07.08.2020).
- Swiss Federal Department of Foreign Affairs. “Switzerland Obtains Observer Status in the Arctic Council”. <https://www.admin.ch/gov/en/start/documentation/media-releases.msg-id-66698.html>, (07.07.2020).
- Swiss Federal Department of Foreign Affairs. “*Sectoral Foreign Policies Division*”. <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/fdfa/organisation-fdfa/directorates-divisions/directorate-political-affairs/asa.html>, (08.07.2020).
- Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research (WSL). “*Involvement in the Arctic*”, 1-3. <https://www.wsl.ch/en/publicationssearch/diagonal-the-wsl-magazine/focus/cold/involvement-in-the-arctic.html>, (09.07.2020).

- “The Inuvik Declaration”. Declaration from the Ministerial Meeting of the Arctic Environmental Protection Strategy (AEPS) held in Inuvik, Canada, 1996. <http://library.arcticportal.org/1272/>, (09.01.2021).
- “The Northern Dimension”. <http://www.northerndimension.info/northern-dimension>, (25.12.2017).
- “The Nordic Council”. <https://www.norden.org/en/nordic-council>, (09.01.2021).
- “The Nuuk Declaration on Environment and Development in the Arctic, Nuuk, 1993”. <https://iea.uoregon.edu/MarineMammals/engine/Documents/1-0279-0287.htm>, (09.01.2021).
- The Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research (WSL). “*Observer Status to the Arctic Council: Switzerland’s Candidature*”, 1-4. <https://arcticportal.org/images/swiss-arctic-council-brochure.pdf>, (08.07.2020).
- Young, R. Oran. “The Arctic Council at Twenty: How to Remain Effective in a Rapidly Changing Environment”. *U.C. Irvine Law Review* 6, no. 99 (2016): 99-120. <https://scholarship.law.uci.edu/ucilr/vol6/iss1/5>, (23.12.2020).

Tarihten Bugüne Rusya'nın Arktik Politikaları: Değişimler ve Süreklilikler

Oya DAĞLAR MACAR*

Bumin Kağan OĞUZ**

Özet

Son dönemde uluslararası medyada hemen her hafta Arktik ile ilgili, deniz buzu alanı ve buz kalınlığı durumu, eriyen buzullar, hızla çözülen donmuş kutup toprakları, okyanusun asitlenmesi, bölgenin enerji kaynakları potansiyeli, yeni deniz nakliye yollarının açılması ve muhtemel jeopolitik gerilimlere dair anlatılar göze çarpmaktadır. Buzlar kayboldukça, kıyıdaş Arktik ülkeleri Uzak Kuzey'de daha geniş alanları kontrol etme eğilimine girerlerken, Arktik'de olmayan devletler ise bölgede daha kapsamlı erişim arayışında bulunmaktadırlar. Kuzeyin en uzun kıyı şeridinde sahip ülkesi olan Rusya sahnenin merkezindedir ve diğer devletler ile arasındaki ilişkiler Arktik'deki güvenlik ortamının parametrelerini belirlemektedir. Bu çalışma, Rusya'nın tarihsel süreç içinde "iş birliği ve ulusal çıkar" sarkacında salınmış bölge politikalarını mercek altına alırken, teknolojideki tüm gelişmelere ve hem küresel hem de yerel ölçekteki büyük siyasi ve ekonomik değişimlere rağmen devamlılık göstermiş olan Rus bölgesel hedeflerini tespit ederek, her anlamda ısınmakta olan Arktik'in uluslararası sistemdeki ve büyük güçler rekabetindeki rolüne ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arktik, Güvenlik, İş Birliği, Rusya, Ulusal Çıkar.

Russia's Arctic Policies From History To Date: Changes and Continuities

Abstract

In recent times almost every week, stories about the Arctic, addressing the sea ice extent and thickness, melting glaciers, rapidly thawing permafrost, acidification of the ocean, the energy resources potential of the region, the opening of new shipping routes, and probable geopolitical tensions, appear in the international media. And as the sea ice disappears, the littoral Arctic countries are inclined to secure more territory in the Far North, while non-Arctic states seek wider access to the region. Russia, as the owner of the longest coastline in the North, holds the center stage and its relationship with other states defines the parameters of the security environment in the Arctic. This study focusses on the history of Russian regional policies which usually oscillated within the pendulum of "international cooperation and national interest" and deals with the role of the multi-dimensionally warming Arctic in the international system and great power rivalry while determining the continued Russian goals in the region despite all the technological development and global and local political and economic changes in large scale through the history.

Key Words: Arctic, Cooperation, National Interest, Russia, Security.

* Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, E-Mail: oyadr@ticaret.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8163-8721

** Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, E-Mail: buminoguz@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2787-5048

Geliş Tarihi: 28.12.2020 - **Kabul Tarihi:** 20.02.2021

1. Giriş

Rusya, bugün dört coğrafi yöne de bir arada bakmaktadır. Başkan Putin'in eski üst düzey danışmanlarından Vladislav Surkov, bir demecinde Rusya'nın tarihi, kıtalararası coğrafi konumu ve hibrit mantalitesi ile yarı batılı-yarı doğulu bir ulus olduğunu iddia etmiştir. Bununla beraber Moskova aynı zamanda, enerji üretiminin ana bölgelerini kontrol etmek için Ortadoğu üzerinden güneye ve küresel ısınma sonucu Avrupa ve Asya'yı bağlayan önemli bir ticaret yolu haline dönüşmekte olan Arktik üzerinden kuzeye de bakmaktadır.

Rusya, en büyük Arktik devletidir. Arktik ve soğuk iklimin Rus kültürel tarihi, edebî kültürü ve ulusal kimliği için ne kadar önemli olduğunu gözardı etmek zordur. Fransız filozof Montesquieu, *Esprit de lois* (1748) isimli eserinde Rusya'yı en basit şekilde "soğuk ülke" olarak tanımlayan ilk kişilerden olmuştur.¹ Buz, kar ve don, kendilerini şiir, roman, resim ve folklor gibi birçok farklı form ile hissettirmişlerdir. Rusya'nın Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyinde kalan Arktik toprakları uçsuz bucaksızdır. 60⁰ enleminin kuzeyinde Fennoscandia'dan başlayarak Bering Boğazı'na ve Pasifik Okyanusu'nun en kuzey kısımlarına kadar dokuz saat dilimi barındırmaktadır.

Bu koşullar altında Rusya Arktik'de sahnenin tam ortasında yer almakta, bir yandan iş birliği ve düşük gerilimli ilişkiler için vurgu yaparken diğer yandan da askerî altyapısını geliştirmek için yatırımlarını arttırmaktadır. Söylem ve eylem birliği içinde olmaması, bölgedeki diğer ülkeleri ve NATO'yu rahatsız etmekte, çatışma endişeleri yaratmaktadır. Geleneksel bir jeopolitik analiz, coğrafi saha ile güç politikası arasındaki bağlantıları gözönünde bulundururken, yayılmacı eğilimlerin ve sınırlı toprak ve kaynakların üzerinde devletlerarası rekabetin hassas biçimde incelenmesini gerektirir. Arktik Bölgesi'nde oluşabilecek bir çatışmanın en temel nedeni bölgede buzlar eridikçe ortaya çıkacak enerji kaynağı potansiyeli olarak gösterilmektedir. Birleşik Devletler 2008 Jeoloji Araştırması'na göre, çoğunluğu offshore olmak üzere Kuzey Kutup Dairesi'nin kuzeyi dünyanın keşfedilmemiş doğalgazının %30'unu ve petrolünün %13'ünü barındırmaktadır.² 2008 yılına göre bugün neredeyse üçte bir seviyesinde seyreden Brent petrol fiyatları, kaynaklarla ilgili oluşabilecek büyük gerilimi geçici olarak ertelemiştir.

¹ Klaus Dodds and Mark Nuttall, *The Arctic: What Everyone Needs to Know* (New York: Oxford University Press, 2019), 130-131.

² USGS World Energy Assessment Team, *Circum-Arctic Resource Appraisal*, 2008.

Rusya'nın okyanus tabanına 2007'de diktiği titanyum bayrağı ile kıta sahanlığını ana karasından Kuzey Kutbu'nun tam altına uzatma iddiası da Arktik ülkelerinin endişelerini arttırmış, 2008'de bölge devletleriyle imzaladığı "Ilulissat Deklarasyonu" ile geçici iş birliği havası yaratılmış, ancak 2014'de Kırım'ı işgaliyle Arktik'deki gerilim tekrar tırmanmış, Rusya ve NATO karşılıklı tatbikatlara başlamışlardır. Çin, denkleme sonradan katılmış olmakla beraber bölgede giderek etkinliğini arttıran bir aktördür. Batı'nın Rusya'ya uyguladığı ekonomik yaptırımlar, bölge dışı bir büyük güç olarak Çin'in Rusya'nın kendi sularındaki enerji projelerine finansal destek sağlama yoluyla Arktik'e girişini kolaylaştırmıştır ve böylece bölgedeki büyük güçler rekabetinin fitili de ateşlenmiştir. Bu inişli çıkışlı tabloyu, sadece Rusya ile diğer Arktik ülkeleri arasındaki bölge içi ilişkilerin değil, bölge dışı ilişkilerin de uluslararası sistem çerçevesinde etkilediği görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, sahnenin merkezindeki Rusya'nın tarihten bugüne bölge politikalarını inceleyerek "süreklilik göstermiş olan stratejik hedefleri var mıdır?" sorusuna yanıt arayarak, Rusya'nın Arktik'deki büyük siyasi resme etkisinin berraklaşmasına katkı sağlamaktır. Bu doğrultuda makale, Çarlık dönemindeki Rus politikalarının incelenmesiyle başlarken, iklim değişikliğine bağlı olarak bölgede yaşanan hareketlenme ve güç mücadele alanının gittikçe bölgeye kayması itibarıyla Soğuk Savaş sonrası döneme ağırlık vermektedir.

2. Kolonileştirme, Kürk Ateşi, Alaska'ya Veda ve Kuzey Deniz Yolu

Rusya'nın kuzeyi tamamıyla kolonileştirmesinin tarihî kökenleri, 16. yüzyıldan itibaren emperyal güç olarak genişlemesine dayanır.³ Rusya'nın İvan Groznyi (Korkunç İvan: 1530-1584) zamanında başlayıp 16. yüzyıl sonlarına doğru sona eren istilalarından biri ve belki de en büyüğü Sibiry'a'nın ele geçirilmesidir. Burada hüküm sürmekte olan Türk-Moğol Sibiry'a Hanlığı'nın ortadan kaldırılmasından sonra doğuda Rus yayılcılığına karşı hiçbir engel kalmamıştı.⁴ Yol artık Sibiry'a'nın içlerine kadar uzanmaktaydı. 1584'te Arktik'de kurulan Arkhangelsk Limanı adeta bir katalizör görevi gördü ve şimdi Ruslar'ın Arktik emelleri Atlas Okyanusu'nun kuzey uçlarında boy göstermeye çalışan İngiliz ve Hollandalı rakipleri ile mücadeleyi işaret ediyordu.⁵ Bu gelişmeleri takiben, Rus birlikleri sırasıyla 1620'de Yenisey Nehri'ne uzanan bölgeyi, 1627'de Krasnoyarsk'ı, 1632'de Lena Nehri üzerindeki Yakutsk'ı

³ Dodds and Nuttall, a.g.e., 131.

⁴ İbrahim Hasanoğlu, "Enerji Politikası Özelinden Rusya'nın Arktik'ya Yönelik Stratejisi", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar-İş birlikleri-Ulusal Çıkarlar*, der. Harun Gümrükçü vd. (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015), 168.

⁵ Dodds and Nuttall, a.g.e., 131.

kolonileştirerek kaleler inşa ettiler, 1643'te Baykal Gölü'nün keşfederek 1648'de de Okhotsk Körfezi'nden Pasifik Okyanusu'na ulaştılar.⁶

1703 yılına gelindiğinde, Çar Büyük Petro (Peter the Great) Büyük Okyanus kıyılarında idari ve askerî varlığı olan bir ülkeye çoktan beridir hükmediyordu. Sistemik olmamakla birlikte sonuçlar; kürk ticareti, stratejik fırsatçılık, zayıflayan yerel ve bölgesel siyasi / askerî muhalifleri ve Türkler/Osmanlılar ve Persler gibi emperyal aktörlerin namevcut olması gibi etkenlerle şekilleniyordu.⁷ Büyük Petro'nun vizyonu kuzeyde baskın bir Rusya oluşturmak ve Atlas Okyanusu ile Pasifik Okyanusu'nu birleştiren Kuzey Deniz Yolu'nu (KDY) kontrol altında tutmaktı.⁸ Bu vizyon çerçevesinde yoğun keşif seyahatleri başladı. Vitus Bering, 1733 – 1743 arası keşif faaliyetlerini yönetti. Bu çalışmalar binlerce insanın katılımı ile gerçekleşiyordu ve Rus devletinin toplam gelirin beşte birini tüketiyordu.

II. Katerina döneminde (1762-1796), Rus dış politikasında yeni problemler baş gösterdi ve Rus diplomasisi Uzak Doğu'dan Yakın Doğu ve Batı'ya odaklandı. Uzak Doğu ise kişisel girişimci konumundaki tüccarlara bırakıldı, 18. yüzyılın ikinci yarısında Alaska ve bitişindeki adalara Rus yerleşim birimleri kuruldu.⁹ Rusya'nın yükselen şehri Kiev'e yakın bölgelerde kürkleri değerli hayvanlar kısa sürede tükenince, doğuya doğru hareket hızla sürdürüldü. Sibiry'a'nın kolonileştirilmesi bir anlamda, 19. yüzyılın ortasında Kaliforniya'daki altın hücumuna benzer şekilde bir tür "kürk ateşi" yüzündendi.¹⁰ O dönemde, Sibiry'a'daki Rus tüccarları ve Sibiry'a'nın yerleşik sakinlerinin toplam 3 milyonluk bir nüfusu oluşturduğu düşünülüyordu ve Sakhalin Adası'nda bir sürgün yeri kurulmuştu.¹¹

Rusya'nın kuzey ve batıya doğru genişlemesini aynı zamanda Çin'in nispi zayıflığı kolaylaştırıyordu. Ruslar, Aigun (1858) gibi antlaşmalardan yararlanarak Manchu Hanedanı'nın kontrolündeki Amur Nehri civarındaki 600.000 kilometrekare toprağı ele geçirdi. 1867'de ise Rusya, Arktik bağlamında dikkate değer derecede bir ters yüz hareket ile Alaska'daki topraklarını ve civar adaları Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) sattı. Böylece, ABD'nin toprak koşulları açısından bir Arktik ulusu olmasının önünü açmış oldu. Alaska'nın

⁶ Hasanoğlu, a.g.e., 168.

⁷ Dodds and Nuttall, a.g.e., 131.

⁸ A.g.e.

⁹ Hasanoğlu, a.g.e., 169.

¹⁰ A.g.e., 168.

¹¹ Dodds and Nuttall, a.g.e., 131.

ABD'ye satılmasının, Soğuk Savaş da dahil olmak üzere dünya tarihinin seyrine etkileri olmuştur.¹²

19. yüzyılın sonlarında, 20. yüzyılın başlarında Bölge'ye olan ilgi yoğunlaşmıştır. 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'ndan hemen sonra Amiral Verhovskiy, Denizcilik Bakanlığı'na Rus donanmasının yenilgisi ile ilgili yazdığı raporda, KDY ile ilgili özel araştırmalar yapılması ve önlemler alınması gerektiğini belirtmişti. Bu doğrultuda 1908 yılında buzkıran gemilerinin yapımına başlanılmış ve bu gemiler 1910-1912 yılları arasında Bering Boğazı'ndan Murmansk'a en uygun deniz yolunu bulmaya çalışırken, aynı zamanda Kuzey Buz Denizi'nin hidrografik özellikleri konusunda araştırmalar da yapmışlardır.¹³

Özetle, Çarlık döneminde kolonileştirme, yayılmacılık, askerî güç ve ticari fırsatçılık ekseninde ulusal çıkar odaklı politikaların uygulanmış olduğu göze çarpmaktadır.

3. Ekim Devrimi, Kuzey'in Fethi, Kızıl Buz ve Arktik Konvoyları

1917 yılında gerçekleşen Ekim Devrimi ile Rusya'da Çarlık yıkılmış, iktidarı Bolşevikler ele geçirmiş ve 1922 yılında yeni anayasanın yürürlüğe girmesiyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) resmen ilan edilmiştir. 1920'lerden itibaren bölgeye yönelik Sovyet ilgisi üç noktada toplanmıştır: Ulaşım, hammadde ve kuzey bölgelerinin yerli nüfusunun gelişimi.¹⁴ Sovyet Rusya'da Arktik; endüstriyel gelişme, maden çıkarma, çalışma kampları ve askerîleşmenin yeri haline geldi, bu esnada hem Arktik hem de Sovyet Uzak Doğusu Rus vatandaşları dahil tüm ziyaretçilere kapatıldı. Hapishanedeki çalışma gücü kullanılarak, Sovyetler Birliği'nin endüstriyel gelişmesi adına madenlere¹⁵ ulaşmak için seyrek yayılmış şehirler kuruldu.¹⁶ 1930'larda Sovyetler Birliği'nin sanayileşme politikasında Vorkuta ve Norilsk Bölgesi'nde açılan maden ocakları etkili olmuştur.¹⁷

Sovyet Arktik'inin işletilmesi ve kalkınması 1920'lerde daha çok önem kazandı ve 1930'larda ise hızlandı. Sovyetler Birliği kuzeyi ele geçirmek için kararlıydı ve bu yolda geniş

¹² Dodds and Nuttall, a.g.e., 132.

¹³ Hasanoğlu, a.g.e., 169.

¹⁴ Hasanoğlu, a.g.e.

¹⁵ Rusya'nın kuzeyi nikel, altın ve bakır gibi metalik madenler ve uranyum gibi nükleer enerji hammaddeleri açısından her zaman zengin olmuştur.

¹⁶ Dodds and Nuttall, a.g.e., 132-133.

¹⁷ Tamer İlbuğa, "A5 Ülke Ekonomileri İçin Arktik Bölgesi'nin Önemi", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, der. Harun Gümrükçü, Aybuke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ankara: Efil Yayınevi, 2016), 73.

Sibirya Bölgesi'ni açmak adına köle işgücü çalıştırarak altyapı faaliyetlerine girişti. Şunu ifade etmek yerinde olur ki, Rusya / Sovyetler Birliği kuzey bölgelerine dair müthiş bir deneyim ve bilgi birikimi elde etmişti. 1881-1884 arasında ilan edilen Uluslararası Kutup Yılları'nda Rus bilim insanı Heinrich Wild, Uluslararası Kutup Komisyonu'nun başkanlığını üstlendi ve Rus Coğrafya Derneği ve St. Petersburg Bilimler Akademisi kara ve denizlerin haritalanması dahil olmak üzere kutup bilimlerinin hamisi olarak hareket ettiler. Ruslar'ın hava ve deniz buzu üzerindeki araştırmaları da sağlam temellere dayanıyordu ve kuzey bölgeleri nasıl yönetilir ve o bölgelerde nasıl mesafe katedilir konularını daha iyi anlamak üzerine stratejik amaçlarla süreçleri koordine ettiler.¹⁸

Sovyet yönetiminin Arktik'e yönelik stratejik planları arkasındaki en önemli konu ise ülkenin sosyo-ekonomik gelişimiydi. Bunun için de ülkenin iki ucunda bulunan Vladivostok ve Murmansk şehirleri arasındaki en kısa yol olan KDY'ye özel önem veriliyordu. KDY'nin kullanımı ve büyük gemilerin inşası, bölgesel Sovyet politikalarının başlıcalarından birisiydi. 1920-1933 yılları arasında yapılan çalışmalar neticesinde KDY üzerinden taşınan malların miktarı 6 kat artmış, ülkenin doğusu ve batısı arasındaki mesafe 2.5 aydan 1 aya kadar inmiş ve KDY'nin kullanılabilirliği kanıtlanmıştı.¹⁹

Rusya'nın Arktik kıyı deniz kısımları için özel haklar ilan ettiği ve bu kısımları coğrafi olarak ilk tanımladığı doküman Sovyet döneminde 15 Nisan 1926 tarihinde yayınlandı.²⁰ SSCB Merkez Yürütme Komitesi "Kuzey Buz Denizi'nde Bulunan SSCB Toprak ve Adaları'nın İlanına İlişkin" kararı kabul etmiştir. Bu karara göre Kuzey Kutbu'na kadar olan ve kuzey kıyılarına birleşik tüm toprak ve adaların SSCB'ye ait olduğu ifade edilmiştir²¹ ve dolayısıyla Sovyetler Birliği, mülkiyetindeki kutup topraklarının sınırlarını Kola Yarımadası'ndan Bering Boğazı'na kadar olacak şekilde tanımlamıştır.²²

Tarihçi John McCannon, yeni Bolşevik hükümetinin gözünü Arktik'in el değmemiş ekonomik potansiyeline diktiğini ve 1930'lardaki "Kuzey'in Fethi" seferberliğinin Sovyet

¹⁸ Dodds and Nuttall, a.g.e, 133.

¹⁹ Hasanoğlu, a.g.e., 169-170.

²⁰ Viatcheslav V. Gavrilov, "Russian Arctic Policy", *Breaking the Ice Curtain: Russia, Canada, and Arctic Security in a Changing Circumpolar World*, ed. P. Whitney Lackenbauer ve Suzanne Lalonde (Calgary: Canadian Global Affairs Institute, 2019), 1.

²¹ Hasanoğlu, a.g.e., 170.

²² Ivan Mazur, "Arktik: Global Dünyanın Gelişiminde Bifürkasyon Noktası", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar-İş birlikleri-Ulusal Çıkarlar*", der. Harun Gümrükçü vd. (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015), 154.

ulusunu gerilimli bir geçiş döneminde bir arada tutmaya yardımcı olduğunu anlatmıştır.²³ Bununla birlikte, Stalin tarafından sahiplenilen Sovyetler'in Arktik'i ele geçirmesi projesi çok kolay gerçekleşmiyordu.²⁴ Sistemdeki verimsizlikler, sert hava koşulları ve bütçe zorlukları projenin mükemmel yürümemesine neden oldular. Arktik'de oluşan endüstriyelleşme ve insan aktivitesini kolektifleştirme hamleleri ağır faturaya mal oldu. Stalin 1932'de şunları söylüyordu: “Arktik ve kuzey bölgelerimiz muazzam bir zenginliğe sahiptir. Öyle bir Sovyet organizasyonu kuralıyız ki, o organizasyon en kısa zamanda bu zenginliği sosyalist ekonomik yapımızın içine katmalıdır.”²⁵ Takiben verdiği emir ile, Glavsevmorput (Buz Komiserliği) kuruldu ve çiftçiliğin, madenciliğin, ulaşımın, kereste imalatının ve altyapı inşasının koordinasyonuna daha çok stratejik odak sağlanmasını istedi. Bununla beraber, ekonomik hedefler çoğu zaman makul olmayan şekilde bilimsel anlayışın ilerisine geçiyor, hava sıcaklığı aşırılıklarını, buz ve kar, ışık ve karanlık, izolasyon ve bağlantı kopukluğu ve de soğuk iklim mühendisliğine dair deneyim yetersizliklerinin getirdiği altyapı eksikliklerini göz ardı ediyordu. Sovyet ideolojisi talepkardı, fakat bilgi dağarcığı hedeflerin gerisinde kalmıştı ve Sovyet vatandaşlarının mahrem konuşmalarında Stalin ve onun SSCB'yi dev bir “buzkıran” olarak gören vizyonunu alay konusu ettikleri biliniyordu. Ancak, bahsedilen buz “Kızıl Buz”du.²⁶

II. Dünya Savaşı'nın 1939'da Avrupa'da başlamasıyla, Japonya ve Almanya gibi düşman güçlerin Arktik'de oynayabileceği rolün getirdiği endişe, kuzeydeki kolonileştirme hamlelerini hızlandırdı. Kasım 1939'da Finlandiya askerî güçleri, kuzey Finlandiya'da Sovyetler Birliği'nin ani saldırısı ile karşılaştılar. Stalin, Almanya ile aralarında daha geniş bir tampon bölge oluşturarak Leningrad'ın savunmasını tahkim etme konusunda kararlıydı.²⁷ Finlandiya daha küçük bir güç olarak herşeye rağmen kararlılığı ve dondurucu hava koşullarına uyum kabiliyeti ile, büyük bir askerî güç olan Sovyetler Birliği'ne direndi ve dev komşusuna karşı zor da olsa varlığını korumayı başardı.²⁸ Kuzey Atlantik'te ise Arktik konvoyları Müttefikler'in savaş stratejisinin önemli bir parçası olarak Sovyetler'in Murmansk limanına

²³ P. Whitney Lackenbauer, “Mirror Images? Canada, Russia and the Circumpolar World”, *The Fast-Changing Arctic: Rethinking Arctic Security For a Warmer World*, ed. Barry Scott Zellen (Calgary: University of Calgary Press, 2013), 260.

²⁴ Dodds and Nuttall, a.g.e., 134.

²⁵ A.g.e., 135.

²⁶ A.g.e.

²⁷ A.g.e.

²⁸ A.g.e., 136.

bağlantı sağlıyordu, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasında Alman denizaltı ve denizüstü güçlerinin büyük tehditlerine rağmen hayatî tedarik sevkiyatları gerçekleşiyordu.²⁹

Soğuk Savaş öncesi Sovyet döneminde özetle; hammaddeleri kontrol, askerleşme ve bölge kapılarının dışa kapanışı gibi hamleler ile ulusal çıkar ve sonraki bölümde de bahsedilecek kutup bilimleri açısından ise iş birliği odaklı politikalar izlenmiştir.

4. Demir Perde / Buz Perde, Kutup Bilimleri ve Petrol

“Buz Perde” 1940’ların sonunda Arktik’e ve civarlarına indi. II. Dünya Savaşı’nın bitiminin hemen ertesi ABD ve Sovyetler’in arası bozulmaya başlayınca, iki tarafın da güvenlik mekanizmaları iki ülkenin kuzey uçları ile ilgili olası bir Amerikan-Rus çatışmasına dair raporlar hazırlamaya başladılar.³⁰ Soğuk Savaş döneminde Bölge özel bir stratejik öneme sahip oldu ve Kola Yarımadası’ndaki askerî üsler, Sovyetler Birliği’nin ABD’ye karşı savunma stratejisinde önemli bir yer tutmaktaydı.³¹

NATO 1949’da bölge ülkesi müttefik Kanada’nın da desteği ile Arktik’de “Uzak Mesafeli Erken Uyarı Hattı” kurmaya başladı. Bu hat temelde, Arktik Okyanusu veya Bering Boğazı üzerinden uçarak ABD’ye saldırı yapabilecek uzun menzilli bombardıman uçaklarına karşı oluşturuluyordu. 1955-1958 arasında hızlanan proje çerçevesinde, batıda Alaska’dan doğuda Grönland’a kadar 69. paralel boyunca 63 adet insan kontrollü radar istasyonu inşa edildi. Bununla beraber gelecek 10 yılın içinde bu istasyonlar yavaş yavaş devreden çıkarılmaya başlandı, çünkü Sovyetler’in denizaltı filosu ve kıtalararası balistik füze kapasitesi ile tehdit oluşturacağı anlaşılmıştı.³² Tüm bu gelişmeler sonucunda, Bölge nükleer denizaltı ve atom bombaları nedeniyle tehlike altında olduğundan dolayı 1958 yılında Sovyetler Birliği Kuzey Avrupa Bölgesi’nin nükleer ve hidrojen bombalarından arındırılmış bir bölge olmasını önermiş, ancak Gorbaçov’un 1987 yılında “Murmansk Girişimi” ile bölgenin “barış bölgesi” olması mümkün olabilmıştır.³³

Arktik bilimi ve bağlantılı politikaları, geçmişte de şimdi de Arktik devletleri ve onların egemenlik, güvenlik ve idari ajandaları açısından önem arz etmiştir ve etmektedir. İnsan kapasitesinin limitlerinin test edildiği ortamlarda, güvenilir bilgi ve anlayışa ihtiyaç duyulur.

²⁹ A.g.e.

³⁰ Dodds and Nuttall, a.g.e., 138.

³¹ İlbuğa, a.g.e., 73.

³² Dodds and Nuttall, a.g.e., 139.

³³ İlbuğa, a.g.e., 73.

Soğuk hava koşullarının hakîm olduğu bölgelerde çalışmak ve hareket etmek, aynı zamanda silahlı kuvvetler ve askerî teçhizatları mobilize edebilmek stratejik zorunluluk olarak kabul ediliyor ve bilimsel sefer ve deneylere yatırım yapılmasına yol açıyordu.³⁴ Sovyetler Birliği de bilim politikaları doğrultusunda, Arktik ve AntArktik Araştırma Enstitüsü himayesinde soğuk hava araştırmalarını fonladı.³⁵ Soğuk Savaş tartışmasız şekilde Arktik'deki bilimsel iş birliğine sekte vurdu. 1945 öncesi ve sonrasının ayrı birer dayanışma tarihi vardır.³⁶

Sovyetler Birliği ve ABD, 2. Uluslararası Kutup Yılı'na (1932-33) beraber büyük katkılarda bulundular. 1939'da savaş patlamadan önce Sovyetler, ABD ve Kanada arasında bilgi paylaşımının yapılacağı hava istasyonları zincirinin kurulması konusunda ortak ilgi söz konusuydu. 1945 sonrası ise oluşan karşılıklı şüpheler sonucu iş birliği oldukça zorlaşmıştı. 1957-1958'de düzenlenen Uluslararası Jeofizik Yılı, Uluslararası Kutup Yılı'nın bir bakıma üçüncü serisiydi, fakat AntArktik'da işler iyi giderken Arktik'de iş birliği mekanizması çok zayıf çalıştı.³⁷

Bazı zamanlar ise Arktik'i mercek altına alan bilimsel çalışmalar bir fanteziden ibaretti. 1950'lerde Sovyet bilim insanları deniz buzunu bombalamak üzerine planlar yaptılar. Yeni barajlar inşa edilerek Bering Boğazı boyunca daha sıcak ve daha soğuk suların akışının ayarlanması amaçlandı. 1956'da Amerikan "Popular Mechanics" dergisinde çıkan bir makaleye göre, Sovyetler Bering Boğazı boyunca büyük bir baraj inşa etmeyi hayal ediyorlardı ve bu tasarımla buzdağlarının kaçmasını engelleyerek Büyük Okyanus'un kuzeyindeki nakliye yollarını bloke etmelerinin önüne geçmeyi düşünüyorlardı. Makalenin yazarı, bu konunun Sovyetler'in Arktik'de rekabet ettiği ABD'ye karşı bir propaganda faaliyetinden ibaret olduğunu savundu. Arktik'i jeo-mühendislik ile değiştirmek üzerine bu ve benzeri başka aşırı örnekler de o dönemde ortaya konmuştur.³⁸

Peki bilim ve teknoloji ile ilgili politikalar, Arktik'de olumlu sonuçlar doğurabildi mi? Amerikalılar'a paralel Sovyetler de Arktik gibi sert iklim koşulları olan bir bölgede nasıl faaliyet gösterilebileceğine dair daha iyi bir anlayış geliştirmeye çalışıyordu. Büyük bütçeler harcayarak savunma ve erken uyarı sistemleri oluşturdular ve Arktik'i askerî teçhizat ve nükleer

³⁴ Dodds and Nuttall, a.g.e., 143-144.

³⁵ A.g.e., 144.

³⁶ Dodds and Nuttall, a.g.e., 144.

³⁷ A.g.e., 145.

³⁸ A.g.e., 145-146.

ekipmanların denenmesi için kullandılar. Kola Yarımadası, Rusya'nın kuzey filosunun ve nükleer yakıtlı saldırı denizaltılarının konuşlanması ile Arktik'in en askerîleşmiş yeri haline geldi. Barents Denizi, NATO ve Sovyet gemileri için stratejik bir savaş sahasıydı, bunlara casusluk yapan balıkçı gemileri de dahildi. Tom Clancy'nin 1984'te ilk baskısı yapılan ve daha sonra 1990'da büyük bütçeli bir filmi de yapılan çok satan romanı "The Hunt for Red October – Kızıl Ekim", Delta sınıfı Sovyet denizaltılarının NATO takibinden nasıl kaçabildiğini sergiliyordu. NATO planlayıcıları 1990'larda, Sovyetler'in Kuzey Amerika deniz yatağı ve kıyı şeridinin detaylı oşinografik krokileri ve haritalarını çıkardıklarını keşfettiler.³⁹

Bilim ve teknoloji Arktik'de yine de olumlu bir rol oynadı denebilir. Sovyet bilim insanlarının dış ülkelere seyahatinde ciddi engeller olsa da, Batılı ve Sovyet bilim insanlarının Arktik bilimi konusunda karşılıklı paylaşımlar yapması tamamen imkansız değildi, düzenlenen çalıştaylar ve konferanslar belirli bir zemin oluşturdu. İlişkilerin göreceli yumuşadığı (Detente) yıllarda bu iş birliği zirveye çıktı. Nixon-Brezhnev döneminde, ABD ve SSCB'nin meteoroloji, oşinografi, deniz buzu yayılımı ve kalınlığı gibi ortak çıkarlara sahip olduğu Arktik'in Bering Boğazı gibi alanlarda iletişim kurulması teşvik edildi ve bürokratik engeller kaldırıldı. Gemi turları organize edilerek deniz biyolojisi ve oşinografi disiplinlerinde ortak projeler yürütüldü.⁴⁰

Arktik bilimsel iş birliği 1979-1985 arasında iki süper güç arası ilişkiler kötüleşince tekrar askıya alındı. Arktik'in kar, buz ve donmuş topraklar konusunda yoğun bilimsel çalışmalara sahne olan Sibiry ve Sovyet Uzak Doğu kısımları, tekrar yoğun askerîleştirilmiş bir bölge olarak Batılı bilim insanlarına kapanmış oldu. Bu durum ABD ve yeni Rusya arası ilişkilerde gelişme kaydedilen 1990'lara kadar düzemedi. "Uluslararası Arktik Bilim Komitesi"nin (UABK) 1990'da kurulması taze bir eksen oluşturdu.⁴¹

Soğuk Savaş dönemindeki enerji kaynakları denkleminde bakıldığında, İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda ve özellikle 1950-1960'larda Kuzey Batı Sibiry'da büyük petrol ve doğalgaz yataklarının bulunmasının sadece SSCB ekonomisi için değil, küresel petrol piyasası için de önemli bir gelişme olduğu görülmektedir. Bu dönem boyunca kuzey bölgelere yönelik gerek askerî gerekse de ekonomik planlamalar doğa koşullarının el verdiği ölçüde nokta odaklı yapılıyordu. Dolayısıyla kısa vadede istenilen sonuçların alınabilmesi için stratejik olarak en

³⁹ Dodds and Nuttall, a.g.e, 147-148.

⁴⁰ A.g.e., 148.

⁴¹ A.g.e., 149.

önemli noktalara yatırım yapıyordu. Fakat 1970'lerden itibaren bölgeye yönelik nokta planlaması değil, tüm bölgenin geliştirilmesi konusu gündeme gelmeye başladı. Bunu takiben yeni düşüncelerin gerçekleştirilmesi için özel planlamalar hazırlanmış, Batı Sibirya ve Yakutya'nın petrol bölgelerinde çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.⁴²

Soğuk Savaş döneminde özetle, bölgede yeni askerî üslerin, radar istasyonlarının kurulması ve silahlanmanın artması ve bilimsel iş birliğinin ağırlıklı olarak engellenmesi itibariyle ibre tekrar ulusal çıkar odaklı politikalara kaymıştır.

5. Askerî Cepheden İş Birliği Zeminine

Mihail Gorbaçov, Arktik'de Ekim 1987'de yaptığı meşhur konuşması ile adeta Soğuk Savaş'ın bitişini ilan ediyordu:⁴³

“Yoldaşlarım, Sovyet Kutup Bölgesi'nin başkenti olan Murmansk'ta bu konuşmayı yaparken, bu gezegenin kuzeyinde yaşayan tüm insanlar açısından iş birliği fikrinin incelenmesinde fayda görüyorum. Bizim düşüncemize göre, bunun bazı hatırı sayılır sebepleri bulunmaktadır.

Arktik sadece Arktik Okyanusu değildir, aynı zamanda üç kıtanın: Avrupa, Asya ve Amerika'nın kuzey uçlarını kapsar. Avrasya, Kuzey Amerika ve Asya Pasifik bölgelerinin buluştuğu, hudutların birbirine yaklaştığı ve karşıt askerî bloklara ait devletlerin çıkarlarının kesiştiği yerdir.”

Gorbaçov'un 'meta' coğrafyası kayda değerdi, çünkü Arktik'i bir süper güç çatışmasından ziyade üç kıtanın birleştiği yer olarak tanımlamıştı.⁴⁴ Arktik Okyanusu, nükleer denizaltılar ve buzkıranlar ile bir şüphe merkezi olmaktan ziyade geleceğe dönük bölge yönetiminde ortak çıkarları olan sekiz Arktik devletinin buluşma zemini olarak düşünülüyordu. Kırk yıl boyunca bir askerî cephe olarak ele alınan ve nükleer silah testleri gibi çevreye son derece zararlı faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir bölgeyi, bir iş birliği zemini olarak tanımlamaya çalışan Gorbaçov'un karşılaştığı engelleri tahmin etmek zor değildir.⁴⁵ Nitekim Sovyet Bloğu'nun çökmesini takip eden bu geçiş sürecinde, tüm uluslararası dostluk ve istikrar tezlerine rağmen, oluşan beklenti inişli ve çıkışlı bir güzergâhta yoluna devam etmektedir.⁴⁶

⁴² Hasanoğlu, a.g.e., 170.

⁴³ Dodds and Nuttall, a.g.e., 150.

⁴⁴ A.g.e.

⁴⁵ A.g.e., 150-151.

⁴⁶ Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (der.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler* (Ankara: Efil Yayınevi, 2016), 3.

Ocak 1993'te Rusya Federasyonu ve Norveç arasında imzalanan Kirkenes Deklarasyonu, bölgedeki güvenlik, istikrar, refah düzeyinin yükselmesi konularında iş birliğinin temelini atmıştır.⁴⁷ NATO'nun ilgilendiği konuların da askerî güvenlik meselelerinden çevre meselelerine kaymasının etkisiyle güvenlik politikalarının yumuşaması, Arktik devletleri arasında iş birliği kurulmasını sağlamış, Rusya'nın Batılı kapitalist sisteme eklenmesine kapı aralamıştır.⁴⁸ UABK'nın teşviki ile ABD ve Rusya'nın kutup bilim insanları 1994'te Pasifik Okyanusu limanı Vladivostok'ta buluştular. Bu görüşmelerin önemli sonuçları oldu, Amerikalı bilim insanlarına Lena Nehri çevresindeki Arktik kıyı kesimleri de dahil olmak üzere Rus meslektaşları ile beraber Kuzey Sibirya'da çalışma izni verildi.⁴⁹ Bilim ve çevrenin korunmasına dair niyetler, Arktik devletleri arası ilişkilerin tekrar tesis edilmesine katkıda bulundu. Eylül 1996'da Rusya, Norveç ve ABD arasında "Arktik Askerî Çevresel İş Birliği" deklarasyonu imzalandı. Bu deklarasyon çerçevesinde Rusya'ya radyoaktif atıklarının yönetimi ve Kuzey Filosu'nun uzun vadede sökülmesi için destek verilmesi amaçlanıyordu.⁵⁰

Yine Eylül 1996'da sekiz Arktik devleti yerli Arktik halklarının da temsiliyle Ottawa kentinde toplanarak; Arktik devletleri arası iş birliği, koordinasyon ve iletişimin artırılması, sürdürülebilir gelişme ve çevresel korumanın gerçekleştirilmesi hedefleri ile "Arktik Konseyi"nin kuruluşu için anlaşmaya vardılar. Altının önemle çizildiği nokta ise, Arktik Konseyi'nin askerî güvenliğe dair meselelere dahil olmayacağıydı. Hem Rusya hem de ABD, Arktik Konseyi'nin askerî güvenlik konularına müdahil olmamasını istiyordu. Ruslar için, zaten NATO üyesi ülkeler (Danimarka, Kanada, İzlanda, Norveç ve ABD) konseyde gayet yeterli şekilde temsil ediliyordu ve askerî boyutu devreye sokacak herhangi bir hamle, iş birliği çabalarının önünü kesecek bir faktör olarak ortaya çıkacaktı.⁵¹

1997 yılında Rusya'nın Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ni onaylaması da Soğuk Savaş sonrası iş birliği döneminin önemli gelişmelerinden biridir. Rusya sözleşmeyi imzalayarak kara suları sınırının 12 mil, münhasır ekonomik bölge sınırlarınınsa 200 mil olduğunu kabul etmiştir, bu çerçevede hukuki mevzuatlarda değişikliğe gidilmiş, Kuzey ve

⁴⁷ A.g.e., 13.

⁴⁸ İbrahim Hasanoğlu ve Selçuk Demirkılınç, "Arktik'da Bölgesel Güvenlik", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*, der. Harun Gümrükçü, Aybuke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ankara: Efil Yayınevi, 2016), 47.

⁴⁹ Dodds and Nuttall, a.g.e, 149-150.

⁵⁰ A.g.e, 151.

⁵¹ A.g.e., 152.

Arktik Bölgeleri'nin gelişimi için bir dizi tedbirler alınmıştır.⁵² Ancak, Vladimir Putin'in başkan seçilişi ile tüm politika kulvarlarında olduğu gibi Arktik'de de tam manasıyla bir makas değişimine giren Rusya, bölgede "krizler, stratejiler ve doktrinler dönemine"⁵³ adımını atmıştır. Asıl sembolik dönüm noktası, 2007'de mürettebatıyla Kuzey Kutbu'nun 4.3 km altına inen iki Rus derin denizaltısının, buraya paslanmaz titanyumdan bir Rus bayrağı dikmesi ile olmuştur.⁵⁴

6. Titanyum Bayrak, Kaynak Üssü, Buzkıranlar ve Çin Faktörü

"*ARKTIKA, RUSYA'NINDIR*" diyen ve Rus bayrağının Kuzey Kutbu'ndaki okyanus tabanına dikildiği seferi yöneten Artur Chilingarov, Ağustos 2007'de bu iki basit sözcükle küresel medyanın dikkatini çekmeyi başarmıştır⁵⁵ ve Batı'da ilk medyatik sarsıntıyı yaratmıştır.⁵⁶ Rusya'nın bayrak dikmesi ve bir yıl sonra kendi Arktik Stratejisi'ni⁵⁷ yayınlaması Batılı politikacıların yanı sıra bilim dünyasını da harekete geçirmiştir. Bazı batılı uzmanlar, Rusya'nın Arktik'e dönük 'yeni' politikasını "yayılmacı, agresif, silaha dayalı diplomasi (gun boat diplomacy)" gibi terminolojilerle ifade etmeye başlamışlardır.⁵⁸ Rus politika gözlemcileri ise, bu iddiayı çok ciddiye almadılar. Chilingarov'un Rus Duma'sının bir üyesi olduğunu ve bir seçim kampanyasının tam ortasında olduğunu biliyorlardı. Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov'un daha sonra açıkladığı gibi, bayrağın dikilmesi sadece bir reklam aktivitesiydi ve Kremlin tarafından onaylanmamıştı. Lavrov, bayrak dikme olayını ABD'nin 1969'da Ay'a inmesiyle karşılaştırdı. Arktik Okyanusu'nun kalın ve hareketli buzunun 4300 metre altına inebilme, o gün için başka hiçbir ülkenin ulaşamayacağı bir teknoloji eşiydi ve tıpkı Ay'a bayrak diken ABD'li astronotlar gibi, Rus bilim insanları da aslında bölgesel egemenlik talep etmiyordu.⁵⁹

Rusya 2008 yılında yayınladığı Arktik Stratejisi'nde, bölgeyi 21. yüzyıldaki ülke refahı için "doğal kaynak merkezi" olarak tanımladı.⁶⁰ Uzak mesafeler, kış karanlığı, sert hava

⁵² Hasanoğlu, a.g.e., 172.

⁵³ Hasanoğlu ve Demirkılınc, a.g.e., 49-53.

⁵⁴ Tim Marshall, *Coğrafya Mahkumları* (İstanbul: Epsilon Yayınevi, 2018), 267.

⁵⁵ Micheal Byers, *Who Owns the Arctic: Understanding Sovereignty Disputes in the North* (Vancouver: Douglas&McIntyre, 2009), 88.

⁵⁶ Gümrükçü vd., a.g.e., 4.

⁵⁷ Eylül 2008'de Devlet Başkanı Dmitry Medvedev tarafından onaylanan "2020 Yılına Kadar ve Sonraki Yıllar İçin Rusya'nın Arktik'deki Devlet Politikası'nın Temelleri" belgesi, bu stratejinin ana belgesidir. Bkz: <https://www.thearcticinstitute.org/russias-arctic-military-and-security-part-two/> (22.12.2020)

⁵⁸ A.g.e.

⁵⁹ Byers, a.g.e., 88.

⁶⁰ Dodds and Nuttall, a.g.e., 196.

koşulları ve ezeli var olmuş kalın ve hareketli deniz buzlu kütleleri Arktik’de bulunan petrol ve gaz ulaşımı oldukça maliyetli hale getirmekteydi.⁶¹ Ancak, bir dönem yükselen piyasa fiyatları ve iklim değişikliği durumu dönüştürdü. Shtokman, Prirazlomnoye ve Tsentralno-Olginskaya gibi mega projeler, Barents Denizi’nden Laptev ve Kara Denizleri’ne kadar uzanmaktadır.

Shtokman Projesi, çoklu ortaklar, büyük altyapı yatırımları ve üç gelişim fazından oluşmaktaydı, teknik güçlükler ve Avrupalı tüketicilerin gaz talebinin düşmesi sonucu gecikmeler yaşandı.⁶² Diğer yandan Rusya, tarihsel olarak kuzey bölgelerini Shtokman’da olduğu gibi dış ortaklara açmada güvenlik gerekçelerini öne sürerek tereddütlü olmuştur ve bu da “politik olarak sürdürülemezlik” durumu çerçevesinde uluslararası aktörlerin yatırımlar konusunda gönülsüz kalmalarına yol açabilecekti. Buna rağmen hidrokarbon projelerinin bazıları için uluslararası katılım sağlanmış, ancak süreçler Rusya’nın Kırım’ı 2014’teki ilhaki ve Doğu Ukrayna’daki karışıklıklar sebebiyle konan yatırımlardan etkilenmiştir.⁶³ 2014’te getirilen yatırımlar sonrası askıya alınan Exxon Mobil ve Rosneft ortak girişimi bir Kara Denizi projesi bulunmaktadır.⁶⁴

Rus petrol işletmecileri, 2014 Temmuz’da Avrupa Birliği (AB) ve ABD tarafından konan yatırımlara kadar Batı’nın teknik deneyimine ihtiyaç duyuyorlardı. Rusya’nın petrol rezervlerinin büyük bir kısmı offshore’dur. Su altında sondaj yapmak karaya nazaran daha gelişmiş teknoloji gerektirir ve ekonomik yatırımlar Rusya’nın bu teknolojiye ve gerekli sermayeye ulaşımını yavaşlatmıştır.⁶⁵ Nitekim yatırımlar derin sondaj teknolojilerinin ve Arktik kaynaklarının gelişimi için gerekli ekipmanların transferinin yasaklanmasını da içeriyordu. 2015 itibarıyla Rusya’nın yeni Arktik Komisyonu’nun başkanı olan ve 21. yüzyılda Arktik’de “ciddi ekonomik çarpışmalar” olacağını ifade eden Başbakan Yardımcısı Dmitry Rogozin yatırımlar üzerine çarpıcı beyanatında, “Orası bizim toprağımız, orası bizim deniz yatağımız ve oranın güvenliğini biz sağlayacağız. Onlar (Batı) bizi yatırımlar listesine koydu, fakat tankların pasaporttaki vizeye ihtiyacı yoktur” diyordu.⁶⁶ Yine Rogozin, 1867’de Alaska’nın Rusya tarafından ABD’ye satılmasını “*Rus güç statüsüne ihanet*” olarak niteliyor

⁶¹ Byers, a.g.e., 10.

⁶² Dodds and Nuttall, a.g.e., 190.

⁶³ A.g.e., 197.

⁶⁴ A.g.e., 211.

⁶⁵ Thad W. Allen and Christine Todd Whitman, *Arctic Imperatives: Reinforcing U.S. Strategy on America’s Fourth Coast*, Council on Foreign Relations, Independent Task Force Report No:74 (New York: 2017), 17.

⁶⁶ Heather A. Conley and Caroline Rohloff, *The New Ice Curtain: Russia’s Strategic Reach to the Arctic*, Center for Strategic and International Studies, A Report of the CSIS Europe Program (Washington: 2015), viii.

ve Arktik için “Rusya’nın Mekke’si” referansını veriyordu.⁶⁷ Batı ile karşılıklı yapılan bu restleşmeler Rusya’yı potansiyel bir teknoloji ve finans ortağı olan Çin ile yakınlaştırdı. Eylül 2015’te “Çin Petrol Sahaları Hizmetleri Ltd. Şirketi”, Rosneft ile Rus Uzak Doğusu’ndaki Okhotsk Denizi’nde iki keşif kuyusu açmak üzere anlaşmaya vardı.⁶⁸ Çin, Rus Arktik’indeki petrol ve doğalgaz için ana pazar olarak görünmekteydi ve Rusya’nın bu bölgeyi daha da açmak için Çin’in ticaret ve yatırımlarına ihtiyacı vardı.⁶⁹

Rusya’nın baş tacı ettiği yatırımı ise, Yamal Yarımadası’nın doğusunda yer alan Yamal LNG projesi ve ona bağlı Sabetta Limanı’ydı. Limanın inşası sırasında yine Batı’nın yatırımları Rus şirketlerinin AB ve ABD bankalarından otuz günü aşkın vadeli borç almasını engellemiş, bu da proje için gerekli uzun vadeli fonları kısıtlamıştır. Alternatif fon kaynakları arayan Rusya, yönünü Arktik yatırımları ve enerji ithalatlarını çeşitlendirmede stratejik değer gören Çin’e dönmüştür. Çinli şirketler dünyanın en büyük LNG projesi olabilecek bu projelerin toplam %29.9 hissesine sahip olmuşlardır.⁷⁰

Çin’in Arktik ve Arktik’deki kaynaklara ulaşmasındaki ana bariyerlerden birisi şüphesiz yine Rusya’dır. Eğer Çin Rusya ile daha yakın bir ilişki kurmayı başarabilirse, Arktik’de gücünü daha kolay ortaya koyabilir, ancak Rusya’nın bu noktadaki endişesi kendi pozisyonunun zayıflayarak Çin’in kendisi üzerinde baskın hale gelmesidir.⁷¹ Rusya’nın Çin’e karşı Arktik konusundaki yaklaşımı ise tek sesli değildir. Rus hükümetinin bazı kesimleri Çin’in Arktik’de boy göstermesinin bölgedeki ekonomik kalkınmaya katkısı olacağını düşünürken, diğerleri Çin’in bölgede artan varlığının Rusya’nın Arktik nakliye yollarında taşıdığı mevcut hakları zayıflatacağını savunmaktadır ve bir grup da Çin’in Arktik nüfuz alanını genişletmesinde askerî bir tehdit algılamaktadır.⁷² Arktik kaynaklarının üçte ikisi Rus bölgesinde bulunmaktadır. Rusya’nın bu kaynakları geliştirebilmesi için sermayeye ihtiyacı vardır.⁷³ ve Çin keşif faaliyetleri için davet edilen birkaç ülkeden biridir.⁷⁴ Rusya, Arktik’de

⁶⁷ A.g.e., ix.

⁶⁸ Dodds and Nuttall, a.g.e., 191.

⁶⁹ Anne-Marie Brady, *China As a Polar Great Power* (Washington D.C.: Cambridge University Press, 2017), 95.

⁷⁰ Heather A. Conley, *China’s Arctic Dream*, Center for Strategic and International Studies, A Report of the CSIS Europe Program (Washington: 2018), 6-7.

⁷¹ Brady, a.g.e., 223.

⁷² Brady, a.g.e., 232.

⁷³ Uluslararası Enerji Ajansı’nın 2014 senesindeki tahminlerine göre Rusya’nın enerji sektörünü modernize edebilmesi için yirmi yıllık bir süreç içerisinde her yıl 100 milyar \$ yatırım yapması gerekmektedir. Bkz: Allen and Whitman, a.g.e., 17.

⁷⁴ Brady, a.g.e., 233.

Hindistan gibi başka ortaklar da arama yolundadır. Bu şekilde sadece kendini Çin'e bağlama riskinden azade olmuş olacak ve Çin'in büyük güç statüsü ile avantajlı konum elde etmesinin de önüne geçmeye çalışacaktır.⁷⁵

Moskova da ve Pekin de, devletlerin müttefiki veya ortakları olamayacağını, güvenli ve başarılı devletlerin karşılıklı fayda getiren ilişkiler aradığını öğrenmişlerdir.⁷⁶ Ortak çıkarlar Rusya ve Çin'i birçok kutup meselesinde beraber hareket etmeye teşvik edecektir, fakat bu çıkarlar birbiriyle her zaman paralel değildir. ABD Deniz Harp Akademisi öğretim üyelerinden Dr. Rebecca Pincus, Temsilciler Meclisi'nin ABD-Çin Ekonomi ve Güvenlik İnceleme Komisyonu'nun 21 Mart 2019 tarihli oturumunda verdiği ifadesinde, Çin ve Rus çıkarlarının bir ittifaktan ziyade "çıkar çakışması" görünümünde olduğunu bildirmiştir. Rusya için Çin, Batı'nın izolasyoncu stratejisine karşı faydalı bir karşılıktır. Bir yandan kendisinin büyük güç statüsünü sağlamlaştıracak fonları Çin'den sağlamayı planlarken, diğer yandan da Pekin'in etkisi altına girmekten endişe duymakta, dolayısıyla ortaklarını çeşitlendirmeye çalışmaktadır.⁷⁷

Rusya'nın bölgedeki çıkarlarının gerçekte ne olduğu ve bu çıkarlara ulaşmak için askerî gücünü kullanarak baskı yaratıp yaratmayacağı, okyanus tabanına bayrak dikilen 2007'den bugüne tartışma konusudur. Batılı bazı analistler Rusya'nın ekonomik zayıflığı ve teknolojik geri kalmışlığı nedeniyle Arktik'deki ulusal çıkarlarını korumak için askerî enstrümanlara dayandığını ve oluşan yeni durumun 1980'lerdeki gelişmelere benzediğini savunurlarken⁷⁸, Rus uzmanlar Moskova'nın Arktik'deki siyasetini Batı ile olan tüm gerginliklerinden izole ederek bölgesel oyuncularla iş birliğine dayalı bir strateji çerçevesinde ilişkilerini düzenlemeyi hedeflediğini⁷⁹ ve Rusya'nın Arktik'deki faaliyetlerinde çok taraflı ortaklıklar kurarak kuzey nakliye yolları ve enerji kaynaklarına güvenli erişime odaklandığını ağırlıklı olarak iddia

⁷⁵ Camilla T. N. Sørensen and Ekaterina Klimenko, *Emerging Chinese-Russian Cooperation in the Arctic: Possibilities and Constraints*, SIPRI Policy Paper No:46 (2017), 42.

⁷⁶ Elizabeth Buchanan, *Russia and China in the Arctic: Assumptions and Realities*, Australian Strategy Policy Institute, 25 September 2020, <https://www.aspistrategist.org.au/russia-and-china-in-the-arctic-assumptions-and-realities/> (23.11.2020).

⁷⁷ Rebecca Pincus, *China and Russia in the Arctic*, United States - China Economic and Security Review Commission, Hearing on an Emerging China-Russia Axis? Implications for the United States in an era of Strategic Competition (Washington: 2019), 189.

⁷⁸ *America and Britain Play Cold War Games with Russia in the Arctic*, The Economist, 10 May 2020, <https://www.economist.com/europe/2020/05/10/america-and-britain-play-cold-war-games-with-russia-in-the-arctic> (28.11.2020).

⁷⁹ Alexander Sergunin, "Arctic Security Perspectives from Russia", *Breaking the Ice Curtain: Russia, Canada, and Arctic Security in a Changing Circumpolar World*, ed. P. Whitney Lackenbauer ve Suzanne Lalonde (Calgary: Canadian Global Affairs Institute, 2019), 43-44.

etmektedirler.⁸⁰ Sınırlı sayıda Batılı analist ise Rusya'nın askerî gücü abartıldığı için yanlış algılara yol açtığını⁸¹, bölgede asıl mücadele edilmesi gereken sorunun iklim değişikliği⁸² olduğunu savunmaktadırlar.

Saint Petersburg Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Departmanı profesörleri Valeriy Konışev ve Aleksandr Sergunin, Eylül 2008'de Devlet Başkanı Dmitry Medvedev'in çıkardığı "2020 Yılına Kadar ve Sonraki Yıllar İçin Rusya'nın Arktik'deki Devlet Politikası'nın Temelleri" isimli yönergeye referans vererek, Rusya'nın temel ulusal çıkarının Arktik'e 'barış ve iş birliği bölgesi' statüsü kazandırmaktan geçtiğini iddia etmekte; buna ek olarak bölgenin sosyal ve ekonomik gelişimi için stratejik kaynak merkezi olarak kullanılması, Arktik'in ekolojik sistemlerinin korunması ve KDY'nin ulaşım sistemi olarak kullanılması planlarını da vurgulamaktadırlar.⁸³

Ruslar'ın kutup bölgesini "geleceğin stratejik kaynak üssü"⁸⁴ olarak gördüklerini yineleyen Güney Kaliforniya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler öğretim üyesi Jonathan Markowitz, "Ruslar yeraltı kaynaklarına fazlasıyla bağımlı" diye açıklamıştır.⁸⁵ Markowitz, 2014 yılında sunduğu doktora tezinde bir bölümü Arktik analizine ayırmıştır.⁸⁶ Rusya'nın bölgedeki yeni gelişmelere daha yüksek frekansta güç ortaya koyarak tavır sergilemeye ve anlaşmazlıkları yönetmek için askerî güç kartını kullanmaya daha meyilli olduğunu savunmuştur.

Soğuk Savaş döneminde Arktik, Sovyet-ABD askerî mücadelesi için önemli üsler ve füze fırlatma lokasyonlarını da barındırması itibariyle kilit bölgelerden birisiydi. Bu üslerin birçoğu 1990'larda ya kapatıldı ya da küçültüldü. Ancak, Arktik buzları eridikçe ve kaynaklar

⁸⁰ Pavel Devyatkin, *Russian Strategic Intentions in the Arctic*, The Arctic Institute, 21 May 2019, <https://www.thearcticinstitute.org/russian-strategic-intentions-arctic> (24.11.2020).

⁸¹ Robert David English and Morgan Grant Gardner, *Phantom Peril in the Arctic*, Foreign Affairs, 29 September 2020, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-09-29/phantom-peril-arctic> (28.11.2020).

⁸² Alec Luhn, *Freezing Cold War: Militaries Move in as Arctic Ice Retreats*, The Guardian, 16 October 2020, <https://www.theguardian.com/environment/2020/oct/16/arctic-ice-retreats-climate-us-russian-canadian-chinese-military> (28.11.2020).

⁸³ Valeriy Nikolayeviç Konışev ve Aleksandr Anatolyeviç Sergunin, "Rusya'nın Arktik'deki Ulusal Çıkarları: Mitler ve Gerçekler", *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar-İş birlikleri-Ulusal Çıkarlar*", der. Harun Gümrükçü vd. (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015), 192-193.

⁸⁴ Vladimir Putin, 05.12.2020 tarihinde yüksek reytingli bir ulusal televizyon programında yaptığı yeni açıklamasında Kuzey'deki doğal kaynakların çıkarılmasının "ülkenin geleceği" olduğunu vurgulamıştır. Bkz.: Sputnik Türkiye, 05.12.2020, <https://tr.sputniknews.com/rusya/202012051043347634-putin-rusya-onumuzdeki-on-yillar-boyunca-arktik-ve-kuzey-bolgelerinin-katilimlariyla-buyuyecek/> (06.12.2020).

⁸⁵ "Yeni Soğuk Savaş", *National Geographic Türkiye*, no. 9 (2019), 82.

⁸⁶ Jonathan Markowitz, *When and Why States Project Power*, University of California, San Diego Political Science Department Dissertation of Doctor of Philosophy (2014), 151-152.

ve deniz yollarının kullanımı ile ilgili gerilim büyüdükçe, durum tekrar tersine dönmeye başladı.⁸⁷ Bugün Rusya, birçok açıdan Arktik Bölgesi'nin baskın gücü haline gelmiş durumdadır. Kuzey sularının aşırı soğuk koşullarında yıl boyu işlev gösterebilen gemilerden oluşan dünyanın en büyük filosuna ve Kuzey Kutup Dairesi'nin üzerinde düzinelerce askerî üsse sahiptir.⁸⁸ Sahnenin tam merkezinde olan Rusya, 2007'den beri bombardıman uçaklarının bölgedeki uçuş sayılarını arttırmıştır.⁸⁹ Ayrıca Kola Yarımadası'nda konuşlu deniz bazlı nükleer gücünün ve kuzey filosundaki büyük yüzey gemilerinin modernizasyonu hamlesini başlatmıştır.⁹⁰

Rusya bir yandan iş birliği ve düşük gerilimli ilişkilerin önemini vurgularken⁹¹, bir yandan da Arktik'deki çıkarlarını koruma adına askerî harcama ve faaliyetlerine devam etmektedir.⁹² Bununla beraber, Rusya'nın aslında bu üslere Arktik'deki durumdan öte Kuzey Atlantik'e ve Pasifik'e erişim için ihtiyacı vardır. Moskova işi şansa bırakmamakta ve donanmasının savaş etkinliğini arttırarak Pasifik'e çıkışının engellenememesini garantiye almakta kararlıdır. Büyük ve uzak bir alan olan Kuzey Bölgesi zayıf bir altyapıya sahiptir, bu da kontrolünü oldukça güçleştirmektedir ve böyle büyük bir toprağın bütünlüğünün korunması güçlü silahlı kuvvetlerden geçmektedir.⁹³ Nitekim Putin'in 26 Ekim 2020'de altına imzasını koyduğu 2020-2035 Arktik Strateji Dokümanı'nda doğal kaynaklara ve askerî güvenliğe ağırlıklı vurgu varken, iklim krizi ve iş birliği konuları nispeten zayıf yer tutmaktadır.⁹⁴

Rusya'nın stratejik askerî ve donanma belgelerine göre askerî kapasitesini arttırması iki ana nedene dayanmaktadır:⁹⁵ Birincisi; Rusya KDY'deki nakliye hareketlerinin artışı ve buzların erimesinden dolayı en uzun sahil şeridini koruma gereksinimine bağlı olarak Arktik'in değişen çevresine ve gelişen güvenlik meselelerine tepki vermektedir. İkincisi; ABD ve NATO'yu bölgede stratejik olarak dengeleme zorunluluğudur. Rusya'nın ulusal güvenlik

⁸⁷ Brady, a.g.e., 10.

⁸⁸ "Yeni Soğuk Savaş", a.g.e.

⁸⁹ Andreas Østhagen, *The New Geopolitics of the Arctic: Russia, China and the EU*, Wilfried Martens Centre for European Studies (2019), 9.

⁹⁰ Ekaterina Klimenko, *The Geopolitics of a Changing Arctic*, SIPRI Background Paper (Solna: 2019), 9.

⁹¹ *Russia, US Diplomats Discuss Cooperation in Arctic, Regional Topics*, TASS Russian News Agency, 28 August 2020, <https://tass.com/politics/1194869>, (28.11.2020).

⁹² Østhagen, a.g.m., 10.

⁹³ Ekaterina Zolotova, *Russia's Arctic Ambitions*, Geopolitical Futures (2020), 1.

⁹⁴ Atle Staalesen, *Behind Putin's New Arctic Strategy Lies a Rude Quest for Natural Resources*, The Barents Observer, 30 October 2020,0 <https://thebarentsobserver.com/en/climate-crisis/2020/10/behind-putins-new-arctic-strategy-lies-rude-quest-natural-resources> (25.11.2020).

⁹⁵ Klimenko, a.g.e., 9.

stratejisi ABD ve NATO'nun küresel aktivitelerini birincil güvenlik endişesi olarak ele almaktadır. Diğer yandan Rusya'nın askerileştirme hamleleri⁹⁶, ABD'nin bölgedeki askeri kapasitesini daha da arttırarak Rus üstünlüğünü önleme yönünde hareket etmesine yol açabilecektir. Alaska'daki enerji üretiminin artırılması, Rusya'nın dünya enerji piyasalarına hâkim olma ve hidrokarbon fiyatlarını yükseltme çabalarını da baltalayabilir.⁹⁷

Her ne kadar Rusya'nın bölgedeki askerî kapasitesi halen Soğuk Savaş dönemine göre çok alt düzeyde de olsa, kapasite artışının hızı Finlandiya, İsveç ve Norveç gibi bölge komşularını rahatsız etmektedir. Bu noktada Rusya ve Norveç arası Svalbard Takımadaları üzerindeki gerilime dair bir parantez açmak faydalı olacaktır. Svalbard, Arktik jeopolitiği için önemlidir. Stratejik olarak Kuzey Atlantik, Barents Denizi ve Arktik Okyanusu arası bir giriş noktası konumundadır ve 1920'de imzalanan Svalbard Antlaşması'nın yorumlanış farklarına bağlı olarak; balıkçılık alanlarının yönetimi, Rus yetkililere yaptırımlar nedeniyle uygulanan seyahat kısıtlamaları ve Norveç'in münhasır ekonomik bölge iddiaları kaynaklı olarak iki ülke arasında sorunlar bulunmaktadır.⁹⁸ Rusya'nın bölgesel çıkarları doğrultusunda Svalbard'da Kırım'a benzer bir hamle yapması ihtimali güncel akademik tartışmalarda sıcaklığını korumaktadır.

Rusya'nın denizaltı faaliyetleri yine komşuları için diğer bir büyük sorundur.⁹⁹ NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, denizaltıların Soğuk Savaş döneminde bölgede onlarca yıl faaliyet gösterdiğini, ancak şimdi daha modern denizaltıların geri döndüğünü ve benzer faaliyetlere devam ettiğini ifade etmektedir.¹⁰⁰ Ayrıca, Rusya'nın büyüyen askerî varlığı sebebiyle KDY'ye erişimi engelleyebileceği ve bu durumun özgür ve ücretsiz geçişi etkileyebileceği yönünde endişeler de bulunmaktadır.¹⁰¹

⁹⁶ Malte Humpert, *Russian Paratroopers Perform First-Ever High Altitude Jump Over Arctic*, High North News, 27 April 2020, <https://www.highnorthnews.com/en/russian-paratroopers-perform-first-ever-high-altitude-jump-over-arctic-0> (25.11.2020).

⁹⁷ Robert W. Ortung ve Katherine Weingartner, *U.S. Arctic Policymaking Under Trump and Obama: Implications for Russia and China*, PONARS Eurasia Policy Memo No:588 (2019), 4-5.

⁹⁸ Dodds and Nuttall, a.g.e., 213.

⁹⁹ James Glanz and Thomas Nielsen, *A Deep-Diving Sub. A Deadly Fire.And Russia's Secret Undersea Agenda*. The New York Times, 20 April 2020, <https://www-nytimescom.cdn.ampproject.org/c/s/www.nytimes.com/2020/04/20/world/europe/russian-submarine-fire-losharik.amp.html> (25.11.2020).

¹⁰⁰ Will Robson, *Kuzey Kutbu Yeni Bir Soğuk Savaş'a mı Sahne Olacak?*, BBC News Türkçe, 26 Ekim 2020, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54678054> (28.11.2020).

¹⁰¹ Klimentko, a.g.e., 9.

Bu endişeler yersiz görünmüyor. Arktik Okyanusu'nda üç elverişli anayolunun büyük kısmı Rus karasularının yakınından geçmektedir, bundan dolayı Rusya Arktik deniz yolunun merkezî kontrolünü elinde tutmak isteyecektir.¹⁰² Rusya Arktik kıyıdaşı ülke olarak, KDY'yi kendi kontrolünde yerleştirilmiş bir alan olarak yönetmek istemektedir.¹⁰³ Selefi Sovyetler Birliği gibi, KDY'yi kendi egemenliği altında hayati derecede stratejik bir bölge olarak ele almaktadır. İklim değişikliği ile gelecek 20 yıl zarfında yaz aylarında tamamen kaybolacak buzlar Rus gücünü, Halford John Mackinder'in tanımladığı 'Heartland'in kuzey sınırında kesintili olsa da hâkim kılacaktır. Rusya'nın kuzey kıyılarından geçen KDY, 2008 yılında kayıtlı tarihe göre ilk defa tamamen buzlardan arındı. Daha fazla ısınma, Rusya'yı uzun vadeli "denizden tüm yıl istifade etme" hedefine ulaştıracaktır.¹⁰⁴

Rusya, KDY'den geçecek tüm gemilerin Moskova'dan ön izin alması gerektiğinde ve eskort gemi desteği alma dahil bazı kurallara uymalarında ısrarcıdır. Putin hükümeti 2012 ve 2013 yılları arasında bir dizi yönergeyi yürürlüğe soktu ve bu yönergelerin uygulamaya sokulması için yeni bir KDY yönetim organizasyonu kurdu. Ayrıca Rusya, KDY'nin daha yoğun gözetim altında tutulması için bölgedeki güvenlik güçlerinin sayısını ve kuzey filosunun devriye sıklığını arttırdı. Paradoksal olarak da KDY'deki 'ticari trafiğin'¹⁰⁵, buzkıran eskort servisleri ve geçiş ücretleri ile gelişmesi için bariyerleri kaldırmaya hazırdır.¹⁰⁶

Rusya'nın buzkıranlara yaptığı yatırımlar, bu devletin Arktik'e dönük doğal kaynaklar, güvenlik ve egemenlik haklarına verdiği uzun vadeli önemin göstergesidir. Rus nükleer gemicilik kurumu Rosatomflot, 2016 yılında dünyanın en güçlü buzkıran projesini tanıtmıştır.¹⁰⁷ 'Arktik' isimli bu nükleer yakıtlı buzkıran, ilk testleri için Kuzey Kutbu'na doğru yola çıkıp 3 Ekim'de hedefe başarıyla ulaşmış¹⁰⁸ ve Rus filosuna katılarak KDY'deki ilk çalışma seferine Kasım 2020 ayı içinde Murmansk Limanı'ndan başlamıştır.¹⁰⁹ Bugünkü

¹⁰² Brady, a.g.e., 68.

¹⁰³ Klaus Dodds and Mark Nuttall, *The Scramble for the Poles* (Cambridge: Polity Press, 2016), 155.

¹⁰⁴ Dodds and Nuttall, *The Scramble...*, 156.

¹⁰⁵ Malte Humpert, *Cargo Volume on Northern Sea Route Remains Stable at 32m tons in 2020*, High North News, 30 September 2020 <https://www.highnorthnews.com/en/cargo-volume-northern-sea-route-remains-stable-32m-tons-2020> (26.11.2020).

¹⁰⁶ Dodds and Nuttall, *The Scramble...*, 158.

¹⁰⁷ Dodds and Nuttall, *The Arctic...*, 194.

¹⁰⁸ Malte Humpert, *Russia's New Super Icebreaker Reaches North Pole During Ice Trials*, High North News, 05 October 2020 <https://www.highnorthnews.com/en/russia-new-super-icebreaker-reaches-north-pole-during-ice-trials> (26.11.2020).

¹⁰⁹ *Rus Nükleer Buzkıranı Arktik İlk Çalışma Seferine Çıktı*, Sputnik Türkiye, 16.11.2020, <https://tr.sputniknews.com/rusya/202011161043237271-rus-nukleer-buzkirani-Arktik-ilk-calisma-seferine-cikti/> (05.12.2020).

küresel ekonomik atmosfere rağmen, Kremlin benzer sınıfta en az dört yeni buzkıran daha inşa etmeyi planlamaktadır. Başbakan Mikhail Mishustin buzkıranların KDY'yi geliştirmek için kullanılacağını ifade etmiştir. Bu gelişmeler, Rusya'nın Arktik stratejisine uygun biçimde KDY'yi sıkı kontrol altında tutarak petrol ve gaz güvenliğini sağlaması için önemli bir hazırlık sürecini işaret etmektedir.¹¹⁰

Ancak Kremlin'in Arktik'e olan ilgisi sadece bu potansiyel ekonomik yararların sonucu değildir, aynı zamanda Rusya'nın doğu sınırlarını koruma meselesidir.¹¹¹ Bu bağlamda Rusya'nın resmî söylemlerinde KDY'nin gelişimi için inşa edildikleri söylenen buzkıranların bile silahlandırılıyor olması ABD-Rusya arasında tartışma konusudur. ABD'nin Avrupa ve Afrika Donanma Kuvvetleri Komutanı Amiral James G. Foggo Mayıs 2020'de yaptığı bir konuşmada, Arktik'de artan Rus hareketliliğine dikkat çekmiş, buzkıranlarda bugüne kadar sadece hafif silahlar bulunurken Rusya'nın kuzey filosuna son katılan Ivan Papanin isimli buzkıranının alışılmışın dışında Kalibr seyir füzelerini taşıyacak şekilde tasarlandığını gündeme getirmiştir.¹¹²

Bununla beraber Rusya'nın KDY'nin gelecekteki kullanımına dair sorunları bulunmaktadır. KDY nakliye tonajı geçmişte ana Arktik nakliye sistemi olarak görüldüğü günlere nazaran düşüş göstermiştir, fakat ABD ve Çin başta olmak üzere başka birçok ülke bu yola potansiyel nakliye güzergâhı olarak önem atfetmektedirler.¹¹³ Bu rota boyunca yeni altyapının geliştirilmesi gerektiği ve diğer kıyıdaş devletler de bu yolun yoğun kullanıcıları olacakları için, Arktik lojistiği uluslararası iş birliği ve yatırımlara dayanmak durumunda olacaktır.¹¹⁴ Çevre kirliliği, arama ve kurtarma olayları, askerî mücadeleler ve balık stoğunun tahrip olması gibi tehlikeler açısından bakıldığında, Rusya ve ABD KDY'deki nakliyenin Bering Boğazı'ndan hem giriş hem de çıkışta emniyetli olmasında ortak çıkar görmektedirler.¹¹⁵ Bu durum, Soğuk Savaş'tan beri iki devletin Arktik'deki bağlantılarını bölge

¹¹⁰ Dodds and Nuttall, *The Arctic...*, 194.

¹¹¹ Zolotova, a.g.m., 1.

¹¹² Malte Humpert, *U.S. Warns of Russian Arctic Military Buildup: "Who Puts Missiles on Icebreakers?"*, High North News, 27 May 2020, <https://www.highnorthnews.com/en/us-warns-russian-arctic-military-buildup-who-puts-missiles-icebreakers> (27.11.2020).

¹¹³ Dodds and Nuttall, *The Arctic...*, 176.

¹¹⁴ Brady, a.g.e., 68.

¹¹⁵ Dodds and Nuttall, *The Arctic...*, 176.

dışı gerilimlerden izole edebildiğinin ve iş birliği yaklaşımını ortaya koyabileceğinin de bir göstergesidir.¹¹⁶

Çin'e gelince.. Kendisini “Yakın Arktik Devleti” olarak tanımlayan Çin, önemli bir denizci ulus olarak gayri safi yurtiçi hasılasının %50'sini uluslararası ticaretten elde etmektedir. 2014 yaptırımlarının hemen sonrası Arktik'de Çin-Rus iş birliği konusunda büyük bir heyecan oluşmuş, KDY'nin ve Kutup İpek Yolu'nun gelişimi, aynı zamanda enerji projeleri için görüşmeler hızlanmıştır.¹¹⁷ Rusya'nın yönettiği KDY'ye erişim Çin için önemli bir alternatif nakliye yolu sunmaktadır. KDY'yi kullanmak, seferi, geleneksel güzergâh olan Süveyş Kanalı'nı kullanmaya göre 20 gün daha kısaltmaktadır.¹¹⁸ Arama kurtarma operasyonları, liman altyapısı ve buzkıran desteği, Rusya'nın Doğu Asya'ya, özellikle de Çin'e ihracatların yapılacağı ana nakil hattının KDY olmasının sigortası gibidir. Bununla beraber kutup hava koşulları, geçiş ücretleri ve geçiş izni verecek Rus bürokratik sisteminin karmaşıklığı gibi mevzular dahil olmak üzere, KDY trafiğinin büyümesi ile ilgili belirsizlikler çözüm beklemektedir.¹¹⁹

2007 sonrası dönemde özetle, Rusya'nın bölgede askerîleştirme, doğal kaynaklara erişim ve KDY'nin yoğun kontrolü boyutlarında ulusal çıkar odaklı politikalara dönmüş olduğu görülmektedir.

7. Sonuç

Yukarıda incelenen tarih dilimleri, Rusya'nın Arktik topraklarını ilk açtığı ve kalkındırmaya başladığı zamanlardan bugüne, dönem dönem çok taraflı iş birliğini veya ulusal çıkarları öncelediğini, bölgenin aşırı soğuk iklim koşullarına ve son dönemde iklim değişikliğine bağlı olarak gelişen bilimsel çalışmaların uluslararası iş birliğini teşvik ettiğini ve şu değişmez dört ortak etkenin Rus bölge siyasetini şekillendirmiş olduğunu göstermektedir: 1) Hem iç tüketim hem de dış ticarete dönük olarak hammaddelere; minerallere, enerji kaynaklarına ve gıda kaynaklarına (balıkçılık) erişim, 2) Ulusal ve kıtalararası nakliye için kritik yolları kontrol etmek, 3) Ulusal güvenliği açısından bölgenin askerî ve stratejik önemi,

¹¹⁶ Elizabeth Buchanan and Bec Strating, *Why the Arctic is not the Next South China Sea*, War on the Rocks, 05 November 2020, <https://warontherocks.com/2020/11/why-the-arctic-is-not-the-next-south-china-sea/> (28.11.2020).

¹¹⁷ Pincus, a.g.e., 189.

¹¹⁸ Bruno Maçaes, *Belt and Road: A Chinese World Order* (London: Hurst&Company, 2018), 66.

¹¹⁹ Dodds and Nuttall, *The Arctic...*, 217.

4) Bilimsel çalışmalarla oluşan bilgi birikiminin, ulusal prestijin ve uluslararası iş birliği zemininin sağlanması. Tarihsel süreçte gerçekleşen büyük teknolojik gelişmeler ve küresel siyasi ve ekonomik değişimlerle beraber, bu etkenlerin Rus dış politikasını şekillendirmekteki rolünün gittikçe daha da güçlendiği görülmektedir.

Rusya'nın uzun vadeli hedefleri olan KDY'yi geliştirmek ve nükleer buzkıranlar inşa etmek oldukça yüksek maliyetler getirecektir. Ancak doğu sınırını güvenlik altına alma ihtiyacından dolayı, Rusya ekonomik zorluklara rağmen Arktik'e büyük paralar harcamaya devam edecektir. Pasifik bölgesi ve ülkenin geri kalanı, yani Vladivostok ve Murmansk arasındaki büyük boşluğun KDY vasıtası ile bir köprü gibi birleştirilmesinin bu maliyete değeceğine inanılmaktadır ve göze alınan maliyetlerin finansal olarak gelecekte geri ödeneceğine dair ümitlidir. Putin'in 26 Ekim 2020'de imzaladığı "2035 Arktik Bölgesi Gelişim ve Ulusal Güvenlik Stratejisi" de aynı yönelimi işaret etmektedir. Strateji dokümanında iklim değişikliğine göreceli az atıf yapılırken, ana hedefler petrol ve doğalgaz üretiminde tonaj patlaması yaşanması, KDY'deki 2019 rakamlarıyla 31.5 milyon ton olan nakliye tonajının 2035'te dörde katlayarak 130 milyon tona ulaştırılması, Arktik'de yine 2035'e kadar 200.000 yeni iş pozisyonunun yaratılması ve Rusya'nın bu hedeflerini yerine getirmeye çalışırken ulusal güvenliğine dönük tehditlere karşı (Batı ile bölgesel çatışma potansiyeli) hazır olması olarak vurgulanmıştır.

Bununla beraber yol haritasını yazmak başka, hedefe ulaşmak başkadır. Rusya'nın hem Arktik'in kalkınması hem de enerji altyapısının sağlanması ve ihracat gerçekleştirebilmesi için iş birliği iklimine ihtiyaç duyduğu da açıktır. Düşüşte olan küresel petrol fiyatları, 2014'te Kırım'ı ilhakından beri devam eden yaptırımlar ve şimdi de Covid-19 krizi Kremlin üzerinde baskı yaratmaktadır. 2014'ten beri Çin ile yakın ilişki ve ortak yatırımlarda bulunuyor olsalar da Rusya, Çin'in Arktik'de baskın güç olmayı hedeflediğinden şüphe ettiği için Çin'e güvenmemektedir. ABD'nin de Çin'in Arktik'de ekonomik olarak aktif hale gelmesinden rahatsız olduğu bilinmektedir.¹²⁰ NATO üyesi ülkelerin diplomatik ve akademik çevrelerinde ise, Arktik'in bugün dünya düzeninin bir aynası olduğu ve tıpkı ABD başkanı Richard Nixon ve onun ulusal güvenlik danışmanı Henry Kissinger'ın 1972'de Çin'i Sovyet yörüngesinden çekip aldıkları gibi bu dönemde de Rusya'nın Çin'den uzaklaştırılarak Arktik'de Amerikan

¹²⁰ Hilde-Gunn Bye, *USA Steps Up Diplomatic Efforts in the Arctic*, High North News, 30.09.2020, <https://www.highnorthnews.com/en/usa-steps-diplomatic-efforts-arctic> (04.12.2020).

düzenine entegre edilmesi¹²¹ ve ABD ve Rusya'nın Arktik meselelerini ele alırken küresel rekabet statülerini geçici parantez içine almaları gerekliliği¹²² tüm politik artı ve eksileriyle yoğun şekilde tartışılmaktadır. ABD güvenlik bürokrasisi eski çalışanlarından yazar Chris Knowles, Arktik'de Çin'e karşı muhtemel ABD-Rus yakınlaşmasını anlatan savaş oyunu formatında yakın zamanlı bir kurgu roman yayınlamıştır.¹²³

Bu yakınlaşma eğer olacaksa ilk testler 2021'de, seçilmiş Başkan Joe Biden'ın koltuğa oturmasını ve Rusya'nın Arktik Konseyi dönem başkanlığını devralmasını takip eden süreçte yapılabilecektir. ABD'nin Rusya'ya uygulanan ekonomik yaptırımlara yaklaşımı da öncü belirleyici etkenlerden biri olabilir. İlk etapta yine bilim araştırmaları, deniz hukuku ve enerji kaynaklarının çıkarımı konularında iş birliği sağlanması ihtimal dahilindedir. Rusya'nın yukarıda özetlenen Arktik tarihinden taşıdığı dört şaşmaz hedefini ve Vladivostok-Murmansk köprüsü kurma stratejisini, gelecek yıllarda nükleer silahların azaltılması ve onun da ötesinde iklim değişikliği ile mücadele konularındaki uluslararası iş birliği ile örtüştürebilmesi, insanlığın geleceği için kritik önem taşımaya devam edecektir.

Kaynaklar

“America and Britain Play Cold War Games with Russia in the Arctic”. The Economist, 10 May 2020. <https://www.economist.com/europe/2020/05/10/america-and-britain-play-cold-war-games-with-russia-in-the-arctic> (28.11.2020).

“Putin: Rusya önümüzdeki on yıllar boyunca Arktik ve Kuzey bölgelerinin katılımlarıyla büyüyecek”. Sputnik Türkiye, 05.12.2020. <https://tr.sputniknews.com/rusya/202012051043347634-putin-rusya-onumuzdeki-on-yillar-boyunca-arktik-ve-kuzey-bolgelerinin-katilimlariyla-buyuyecek/> (06.12.2020).

“Rus Nükleer Buzkıranı Arktik İlk Çalışma Seferine Çıktı”. Sputnik Türkiye, 16.11.2020. <https://tr.sputniknews.com/rusya/202011161043237271-rus-nukleer-buzkirani-Arktik-ilk-calisma-seferine-cikti/> (05.12.2020).

“Russia, US Diplomats Discuss Cooperation in Arctic, Regional Topics”. TASS Russian News Agency, 28 August 2020. <https://tass.com/politics/1194869> (28.11.2020).

USGS World Energy Assessment Team. *Circum-Arctic Resource Appraisal*. 2008.

¹²¹ Bkz.: Rasmus Gjedssø Bertelsen, *Comment: Arctic Order in World Order*, Over The Circle, 22.07.2020, <https://overthecircle.com/2020/07/22/comment-arctic-order-in-world-order/> (04.12.2020); Micheal Hirsh, *Welcome Back To Kissinger's World*, Foreign Policy, 07.06.2020, <https://foreignpolicy.com/2020/06/07/kissinger-review-gewen-realism-liberal-internationalism/> (04.12.2020); Matthew Kroenig, *The United States Should Not Align With Russia Against China*, Foreign Policy, 13.05.2020 <https://foreignpolicy.com/2020/05/13/united-states-should-not-align-russia-against-china-geopolitical-rivalry-authoritarian-partnership/> (04.12.2020); Matthew Kroenig, *The Return of Great Power Rivalry*, (New York: Oxford University Press, 2020).

¹²² Henri-Nicolas Grossman, *The US is Unprepared for “The Scramble for the Arctic”*, The National Interest, 22.10.2020. <https://nationalinterest.org/blog/reboot/us-unprepared-scramble-arctic-171107> (05.12.2020).

¹²³ Chris Knowles, *The Polar Silk Road*. Wrocław: Amazon, 2019.

- “Yeni Soğuk Savaş”. National Geographic Türkiye, no. 9, 2019.
- Allen, Thad W. and Christine Todd Whitman. *Arctic Imperatives: Reinforcing U.S. Strategy on America’s Fourth Coast*. Council on Foreign Relations, Independent Task Force Report No:74. New York: 2017.
- Bertelsen, Rasmus Gjedssø. *Comment: Arctic Order in World Order*. Over The Circle, 22.07.2020. <https://overthecircle.com/2020/07/22/comment-arctic-order-in-world-order/> (05.12.2020).
- Brady, Anne-Marie. *China As a Polar Great Power*. Washington D.C.: Cambridge University Press, 2017.
- Buchanan, Elizabeth. *Russia and China in the Arctic: Assumptions and Realities*. Australian Strategy Policy Institute, 25 September 2020. <https://www.aspistrategist.org.au/russia-and-china-in-the-arctic-assumptions-and-realities/> (23.11.2020).
- Buchanan, Elizabeth and Bec Strating. *Why the Arctic is not the Next South China Sea*. War on the Rocks, 05 November 2020. <https://warontherocks.com/2020/11/why-the-arctic-is-not-the-next-south-china-sea/> (28.11.2020).
- Bye, Hilde-Gunn. *USA Steps Up Diplomatic Efforts in the Arctic*, High North News, 30.09.2020. <https://www.highnorthnews.com/en/usa-steps-diplomatic-efforts-arctic> (04.12.2020).
- Byers, Micheal. *Who Owns the Arctic: Understanding Sovereignty Disputes in the North*. Vancouver: Douglas&McIntyre, 2009.
- Conley, Heather A. *China’s Arctic Dream*. Center for Strategic and International Studies, A Report of the CSIS Europe Program. Washington: 2018.
- Conley, Heather A. and Caroline Rohloff. *The New Ice Curtain: Russia’s Strategic Reach to the Arctic*. Center for Strategic and International Studies, A Report of the CSIS Europe Program. Washington: 2015.
- Devyatkin, Pavel. *Russian Arctic Strategy: Military and Security (Part II)*. The Arctic Institute, 13 Feb 2018. <https://www.thearcticinstitute.org/russias-arctic-military-and-security-part-two/> (22.12.2020)
- Devyatkin, Pavel. *Russian Strategic Intentions in the Arctic*. The Arctic Institute, 21 May 2019. <https://www.thearcticinstitute.org/russian-strategic-intentions-arctic>. (24.11.2020)
- Dodds, Klaus and Mark Nuttall. *The Arctic: What Everyone Needs to Know*. New York: Oxford University Press, 2019.
- Dodds, Klaus and Mark Nuttall. *The Scramble for the Poles*. Cambridge: Polity Press, 2016.
- English, Robert David and Morgan Grant Gardner. *Phantom Peril in the Arctic*. Foreign Affairs, 29 September 2020. <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-09-29/phantom-peril-arctic> (Erişim: 28.11.2020).
- Gavrilov, Viatcheslav V. “Russian Arctic Policy”. *Breaking the Ice Curtain: Russia, Canada, and Arctic Security in a Changing Circumpolar World*. ed. P. Whitney Lackenbauer ve Suzanne Lalonde. Calgary: Canadian Global Affairs Institute, 2019.
- Glanz, James and Thomas Nielsen. *A Deep-Diving Sub. A Deadly Fire. And Russia’s Secret Undersea Agenda*. The New York Times, 20 April 2020. <https://www.nytimes.com.cdn.ampproject.org/c/s/www.nytimes.com/2020/04/20/world/europe/russian-submarine-fire-losharik.amp.html> (25.11.2020)

- Grossman, Henri-Nicolas. *The US is Unprepared for “The Scramble for the Arctic”*, The National Interest, 22.10.2020. <https://nationalinterest.org/blog/reboot/us-unprepared-scramble-arctic-171107> (05.12.2020).
- Gümrükçü, Harun, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (der.). *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*. Ankara: Efil Yayınevi, 2016.
- Gümrükçü, Harun vd.(der.). *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar-İş Birlikleri-Ulusal Çıkarlar*”. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015.
- Hasanoğlu, İbrahim. “Enerji Politikası Özelinden Rusya’nın Arktik’ya Yönelik Stratejisi”. *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar-İş birlikleri-UlusalÇıkarlar*”. der. Harun Gümrükçü vd. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015.
- Hasanoğlu, İbrahim ve Selçuk Demirkılınç. “Arktik’da Bölgesel Güvenlik”. *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*. der. Harun Gümrükçü vd. Ankara: Efil Yayınevi, 2016.
- Hirsh, Micheal. *Welcome Back To Kissinger’s World*. Foreign Policy, 07.06.2020. <https://foreignpolicy.com/2020/06/07/kissinger-review-gewen-realism-liberal-internationalism/> (Erişim: 04.12.2020).
- Humpert, Malte. *Cargo Volume on Northern Sea Route Remains Stable at 32m tons in 2020*. High North News, 30 September 2020. <https://www.highnorthnews.com/en/cargo-volume-northern-sea-route-remains-stable-32m-tons-2020> (26.11.2020).
- Humpert, Malte. *Russian Paratroopers Perform First-Ever High Altitude Jump OverArctic*. High North News, 27 April 2020. <https://www.highnorthnews.com/en/russian-paratroopers-perform-first-ever-high-altitude-jump-over-arctic-0> (25.11.2020).
- Humpert, Malte. *Russia’s New Super Icebreaker Reaches North Pole During Ice Trials*.High North News, 05 October 2020. <https://www.highnorthnews.com/en/russia-new-super-icebreaker-reaches-north-pole-during-ice-trials> (26.11.2020).
- Humpert, Malte. *U.S. Warns of Russian Arctic Military Buildup: “Who Puts Missiles on Icebreakers?”*. High North News, 27 May 2020. <https://www.highnorthnews.com/en/us-warns-russian-arctic-military-buildup-who-puts-missiles-icebreakers> (27.11.2020).
- İlbuğa, Tamer. “A5 Ülke Ekonomileri İçin Arktik Bölgesi’nin Önemi”. *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler*. der. Harun Gümrükçü vd. Ankara: Efil Yayınevi, 2016.
- Klimenko, Ekaterina. *The Geopolitics of a Changing Arctic*. Solna: SIPRI Background Paper, 2019.
- Knowles, Chris. *The Polar Silk Road*. Wroclaw: Amazon, 2019.
- Konışev, Valeriy Nikolayeviç ve Aleksandr Anatolyeviç Sergunin. “Rusya’nın Arktik’daki Ulusal Çıkarları: Mitler ve Gerçekler”. *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar-İş Birlikleri-Ulusal Çıkarlar*”. der. Harun Gümrükçü vd. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015.
- Kroenig, Matthew. *The Return of Great Power Rivalry*. New York: Oxford University Press, 2020.
- Kroenig, Matthew. *The United States Should Not Align With Russia Against China*. Foreign Policy, 13.05.2020. <https://foreignpolicy.com/2020/05/13/united-states-should-not-align-russia-against-china-geopolitical-rivalry-authoritarian-partnership/> (04.12.2020).
- Lackenbauer, P. Whitney.“Mirror Images? Canada, Russia and the CircumpolarWorld”. *The Fast-Changing Arctic: Rethinking Arctic Security For a Warmer World*.ed. Barry Scott Zellen. Calgary: University of Calgary Press, 2013.

- Luhn, Alec. *Freezing Cold War: Militaries Move in as Arctic Ice Retreats*. The Guardian, 16 October 2020. <https://www.theguardian.com/environment/2020/oct/16/arctic-ice-retreats-climate-us-russian-canadian-chinese-military> (28.11.2020).
- Maçaes, Bruno. *Belt and Road: A Chinese World Order*. London: Hurst&Company, 2018.
- Markowitz, Jonathan. *When and Why States Project Power*. University of California San Diego: Political Science Department Dissertation of Doctor of Philosophy, 2014.
- Marshall, Tim. *Coğrafya Mahkumları*. İstanbul: Epsilon Yayınevi, 2018.
- Mazur, Ivan. “Arktik: Global Dünyanın Gelişiminde Bifürkasyon Noktası”. *KüreselBakışla Kutup Çağı: Çatışmalar-İş birlikleri-Ulusal Çıkarlar*. der. Harun Gümrükçü vd. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2015.
- Orttung, Robert W. and Katherine Weingartner. *U.S. Arctic Policymaking Under Trump and Obama: Implications for Russia and China*. PONARS Eurasia Policy Memo No:588, 2019.
- Østhagen, Andreas. *The New Geopolitics of the Arctic: Russia, China and the EU*. Wilfried Martens Centre for European Studies, 2019.
- Pincus, Rebecca. *China and Russia in the Arctic*. United States - China Economic and Security Review Commission, Hearing on an Emerging China-Russia Axis? Implications for the United States in an era of Strategic Competition. Washington: 2019.
- Robson, Will. *Kuzey Kutbu Yeni Bir Soğuk Savaş'a mı Sahne Olacak?*. BBC News Türkçe, 26 Ekim 2020. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54678054> (28.11.2020).
- Sergunin, Alexander. “Arctic Security Perspectives from Russia”. *Breaking the Ice Curtain: Russia, Canada, and Arctic Security in a Changing Circumpolar World*. ed. P. Whitney Lackenbauer ve Suzanne Lalonde. Calgary: Canadian Global Affairs Institute, 2019.
- Sørensen, Camilla T. N. and Ekaterina Klimenko. *Emerging Chinese-Russian Cooperation in the Arctic: Possibilities and Constraints*. SIPRI Policy Paper No:46, 2017.
- Staalesen, Atle. *Behind Putin's New Arctic Strategy Lies a Rude Quest for Natural Resources*. The Barents Observer, 30 October 2020. <https://thebarentsobserver.com/en/climate-crisis/2020/10/behind-putins-new-arctic-strategy-lies-rude-quest-natural-resources> (25.11.2020).
- Zolotova, Ekaterina. *Russia's Arctic Ambitions*. Geopolitical Futures, 2020.